KÁDÁR JÁNOS

A SZÓCHMINZMUSÉRT – A FÉKÉÉRT

KÁDÁR JÁNOS

A SZOCIALIZMUSÉRT — A BÉKÉÉRT

BESZÉDEK ÉS CIKKEK 1972—1978

KÁDÁR JÁNOS

A SZOCIALIZMUSÉRT — A BÉKÉÉRT

BESZÉDEK ÉS CIKKEK
1972—1978

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ
1978

ISBN 963 09 1234 1
© Kádár János, 1978

ELŐADÓI BESZÉD
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN

1972. NOVEMBER

A kongresszusi határozat végrehajtása átfogja a párt egész tevékenységét, ezért talán fölösleges hangsúlyozni az ülés, a napirend jelentőségét. A Politikai Bizottság írásban benyújtotta előterjesztését, ezért előadói beszédemben nem foglalkozom az egész anyaggal, hanem csak bizonyos momentumokra szeretném felhívni a figyelmet.

A párt X. kongresszusát éppen két esztendeje tartottuk. Most tehát a kongresszusi időszak felező vonalához érkeztünk, elegendő idő telt el ahhoz, hogy bőségesen álljanak rendelkezésre tapasztalatok. Így a mostani időpont megfelelő arra, hogy a Központi Bizottság áttekintse: hogyan halad a kongresszusi határozat végrehajtása.

Az elmúlt két év nagy munkában telt el, és a mérleg jelentős eredményeket mutat. Ugyanakkor a kongresszusi határozat végrehajtása során problémák is adódtak. Az, hogy a Központi Bizottság áttekinti a kongresszusi határozat végrehajtását, mérlegeli az elért eredményeket, a párt elsőrendű érdeke, jelentősen befolyásolja a pártmunkát. Azt gondoljuk azonban, hogy ez nemcsak a párt érdeke, hanem országos érdek is, mert a kongresszus irányvonala meghatározó jelentőségű egész társadalmunk életében, tevékenységében és fejlődésében.

Pártunk tevékenységét, a kongresszusi határozat végrehajtásának helyzetét nemcsak a párttagság, nemcsak a magyar munkásosztály és dolgozó népünk kíséri figyelemmel és értékeli. A Magyar Szocialista Munkáspárt tevékenysége – mint egy szocializmust építő nép kormányzó pártjának tevékenysége – a dolog természeténél fogva nagy nemzetközi figyelem közepette folyik. Mostani állásfoglalásunknak mindenekelőtt saját munkánkra kell pozitív hatást gyakorolnia, de bizonyos nemzetközi

jelentősége is van. Ebből a szempontból nem közömbös, hogyan értékeli a helyzetet Központi Bizottságunk.

A kongresszusi határozat végrehajtásának ellenőrzése a Központi Bizottság elemi kötelessége és feladata. Ez valójában akkor is kell hogy folyjék – és folyik is természetesen –, hogyha külön napirendi pontként nem szerepel. Az a körülmény, hogy most a Központi Bizottság napirendre tűzte ezt a kérdést, átfogó értékelésre ad módot. Eljárásunk lényegét tekintve megfelel a kommunista és munkáspártok gyakorlatának, bár a módszerek különbözők lehetnek. Egyes pártok a kongresszusok közötti időszakban pártértekezletet hívnak össze hasonló céllal. Mi azt gondoljuk, hogy nálunk most nincs különleges ok pártértekezlet összehívására, ezt a feladatot a Központi Bizottság ülése is elvégezheti.

Az előkészítést meghatározó néhány momentumra utalva érinteni kívánom, hogyan fogta föl ezt a feladatot a Politikai Bizottság, hogyan végezte munkáját annak érdekében, hogy a Központi Bizottság átfogó és reális értékelést végezhessen.

Ami munkánk menetét illeti: a Politikai Bizottságban már hónapok óta foglalkoztunk a kérdéssel, és sok ülésen tárgyaltuk. Mindjárt a kezdetén tisztázni próbáltunk a magunk számára bizonyos lényeges kérdéseket. Melyek voltak ezek?

A Politikai Bizottság számára a teendőt úgy fogalmaztuk meg – és ez összefügg azzal a döntéssel, hogy pártértekezlet nem szükséges –, hogy a Politikai Bizottságnak, és majd a Központi Bizottságnak nem a kongresszusi irányvonal felülvizsgálata a feladata, hanem a kongresszusi határozat végrehajtásának ellenőrzése. Azt hiszem, nem szorul magyarázatra, hogy a kettő között lényeges a különbség. Ha visszatekintünk egy kicsit hosszabb időszakra, világosan láthatjuk, hogy a párt fő irányvonalát nem egy kongresszus, nem is a X. kongresszus határozta meg, hanem azt folyamatosan több kongresszus munkálta ki. Úgy gondoltuk, hogy a X. kongresszus óta semmi olyan nem történt, ami a párt irányvonalának megvitatását kívánná meg.

Az egyes területek vizsgálatánál, ahogyan az ránk nézve kötelező, marxista módon, a lehetőségeket is számításba véve igyekeztünk megközelíteni a kérdéseket; vagyis a munka egyetlen fő területére sem készí-

tettünk előzetes koncepciót arról, hogy a helyzet ilyen vagy olyan. Nem előregyártott tézisekhez kerestük tehát a bizonyítékokat, hanem fordítva, azt tartottuk helyesnek és jónak, hogy az objektív tényeket és a valóságos helyzetet vizsgáljuk. A tények, a valóság volt a kiindulási alap, és abból törekedtünk a megfelelő következtetéseket levonni. Ugyanezt ajánljuk természetesen a Központi Bizottságnak is.

A kongresszusi határozat végrehajtásával összefüggő lényeges kérdésekről – ezt az elvtársak jól tudják – vita folyik a pártban. A vitát itt nem negatív értelemben említem, hanem egyszerűen tényként. Vita folyik fél éve, egy éve, több éve, és ez alapjában véve természetesen egészséges, hasznos dolog. A vita során persze az egyes pártszervezetekben kialakultak bizonyos álláspontok.

A Politikai Bizottságban mi abból indultunk ki, hogy amikor a határozat végrehajtását vizsgáljuk, akkor a kérdéseket, a helyzetet, a munkát, annak pozitív eredményeit és negatív következményeit nem „kormánypártiak" és nem „ellenzékiek", nem „reformpártiak" és nem „reformellenesek" vitatják, hanem olyan kommunisták, akik felelősek a kongresszus határozatának megvalósításáért. Ez a hozzáállás kötelező a mi számunkra.

Ismeretes, hogy az utóbbi időben a legkülönbözőbb föltételezések, hiedelmek, hírek szállonganak az országban, sőt az országon kívül is. Mindenféle változásokról, bukásokról, fölemelkedésekről és hasonlókról beszélnek azok, akiknek erre idejük és kedvük van. Mi azonban a magunk számára természetesen másképp fogalmaztuk meg a teendőket. Azt mondtuk, hogy a pártnak és az országnak nem fejek hullására van szüksége, ha hibákról is szólunk, hanem arra, hogy pontosan megállapítsuk, mi halad egészségesen és megfelelően a végrehajtás során, hol vannak nehézségek, hol nem sikerült megoldani vagy nem kielégítő mértékben megoldani a feladatokat. A hibák okait a lehetőség szerint pontosan fel kell tárni. A mi feladatunk az, hogy a párt a vitás vagy vitatott kérdésekben világos és tiszta állásfoglalással rendelkezzék. Az egyes embereket pedig, mint mindig, ezután is aszerint fogjuk értékelni, hogyan dolgoznak, és hogy alkalmasak-e a meghatározott feladat megoldására vagy nem. Mi tehát semmiféle káderkérdéssel nem foglalkoztunk, ezt nem is tartottuk volna egészségesnek és helyesnek. Most a kérdések tisztázására van szükség,

hogy az összes vitatott dologban világos és pontos pártálláspont legyen, mindenki azt képviselje és dolgozzék megvalósításáért.

A Politikai Bizottság megítélése szerint nem szükséges, hogy a Központi Bizottság állásfoglalásában abszolút teljességre törekedjék, hiszen az érintett témában abszolút teljességre törekedni kongresszusi hatáskör volna. Arra fordítsuk a figyelmet, hogy a határozat végrehajtását ellenőrizzük mindazokban a kérdésekben, amelyek az előterjesztésben szerepelnek, s természetesen olyanokban is, amelyek esetleg elkerülték volna a Politikai Bizottság figyelmét, de időszerűek. Állapítsa meg a Központi Bizottság azt, amit most tenni kell annak érdekében, hogy a kongresszusi időszakból hátralevő két év alatt a X. kongresszus határozatát minél nagyobb hatékonysággal, minél jobban végrehajthassuk. Ez a feladat.

Szólni kívánok az eddigi vizsgálat általános következtetéseiről, hiszen ezek rendkívül fontosak.

Az első általános következtetés az, hogy a párt X. kongresszusának határozata a megvalósulás stádiumában van, végrehajtása már eddig is nagy eredményeket hozott, és ennek összhatásaként az elmúlt két év alatt is erősebb lett pártunk, rendszerünk; erősödött és fejlődött az ország.

A második általános következtetésünk, hogy a párt X. kongresszusának irányvonala helyes, kiállta a gyakorlat próbáját! Erre a megállapításra nemcsak a kongresszus általános, fő irányvonalát illetően jutottunk. Összegezve: a párt X. kongresszusának fő irányvonala, azon belül a bel- és külpolitikai, gazdaságpolitikai, szociálpolitikai és kultúrpolitikai irányvonal és határozatok is helyesnek bizonyultak.

A Politikai Bizottság széles körben tanulmányozta a témát, kritikusan vizsgálta a helyzetet és a határozat végrehajtásának menetét is. A helyzet elemzése során sok problémával találkoztunk. Ezek jelentős részben ismeretesek nemcsak a Központi Bizottság, hanem a pártközvélemény, őt a széles közvélemény előtt is. Találkoztunk a beruházásokkal összefüggő ismert problémákkal, költségvetési gondokkal, az ország fizetési mérlegének nehézségeivel, ár- és bérproblémákkal, a jövedelemarányokkal kapcsolatos kérdésekkel, ideológiai és politikai problémákkal. Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy mindezek a nagyobb és kisebb problémák, hiányosságok, hibák nem a kongresszus határozatának nyomán,

hanem a kongresszusi határozat nem mindenben kielégítő végrehajtása miatt keletkeztek.

Javasoljuk, hogy a Központi Bizottság nyíltan szóljon ezúttal is politikánkról, az eredményekről, a problémákról és a tennivalókról is.

A pártnak, a munkásosztálynak és a népnek nem dicsekvő és nem önmarcangoló értékelésre van szüksége, hanem az eredmények súlyának, jelentőségének megfelelő számvetésre és a hibák önkritikus elemzésére. Erre törekedtünk az előkészítés során, s ez teljes mértékben összhangban áll a párt X. kongresszusával.

Ezeket szerettem volna általánosságban elmondani – megjegyzem – nem egyenlő súllyal, nem azonos részletességgel.

A Központi Bizottság ülését a Budapesti Pártbizottság, a megyei pártbizottságok kibővített ülései követik, majd taggyűléseken, pártnapokon kívánjuk ismertetni, propagálni és az életbe átültetni a Központi Bizottság állásfoglalását. Szükségszerű és kívánatos, hogy a kongresszusi határozat végrehajtásáról szóló ülések, aktívák, pártnapok, viták foglalkozzanak a kongresszus határozatának minden lényeges kérdésével. Ezért a nemzetközi kérdéseknek éppúgy helyet kell kapniuk az állásfoglalásban, mint az ideológiai és egyéb kérdéseknek.

A párt nemzetközi tevékenységét és a Magyar Népköztársaság külpolitikáját mérlegelve, a Politikai Bizottság teljes meggyőződéssel állapította meg, hogy a X. kongresszus határozatát végrehajtjuk. A nemzetközi helyzetben bekövetkezett kedvező változásokat természetesen nem a Magyar Szocialista Munkáspártnak és nem a Magyar Népköztársaságnak tulajdonítjuk, de a mi pártunk, a mi országunk is ott van és helytáll a nemzetközi küzdőtéren, megfelelő mértékben tényezője az események alakulásának.

Külpolitikánk elvei, fő törekvései világosak. Tovább kell erősíteni szövetségünket a Szovjetunióval, elkötelezettségünket a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa iránt. Ez sok-sok éves politikája pártunknak. Ez marxista, internacionalista álláspont, amely megfelel a nemzetközi munkásosztály, a népek érdekeinek, és mély meggyőződésünk szerint a magyar munkásosztály, a magyar nép érdekeit sem lehet jobban, becsületesebben és hatékonyabban szolgálni, mint ezzel a hazafias és egyben internacionalista politikával.

Hazánk kivétel nélkül minden szocialista országgal jó viszonyra törekszik. Erősíteni kívánja kapcsolatait a fejlődő országokkal. A békés egymás mellett élés elve alapján rendezni, építeni és fejleszteni kívánja kapcsolatait a fejlett kapitalista országokkal is.

Elvi állásfoglalásunknak megfelelően ítéljük meg az időszerű nemzetközi kérdéseket, így Vietnam, a Közel-Kelet és az európai biztonság ügyét.

Az a hősi harc, amit a vietnami nép már oly hosszú ideje folytat, és az a becsületes nemzetközi szolidaritás, amit e harc során a Szovjetunió és számos más szocialista ország, közöttük a Magyar Népköztársaság, a világ összes haladó erői tanúsítanak, világtörténelmi győzelem küszöbéhez érkezett. Annak, hogy a világ legerősebb, leghatalmasabb imperialista ereje képtelen volt becstelen szándékait és törekvéseit, neokolonialista terveit megvalósítani, világtörténelmi jelentősége van, és ez új dolog az emberiség történetében. Ez azt bizonyítja, hogy egy forradalmi párt által vezetett nagyon eltökélt nép, amelyik nem mond le szabadságáról, jogairól és élvezi a nemzetközi haladás erőinek szolidaritását, legyőzhetetlen. Vietnami testvéreink hősi harca megérlelte a béke feltételeit. A fegyverszünet lehetséges, reméljük, sor kerül rá már a közeli jövőben. Az összes körülmények ismeretében mégis azt kell mondani, hogy a vietnami nép függetlenségéért, szabad fejlődéséért, társadalmi haladásáért, az amerikai imperializmus befolyásának teljes felszámolásáért tovább fog folytatódni a küzdelem, politikai értelemben feltétlenül, de sajnos az sincs kizárva, hogy helyenként a fegyverek is szóhoz juthatnak.

A közel-keleti kérdésben álláspontunk teljesen világos, nem először mondjuk el. A Szovjetunió, a szocialista országok támogatták és a jövőben is támogatni fogják az arab népek igazságos harcát. Nincs semmi okunk arra, hogy a legkisebb mértékig is megváltoztassuk azon álláspontunkat, hogy minden antiimperialista jellegű egyiptomi, arab lépést teljes mértékben támogatunk. Ők az agresszió áldozatai, nem fogadhatjuk el, hogy az agresszor elrabolt területeket birtokolhasson. Segítjük az arab népeket abban, hogy ez a helyzet megváltozzék és megszűnjék. A békés, tárgyalásos, politikai rendezés hívei vagyunk; ezért támogatjuk

különös hangsúllyal és nyomatékkal a Biztonsági Tanács ide vonatkozó határozatának megvalósítását.

Az európai biztonság ügyében haladás van. A Szovjetunió, a szocialista országok ebben a kérdésben is összehangolják tevékenységüket, mint ez legutóbb nyáron a krími találkozón is történt. A szocialista országok nagy erőfeszítéseit bizonyos reálpolitikai tényezők is segítették, s így november 22-én Helsinkiben megkezdődnek a sokoldalú előkészítő megbeszélések, hogy jövőre összeülhessen az európai biztonsági értekezlet. A Magyar Népköztársaság, elvi álláspontunknak megfelelően, részt fog venni ebben a munkában.

Nagy és fontos lépések következtek be a német kérdésben. Megszületett a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság közötti alapszerződés és számos más csatlakozó szerződés; a szovjet–NSZK és a lengyel–NSZK szerződés ratifikálása nyomán Lengyelország felvette a diplomáciai kapcsolatot a Német Szövetségi Köztársasággal. Ezzel még nem tehetünk pontot az egész folyamat végére, de a döntő lépés már megtörtént. Ez több mint két évtizedes gigászi harcnak a pozitív eredménye, ami feltétlenül a haladás erőinek a győzelme. Érdemei vannak ebben természetesen a nyugatnémet koalíciós kormánynak is, amely reális alapokra helyezkedett.

A nyugatnémet választásoktól ezért sok minden függ. Ha a jelenlegi koalíció győz, akkor úgy tűnik, hogy az eddigi európai irányzat tovább folytatódhat a maga útján. Ha az ellenzék győzne – ami persze nincs kizárva –, az sem volna képes semmissé tenni mindazt, ami eddig történt. Mert itt nemcsak Nyugat-Németország belső helyzetéről, hanem a világfejlődés általános tendenciájáról van szó. De azért az ellenzék győzelme lefékezheti a haladást és sok nehézséget okozhat. Elvi politikánk abból indul ki, hogy a nemzetközi fejlődés meghatározó alaptörvényei ugyanazok maradnak akárhogyan hívják az Amerikai Egyesült Államok elnökét és a Német Szövetségi Köztársaság kancellárját.

Függőben levő kérdés a magyar–nyugatnémet diplomáciai kapcsolatok problémája. Ebben a nem túl egyszerű kérdésben is van álláspontunk: megfelelő időben és szövetségeseink érdekeit is figyelembe véve a diplomáciai kapcsolatok rendezésére törekszünk.

A közeljövőben, mint ismeretes, e hónap végén Budapesten fogadjuk

a szovjet párt- és kormányküldöttséget, amelyet Brezsnyev elvtárs vezet. Ez a látogatás alkalmas lesz arra, hogy demonstráljuk barátságunkat, megbeszéljük az időszerű kérdéseket, továbbfejlesszük és erősítsük együttműködésünket.

A magyar–szovjet kapcsolatokban a következő esemény, hogy a Szovjetunió fennállásának 50. évfordulójára már meghívták a magyar küldöttséget. Ez nagyon széles nemzetközi részvétellel végbemenő ünnepség lesz Moszkvában, amelyen természetesen ott leszünk.

Továbbra is hangsúlyozzuk, hogy nemzetközi s mozgalmi tevékenységünket saját pártunk kongresszusai és az 1969-es moszkvai értekezlet állásfoglalásai határozzák meg; a marxista–leninista elméletet mindenféle torzulással szemben védelmezzük, és a marxizmus–leninizmus alkotó alkalmazásának vagyunk a hívei. Elutasítjuk a nemzetközi munkásmozgalmon belül azokat a politikai jelenségeket, amelyek jobboldaliak, illetve kalandor, álbaloldali jellegűek.

Javasoljuk, hogy állásfoglalásunkban nyilvánosan és ismételten mondjuk meg: a Magyar Szocialista Munkáspárt változatlanul és határozottan elítéli a káros, álbaloldali, maoista eszmerendszert, a kínai vezetésnek a szocialista országok együttműködését, a nemzetközi kommunista mozgalom egységét romboló politikai megnyilvánulásait. Ez nem mond ellent annak, hogy állami területen készek vagyunk megfelelő együttműködésre a Kínai Népköztársasággal.

A továbbiakban gazdaságpolitikai kérdésekről szeretnék szólni. Az alapkövetkeztetés e téren is az, hogy a kongresszus határozatának végrehajtása eredményesen folyik. A népgazdaság fejlődik, az életszínvonal emelkedik, ugyanakkor problémák is jelentkeznek. Legfőbb feladatunk: a kongresszus határozatának következetes végrehajtása.

Nagyarányú országos vizsgálat folyt a pártszervezetek bevonásával gazdaságirányításunk helyzetéről, problematikájáról, a közgazdasági szabályozókról. Ennek eredményére támaszkodva kell kormányszinten alaposan és pontosan kidolgozni az egész közgazdasági szabályozási rendszerben szükséges változtatásokat, és azokat a következő ötéves terv indulásának időpontjáig be kell vezetni.

Ugyancsak vizsgálat folyik az eszközlekötési járulék csökkentéséről vagy esetleges megszüntetéséről. Erről többet egyelőre nem mondhatunk,

mivel még nem annyira világos a kérdés, hogy dönteni lehessen. Ezt alaposan és gondosan kell tanulmányozni. Amennyiben ez serkenti gazdaságpolitikai céljaink megvalósulását, akkor csökkenteni fogjuk az eszközlekötési járulékot, vagy akár meg is szüntetjük, ha pedig nem, akkor még egy ideig fennmarad. A jelentőségét ennek, azt hiszem, itt nem kell magyarázni.

Meg kell vizsgálni bizonyos közszolgáltatási vállalatoknál és kulturális területen az irányítási rendszert, s meghatározni az esetleg szükséges kiigazításokat. Látunk problémákat, de nem hamarkodhatjuk el a döntést itt sem.

Az állami irányítást érinti a tervgazdálkodás erősítése, a tervezés fejlesztése, javítása. Gondoltunk egy tervbizottság létrehozására, amely a kormány szerve lenne. Ezzel a cél az, hogy a tervezést, a tervszerűség érvényesítését, a tervek végrehajtásának ellenőrzését a kormány vonalán hatékonyabban lehessen végezni.

Nem kíván bővebb magyarázatot, miért javasoljuk, hogy a bányaiparban és a villamosenergia-iparban szüntessük meg a vállalati nyereség és a bér szoros összefüggését. Ugyanígy csupán utalok arra, hogy az átlagbér-gazdálkodást bizonyos vállalatoknál kísérletképpen a bértömeggazdálkodással cserélnénk fel. A feltételezés: lehetséges, hogy a létszámmal egy kicsit takarékosabban bánnak, ha bértömeg-gazdálkodásra térnek át. Mielőtt ebben széles körű intézkedésre kerülne sor, célszerű ezt az elképzelést kísérleti módon előre ellenőrizni.

Ami az árak kérdését illeti: a Politikai Bizottság azt ajánlja a Központi Bizottságnak, foglaljon úgy állást, hogy a fogyasztási cikkek árai az ötéves terv hátralevő részében – a most javasolt intézkedések végrehajtása után – stabilak legyenek, lényeges változás ne történjék; tehát központi áremelési intézkedések és hasonlók se legyenek. Egyéb eszközökkel is gondoskodni kell arról, hogy a maximális évi 2 százalékot az árszint emelkedése ne haladhassa meg. Ki kell mondani, hogy az alapvető élelmezési és egyéb fogyasztási cikkeknél az ötéves terv hátralevő részében stabil árakra törekszünk.

Hasonló elveket vallunk a termelői árak esetében is. Az építőipari áraknál például a jelenlegi sok szabad árat kötött és szabályozott árrá kell átalakítani. Egy másik javaslat szerint törekedni kell a mindkét felet

kötelező szerződéses árak bevezetésére. Ha ezt sikerül kidolgozni, akkor ez komoly és jó eredményt hozhat.

A Politikai Bizottság előterjesztésében szerepel néhány elkerülhetetlen áremelési javaslat is. Mit mondjak ezekről? Áremelés nélkül bizonyára jobb fogadtatása lenne a határozatnak. Mégsem indulhatunk ki abból, hogy találjunk ki valamit, amit nagyon jól fogadnak, és azt határozzuk el. Ez nem volna felelős magatartás a Központi Bizottság részéről. A helyzet szigorú, pontos, objektív vizsgálata alapján kell megtenni azt, ami szükséges.

Megvizsgáltuk a hús fogyasztói árának emelését is. Ez közgazdaságilag indokolt, szükséges volna; a megfelelő szociális megoldást ki tudnánk dolgozni, hogy elviselhető legyen. Figyelembe kell vennünk azonban politikai szempontokat is. Az égetett szesz és a cigaretta ugyanis alapvetően más fogyasztási cikk, mint a hús.

Ugyanezen ok miatt viszont javasoljuk: hirdessük meg nyíltan és szükséges előrelátással, hogy a hús árát egyszer fel fogják emelni. Tudjuk, milyen nehézségeink vannak a propagandában amiatt, hogy a béremeléseket mindig meg szoktuk előre hirdetni, az áremelésről viszont az emberek úgy szereznek tudomást, hogy reggel elmennek a boltba, és ott más árcédulák vannak. Már régen volt olyan óhaj, hogy mondjuk meg, ha majd árakat fognak emelni. Úgy gondoljuk, hogy most ezt meg kell tenni. Meg kell magyarázni azt is, hogy ez elkerülhetetlen, és feltétlenül részletezni kell az okokat.

A tej – és a javaslatban szereplő más árucikkek – árának emelésével az a célunk, hogy anyagi fedezetet teremtsünk az előbbre lépéshez a költségvetés túlterhelése nélkül. De a tejnél speciálisan ehhez még egy olyan ok járul, hogy túl nagy az ártámogatás, miközben a termelést is ösztönözni kell. Ha megmarad az alacsony tejár, akkor az általunk annyira szorgalmazott és kívánatos háztáji tejtermelés nem emelkedik, hanem csökken. Mert sokkal egyszerűbb, kényelmesebb és tulajdonképpen olcsóbb is a paraszti fogyasztónak bemenni a boltba és megvenni a tejet 3 forint néhány fillérért, mint megtermelni. A magasabb tejárral azt akarjuk elérni, hogy legalább a saját fogyasztását termelje meg az a paraszti réteg, amelyiknek van istállója.

Van még egy probléma, amiről beszélni kell: az áremelések bevezetésé-

nek időpontja. Ezek az áremelések – a tej, az égetett szesz és a cigaretta áremelése is, a gépkocsiadó emelése is – az 1973-as gazdasági év első negyedében fognak megtörténni. Közelebbi időpontot nem tudunk mondani, mert bár elvileg a Központi Bizottság feladata, hogy ilyen kérdésekben is állást foglaljon, sőt, hogy mondjon is valamit a nyilvánosságnak, de azért a Központi Bizottság nem árhatóság. Ez kormányzati feladat. Azonkívül ezt elő is kell készíteni. Aki gazdasági vonalon dolgozik, az tudja, hogy nem egyszerű az ilyen áremelés végrehajtása, különösen akkor nem, ha meg is van hirdetve. Természetesen a tejnél az áremelés és a kompenzáció egyidejűleg lép hatályba.

A hús árának emelése tekintetében elvi állásfoglalást javasolunk: ez valamikor a következő ötéves terv elején lehetséges, amikor bér- és szociálpolitikai intézkedésekkel, valamint a textil-, ruházati és más iparcikkek árának csökkentésével az áremelkedést megfelelően ellensúlyozni tudjuk.

A béremelésről is szólnom kell néhány szót, nem sokat, mert ez nálunk sohasem szorul nagy indoklásra. Az áremelések és béremelések mérlege 1973-ra úgy alakul, hogy a reálbér átlagában 2,2 százalékkal növekszik, a munkásoknál azonban 5,5–5,6 százalékkal. Ez fontos, tudatos és szükséges lépés, de ez azt is jelenti, hogy más rétegeknél – tehát nem a munkásrétegeknél – a 2,2 százalékot sem éri el.

A bér- és szociálpolitikai intézkedéseknél egyetlen igazi probléma van. Tények és számok alapján megállapítottuk, hogy nálunk a dolgozók életszínvonalának alakulása általában elfogadható és nem rossz. Munkások, parasztok, értelmiségiek, minden dolgozó vonatkozásában helytálló és általában megvalósul az a programtételünk, hogy a szocializmus építésének együtt kell járnia az életszínvonal fejlődésével. Rendszeresen emelkedik a dolgozók – kivétel nélkül minden dolgozó osztály és minden fő kategória – életszínvonala, a munkásoké is természetesen. De ezen az általános emelkedésen belül – ami két évre is mondható, de hat évre is, meg tíz évre is – a munkások bérszínvonala viszonylag kevésbé, a munkáskategórián belül pedig még kisebb mértékben emelkedett az állami szocialista nagyüzemekben dolgozó munkások bére. Itt most nem a teljesítménybérezés alapján lehetséges egyedi eltérésekről beszélek. A tömegről van szó, és ezért kiigazítást javaslunk. Ezt a célt szolgálja az állami nagy-

üzemekben dolgozó ipari munkások átlag 8 százalékos külön béremelése és az építőipari munkások átlag 6 százalékos külön béremelése. A végrehajtásnál nagyon erős differenciálásra gondolunk, tehát ez nem mindenkinél lesz 8, illetve 6 százalék. Lesz, akinek több, lesz, akinek kevesebb jut a külön béremelésből. A külön béremelés nem lesz egyforma, mert differenciálni fognak szakképzettség, teljesítmény szerint és egyéb szempontok alapján is.

Tanulságként megjegyezhetjük magunknak a jövőre is: a Központi Bizottság magától értetődő kérdésként tartsa mindig számon, hogy amikor a dolgozó nép életszínvonala – és általában mindenkié – emelkedik, nem lehet helyes, hogy az állami szocialista iparban dolgozó munkásé viszonylag kevésbé javuljon. Ez elfogadhatatlan.

A szakmunkások országos bérskálájának a kidolgozása nem túlságosan egyszerű, és úgy tűnik, hogy komolyan kell vele foglalkozni. Nálunk az egész gazdasági kormányzati rendszer és még a szakszervezeti mozgalom is iparági alapra épült. Az iparágak a legkülönbözőbb szektorokat képviselik, és ezeken belül eddig nem lehetett biztosítani, hogy a szakmunkáspálya egyformán elismert és megbecsült legyen. Úgy látszik, ezt politikai meggondolásból, munkásmozgalmi szempontból is célszerű biztosítani. Ezt nem lehet másképp megoldani, mint úgy, hogy kialakítjuk a központilag megszabott megfelelő bérszintet. Ezen nem azt értem, hogy a kormány adja a forintot, hanem azt, hogy meghatározza, milyen bérszintet kell biztosítani a szakképzett munkások számára, függetlenül attól, hogy ki, hol, melyik iparágban és szektorban, az állami iparban, a szövetkezeti vagy a magánszektorban dolgozik; vagyis például egy lakatos azonos teljesítmény esetén nagyjából azonos keresethez jusson, akárhol dolgozik is. Ezzel tudjuk védeni a szakmunkást. A kollektív szerződésekben majd érvényesíteni kell ezt az elvet. Ez elvileg elképzelhető, bár a kidolgozás bonyolult és nehéz.

A lakáskérdésről annyit: úgy gondoljuk, szükséges és elkerülhetetlen, hogy az épülő állami lakások száma valamivel nagyobb legyen. Ezt próbáljuk elérni és az egész rendszeren belül meg kell kísérelnünk a munkások és a fiatalok lakáskérdésének az eddiginél valamivel jobb megoldását.

Ismert társadalmi probléma a meg nem dolgozott keresetek és hasonló negatív jelenségek kérdése. A kongresszus határozatának megfelelően

sok minden történt a mellékállások szabályozásától a telekspekuláció megakadályozásáig. Egy egész sor rendszabály látott napvilágot, valamit javult is a helyzet és még fog is javulni. Különleges intézkedést nem látunk szükségesnek, de egyet mindenképpen felvetünk: ez az ingó és ingatlantulajdon utáni adó – mindegy, hogyan hívom –, a vagyonadó bevezetése. Foglalkoznunk kell ezzel az állami költségvetési bevétel szempontjából, de a szociális igazság oldaláról is. Sok más ehhez hasonló kérdés is van, amin lehet és kell is még javítani, de azok vagy nem olyan elvi jelentőségűek, hogy ide kerüljenek, vagy nem elég érettek ahhoz, hogy most foglalkozzunk velük.

Megjegyzem azonban: nem helyes ezeket az árkérdéseket és a többieket, még a vagyonadót sem nagy osztályharci kérdésnek kikiáltani. Nagyon óvatosan kell ezekkel bánni. Gyilasz kitalálta, hogy van új osztály. Mi ezt persze tagadjuk, új osztály nincs. Vannak funkcionáriusok, vannak személygépkocsi-tulajdonosok, egyeseknek van telkük, másoknak pedig nincs. Ezt nehéz osztályalapon csoportosítani. Szó van például a személyi tulajdonban levő autók adójának emeléséről. A sajtó is írt arról, hogy Ózdon 1280 személyautó van. Ózdot egy kicsit ismerem még a régi időkből, akkor ott összesen két személyautó futkározott, az sem volt magántulajdonban. De Ózdon biztos, hogy nincs annyi burzsoá, mint ahány személyautó-tulajdonos van! Ezt csak azért említem, hogy az adót ne úgy próbáljuk beállítani, mint támadást a jómódúak, meg a burzsoá deklasszáltak ellen, hanem pontos és kategorikus indok alapján; akiknek több van a javakból, azok vállaljanak nagyobb részt a közterhekből.

Röviden érintve az ideológiai munkát, itt is két esztendőről kell beszélnünk. De ebben az esetben a két esztendő nem meghatározó. Az ideológia terén, akár a szorosan vett marxista elméleti tudományokat veszem, akár a közgondolkodás állapotát, két esztendő nagyon rövid idő, ezalatt óriási változást nem lehet elérni és várni sem. Ez lassúbb folyamat. Itt nem lehet arra számítani, hogy egyszerűen kiadunk egy rendeletet, s akkor megváltozik az ideológiai helyzet és a közgondolkodás a társadalomban.

A Politikai Bizottság értékelése szerint az ideológiai fronton is eredménnyel folyik a kongresszusi határozat végrehajtása. A Központi Bizott-

ság által jóváhagyott nagy horderejű tudománypolitikai irányelvek végrehajtása folyamatban van. Ennek részeként elkészült a társadalomtudományokra vonatkozó középtávú kutatási terv. Ez is rendkívül fontos dolog. A közoktatás kérdését a Központi Bizottság megtárgyalta, úgy, ahogyan azt a kongresszus elrendelte. A propaganda, a sajtó munkája a kongresszusi határozat szellemében kielégítő mértékben folyik, a propagandaszervek dolgozói ellátják feladataikat.

A kétévi és a sokszor kétévi munka eredményeként úgy tűnik, hogy érik a termés. Ezt sokféleképpen lehet bizonyítani. A munkásosztály, ha nagyobb időszakokat hasonlítunk össze, általában politikailag képzettebb, öntudatosabb, a társadalom alapvető kérdéseit jobban ismeri, és ez sok mindenben kifejezésre jut. Így lemérhető többek között a szocialista munkaverseny, a szocialista brigádmozgalom egészséges erején és fejlődésén is. A parasztság gondolkodása tíz esztendő alatt többet változott, mint azelőtt 100 év során. Elmondhatjuk, hogy parasztságunk a maga tömegében a szocialista mezőgazdaság, s ezen keresztül a szocializmus fenntartás nélküli híve lett. Ez óriási eredmény! Az értelmiség elfogadta a szocializmus eszméjét és célkitűzéseinket, támogatja és segíti megvalósulásukat. A kongresszus óta általában növekedett a társadalom aktivitása, és határozottabb, tömegesebb lett a fellépés a szocializmussal szemben álló, vagy a szocializmustól idegen nézetek ellen. Azt hiszem, hogy a kongresszusi állásfoglalások is bátorították és segítették ennek a folyamatnak a kibontakozását.

Ugyanakkor – természetesen – ezen a területen is vannak problémák. Társadalmunkban, amint arra éppen a X. kongresszus mutatott rá, vannak ellentmondások, időnként feszültségek is jelentkeznek. Ez a fejlődésünkkel együtt jár, és tükröződik az ideológiai életben is. Felszínre kerülnek zavaros eszmék, jobboldali és álbaloldali, álradikális nézetek. A tudomány, a művészetek, az irodalom terén ez fokozottabb mértékben jelentkezik. Ehhez a képhez hozzátartozik az, hogy helyenként még a párton belül is jelentkezik ideológiai bizonytalanság, türelmetlenség, szubjektivizmus.

A marxista irányvonalat a továbbiakban az eddiginél még következetesebben kell érvényesíteni. Ennek részeként át kellene tekinteni a közművelődés területét is, ugyanolyan módon, amint azt a közoktatás vonat-

kozásában és más területeken is megtettük, mert ez nagyon sokat segíthet az ideológiai munka és az ideológiai helyzet megjavításában.

A párt szövetségi politikájával összefüggésben még tisztábban és világosabban, még félreérthetetlenebbül le kell szögeznünk: a különböző ideológiát képviselő rétegekkel, emberekkel, csoportokkal politikailag szövetségesek lehetünk, de az ideológiában szintézist nem csinálunk. Ragaszkodunk a marxizmus–leninizmushoz, ennek alapján a kritikai tevékenységet érvényesítjük, sőt fokozzuk, még szövetségeseinkkel kapcsolatban is, miközben a politikai szövetséget szorgalmazzuk és erősítjük. Az eszmei zavart le kell leplezni és a marxizmust kell képviselni. A politikai szövetségnek az a rendeltetése, hogy szövetségeseink közelebb kerüljenek hozzánk az ideológia területén is, és itt csak egyféle közeledés képzelhető el, az, hogy a marxizmus–leninizmus eszmerendszerét szövetségeseink fogadják el, vagy sajátítsák el olyan mértékben, ahogyan az lehetséges.

Még inkább érvényes ez nemzetközi téren, a békés egymás mellett élés viszonyai között, ahol kifejezetten ellenséges ideológiával is szembe találjuk magunkat. Az ellenséges ideológiával szemben pedig harcolni kell, miközben a politikában a békés egymás mellett élést folytatjuk.

A vázolt helyzetből következően nálunk változatlanul időszerű a kétfrontos harc további vitele. Nekünk a marxizmus mindkét irányú torzítása ellen éppúgy harcolnunk kell, mint a politikát torzító mindkét irány ellen. Mert a mindennapi életben jobboldali engedékenység, megalkuvás, sőt még követelés is ugyanúgy jelentkezik, mint álbaloldali, álradikális, sőt demagóg fellépés.

Fő fegyverünk az ideológia területén a marxista igazság és annak hirdetése. Sohasem tagadtuk, hogy nem mondunk le az adminisztratív módszerről, a betiltásról sem, ha ez szükséges, de eszméink térhódítását eszméink meggyőző hirdetése útján kell elsősorban biztosítani.

Végül a pártéletről. Egyetlen szervezeti, a lényeget érintő kérdést kell most megvitatnunk, ez a párttagság növekedési aránya. A központi szerveknek ki kell dolgozniuk valamiféle ajánlást a pártszervek számára, aminek végeredményeként évente 3 százalékkal nagyobb mértékben ne növekedjék az újonnan felvettek száma.

A pártéletről is elmondható az, ami az ideológiai frontról: itt is vannak

bizonyos nemkívánatos jelenségek. De ami a lényeget illeti, az eredmény mindenesetre döntő ezen a területen. Pártunk marxista–leninista párt, egységes párt, a párttagság a X. kongresszus irányvonalát magáévá tette, azt képviseli, dolgozik érte. A párt jó tömegkapcsolatokkal rendelkezik, politikáját elfogadják a széles tömegek, sőt esetenként éppen azt követelik tőlünk, hogy következetesen az is történjék, amit a párt hirdet. A tömegszervezetek, a tömegmozgalmak – a szakszervezetek, az ifjúsági mozgalom, a népfront – mindinkább kialakítják saját önálló arculatukat, s végzik munkájukat, amit ugyancsak a X. kongresszus határozott meg elvileg. És ez így jó, így lesz szilárdabb a társadalom, rendszerünk, s ez egyben a párt tömegkapcsolatának egészséges vonalát is jelenti.

Ugyanakkor a tapasztalt negatív jelenségek ellen nagyon határozottan fel kell lépni, és mindenekelőtt arra van szükség, hogy a párt háza táján legyen rend.

A pártban demokratikus centralizmus van; mi a pártdemokráciát is erősítjük, és erősíteni akarjuk, nemcsak a szocialista demokráciát. Igaz, hogy ez vitaszabadsággal jár, sőt vitát igényel, de az már régen tisztázott dolog, hogy mikor, hol, a munka milyen fázisában. Szervezeti szabályzatunk betűje és szelleme megtiltja, hogy a pártban vitatott kérdéseket kint próbáljuk egyénileg, csoportonként vagy frakcióként képviselni, védelmezni és a párton kívül keressünk támaszt egy belső vitához. A pártélet minden fórumán lehetséges kérdéseket felvetni, felvilágosításokat igényelni, még azt is lehet mondani, hogy ezzel nem értek egyet, vagy azzal nem értek egyet, de ha azt a termet, ahol a vita folyt, elhagytuk, már a párthatározat kötelez. Ezt az elemi szabályt mi betartjuk és betartatjuk.

Ha pártfegyelemről beszélünk, meg kell azt is modnani, a mi pártfegyelmünk ott kezdődik, hogy a párt önkéntes harci szövetség, aki ide belépett, az aláveti magát a párt szervezeti szabályzatának, és köteles ezért a politikáért minden erejével, tudásával dolgozni.

A párt minden szervezete és egész párttagsága legyen mentes azoktól a negatívumoktól, amelyek ellen harcolni kell, mert ha nem mentes, akkor nem tud ellenük harcolni. A párt minden szervezetétől meg lehet és meg is kell követelni, hogy ne legyen protekcionista, ne legyen részrehajló, ne a csoportérdeket részesítse előnyben, ne a klikkérdeket helyezze

a közérdek fölé, ne legyen megvesztegethető. Az ilyen jelenségek ellen minden pártszervezetnek harcolnia kell.

A Politikai Bizottság meg van győződve arról, hogy a Központi Bizottság állásfoglalása, majd pedig határozatának nyilvános megjelenése a munka minden területén nagy erőt ad és pozitív eredményeket hoz. Úgy gondolom, hogy mostani határozatunk a cselekvés programja, harci program lesz, amely még szilárdabban összekovácsolhatja a pártot és felzárkóztatja a szövetségeseket is. Megadjuk azt a fegyvert a párt és a szocializmus hívei számára, ami ahhoz kell, hogy a X. kongresszus határozata minél jobban megvalósuljon.

ZÁRSZÓ A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN

1972. NOVEMBER

A napirendi vitában 27 elvtárs szólalt fel, írásban pedig 5 elvtárs adta be felszólalását. Ezen túlmenően írásban még számos javaslat, észrevétel érkezett a határozati javaslathoz.

A jelenlevők mindnyájan tanúsíthatják, hogy a vitában felszólaló elvtársak kivétel nélkül valamennyien egyetértettek a Politikai Bizottság jelentésével, helyzetértékelésével, a kongresszusi határozatok végrehajtására, valamint az 1973-as népgazdasági tervre és költségvetésre vonatkozó javaslataival.

A felszólalások a munka úgyszólván minden területét érintették. Ha valamiféle határidők szerint csoportosítanék, akkor azt mondhatom, hogy egy részük gyors, azonnali cselekvést sürgetett; mások a kongresszusi ciklus idejére vonatkozó tennivalókról szóltak; a felszólalások jelentős része pedig olyan általánosan követendő irányokat is jelzett, amelyek hosszabb időszakra szólnak, a negyedik ötéves terv még hátralevő éveire, de esetenként ennél nagyobb távlatra.

Az elhangzott és írásban benyújtott felszólalások kivétel nélkül fontos kérdéseket érintettek. Ha mindegyik javaslatot nem is lehet elfogadni, de valamennyi figyelmet érdemel, mert olyan témákat érintenek, amelyek időszerűek és nagyon fontosak a párt, az állam és a társadalomban folyó munka szempontjából.

A vitát mindnyájan figyelemmel követtük. Az észrevételek, megjegyzések, elgondolások és javaslatok olyan teremben hangzottak el, ahol a párt, az állam, a gazdasági, a kulturális és társadalmi élet legfőbb vezető testületeinek képviselői és tisztségviselői vannak jelen. Gondolom, hogy az észrevételeket mindnyájan komolyan veszik és azokat a munkában

hasznosítani igyekeznek. A megjegyzések és javaslatok feldolgozását és tanulmányozását azonban szervezett módon is biztosítjuk.

A nagyon széles körű vita lehetetlenné teszi, hogy a felszólalók által érintett minden lényeges kérdésre kitérjek. Ezért néhány olyan általános dologgal szeretnék foglalkozni, ami fontos része a tárgyalt napirendnek, s amit a felszólalók legtöbbje érintett.

A pártban és a társadalomban tapasztalható közszellemet teszem az első helyre, mert ez azok közé a kérdések közé tartozik, amelyek nem rövid határidőre szóló, hanem állandó és mindig elsőrendű feladatot jelentenek számunkra.

A jobb áttekintés érdekében szeretnék összehasonlítást tenni néhány – minek is nevezzem – állókép között, hogy érzékeljük a mozgást és a fejlődést a közszellemben. Pártunk és az ország története bizonyos szakaszokra oszlik. Fel kívánom idézni a pártban és az országban uralkodó közszellemet három különböző időpontból.

Kezdem 1953 elejével. Abban az időszakban a személyi kultusz virágzott. Az elméleti és a politikai munkában, a mindennapi pártéletben, az ország közéletében és a társadalmi élet más területein is a következő jelenségek uralkodtak: szubjektivizmus, dogmatizmus, a politikában szektarianizmus, a pártéletben és az államéletben az abszurditásig vitt centralizáció.

Ezeket bizonyos egyéb jelenségek is kísérték. A csúcsokon – nevezhetjük így – önkényes döntések, helyileg pedig – ezt is ki kell mondani – a kiskirályokodás. Ennek volt a kiegészítője egy példaként állított és utánzást megkövetelő, szerintem álforradalminak nevezhető magatartás. Csak a jobb megértés kedvéért említem, hogy abban az időszakban a forradalmi üggyel szembeni árulásnak tekintették, ha egy pártmunkás vagy állami köztisztviselő, mondjuk, délután ötkor vagy hatkor azt mondta, el kell mennem, mert találkozni akarok a feleségemmel, el kell mennem a gyerekért, vagy ha ehhez hasonlóan érvelt. Eközben a felszínen és formálisan a pártban és az ország egész politikai közéletében egység és egyetértés mutatkozott. Viták nem voltak, kérdéseket nemigen tettek fel, érvelés, meggyőzés gyakorlatilag nem folyt. Így álltak a dolgok akkor.

A következő pillanatfelvétel időpontjául az 1957-es pártértekezlet idő-

pontját választanám. Milyen közszellem volt akkor a pártban és az országban?

Talán nem túlzás, ha úgy fogalmazok, hogy pártunk visszanyúlt a lenini forrásokhoz és a gyakorlati munkában is lenini fordulatot hajtott végre. Elvetette mindazt, ami rossz volt; a szubjektivizmust, a dogmatizmust és a revizionizmust az elméletben, a szektarianizmust és a liberalizmust a politikában s a többi területen is.

Ami a kommunistákkal szembeni magatartásbeli követelményeket és a pártéletet illeti, ismét hatályba lépett és működött a pártban a demokratikus centralizmus. Helyes kommunista és ugyanakkor emberi magatartást követelt meg a párt. Ezzel egyidőben megvalósult a valódi és igazi kommunista szövetségi politika, a munkásosztály szövetsége más dolgozó osztályokkal és rétegekkel, a szövetségesek iránti tisztességes hang, bánásmód. Vállaltuk, hogy a párt politikáját meggyőzés útján terjesztjük, így toborozunk igazi híveket a szocializmusnak. A kommunistáktól azt kívántuk, hogy első helyre a közösségért való kiállást és a munkát tegyék, de kiegészítve azzal, hogy az emberi boldogulás sem tilos. Ez a mi fogalmaink szerint természetes és magától értetődő velejárója a kommunista párttagságnak csakúgy, mint a közéleti tevékenységnek, a szocializmus becsületes építésének.

Természetesen az egész képet kell látnunk ahhoz, hogy megértsük az 1953 eleje és az 1957 nyara közötti kapcsolatot és a különbségeket. Azt a gyakorlatot, ami 1953 elején még töretlenül élt, a történelem kegyetlen kritikája megsemmisítette. Az ellenforradalom, az osztályellenség támadásai nyomán saját erőinknek nem volt ellenálló képessége, szétesett az ellenség csapásai alatt. Akármilyen szomorú kimondani, 1956 őszén a párt atomjaira hullott, a rendszer veszélybe került, az országban anarchia lett úrrá. Hogy ez így történhetett, s tömegméretekben és társadalmi méretekben történhetett így, az a párttól gyökeres kiigazítást követelt. Ezt hajtottuk végre a párt elméleti és gyakorlati munkájában, a tömegkapcsolatok ápolásában és a szocialista építés egész gyakorlatában Magyarországon. A kiigazításoknak mindig van egy sajátosságuk. Nem tudok más hasonlattal élni: ha egy ellenálló képességgel rendelkező acéllemez elgörbül és vissza akarják hajlítani, azt előbb mindig áthajlítják a túloldalra, s csak azután ugrik vissza egyenesbe. Ez a kiigazítá-

sok törvényszerű természete, és azt hiszem, ezt mindenki alátámasztha-tja.

Milyen a helyzet most, 1972 őszén e tekintetben? A pártban és a társadalomban uralkodó közszellemet illetően a lenini fordulat minden alapvető vívmányát megőriztük. A pártéletben, a párt tömegkapcsolataiban az alapvető lenini normák, az ország közéletében pedig a szocialista normák érvényesülnek. Ez nem is lehet másként. Mert látnunk kell, hogy a szocialista normák uralma a társadalomban nem ott kezdődik, hogy lóg-e valaki egy félórát a munkahelyén vagy nem, van-e mellékállása vagy nincs. Pártunk – teljes meggyőződéssel valljuk, s ezt a Központi Bizottság mostani ülése és annak előkészítése is jól bizonyítja – a marxista–leninista elmélet alapján dolgozik, kommunista politikát folytat és alkotó módon alkalmazza a gyakorlatban a marxizmus–leninizmust. Ezért tudjuk most már tartósan biztosítani a szocializmus töretlen építését az országban, és ennek köszönhetjük nagy győzelmeinket ebben a fejlődési szakaszban.

Valaki szóba hozta itt, és én is megismétlem: a hatalom megvédésén és megszilárdításán túl a mezőgazdaság szocialista átszervezését is sikerült oly módon végrehajtani, hogy azt nemcsak barátaink dicsérik, hanem még az ellenség is kénytelen volt ebben a csatában letenni a fegyvert. A mezőgazdaság szocialista átszervezését semmilyen módon sem tudja támadni az imperialista propagandagépezet.

Az ellenséges propaganda valamikor azt is nehezen ismerte el, hogy a nagyipar államosítását nem lehet visszacsinálni és a nagybirtokot nem lehet visszaállítani. Végül azonban kénytelenek voltak eljutni oda, hogy elismerjék propagandájukban, az alapvető vívmányokhoz egyáltalán nem lehet hozzányúlni, sőt, hogy ezeket a vívmányokat támadni sem tudják.

A társadalom tényleges szocialista normái mindenekelőtt az alapvető dolgokban testesülnek meg. A mai képben azonban találhatók nemkívánatos dolgok is. Ezek fellelhetők a belső pártéletben és a párt tömegkapcsolataiban éppúgy, mint a társadalomban uralkodó közszellemben. Elsősorban csak magunkról, a pártról beszélek. A konszolidáció előrehaladásával – most mindenekelőtt a párt konszolidációjára, újjászervezésére, vezető szerepének helyreállítására gondolok –, a tekin-

tély megnövekedésével, az eredmények gyarapodásával bizonyos mértékig újból jelentkeztek és kiújultak régi hibák: önelégültség, formalizmus és bürokratizmus a munkában, úrhatnámság és nemtörődömség, „téveszmék" arról, hogy a munka hovatovább a reprezentációval azonos; egyeseknél előtérbe került a szerzésvágy, megszaporodtak a jubileumok, ünnepségek, minden lehetséges és lehetetlen címen – és lehetőleg közpénzen. Nem olyan mértékben, mint a személyi kultusz idején voltak – mert ha az alapvető lenini normák élnek, márpedig élnek és erősödnek a pártban, ezek a hibák nem tudnak uralkodóvá válni –, de felszíni rétegként sok helyütt újra ráragadtak közállapotunkra, közszellemünkre. Ezektől meg kellene szabadulni.

Az alapvető szemléletben is vannak még káros megnyilvánulások, és lehet, hogy a dolog kulcsa éppen ebben a kérdésben van. Kommunistákról, párttagokról, pártfunkcionáriusokról szólva úgy mondanám, hogy a dolog gyökere az eszmeiség és az anyagiasság viszonyában rejlik. Ugyanezt társadalmi méretekre kivetítve azt mondhatom, hogy a társadalomban nem teljesen megfelelő az erkölcsi és az anyagi ösztönzés aránya.

Ha valaki azt mondja, hogy kommunista és az MSZMP tagja akar lenni, akkor azt úgy kell tekintenünk, hogy ünnepélyesen letette az esküt a kommunizmus alapelveire, ezért az eszméért él, dolgozik és ha kell, meg is hal érte. A kommunistákkal szemben ez alapvető követelmény. És ehhez jön még az emberi norma. Az, hogy a szocializmus és a kommunizmus ügyéért való odaadást és a munkát olyan emberi normákhoz kötjük, amelyek hovatovább egy egész nép számára elfogadhatóak és amelyek betartását mindenkitől meg lehet követelni. Ekörül van még hiba.

Nagyon sok szocialista brigádvezető-értekezleten, kommunista aktíván, összejövetelen vettem részt. Ezek általában nagyon jó szelleműek, gondolkodásra késztetnek. Sérti azonban az ember fülét, amikor egyszer csak valaki azzal kezdi, hogy nagyon jól keresünk, de még többet akarunk keresni, és majd ráhajtunk, ránk számíthatnak. Erre én azt mondom, hogy kommunistáknál, a kommunizmussal valóban rokonszenvező embereknél mindig csak egy sorrendet fogadok el. Első a közügy! És ha valaki ehhez fűzi hozzá, hogy a közös ügyet, a szocialista ügyet azért is

támogatja, mert megtalálja benne anyagi számításait – ebben én nem érzek semmi sértőt. De ha a sorrendet megfordítják – és előbb jön az „én" és csak utána a „mi" –, akkor nem fog egyenes irányban fejlődni sem az egyes ember, sem a kisebb csoport vagy kollektíva, hiába számítja magát a párthoz, a szocializmust építő élen járó gárdához tartozónak.

Mi objektíve a szocializmus építőjének tekintjük azt a mérnököt, értelmiségit, vagy bárki mást is – most nem a kommunistákról beszélek –, aki tudatos szándék nélkül építi a szocializmust, vagyis a munkáját tisztességgel elvégzi. Tőle ilyen normát nem követelhetünk, de ezektől az emberektől is igényelhetjük, hogy válasszák el egymástól azt, amit otthon, a szombati bridzspartinál mondogatnak és amit közszereplésnek minősíthető helyen, értekezleten beszélnek. Közszerepléskor senkinek se engedjük az anyagiasság szellemét hirdetni. Ne tűrjük, hogy az anyagiasság a szocialista eszmeiség és az elemi tisztesség fölé kerekedjék. Ma minden gondolkodó felnőtt magyar állampolgár több-kevesebb belső meggyőződéssel megérti, hogy a boldogulás útja a szocialista társadalom építése, tudja azt is, hogy ez nem lakodalmas menet, hanem vesződség és munka, küzdelmek és örömök összessége.

A jelenlegi helyzetet tehát úgy jellemezném, hogy az alap egészséges, de elég sok a rárakódás, ami újból kitermelődött. Az a kényszerű – de egyébként helyes – fordulat és változtatás, amit sok mindenben végre kellett hajtanunk 1957 elején, megnyitotta az utat bizonyos nemkívánatos kispolgári és jobboldali jelenségeknek is. Nem mondanám, hogy nem számoltunk ezekkel. Nagyon jól tudjuk, hogy az egoizmusnak, az anyagi számítgatásoknak is megnyílik az útja. Ez mégis forradalmi és szükségszerű lépés volt. Csak ilyen fordulat után és árán lehetett azt az alapvetően normális helyzetet újra megteremteni, amelyben a párt vezeti a népet a szocializmus építésében. Ehhez békét kellett kötni szövetségeseinkkel.

Volt idő, amikor fellépéseinkben szövetségeseinknek nagyobb megbecsülést és rangot adtunk, mint saját párttagjainknak. Ez szükségszerű volt, mert mi a népet akartuk a szocializmus mellé állítani. Itt állt az élcsapat, itt álltak a kommunisták szövetséges nélkül; vannak ilyen keserves pillanatok. Nekünk a szövetségeseket, néha még az ingadozó szövetségeseket is feltétlenül meg kellett nyernünk.

Példaként említem, az elvtársak tudják, hogy én Veres Pétert, az emlé-

két is, emberileg nagyon tiszteltem, tisztelem. Elég jól ismertem őt. Mi mindig vitatkozó szövetségesek voltunk. Veres Péterrel ideológiai kérdésekben nem mindig értettünk egyet. De a nép iránti odaadásban, a közügyek iránti szenvedélyben és az alapvető tisztesség dolgaiban igenis találkoztunk. Hozzá hasonló ember sok volt és sok van. Belőlük épült és épül tovább az a szövetséges sereg, amelynek a párt az élén áll. És ez erős tábor. Magyarországon a szocializmus híveinek erős tábora van a nem kommunisták között is. Ezért érzem úgy, hogy az az aggodalom és nyugtalanság, ami az utóbbi időben jelentkezett közvéleményünkben, végső soron azt fejezi ki, hogy a tisztességes emberek nagy többsége – kommunisták és szövetségesek – a párt fő irányvonaláért aggódik.

Tehát a rosszat, a hibát, ami újból kitermelődött sorainkban – ilyen az egyeseknél megtalálható kommunista gőg is – le kell nyesni. A mindenféle jobboldali és kispolgári jelenséget – ami a szükségszerű nyitásból is ered – szintén le kell küzdenünk közéletünkben. Főleg jó politikai munkával, a szó igazi és nemes értelmében vett propagandával, a tömegkommunikációs eszközök okos felhasználásával.

Igaz, hogy minden embernek személyes anyagi érdeke is fűződik Magyarországon ahhoz, hogy a szocializmus építése helyesen és jól haladjon előre. De azért az eszmét is művelni és gondozni kell. A nem kommunistákkal ily módon fogadtathatjuk el, hogy mi nagyon jó barátok és nagyon jó szövetségesek lehetünk akkor is, ha ideológiailag a marxizmust tisztán akarjuk megőrizni

Mindig is kötelességünk volt, s az lesz a jövőben is, hogy a ráhatás minden eszközével megakadályozzuk a kispolgári torzulásokat. Sajnálatos, ha munkánk gyengeségei miatt e káros folyamatokat esetenként nem sikerül kellő mértékben ellensúlyozni.

A megfelelő közszellemet a pártban, és a közélet szocialista normáit megőrizzük és mindenkivel szemben megvédelmezzük, mindenekelőtt jó tömegpolitikai munkával és ha párttagokról van szó, figyelmeztetéssel és fegyelmezéssel is. Csak úgy lehet teljes tisztasággal biztosítani a pártban a lenini normákat, a társadalomban pedig tömegméretekben a szocialista normákat, ha a pártból eltűnnek az elveinktől, a szocializmustól idegen jelenségek. Ha keményen dolgozunk a párt vonaláért, politikájáért, ha azt megalkuvás nélkül képviseljük mindig és mindenhol – kezdve a párt-

élettel, a közéleten át egészen a baráti körig bezárólag –, akkor a normák betartásával sem lesz semmi baj. De ha ez nincs, semmiféle prédikáció sem ér semmit.

Második kérdéscsoportként néhány gazdasági témát szeretnék említeni.

A gazdaságirányítási rendszert együtt dolgoztuk ki, együtt szavaztuk meg és merem állítani, nemcsak mi vagyunk a szerzők, ebben a teremben levők, hanem sok tízezer és százezer ember az országban. Együtt csináltuk és jól tettük, hogy megcsináltuk. Ezt az irányítási mechanizmust azonban folyamatosan, állandóan javítani, fejleszteni és tökéletesíteni kell, mégpedig úgy, hogy a lényeget megőrizve és erősítve csiszoljuk tovább.

Nem először beszélünk a reform propagandájáról. Megállapítottuk, hogy kezdetben nem a legjobban sikerült ez a propaganda. A hibát részben helyrehoztuk, ma már helyesen, a mechanizmus szocialista vonásait emeljük ki. Most, ha vitatkozunk a mechanizmus egyik vagy másik alkotóeleméről, meg tudjuk adni a helyes választ. Óvakodjunk azonban a nemzeti önteltségtől. A hatalmat megszilárdítottuk, a mezőgazdaság szocialista átszervezése sikerült, és a reform – a pártnak 1956 óta ez a harmadik legnagyobb vállalkozása – ugyancsak sikerült dolognak tűnik. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy ugyanezekben az években a Szovjetunió, a Német Demokratikus Köztársaság és más szocialista országok is gyorsan fejlődtek, pedig ott a mienktől eltérő a gazdaságirányítási rendszer.

Az új gazdasági mechanizmus nálunk jobb, hatékonyabb eszköz, mint a régi volt. Nagy szerepe van abban, hogy most jobban állunk a gazdasági munkában és emelkedik az életszínvonal is. De enélkül sem pusztultunk volna el. Vannak szocialista országok, amelyek élni tudnak más irányítási rendszerrel is. Ezért ne oktassunk ki másokat. És a sajtó is vigyázzon, hogyan ír. Becsületesen, rendesen kell propagálni gazdaságirányítási rendszerünket. Ami pedig a kapitalistákat illeti, nekik mindenkor mutassuk meg gazdaságirányítási rendszerünk szocialista vonásait, nekik Magyarországot szocialista országként, olyannak kell elfogadniuk, amilyen; akár tetszik nekik, akár nem.

Fontos feladat a népgazdaság tervszerű fejlesztése. Itt is előre akarunk

lépni. Még jobb terveket kell készítenünk, az összefüggéseket, a kapcsolódásokat és a láncolatokat még jobban figyelembe vevő népgazdasági, ágazati, vállalati és tanácsi terveket. Még jobban kell ügyelnünk a munka menetében a tervszerűség gyakorlati megvalósítására.

Nyugodtan mondhatjuk, hogy most, a gazdaságirányítás módosítása után négy évvel, erősebb a tervszerűség népgazdaságunkban, mint korábban volt, mind a termelési folyamatokat, mind pedig az előállított végtermékeket véve figyelembe. Igaz viszont, hogy van még bőven tennivalónk a tervszerűség fejlesztése érdekében. Ebben jut nagy szerep a Tervhivatalnak és talán még inkább egy később létrehozandó tervbizottságnak. Ugyanis, képletesen szólva, ha egy tervezőhivatal a Hold egy nyugodt kráterében ül és gyártja a csodálatos terveket, de nincs eleven kapcsolatban azokkal, akik a tervet megvalósítják, akkor az a hivatal nem tud jó tervet készíteni. Ha viszont a naponta operatívan vezető emberek esnek túlságosan messze a népgazdasági terv gondjaitól, akkor ők sem dolgozhatnak jól. Ezért kell szorosabbá tenni a kapcsolatokat a tervezés és a gyakorlati gazdasági munka között.

A határozati javaslat utalt a közgazdasági szabályozókra. Most, menet közben, itt-ott igazítanunk kell rajtuk. Szélesebb körű és átgondoltabb, átfogóbb igazításnak később kell következnie, úgy, hogy az új ötéves tervet már az új helyzethez igazított közgazdasági szabályozókkal kezdhessük. Ezt azért kell így periodizálni, mert ha kétévenként változtatgatnánk fontos közgazdasági szabályozókat, akkor nem tudnának dolgozni az üzemek, megzavarnánk a termelés folyamatos menetét. Törekedjünk stabilitásra a közgazdasági szabályozóknál is. Nagyon leegyszerűsítve, két, egymástól el nem választható eszköz áll rendelkezésünkre: a szocialista gazdasági terv és a közgazdasági szabályozók.

További kérdés a termelés és az elosztás. Ezek egyaránt fontosak, egymástól el nem választhatóak, mondhatni, ikrek. De az elsődleges a termelés. Erről nem szabad elfeledkeznünk egyetlen pillanatra sem, nemcsak a munkában, de a propagandában, az agitációban, tömegkapcsolataink ápolásakor sem. Ha nincs termelés, nincs elosztás sem.

A termelésnél és általában a gazdasági munkánál vezérlő elvünk a hatékonyabb gazdálkodás. Ennek nagyon fontos része a jobb üzem- és munkaszervezés. Erre van határozat, de a végrehajtását gyakorlatilag

még úgyszólván el sem kezdtük. Ez azt jelenti, hogy irányítási rendszerünknek hiányzik a vége. Ez olyan, mint amikor egy gépegységnek az alkatrészei háromnegyedrészt korszerűek, de a legvégén egy fabunkó van. Az irányítási rendszer nélkülözhetetlen része a közvetlen üzemi irányítás és munkaszervezés. És e tekintetben a „középkorban élünk". Mutassuk meg, hogy az üzemszervezést meg tudjuk becsületesen oldani, mert enélkül sántítani fogunk.

Miért nem tudunk harcolni a fölösleges adminisztratív létszám ellen? Amit az utóbbi tíz év alatt kétszer vagy háromszor radikálisan leépítettünk a központi szervektől, azt kamatostól beépítettük a középfokú irányító szervekbe és az üzemekbe. Elhiszem, hogy a fizikai dolgozók számának relatív csökkenése társadalmi törvény. Ez szerintem is velejár a technikai fejlődéssel. Elfogadom, hogy a szellemi munka aránya növekszik. De semmiképp sem tudom elfogadni az adminisztráció növekvő mértékét. Az adminisztratív létszám kitermelésében és felduzzasztásában messzi „elöl járunk". Vitathatatlan, hogy ezzel komolyan kell foglalkozni.

Előtérben áll a nem gazdaságos termékek termelésének leállítása is. Ezzel elkerülhetetlenül foglalkoznunk kell, de ezt össze kell kapcsolnunk a gazdaságos cikkek termelésének növelésével. Mert azt sem végeztük el megfelelően. A kettő a valóságban egy folyamat.

Ülésünkön szó esett a gazdasági munka néhány gyakorlati kérdéséről is. Én is szeretnék ehhez hozzászólni. Hogyan vezessen, mit csináljon a párt a gazdasági munka mindennapi gyakorlatában? A párt – a Központi Bizottságtól az alapszervezetekig – mindig fog a gazdasági munka kérdéseivel foglalkozni, mert ezek a szocialista építés kérdései. És mindig úgy fog ezekkel a kérdésekkel foglalkozni, ahogyan éppen kell: lehet, hogy elvi döntést hoz, lehet, hogy vasárnapi műszakot szervez és segít betakarítani a kukoricát. Ez a kérdés egyik fele. A kérdés másik fele az, hogyan célszerű foglalkozni a pártszervezeteknek a gazdasági munkával?

Lehet anyagot kijárni, verekedni valamiért, munkaerőt, hitelt szerezni, mindent lehet csinálni, de megfelelő rendszer kell ahhoz, hogy a pártszervezetek eredményesen foglalkozhassanak a gazdasági kérdésekkel. Azt hiszem, senki sem állíthatja, hogy az a legokosabb pártszervezet, ahol a kommunisták maguk termelik meg azt, amit kell. Ugyanúgy, mint minden feladatnál, nagy figyelmet kell szentelni az egészséges munkameg-

osztásnak. Tudnunk kell, hogy mit vállal, mit csinál a párt, mit vállalnak és mit csinálnak a gazdasági szervek és a tömegszervezetek a gazdasági munkában. Vannak kérdések, amelyek a dolog természetéből adódóan a pártszervezetre tartoznak, mások viszont az állami, gazdasági szervekre, vagy a szakszervezetre. Itt is, mint minden normális emberi munkamegosztásnál, akkor működik jól az egész gépezet, ha mindenki ismeri a maga kötelességét, tudja a felelősségét.

Többen szóltak a társadalmi munka jelentőségéről is. Természetes, hogy erről nem mondhatunk le. A szocializmus egyik ereje, hogy az emberek önzetlenül is képesek a társadalomért, a közért, meghatározott közösségi célokért dolgozni, akár a szabad idejük feláldozásával és térítés nélkül is. Ennek nagyon sok és szép példáját látjuk, különösképpen óvodai férőhelyek, gyermekintézmények építésénél és hasonlóknál. Mégis sokszor holtvágányra fut a társadalmi munka. Megvan a toborzás, az emberek jelentkeznek, akarják csinálni és mégsem megy a dolog rendben. Vagy szerszám, vagy éppen olyan természetű munka nincs kéznél, amit társadalmi munkában el lehet végezni, segítve valamilyen állami tevékenységet. Mert a társadalmi munka általában csak kiegészítő része egész gazdasági tevékenységünknek – kivéve, ha virágágyat ültetnek társadalmi erőből.

A társadalmi munkáról nem szabad lemondani, de nem szabad vakvágányra futtatni sem, mert azzal magának az eszmének okozunk kárt. Tehát társadalmi munkára mozgósítani kell rendszeresen és komolyan, de csak megalapozott esetekben, amikor a feltételek biztosítottak. Ha nincsenek meg a kellő feltételek, akkor inkább ne csináljuk, mert kárt okozunk vele a normális gazdasági tevékenységnek ugyanúgy, mint az önzetlen társadalmi munka szép eszméjének.

Összefoglalva a vita eredményeit, nagy örömmel állapítom meg, hogy a Központi Bizottság ülésén teljes egyetértés fejeződött ki.

Ez a tény maga nagyon jól kifejezi a X. kongresszus irányvonalának egységes értelmezését, a pártban uralkodó és élő szellemet, tükrözi a Központi Bizottság eszmei, politikai egységét és összeforrottságát. Ha most, a nagy politikai munka indulásánál az egység szelleme kisugárzik, az rendkívül fontos tényezője lesz annak, hogy a párt a mostani határozatot megfelelő módon végre tudja hajtani.

Igen jelentős politikai kampányba, nagy munkába kezdünk a Központi Bizottság ülése után. A határozatból mindenkinek adódik feladata bőven. A politikai kampány tartalmát a nyilvánosságra hokott teljes határozat adja. A határozat nyilvánosságra hozatalát követi majd a helyi feladatok kidolgozása. A helyi tennivalókat be kell iktatni majd a cselekvési programokba, munkatervekbe, minden pártszervnél és pártszervezetnél.

Lényegében ez a feladat vár az állami, gazdasági és kulturális vezetőkre is. Hasonlót kérünk – természetesen az egészséges és normális munkamegosztásnak megfelelően – a társadalmi szervektől és mozgalmaktól, a szakszervezettől, az ifjúsági szövetségtől, a nőtanácstól, a népfronttól.

A Központi Bizottság ülése meggyőződésünk szerint betölti azt a szerepet, hogy döntsön azokban a kérdésekben, amelyekben a két kongresszus közötti időszak közepén határozatilag is állást kell foglalnia. Tekintsük ezt a határozatot harci és munkaprogramnak, amely mindenütt lendületet ad a munkának és segíteni fog abban, hogy a kongresszus határozatai megvalósuljanak. Azt hiszem, mindenki egyetért velem abban, hogy most nem a tűnődés, a filozofálás, az óhajok és a meddő viták időszaka, hanem a lendületes munka következik. Mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy pártunknak ez a világos állásfoglalása mindenütt és fenntartás nélkül érvényesüljön, megvalósuljon. Most a határozat mind teljesebb végrehajtása és a végrehajtás folyamatos ellenőrzése a fő feladat.

A Központi Bizottságnak, a középfokú pártszerveknek, az alapszervezeteknek és az egész párttagságunknak egy emberként kell kiállnia, fellépnie és cselekednie. Most ennek az egységes kiállásnak és cselekvésnek a megkövetelése a döntő. Ha ezt elvégezzük, akkor sokat tettünk a X. kongresszus határozatának jobb végrehajtása érdekében, és a munka menetében sok más napi gondunkon is enyhítünk.

A Központi Bizottság ülésének végén csatlakozom azokhoz az elvtársakhoz, akik kifejezik mély meggyőződésüket, hogy a párt X. kongresszusának határozatait jó eredménnyel fogjuk végrehajtani.

BESZÉD CSEPELEN, A SZOVJET PÁRT- ÉS KORMÁNYKÜLDÖTTSÉG LÁTOGATÁSAKOR RENDEZETT NAGYGYŰLÉSEN

1972. NOVEMBER

Mindnyájan átérezzük az esemény különleges fontosságát, amikor most itt, Csepelen, a magyar munkásmozgalom fellegvárában, körünkben üdvözölhetjük nagy szövetségesünk, a testvéri szovjet nép kiváló képviselőit.

Engedjék meg, hogy a magyar kommunisták, a szocialista társadalmat építő magyar nép nevében őszinte tisztelettel és szeretettel én is köszöntsem Brezsnyev elvtársat, a nemzetközi kommunista mozgalom, a béke ügyének kiemelkedő és fáradhatatlan harcosát, a magyar nép igaz barátját, valamint a szovjet küldöttség minden egyes tagját. Szívből köszöntöm a magyar–szovjet barátságnak szentelt mai nagygyűlésünk minden részvevőjét, fővárosunk, Budapest és Csepel dolgozóinak képviselőit.

A megingathatatlan, szilárd elvi alapokon nyugvó, mély történelmi gyökerekkel bíró barátságunk és szövetségünk kiemelkedő eseményeként került sor a szovjet párt- és kormányküldöttség mostani látogatására hazánkban. Pártjaink, kormányaink képviselőinek tárgyalásait az internacionalizmus, az őszinte barátság szelleme hatja át.

Megbeszéléseinken érintettük kétoldalú kapcsolataink és közös nemzetközi harcunk összes lényeges kérdését. Mély megelégedéssel szólhatunk itt a nagygyűlés, az ország nyilvánossága előtt arról, hogy az összes megtárgyalt kérdésben, ezúttal is teljes nézetazonosság volt közöttünk, tárgyalásaink rendkívül hasznosak és eredményesek voltak. Túlzás nélkül mondhatom, hogy Brezsnyev elvtárs, szovjet barátaink mostani látogatása a magyar–szovjet barátság és testvéri együttműködés újabb, fontos állomása. Őszinte köszönetet mondunk szovjet barátainknak, hogy nagy hazai munkájuk és a zajló nemzetközi élet számtalan elköte-

lezettsége közepette is időt szakítottak és meghívásunkat elfogadva, eljöttek hozzánk.

A kialakult gyakorlatnak megfelelően, megbeszéléseinken tájékoztattuk szovjet elvtársainkat belső helyzetünkről, az eredményekről, a még megoldásra váró feladatokról is. Megkönnyítette számunkra ezt, hogy pártunk Központi Bizottsága éppen két héttel ezelőtt értékelte a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusa óta végzett munkát. A Központi Bizottság joggal állapította meg, hogy a kongresszus irányvonala kiállta az idő és a gyakorlat próbáját, az elmúlt két év alatt nagy eredmények születtek a szocialista társadalom építésének minden területén.

A döntő mindenekelőtt az, hogy párttagságunk, társadalmunk összes pozitív erői egyhangúlag elfogadták, magukénak vallják és tettekkel támogatják a X. kongresszus irányvonalát, a szocializmus építésének programját. Ez eredményeink legfőbb forrása. Munkásosztályunk példamutatással és áldozatvállalással naponta bizonyítja nagy táradalmi felelősségérzetét a munka frontján, a szocialista brigádmozgalomban és a munkaversenyek eredményeivel. Dolgozó parasztságunk odaadó, szorgalmas munkával, leküzdve az időjárás okozta nehézségeket, biztosítja az ország kenyerét. Az értelmiség is méltóképpen vállalja a rá háruló részt a szocialista építőmunkából.

Az ország belpolitikai helyzete rendezett, társadalmunk a kongresszus által megjelölt irányba fejlődik. Belpolitikai törekvéseink középpontjában annak a politikának a megvalósítása áll, amely a munkásosztály vezető szerepének szilárd és fokozódó érvényesülése mellett lehetővé teszi, hogy a szocialista társadalom teljes felépítése valóban az egész nép, az e célért tömörülő és összeforrott nemzet alkotása legyen. Ennek szellemében fejlesztjük tovább az államéletet, a szocialista demokráciát, hogy a lehető legkedvezőbb politikai feltételek és légkör megteremtésével gyorsítsuk szocialista építésünket.

Népgazdaságunk a negyedik ötéves terv céljaival összhangban fejlődik. Az ipar bruttó termelése 1972-ben több mint 6 százalékkal növekszik és a növekedés teljes egészében a termelékenység emelkedéséből származik. A mezőgazdaság termelése a kedvezőtlen időjárás ellenére mintegy 4 százalékkal meghaladja a múlt évit. A lakosság egy főre jutó

reáljövedelme 4,2 százalékkal, az egy keresőre jutó reálbér 2,4 százalékkal emelkedik az idén.

Pártunk és kormányunk alapvető feladatnak tekinti – a végzett munka eredményeivel összhangban és a szociális igazságosságnak megfelelően – a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelését, ami a szocializmus alapvető ismérve és követelménye. A lakosság életkörülményei általános gazdasági fejlődésünknek megfelelően javulnak. Most döntés született arra, hogy 1973-ban az állami ipar és az állami kivitelező építőipar munkásainak keresete külön, egyszeri béremeléssel, a dolgozók általános keresetnövekedésénél jobban emelkedjék.

Népgazdaságunk stabilitásának és fejlesztésének legfontosabb külső tényezője a szocialista országokkal, mindenekelőtt a Szovjetunióval való szoros gazdasági együttműködés. Jövendő gazdasági fejlődésünk biztos alapja, hogy legnagyobb partnerünkkel, a Szovjetunióval bonyolított áruforgalmunk jelentős része a különböző áruszállítási, kooperációs és szakosítási megállapodásokkal ma már 10–20 évre előre megalapozott. Meggyőződésünk, hogy jó irányba haladunk, általános szocialista céljainkat szolgáljuk azzal, hogy tovább erősítjük népgazdaságaink kölcsönösen előnyös kapcsolatait.

A magyar–szovjet gazdasági együttműködésben fontos szerepet tölt be a Csepel Vas- és Fémművek. A gyáróriás alapanyagainak döntő többségét, csaknem 83 százalékát a Szovjetuniótól kapja. Erőteljes műszaki kooperáció van kibontakozóban a csepeli gyár és számos szovjet üzem között. Csepeli munkások és mérnökök a közelmúltban például eredményesen működtek közre a Szovjetunió két nagy csőgyárának a rekonstrukciójában. Itt, Csepelen – éppúgy, mint mindenütt az országban – mérnök és munkás naponta tapasztalja, hogy a szovjet tudomány és technika hatalmas ösztönző és segítség számunkra, ugyanakkor kapcsolataink fejlesztésének kimeríthetetlen forrása. Csepel dolgozói munkájukkal jelentősen hozzájárulnak már ma is a magyar–szovjet barátság és együttműködés további erősítéséhez és elmélyítéséhez.

A párt Központi Bizottsága november 14–15-i ülésének állásfoglalása az eredmények mellett feltárta a problémákat is és határozatokat hozott azok megoldására. A határozat megfelelően foglalkozik a pártmunka, a társadalom tevékenységének minden fő kérdé-

sével. Feladataink közismertek: még következetesebben kell megvalósítanunk a X. kongresszus iránymutató határozatait, bel- és külpolitikai irányvonalunkat, gazdaságpolitikánkat és ideológiai feladatainkat, nagyobb fokú állami és állampolgári fegyelem megteremtésére van szükség, még nagyobb figyelmet kell fordítani a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség, általában a dolgozó nép helyzetének alakulására, s a pártnak a tömegekre támaszkodva, azokkal még jobban összeforrva kell harcolnia szocialista céljainkért.

Minden szükséges feltétel megvan ahhoz, hogy szocialista fejlődésünk vonala a jövőben is töretlenül felfelé ívelő legyen. Ez irányú munkánkban a kommunisták cselekvő közreműködésére, a vezetők fokozottabb felelősségvállalására és a munkásosztály, az egész dolgozó nép helytállására, a szocializmus iránti odaadására építünk.

Hazánkban mindenki bizonyos lehet abban, hogy közös munkával, a X. kongresszus határozatainak következetesebb végrehajtásával nagy lépést teszünk előre a szocialista társadalom magasabb szintű építésének útján. Biztosíthatjuk szovjet barátainkat, nemzetközi osztálytestvéreinket, a Magyar Népköztársaság minden barátját, hogy a magyar nép öntudatosan és eredményesen dolgozik, rendületlenül halad előre és megvalósítja célját, a szocialista társadalom teljes felépítését.

A szocializmust építő magyar népnek a munkában, a harcban nagy erőt ad annak tudata, hogy hű barátként mindig és minden körülmények között vele van a nagy szovjet nép, a Szovjetunió.

Népünk ismeri azt az áldozatkészséget, hősiességet, amellyel a Szovjetunió népei Lenin pártjának vezetésével győzelemre vitték az emberiség történetében új fejezetet nyitó Nagy Októberi Szocialista Forradalmat és megvédték annak minden vívmányát. Ismerjük azt a példátlan odaadást és rendíthetetlenséget, amelyet a szovjet nép a világ első munkás-paraszt államának fennállása óta munkában és harcban, háborúban és békében mindenkor tanúsított és tanúsít ma is az emberiség nagy reménysége, a szocializmus és a béke védelmében.

A magyar kommunisták, a magyar nép élénk figyelemmel követi és ismeri a szovjet nép munkáját, sokszor hallatlan nehézségeket leküzdő erőfeszítéseit. Tudjuk, hogy a szovjet nép, híven követve lenini élcsapatát, teljes egységbe forrva dolgozik a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV.

kongresszusa lelkesítő határozatainak végrehajtásán, a IX. ötéves terv gigászi feladatainak megoldásán, s kommunista építőmunkája hatalmas eredményeket hozott. A szovjet állam, a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusának általános elismerést nyert békeprogramja megvalósításáért dolgozva, nagy külpolitikai sikereket ért el. A magyar kommunisták, a magyar nép üdvözli ezeket az eredményeket és szívből újabb sikereket kíván szovjet testvéreinknek.

Pártunk és kormányunk politikájának mindig sarkalatos pontja volt és marad a Szovjetunió iránti elvi, internacionalista viszony, a szolidaritás, a magyar–szovjet barátság.

A magyar–szovjet barátság, a Szovjetunióval való együttműködés az elmúlt évtizedekben a legjobb segítség volt az egész magyar nép javát, közös érdekét szolgáló mindennapi munkában. A magyar–szovjet árucsere-forgalom az elmúlt ötéves tervidőszakban évi átlagban 9 százalékkal növekedett, a mostani ötéves terv alatt további 60 százalékkal növekszik, és az egész magyar külkereskedelmi forgalom 35 százalékát alkotja. Kulturális kapcsolataink, a kulturális csere az elmúlt öt-hat év alatt kétszeresére növekedett. Nagy nyereség a szovjet tudomány és kultúra gazdag termésének folyamatos megismerése, és sokat jelent az is számunkra, hogy a tízmilliós magyar nép kulturális eredményeit, kimagasló alkotóit, művészi alkotásait megismertethetjük a 248 milliós Szovjetunió köztársaságaival, különböző népeivel és nemzetiségeivel. Mindezekért a hazája, a szocializmus iránt felelősséget érző minden magyar, egész népünk meggyőződéssel vallja: kapcsolataink erősítése, szélesítése és fejlesztése a Szovjetunióval az élet minden területén népünk életbevágó érdeke és jövőjének záloga.

Az internacionalista magyar–szovjet kapcsolatok több mint öt évtized viharos történelmi eseményei közepette fejlődtek és erősödtek meg, barátságunkat áthatja a magyar népnek a felszabadító iránt érzett hálája, s ez a barátság felel meg jól felfogott nemzeti érdekeinknek is. Mindez nem kevés, de számunkra még többről van szó.

1917. november 7-e óta új, világos politikai jelzőrendszer működik az egész világon, s ez a Szovjetunióhoz való viszony. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme óta Magyarországon ugyanúgy, mint az egész világon, aki a kapitalista rendszer, az imperializmus híve,

az a Szovjetunióval szemben áll, aki a munkásosztály felszabadításának, a szocializmusnak, a kommunizmusnak, a népek szabadságának híve, az a Szovjetunió mellett áll és azzal szimpatizál.

A magyar munkásosztály, népünk a szocializmus eszméjének meggyőződéses, igaz híve. Ezért a történelmi és érzelmi okokon túl, elvi meggyőződésből híve és építője a magyar–szovjet barátságnak. Az imperialisták, a makacs reakciósok és szekértolóik vegyes csapata sokszor és sokat foglalkozik a Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió viszonyával; barátságunk láthatóan nem tetszik nekik, mindenképpen szeretnék beárnyékolni, s ha lehet, lazítani rajta valamit. Ez, ha tudjuk, nem baj, s valahogy a harc velejárója. A fontos az, hogy pártjaink, országaink, népeink viszonya, együttműködése jó, a szovjet–magyar barátság szilárd, szocialista elveink, érdekeink és céljaink közösségén alapszik, megbonthatatlan, és a jövőben még erősebb lesz.

A magyar–szovjet barátsággal összhangban és attól el nem választhatóan fejlesztjük és erősítjük barátságunkat és együttműködésünket a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagországaival és minden szocialista országgal. Nincs sem belső, sem külső erő, ármány vagy intrika, amely képes lenne pártunkat, országunkat, népünket erről az útról letéríteni.

Külpolitikánk alapvető törekvése, hogy erőnkhöz, lehetőségeinkhez mérten hozzájáruljunk a nemzetközi béke, biztonság és együttműködés megszilárdításához.

A világpolitikai események azt bizonyítják, hogy az emberiséget érintő egyetlen jelentős kérdést sem lehet ma már megoldani a Szovjetunió, a szocialista országok álláspontjának figyelembevétele nélkül. A nemzetközi helyzetben a még meglevő, súlyos és megoldásra váró kérdések ellenére, az utóbbi időben a javulás bizonyos jelei mutatkoznak. Az imperializmus természete nem változik, a tőkés hatalmi köröket azonban a szocialista világrendszer megnövekedett ereje és befolyása, a szocializmus eszméjének térhódítása arra kényszeríti, hogy a korábbiaknál reálisabb külpolitikát valósítsanak meg, és a tárgyalóasztalhoz üljenek.

Közös szocialista békeprogramunk megvalósulásáért együtt küzdünk, de a Szovjetunió különösen nagy erőfeszítéseket tett és tesz ezért. A szovjet javaslatok, kezdeményezések a fegyverkezési hajsza beszüntetésére,

a tömegpusztító fegyverek betiltására, a leszerelési világkonferencia összehívására, az együttműködés szellemének erősítésére Európában és más földrészeken – az egész emberiség közös érdekeit szolgálják. Fontos világpolitikai eseménynek tekintjük az ez év tavaszi moszkvai szovjet–amerikai csúcstalálkozót is. A találkozásnak, a létrejött megállapodásnak az a jelentősége, hogy azokban az Egyesült Államok valójában elismerte a hidegháború csődjét, azt, hogy a Szovjetunióval és szövetségeseivel nem lehet az erő pozíciójából tárgyalni, hanem csak az egyenjogúság, a békés egymás mellett élés elvei alapján. A Magyar Népköztársaság a Szovjetunió mindezen közös érdekű kezdeményezését teljes meggyőződéssel, fenntartás nélkül támogatta és támogatja a jövőben is.

Megelégedéssel állapítjuk meg, hogy a nemzetközi életben megerősödött egészséges folyamatok nyomán kedvező irányzatok törnek utat Európában. Az elmúlt két-három évben létrejött nagy fontosságú megállapodásokat követően újabb jelentős események bizonyítják ezt. Az európai béke és biztonság kilátásai szempontjából is fontosnak tartjuk és üdvözöljük a két német állam kapcsolatait szabályozó alapszerződés parafálását. Remélni szeretnénk, hogy ezzel lezárul a Német Demokratikus Köztársasággal szemben alkalmazott imperialista diszkrimináció politikai szakasza és mindkét szuverén nemzet államát rövidesen felveszik az Egyesült Nemzetek Szervezetébe.

Értékeljük azt a tényt, hogy a november 19-i nyugatnémet választások a reakciós, revansista erők visszaszorítását és a realista külpolitikát képviselő Brandt–Scheel-koalíció jelentős sikerét eredményezték. Úgy véljük, hogy megjavultak és érlelődnek a feltételei a hazánk és a Német Szövetségi Köztársaság közötti államközi kapcsolatok rendezésének, így a diplomáciai kapcsolatok felvételének is.

Fontos eseménynek tekintjük, hogy november 22-én Helsinkiben elkezdődött az európai biztonsági és együttműködési értekezletet előkészítő sokoldalú tanácskozás. Hazánk kezdettől fogva részt vállalt abban a munkában, amelynek célja az európai béke és biztonság megszilárdítása. Ezért veszünk részt a sokoldalú előkészítő megbeszéléseken is, és mindent megteszünk azért, hogy az európai biztonsági értekezlet – az európai népek kívánságának, érdekeinek megfelelően – 1973-ban végre megkezdhesse munkáját.

Reméljük, hogy a hosszú évek óta tartó vietnami háború is a végéhez közeledik. Elsősorban a vietnami nép hősi harcának, a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormánya és a dél-vietnami ideiglenes forradalmi kormány erőfeszítéseinek eredményeképpen létrejött a vietnami–amerikai megállapodás az agresszió felszámolására. Azt várjuk az Egyesült Államok kormányától, hogy vigye végig a tanulságok levonását az indokínai népek elleni agresszív háborújának kudarcából, és írja alá mielőbb és főként tartsa be a megállapodást. Vietnami testvéreink, Indokína népei a jövőben is számíthatnak a magyar nép fenntartás nélküli szolidaritására és támogatására.

Véget kell vetni a válságos helyzetnek a Közel-Keleten is. Nem kétséges, hogy a haladó arab államoknak joguk van minden rendelkezésükre álló eszközt igénybe venni nemzeti függetlenségük megvédése és az Izrael által elfoglalt területek felszabadítása érdekében. De a rendezés legreálisabb és a béke érdekében álló alapját az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsának 1967. november 22-i határozata képezi, amely előírja az izraeli csapatok kivonását a megszállt arab területekről; ezért a Magyar Népköztársaság e határozat érvényesítését követeli.

A Magyar Szocialista Munkáspárt aktív részese a kommunista és munkásmozgalom eszmei-politikai és akcióegységének megszilárdítására és fokozására irányuló erőfeszítéseknek. Pártunk szorosan együttműködik valamennyi marxista–leninista alapon álló testvérpárttal. Nemzetközi tevékenységünkben a kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai tanácskozásának dokumentumaiban lefektetett elvek vezérelnek bennünket.

Pártunk következetes harcot folytat a marxizmus–leninizmus tisztaságáért, határozottan fellép a jobb- és a „baloldali" opportunista áramlatokkal, a nacionalizmus jelenségeivel szemben a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomban, kezdettől fogva és a leghatározottabban elítéljük a jelenlegi kínai vezetés nagyhatalmi soviniszta, szovjetellenes szakadár politikai megnyilvánulásait, amelyek felmérhetetlen kárt okoznak a szocializmus ügyének, a szocialista országok és az összes antiimperialista erők egységének, és az imperialisták előnyére szolgálnak.

A mostani szovjet–magyar baráti találkozóra olyan időszakban került sor, amikor a szovjet nép nagy jubileumára, a Szovjetunió fennállásá-

nak 50. évfordulójára készül. Erről az évfordulóról az országok, a népek egész sora, a világ minden haladó embere, a magyar nép is méltóan meg fog emlékezni. Sok sikert, minden jót kívánunk a dicső szovjet népnek, a Szovjetunió minden népének, nemzetiségének államuk fennállásának 50. évfordulójára.

A magyar kommunisták, a magyar munkásosztály, a szocializmust építő magyar nép nevében biztosíthatjuk barátainkat: a Magyar Népköztársaság a nemzetközi küzdőtéren a jövőben is teljes egységben, vállvetve, együtt halad nagy barátunkkal és szövetségesünkkel, a Szovjetunióval. Együtt haladunk a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában tömörült szocialista országokkal, a haladás minden erejével a szocializmusért, a békéért, egy új, jobb világ megteremtéséért.

NYILATKOZAT
AZ EGYSÉGES MUNKÁSPÁRT LÉTREJÖTTÉNEK 25. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

1973. JÚNIUS

Ön már a felszabadulás előtt is részt vett a két munkáspárt akcióegységének építésében. Akkor is, később is foglalkozott az egyesülés elvi, politikai problémáival. Kérem, válaszoljon ezzel kapcsolatban néhány kérdésre.

Mint kommunista valóban sokat foglalkoztam már a felszabadulás előtt is a két munkáspárt akcióegységének, illetve egyesítésének elvi, politikai és gyakorlati kérdéseivel.

Egy meghatározott időszakban, az illegális Kommunista Párt tagjaként, legális munkaterületet is kellett választanom. A harmincas évek közepétől 1942 májusáig, amikor teljes illegalitásba kellett vonulnom, a Szociáldemokrata Párt tagjaként és funkcionáriusaként e párt VI. kerületi szervezetében végeztem legális pártmunkámat. Ennek során sok közvetlen, gyakorlati tapasztalatot is szereztem a két munkáspárt együttműködésében.

Hogyan jellemezné, Kádár elvtárs, a két munkáspárt egyesülésének felszabadulás előtti előzményeit?

Végigtekintve a munkásmozgalom fejlődésének történelmi korszakait, megfigyelhető, hogy a két munkáspárt, a kommunista és a szociáldemokrata párt egyesülésének kérdése, az egyesülés szükségessége általában két szélsőséges esetben kerül napirendre. Vagy a forradalmi fellendülés időszakában, amikor a munkásosztály számára lehetőség nyílik a hatalom átvételére, vagy a munkásosztályt fenyegető végveszélyben, amikor a burzsoázia ellenforradalmi támadása különösen kiéleződik. A felszabadulás előtt a magyar munkásmozgalom történetében ilyen két jellegzetes időszak volt 1919 tavasza és 1944 ősze.

1919-ben, mint ismeretes, a magyar munkásosztály számára lehetőség

nyílt a hatalom megszerzésére. Napirendre került a két munkáspárt egyesítésének kérdése, sőt a két párt egyesítése döntő feltétele volt a hatalom megszerzésének, ami márciusban meg is történt.

Ennek számos pozitív és negatív tapasztalatát Lenin és a magyar munkásmozgalom vezetői elemezték, a történészek pedig részleteiben is feltárták és sokszor megírták. Ami a lényeg: a két munkáspárt egyesülése mind a tömegek, mind a párt, mind a forradalom kimenetele szempontjából szükséges és helyes lépés volt.

A két világháború közötti időszakban, különösen az 1929–1933. évi, súlyos világgazdasági válságból és annak társadalmi és politikai következményeiből kiutat kereső burzsoázia a totális fasizmusban vélt menedéket találni, amelynek ez időben már előfutára volt az olasz és a magyar fasizmus.

A harmincas évek elején a Hitler-fasizmus előretörése és a fasizmus kiterjedése nagy veszélyt jelentett Európa valamennyi népe számára, s egy új világháború kirobbantásának fenyegetésével közvetlenül veszélyeztette az egész emberiséget.

Ebben a helyzetben a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom felülvizsgálta stratégiáját és taktikáját, és az új körülményeknek megfelelően módosította azt. A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa 1935-ben ennek értelmében mindent alárendelt a fasizmus elleni harcnak, meghirdette minden haladó, antifasiszta erő összefogását, a legszélesebb antifasiszta front kialakításának szükségességét. Ez mindenekelőtt a munkáspártok közötti akcióegységet jelentette. Különösen élesen vetődött fel ennek parancsoló követelménye a második világháború éveiben.

Ebben az időszakban Magyarországon a kommunisták és a baloldali szociáldemokraták összefogásának eredményeként a két munkáspárt számos emlékezetes közös fegyvertényt hajtott végre. Ilyen volt a Népszava 1941. évi karácsonyi száma, az 1942. évi két nagy hatású közös tüntetés.

1944. március 19-én a hitleri fasiszta csapatok megszállták Magyarországot, és a már 1919 óta illegálisan élő és harcoló Kommunista Párt után betiltották a Szociáldemokrata Pártot, szétrombolták a szakszervezeteket, minden haladó erőt illegalitásba kényszerítettek, fokozódott

kegyetlen üldözésük – napirendre került a fegyveres ellenállás szervezése. A két munkáspárt vezetői és aktivistái az illegalitás viszonyai között a legszorosabban együttműködtek, s a közös harc menetében, 1944 őszén arra az elhatározásra jutottak, hogy amint lehetőség nyílik rá, meg kell teremteni a magyar munkásosztály teljes politikai egységét, létre kell hozni egységes pártját.

Én magam ebben az időszakban, a negyvenes évek elején kerültem és voltam közelebbi kapcsolatban a Szociáldemokrata Párt baloldalának különböző szinten dolgozó vezetőivel, köztük Szakasits Árpád és Schiffer Pál elvtársakkal. Sok megbeszélés zajlott le közöttünk a két munkáspárt együttműködéséről, a közös antifasiszta harc problémáiról.

Mi volt a Magyar Kommunista Párt álláspontja és milyen volt politikája a pártegyesülés kérdésében közvetlenül a felszabadulás után?

A felszabadulás után a Szociáldemokrata Párt újjászervezte erőit. A jobboldal és a centrum még nagy súllyal bírt a pártban. Ilyen helyzetben a Kommunista Párt nem erőltette a két munkáspárt egyesülését, hanem a két párt akcióegységét szorgalmazta és az egyesülés előkészítését tűzte ki célul. A Kommunista Párt irányvonala az volt, hogy az újjáéledő burzsoá jobboldallal szemben létrehozza a baloldali erők legszélesebb egységfrontját, a két párt között szoros akcióegységet létesítsen. A két munkáspárt együttműködése szép eredményeket hozott a háborús romok eltakarításának, az élet, a termelés beindításának nehéz időszakában, továbbá a népi demokratikus Magyarország politikai életének kiépítésében. Az akcióegység szellemében az 1945-ös budapesti választásokon a két munkáspárt közös listán indult és a szavazatok 43 százalékát kapta meg.

Mi volt az alapja annak, hogy a két munkáspárt a felszabadulás utáni helyzetben a sok eszmei, politikai vita és harc ellenére végül is minden alapkérdésben közös nevezőre tudott jutni?

Előbb érdemes arról szólni, hogy mi volt a két párt közötti sok vita fő oka. Közvetlenül a felszabadulás után heves osztályharc bontakozott ki Magyarországon a hatalomért. A politikai erők rögtön polarizálódni kezdtek. A kérdés az volt, hogy milyen legyen az új Magyarország, milyen irányba kezdődjék meg a fejlődés. Az országban még léteztek a burzsoá és földesúri kizsákmányoló osztályok, amelyek a horthysta ellenforra-

dalmi rendszer, a különböző fasiszta pártok összeomlása után politikai képviselet nélkül maradtak. Ebben a helyzetben fő politikai erőként kinézték maguknak a Független Kisgazdapártot, annak sáncai mögül indítottak meg-megújuló támadást a fiatal demokratikus állam és a haladó erők ellen. A reakció támaszt keresett magának az akkor létező polgári pártok, valamint a Nemzeti Parasztpárt és a Szociáldemokrata Párt jobboldali elemei között is, azzal a céllal, hogy létrehozzon egy belpolitikailag kommunistaellenes, külpolitikailag szovjetellenes, az Egyesült Államokra, Angliára orientálódó politikai hatalmat és így megmentse a kapitalista rendet.

Ekkor még a Szociáldemokrata Pártban is nagy szerepe volt a jobboldalnak, amelyet kezdetben Peyer Károly, majd Kéthly Anna és Szélig Imre vezetett. A jobbszárny kommunistaellenes vonalat képviselt és tervei szerint a Szociáldemokrata Párt a Kisgazdapárttal kollaborált volna. A Szociáldemokrata Párt centruma viszont illúziókban élt és úgy vélte, hogy a Szociáldemokrata Párt a különböző pártok vetélkedésében a mérleg nyelvének szerepét töltheti be. Ezekben a konfliktusokban keresendő a Szociáldemokrata Párt és a Kommunista Párt közötti számtalan összeütközés magyarázata.

Szinte naponta került sor politikai összecsapásra. A történelmi helyzet, a munkás- és paraszttömegek forradalmi hangulata azonban a munkásegységet igényelte és annak kedvezett. Ezért a Kommunista Párt a Szociáldemokrata Párt osztályharcos erőivel való együttműködést, a két párt akcióegységét szorgalmazta. A kommunisták és a baloldali szociáldemokraták e kérdésben is mertek és tudtak a tömegekre támaszkodni, s ily módon a jobboldal elszigetelődött.

A két párt együttműködése a politikai viták ellenére konkrét eredményeket hozott és döntően megváltoztatta az országban a politikai erőviszonyokat. A bányák és a bankok államosítását a Kommunista Pártnak a Szociáldemokrata Párt baloldalával történt összefogása révén sikerült a jobboldal ellenére, velük szemben törvénybe iktatni és végrehajtani. A Magyar Kommunista Párt, a Szociáldemokrata Párt, a Szakszervezeti Tanács és a Nemzeti Parasztpárt összefogása a koalíción belül, a „Baloldali Blokk" megvédte 1946 elején a földreform vívmányait, csapást

mért a burzsoá reakcióra, a politikai jobboldalra, s a haladó erők 1947-es választási győzelmét eredményezte.

Hogyan segítette a Kommunista Párt a szociáldemokrata balszárny küzdelmét a jobbszárnnyal szemben?

A Kommunista Párt mindenekelőtt elvi politikával, a munkásosztály hatalmának megteremtéséért, a szocializmusért vívott harc politikájával, a szociáldemokrata jobboldal elleni fellépéssel és szervezeti együttműködéssel segítette a baloldaliakat.

A két munkáspárt együttműködésének előmozdítására az országos vezetőségek a hivatalos kapcsolat mellett több vegyes akcióbizottságot is létrehoztak. Ezek közül az egyik a politikai akciók összehangolását szolgálta, amelyben a szociáldemokrata baloldal olyan reprezentatív vezetőivel együtt, mint Marosán György, Vajda Imre, Justus Pál, Révész Ferenc és mások, a Kommunista Párt részéről Révai Józseffel és másokkal együtt magam is tag voltam. Ugyancsak fontos szerepet játszott az úgynevezett szakszervezeti egységbizottság, amelybe a szociáldemokraták Kisházi Ödönt és Vas-Witteg Miklóst, a kommunisták Apró Antalt és engem delegáltak.

Mi a magyarázata annak, hogy az egyesülés az eredeti elképzeléseknél és a vártnál gyorsabban zajlott le?

A két munkáspárt egyesülésének, amint elöljáróban fejtegettem, több évtizedes történelmi előzménye volt. Az események dialektikus fejlődése következett be, a hosszú évek mennyiségi változása minőségi változásba csapott át. A munkásosztályban, a párt egyszerű tagjaiban már a felszabadulás előtti években kezdett megerősödni a két munkáspárt egyesülése iránti óhaj, a felszabadulás után pedig az egyesülés mellett álló erők kitartó erőfeszítéseinek eredményeképpen megérett a helyzet, felgyorsultak az események, elemi erőként tört fel az egységes munkáspárt megteremtése iránti igény. A tömegek is mind világosabban látták, hogy a két munkáspárt, a szakszervezetek erejének egyesítésével, a dolgozó parasztság s a haladó értelmiség támogatásával kivívható hazánkban a munkásosztály hatalma és népünk a szocializmus építésének útjára léphet.

Az események felgyorsulásában külpolitikai okok is közrejátszottak. Élesedett a nemzetközi helyzet, a burzsoá reakció minden európai országban támadásba ment át. A francia és az olasz kommunistákat kiszorítot-

ták a kormányból, az amerikai monopoltőke a Marshall-tervvel talpra állította és egyben befolyása alá vonta a nyugat-európai tőkésországok gazdaságát és igyekezett gazdasági béklyót vetni egész Európára. Mindez sürgette, létfontosságúvá tette a fiatal demokratikus államokban a munkásegység megteremtését.

Nálunk 1948 elején a Szociáldemokrata Pártban szinte földindulás következett be, rövid hetek alatt százezrek léptek át a Kommunista Pártba, úgyhogy még a Magyar Kommunista Párt vezetőit is meglepte az események gyors menete. Az egyesülés napi kérdéssé vált.

A két munkáspárt egyesülését mennyiben zavarták dogmatikus hibák és az akkor már kialakulóban levő személyi kultusz?

A két munkáspárt a marxizmus–leninizmus alapján, szocialista programmal és a politikai hatalom meghódításáért vívott harcban egyesült. Ez az időszak azonban egybeesett a mind erőteljesebben kialakuló személyi kultusszal. A párt szűkebb vezetésének akkor már jelentkező szubjektivizmusa az egyesülés előkészítésében is zavarokat okozott, noha alapvetően nem befolyásolhatta az események menetét. A későbbi eseményeket azonban az ismert és történelmileg egyáltalán nem szükségszerű módon súlyosan befolyásolta.

A két munkáspárt egyesülése beteljesítette a munkáshatalom kivívását. Az általános helyzet kedvező volt. A burzsoázia már verve volt, és megkezdődött a még meglevő hadállásainak felszámolása; létrejött az egyesült munkáspárt; a munkás-paraszt szövetség erős volt; a kispolgárság csatlakozott a dolgozó osztályokhoz. A józan ész azt diktálta volna, hogy megkezdődjék a társadalom legszélesebb rétegeinek összekovácsolása a szocializmus közös erővel történő építésére.

De nem ebbe az irányba haladtak a dolgok. A szubjektivizmus miatt tótágast állt a logika, az összefogást szétmaró bizalmatlanság kezdett ragályosan terjedni. Megkezdődött az ellenség kutatása, s azt elsősorban az egyesült munkáspártban keresték. Az üldözés egyaránt elérte a kommunistákat és a szociáldemokratákat.

Az egyesülési kongresszus ünnepélyesen zajlik le, örül mindenki, egységes elhatározással Rákosi Mátyást választják főtitkárnak, Szakasits Árpádot a párt elnökének, a két párt káderei reménykednek, hogy végre összefoghatnak, s minden erejükkel a közös cél elérésén fáradozhatnak,

amikor bekövetkezik a tragikus fordulat: a tömegkapcsolatok építése helyett represszió, törvénytelen letartóztatások, perek következtek.

A súlyos tapasztalatokból okult pártunk, a szocialista világ, az egész nemzetközi kommunista mozgalom. A kommunista és munkáspártok óriási többsége felszámolta a dogmatizmust, elsősorban azt a képtelen dogmát, amely szerint „minél előbbre halad a szocializmus építése, annál inkább éleződik az osztályharc", s azt a torz „politikát", hogy az „ellenséget" a munkásosztály pártjának soraiban keresik. Ilyen politikát ma már csak a maoisták hirdetnek és alkalmaznak elsősorban saját munkásosztályuk, népük, országuk kárára.

Kádár elvtárs, Ön a Magyar Szocialista Munkáspárt VII. kongresszusán megállapította, hogy a két párt egyesülése az ellenforradalommal szembeni harc, továbbá a konszolidáció s a szocializmus építésének továbbfolytatásáért folyó küzdelem éveiben fejeződött be. Mondhatjuk-e, hogy az egyesülési folyamat immár végképp lezárult, nemcsak eszmei-politikai szempontból, hanem – ha úgy tetszik – pszichológiailag is?

Igen, ezt most már joggal mondhatjuk. De ahhoz, hogy ezt helyesen értelmezzük, vissza kell idéznünk egy korábbi időszakot. Az ellenforradalmárok támadása 1956-ban új helyzetet teremtett, vízválasztó lett a politikai erők számára, s ez az egyesült munkáspárt helyzetének megítélésében is megmutatkozott.

Az ellenforradalmi erők kezdetben ugyan álcázták magukat, de gyors ütemben újra életre keltették a különböző burzsoá pártokat, s mozgósították a jobboldali elemeket. A retrográd erők, a letűnt emberek aktivizálódtak. A korábbi reakciós koncepciók, a régi recept alapján elsősorban a munkásosztály egységének megbontására törekedtek, megkísérelték az egységes párt kettészakítását, hozzáláttak egy önálló jobboldali szociáldemokrata párt szervezéséhez.

A kommunistákhoz, az egész magyar munkásosztályhoz hasonlóan a volt szociáldemokraták ismét választ elé kerültek. A történelem ismét élére állította a kérdéseket. Nem szűk pártkérdésekről, ismét a hatalomról volt szó: a dolgozó nép államának a megvédése vagy a kizsákmányolók államának restaurálása – ez volt a kérdés. A volt szociáldemokraták többsége, élükön Marosán Györggyel, nem habozott a döntéssel, a munkásosztály egysége, az egyesült munkáspárt, a munkáshatalom mellett

foglalt állást, és a kommunistákkal együtt felvette a harcot az ellenforradalmi erőkkel.

A magyar munkásosztály egyesült pártja, marxista–leninista forradalmi élcsapata, a Magyar Szocialista Munkáspárt vezette a harcot. Helyreállította a pártban a lenini normákat, korrigálta a két párt egyesülése után elkövetett hibákat, jóvátette a személyi kultusz áldozataival szemben elkövetett bűnöket. Véget vetett annak a bizalmatlanság szülte gyakorlatnak, hogy az embereket őseik szerint ítéljék meg. Az emberek, a párttagok megítélésének a mércéje az lett, ki hogyan állt ki és harcolt a munkáshatalomért, a népért, a szocializmusért.

Az újjászervezett pártban ismét – és minden vonatkozásban – teljes mértékben érvényesült a párttagok egyenlőségének, egyenlő jogainak és kötelezettségeinek lenini elve. A nyilvántartásban megszűnt a kommunisták és a szociáldemokraták korábbi pártállás szerinti megkülönböztetése, teljesen és fenntartás nélkül rendezték a volt szociáldemokraták helyzetét. Számosan közülük ismét elfoglalták régi helyüket, magas párt- és állami tisztségekben, a Központi Bizottság tagjai lettek Szakasits Árpád, Marosán György, Kisházi Ödön és mások. Ugyanez a folyamat zajlott le a párt és az állam helyi szerveiben is.

Visszatekintve az elmúlt huszonöt esztendőre, Kádár elvtárs hogyan foglalná össze a két munkáspárt egyesülésének történelmi jelentőségét és tapasztalatait?

A magyar munkásmozgalom csaknem egy évszázados történetét áttekintve azt látjuk, hogy a munkásosztály pártjának útja: a kezdeti egység, az azt követő szükségszerű szakadás, s azután ismét szükségszerűen az egység – új elvi alapokon.

A XIX. század második felében a magyar munkásosztály is létrehozta saját osztályszervezeteit. A munkásság több évtizedes küzdelme az önálló proletárpártért 1890-ben sikerre vezetett: megalakult az első önálló, egységes osztálypártja, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt. E párt a maga idejében jelentős szerepet töltött be: terjesztette a szocialista eszméket, szervezte a munkásokat, a földmunkásokat, a szegényparasztokat, vezette a munkásosztályt, a dolgozó tömegek nagy gazdasági és politikai harcait. A vezetésben azonban egyre jobban tért hódított a reformizmus, a revizionizmus. Az első világháború kitörésekor a Szociáldemokrata

Párt, hasonlóan a II. Internacionálé más pártjaihoz, az imperialista rablóháború igazolásának útjára lépett. 1918 őszén pedig, amikor a polgári forradalom győzelme után napirendre került a proletárdiktatúra kivívása, vezetői fel akarták tartóztatni a forradalmi folyamatot. Ebben a helyzetben történelmi szükségszerűség volt a Kommunista Párt megalakítása. Ez objektíve szakadást jelentett a magyar munkásmozgalomban. Ennek a szakadásnak azonban be kellett következnie ahhoz, hogy világossá váljanak a frontvonalak a revizionizmus és a forradalmi marxizmus erői között. Csak így egyesíthette erőit a munkásosztály ismét – forradalmi alapon – az első magyar proletárdiktatúra kivívása idején, 1919 tavaszán.

Mind 1919-ben, mind az 1948-ban történt egyesülés legfontosabb tapasztalata az, hogy az egységes párt meghatványozza a munkásosztály erejét. A munkáspártok egyesülése, együttműködése mindig meghatározott történelmi körülmények között, az adott ország viszonyai közepette történik, amint a magyar kommunisták és szociáldemokraták egyesülése is ennek megfelelően történt. Hogy miként folytatódik a munkásmozgalom útja más országokban, azt persze nehéz előre látni, mert a történelem útja széles és még nyitva áll. Ahány ország, annyi lehetőség és mód a kommunisták és a szociáldemokraták együttműködésére.

A jelenlegi viszonyok között milyen lehetőséget lát a kommunista és a szocialista, szociáldemokrata pártok nemzetközi együttműködésére?

A nemzetközi munkásosztály és benne a magyar munkásosztály tapasztalatai egyaránt azt bizonyítják, hogy a munkásosztály érdekeinek mindenképpen a két párt együttműködése, akcióegysége, politikai egysége felel meg. Azt, hogy az együttműködés milyen fokozata, milyen formája időszerű, azt mindig a konkrét körülmények döntik el. A lényeg az együttműködés, az erők egyesítése. A történelem azt mutatja, hogy ha nem ért szót a két munkáspárt, azt a munkásosztály sínyli meg, ha együtt harcol, az a munkásosztály, a nép, az ügy javára válik. Amikor például a magyarországi reakció 1945 őszén és 1946 elején ellentámadásba lendült a népi demokrácia ellen, csak a baloldali erők szoros akcióegységével sikerült megvédeni a parasztoknak juttatott földet és a fiatal demokratikus állam többi eredményét, s ugyanez volt a fő erőforrásunk 1956-ban, amikor munkásosztályunk, népünk alapvető szocialista vívmányait kellett megvédenünk.

A kommunisták és a szocialisták együttműködésére ma számos lehetőség nyílik, a feltételek ma kedvezőbbek Európában, mint eddig bármikor. Az együttműködés kontinensünkön lehetséges és szükséges: nemzetközi síkon egy biztonságosabb Európa megteremtéséért, az egyes országokon belül a dolgozó tömegek érdekeiért. Ez természetesen az egyes országok adottságain s az adott szociáldemokrata pártokon is múlik. A monopoltőkét ma még feltétel nélkül kiszolgáló s annak uralmi apparátusába beépülő, antikommunista politikát folytató szociáldemokrata pártok nem a történelmi fejlődés fő irányába haladnak és végül is zsákutcába jutnak.

Mindenesetre figyelemre méltó jelenség, hogy az európai szocialista pártokban az utóbbi években bizonyos differenciálódás megy végbe, és ez a vezetésben is tükröződik. E pártok tömegeinek egy része – köztük elsősorban a fiatalok – balra tartanak. Előrelépés az is, hogy ma már minden ország szociáldemokrata pártja maga dönthet abban, hogy együtt akar-e működni a kommunistákkal vagy sem – nem köti meg a kezüket a Szocialista Internacionálé.

A történelemben s a napi politikában a tömegek, elsősorban a munkástömegek szava mindinkább döntő lesz, a munkásosztály egységes fellépése pedig meghatározó. Újabb jó példája az együttműködésnek a Francia Kommunista Párt és a Francia Szocialista Párt közös kormányprogramjának létrehozása is, amelynek jegyében együtt indult e két párt az 1973-as választásokon, abból kiindulva, hogy semmiféle igazán demokratikus összefogás nem képzelhető el a kommunisták és a szocialisták szövetsége nélkül. Az európai biztonságért folytatott harcot is nagymértékben előmozdíthatja a kommunisták és a szociáldemokraták együttműködése – Európa valamennyi népe javára. Az együttműködés igen szép példája az, ami Chilében történik, ahol a kommunisták és a szocialisták, továbbá a szakszervezetek összefogása alapján – más haladó erők támogatásával – mélyreható forradalmi folyamat bontakozik ki az imperializmus, a nagybirtokos oligarchia és a monopóliumok ellen.

A lényeg az, amire a kommunista és munkáspártok 1969. évi moszkvai tanácskozása is rámutatott: a kommunisták döntő jelentőséget tulajdonítanak a munkásosztály egységének, ezért állást foglalnak a szocialisták-

kal és a szociáldemokratákkal való együttműködés mellett, s minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy ez az együttműködés megvalósuljon.

A kommunisták készek mindenhol együttműködni a szociáldemokratákkal a minden ország munkásosztályát egyformán fenyegető monopoltőke nemzetközi uralma ellen, a békéért, a biztonságosabb Európáért, a társadalmi haladásért, a dolgozó tömegek mindennapi védelméért.

Az együttműködés útján való előrehaladáshoz természetesen az is szükséges, hogy a szocialista, a szociáldemokrata pártok és a társadalmi haladás mellett állást foglaló más politikai szervezetek határozottan szakítsanak a burzsoáziával folytatott osztályegyüttműködés politikájával, és a békéért, a demokráciáért és a szocializmusért vívott harcot segítsék.

Most éppen huszonöt éve egyesült a két munkáspárt. Kádár elvtárs kíván-e befejezésül ezzel kapcsolatban még valamit mondani?

Ennek az interjúnak a keretében a munkásosztály politikai egységéért folyó harcról szólva nagy időszakot tekintettünk át. A magyar munkásmozgalom történelmi tapasztalata annyiban nemzetközi vonatkozású is, hogy megmutatja: a munkásosztály egységének megteremtése meghatározott feltételek mellett lehetséges, az akcióegység megteremtése pedig elengedhetetlen. Ezért mi, a szocializmus magyar hívei a két munkáspárt együttműködésének éveire, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt együttműködését 25 évvel ezelőtt betetőző egyesülésére mint munkásosztályunk nagy történelmi győzelmére emlékezünk. Ennyit a történelemről.

Ma hazánkban egyetlen egységes munkáspárt, a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével tervszerűen folyik a szocializmus építése. Ebben az értelemben a munkásegység teljes és maradandó. Hiba volna azonban azt gondolni, hogy a munkásosztály egységének erősítése és fejlesztése most már nem elsőrendű fontosságú kérdés. Az egység nemcsak a kapitalizmus idején, a hatalomért folytatott harc időszakában létérdeke a munkásosztálynak, hanem a szocializmus viszonyai között is. Akkor is, ha ma nem pártkülönbségekkel, pártellentétekkel van dolgunk, hanem az a feladatunk, hogy a fejlődés során felvetődő új problémák megoldása kapcsán teremtsük meg újra és újra az egyetértést, az egységet mindenekelőtt a pártban, de nemcsak a pártban, hanem a munkásosztályban, a párt és a munkásosztály között is. Ezért a pártnak állandó és szoros kapcso-

latban kell állnia a munkástömegekkel, meg kell nyernie a munkásosztályt politikájának támogatásához. Fejlesztenie kell a munkásosztály szocialista tudatosságát, felelősségét, növelnie részvételét a feladatok meghatározásában, végrehajtásában és ellenőrzésében. Csak így erősödhet a munkásosztály vezető szerepe, csak így számíthat a munkásosztály a parasztság, az értelmiség, a legszélesebb dolgozó tömegek állandó támogatására saját szocialista céljainak megvalósításához, amelyek nemcsak szűk osztályérdeket, hanem össztársadalmi érdeket is kifejeznek, az egész nép érdekeit képviselik. Ezért vigyázunk ma is változatlanul a párt egységére, a munkásosztály egységére – mint egyik legfőbb erőforrásunkra.

Interjúk a munkásegységről (1945–1948) Kossuth Könyvkiadó 1973.

MERRE TART EURÓPA?

1973. JÚNIUS

Kontinensünk neve: „Európa" már harmadik évezrede ismert; földrajzi, politikai, kulturális fogalom, de nemcsak az, Európa több mint harminc nép, nemzet hazája, történelmi múltja, jelene, jövője. Európa sorsa és jövője a ma élő nemzedék, több százmillió, különböző nemzetiségű ember személyes sorsa és jövője is.

A történelmi események, a társadalmi haladás, a tudományos-technikai fejlődés felgyorsulásával együtt járt a felismerés, hogy az egyes társadalmi osztályok és népek sorsa nem kizárólag az államhatárokon belül dől el, mindinkább és mind nagyobb mértékben függ a nemzetközi környezettől, a nemzetközi helyzet általános fejlődésétől. Ezért már a polgárság messze tekintő embereit, Voltaire-t, Rousseaut, Byront vagy újabban Thomas Mannt és Russellt éppen úgy foglalkoztatta az emberiség, s természetesen földrészünk, Európa sorsa, mint a munkásosztály óriásait, Marx Károlyt, Lenint, vagy mint a magyar nép nagyjait, Kossuthot, Petőfit, Adyt.

Ma az európai kérdés mindenkit foglalkoztat. A személyes élmények és tapasztalatok alapján természetesen én annak a nemzedéknek gondolatait ismerem a legjobban, amelyikhez tartozom; a két világháború között felnövekedett és még ma is aktív nemzedékét. A harmincas évek elején a vasas ifjúmunkások mozgalmának keretében ismerkedtem meg a szocializmus eszméjével és érlelődött meg bennem a politikai cselekvés akarata. Ez természetesen sok mindent meghatározott; azt is, ahogyan kontinensünk kérdéseivel találkoztam akkor, s ahogyan látom ma.

Az akkori, félfeudális maradványokkal terhelt, gazdaságilag elmaradott Magyarországon a fasiszta Horthy Miklós nevével jelzett kegyetlen, elnyomó politikai rendszer uralkodott. Nagy gazdasági válság volt. Fent a nagytőkések, nagybirtokosok és kedvezményezettek élték a maguk far-

sangi életét, lent a millióknak, a munkásoknak, a parasztoknak, az értelmiségieknek kizsákmányolás, munkanélküliség, éhség és nyomor, jogtalanság, rendőrterror volt az osztályrészük. Ez ellen harcoltunk mi, fiatal kommunisták, szociáldemokraták, más világnézetű, haladó, jobb jövő után sóvárgó, dolgozó emberek. Munkásosztályunk, népünk sorskérdéseivel foglalkozva szükségszerűen ki kellett tekintenünk Európára, a nagyvilágba. Közismerten rosszul álltak az ügyek akkoriban a földrészünkön.

A változást, az új helyzetet, a kedvező irányzatot jelzi egy látszatra nem nagy, de valójában nagy fontosságú tény. A múlt év végén – megéri, hogy kiírjuk a dátumot – 1972 novemberében, Helsinkiben kontinensünk országainak, valamint a közvetlenül érdekelt Amerikai Egyesült Államoknak és Kanadának képviselői összeültek, hogy megbeszéljék az európai biztonsági értekezlet összehívásának konkrét kérdéseit, s megalapozott az a reményünk, hogy maga az értekezlet 1973-ban végre megkezdheti nagy fontosságú munkáját.

Az események ilyen alakulásában közrejátszott a felismerés, hogy a hidegháború zsákutca, amely sehova sem vezet és mindig magában hordja a tényleges összeütközés, a háború veszélyét. Mind erősebb, s lassan általában elfogadott nézet lesz, hogy a történelmi fejlődés jelen szakaszában, a haditechnika fejlődésének elért szintjén, a nukleáris fegyverek korában, a háború kiszámíthatatlan, vagy nagyon is kiszámítható kockázata mellett, az egyetlen lehetőség a különböző társadalmi rendszerű államok kapcsolatában a békés egymás mellett élés és a még nyitott kérdések minden európai állam érdekeinek megfelelő közös rendezése.

Az európai biztonsági értekezlet, még inkább egy szilárd biztonsági rendszer kidolgozása természetesen számos kérdés megoldását követeli meg. Részben történelmi okokból, részben a társadalmi rendszerek különbözőségéből adódóan az államközi kapcsolatokban bonyolult, még nagy erőfeszítéseket kívánó kérdések vannak napirenden. Ezek minden érdekelt fél számára elfogadható módon megoldhatóak, de csak akkor, ha mindenki, aki felelős Európa, a kontinens népeinek sorsáért, józanul számol a realitásokkal, tanul, legalábbis földrészünk legújabb kori történetének tapasztalataiból. Mert ez esetben különösen igaz: a történelem az élet tanítómestere.

Mi akadályozta mind ez ideig Európában a kollektív biztonságot, miért

nem lehetett megteremteni a tartós békét és milyen megközelítéssel lehetséges ma?

A mai legidősebb európai emberek képzeletében élő, első világháború előtti „békebeli világ" a valóságban korántsem volt olyan békés és idilli. Az európai államok közötti viszonyban a fegyverkezési verseny, összeütközések, a befolyási körzetek és piacok elfoglalása, erőszakos újrafelosztása volt napirenden. Ennek a folyamatnak következménye nem lehetett semmiféle békés Európa, csakis és törvényszerűen az első világháború lehetett a vége. Az első világháború a háborút kirobbantó német császári imperializmus és szövetségeseinek vereségével végződött. Az összecsapásból az Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Franciaország és szövetségeseik győztesként kerültek ki, de a kapitalizmus mint világrendszer soha ki nem heverhető csapást szenvedett el. Az egykori cári Oroszország megsemmisült, az imperializmus lánca szétszakadt, megszületett a világ első munkás-paraszt állama, a Szovjetunió.

A két világháború között a nemzetközi helyzet fő meghatározója az imperialisták egymás közötti ellentéte, valamint az összes imperialista államok és a Szovjetunió közötti ellentmondás volt. Az egymással versengő tőkésállamok az első világháború után még Európa és a világ nagy részén a helyzet urai maradtak és megszabhatták a fejlődés fő irányát, de már számolniuk kellett a világ politikai színpadán megjelent, következetesen antiimperialista és békeszerető nagyhatalommal, a Szovjetunióval.

A két világháború közötti időszakban a magyar kommunistákat, a magyar haladó embereket éppen úgy, mint Európa országainak összes antifasisztáit, lelkesedéssel és reménységgel töltötte el a fiatal szovjet állam erősödése, szocialista tervgazdálkodásának nagy politikai és gazdasági sikere. A Szovjetunió a haladó erőket segítő, a fasiszta veszély ellen gátat emelő, a fenyegető háborút megakadályozni törekvő külpolitikát folytatott. A biztonságért, a leszerelésért, a békéért küzdött a Népszövetségben is.

A harmincas évek közepétől felgyorsultak az események. A vezető fasiszta államok, Németország és Japán megkötötték az úgynevezett „antikomintern" paktumot, és mind nyíltabban hirdették hódító céljaikat; meg is kezdték azok realizálását. A Szovjetunió a támadó fasizmussal szemben segítette a Spanyol Köztársaság erőit. A fenyegetett Cseh-

szlovákia, majd Lengyelország védelmére szövetséget, együttes politikai és katonai fellépést javasolt a nyugati hatalmak akkori kormányainak. Azok azonban antikommunizmusuktól és szovjetellenességüktől vezettetve Münchent, az agresszorok megfékezése helyett az egyezkedést, s ezzel akarva-akaratlanul, inkább a fasizmus további megerősödését, a várható és valóban be is következett rettenetes második világháborút választották.

A müncheni egyezmény a ragadozó fasisztákat nem elégítette ki, sőt vérszemet kaptak tőle. A fenyegetett népek, az öntudatos emberek tisztábban látták sok akkori politikusnál, hogy mennyit ér ez a – tisztességgel szólván – rendezés; készültek a nehéz időkre, a harcra. Amilyen mértékben erősödött s lépett fel mind nyíltabb eszközökkel a fasizmus itthon és gyökerezett meg Európa más országaiban, olyan mértékben szélesedett hazánkban és világszerte azoknak a köre, akik cselekvésre is készek voltak a fasizmus igájának lerázására, a világkatasztrófa megakadályozása érdekében. Franciaországban, Spanyolországban, a földrész más országaiban is a legjobbak felléptek Hitler és a hitlerek ellen.

Az állampolitika síkján a helyzet gyökeresen csak a második világháború menetében változott meg. A nyugati hatalmak csak akkor változtattak szovjetellenességükön, amikor az európai nagyhatalommá vált Hitler-fasizmus fegyverrel támadt, s az ő létüket, hatalmukat is veszélyeztette. A Szovjetunió belépése a háborúba létrehozta az antifasiszta hatalmak koalícióját és népfelszabadító jelleget adott annak. A Szovjetunió, az Amerikai Egyesült Államok, Franciaország és Anglia, a szövetségesek egyesített erejükkel megsemmisítették Hitlert és rendszerét.

A szörnyű háború befejezése, a fasiszta hatalmak veresége új történelmi szakaszt, a fejlődés új lehetőségeit nyitotta meg Európa és a világ népei előtt. Miután a hitlerista Németország Karlshorstban feltétel nélkül kapitulált, a szövetséges nagyhatalmak vezetőinek még három hónap sem kellett ahhoz, hogy előkészítsék a potsdami konferenciát és ott meghatározzák a háború utáni Európa életének kereteit. Megegyezésre tudtak jutni, noha igen nagy véleménykülönbségek voltak közöttük: a szocialista Szovjetunió és a tőkés nyugati hatalmak eltérő módon képzelték el a háború utáni világot. Mégis létrejöhetett a potsdami megállapodás, mert a konferencia résztvevői nem hagyhatták figyelmen kívül annak a háború-

nak az eredményeit, amely a társadalmi haladás erőinek győzelmét hozta, és az alapvetően közös érdekből indultak ki.

Sajnálatos, de az események rövidesen ismét új irányt vettek. Az európai biztonság eszméje – szinte a potsdami egyezmény másnapján – tetszhalottá vált. A hidegháború dermesztő szele kezdett fújni Európa felett. A reakció erői a maguk javára akarták fordítani a második világháború eredményeit és lázas buzgalommal keresték hozzá az eszközöket. Így jött létre a Truman-doktrína, a Marshall-terv, a NATO, az új, szocialista államok elleni bojkott, aknamunka és az erőpolitika egyéb ismert termékei.

A kapitalista világ reakciós körei – a második világháború tanulságait figyelmen kívül hagyva – újból megindították a szovjetellenesség, a kommunistaellenesség propagandagépezetét és a Szovjetunió állítólagos világuralmi törekvéseivel kezdték rémisztgetni Nyugat-Európa haladásra, nyugalomra és békére áhítozó embereit. A mccarthyk, dullesek és adenauerek álfilozófiája és sötét politikai gyakorlata egyre inkább teret nyert. Európát, amely még alig ízlelte meg a békét, az együttműködés lehetőségét, máris kettévágta a kölcsönös bizalmatlanság, az elzárkózás, a hidegháború, az úgynevezett „vasfüggöny" korszaka. Az emberiség feje felett újra a háború, de most már a nukleáris háború Damoklesz kardja függött.

Európa és a népek szerencséjére azonban a második világháborút követő „hidegháború" időszakában már más volt a világ, mint Hitler hatalomra jutásakor és a második világháború kirobbanásakor. A Szovjetunió példátlan gyorsasággal erősödött, Európa új szocialista államai megszilárdultak és fejlődtek, kialakult a szocializmust építő országok közössége, a kapitalista világban kiélesedett az osztályharc, és megkezdődött a kapitalizmus által kiépített gyarmati rendszer széthullása. Olyan politikai, gazdasági és katonai erő jött létre a szocializmus, a demokrácia és a béke védelmében, amely kudarcra ítélte a hidegháború bajnokainak minden próbálkozását és visszarettentette az imperializmust Európában a fegyveres erőszaktól.

Az idő múltával, a hírhedt „felszabadítási" tervek csődje, az 1953-as berlini, az 1956-os poznańi események, a magyarországi ellenforradalom kudarca után a nyugati stratégáknak rá kellett jönniük, hogy a hidegháború céljai és érvényesítésének lehetőségei között áthidalhatatlan sza-

kadék tátong. A hatvanas évek elején immár végérvényesen bebizonyosodott, hogy a háború után Európában kialakult realitások már megváltoztathatatlanok. Ebben az időben a szocialista országok sorozatos, új, reális kezdeményezései az együttműködésre segítettek annak felismerésében, hogy csak egyetlen értelmes út van: fejleszteni a békés együttműködést valamennyi európai állam között, megteremteni a kölcsönös bizalom légkörét, s ezen az alapon biztosítani a békét és nyugalmat minden európai számára.

Európa tőkésországainak kormányzóköreiben is mind erőteljesebben hallatták szavukat azok a józanul gondolkodó politikusok, közéleti személyek, akik reálisan mérlegelték a helyzetet, tanultak a történelemből, s kezdtek háttérbe szorulni azok, akik semmit sem tanultak és semmit sem felejtettek.

Mindenekelőtt bebizonyosodott, hogy az állami politika rangjára emelt antikommunizmus már irrealitás, a kapitalista országok bajait nem oldja meg, a szocialista országok fejlődését nem tudja feltartóztatni, a népek félrevezetésére már nem hatékony eszköz. Európa népei a háború alatt nagy árat fizettek ezért és megtanulták: az antikommunizmus, a szovjetellenesség csak szenvedést és gyötrelmet hordoz, bármilyen demagógia is rejti el a valóságos célokat. Megtanulták azt is, hogy a népeket fenyegető erőszak híveivel szemben kevés a jóakaratúak figyelmeztetése, sőt az egyes emberek bátorsága és helytállása. Milliók halálával kellett fizetni a tanulságért, hogy erőszakra csak összefogott erővel lehet méltó választ adni.

A történelem megtanít arra is, hogy az antikommunizmus nemcsak a Szovjetunió, a szocialista országok, a kommunista pártok ellen, hanem minden nép szabadsága, minden haladó mozgalom, a béke minden híve ellen irányul. Ugyanakkor a Szovjetunió, az Amerikai Egyesült Államok, Anglia és Franciaország háború alatti szövetsége és együttműködése, a szélesen kibontakozott európai antifasiszta mozgalom példája bizonyítja, hogy lehetséges az ellentétes társadalmi berendezkedésű államok, különböző világnézetű és pártállású emberek összefogása egy közösen felismert nagy cél érdekében. Ez Európa népeinek, nemzedékünknek legfontosabb történelmi tapasztalata, legmaradandóbb emléke és legszebb hagyománya a jövő nemzedéke számára.

Az utóbbi időben reális távlatok nyíltak az európai béke megszilárdítására és a kollektív biztonsági rendszer megteremtésére. Napjaink Európája – ahogy a második világháború után kialakult – különböző társadalmi rendszerű, nagyságú, földrajzi elhelyezkedésű és politikai érdekű országokból áll. A történelmi körülmények miatt ezeknek az országoknak egymás mellett kell élniük és ezen a tényen senki sem változtathat.

A mai helyzetben az európai országok felelős államférfiainak, társadalmi tényezőinek a történelmi tapasztalatokat figyelembe kell venniük. De most nem a múlt dicsőségén vagy szégyenén kell osztozni, nem azt kell bemutatni, ki, mikor, miben járt el helyesen, vagy volt hibás. Nem azzal kell foglalkozni, ki és mennyiben felelős a még nyitott kérdések megoldatlanságáért. A valóságos kérdések reális megítéléséből, Európa minden országának és népének közös érdekeiből kell kiindulnunk, és ennek megfelelően, élve a most fennálló kedvező történelmi lehetőségekkel, egy biztonságos jövő szilárd alapjait lehet és kell lerakni. Más, a népek számára elfogadható kiút nincs. Ha ezt az európai kérdésekben elérjük, az egész emberiség ügyét is szolgáljuk.

A Varsói Szerződés országai az előrehaladás céljából javasolták: tűzzük napirendre, dolgozzuk ki együttesen és teremtsük meg egy európai kollektív biztonsági rendszer, másképpen kifejezve, a tartós béke szilárd alapjait. A Varsói Szerződés országai semmiféle különleges előnyt nem igényelnek a maguk számára. Mi azt akarjuk, hogy Európában kizárják az erőszak vagy az erőszakkal való fenyegetés alkalmazásának lehetőségét és a kötelezettségek olyan rendszerét hozzák létre, amely minden országnak biztosítékot nyújt az agressziós cselekmények ellen, s minden nép javát és felvirágzását szolgálja.

A Varsói Szerződés politikai tanácskozó testületének ismételt felhívásai, majd a „Budapesti felhívásban" megfogalmazott konkrét javaslatai világosan szóltak céljainkról. A Varsói Szerződés tagállamai olyan Európát kívánnak, amelyben a társadalmi rendszerek különbözősége nem leküzdhetetlen akadálya annak, hogy az államok a békés egymás mellett élés, a kölcsönösen előnyös együttműködés alapján, sokoldalúan fejleszthetik kapcsolataikat. Olyan Európa kialakítására törekszünk, amelyben az államok többé nem a fegyverkezési hajsza mérgező légkörében, hanem az egyetértés és az együttműködés olyan viszonyai között élnek majd,

amelyek megfelelnek a nemzetközi béke és biztonság fenntartására, az államok közötti barátság és együttműködés fejlesztésére irányuló törekvéseknek.

A Varsói Szerződés országai érett, és sürgetően megoldást követelő kérdést tűztek napirendre javaslatukkal, ezt mindennél jobban bizonyítja az, hogy a biztonsági konferencia eszméjét egyrészről helyesléssel fogadták és támogatják Európa országainak haladó társadalmi erői, legszélesebb közvéleménye, másrészről elfogadták az Észak-atlanti Szövetség és a kontinens úgyszólván minden államának felelős tényezői. Növekszik a felismerés, hogy egy jól kidolgozott és szilárdan megalapozott európai biztonsági rendszer, a gazdasági, tudományos, műszaki és kulturális kapcsolatok fejlődése, a nemzetközi turizmus kibővítése mindenki érdeke. Érthető tehát, hogy a szocialista országok mellett Nyugat-Európában is egyre több kormány, parlament, párt, politikai és társadalmi személyiség érzi felelősségét a mai és az eljövendő nemzedék békés jövője iránt. Ezek az erők a szocialista országokkal egy irányban és egyre határozottabban lépnek fel annak érdekében, hogy Európa az egyenjogú nemzetek gyümölcsöző együttműködésének földrészévé váljék.

A biztonság felé vezető úton mindenekelőtt arra van szükség, hogy elérkezzünk a soron következő állomáshoz, az európai biztonsági értekezlethez. Ehhez a tanácskozáshoz azért fűzünk nagy reményeket, mert meggyőződésünk, hogy ha az értekezlet a béke és a biztonság alapelveit, az azokban kifejtett magasztos elveket és célokat az európai államok közötti kapcsolatok alapjává teszi, akkor nagy és történelmi jelentőségű döntést hoz majd.

Várakozásaink reálisak, amit az is mutat, hogy Európában egyre nagyobb erők állnak ki a biztonsági rendszer és az ahhoz vezető tanácskozás összehívása mellett. Ezek az erők elérték, hogy az európai államok – többek között a szocialista országok világos és egyértelmű politikájának, kezdeményezéssorozatának hatására – ma reálisabban ítélik meg az európai helyzet fő kérdéseit. Elérték továbbá azt is, hogy a szemléletben történt kedvező változást a kölcsönösen elfogadható elvek gyakorlati érvényesítésének kezdete követte. Ilyen összefüggésben nagy jelentőségű, egyben a lehetséges megoldások példája a Szovjetunió és a Német Szö-

vetségi Köztársaság között, valamint a Lengyelország és az NSZK között aláírt szerződés s azok ratifikálása, a Nyugat-Berlinnel összefüggő négyoldalú megállapodás, a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság közötti alapszerződés, és az a tény, hogy a NATO-országok sorozatban ismerték el a Német Demokratikus Köztársaságot. Megkezdődött és folyamatban van Bécsben az Európában ma szemben álló fegyveres erők és fegyverzet esetleges csökkentésének sokoldalú vizsgálata is.

Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy az államférfiak, a politikusok, a hivatásos diplomaták és a különböző társadalmi erők csoportosulásának hivatott vezetői manapság hazai munkájukban s a különböző nemzetközi fórumokon Európa-szerte nap mint nap foglalkoznak a kollektív biztonság és a biztonsági értekezlet kérdéseivel. Kontinensünk országainak közvéleménye élénk figyelemmel kíséri és aktívan támogatja tevékenységüket. Egyre nagyobb a földrész népeinek jogos reménysége, hogy kontinensünk, amely évszázadokon át annyi háború, pusztítás, nyomorúság színtere és kiindulópontja volt, a béke, a biztonság és az együttműködés irányába tart és el is jut az óhajtott célhoz.

Várakozásaink realitását mindenekelőtt az adja meg, hogy Európa népei nem akarnak háborút. A különböző világnézetű és pártállású emberek jelentős tömegei már negyedszázada fokozódó mértékben küzdenek a háborús politikával szemben a tartós béke megteremtéséért. Ezt konkrétan bizonyítják napjainkban az európai béke és biztonsági politika mellett hitet tevő társadalmi mozgalmak.

Történelmi realitás: a világ, és ezen belül Európa népei válaszúton vannak. Alapjában csak két igazi alternatíva van: a fegyverkezési verseny fokozása, egy új nukleáris világháború, vagy az erőszak kizárása a nemzetközi kapcsolatokból, a vitás kérdések tárgyalásos úton történő megoldása, a létező, különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése. Világos, a népek a különböző társadalmi rendszerű országok közötti kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolatok fejlesztésében, a kultúra értékeinek cseréjében, a népek közötti béke és barátság sokoldalú fejlesztésében érdekeltek. Ez a népek útja.

E történelmi realitások szükségképpen vezetnek el oda, hogy a békés

egymás mellett élés gondolata, a béke és a biztonság politikája egyre inkább maga is történelmi realitássá válik. Derűlátással tekintünk tehát Európa jövője elé. Bizakodásunk azonban nem vak. Tudjuk, hogy Európában még ma is tevékenykednek a feszültség fenntartásában érdekelt erők. Jelentkezésük senkit sem lep meg, hiszen illúzió lenne azt gondolni, hogy a reakció erői önként feladják pozícióikat. Mindamellett bizonyosak vagyunk abban, hogy a mai erőviszonyok közepette le lehet küzdeni az enyhülés ellenségeinek aknamunkáját, ha összeforrottan és következetesen törekszünk a béke megszilárdítására.

A Magyar Népköztársaság, mint közvetlenül érdekelt, s úgy is mint a Varsói Szerződés szervezetének tagállama, az európai béke és biztonság előmozdításának kezdettől fogva aktív résztvevője, meggyőződéses híve és harcosa. A magyar kormány, kiindulva a magyar nép alapvető érdekeiből, összhangban minden más európai nép érdekével, szem előtt tartva kontinensünk biztonságát, mindent megtesz az európai enyhülés és együttműködés érdekében.

A szocialista társadalmat építő magyar népnek nagy és szép tervei vannak a haza, a Magyar Népköztársaság felvirágoztatására. Valóra váltásukhoz az alkotás nyugalmára és békéjére van szükség. Nemzeti függetlenségünket, szabadságunkat minden imperialista fenyegetéssel szemben védjük és ha kell megvédjük, de mi nem akarunk háborút. A többi szocialista országgal szoros egységben, barátságra és kölcsönösen előnyös együttműködésre törekszünk minden néppel és országgal, amely a békés egymás mellett élés elve alapján erre hajlandó.

Sorsunk nem választható el Európa és az egész világ népeinek sorsától. Ez vezérel bennünket az államok kétoldalú kapcsolatait alakító önálló külpolitikai lépéseinkben s akkor is, amikor kormányunk képviselői aktívan részt vesznek az európai biztonsággal összefüggő különböző, sokoldalú tanácskozásokon, társadalmunk küldöttei pedig az európai közvéleményt kifejező hasznos nemzetközi fórumokon hallatják hangjukat.

Az európai biztonsági rendszer megteremtésének még csak a kezdetén vagyunk, de a légkör máris megváltozott; a népek újult reménnyel tekintenek az európai helyzet alakulása elé. Európa máris jelentős lépést tett a békéhez és biztonsághoz vezető úton. Folyik az európai értekezlet

előkészítése, amelytől a népek joggal remélik, hogy elhárít minden akadályt a konferenciának még ez év nyarán történő összehívása elől. Visszaszorulnak a kontinens békéjét fenyegető erők, s hatalmasra nőttek azok, amelyek jó reménységgel töltenek el mindannyiunkat. Meggyőződéssel vallom: minden szükséges feltétel adott ahhoz, hogy Európa a béke, a biztonság, az együttműködés irányába tartson.

New Hungarian Quarterly 50. sz.
Magyarország, 1973. június 10.

NYILATKOZAT
A HELSINGIN SANOMATBAN

1973. SZEPTEMBER

Kérdés: A külföldi megfigyelők az elmúlt néhány évben az Ön országa belső fejlődésének egy fontos pontjára, nevezetesen az új gazdasági politikára összpontosították érdeklődésüket. Hogyan látja Ön a rövidesen hatéves „új gazdasági mechanizmust" az egész ország gazdasági és szociális fejlődése szempontjából?

Válasz: Mint köztudott, a Magyar Népköztársaságban szocialista tervgazdálkodás van, és a szocialista társadalom teljes felépítésének munkája folyik. A gazdaságirányítás reformja – amelynek lényege az irányítás bizonyos fokú decentralizálása, az üzemek önállóságának növelése – nem más, mint a szocialista tervgazdálkodás eszköze. A reform bevezetése óta a népgazdaság tervszerűbben, kiegyensúlyozottabban fejlődik. A gazdálkodás hatékonysága javult, helyzetünk a nemzetközi gazdasági életben is szilárdult.

Ezekben az években gyarapodtak az ország termelőerői, nőtt a termelés és a fogyasztás, emelkedett az életszínvonal. A dolgozók több mint felének munkaidejét csökkentettük, a kereseti arányokat javítottuk, a nyugdíjakat, a több gyermekes családok szociális juttatásait növeltük, zavartalan és egyre jobb közellátást biztosítottunk. E tények alapján állíthatom, hogy Magyarországon a gazdaságirányítás mechanizmusának reformja mind a gazdasági, mind a társadalmi fejlődést jól szolgálja, pozitívan értékelhető. A reform alapelvein, mivel helyességük a gyakorlatban beigazolódott, nincs szándékunkban változtatni.

Kérdés: Az új gazdasági politika egyik fő vonása abban áll, hogy a gazdasági döntést hozó hatalom nagyobb részét a központi vezetés kezéből átruházzák a vállalatokra és azok vezetőire. Egyrészt az ipari menedzserek vagy általában a technokraták, másrészt a társadalom általá-

nos fejlődéséért felelős kormány- és pártvezetők célkitűzései aligha lehetnek mindig azonosak. Mennyire valós ez a probléma a gyakorlatban?

Válasz: Nálunk a termelési eszközök, a vállalatok szocialista tulajdonban vannak. A vállalatok vezetői a mi társadalmi viszonyaink között egy személyben gazdasági és politikai vezetők, nem pedig a tőkés világban ismeretes „technokraták" vagy „menedzserek".

Ennek ellenére a pártvezetés és a kormány célkitűzései és egyes vállalatok, illetve vállalatvezetők elgondolásai között lehetnek és adódnak is ellentétek. Sohasem állítottuk, hogy a szocialista társadalom egy csapásra megszüntet mindenféle ellentmondást. Az össztársadalmi érdekek, az egyes csoportok és egyének érdekei alapjában és végső fokon egybeesnek, de a mindennapi gyakorlatban, esetenként, ütközhetnek.

A szocialista társadalom előnye éppen abban van, hogy az ilyesfajta érdekütközéseket és ellentmondásokat megfelelő anyagi és erkölcsi ösztönzőkkel és tudatos döntésekkel a fejlődés javára összhangba hozza és megoldja.

Kérdés: A szocialista demokrácia fejlődéséről széles körben vitatkoznak Magyarországon, e vonatkozásban Ön is beszélt a döntéshozatal decentralizációja fokozásának szükségességéről, mégpedig nemcsak a gazdasági területen, hanem a társadalom más szféráiban is. Melyek ezzel kapcsolatos jelenlegi nézetei?

Válasz: A szocialista társadalom a dolgozók minden osztályát és rétegét anyagilag is érdekeltté teszi az építőmunkában való aktív részvételben. Ez azonban önmagában nem elegendő. A szocializmus a dolgozó százezrek és milliók tudatos, aktív társadalmi tevékenységét kívánja meg a termelésben is, de nemcsak ott, hanem a közösségi élet minden területén. Meggyőződésem, hogy nálunk, Magyarországon, a szocialista rendszer további politikai megerősítésének fő útja a szocialista demokrácia fejlesztése. Más szavakkal, a dolgozók tömegeinek még aktívabb bekapcsolása a társadalmi tevékenységbe, a döntésekbe.

Pártunk, kormányunk nagy felelősséggel munkálkodik a szocialista demokrácia fejlesztésén. Ennek megfelelően módosítottuk a közelmúltban az alkotmányt, a választójogi törvényt, a helyi tanácsok hatáskörét, növelve az állampolgárok, a helyi lakosság és a helyi hatóságok jogkörét.

Számos törvényes rendelkezés biztosítja az üzemi, a szövetkezeti, a lakóhelyi, az iskolai demokratizmust.

Kérdés: Hogyan látja Magyarország az európai biztonsági és együttműködési konferencia első szakaszának eredményeit, és mit vár az Ön országa a következő szakaszoktól?

Válasz: Az európai biztonsági konferencia első, külügyminiszteri szakaszát alapjában pozitívan értékelem. A helsinki tanácskozás létrejötte önmagában is történelmi jelentőségű. A munka most Genfben folytatódik.

Mivel a dolog természete szerint az európai kollektív biztonsági rendszer megteremtése – a fő cél – minden érdekelt számára elfogadható megoldásokat és formulák megkeresését igényli, nyilvánvaló, hogy a feladat megoldása még nagy munkát kíván.

Magyarország azt reméli, hogy a Helsinkiben elfogadott elveket konkretizálva, Genfben elkészülnek azok a dokumentumok, amelyeket majd a harmadik szakasz emel határozattá. A Magyar Népköztársaság kormánya a maga részéről kész cselekvően előmozdítani, hogy létrejöjjön Európa kollektív biztonsági rendszere. Véleményünk szerint Európa és a világ népeinek érdekeit szolgálná, ha a befejező, harmadik szakaszra mielőbb, még ebben az évben sor kerülhetne Helsinkiben.

Kérdés: Az európai biztonsági konferencia nyugati résztvevői és néhány semleges ország a konferencia egyik központi témájaként felvetették „az emberek, eszmék és információk ideológiai határokon keresztüli szabad áramlásának" kérdését. Magyarország, a Varsói Szerződés más tagállamaihoz hasonlóan, gyanakvással tekintett az e javaslatok mögött meghúzódó célokra, és utalt a trójai falóra. Milyen mértékben kész Magyarország a gondolatok és információk cseréjének növeléséről konkrétan tárgyalni?

Válasz: Valóban, tudok róla, hogy több nyugati, főleg NATO-ország részéről az európai biztonsági értekezlet „központi" témájaként felvetették „az emberek és eszmék szabad áramlásának" kérdését. Véleményem szerint az európai biztonsági értekezletnek a „központi kérdése" nem ez.

Manapság egyes nyugati propagandisták szeretnék a dolgot úgy beállítani, mintha a napirend első pontjában, a biztonsági rendszer kérdésében, a második pontjában, a gazdasági kapcsolatok bővítésében, és a negyedik pontban, az állandó biztonsági szervek létrehozásában csak a

szocialista országok, a harmadik napirendi pontban, „az eszmék szabad áramlásában" pedig csak a kapitalista országok volnának érdekeltek.

Ez így a lényeg eltüntetése, a jobbik esetben a Nyugat egyfajta öncsalása, illúziója. Az előrehaladás érdekében vissza kell térni az egyenes útra. A Helsinkiben közösen, egyhangúlag elfogadott mind a négy napirendi pont megfelelő megoldásában Európa minden országa, az értekezlet minden résztvevője egyformán érdekelt. Az európai kollektív biztonsági rendszernek, kontinensünk tartós és szilárd békéjének megteremtésében – és ez a kérdések kérdése – Európa országai és népei kivétel nélkül és egyformán érdekeltek

A Magyar Népköztársaság képviselői kétoldalú és sokoldalú megbeszélések keretében már számtalanszor tárgyaltak „az eszmék szabad cseréjéről", s álláspontunkat képviselve most részt is vesznek a biztonsági értekezlet eme harmadik pontjának tárgyalásában.

Ami a dolog lényegét illeti: a magyar társadalom vezérlő eszméje a szocialista eszme, s ezt nem fogja felcserélni a kapitalizmus semmiféle eszméjével, amelyet jól ismer saját szomorú múltjából. De említhetek néhány gyakorlati kérdést is. Nálunk ma is megjelennek s széles körben ismertek a nyugati világ értékes szellemi termékei. Ugyanakkor törvény tiltja a felekezeti gyűlölködés, a faji előítélet, a más népek elleni gyűlölet felkeltésére alkalmas nézetek terjesztését, a háborús uszítást. Kormányzatunk a jövőben sem fogja engedni effajta „eszmék" szabad terjesztését, még „az emberek és eszmék szabad áramlása" címén sem. Támogatjuk viszont az emberek és eszmék minden olyan érintkezését, áramlását, amely valóban a népek kölcsönös, jobb megismerését és barátságát mozdítja elő.

Kérdés: Magyarország több olyan fontos nyersanyagban szenved hiányt, mint amilyen az olaj és a földgáz, s így nagymértékben függ főbb kereskedelmi partnereitől, elsősorban a Szovjetuniótól. Másrészt a Szovjetunió a korábbiaknál erőteljesebben igényelte a természeti erőforrásait kiaknázni kívánó KGST-partnereitől, hogy osszák meg ezen erőforrások kiaknázásának terheit, ami jelentős tőkeberuházást követel. Milyen mértékben kész Magyarország az ilyenfajta együttműködésre?

Válasz: Magyarország valóban több fontos nyersanyagban, többek között olajban és földgázban szegény. Szükségletünket főleg legnagyobb

kereskedelmi partnerünk, a Szovjetunió szállításai fedezik és fogják fedezni a jövőben is.

Magyarország gazdasági fejlődésének üteme dinamikus, s ez így van a Szovjetunióban és más szocialista országokban is. Magától értetődik, hogy a szocialista országok minden tekintetben, így növekvő nyersanyag- és energiaszükségletük vonatkozásában is, foglalkoznak gyorsan fejlődő iparuk jövőjének kérdésével.

E kérdések megoldására került napirendre a nyersanyagok és energiahordozók termelésének fokozása két vagy több szocialista ország közös beruházásának segítségével is. Magyarország foglalkozik azzal, hogy csatlakozik a Szovjetunió és más szocialista országok közös beruházásaihoz, hogy több nyersanyaghoz, olajhoz, földgázhoz jusson.

Kérdés: Magyarország egyik fő kezdeményezője volt a KGST-n belüli további integrációnak, mivel a KGST-nek nagyon nagy a jelentősége a magyar gazdaság számára. Hogyan látja Magyarország a KGST-n belüli integráció jövőbeni lehetőségeit?

Válasz: A Magyar Népköztársaság a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében lehetséges és a megvalósulás útjára lépett szocialista integrációnak nagy jelentőséget és nagy jövőt tulajdonít. A KGST-n belüli integrációs együttműködés továbbfejlesztésének feladatait az úgynevezett komplex program határozza meg, amelynek végrehajtása már megkezdődött.

A gyakorlati megvalósítás első két esztendejét eredményesnek ítéljük. A komplex programban körvonalazott célok teljes megvalósításához azonban hosszabb időre, 15–20 évre van szükség. Minden okunk megvan, hogy bizakodva nézzünk a szocialista integráció megvalósításának távlatai elé.

Kérdés: A KGST főtitkára a közelmúltban az EGK miniszteri tanácsának elnökével tárgyalt, és kifejezte a KGST hajlandóságát arra, hogy megtárgyalják az EGK-val létesítendő kapcsolatok valamilyen formáját. A KGST és az EGK eltérő jellegét figyelembe véve, Magyarország milyenfajta együttműködést gondolna el a két szervezet között?

Válasz: Magyar részről a közelmúltban többször leszögeztük, hogy az Európai Gazdasági Közösséget realitásnak tekintjük. Az összeurópai kapcsolatok alakulásának kedvező eseménye, hogy az EGK és a KGST közötti kapcsolatfelvétel céljából találkozóra került sor a KGST titkára

és az EGK miniszteri tanácsának elnöke között. Érdeklődéssel várjuk, hogy a KGST javaslatára az EGK miniszteri tanácsa milyen választ ad.

A mi véleményünk szerint a két gazdasági közösség kontaktusának elő kell mozdítania az európai országok diszkriminációmentes, bővülő gazdasági kapcsolatait.

Kérdés: Milyen főbb eredményeket vár közelgő finnországi látogatásától?

Válasz: Örömmel teszek eleget dr. Urho Kekkonen köztársasági elnök baráti meghívásának, akivel magyarországi látogatásai során már személyesen megismerkedhettem és aki a Magyar Népköztársaságban is nagy tiszteletnek örvend. Várakozással tekintek e látogatás elé, amely szervesen illeszkedik a népeinket és országainkat összefűző szoros baráti kapcsolatok folyamatába.

Sokat hallottam és olvastam a baráti finn népről, a Finn Köztársaságról. Mivel most első ízben lesz alkalmam Finnországba látogatni, biztos vagyok benne, hogy e látogatás gazdagítani fogja a finn nép életéről és eredményeiről szerzett ismereteimet.

Már vannak jelentős államközi szerződéseink, amelyek híven szolgálják a két ország kölcsönös érdekeit. Éppen ezért ez alkalommal nem konkrét szerződések vagy megállapodások kötése a cél. A látogatás kiváló lehetőséget nyújt eszmecsere folytatására Kekkonen elnökkel kétoldalú kapcsolataink szélesítéséről és az aktuális nemzetközi kérdésekről. Utazásom fő célja, hogy ez is előmozdítsa az általunk oly nagyra értékelt magyar–finn barátságot és együttműködést.

Népszabadság, 1973. szeptember 22.

POHÁRKÖSZÖNTŐ HELSINKIBEN A MAGYAR KÜLDÖTTSÉG TISZTELETÉRE RENDEZETT FOGADÁSON

1973. SZEPTEMBER

Köszönöm az elnök úr hozzánk intézett meleg szavait. Szeretném felhasználni az alkalmat arra, hogy magam és feleségem, velem érkezett honfitársaim nevében őszintén megköszönjem elnök úr szíves meghívását hazájába, a Finn Köztársaságba. A meghívásnak örömmel tettünk eleget. Magunkkal hoztuk, és átadjuk önöknek és az önök személyében a baráti finn népnek a magyar nép forró üdvözletét és őszinte jókívánságait.

Találkozónk jellegét illetően, teljes mértékben csatlakozom elnök úr megállapításaihoz. Mi, finn barátainkhoz hasonlóan, nagyra értékeljük országaink képviselőinek az utóbbi időben rendszeressé vált látogatásait, azokat a személyes találkozókat, amelyek kedvezően járultak hozzá egymás jobb megismeréséhez, a finn és a magyar nép kapcsolatainak elmélyüléséhez. Egy napja tartózkodunk Helsinkiben, a Finn Köztársaság gyönyörű fővárosában. Az eddigi megbeszéléseink rendkívül hasznosak voltak. A nap minden percében valóban rokoni vendégszeretetben volt részünk, és igaz barátságot tapasztaltunk. Felemelő érzés ez számunkra, és megerősíti azt a meggyőződésünket, hogy látogatásunk is segíti országaink és népeink immár hagyományos kapcsolatainak további megerősítését és fejlesztését.

A távoli múltban gyökerező finn–magyar kapcsolatokat, a nyelvi rokonságot értékes örökségnek tartjuk. Őszintén tiszteljük mindazoknak a nyelvészeknek, tudósoknak, íróknak, művészeknek a munkásságát, akik ápolják és erősítik közös múltunk elevenen élő tudatát, s annak szellemében mind közelebb hozzák egymáshoz népeinket.

Kapcsolataink történetében azonban az utóbbi évtizedekben új fejezetet nyitottunk. Felismertük, hogy az ezer évekre visszanyúló közös múlt

szép emlékei mellett erősen összekötnek bennünket a ma realitásai, a magyar és a finn nép számos kérdésben azonos mai érdekei. Mindenekelőtt egyformán érdekeltek vagyunk a béke fenntartásában. Alapvető érdekeink egybeesése teszi lehetővé, hogy bizalommal vagyunk egymás iránt, együtt tudunk működni a kétoldalú kapcsolatok és a nemzetközi élet területén is, annak ellenére, hogy országaink társadalmi rendje különböző és sok kérdést eltérő módon ítélünk meg.

Örömmel nyugtázhatjuk, hogy kapcsolataink széles körben fejlődnek és egyre mélyülnek. Kapcsolataink fejlesztése érdekében dolgoznak ma állami, kormányzati szerveink, a politikai és társadalmi tényezők, közöttük a finn–magyar társaság és magyarországi partnereik. Ennek köszönhetően a finn–magyar politikai kapcsolatok zavartalanok, erősek, a kulturális kapcsolatok virulnak, s közös érdekeinknek megfelelően fejlődnek országaink kereskedelmi, ipari és gazdasági-műszaki kapcsolatai is. Bizonyos, hogy ez utóbbi területen még sok kihasználatlan tartalékunk van, és kölcsönös erőfeszítéssel, a lehetőségek jobb kihasználásával itt is előbbre tudunk lépni. Biztosíthatom önöket, hogy minden illetékes magyar szerv – népünk óhajának megfelelően – a magyar–finn kapcsolatok általános fellendítéséért fog dolgozni a jövőben is.

A világpolitikában gyors és alapvető változások tanúi vagyunk. A mozgás iránya kedvező. Évről évre közelebb jutunk a békés egymás mellett élés tényleges megvalósulásához és távolabb egy újabb világháború veszélyétől. A Szovjetunió, Lengyelország, a Német Demokratikus Köztársaság megállapodásai a Német Szövetségi Köztársasággal, a két önálló német állam egyidejű felvétele az ENSZ-be, a vietnami háború befejezésére kötött párizsi megállapodások, a Szovjetunió és az Egyesült Államok megállapodása az atomháború megakadályozásáról, egy-egy nagy lépést jelentenek előre.

Ezek a lépések azonban dühös ellenállást váltanak ki a legreakciósabb, háborús, imperialista körökből, s most a szovjetellenes, kommunistaellenes propagandakirohanásoktól a durva erőszakig mindent megpróbálnak. Tragikus példája ennek a chilei katonai puccs, amely fegyvert emelt az ország alkotmányos rendjére, és a nép törvényes akaratát semmibe véve, ellenforradalmi fordulattal vissza akarja vetni Chilét az

elnyomás mélyébe. A reakció erői azonban sem egy országban, sem világméretekben nem fordíthatják meg a történelmi fejlődés irányát. A népek békét, nemzeti függetlenséget, társadalmi haladást akarnak, és ezt ki is fogják harcolni.

A magyar nép, amely történelme során sok háborúban vett részt, békét akar, és a szocialista társadalmat építi. A magyar nép minden békeszerető erőt szövetségesének, küzdőtársának tekint, nem utolsósorban az ugyancsak békéért, haladásért küzdő finn népet. Finnország aktív semlegességi politikája, a békét szolgáló nemzetközi tevékenysége, nagy szomszédjához, a haladás és a béke szilárd támaszához, a Szovjetunióhoz fűződő jószomszédi viszonya más népeknek és országoknak is példaképül szolgálhat.

Mi, magyarok örülünk annak, hogy a Varsói Szerződés tagállamai Budapestről adták ki felhívásukat az európai biztonsági konferencia összehívására, s annak is, hogy az első pozitív reagálás innen, Helsinkiből érkezett. Finn barátainknak nem kis szerepe volt abban, hogy az itt lefolyt első szakasz lezárása után Genfben ma már a második szakasz tárgyalásai folynak. Ha kontinensünk felelős tényezői nem tévesztik szem elől azt, hogy a biztonság közös érdek, hogy a konferencia kidolgozott napirendi pontjai között nem lehet válogatni, hanem mind a négy közös érdekű napirendi pont, akkor a munka sikerrel folytatódhat. Mi bízunk abban, hogy ez így lesz, és a nem távoli jövőben a konferencia harmadik, záró szakaszát is üdvözölhetjük itt, Helsinkiben.

Az európai biztonsági értekezlet érdekében kifejtett konkrét munka bizonyítja azt, hogy a mi két kis államunk, a szocialista elkötelezettségű Magyar Népköztársaság és a pozitív semlegesség irányzatát követő Finn Köztársaság nemcsak kétoldalú kapcsolataiban képes realizálni a békés egymás mellett élést saját előnyére, hanem nemzetközi méretekben is képes hasznosan szolgálni azt.

Befejezésül, szeretném kifejezni azt a mély meggyőződésemet, hogy a finn–magyar kapcsolatok fejlesztésén munkálkodni nagy tisztesség számunkra, s azt is, hogy e kapcsolatoknak nemcsak nagy múltja, jól megalapozott jelene, hanem ragyogó jövője is van.

Nagy tisztesség számomra, hogy Kekkonen úr személyében egy olyan államférfi vendége lehetek, aki nemcsak saját népe, hanem minden nép

békés jövője érdekében is kifejtett fáradhatatlan tevékenységével elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Emelem poharam Urho Kekkonen elnök úr és kedves felesége egészségére, jelenlevő finn barátaink egészségére, a finn nép boldogságára, népeink barátságára, a békére!

FELSZÓLALÁS A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEMEN TARTOTT NAGYAKTÍVÁN

1973. OKTÓBER

Mindenekelőtt megköszönöm az egyetem, a pártbizottság és a Kommunista Ifjúsági Szövetség vezetőinek, mindnyájuknak a meghívást, aminek szívesen tettem eleget. Örülök, hogy sikerült néhány órát az egyetem falai között eltöltenem.

Élek az alkalommal és átadom az egyetem állami, társadalmi vezetőinek, az aktívaülés minden résztvevőjének és az Önök személyében a Budapesti Műszaki Egyetem kollektívájának a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának üdvözletét és jókívánságait.

A hallgatóktól hozzám eljuttatott kérdések között van egy, amelynek megszerkesztőjét úgy látszik, ugyanaz a gondolat foglalkoztatja, ami engem. A kérdés így hangzik: tudva azt, hogy Ön a Budapesti Műszaki Egyetemen még nem tett látogatást, van-e valamilyen különös oka ennek a látogatásnak?

A kérdésre válaszolva elmondhatom, hogy néhányszor már voltam a Budapesti Műszaki Egyetemen, igaz, nem a közelmúltban; sőt még olyankor is jártam itt, amikor nem hívtak. Ami a kérdés másik felét illeti: semmiféle különleges, titkos hátsó ok vagy szándék nincs a látogatás mögött. Éppen ellenkezőleg, ez a látogatás is munkánk szerves része.

Mi, akik a Központi Bizottságban, a minisztériumokban, a budapesti pártbizottságban és másutt dolgozunk, szoros szolgálati kapcsolatban vagyunk a műszaki egyetem vezetőivel, tanári karával, alkalmazottaival, sőt még a hallgatókkal, a diákokkal is. A párt munkamódszerének most már sok éve fontos eleme, hogy a munka hosszú láncolatában dolgozó emberek időnként közvetlenül is találkoznak. Bár van két irányban működő elég jó tájékoztató rendszerünk, ez azonban nem

pótolja azt, hogy találkozzunk közvetlenül is és tapasztalatokat szerezzünk. Szükséges, hogy Önök halljanak valamit arról, milyen gondok és kérdések foglalkoztatnak minket, mi pedig halljuk, hogy milyen gondok foglalkoztatják Önöket; a vezetőket, a tanárokat, a diákokat és az ifjúsági szervezetet. Ez a látogatás alapvető célja.

Felszólalásomnak a dolog természete szerint több irányba kell kiterjednie, ezért egyik irányban sem lehet teljes. Éppen csak érinteni tudok bizonyos kérdéseket. Inkább az a célom, hogy érzékeltessem: milyen kérdések foglalkoztatnak minket és mi a véleményünk jelenleg ezekről a kérdésekről.

A látogatás előkészítéseként kérdéseket gyűjtöttek össze az itt dolgozóktól, az itt tanulóktól. 172 kérdés gyűlt össze. Ezek témájukat és sajátosságaikat tekintve természetesen különböző területeket érintenek. Érintik úgyszólván az összes közérdekű témát, a bel- és külpolitika, a szocializmus építésének kérdéseit, a kongresszusi határozatokat, a pártépítést, a Kommunista Ifjúsági Szövetség tevékenységét, a munkásosztály helyzetét, a szakszervezetek feladatait, az életszínvonalat, s természetesen érintenek ár- és bérkérdéseket is. A kérdések jelentős hányada, becslésem szerint 30–40 százaléka közvetlenül az egyetem életével, az egyetemi ifjúság problémáival kapcsolatos. Mind a 172 kérdésre képtelen vagyok válaszolni, hiszen vannak olyan kérdések, amelyek megválaszolása minimálisan egy órát kívánna. Ennyi időnk nincs erre az aktívára, tehát a kérdések közül kiválasztottam néhányat, amelyek – becsületesen bevallom – egyébként is kapcsolódnak ahhoz, amit mondani szeretnék. A többi kérdést az illetékes elvtársak gondjaira bízzuk, a párt Központi Bizottságának illetékeseire, az egyetem vezetőinek, pártbizottságának és ifjúsági szervezetének gondozására.

Egyébként azt is becsületesen megmondom, hogy számomra, aki már régebben voltam olyan fiatal, mint az itt részt vevők többsége, s mivel egyetemi hallgató soha nem voltam, néhány kérdés nem is egészen érthető. Így hangzik például az egyik: „Mi a véleménye arról, hogy az egyetemi hallgatónak az egyetemi éveket nem tudják be a törzsgárdatagságba az üzemben, a nyugdíj- és egyéb jogosítványok kiszámolásánál?" Nekem, a munkás embernek, ez kicsit idegennek és furcsának tűnik.

Meg kell mondanom a kérdező elvtársunknak: akikkel szemben hátrányban levőnek érzi magát, azokkal szemben előnyben van! Ezzel csak jelezni akarom, hogy mennyire különböző természetű kérdéseket tettek fel.

Összességükben számomra nagyon hasznosak és örvendetesek a kérdések, mert kitűnik belőlük, hogy ennek az egyetemnek a hallgatói, legalábbis a társadalmilag aktív hallgatói, lényegében ugyanazokkal a kérdésekkel foglalkoznak nagyon felelősen és komolyan, mint amelyekkel mi is foglalkozunk. Ez bizony érettséget bizonyít, aminek őszintén és nagyon örülök.

Az elvtársak említették, hogy milyen határozatok megvalósításán dolgozunk – beosztásunktól és munkahelyünktől függetlenül. Mély meggyőződéssel vallom, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusának határozata, amely a szocialista társadalom teljes felépítésére irányul, annak soron levő feladatait jelöli meg, teljes megértésre talált a magyar nép legszélesebb köreiben – korra való tekintet nélkül. Mi mindnyájan ennek a határozatnak a megvalósításán dolgozunk. Erre épülnek a mindnyájunkra kötelező olyan határozatok is, mint a tudománypolitikai irányelvek, a közoktatásra vonatkozó határozatok és az ifjúságpolitikai határozat.

Rátérek a nemzetközi helyzetre és a külpolitikára. Annak, hogy a magyar nép ma a szocialista társadalom építésének békés munkájával van elfoglalva, és ennek részeként a Budapesti Műszaki Egyetem is a maga békés munkásságát folytatja és folytathatja, alapvető feltétele a jó nemzetközi légkör.

Pártunk Központi Bizottságának értékelése és külföldi értékelések szerint is alapvető előrehaladás tapasztalható a nemzetközi helyzet alakulásában, s a pozitív tényezők dominálnak benne. Ezt azért hangsúlyozom, mert ugyanakkor sok negatív jelenségnek is tanúi vagyunk. De a döntő és a meghatározó tényezők pozitívak, azok jelzik a fejlődés alapvető irányát. A nemzetközi helyzet pozitív tényezőin mindig azokat a folyamatokat értjük, amelyek világméretekben kedveznek alapvető céljainknak, a társadalmi haladás, a nemzeti függetlenség, a béke, a békés egymás mellett élés ügyének.

A nemzetközi élet sportnyelven szólva mérkőzés, ahol két kapura

megy a játék, és ahol nem egyedül vagyunk a mezőnyben. A nemzetközi helyzet alakulásának döntő meghatározói az egyik oldalon a szocialista tábor, a kommunista világmozgalom, a szabadságukért és függetlenségükért küzdő népek, a másik oldalon pedig az imperializmus és a reakció erői. Az erőviszonyok már korábban kiegyenlítődtek, és most már mindinkább a szocializmus és a haladás erői a meghatározók. De egyelőre azért mindkét ellentétes tényező alakítja a nemzetközi helyzetet. Úgy is fogalmazhatok: a szocializmusnak mint világrendszernek és a haladás más tényezőinek még nincs annyi erejük, hogy megsemmisítsék az imperializmust – ne fizikai megsemmisítésre gondoljanak –, az imperializmusnak viszont már nincs annyi ereje, hogy megsemmisítse a szocializmus és a haladás táborát.

A szocialista országok potenciálja – ebben benne van a politikai és a gazdasági erő, a kulturális fejlődés és a katonai potenciál is, külön-külön és együttvéve is – fejlődik, erősödik és meghatározó tényezője a nemzetközi életnek.

A hallgatók köréből beérkezett kérdések közül jó néhány a Krím félszigeti találkozóra vonatkozik. A Krím félszigeti találkozóban a legfontosabb maga a találkozó és annak felismerése, hogy a szocialista országok együttesen és önmagukban is tényezői a nemzetközi életnek. A Szovjetunió a legelső és a legerősebb szocialista ország, természetesen egyedül is sokkal nagyobb mértékben tényezője a nemzetközi élet alakulásának, mint például a Magyar Népköztársaság; de a Magyar Népköztársaság is jelentős tényezője. Elvégezhetünk egy egyszerű számtani összeadást, de ez nem fejezi ki a valódi hatékonyságot, mert ha a szocialista országok egyeztetett fellépésre képesek a nemzetközi életben – és többségük képes erre –, akkor az erő nem egyszerűen összeadódik, hanem hatványozottan növekszik. Ezt az egyeztetett fellépést, a politikai harc összehangolását szünet nélkül erősítenünk kell.

A Magyar Szocialista Munkáspárt – amint a kongresszusi határozat megállapította – a szocializmus és a nemzetközi kommunista mozgalom életében mindig az érintkezések és a konzultációk híve. Ennek megfelelően támogatjuk a Krím félszigeti találkozók módszerét is. Eddig háromszor került sor ilyen találkozóra. Mindig van olyan időszerű nemzetközi kérdés, amelyben állást foglalunk, a fontosabb azonban a

konzultáció. Azt hiszem, mindenki megérti, hogy egy vagy másfél napos találkozó keretében bonyolult ideológiai kérdéseket nem lehet megvitatni, de meg lehet egyezni abban, hogy hol, mikor, milyen körben tisztáznak ideológiai kérdéseket is. Természetesen ezek a találkozók nem pótolják az olyan hivatalos fórumokat, mint például a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének ülése, amelyeknek már határozati joguk is van; mindenesetre azokat nagyon jól kiegészítik.

Az összehangolt nemzetközi erőfeszítésnek és annak, hogy a szocializmus és a haladás erői mindinkább meghatározói a nemzetközi helyzetnek, jó eredményei vannak az utóbbi években.

Az eredmények közül először a Szovjetunió és az Egyesült Államok között kialakult kontaktust és néhány megállapodást említem. Annál inkább, mert e közvetlen találkozókkal kapcsolatban a gondolkodó emberek között az egész világon nemcsak megelégedettség tapasztalható, hanem felvetődnek kételyek is. Sokféle feltételezés van, egyesek még szovjetellenes támadásokra is kihasználják a helyzetet. Jobbára abból a felfogásból indulnak ki, hogy ha a „két szuperhatalom" kisajátítja magának a kérdések eldöntését, mi lesz a többiekkel, a kicsikkel, akik megszokták, hogy mindig félni kell, ha a nagyok összeütköznek.

E kételyekkel szemben szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy a szovjet–amerikai találkozók és a létrejött megállapodások történelmi jelentőségűek. A közeledést konkrétan az Egyesült Államok kezdeményezte, Nixon kész volt ellátogatni Moszkvába. Ebben az a reális felismerés tükröződött, hogy megváltozott a világhelyzet és ebben a megváltozott világhelyzetben bizonyos kérdéseket rendezni kell. Önök ismerik az atomfegyverrel kapcsolatos számításokat. Vannak teoretikus viták, amelyeknek gyakorlati jelentőségük talán már nincs is. A Nyugat szakértői nyilvánosan szokták vitatni, hogy melyik fél, hányszor tudja a másikat elpusztítani. Ezek teoretikus feltételezések, a szovjet és az amerikai állampolgároknak teljesen mindegy, hányszoros megsemmisítés várna rájuk. Nekünk pedig, akik közbeesünk, az is elég, ami útközben téves irányítás vagy műszaki hiba folytán leesik.

Mindkét oldalon felismerték, hogy nem lehet tovább menni a háború irányába. Tehát olyan helyzetet kell teremteni, amelyben a véletlenszerűen kirobbanható háborúnak vagy kalandor típusú lépéseknek útjába

lehet állni. Ez mind a két országnak és az egész emberiségnek is az érdeke. Ezért mi örömmel üdvözöltük az úgynevezett SALT-tárgyalásokon már létrejött megállapodásokat. És különösen üdvözöljük azt a megegyezést, amely Washingtonban jött létre a nukleáris háború megakadályozását szolgáló rendszabályok kidolgozására.

Sokan a Szovjetunió és az Egyesült Államok közötti gazdasági együttműködés kérdéseit tanulmányozzák különös érdeklődéssel, s részben üdvözlik ezt, részben kételyekkel fogadják. Vannak emberek, akik azt gondolják, hogy az Egyesült Államoknak energiaproblémái lesznek, s ezért keresi az együttműködést. Van, aki azt mondja, hogy az ilyen együttműködés csak a Szovjetuniónak érdeke, mert fejlettebb technikát kaphat a Nyugattól. Ez sem reális megközelítése a kérdésnek. Szerintem ez az együttműködés elengedhetetlen. Ha a Szovjetunió és az Egyesült Államok békében akar élni egymással a földtekén, ahhoz nem elegendő a fegyverek zárdugattyúit mindig kicsit benyomni. Meg kell találni a gazdasági és egyéb közeledés reális formáit az országok között. Tehát a szovjet–amerikai gazdasági együttműködést úgy is lehet üdvözölni, mint a béke további biztosítékát.

A Magyar Népköztársaság oldaláról nézve: nekünk érdekünk, hogy a szovjet–amerikai viszony normálisan fejlődjék, a gazdasági együttműködés létrejöjjön, mert mi olyan áramkörbe vagyunk kapcsolva, hogy ami a Szovjetuniónak rossz, annak mi is kárát valljuk, és ami jó, annak a hasznát mi is élvezzük. Tehát internacionalista, elvi meggyőződésből helyeseljük ezeket a megállapodásokat, de közvetlenül a magyar érdekek oldaláról nézve is, mert a mi fejlődésünket is szolgálják.

A két párizsi megállapodás a vietnami ügyben, és a békeegyezmény a vietnami nép történelmi győzelme. Az emberiség történetében új dolog, hogy a világ legerősebb imperialista hatalma nem tudta hadi céljait valóra váltani, és akaratát egy kis szabad népre rákényszeríteni; ez világtörténelmi jelentőségű. De a párizsi békeegyezmény teljes érvényesüléséért további harcot kell folytatni. Nagyon nehéz a tényleges békét megteremteni, mert osztályharc van ott is, és ha a fegyverek kézben vannak, nagyon nehéz az osztályharcot csak ideológiai síkon vívni. Ez a dél-vietnami helyzet problémája.

Ami a Magyar Népköztársaságot illeti, mi melegen üdvözöltük a

megállapodásokat. Ez a vietnami nép iránti mély és őszinte szolidaritásunkból következik.

A Magyar Népköztársaságot az a megtiszteltetés érte, hogy meghívták a nemzetközi ellenőrző és felügyelő bizottság tagjának. Ez valóban megtiszteltetés, mert ehhez mindkét fél egyetértése kellett. Vietnami barátaink részéről ez az igazi elvtársi megbecsülés, a bizalom jele; az Egyesült Államok pedig kicsit respektált bennünket és elfogadta a Magyar Népköztársaságot. Amikor azon gondolkodtunk, elfogadjuk-e a megbízást – mert gondolkodni kötelező minden kérdésben –, nagyon jól tudtuk, hogy a politikai és erkölcsi elismerésen túl különös hasznunk, előnyünk ebből a munkából nem lesz. Keserves, nehéz munka ez, amit bonyolult viszonyok között kell végezni. Nagyon jól tudják, hogy a munka kezdetén az abnormális viszonyok között, néhány emberünk áldozatául is esett. De mindezek ellenére vállaltuk a feladatot, mert szolidárisak vagyunk a vietnamiakkal és úgy érezzük, hogy szolgálatot tudunk tenni a béke ügyének, és ilyen értelemben az emberiségnek is.

Az Egyesült Államok nincs megelégedve ellenőrző bizottsági munkánkkal: azt mondják, hogy részrehajlók vagyunk. Persze általában részrehajlók vagyunk, de a munkában – megmondottuk – egy feladatunk van: a párizsi egyezmény végrehajtása, s mi becsületesen ezen dolgozunk. De tőlünk ne várjanak Saigonban olyan kedvezményeket, amelyek lehetővé teszik, hogy a békeegyezményt ne kelljen betartaniuk. Az Egyesült Államok megpróbált nyomást gyakorolni ránk, kijelentve, hogy vietnami magatartásunk kihat a kétoldalú viszonyunkra. Azt válaszoltuk, hogy ha így vetik fel a kérdést, félreértik a helyzetet; mi a párizsi békeegyezmények végrehajtásának ellenőrzésére vállalkoztunk és ezt csináljuk végig. Más kérdés, hogyan alakítják viszonyukat a Magyar Népköztársasággal.

A Közel-Keleten most valójában háború folyik. Az első napok harcait figyelembe véve, kiterjedésében, a bevetett személyi erő és haditechnika tekintetében nem voltak kisebbek az összecsapások, mint az 1967-es háborúban. Azt nagyon nehéz megmondani, hogy a két szemben levő állás közül melyikből lőttek előbb. De az bizonyos, hogy már a megelőző egy-két héten mindkét oldalon olyan mértékű felvonulás volt, hogy valahol el kellett sülnie valamelyik fegyvernek. De mi kijelentjük, mély

meggyőződésünk, hogy Izrael az agresszor, mert 1967-ben a hatnapos háború után olyan helyzet teremtődött, amely megoldást követelt. Akkor született meg az ENSZ Biztonsági Tanácsának novemberi határozata. A Biztonsági Tanácsban, ahol többek között ott van a Szovjetunió és az Egyesült Államok is, sikerült egybehangzó határozatot hozni: békés úton kell rendezni a közel-keleti helyzetet és olyan módon, hogy az agresszornak el kell hagynia a hatnapos háborúban meghódított, megszállt arab területeket. Ez volt a Biztonsági Tanács határozata. Azóta több mint hat esztendő telt el, óriási erőfeszítések történtek, de Izrael makacs elzárkózása miatt nem változott a helyzet. Izrael nyíltan szembeszegült a Biztonsági Tanács határozatával és nem volt hajlandó kivonulni a megszállt területekről. Ilyen körülmények között robbant ki október 6-án a háború.

Ha arab oldalról nézi az ember az eseményeket és megpróbálja magát beleélni az arabok lelkivilágába, érthető, hogy az arabok elviselhetetlennek tartják a hat és egynegyed éve tartó igazságtalan, jogtalan megszállást; és a kiutat az agresszor Izrael vereségében keresik. Az ilyen helyzet magában hordja azt a veszélyt, hogy a háború kirobban, ami most be is következett.

A mi álláspontunk semmit sem változott: továbbra is a békés megoldást sürgetjük, és az ENSZ Biztonsági Tanácsa határozatának végrehajtását követeljük, mert ez nyitja meg az igazságos rendezés útját. Valljuk, hogy ez felel meg a térség minden népe érdekének, beleértve az izraeli népet is.

Nekem pillanatnyilag úgy tűnik, hogy bár a harc nagy hevességgel folyik, és a kimenetelét nem lehet előre látni, a szemben álló felek korlátozott célokért harcolnak. Az összes kívülálló fél – ebbe beleértjük magunkat is – arra törekszik, hogy elszigeteljék ezt a háborús konfliktust, mert a nagy háború nem oldja meg a közel-keleti kérdést, sőt ha nem sikerül a háborút elszigetelni, az sok más veszéllyel is járhat.

Ami az európai biztonság kérdését illeti, nagy eredményekről számolhatunk be. Mindenki tudja, hogy az alapgondolat a Varsói Szerződés államaitól származik. Hivatalosan mi kezdeményeztük, hogy próbáljuk meg rendezni azokat az elemi kérdéseket, amelyeket a második világ-

háború befejezésekor nem rendeztek, s amelyek megoldása nélkül nem lehet tartós biztonságról beszélni.

Mi kezdeményeztük a tárgyalást, de mély meggyőződésünk, hogy ez nemcsak a mi érdekünk. A biztonsági értekezlet munkája már a második szakasznál tart. Véleményem szerint úgy kell dolgozni, hogy mihamarább sor kerüljön a harmadik szakaszra, és az értekezletsorozat minél előbb eredményesen befejeződjék.

Jelentős eredménynek tartjuk, hogy létrejött a szovjet–NSZK és a lengyel–NSZK egyezmény, majd a legnehezebb és szintén nagyon fontos megállapodás a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság között. A Német Demokratikus Köztársaság most már az egész világon teljes elismerést nyert; teljes jogú független, önálló szocialista államként. Fontos esemény az is, hogy a két német államot egyidejűleg felvették az ENSZ-be. Dolgoznunk kell azért, hogy tovább menjünk ezen az úton.

Ugyanakkor jelentős ellenakciók is tapasztalhatók az enyhüléssel szemben. A Jakir–Kraszin per ürügyén szovjetellenes propagandakampány kezdődött. Megszólaltatták Szolzsenyicint, Szaharovot. Egyes nyugati államférfiak is bekapcsolódtak ebbe, mégpedig olyan formában, amit lehet, hogy később sajnálni fognak. Mindenki tudja, hogy mit jelent, ha a miniszterelnökök arról beszélnek, hogy mi történjék egy másik országban. Egyes propagandisták olyan jogokat kezdenek maguknak követelni, hogy ők mondják meg, milyen módon kell az emberi jogokat biztosítani a Szovjetunióban és a szocialista országokban. Az Egyesült Államok kongresszusa is hozott egy képtelen határozatot a kereskedelmi kedvezményekről. Eszerint a legnagyobb kedvezmény megadását attól teszik függővé, hogy a Szovjetunió milyen kivándorlási lehetőséget biztosít egyes állampolgárai számára.

Széles fronton érezhető tehát a nyomás. Minket ez nem lep meg. A Krímben arról is beszéltünk, hogy nem lesz végig sima az út, hogy a Nyugat nemcsak a szőnyeget teríti elénk. Azt is látjuk, hogy a tőkésországok vezető politikusai között megoszlanak a vélemények. Vannak a realitásokkal számoló, józan hangok is. Mi meg tudjuk különböztetni például Nyugat-Németországban a Brandt–Scheel-féle irányzatot a jobboldali reakciós, revansista köröktől.

Bizonyos értelemben tehát várható volt ez az ellennyomás. Ami Vietnamban és az európai biztonság érdekében történt, azt a reakció nem tudja elviselni. Vannak a hidegháborúnak is hívei Nyugaton, és olyanok is vannak, akik abban érdekeltek, hogy háború legyen. Ők ennek szellemében cselekszenek. Ezeknek az erőknek az egyik akciója volt a chilei katonai puccs is, amit a katonai junta tagjai határoztak el, természetesen valakik tanácsára. Mi tudjuk, hogy kik ezek a tanácsadók. Ez a puccs is hozzátartozik az ellennyomás teljes képéhez.

Chiléről sokat lehet vitatkozni. A tanulságokat le lehet majd vonni. Ami Chilében történt, az súlyos, nagy tragédia a nép számára, sok szenvedéssel, véráldozatokkal jár és visszaveti a fejlődést. Történelmileg nézve csak átmenetileg veti vissza, de az átmenet évei rettenetesek szoktak lenni. Együttérzünk a chilei néppel és amiben tudunk, segítünk.

Amikor ilyen eset bekövetkezik, sajnos a politikai színskála mindkét végén van öröm vagy önigazolásra való törekvés. A jobboldali reakció triumfál, s azt mondja: így kell elbánni a marxistákkal. A szélsőbaloldal saját álradikális álláspontját látja igazoltnak: mi mindig megmondtuk, hogy nem lehet bízni a szövetségesekben.

A chilei eseményekkel kapcsolatban még egy dologra hívom fel figyelmüket. Nem sokkal Allende elnök hivatalba lépése után Moszkvában voltam egy nemzetközi összejövetelen, ahol Corvalán elvtárs is beszélt. Azt mondta: kéri, hogy a chilei helyzetet értékelje mindenki pontosan. „Mi kormányon vagyunk, de nem vagyunk hatalmon!" Ez volt a nagy igazság. Allende elnök két riválisi polgári jelölttel szemben győzött, akik együtt sokkal több szavazatot kaptak, mint Allende. Az ő győzelme azért volt lehetséges, mert megoszlott a polgárság. Allende haladó koalíciós kormányt nevezett ki, de hatalmon – és ezt értse meg mindenki – a monopoltőke volt Chilében. A fegyverek pedig a hadsereg kezében voltak. Ez volt a küzdelem alapvető körülménye: hatalmon a burzsoázia volt, a fegyverek a burzsoázia hadseregének a kezében voltak.

Személyes meggyőződésem, hogy ez a hároméves kísérlet mégsem volt hiábavaló és amíg létezett, nagyon sokat jelentett a chilei nép számára és sok tanulságot ad a nemzetközi harchoz. A forradalom nem mehet gyorsabban előre, mint amennyire a feltételek megengedik. Az ultra-

baloldal önkényes, törvénytelen földfoglalásokkal és gyárfoglalásokkal elriasztotta a kispolgári tömegeket. És ezek nagy tömegek! Bányászsztrájkot, kiskereskedői sztrájkot, közúti fuvarozó sztrájkot lehetett szervezni egy haladó kormánnyal szemben annak megbuktatása céljából. Az ultrabaloldali lépések nem segítettek, inkább az ellenség kezére játszottak.

Tragikus, hogy így történt, de nem hiába szenvednek a chilei hazafiak és Allende nem hiába élt és halt meg. Mert a chilei nép történelme a katonai puccsal nem fejeződött be. A chilei nép harca saját maga és az emberiség számára is olyan tanulságokat adott, amelyek az ügy javára válnak, ha azokat megfelelően elemzik és felhasználják.

Országunk bel- és külpolitikája fő vonásokban ismeretes Önök előtt. Az ország nemzetközi helyzete megfelelő, barátaink és szövetségeseink megbecsüléssel néznek Magyarországra, mások, nem kommunista erők is elismeréssel vannak irántunk. Ami pedig a velünk szembenállókat illeti, ők is elismerik és elfogadják a Magyar Népköztársaságot olyannak, amilyen. Ez nagyon nagy eredmény, s ezt meggyőződésem szerint annak köszönhetjük, hogy hívek maradtunk elveinkhez és következetesen harcoltunk és dolgoztunk. Ez a párt, a munkásosztály és a nép érdeme: volt és van ereje, következetessége, türelme, hogy kivívja saját helyét a nap alatt, azt a megbecsülést, ami a szocialista Magyar Népköztársaságot megilleti.

Következetes internacionalisták, s ettől elválaszthatatlanul ugyanilyen következetes hazafiak voltunk és vagyunk. Külpolitikánk sarktétele: a Szovjetunióval való szövetség, testvériség, összefogás, az egység és a közös út. Ez elveinkből következik: szocializmust építünk, a világ első szocialista államával egy úton haladunk és a jövőben is egy úton fogunk haladni. Ez következik konkrét helyzetünkből és abból, hogy nekünk a Szovjetuniónál jobb partnerünk nem volt és nem is lehet.

Ez a politika egyben hazafias politika is, amely népünk alapvető érdekeiből indul ki. A magyar nép történelmi útja rögös volt. Nagy íróink olyan kifejezést is használtak, hogy a magyarok történelmük során két pogány között éltek. Igaz, hogy társ nélkül éltek, sokszor elszigetelve, és a történelem gyakran átgázolt rajtuk. Jó, hogy ezeknek a viszonyoknak vége van. Ez annak köszönhető, hogy a történelmi

realitások, amelyek a népek sorsát meghatározzák, megváltoztak. Amíg a magyar nép kitart az emberiség leghaladóbb eszméje, a szocializmus és legjobb szövetségese, a Szovjetunió mellett, addig a magyar nép sorsa biztosított. Ha ettől eltérünk, akkor a sors kénye-kedvének tennénk ki népünket, nemzetünket. Önök fiatal emberek, gondolkozzanak ezen.

Internacionalista, marxista–leninista álláspontunkból következik pártunk és kormányunk álláspontja Kínával kapcsolatban. Mi a kínai vezetők politikáját nem tartjuk marxistának. Az, ami Kínában történik, nem a mi eszme-rendszerünkből következik. Ha ideológiailag akarom őket minősíteni, talán a leghasználhatóbb kifejezés az, hogy baloldali opportunisták. Amikor elérték a fejlődés bizonyos pontját, ami nagy történelmi győzelem volt, amikor a mezőgazdaság szocialista átszervezését is végrehajtották, a következő szakaszban bonyolultabb és nehezebb kérdésekkel találták magukat szemben. Ők ezek elől kitértek azzal, hogy „egyből" megcsinálják a kommunizmust. De még a szocializmust sem lehet „egyből" felépíteni, hát még a kommunizmust. A valódi, keserves, sok évig tartó munka elől ál-forradalmi frázisokkal tértek ki.

Ugyanez érvényes az imperializmus elleni világméretű harcra. Társadalomtudományi szempontból a burzsoá-rendszer rothadó rendszer. Az imperializmus a bomlás állapotában van. De a burzsoáziának is van esze; és van ereje is. A kapitalizmus nem fog holnap magától összeomlani. Harc, elsősorban az egyes kapitalista országokban élő népek harcának kérdése – és a mi közös küzdelmünké is –, hogy mikor hogyan lehet az imperializmust teljesen visszaszorítani. Ez elől a harc elől sem lehet ál-baloldali frázisokkal kitérni. Ha engem valaki megkérdezne, szeretném-e, ha hétfőn kommunizmus lenne, azt mondanám, hogy legyen szombaton. De ez nem az óhajokon múlik. Mennyi gondot okoz nekünk, hogy mikor mondhatjuk ki: felépült a szocializmus. De még nem mondjuk ki, mert a társadalom bizonyos szféráiban a viszonyok nem olyanok, mint amilyeneket mi a szocializmusban elképzelünk.

Nemzetközi téren Kína nacionalista és nagyhatalmi politikát folytat, annak minden káros hatásával együtt. Ez az imperialisták számára sajnos olyan ajándék, mint nálunk régen a haladék árverés előtt. Ha mindnyájan egységesek volnánk, és így lépnénk fel, még akkor sem tudnánk egy

nap alatt végezni az imperializmussal, de eredményesebben tudnánk harcolni.

Az úgynevezett szovjet–kínai vitáról azt valljuk, hogy az nem két ország vagy két párt vitája. Marxista és opportunista nézetek és álláspontok állnak egymással szemben.

Jugoszláviáról is kérdeztek. Magyarország és Jugoszlávia között már sok éve normális, jószomszédi viszony van. Mi szocialista országnak tartjuk Jugoszláviát, ők is bennünket. Gazdasági együttműködésünk jó, megfelelően fejlődnek kapcsolataink politikai és kulturális téren, a sportban és más területeken. Örülünk annak, hogy ilyen a viszony közöttünk. Idén Jugoszláviában jártam és azt tapasztaltam, hogy ők is örülnek ennek. Azon dolgoznak, hogy Jugoszlávia erős szocialista ország legyen. Érdekeink ebben is megegyeznek.

Kérdeztek finnországi látogatásomról is. Hasznos út volt, és ugyanezt mondják a finnek is. Ismeretes, hogy nyelvrokonok vagyunk, de nem ez az elsődleges, hanem az a valódi realitás, hogy Kekkonen elnök józanul, reálisan gondolkodó politikus és fontos kérdésekben mindkét országnak ugyanaz az érdeke: a béke, a békés egymás mellett élés kérdésében és más fontos ügyekben. Már az eddigi eredmények is bizonyítják, hogy Magyarország és Finnország tud valamit tenni az európai béke javára.

A belpolitikát Önök jól ismerik. Az országban a belpolitikai helyzet jó, megfelel a szocializmus normáinak. A párt, a munkásosztály vezető szerepe érvényesül. A szocializmus megvalósításán dolgozunk és e célok jegyében egy nagyon széles körű szövetségi politika és egyetértés alakult ki az elmúlt években. Nem mondom azt, hogy százszázalékig egységesek vagyunk, de nem is olyan régen sokan nem hitték volna, hogy Magyarország rövid idő alatt leküzdi a bajokat, egyenes útra tér és normálisan fejlődik. A Krímben néhány szót szóltam az itthoni helyzetről is. Elmondottam, hogy nem viharos tempóban, de egyenletesen, a szocialista úton megyünk előre; barátaink és szövetségeseink legyenek nyugodtak, ez így lesz a jövőben is. Most nem akarok erről többet szólni.

Sok kérdést kaptam a pártépítésről és a párt élcsapat szerepéről. Megkérdezték, hogy nincs-e ellentmondás abban, hogy egyrészt korlátoztuk a felvételt, másrészt a korhatárt 18 évre szállítottuk le. Nincs ebben ellentmondás, de a gyakorlati végrehajtáson javítani kell. Vannak általá-

nos normák a tagfelvételnél, amelyek megszabják, hogy körülbelül hány munkást, értelmiségit vegyünk fel. Ez nehéz tudomány. Ha mechanikusan vetik ki egy kerületre, hogy például 414 tagot vehetnek fel, kiderülhet, hogy egy alapszervezet négy és fél tagot vehet fel. Ez különösen akkor baj, ha kiderül, hogy öt tagot vettek fel és hat fiatal jelentkezett az új korhatár alapján, hogy párttag lehessen. Az alapszervezetek elő is készítették őket, képletesen szólva már felvették a sötét ruhát, készültek az ünnepélyes aktusra, de közölni kellett velük, hogy nem lehet mindnyájukat felvenni, nem férnek be hatan az ötös keretbe. A tagfelvételt nem szabad ilyen mechanikusan intézni. A pártnak, sőt az ifjúságnak is szüksége van arra, hogy az eddiginél több 18 és 21 év közötti fiatal lehessen párttag. Ez nem mond ellent annak az irányelvnek, hogy országosan csak évi 3 százalékkal növekedjék a párttagság létszáma.

Nem szoktam és nem is akarok udvarolni a fiataloknak, de állíthatom, hogy a munkában, a tanulásban, a honvédelmi szolgálatban, mindenhol, ahol ez mérhető, ifjúságunk döntő többsége helytáll és nem kell kétségekkel gondolnunk a jövőre.

Küllem és viselkedés dolgában valahogy majd csak szabályozódik az ízlés. Őszintén szólva ennél sokkal jobban izgat a fiatalok gondolkodása, cselekvése, magatartása. Szerintem a magyar ifjúság többsége megfelel a mi társadalmi normáinknak, és remélem, meg fog felelni a jövőben is.

Az ifjúság megértéséhez az is kell, hogy az ember ne felejtse el, milyen volt az, amikor ő volt fiatal. Amikor azt kérdezik tőlem, hogy milyen az ifjúság, milyenek a fiatalok, mindig zavarban vagyok, éppen, mintha azt kérdeznék, hogy milyenek a felnőttek. A válasz csak az lehet, hogy különbözőek. A fiatalok is különbözőek – különösképpen politikailag. Ezt nem méri a logarléc és a számítógép. Fizikailag is, szellemileg is különböző korban érnek be az emberek. Ez természet, jellem, adottság dolga. Ismerek 18 éves fiatalokat, akik érettebbek világnézeti, politikai alapkérdések megértésében, mint más 48 évesek. Az egyiket beengedném a pártba fiatalon, a másikat még 50 éves korában sem. A pártépítés egyéni mérlegelés alapján kell, hogy történjék. Elvileg azt szeretnénk, hogy a fiatalok, ha nem is tömegesen, de valamivel nagyobb számban lennének a párt tagjai. Ezt tette lehetővé a X. kongresszus elvi határozata a korhatár leszállításával.

A párt élcsapat szerepét csak úgy lehet megőrizni, ha munkáját teljesen áthatja – a Központi Bizottságtól az alapszervezetekig – a marxizmus–leninizmus szelleme. Ugyanakkor a pártnak mentesnek kell lennie mindattól, ami ellen csak a párt tud hatékonyan harcolni: az elvtelenségtől, a cinizmustól, a protekciótól, az anyagiasságtól, a határozatlanságtól, az embertelenségtől. Ezektől mentesnek kell lennie, hogy betölthesse a szerepét és feladatát. És nem elegendő, ha a Központi Bizottság vagy a Budapesti Pártbizottság ilyen. Minden alapszervezetnek ilyennek kell lennie.

A Központi Bizottság sok mindenbe bele tud avatkozni, de nem ez a legjobb út, hanem az, ha mindenütt a helyszínen levő kommunisták biztosítják, hogy minden kérdésben a párt politikája, felfogása érvényesüljön.

Mint pártfunkcionárius már sok személyes panasszal találkoztam. Indokolt esetben segítünk a panaszokat orvosolni, de a legjobb megoldás az, ha a helyben levő párt- és KISZ-szervezetek védik meg minden ember igazságát. A Központi Bizottságnak sok más dolga is van és nem tud minden ember mellé külön milicistát odaállítani. Védangyal csak a vallásokban van – de azért a hivők is leesnek a hídról.

Az államéletben a szocialista demokráciát akarjuk szélesíteni, erősíteni és fejleszteni. Ez a fő út. Mi a rendszert nem féltjük attól, hogy a jelenleginél lényegesen nagyobb számú ember közvetlenül is beleszól a kérdések eldöntésébe. Ettől a rendszer csak erősebb lesz. Lehet, hogy ez kicsit több vesződséggel, vitával és tárgyalással jár, de megéri. Hivatkozhatom az Alkotmányra, számos rendelkezésre a tanácsi hatáskör növelésétől az egyetemek belső életének szabályozásáig. Lehet, hogy még nem találtuk meg az ideális megoldást, de ha összevetik a jelenlegi helyzetet a korábbival, tapasztalhatják, hogy ma az emberek sokkal szélesebb körben vesznek részt a döntésekben és majdnem minden fontos kérdésbe bevonják az ifjúságot is. Ezt akarjuk erősíteni a továbbiakban is. Ez politikai törekvésünk.

Van-e Magyarországon negatív jelenség? Felvetették kérdésként a március 15-i rendzavarást is. Az Önök vezetői ma délelőtt azt mondták, hogy ezen az egyetemen a párt alapvető politikájával meggyőződésből egyetért a tanári kar és az ifjúság is. Nem kivétel nélkül mindenki,

de általában egyetértenek. Ez országosan is így van. Vannak, akik ilyen vagy olyan okok miatt szembenállnak a párt politikájával, de szervezett ellenséges politikai csoportosulás nincs, és nemcsak azért nincs, mert félnek. Régebben az országban heves politikai küzdelmek folytak, az idősebbek még részt vettek ezekben a harcokban, s ezért ők politikailag tapasztaltabbak, és biztosabban állnak a lábukon, ha a szocializmus mellett ki kell állni.

Március 15-ét az egész országban szépen és rendben megünnepelték. A belvárosban volt egy kisebb ramazuri, de az ország úgy ünnepelt, ahogyan illik. A belvárosban 400–500 ember nacionalista tüntetést rendezett. Olyanok is voltak, akik a bokájukon hordták a kokárdát. Önök nagyon jól tudják, hogy ez milyen nemzeti érzésről tanúskodik. Mégsem mondom azt, hogy minden résztvevő ellenség volt. Ahogyan az lenni szokott, volt néhány száz tüntető, s körülbelül háromszor annyi figyelő, aki várta, hogy mi lesz.

Mit kell csinálnunk? Azt gondolom, hogy még bensőségesebben, még elevenebben kell megünnepelnünk március 15-ét, hogy ne adjunk lehetőséget és tápot ilyen nacionalista hangulatszításra. Mi büszkén vállaljuk és valljuk 1848 történelmi örökségét. De ha kincstári módon ünnepelünk, az nem vált ki jó hatást. Budapesten mindig lehet találni néhány száz fiatalt, aki hajlandó egy kis ramazurira. Az idén nem mindenütt szervezték a legszerencsésebben az ünnepet: a gyerekeket berendelték az iskolába. Azt hitték, hogy a diákok addig nem csinálnak rosszat, amíg az iskolában ülnek, s arra nem gondoltak, hogy 5 óra után is lehet rosszat csinálni, ha akarnak.

Illő módon meg kell tehát ünnepelni március 15-ét, s arra kell törekedni, hogy az ünnep ne legyen unalmas, ne borsóddzék a háta annak a fiatal magyarnak, akit egy ilyen ünnepségre meghívnak, hanem örömmel menjen. A nacionalista nézetekkel pedig szembe kell szállni és harcolni kell ellenük. A nacionalizmusnak nagyon mélyek a gyökerei, és ezért az ellene folyó harc átgondolt és felelős politikai szervező munkát igényel. Az, akit átitat a nacionalizmus mérge, nem tud következetesen a haladás útján járni. Mi internacionalista szemlélettel, a népek testvériségének óhajától vezettetve építjük az új társadalmat, s ugyanakkor tisztességes, becsületes hazafiként élünk. A nacionalizmus halálos veszély

minden népre. Nem járhatunk a más népekkel szembeni gyűlölködés útján, mert ez az út a magyar népet is a pusztulás felé viheti.

Én egy másik nemzedékhez tartozom, mint Önök. Átéltem, hogy a reakció, a nacionalista uszítás végveszélybe döntötte a magyar államiságot és higyjék el, hogy a magyar kommunisták a háború legzivatarosabb napjaiban is azért küzdöttek, hogy Magyarország megmaradjon.

A gazdasági építés normálisan halad. Az irányítási rendszer megváltoztatása hasznosnak bizonyult, és sok tapasztalatot ad. Sohasem mondtuk, hogy hibátlanul működik, azt sem mondtuk, hogy örök időkre szól. Ezzel a minőségileg más irányítási rendszerrel azt akartuk elérni, hogy a szocialista tervgazdálkodás hatékonyabban működjön, a végrehajtás nagyobb rugalmasságot tegyen lehetővé, mint a korábbi irányítás. A gazdaságirányítás jelenlegi rendszere ezt a szerepét be is tölti.

Megkérdezték azt is, hogy mi a célunk a tervbizottság létrehozásával? A tervbizottsággal azt akarjuk elérni, hogy a jelenlegi irányítási rendszer keretein belül még jobban biztosítsuk a tervszerűséget. A bizottság nem csupán a tervek végrehajtását regisztrálja, hanem menetközben is meghozza a végrehajtás érdekében a szükséges döntéseket. Ezért a tervbizottság nem a minisztériumok egyike, hanem a tervkérdésekben nagyobb hatáskörrel rendelkezik.

Néhány szót az értelmiségről. A humán értelmiséggel kezdem. A párt olyan politikát folytat, amely elnyerte a humán értelmiség nagyon nagy többségének egyetértését. Nem akarok reklámot csinálni sem a pártnak, sem egyes entellektüeleknek, de nemzetközi hírű embereket tudnék megnevezni, akik valamikor ellenségként álltak szemben a párttal és most szót értünk velük. A párt nem alázkodott meg előttük. Kidolgozta, hirdette és megvalósította politikai elképzeléseit. Tőlük sem kívánta meg, hogy alázkodjanak meg és hamut hintsenek a fejükre. Nekünk nem hamura van szükségünk, hanem emberekre. Nekünk sokkal fontosabb a valódi egyetértés és a cselekvés, mint az, ki hogyan döngeti a mellét. Az értelmiséggel összeköt bennünket a társadalmi fejlődés közös érdeke, a szocialista célok vállalása és a nép becsületes szolgálatának szándéka. Ez a mi közös platformunk, ilyen a mi egységünk és összefogásunk. Azt mondom: jobb lehet, de rosszabb soha ne legyen annál, mint amit eddig elértünk.

Valaki megkérdezte azt is, hogy jó lesz-e, ha meghatározott keretek között érettségi nélkül is hozunk munkásfiatalokat az egyetemre tanulni. Elgondolásaink szerint a jövőben sem fognak ide szellemileg visszamaradt embereket küldeni. A munkások között nagyon sok olyan fiatal van, aki képessége szerint – és ezt ne vegyék sértésnek – nem rosszabb a jelenlevőknél. Vannak olyan munkásfiatalok, akik ilyen-olyan családi, társadalmi és egyéb okok miatt nem tudták tanulmányaikat folytatni, de képességeik arról vallanak, hogy a társadalomnak érdemes őket segítenie.

Egyébként ez is része az osztálypolitikának. Nem volt mesterséges konstrukció az, hogy a felszabadulás és a népi hatalom kivívása után a munkások és a parasztok tömegméretekben birtokba vették a művelődés fórumait is. Ilyenre most nincs szükség, mert ez történelmileg már lezajlott, de valamilyen szervezett biztosíték kell most is arra, hogy a fizikai dolgozók közül a legtehetségesebbek folyamatosan eljuthassanak az egyetemekre. Ezt szeretnénk biztosítani. Kérjük, adjanak ehhez segítséget és támogatást.

A párt tudománypolitikai határozata összhangban van a párt általános politikájával. A szocializmus és a tudomány el nem választható fogalmak. A szocializmus az egyetlen olyan társadalmi rendszer, amely tudományos világnézettel rendelkezik. A tudomány eredményeinek felhasználása nélkül nem épülhet fel a szocializmus. A Központi Bizottság és a kormány a tudományos munka jó feltételeinek megteremtéséért dolgozott eddig is, és ezért fog dolgozni a jövőben is. Ezt célozza a tudománypolitikai irányelveknek nevezett állásfoglalás is, amely nagyon széles körű előzetes tárgyalás és megbeszélés eredményeként született, és ennek megfelelően egyetértésre talált. Az irányelvek mindennapi megvalósítása itt történik az egyetemen és a tudományos munka más színhelyein.

Az ország a tudományos kutatásra jelentékeny összeget fordít, a nemzeti jövedelem 2,97 százalékát, ami még nemzetközileg sem rossz arány. A volumen persze nem nagy, s az igények nagyobbak. De a szándék az – és a tények is ezt mutatják –, hogy a tudomány számára szakítsunk ki annyit a nemzeti jövedelemből, amennyit lehet, és a rendelkezésre álló összeget hasznos célra fordítsuk.

Arra is törekszünk, hogy az egyetemi kutatóbázis és kutatómunka is

fejlődhessék. Országunk nem gazdag, s ezért fokozottabb mértékben kell a kutatási eredményeket hasznosítanunk. A kutatás az oktatómunkának is fontos feltétele. Csak a tudomány fejlődésével lépést tartó kutatók, tudósok, oktatók tudnak jól képzett műszaki embereket nevelni. Ezért is támogatni kell az egyetemi kutatómunkát. Az ezt segítő beruházást maguk az egyetem vezetői is nagyra értékelik.

A Budapesti Műszaki Egyetemet mi úgy tartjuk számon, hogy az hazánk legnagyobb felsőoktatási intézménye, sőt Európában is a nagyok és a jelentősek közé tartozik. Az egyetemen jelentékeny erő koncentrálódik: 1500 oktató, 270 kutató, körülbelül 2050 alkalmazott dolgozik itt, a diákok száma egész hadsereg: 7500 a nappali hallgatók, 2000 az esti hallgatók száma. A továbbképzést is figyelembe véve 13 000-en tanulnak itt. Ez is mutatja az Önök munkájának jelentőségét. Az egyetemen kb. 1000 párttag, 6500 KISZ-tag van, s ez hatalmas erőt jelent.

Az ország szocialista fejlődésének egyik meghatározó tényezője az, hogyan dolgozik az egyetem ma és még inkább a jövőben. Nem kis mértékben ennek az egyetemnek a munkáján múlik a jelenlegi és még inkább a következő ötéves tervek megvalósítása.

Mi azt szeretnénk, hogy kommunista meggyőződésű, világnézetileg a szocializmust vállaló, magas színvonalon képzett mérnökök, szellemileg és fizikailag erős emberek kerüljenek innen ki, akik minden tekintetben helyt tudnak állni az életben. A tudományos-technikai forradalom korszakában élünk, és az élet a jövőben nem egyszerűbb, hanem bonyolultabb lesz. Természetesen, ha a béke tartós és szilárd lesz, könnyebben fogunk a napi bonyodalmakkal megküzdeni, de bárhogy is alakul a jövő, az új nemzedéknek helyt kell állnia, képesnek kell lennie a munkára és a harcra.

A mai fiatalok nincsenek olyan megterhelésnek kitéve, mint a korábbi nemzedékek. Néhány évtizeddel ezelőtt a hasonló korú fiatalokra nagyobb terhelés jutott. Akkor például gyakori eset volt, hogy 14–15 éves gyereknek családfőként kellett dolgoznia a megélhetésért. Elhiszem, hogy a diákoknak ma sem olyan könnyű az életük, mint ahogyan a gólyabálon dalolják, de azért rá fognak jönni, hogy van nehezebb beosztás is az életben, mint diáknak lenni.

Befejezésül felhasználva ezt az alkalmat a Központi Bizottság és a

kormány nevében gratulálok eddigi eredményeikhez, és megköszönöm mindazt, amit sokszor nem könnyű feltételek között tettek annak érdekében, hogy a magyar értelmiség utánpótlása színvonalas legyen. Kérem, hogy ebben a szellemben dolgozzanak továbbra is, és a színvonalból semmit se engedjenek, hanem ha lehet, emeljék azt még magasabbra. Lelkesítsen mindenkit az a tudat, hogy a még boldogabb jövendőt szolgáljuk, az egyedül járható utat követjük, amikor a szocialista társadalmat építjük Magyarországon. E felelősségteljes munkához őszintén és szívből sok sikert kívánok a rektor elvtársnak, az egyetem vezetőinek, a társadalmi munkában helytállóknak, a dolgozóknak. Sok sikert kívánok a hallgatóknak is tanulmányaikban, életüknek ezen a nagyon fontos szakaszán, amikor végül is teljesen felépül az az ember, aki kilép majd az életbe.

Meggyőződésem szerint, akik innen kikerülnek, többségükben világnézetileg tiszta gondolkodású, becsületes jellemű, a népet és a szocialista hazát szerető és azt szolgálni tudó emberek lesznek. Ezt kívánom Önöknek saját boldogságuk érdekében is.

Számítunk az egyetem oktatói karának, dolgozóinak, hallgatóinak helytállására és Önök is számíthatnak arra, hogy a Központi Bizottság és a kormány is azon lesz, hogy elvégezze a maga munkáját.

NYILATKOZAT
A SZOVJET RÁDIÓNAK ÉS TELEVÍZIÓNAK

1973. OKTÓBER

Riporter: A szovjet rádióhallgatók és televíziónézők nevében szívélyesen üdvözlöm a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkárát. Ön, első titkár elvtárs, az elmúlt évek során politikai megnyilatkozásaiban többször hangsúlyozta a szocialista országok egységének és együttműködésének felbecsülhetetlen nemzetközi jelentőségét. E meggyőződésének fényében miként értékeli a kommunista és munkáspártok vezetői krími találkozójának eredményeit?

Kádár János: Ma már senkinek sem kell magyarázni, hogy a Szovjetunió, majd a második világháborút követően a szocialista világrendszer létrejötte óta új erő van jelen a nemzetközi politika alakításában: a szocialista országok ereje. A szocialista országok mindinkább meghatározó tényezői lesznek a nemzetközi élet alakulásának, hozzáfűzöm: a társadalmi haladás és az emberiség javára.

Az is teljesen világos, hogy a szocialista országok – elsősorban természetesen az első és legerősebb szocialista ország, a Szovjetunió, de a többi is –, amelyek szüntelenül fejlődnek és erősödnek, önmagukban is tényezők. Azt sem kell senkinek magyarázni, hogy a szocialista országok erejének egyesítése nem olyan, mint a számtani összeadás, hanem meghatványozza befolyásukat a nemzetközi élet alakulására.

Ebből a felismerésből kiindulva a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Magyar Népköztársaság mint szocialista ország töretlen híve a szocialista országok, s hozzáteszem: a kommunista és munkáspártok összehangolt, egyesített nemzetközi tevékenységének. Világos, hogy így nagyobb súllyal tudják érvényesíteni a nemzetközi helyzet alakulásában jelenleg meglevő pozitív tényezőket. Ezért kongresszusunk is, pártunk Központi Bizottsága is ismételten úgy foglalt állást, hogy – mind a nemzetközi kommunista

mozgalomra, mind a szocialista országokra értve – minden formájú tanácskozás, konzultáció hívei vagyunk, hogy összehangoljuk cselekedeteinket és egyesítve érvényesítsük erőinket a nemzetközi életben a szocializmus, a béke javára. Ezért üdvözöltük és helyeseltük a Krím félszigeti találkozó gondolatát. Eddig két ilyen találkozó volt, az idei volt a harmadik.

Szeretném megjegyezni, hogy nagyon hatásosnak és szerencsésnek tartom a Krím félszigeti találkozók kötetlen jellegét is. Más formában is találkozunk, például a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének ülésein, ahol határozni szoktunk, de ez a szabad és kötetlen eszmecsere nem rosszabb eszköze annak, hogy eszméinket, véleményünket, helyzetmegítélésünket összehangoljuk, egyeztessük és együtt tanácskozzunk arról, hogy az adott helyzetben és a legközelebbi jövőben mit célszerű tennünk és támogatnunk. Ilyen módon kerültem én a Krím félszigeti találkozóra. A Magyar Szocialista Munkáspárt képviselőjeként vettem részt rajta. Az a személyes meggyőződésem – s pártunk Központi Bizottságának is az a véleménye –, hogy ez a találkozó is rendkívül szükséges és hasznos volt a jelenlegi nemzetközi helyzetben.

Riporter: Szeretnénk megismerni az Ön véleményét, első titkár elvtárs, a Szovjetunió, a Magyar Népköztársaság és a többi szocialista ország közös külpolitikai akcióinak eredményeiről.

Kádár János: Teljes meggyőződéssel, nyugodtan állíthatom, hogy az utóbbi évek során a Szovjetunió, a többi szocialista ország nagy eredményeket ért el, nem utolsósorban az összehangolt fellépés következtében. Ezek közé sorolom a Szovjetunió és az Egyesült Államok vezetői között létrejött moszkvai és washingtoni találkozót; a Szovjetunió és a Német Szövetségi Köztársaság, továbbá a Szovjetunió és Franciaország vezetői közötti találkozókat, amelyek kivétel nélkül a haladás, a béke, a békés egymás mellett élés céljait szolgálták. Mindennek a „végrehajtója" a Szovjetunió és a mi kedves barátunk és harcostársunk, Leonyid Iljics Brezsnyev volt, de merem állítani, hogy mindez valójában összehangolt politikánk realizálását jelentette. Tudjuk, hogy a Szovjetunió, a Szovjetunió Kommunista Pártja a XXIV. kongresszus programját hajtják végre. E programot széles körű nemzetközi helyeslés és egyetértés kísérte; így a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság is teljesen

egyetért vele, csatlakozott hozzá, és a továbbiakban is részt vesz realizálásában.

Az eredmények között feltétlenül meg kell említeni a párizsi megállapodásokat, amelyek a vietnami háború befejezését jelentették abban az értelemben, hogy ha harcolunk tényleges megvalósításukért, el fogják érni céljukat. E megállapodások az emberiség nagy kérdését hivatottak rendezni.

Még több és különleges fontosságú eredmény született az európai biztonság javára és érdekében. Ide kell természetesen sorolni azokat a megállapodásokat, amelyeket a Szovjetunió, Lengyelország, a Német Demokratikus Köztársaság kötött Nyugat-Németországgal, s amelyek szerződések formájában rendkívül fontos kérdéseket rendeztek. Ez szerepet játszott abban, hogy még nagyobb bizakodással közelíthessük meg magának az európai kollektív biztonsági rendszernek a megteremtését. Ezt a célt szolgálja, mint köztudott, a biztonsági konferencia, amelynek első állomása, a helsinki tanácskozás, befejeződött; a második, a genfi tanácskozás pedig most van folyamatban. Az első fázisnak, a helsinki ülésnek az eredményével elégedettek vagyunk: egyetértés született a napirendben és a további lépéseket illetően.

Röviden így tudnám felsorolni az eredményeket, amelyeket a szovjet békepolitika és a szocialista országok összehangolt, együttes békeharca, a békés egymás mellett élés realizálásáért folytatott harc eddig elért. Óriási horderejű eredmények ezek, s én bizakodással nézek a jövőbe. Erről szólva azonban meg kell említenem – mert mi szeretjük reálisan megítélni a helyzetet –, hogy jelenleg tanúi vagyunk, műszaki kifejezéssel élve, egy olyan ellennyomásnak, amelyet a legreakciósabb körök, a hidegháború hívei indítottak meg. Most, a közelmúltban – nagy lármával és zajjal – különféle kétes elemeket felhasználva és mozgósítva, reakciós propagandakampányt indítottak a Szovjetunió és más szocialista országok ellen, valami olyasfajta szerepkörre törekedve, hogy majd a nyugati reakciósok fogják biztosítani az emberi jogok érvényesülését a Szovjetunióban és más szocialista országokban. Jogot próbálnak vindikálni maguknak a Szovjetunió és más szocialista országok belügyeibe való beavatkozásra – kivándorlások biztosítása címén és egyéb címeken. Reakciós törekvések ezek, amelyeket más reakciós jelenségek is kísérnek.

Láthatjuk azt is: a legkonokabb imperialista körök nem mondanak le arról, hogy kacérkodjanak Pekinggel, amely jelenleg, sajnos az általános szocialista törekvések ellen dolgozik.

Végül ennek a reakciós ellennyomásnak és hullámzásnak a körébe sorolom azokat a tragikus és drámai eseményeket, amelyek a közelmúltban Chilében végbementek, s amelyek nyugtalansággal töltik el nemcsak a szocializmus híveit, hanem a haladás minden hívét, sőt, úgy tűnik, világszerte a tisztességes polgárok köreit is. Chilében katonai puccsot hajtottak végre, ellenforradalmi fordulatot akarnak adni az eseményeknek. Most voltam a magyar parlament ülésén, amely szintén foglalkozik ezzel a kérdéssel: kifejezzük szolidaritásunkat Chilével.

E jobboldali és reakciós törekvéseket azért említem, mert ha optimisták vagyunk is, mindig azt mondtuk, hogy a dolgok automatikusan semmilyen irányban sem alakulnak. A jó sem győz önmagától, azért harcolni kell. Látni kell az ellenerőket és meg kell küzdeni velük. Bizonyos vagyok benne – s itt visszatérek a Krím félszigeti találkozóra –, hogy a mi összehangolt fellépésünk, összefogásunk és egységünk, közös fellépéseink minden tisztességes és haladó erővel előbbre fogják vinni ügyeinket, a haladás és a béke ügyét Európában is és szerte a világon. Ebben az idei Krím félszigeti találkozó komoly tényező, máris segít és a jövőben is segíteni fog.

Riporter: A szovjet emberek jól tudják, hogy az országunkkal való szövetséget és barátságot Ön a Magyar Népköztársaság politikája sarkkövének tartja. Hogyan látja Ön, első titkár elvtárs, országaink együttműködésének perspektíváit?

Kádár János: A szovjet–magyar barátságról szólva először szeretném megismételni azt, amit pártunk vall, s aminek többször nyilvánosan én is hangot adtam: a mai világban, amikor az emberiség, meggyőződésem szerint, a szocializmus és a béke perspektívájáért harcol, és arrafelé tart, elvi fontossága van a Szovjetunióhoz fűződő viszonynak. Aki a szocializmusért, a haladásért, a nemzeti függetlenségért, a békéért küzd a mi világunkban, az barátilag viszonyul a Szovjetunióhoz, mert e küzdelemnek a Szovjetunió az élharcosa.

A magyar–szovjet barátságról jómagam mint magyar kommunista azt vallom, hogy történelmi fontosságú kérdés a szocializmust építő magyar

nép számára. A magyar nép szocialista törekvéseit legjobban úgy tudja megvalósítani, ha a legelső és a legtapasztaltabb szocialista országgal, a Szovjetunióval közös úton halad előre a szocialista társadalom építésében, s felhasználja a Szovjetunió tapasztalatait. Ugyanígy kifejezetten hangsúlyozni szoktam, hogy ez nemcsak a magyar kommunisták számára elfogadható nézet, ezt magáénak vallhatja – és vallja is – minden becsületes magyar hazafi. A magyar nép, amelynek oly viszontagságos, viharos és nehéz történelmi múltja van, végre olyan barátra és szövetségesre talált a Szovjetunióban, amelyre támaszkodva, amellyel együttműködve biztosítva láthatja a szocialista nemzeti jövendőt.

Kapcsolataink, barátságunk és együttműködésünk konkrét kérdéseiről ilyen röviden csak keveset tudok mondani, hiszen a tv-adás maga bizonyos időkorlátot jelent. Mi kitűnően dolgozunk együtt a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomban is. Azonos marxista–leninista nézeteket vallunk és együtt harcolunk a nemzetközi kommunista mozgalom egységéért.

Kétoldalú kapcsolataink mind politikai és gazdasági, mind kulturális vonalon hasonlóképpen élénkek, fejlődőek, elevenek, s meggyőződésem szerint mindkét ország népének ügyét becsülettel szolgálják, s hozzájárulást jelentenek a nemzetközi haladás ügyéhez.

Ezért vallom s jelentem ki mindig mély meggyőződéssel, hogy nem képzelhető el a magyar nemzeti érdekek jobb képviselete mint a magyar–szovjet barátság erősítése, együttműködésünk mélyítése, szélesítése és bővítése.

A külpolitika síkján, rendszeres konzultációval, nagyon jól együtt dolgozunk. Jól alakul, erőteljes és fejlődik gazdasági és kulturális kapcsolatunk is. Ennek részleteibe nem akarok belemenni, hiszen Magyarországon – és, gondolom, a Szovjetunióban is – tudják a közügyek iránt érdeklődő emberek, hogy együttműködésünk mindig új és magasabb formákat ölt, mind hatékonyabb és jobb lesz. Ez alkalommal csak azt hangsúlyozhatom – de ezt nagy örömmel teszem –, hogy mind a mi részünkről, mind szovjet barátaink részéről a legnagyobb eltökéltség van kapcsolataink, együttműködésünk bővítésére, a szovjet–magyar barátság szüntelen erősítésére. Megvannak távlati terveink az együttműködés minden területére s megvan eltökéltségünk, hogy ezeket végre is hajtjuk.

Riporter: Milyen eredménnyel valósulnak meg a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusának a szocialista társadalom Magyarországon való teljes felépítésére vonatkozó határozatai, és e cél megvalósítása érdekében milyen további lépéseket kívánnak tenni a magyar kommunisták, a magyar nép?

Kádár János: Erre a kérdésre még nehezebb röviden válaszolni. A mi kongresszusi ciklusunk négyesztendős. A múlt év novemberében, éppen a ciklus közepén, Központi Bizottságunk napirendre tűzte és megtárgyalta azt, hogyan állunk a X. kongresszus határozatainak megvalósításával. Ezt igen gondosan és alaposan készítettük elő. Mélyrehatóan megtárgyaltuk, sorra vettük a kongresszus összes alaphatározatait. Mindegyiknél megállapítottuk, hogy hol folyik eredménnyel a végrehajtás. Érintettük azokat a területeket is, ahol viszonylagos elmaradás és behoznivalónk van, s megfelelő határozatokat hoztunk. Lehetetlen valamennyit sorra vennem, de nagyon jó, hogy Központi Bizottságunk azt mondhatta a mérleg első és fő megállapításaként, hogy a kongresszus alapvető határozatainak végrehajtása eredménnyel folyik. Azóta most már tíz hónap telt el. Ez a tíz hónap is a megfeszített munka időszaka volt, és a múlt évi központi bizottsági döntés alapján erőteljesen és sok területen előrehaladtunk.

Ha megengedi, ezt a kérdést is szeretném a Krím félszigeti találkozó jelentőségére visszavezetni és a nemzetközi harc kérdéseihez kapcsolni. Mi, magyarok, néha tréfásan azt mondjuk, hogy ha nyugodtan dolgozhatunk, nem félünk a feladatoktól. A szocializmus építésének azonban – ezt minden gondolkodó ember tudja – nemcsak belső, hanem nemzetközi feltételei is vannak. Azon vagyunk, hogy ami a hatáskörünkbe tartozik, a belső feltételeket javítsuk. Ez meg is történik, de dolgozunk és harcolunk azért is, hogy a magunk lehetősége szerint hozzájáruljunk a nemzetközi feltételek biztosításához. A magyar népnek a szocializmus építéséhez sok mindenre szüksége van, de mindenekelőtt és elsősorban békére. A Magyar Népköztársaság azért veszi ki részét a Szovjetunió oldalán, tőle telhető aktivitással, a nemzetközi harcokból, hogy így saját maga is biztosítsa népünk számára a szocializmus békés építésének nemzetközi feltételeit. Így, ebben az összefüggésben nézve a dolgokat, azt tartjuk, hogy jelenleg mind a belső, mind a nemzetközi feltételek megvannak ahhoz, hogy a magyar nép eredménnyel építhesse a szocializmust.

Az Ön második kérdésére válaszolva utaltam rá, hogy jelenleg bizonyos „ellennyomást" tapasztalunk. Ehhez hozzáfűzöm, hogy ez a hullám le fog vonulni, e nehézséget a tisztességes és jóakaratú emberek és erők le fogják küzdeni, s mind az európai biztonság kérdését, mind a világhelyzet fejlődését illetően – ez a Krím félszigeti találkozón egyik közös megállapításunk volt – előre fognak a dolgok menni. Mert az átmeneti reakciós napi politikai praktikákon felül fog kerekedni az a most már általános felismerés, hogy Európa és a világ népei számára csak két lehetőség létezik: vagy a hidegháború, az összeütközés olyan veszélyével, amelynek végén a harmadik világháború perspektívája van; vagy a békés út, a békés egymás mellett élés útja. Mély meggyőződésem, hogy ez utóbbi fog felülkerekedni. Mi idehaza a szocializmus építésén dolgozunk. Vannak nehézségeink, de leküzdjük őket, s vannak eredményeink is. Nemzetközi oldalról is biztosítottnak látom a szocializmus építését hazánkban, Magyarországon. Ennek garanciája a magyar–szovjet együttműködés. Ez a mi egyik legerősebb támaszunk.

Hogy egy más hasonlattal éljek, ha talán nem is passzol pontosan ehhez: a közelmúltban részt vettem egy szovjet–magyar közös hadgyakorlaton, ahol láttam a legkorszerűbb fegyvereket. Elismeréssel szóltam róluk, hiszen biztonságunkat és a béke perspektíváját is szolgálják. De azt is mondtam, hogy a mi legkorszerűbb és legerősebb fegyverünk: egységünk. S azzal fogunk győzni!

ÜDVÖZLŐ BESZÉD A BUDAPESTI CENTENÁRIUMI ÜNNEPSÉGEN

1973. NOVEMBER

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy részt vehetek és szólhatok a fővárosi tanács mai ünnepi ülésén, amelyet a három ősi város, Óbuda, Buda és Pest közigazgatási egyesítése, az egységes magyar főváros, Budapest megteremtése századik évfordulójának szenteltek. Átadom Önöknek, a fővárosi tanács tagjainak, az ünnepi ülés minden résztvevőjének, s az Önök személyében Budapest lakosságának a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának és kormányának szívből jövő üdvözletét és jókívánságait.

Fővárosunk, Budapest az elmúlt száz év alatt területileg, lélekszámban hatalmas mértékben gyarapodott, minden tekintetben épült és szépült, lüktető életritmusú kétmilliós világvárossá növekedett, amelyet nem mi, a lakosai, hanem a messziről jött elfogulatlan külföldi vendégei a nagy európai folyam, a Duna ékességének neveznek.

Budapest fejlődésének nagyszerű mutatói, a számvetés, amelyet a fővárosi tanács a jubileumi év alkalmából készített és felmutathatott, büszkeséggel tölthet el és tölt is el minden budapestit. De van olyasmi is, amit a számok nem fejeznek ki. Nemzedékek hosszú sora élt, dolgozott itt úgy, hogy miközben az emberek építették, szebbé, jobbá és nagyobbá formálták Budapestet, ugyanakkor a város őket magukat is formálta, jobbá tette, és felemelte saját magához. Ma is százezrével élnek még és dolgoznak a fővárosban olyan emberek – és hálás vagyok a sorsnak, hogy én is közéjük tartozónak vallhatom magam –, akik egykor ide felkerülve, itt láttak életükben először többemeletes házat, villamost, gépkocsit, repülőgépet; itt ismerték meg a városi életet, a jövő hordozóját, a munkásosztályt, a munkásmozgalmat.

Fővárosunk fejlődése rendkívül gyors volt s ma is az; lakosainak élete

sohasem volt gondoktól mentes és ma sem az. A mai ünnepi napon azonban mindenekelőtt arra gondolunk, hogy a város minden nehézséget leküzdött és él; a második világháborút követően a romokból főnixként újjászületett, és azóta szebb lett, mint valaha is volt. A párt, a kormány ugyanúgy, mint a főváros egész lakossága, hálás mindazoknak, akik becsülettel dolgoztak és harcoltak a múltban azért, hogy Budapest szabad és boldog legyen, s azoknak, akik ma is becsülettel és fáradhatatlanul dolgoznak azért, hogy a város a jövőben még fejlettebb és szebb, s mindenkor a fejlődő szocialista haza, a Magyar Népköztársaság méltó fővárosa legyen.

Az egységes Budapest történetének száz éve társadalmilag gyökeresen különböző két részre, a kapitalista múltra és az immár több mint negyedszázados szocialista jelenre oszlik. A felszabadulás előtt élt nemzedékek két Budapestet ismertek: az urak, az elnyomók felszínen hivalkodóan csillogó városát és a proletárok, az elnyomottak, a szűkölködők szegényes, szürke Budapestjét. Az urak Budapestje idegen volt, és joggal váltott ki mindig ellenszenvet a dolgozókból, a proletárok Budapestje viszont méltán tartotta ébren a reménységet és szította, erősítette a harc tüzét a munkásokban, a kommunistákban, a haladó gondolkodású emberekben.

Budapest a múltban az urak számára a kényelem, a luxus, a dőzsölés helye volt, a dolgozók számára a szűkebb szülőföld, a bizonytalan kenyérkereset alkalmi helye. Mégis, Angyalföld és Csepel, Újpest és Kőbánya s a többi munkáslakta kerület, a várost szegélyező sivár nyomortelepek lakói voltak azok, akik valóban magukénak tekintették Budapestet, szerették és büszkék voltak rá, még akkor is, ha a proletárházak, szegények lakásaiban gyakran még kenyérre sem futotta a kapitalista társadalom viszonyai között.

A dolgozók Budapestje volt a fő támasza az elmúlt száz esztendőben a haladó gondolatoknak és tetteknek. Budapest neve összeforrt a nemzeti előrehaladás minden törekvésével. Budapesten születtek meg a munkásság osztályszervezetei, itt alakult meg a Kommunisták Magyarországi Pártja, itt zajlott le az őszirózsás forradalom, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom nyomán ebben a városban kiáltották ki 1919-ben Szovjet–Oroszország után elsőnek a munkásosztály, a nép tanácshatalmát. Budapest érlelte Ady Endre és József Attila lángoló forradalmi gondolatait.

A horthysta fasizmus negyedszázada alatt Budapest volt az ellenállás kiindulópontja és szervező központja, itt szerveződtek a munkásság legnagyobb sztrájkjai, az antifasiszta tüntetések, itt alakult meg a kommunisták és más hazafiak kezdeményezésére a végveszéllyel szemben a nemzeti összefogást sürgető Történelmi Emlékbizottság, s bontakozott ki itt is a fegyveres ellenállás a haza felszabadításáért. A régen várt szabadságot végül is a dicső Vörös Hadsereg hozta el népünknek. A dolgozó nép Budapestje mutatott példát, amikor a felszabadulás után egyszerre indult harcba és munkába a főváros újjáépítéséért, az új Budapestért, az új világért. Budapest munkásosztályának legjobbjai a legnehezebb időkben is mindig készen voltak harcolni, helytállni városukért és az országért, a népi demokráciáért, a munkáshatalomért.

Ma egy Budapest van: a szocializmust építő magyar nép Budapestje, a szocialista Magyar Népköztársaság fővárosa. Budapest számunkra nem csak és nem egyszerűen közigazgatási fogalom. Nem csupán úgy fővárosunk, hogy itt él minden ötödik magyar, hogy a főváros ipara adja ipari termelésünk harmadát, hogy itt termeljük nemzeti jövedelmünk negyedrészét, hogy Budapesten működik az egyetemek és főiskolák, a tudományos és kulturális intézmények nagy része. Budapest több ennél: ez a város a szocialista forradalom szíve ma is, itt van az országot vezető munkásosztály fő bázisa, az ország egész életét meghatározó, befolyásoló döntések központja.

Fővárosunk nemcsak szocialista hazánk életében tölt be jelentős szerepet. Büszkék lehetünk arra, hogy Budapest nevének hallatára Európa- és világszerte ma már nemcsak fővárosunk szép fekvése, fürdőinek gyógyítást adó vize jut az emberek eszébe, hanem e név összekötődik korunk létfontosságú politikai mozgalmainak kiemelkedő eseményeivel is. Itt folyt le a kommunista és munkáspártok 1969. évi történelmi jelentőségű moszkvai tanácskozásának előkészítése, itt fogalmazódott meg a Varsói Szerződés országainak Budapesti Felhívásként ismert kezdeményezése az európai együttműködési és biztonsági értekezlet összehívására, és a centenáriumi ünnepségek keretében itt, Budapesten ültek össze először az egyetértés szellemében közös tárgyalóasztal mellé Európa fővárosainak vezetői.

Budapest mindnyájunk büszkesége; jubileuma egyben az egész ország

közös ünnepe. Ezen a napon hazánk minden állampolgára szeretettel gondol a fővárosra; Budapest az egész országé, az egész dolgozó magyar népé. Budapest centenáriuma ezért ünnepe egész népünknek, s azoknak a magyaroknak is, akik a haza határain kívül élve is hűségesek a néphez, s örömmel fogadják, jó szívvel üdvözlik a szocialista haza fejlődését, előrehaladását.

A fővárosi tanács, a városi üzemek dolgozói az idén fokozott erőfeszítéssel és nem keveset tettek azért, hogy az egyesítés 100. évfordulóját ünneplő Budapest minden tekintetben méltóan érkezzen a kiemelkedő évfordulóhoz. Budapest, a megyék és a vidéki városok öntudatos dolgozói ugyancsak sokat tettek ezért társadalmi munkában. Mindez jól mutatja, hogy Budapest és az ország lakossága együtt és egyaránt büszke a főváros új lakónegyedeire, korszerűsödő gyáraira, metrójára, üzleteire, iskoláira, kultúrájára és szépségére. Mienknek tekintjük, s a magunk városaként szeretjük Budapestet minden örömével és gondjával együtt. Elégtétel számunkra, hogy az elmúlt negyedszázadban népünk többet tett Budapestért, mint az ország egykori urai tettek hét évtizeden át. Bizonyosak vagyunk abban, hogy megoldjuk a város fejlesztésének mai és holnapi feladatait is, és a jövendő nemzedékek megőrzik, továbbfejlesztik és élvezni fogják a hozzánk oly közelálló Budapestért végzett munka minden eredményét.

A magyar nép rendületlenül halad előre történelmi útján, az új, a szocialista társadalom teljes felépítésén dolgozik, a nemzet felvirágzásának és egy boldogabb korszak feltételeinek megteremtésén munkálkodik. Nemzetközi síkon a társadalmi haladás, a szabad nemzeti fejlődés, a tartós béke megteremtéséért küzd. Azért küzd népünk, hogy igazság és béke uralkodjék Indokínában és a Közel-Keleten, Európában, és minden földrészen. Azt kívánja népünk, hogy se Chilében, se másutt a világon, egyetlen országban se tiporhassa le a fasiszta barbárság a népet és ne gyilkolhassa halomra a nép javáért, szabadságáért harcoló férfiakat és nőket.

A magyar nép a harcban és munkában megfelelő erőkre és eredményekre támaszkodhat idehaza, nemzetközileg pedig hatalmas és jó szövetségesei, hűséges barátai vannak. A szocializmusért és a békéért folytatott harcban Budapest főváros munkásainak, dolgozó tömegeinek elévülhe-

tetlen érdemei vannak, helytállásukra népünk és a haladás hívei – bizton hiszem – a jövőben is számíthatnak.

A fővárosi tanács vezetőinek és minden tagjának, minden dolgozójának, Budapest társadalmi vezetőinek, munkásosztályának és minden lakójának még egyszer minden jót, eredményes munkát, új sikereket kívánok a még szebb, a szocialista jövő építésében.

AZ 1934-ES AUSZTRIAI MUNKÁSFELKELÉSRŐL

1974. FEBRUÁR

Az osztrák munkások 1934 februári, bécsi felkelésének és hősi küzdelmének híre a magyar munkásságot nehéz harcok közepette találta.

Az 1929–1933-as világgazdasági válság megrendítette Magyarország gazdasági és politikai viszonyait. A gazdasági válság a magyar munkásságot és szegényparasztságot, a dolgozó tömegeket a kizsákmányolás fokozásával, a bérek, a keresetek leszorításával és nagyarányú munkanélküliséggel sújtotta.

Politikai váltás történt 1932 őszén, amikor Gömbös Gyula alakított kormányt, a magyar fasizmus szélsőséges szárnyának, az ellenforradalmi katonatiszti csoportnak a képviselője, akit szoros szálak fűztek az osztrák Heimwehrhez és Mussolini olasz fasisztáihoz.

Ily módon 1933-ban, a mély gazdasági válság, a fokozódó fasiszta elnyomás és az illegális kommunista párt által mozgósított proletariátus kibontakozó tömegharcának együttes hatásaként, nagymértékben kiéleződött az osztályharc Magyarországon. Az osztályöntudatos munkások elleni megtorló akciók során jómagam mint kommunista ifjúmunkás 1933 júniusában számos társammal együtt letartóztatásba, börtönbe kerültem, s ott voltam a bécsi események idején is. Ilyen körülmények között éltünk és harcoltunk Magyarországon, amikor 1934 februárjában eljutott Budapestre a Schutzbund-felkelés híre.

A hír nagy izgalmat keltett Magyarországon. A munkásosztály, amelyben még elevenen élt az 1919-es Tanácsköztársaság és a védelmében vívott harcok emléke, lelkesedéssel fogadta a hírt. A magyar munkások ismerték és értékelték a „vörös Bécs" szociális vívmányait, s rokonszenvvel figyelték osztrák proletár testvéreik harcát. A mély illegalitásban küzdő Kommunisták Magyarországi Pártja, amely még alig heverte ki két kiváló vezetőjének, Sallai Imrének és Fürst Sándornak 1932 nyarán történt kivégzését, azonnali szolidaritási akciókra mozgósított.

A párt akkori hivatalos lapja, a „Kommunista", 1934 februári számát csaknem teljes egészében a bécsi, illetve a párizsi eseményeknek szentelte. Kifejtette, hogy Ausztriában és Franciaországban egyaránt a nagytőke fasiszta támadásaival szemben vette fel a harcot a munkásosztály, s a legfontosabb, hogy e harcokban létrejött a proletár tömegek osztályharcos egysége. A cikket a harcoló osztrák munkások iránti szolidaritás hatotta át. A felkelés hőseit példaként állította a magyar munkások elé. Élesen bírálta azokat a szociáldemokrata vezetőket, akik kapituláns módon eleve lemondtak arról, hogy a munkástömegeket támadó harcra vezessék, lemondtak a munkásegységben levő hatalmas erőről. Ugyanakkor rámutatott arra, hogy az osztrák szociáldemokrata és kommunista munkások a barikádokon fegyverrel a kezükben egymásra találtak.

Kun Béla, a Kommunisták Magyarországi Pártjának vezetője, a Kommunista Internacionálé végrehajtó bizottságának tagja önálló tanulmányban foglalkozott a bécsi felkeléssel. Írt arról a határtalan hősiességgel vívott harcról, amellyel Ausztria munkásai – férfiak és nők, öregek és fiatalok – szembeszálltak az elnyomókkal, a fasizmussal. „Az osztrák munkások olyan hősiességgel küzdöttek, amilyenre csak az az osztály képes, amelyé a jövő" – írta Kun Béla.

A februári harcok idején s azt követően Budapesten és az ország számos munkáslakta helyén a kommunisták illegális röpiratokat terjesztettek, tüntetéseket, gyűjtési akciókat szerveztek a bécsi harcok támogatására, a letartóztatottak életének megmentésére. A kommunista párt vezetősége – annak ellenére, hogy a magyar szociáldemokrata párt akkori vezetői az egységfront-javaslatot ebben a harcban is visszautasították – felhívta tagjait, csatlakozzanak a „Wallisch-alap" akcióihoz és támogassák azokat. Ily módon a schutzbundisták támogatása kérdésében gyakorlatilag nálunk is létrejött és számos sikeres akcióhoz vezetett a kommunista és a szociáldemokrata munkások együttműködése.

A Kommunisták Magyarországi Pártja a bécsi események fő tanulságát abban fogalmazta meg és hirdette, hogy az osztrák fasizmus, a Heimwehr pillanatnyi győzelmével nem fejeződött be, hanem igazán csak kezdetét vette a fasizmus és annak szülőanyja, a kapitalizmus elleni küzdelem, a munkásság felszabadításáért indított harc.

Az 1934-es februári bécsi harcoknak Magyarországon ugyanakkor

másféle visszhangja is volt. A polgári és a kormánysajtó egyértelműen Dolfuss kancellár és a Heimwehr-csapatok oldalára állt. Az uralkodó osztályok különböző csoportjai között voltak ugyan különbségek az események megítélésében, de teljesen egységesek voltak a munkások elleni fegyveres mészárlás helyeslésében.

Jellemző például, hogy a magyar konzervatív nagytőke akkori lapja, a Pesti Hírlap egyértelműen kiállt a munkásfelkelés vérbefojtása mellett, de nem titkolta félelmét a hitlerizmus előretörése miatt. Mint írta, a szociáldemokrácia felszámolása miatt eltolódtak az erőviszonyok Ausztriában. „A politikai élet sakktáblájáról most hiányzik a vörös figura. A több napos harcban olyan erők semmisültek meg, amelyekre Dolfuss biztosan számíthatott volna a horogkeresztesek rohamával szemben." A burzsoá lap fejtegetései végén arra a kézenfekvő következtetésre jutott, hogy Dolfuss csak annak a Heimwehrnek a segítségével győzött, amelyre a horogkeresztesekkel szemben már nem számíthat.

A történelem menete, Ausztria hitlerista megszállása megmutatta, hogy az egész országnak súlyos árat kellett fizetnie a Schutzbund-felkelés leveréséért. Az „anschluss"-szal nemcsak az osztrák nép sorsában következett be tragikus fordulat, hanem megnyílt a hitleristák előtt az út keletre, agresszív háborús terveik realizálása felé. Ez az ismert súlyos következményekkel járt: Európa minden népének, köztük a magyar népnek a sorsát is tragikusan befolyásolta, minthogy az agresszív politika végül is a második világháborúba torkollott.

Az 1934-es februári bécsi munkásfelkelés alapvető mozgalmi tanulságát – a fasizmus, a monopoltőke elleni munkásegységfront szükségességét – a magyar kommunisták a nemzetközi munkásmozgalommal együtt vonták le, ez pártunk tevékenységének egyik alappillérévé vált és maradt mindmáig.

A bécsi hősi munkásfelkelés azon tanulságait, amelyek túlmutatnak a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom keretein, Európa népei most realizálják, amikor az agresszió erőinek visszaszorításáért, Európa nyugodt fejlődéséért, békés jövőjéért küzdenek.

Weg und Ziel, 1974. 2.
Társadalmi Szemle, 1974. 2. sz.

BESZÉD
A NYÍREGYHÁZI PÁRTAKTÍVÁN

1974. MÁRCIUS

Mindenekelőtt őszintén megköszönöm az aktíva résztvevőinek, a Taurus Gumigyár vezetőinek és dolgozóinak, a fehérgyarmati „Győzhetetlen Brigád" Termelőszövetkezet vezetőinek és dolgozóinak, Nyíregyháza, Mátészalka, Fehérgyarmat lakosságának, a megye dolgozó népének azt a szívélyes, baráti fogadtatást, amelyben részesítettek.

Ez a fogadtatás különösen becses és értékes számomra, mert én ezt mindenekelőtt a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság kormányzata, rendszerünk politikája iránti bizalomnak és az egyetértés jelének fogom fel. Megragadom az alkalmat, és átadom Önöknek, s az Önök személyében a megye munkásosztályának, szövetkezeti parasztságának, értelmiségének, egész lakosságának a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának szívélyes üdvözletét és legjobb kívánságait.

Az ilyen látogatásnak és találkozónak vagy találkozósorozatnak, mint amilyenen az elmúlt két nap alatt részt vettünk, megvan a maga jelentősége és értelme. A találkozók során többen mondották, hogy régen jártam itt, és jöjjek el újból és gyakrabban. Ennek azonban van egy rendkívül egyszerű akadálya, mégpedig az, hogy mielőtt az ember látogatóba megy, előbb el kell végeznie a saját helyén a maga munkáját, és ez sajnos korlátot szab a látogatásoknak.

E találkozók keretében nem ismeretlen, egymás számára idegen emberek találkoznak, még abban az esetben sem, ha személyesen talán először fognak kezet egymással. Én úgy gondolom, hogy mi, akik részt vettünk ebben a megyei programban – a Budapestről velem jött és az itteni elvtársak is – mindennapos munkakapcsolatban vagyunk és elég sokat tudunk egymás munkájáról. Én sem csak akkor hallok

Szabolcs-Szatmár megyéről, amikor ide jövök látogatóba. A Központi Bizottságban Szabolcs-Szatmár megye pártszerveinek, társadalmi szervezeteinek, termelő egységeinek munkájáról, életéről, a munka eredményeiről, nehézségeiről folyamatosan és rendszeresen tájékoztatnak bennünket.

A megye általános tevékenysége és fejlődése része hazánk, a Magyar Népköztársaság fejlődésének. Azt hiszem, ha másképpen nem, a hírközlő szervek segítségével, a hivatalos közleményekből Önök is sok mindent ismernek abból a munkából, amelyet mi a magunk munkahelyén végzünk. Ezért vélem úgy, hogy itt tulajdonképpen munkatársak találkoznak; olyan emberek, akik egyazon célért, egyetértésben, és egyazon nagy terv alapján dolgoznak.

E találkozó tulajdonképpen arra ad módot, hogy a statisztikai adatokból, a jelentésekből és egyéb más úton-módon egyébként ismert tevékenység érzékelhető közelségbe kerüljön, és bizonyos értelemben ily módon is ellenőrizzük a megtett utat.

Azonkívül megengedhetjük magunknak természetesen azt a luxust, hogy hébe-hóba köszönjünk is egymásnak, mint munkatársak és harcostársak. Az embereknek erre is szükségük van.

A megyei párt- és társadalmi szervezetek, dolgozó kollektívák tevékenységéről itt-tartózkodásunk idején – egyebek közt itt, az aktíván is, ahol a rövid felszólalások lényeges kérdéseket érintettek – sokoldalú és pontos tájékoztatást kaptunk. Felhasználom az alkalmat, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága március 19–20-i ülésének határozata alapján, általánosabb közös dolgainkról szóljak.

A Központi Bizottság ülésének napirendjén szerepelt a nemzetközi helyzet elemzése. Szinte nincs olyan központi bizottsági ülés, ahol ez ne lenne napirenden. Ennek természetesen megvan a maga oka. Mégpedig az, hogy szocializmust építő népünk nemzetközi környezetben él és dolgozik, és nagyon sokat kell foglalkoznunk azzal, hogy a szocializmus építéséhez szükséges hazai feltételek mellett biztosítva legyenek azok a nemzetközi feltételek is, amelyek lehetővé teszik népünk békés építő munkáját. Ezért a nemzetközi helyzet nagy figyelmet, gondos elemzést, sok munkát és cselekvést követel pártunktól és kormányunktól, a nemzetközi síkon tevékenykedő minden intézményünktől és szervünktől.

A Központi Bizottság legutóbbi ülésén úgy ítélte meg a nemzetközi helyzetet, hogy az kedvező a magyar nép számára a szocializmus építésének eredményes folytatásához.

Ha csak egy pillantást vetünk a nemzetközi helyzet fő tényezőire, fő jellemzőire, azt látjuk, hogy a szocializmus és a béke nemzetközi küzdőterén folyamatosan gyarapodik a nemzetközi helyzet legfontosabb és meghatározó tényezőjének, a szocialista országok közösségének ereje. A szocializmust építő országok népeinek élén a történelmi úttörő, a Szovjetunió népe jár, amely a szocialista társadalmat felépítve most a kommunizmus anyagi-műszaki feltételeinek megteremtésén fáradozik nagy sikerrel.

A szocialista világrendszer országai évről évre erősödnek, gyarapítják gazdaságukat, növelik népünk kultúráját és műveltségét. A kapitalista társadalmi rendszert nagyon sok tekintetben – például a társadalombiztosítás, a népről való gondoskodás, a közművelt ség, a tudomány, a szakismeretek terjesztése, és számos más, az ember élete szempontjából döntő területen – messze megelőzték a szocialista országok és a gazdasági fejlődés útján is óriási léptekkel haladnak előre.

Ehhez hozzá tartozik, hogy erejük az új világháború megakadályozásának és a béke fenntartásának legfőbb biztosítéka. A szocialista országok közössége, egysége és tömörülése által egy olyan hatalmas katonai potenciál is született, amelynek világméretekben egyetlen célja és rendeltetése van: őrködni a szocializmust építő népek vívmányai felett, segíteni a társadalmi haladás ügyét, a nemzeti függetlenségi harcokat, és ami a legdöntőbb: őrizni és fenntartani a békét. Ez a szocialista országok helyzete jelenleg, és ez mindinkább meghatározó lesz a világfejlődés szempontjából.

Teljesen más képet látunk a kapitalista országokban. Ma már minden újságolvasó ember, minden televíziót néző ember a tények alapján meg tudja ítélni, hogy a kapitalista országok a mély krízis állapotában vannak. Még azok a legfejlettebb kapitalista országok is, amelyek történelmi okok miatt a gazdasági fejlődés terén évtizedekkel vagy egy évszázaddal is megelőzték a szocializmus útjára lépett népeket. A vezető kapitalista országok ilyen fajta előnye rohamosan fogy, és helyzetüket jelenleg a gyorsuló pénzromlás, az infláció jellemzi; a kapitalista világ energia- és nyersanyagkrízissel, kormányzati krízissel küzd. Mindenki tudja, hogy

az Egyesült Államokban, Angliában, Nyugat-Németországban, Franciaországban politikai és kormányzati krízis is van.

Mind erőteljesebb és hatékonyabb lesz az úgynevezett harmadik világ országainak törekvése, hogy gazdasági tekintetben is végképp függetleníthessék magukat az imperialistáktól, s az önálló fejlődés útjára lépjenek. A világ fejlődésére nagy hatással van a két hatalmas történelmi jelentőségű tényező, a szocialista országok és a fejlődő országok együttes harca az imperializmus ellen, a gyarmati uralom maradványainak felszámolásáért.

Ami a nemzetközi politikai folyamatokat illeti, megállapítható tehát, a jelenlegi alapvető irányzat az, hogy a békéért és a szabadságért küzdő erők előretörnek, a szocialista és a kapitalista államok viszonyában pedig tért hódít a békés egymás mellett élés. Ez történelmi tendencia. Az utóbbi években nagy lépéseket tettünk előre és azért küzdünk, hogy megszilárdítsuk az elért eredményeket, s e történelmi folyamatot visszafordíthatatlanná tegyük.

A nemzetközi helyzetet azonban az is jellemzi, hogy miközben a történelmet formáló erők a népek számára kedvező irányzatok kibontakozását segítik elő, a legszélsőségesebb imperialista és reakciós körök támadást szerveztek az enyhülés irányzata, a békés egymás mellett élés politikája ellen.

Egy esztendővel ezelőtt az imperialista propagandaszervek szovjetellenes, antikommunista, arabellenes, a vietnami nép ellen irányuló propagandába kezdtek. Ebben a széles hullámú propagandában felhasználják a legkülönbözőbb személyeket. Felléptették a Szovjetunióból kitessékelt Szolzsenyicint, aki már ott tart, hogy a cári rendszert is jobbnak értékeli, mint a forradalom által hozott változásokat. Megszólaltatták régi ismerősünket, Mindszentyt is. A rég letűnt világ ilyen és hasonló képviselőitől kezdve egészen a szovjetellenesség, a kommunistaellenesség újsütetű bajnokaiig mindenkit mozgósítanak.

Ezzel a propagandahullámmal egy időben bizonyos reakciós, a hadiiparban érdekelt monopóliumok és tőkés csoportok az Egyesült Államokban és más tőkésországokban nyomást gyakorolnak saját kormányzatukra, hogy lelassítsák és fékezzék a kérdések tárgyalásos úton való rendezését.

Végül is, a kapitalizmus kapitalizmus marad, mindig és minden körülmények közt. Amikor kifogy az uszításból – és módja van rá –, akkor a legszélsőségesebb eszközökhöz nyúl: puccsokat hajt végre, terrort, fasiszta rendszert vezet be, mint ahogy ezt legutóbb Chilében is tette.

Chile történelmi példájának az összes népet emlékeztetnie kell arra, hogy mit várhat a kapitalizmustól, milyen nagyfokú éberségre, elszántságra és harcra van szükség ahhoz, hogy a terroristák, a puccsisták, a legszélsőségesebb reakciós körök, a szó szoros értelmében fasiszta gyászvitézek ne veszélyeztethessék a népek előrehaladását, szabadságát, jogait.

Ezek a nemzetközi helyzet alapvető jellemzői. A történelmet meghatározó erők mellettünk vannak. A szocialista országok fejlődése feltartóztathatatlan. A gyarmati sorból nemrégiben felszabadult népek előretörése elementáris. Ha az imperialisták helyenként vissza is tudják vetni átmenetileg egyes országok fejlődését, alapjában véve nem tudják feltartóztatni a történelmi fejlődést. A nemzetközi enyhülés folyamatában lehet átmeneti megtorpanás és visszaesés, a fejlődés alapvető irányzata megmásíthatatlan. Nincs olyan erő a világon, amely a szocializmus, a haladás, a béke erőinek előretörését feltartóztathatja, a világ fejlődésének irányát megváltoztathatja. A történelmet valójában formáló erők a fejlődés meghatározói, és a szocializmus, a haladás, a béke ügye győzni fog.

Szabolcs-Szatmár megye felelős kommunista aktívái előtt is szeretném hangsúlyozni, hogy az államok békés egymás mellett élése nem valósul meg önmagától; harcban valósul meg. A különböző társadalmi berendezkedésű államok békés egymás mellett éléséért cselekedniük kell a marxista forradalmi pártoknak, a szocialista országok kormányainak, a béke és a társadalmi haladás minden hívének. Központi Bizottságunk múlt heti ülésének határozata a nemzetközi helyzet értékelését úgy összegezte: rendületlenül megyünk tovább történelmi utunkon. Erőteljesen és határozottan dolgozunk az európai biztonsági értekezlet létrehozásán, amelynek most a második fázisában vagyunk. Bizonyos kapitalista körök ugyan megpróbálták lelassítani, fékezni az előkészületek menetét, de a szocialista országok és a kapitalista országok képviselőinek józanabb körei folytatják e munkát, és azon fáradoznak, hogy mielőbb létre-

jöjjön az európai biztonsági értekezlet, s ezáltal Európában politikailag új helyzetet teremtsenek, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok népei békében élhessenek és haladhassanak előre a maguk útján.

Folytatjuk tevékenységünket a bécsi haderőcsökkentési tárgyalásokon is, annak érdekében, hogy Európában, különösen itt, a közép-európai térségben valamelyest csökkenteni lehessen a jelenleg létező fegyveres erőket és fegyverzetet. A szocialista országok elvileg és a gyakorlatban is a csökkentés mellett vannak. A Szovjetunió, Lengyelország, a Német Demokratikus Köztársaság és Csehszlovákia közös javaslata arra irányul, hogy csökkentsék az e térségben elhelyezett fegyverzetet és fegyveres erőket, nemcsak e térség országainak nemzeti haderőit, hanem a Szovjetunió és az Egyesült Államok fegyverzetét és fegyveres erejét is. A szocialista országok álláspontja azonban azt az elhatározottságot is kifejezi, hogy egyik fél biztonsága sem csökkenhet. Nem akarunk semmiféle különleges előnyhöz jutni, de azt sem engedhetjük meg, hogy a kapitalista országok kisebb mértékben csökkentsék a fegyveres erőiket és fegyverzetüket Európa e térségében, és így károsodjék a szocialista országok biztonsága. Mi ilyen értelemben és ezért dolgozunk. Bízunk abban, hogy bár hosszadalmas és bonyolult tárgyalással kell számolni, végül is felülkerekedik a józanság, és tehetünk majd egy lépést előre.

A békés rendezés hívei vagyunk a Közel-Keleten is. Jelenleg tűzszünet van, egyiptomi és izraeli viszonylatban a csapatokat szétválasztották. Most arról folyik a tárgyalás, hogy Izrael és Szíria viszonylatában is szétválasszák a csapatokat. Ezeket azonban csak első lépéseknek tekinthetjük. Az alapvető rendezésért még harcolni és dolgozni kell. Ez nem lehet más, mint a Biztonsági Tanács 1967. évi határozatának végrehajtása: a hódító izraeli csapatoknak maradéktalanul ki kell üríteniük minden olyan megszállt arab területet, amelyet a háborúk során elfoglaltak. Ugyanígy a békés rendezés feltételének tekintjük a palesztinai arab lakosság törvényes jogainak biztosítását saját szülőföldjéhez, hazájához és nemzeti fejlődéséhez.

Indokínában is alapvető álláspontunkat fenntartva küzdünk és dolgozunk tovább. Nekünk magyaroknak, a Magyar Népköztársaságnak kétféle módon és kétféle síkon kell fellépni. Az egyik az, amiből soha nem csináltunk titkot, hogy támogatjuk Vietnam, Laosz és Kambodzsa

népének törvényes jogait, hogy ezek a népek szabadon, külső beavatkozás nélkül, saját maguk dönthessenek sorsukról és jelölhessék ki azt az utat, amelyen haladni akarnak. A másik feladatunk abból adódik, hogy annak idején mindkét harcoló fél kérésére tagságot vállaltunk a párizsi békeegyezményt ellenőrző nemzetközi bizottságban. Mi ebben a bizottságban objektívek vagyunk, jogi álláspontot képviselünk. A bizottságon belül a magyar tagozat feladata az, és nem más, hogy a párizsi békeegyezményt betűje és szelleme szerint végrehajtsák. Mert Dél-Vietnam lakosságának békére van szüksége, döntse el saját maga, hogy a társadalmi fejlődés milyen útján kíván haladni.

Külpolitikánk fő jellemzője, kiindulópontja és célja, hogy a magyar nép nemzeti érdekeit szolgálja és biztosítsa a békét. Külpolitikai tevékenységünk másik sarkalatos elve az internacionalizmus, a népek közötti barátság és együttműködés eszméje. Rendületlenül kitartunk nemzeti érdekeink és érzelmeink – jelképesen szólva a piros-fehér-zöld zászló – mellett, és egyidejűleg hűek vagyunk a nemzetközi szolidaritást kifejező vörös zászlóhoz.

Politikánkat mindig a nyíltság és az egyértelműség jellemezte. Mindenkor őszintén és nyíltan megmondtuk, mit kíván, mire törekszik pártunk és népünk. Így volt, így van és így lesz ez a kül- és a belpolitika alapvető kérdéseiben egyaránt. Mi azt tartjuk, hogy szocialista ország kétkulacsos politikát nem folytathat; marxista–leninista, kommunista párt kétértelmű politikát nem képviselhet sem saját osztálya, saját népe, sem mások előtt. Mi azt valljuk, az emberek akkor hallgatnak ránk és bíznak bennünk, ha egyazon kérdésről ugyanazt mondjuk Budapesten, New Yorkban és Moszkvában és nem a helynek megfelelően variáljuk álláspontunkat. Önök emlékezhetnek rá, mi a külpolitikában még a legnehezebb időben is mindig nyíltan a Szovjetunió mellett léptünk fel. Megmondtuk, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban élenjárónak, zászlóvivőnek, úttörőnek a Szovjetunió Kommunista Pártját tekintjük. A Szovjetunió Kommunista Pártjával, s természetesen valamennyi kommunista és munkáspárttal a testvéri egység szellemében, közös elvek alapján harcolunk a nemzetközi küzdőtéren. A magyar nép becsületes és tisztességes szolgálata, a magyar nép érdekeinek képviselete nem képzelhető el másként, csak a Szovjetunióval való testvéri barátság és

együttműködés szilárd, határozott fenntartásával és szüntelen továbbfejlesztésével.

Ez az elvi szilárdság az alapja annak, hogy a Magyar Szocialista Munkáspártnak, a Magyar Népköztársaságnak becsülete és tekintélye van a nemzetközi életben. Barátaink biztosra vehetik: mi valóban igazi barátaik vagyunk. Kapitalista partnereink is tudják: a Magyar Népköztársaság szolid partner, lehet vele tárgyalni, sok kérdésben meg lehet vele egyezni. De azt is tudják, hogy hazánk a Szovjetunióval testvéri barátságban és összeforrottságban él és harcol, hű a Varsói Szerződéshez. Pártunk kötelességének tartja, hogy ezt a tekintélyt, megbecsülést megőrizze és a jövőben még tovább gyarapítsa.

A Központi Bizottság ülésének napirendjén szerepelt a munkásosztály helyzetének elemzése, értékelése. Önök minden bizonnyal tudják, hogy ez a téma az utóbbi években nemegyszer szerepelt a Központi Bizottság üléseinek napirendjén.

Ezen a mostani tárgyaláson a párt tisztázott néhány alapvető kérdést a munkásosztállyal kapcsolatosan. A dolog lényege azonban nem az, hogy a munkásosztály helyzetéről minél gyakrabban, önálló napirendi pontként tárgyaljunk. A munkásosztállyal való törődésnek az egész politikát át kell hatnia.

A Központi Bizottság a munkásosztály helyzetét – politikai vezető szerepének érvényesülésétől kezdve az anyagi körülményekig, a lakásviszonyokig, a műveltség, az iskolázottság témaköréig sokoldalúan elemezte. Olyan határozat született, amely biztosítja az említett kérdések megfelelő kezelését a jövőben is.

Amikor a munkásosztály helyzetéről szólunk, akkor az első és a legfontosabb, amit figyelembe kell venni, hogy a Magyar Népköztársaságban a munkásosztály van hatalmon, a munkásosztály a magyar társadalom vezető osztálya, s hazánkban eredményesen épül a szocializmus. Ez munkásosztályunk helyzetének fő jellemzője. Ha a munkásosztály ügyeit rendben akarjuk tartani, először mindig erre gondoljunk. Ez a döntő és meghatározó a munkásosztály helyzetének megítélésében. A legfontosabb az, hogy a munkáshatalom szilárd legyen, a munkásosztály vezető szerepe érvényesüljön társadalmunk életének minden területén, s hogy a munkásosztály történelmi célja, a szocialista társa-

dalom felépítése megvalósuljon. Aki ebből indul ki s ezt követi, az törődik a legjobban és a legmegfelelőbben a munkásosztály helyzetével.

Belpolitikánk alapvető törekvése a szocialista demokrácia továbbfejlesztése. Mi nem féltjük a hatalmat attól, hogy a dolgozó emberek beleszólnak a döntésekbe, ellenkezőleg: a szocialista demokrácia továbbfejlesztésén azt értjük, hogy a munkások, a parasztemberek, az értelmiségiek, általában minél több dolgozó – megfelelő fórumokon és módon – beleszólhasson az irányítás, a vezetés kérdéseibe.

Rendszerünk sajátossága, fontos vonása, hogy minél több eszmeileg tisztán látó, a szocializmus célját vállaló, érte tenni képes és tenni akaró ember hallassa szavát a közösség ügyeiben. Arra törekszünk, hogy politikánkba, a kormányzat kérdéseibe, az üzemek, a termelőszövetkezetek belső életébe, a tanácsok tevékenységébe minél több embernek legyen módja beleszólni.

Ezen az általános törekvésen belül most jobban előtérbe kell helyeznünk – és a kongresszusig a központi szerveknek is vizsgálniuk kell azt a kérdést –, hogyan tudnánk előbbre lépni az üzemek belső életében, az üzemi demokrácia terén. Úgy véljük, a különböző fórumokon nagyobb lehetőséget kell biztosítani a dolgozóknak ahhoz, hogy az eddiginél nagyobb mértékben és még több kérdés eldöntésében vehessenek részt, talán még úgy is, hogy bizonyos rendelkezésre álló anyagi eszközök felett diszponáljanak, és személyi kérdésekben is kifejezhessék véleményüket. Tehát azt szeretnénk, hogy hatékonyabban működjön demokráciánk, és nem úgy, ahogy ma még sok helyen előfordul; a dolgozók elmondják ugyan a véleményüket, a vezetők megköszönik, de minden marad a régiben. Ezen változtatni kell, hogy e területen is határozottabban léphessünk előre. Ezt meg is tehetjük, hiszen a feltételek – mind a dolgozók szemléletének fejlődését, mind társadalmi viszonyainkat tekintve – adottak.

Azt hiszem, minden pártmunkás tudja, milyen nagy mozgósító erőt jelent, ha komolyan vesszük a dolgozók közvetlen tapasztalatait, észrevételeit, s hogy ez milyen nagy segítség a munka megjavításában.

Eddig a munkásosztályról, társadalmunk vezető osztályáról beszéltem, s arról a politikáról, amellyel kapcsolatban mostanában gyakran használunk ilyen kifejezéseket: munkáspolitika, munkáskultúra, mun-

kásérdek és hasonlók. Persze az sem lesz baj, hogyha ritkábban használjuk majd ezeket a kifejezéseket, s a gyakorlatban többet teszünk a munkáspolitika, a munkásérdekek kifejezése, a munkások műveltségének elősegítése érdekében.

Hangsúlyozni kell azt is, hogy a munkásosztály érdekeit szolgáló politika egyben szövetségi politika is. Államunk legfőbb politikai alapja a munkás-paraszt szövetség. Ez a szövetség szilárd: közös szocialista cél fűzi össze társadalmunk e két nagy dolgozó osztályát, és a jövőben is állandó feladatunk lesz, hogy a munkás-paraszt szövetséget szilárdítsuk és erősítsük.

A szövetségi politika érvényes társadalmunk többi dolgozó rétegére is. Ezek közül elsősorban az értelmiséggel dolgozik kéz a kézben, összeforrottan, testvérként, szövetségben a munkásosztály. Mély meggyőződésünk ugyanis, hogy a szocializmus megvalósításához az értelmiség mindennapi hozzájárulása elengedhetetlenül szükséges. A másik oldalról viszont az értelmiséget mozgósító nagy célok csak a szocialista társadalomban valósulhatnak meg. Ez az alapja a munkásosztály és az értelmiség politikai szövetségének.

Ez a szövetségi politika – amelyet mi köznapi nyelven népfrontpolitikának is nevezünk – tartós és nagy távlatú politika. A szövetségi politika a párttagok és a pártonkívüliek, a kommunisták és más világnézetűek politikai szövetségét és együttes tevékenységét jelenti a szocializmus építésében. Ilyen vonatkozásban az utóbbi években szintén fejlődtünk, előrehaladtunk. Sok társadalmi rendezvényen, ahol nem csak kommunisták vannak, pusztán a felszólalás alapján már nagyon nehéz megkülönböztetni a párttagot és a pártonkívülit, amikor közérdekű kérdésekről, a szocialista célokról esik szó. Ez nagy ereje a párt, a munkásosztály politikájának. Politikánk célja az, hogy a szocialista eszme, amely az egész nép boldogulását szolgálja és valósítja meg, tömörítse a nemzet alkotásra képes összes erőit.

Ami a különböző világnézetű embereket, a hívők és a nem hívők kérdését illeti, mi általában nem gyakran és nem sokat beszélünk róla. Ennek is megvan az oka. Mi marxisták–leninisták vagyunk, az egyházak pedig a saját hitüket képviselik. Mi nem keresztelünk, nem gyóntatunk, a túlvilágra feloldozást nem adhatunk, és semmi hasonlóval nem foglal-

kozunk. Mi a szocialista építés ügyét kívánjuk előmozdítani. Annak idején Mindszentyvel sem azért ütköztünk össze, mert ő római katolikus volt és esztergomi érsek, hanem azért, mert Habsburg-párti volt, reakciós, a népi demokratikus fejlődés ellen, az államosítások ellen lépett fel.

Ami a hivők és nem hivők között meglevő világnézeti különbségeket illeti, erről az a véleményünk, hogy világnézeti kérdésekben csak érvekkel lehet győzni. A politikai harcban azonban számunkra teljesen közömbös, hogy ki hivő vagy nem hivő, ki milyen egyházhoz tartozik. Ha velünk tart, akkor szövetségesünk, ha szemben áll velünk, nem lehetünk elnézőek. A hivő ember vallásos érzékenységét tiszteletben tartjuk, nem sértjük meg, erre semmi szükség sincs. Ugyanakkor saját világnézetünket hirdetjük, terjesztjük, s nem hagyjuk szidalmazni és támadni.

Ma Magyarországon a közös dolgokban, a szocialista építés alapvető céjaiban jól egyet tudunk érteni a hivőkkel, az egyházakkal, az egyházak vezetőivel is. Ez így helyes.

Az állam és az egyházak közötti rendezett viszony nem jött létre önmagától, hanem kitartó munkával. Azt hiszem, mindenki számára világos, hogy lakás kell a hivőnek is, meg a nem hivőnek is, és természetes, hogy a lakásépítési programnak közösnek kell lennie. Egy fejlettebb új világban, a szocialista társadalomban is mindenki „lakos" lesz. Márpedig aki részese lesz a boldogabb jövendőnek, annak az építésből is ki kell vennie a részét. Hozzáteszem, az emberek többsége – jó szándékkal – ki is veszi a részét.

Ismeretes, hogy több éve folyik tárgyalás a Magyar Népköztársaság és a Vatikán között. Sok mindent rendeztünk hazánkban az állam és a katolikus egyház kapcsolatában. Legutóbb a Vatikán olyan döntést hozott, hogy egyházjogilag üresnek tekinti az esztergomi érseki széket. Ez a nyugati sajtóberkekben viharokat kavart. A reakciós elemek nagyon megharagudtak a pápára. Olyan híreket terjesztettek, hogy a magyar kommunista kormány nyomására határozott így VI. Pál pápa. Gondolom, túlértékelik lehetőségeinket, és lebecsülik a Vatikánt azok, akik azt állítják, hogy VI. Pál pápa a mi nyomásunkra fosztotta meg Mindszentyt az esztergomi érseki széktől. Egészen másról van szó. A katolikus egyház is keresi helyét a modern világban.

Bizonyára emlékeznek még a XXIII. János pápa által kezdeményezett II. vatikáni zsinatra, amelyen arról volt szó, hogy a mai világban a katolikus egyház már nem létezhet középkori nézetekkel; és úgymond finoman elszakadó mozdulatot tettek a kapitalista rendszertől is. A II. zsinatig a római katolikus egyház mindennapi politikája az volt, hogy a kapitalizmus életrevaló rendszer, a kommunizmus viszont pusztulást hoz, és átok reája. Az egyház már kezdi belátni, hogy így nem mehet tovább.

Nekem mint materialistának az a véleményem, hogyha okos az egyház, akkor tényleg modernizálódik. Náluṇk ebből a szempontból is jól alakulnak a dolgok. A legutóbbi választások előtt az egyház a szószékről is felszólította az embereket, hogy menjenek és szavazzanak a Népfront jelöltjére. Ez nem csekély előrehaladás.

Amikor világosan látó, reálisan gondolkodó, a szocializmus építését is meggyőződéssel vállaló, haladó papokkal beszélgetek, azt szoktam nekik mondani, hogy nekünk materialistáknak Önök a legveszélyesebb ellenfeleink. A reakciós papok ellen könnyen tudunk harcolni, mert megmondjuk, hogy Habsburg-pártiak, reakciósok, akik vissza akarják hozni a kapitalizmust – mert valóban azt akarják. De Önöket milyen alapon támadjuk? Hiszen azt mondják, hogy Önök is „szocializmust akarnak". És valóban úgy van, hogy aki az egyház jövőjéből gondot csinál, nem juthat más következtetésre, mint arra, hogy legokosabb, ha az egyház tevékenységét valahogyan az új társadalomhoz igazgatja. De ez az egyház gondja.

A mi feladatunk az, hogy munkások, parasztok, értelmiségiek, más dolgozók, kommunisták és pártonkívüliek, hívők és nem hívők még nagyobb társadalmi egyetértésre jussanak a szocialista cél vállalásában és az alkotómunka előrevitelében. Ez szilárd elvi álláspontunk, ezt követtük eddig is, és ezt a szövetségi politikát kell és akarjuk folytatni a jövőben is.

A belpolitikai kérdésekkel összefüggésben néhány szót szólok a pártról is. A munkásosztály pártunk szülőanyja. A Magyar Szocialista Munkáspártot és elődeit, a forradalmi munkáspártokat általában a munkásosztály hozta a világra, hogy társadalmi célját megfogalmazza és valóra váltsa. Ilyen értelemben a párt és az osztály viszonyában van egy sajátos

kettősség. A párt mint politikai szervezet tudja megfogalmazni a munkásosztály társadalmi törekvéseit, s ilyen értelemben a párt irányítja és vezeti a munkástömegeket. Másrészt mi, kommunisták személyileg nem hatalmaskodásra és uralkodásra, hanem a munkásosztály, a nép szolgálatára kötelezett emberek vagyunk. Kerülhet bárki bármilyen magas tisztségbe, jól értse meg, hogy ez a bizalom a személyes érdemeken túl elsősorban egy politikának, a szocialista célnak szól. Ennek van alárendelve mindenki, dolgozzék bármilyen területen és bármilyen funkcióban. Nekünk ilyen értelemben is a szocializmust, a munkásosztály érdekeit kell szolgálnunk: kollektívan mint politikai pártnak, és egyénileg mint a párt funkcionáriusainak és tagjainak – a tömegszervezetekkel, a tömegmozgalmakkal és a tömegekkel együtt és összefogva.

A gazdasági és a kulturális építésről néhány szót. Az 1973-as gazdasági év jó év volt, alapvető céljainkat elértük. A nemzeti jövedelem országosan 6,5 százalékkal, az ipari termelés 7,2 százalékkal, a mezőgazdasági termelés 5 százalékkal emelkedett a múlt évben.

Mind a három szám magasabb, mint ami eredetileg a népgazdasági tervben volt.

Megfelelően javultak az életkörülmények is. A nagyüzemi munkásság bére a múlt esztendőben összesen 10 százalékkal növekedett. Ez a központi és a helyi bérfejlesztés eredménye. A lakosság reáljövedelme az összes dolgozót beleértve a múlt esztendőben 4,5 százalékkal, a lakosság összfogyasztása pedig 5 százalékkal növekedett. Ez is kifejezi az életszínvonal emelkedését.

A múlt esztendőben több lakás épült Magyarországon, mint bármelyik korábbi esztendőben. Nagy erőfeszítéseket tettünk és jelentős eredmények születtek életünk más fontos területein is, mint például a tudomány, a közoktatás, a kultúra területén.

Jellemző és sokatmondó adat, hogy 1973-ban 10 milliárd forintot fordítottunk tudományos kutatásra, ami a nemzeti jövedelemhez viszonyítva nemzetközileg is elfogadható és magas arány: megközelíti a nemzeti jövedelem 3 százalékát. Az egyetemi és a főiskolai hallgatók száma 3000-rel növekedett a múlt esztendőben.

A közművelődés helyzetét most értékelte részletesen a Központi Bizottság. A közeljövőben megjelenő határozatot és az előadói beszédet

olvassák el figyelmesen, mert egyrészt nagyon lelkesítőek az eredmények, másrészt sok tennivalónk van még népünk műveltségi színvonalának további emelésében.

Joggal mondhatjuk el, hogy Magyarországon az elmúlt 25–30 esztendőben végbement a lenini értelemben vett kulturális forradalom, a nép behatolt a műveltség sáncaiba, s elérte azt a szintet, amiről hazánkban a korábbi kapitalista viszonyok között szó sem lehetett. Nagyot változott társadalmunk ideológiai állapota, és igen jelentős a szocialista közgondolkodás fejlődése.

Évente 1,5–2 millió különböző korú ember részesül marxista–leninista képzésben a kötelező állami, főiskolai oktatás vagy a párt- és tömegszervezeti képzés keretében. Ez a mi viszonyaink között nem kevés, és jelentősen hozzájárul a szocialista-kommunista eszmék terjedéséhez, a szocialista közgondolkodás fejlődéséhez.

Mindezek hatása közvetlenül is tapasztalható a mindennapi életben, aminek nagyon jó kifejezője a szocialista munkaverseny, a szocialista brigádmozgalom, a kommunista szombatok és az önkéntes társadalmi munka. A szocialista közgondolkodás erősödését, az internacionalista, hazafias nézetek terjedését, a párt politikájának hatását az élet minden területén megfigyelhetjük. Szocialista ifjúságunk aktív közreműködésével március 15-én mindenütt szép ünnepségeket rendeztünk, melyek kifejezték a szocialista hazafiság és nemzetköziség, a haladó hagyományok és szocialista vívmányaink megbonthatatlan egységét. Ugyanez az eszmeiség és politikai kiállás jellemezte a dicső 1919-es Magyar Tanácsköztársaság évfordulójáról való megemlékezést, s ebben a szellemben bizonyára méltó lesz április 4-ének, felszabadulásunk évfordulójának megünneplése is.

Ha tehát az ország általános helyzetéről és állapotáról akarunk jellemzést adni, azt mondhatjuk, hogy a magyar társadalom fejlődése kiegyensúlyozott, egyenletes, egyes területeken dinamikus, és mi azt tartjuk feladatunknak, hogy ez a törés nélküli fejlődés folytatódjék a jövőben is.

Erre megfelelő terveink vannak, most mindenekelőtt a hatályos és érvényes negyedik ötéves népgazdasági terv. A jövendő tervei, távlati terveink most készülnek. Azoknak is olyanoknak kell lenniük, hogy egyidejűleg legyenek lelkesítőek a szocialista célokban, ugyanakkor a

realitás talaján maradva biztosítsák, hogy tisztességes munkával és erőfeszítéssel évről évre előre haladjunk.

Néhány mondatot Szabolcs-Szatmár megyéről. Amit vázolni próbáltam az ország fejlődéséről, abba beleilleszthető Szabolcs-Szatmár megye fejlődése, amely az országosnál valamivel gyorsabb ütemű volt.

Ismerem azt a nehéz történelmi örökséget, amelynek maradványait sok területen nem volt könnyű leküzdeni. Ma már jelentős az előrehaladás még akkor is, ha egyes mutatók tekintetében Szabolcs-Szatmár megye még mindig nem érte el az országos átlagot.

Egy ilyen kellemes és szép találkozón, mint a mai, én inkább örülni szeretnék, és örülök is Szabolcs-Szatmár megye óriási ütemű fejlődésének, amellyel az országos átlagot már sok területen elérte, sőt egyes területeken túl is haladta. Biztos vagyok benne, hogy a többi területen is elérik és túlhaladják a fejlettségi színvonal országos átlagát, ha ezt a lendületet és céltudatosságot megtartják.

Saját adataikat nem akarom hosszan sorolni. De mi is számon tartjuk, és tudott dolog, hogy Szabolcs-Szatmár megye ipari termelése – most már sok év átlagában – évenként több mint 10 százalékkal növekedett.

Tudjuk, hogy alig néhány év alatt a megyében megkétszereződött az iparban dolgozók száma. A gyümölcs- és dohánytermesztés tekintetében vezető szerepe van a megyének. S az olyan mezőgazdasági termények közül sem rossz a helyezése, amelyek termelésében korábban nem nagyon tündökölt. A búza megyei átlagban 1965-ben hektáronként 15 mázsát, 1973-ban pedig 32 mázsát adott. A kukorica hozama ugyanezen időszak alatt 22 mázsás megyei átlagról 32 mázsára emelkedett. Ezt kimondani könnyű, de ahhoz, hogy ezt a fejlődést elérjék, nagy erőfeszítés, céltudatosság, anyagi eszközök és sok minden más kellett, elsősorban szocialista mezőgazdasági közösségek kellettek. Ezek nélkül nem lehetett volna ilyen eredményeket elérni.

Az iparon és a mezőgazdaságon kívül a megyére különlegesen fontos szerep hárul a közlekedésben és a szállításban, hiszen itt van Záhony, amely nem csak a magyarországi áruszállítás szempontjából jelentős. Itt bonyolódik a más országokba irányuló tranzitszállítás nagy része is. A záhonyi évi áruforgalom – ha jól emlékszem – már 1972-ben elérte Európa egyik legnagyobb tengeri kikötőjének, Hamburgnak a forgal-

mát. Ez óriási teljesítmény, amihez szintén nagy erőfeszítésre, a vasutasok odaadó munkájára, pártszervezeteink jó munkájára és sok minden másra volt szükség.

Ugyanígy büszkén, mintha magam is idevalósi lennék, említem, hogy ebben az ötéves tervidőszakban a közműveltségre és a kultúrára a megye 400 millió forintot kapott. És ez még szabolcsi viszonylatban sem két krajcár!

Az általános iskolások 88 százaléka valamilyen formában továbbtanul. Persze a megyében még nagy lemorzsolódással kell számolni – és erőfeszítéseket kell tenni, hogy ez ne legyen az elviselhetőnél nagyobb mértékű –, de ha összevetjük a megye tíz évvel ezelőtti állapotát a mostanival, azt hiszem, Szabolcs-Szatmár megye minden öntudatos embere örülhet az elért fejlődésnek.

A Központi Bizottság most tárgyalta a közműveltség helyzetét. A szakemberek felvetették, hogy sürgősen megyei művelődési központokat kellene építeni az országban. A fejlődés úgy hozta, hogy az ország első megyei művelődési központja Szabolcs-Szatmár megyében létesült.

A megye lakosságának kereseti viszonyai ugyan még nem érték el az országos színvonalat, de a fejlődés dinamikus. A munkás, a termelőszövetkezeti tag és a többi dolgozó jövedelme az utóbbi években nagymértékben javult. Javulás érződik a lakásviszonyokban, a jelenlegi ötéves tervidőszakban eddig a megyében 14 000 lakás épült.

Szabolcs-Szatmár megyében sok a gyermek. Ez nagyon helyes és jó dolog, még akkor is, hogyha a tanácsokat ez igen szorongatja, mert kevés az óvodai férőhely. De ha már a kettő között kell választani, azt mondom, hogy inkább az óvodai helyek száma legyen a szükségesnél kisebb, mintsem a gyermekáldás legyen kevesebb. Csak szülessenek minél nagyobb számban és nemcsak Szabolcs-Szatmár megyében egészséges gyermekek – majd az óvodai helyeket is megteremtjük hozzá. Az óvodai helyeket majdnem megháromszorozták az utóbbi nyolc évben. Ehhez nagy közületi erőfeszítés és sok társadalmi munka kellett. Mátészalkán hallottam: a vártnál nagyobb társadalmi munkával elérték, hogy minden igényt ki tudtak elégíteni a gyermekek óvodai elhelyezésénél. Ezt hangosan kellene hirdetni, mert az országban nem sok olyan helység van, ahol ezt elmondhatják a város vezetői!

Nagy örömmel láttam a megyének az utóbbi évtizedben minden téren tapasztalható fejlődését. Valóban szocialista fejlődés ez. Mert nemcsak gépeket, traktorokat, tömlőkészítő masinákat, hanem formálódó, társadalmi öntudattal rendelkező embereket is jelent az, hogy „szocialista építés". És ez talán mindennél fontosabb, mert a köz ügyei iránt érdeklődő, odaadó, lelkiismeretes, rendes embert nem lehet valutáért „kapni", mint mondjuk a gépeket. Valójában sokkal nagyobb munka testesül meg az emberek szocialista fejlődésében, mint amit egyáltalán mérni tudunk. És mindaz, amit Szabolcs-Szatmár megyében e látogatás során láttunk, nemcsak az idevalósiak, hanem mindenki számára öröm.

Ha visszagondolunk a 20–30 évvel ezelőtti szabolcsi állapotokra, minden tisztességes hazafi örül annak, amit Önök ebben a megyében az utóbbi időszakban elértek. Nem „mostohagyerek" többé az országban a megyék között Szabolcs-Szatmár megye. Elmúlt már a sajnálnivaló „szegényrokonság" ideje. Büszkék lehetnek elért eredményeikre. De ezek megfelelő kötelezettségeket is hárítanak a Szabolcs-Szatmár megyei pártszervezeteinkre, a kommunistákra és minden dolgozóra. Most már tudniuk kell helytállni. S helyt is fognak állni – ebben biztos vagyok.

A megye fejlődésében természetesen kifejeződik a párt politikájának ereje is, a kormányzat és az állam hathatós segítsége, valamennyi itt élő párttag és funkcionárius erőfeszítése, minden dolgozó erőfeszítése. Engedjék meg, hogy a Központi Bizottság nevében szívből gratuláljak eddig elért eredményeikhez és sok sikert kívánjak nagyon szép terveik megvalósításához.

A pártélet néhány nagy és fontos kérdéséről néhány gondolatot.

A Központi Bizottság múlt heti ülésén elhatározta, hogy a párt soron levő, XI. kongresszusát 1975 márciusára hívja össze. Ez nagy horderejű döntés. A párt életében nagy szerepük van a kongresszusoknak, egyrészt mert a kongresszusra való felkészülés nagy lendítő erő a párt életében és tevékenységében, másrészt, mert a kongresszus a párt legmagasabb fóruma, s hosszabb időre meghatározza a politikát.

De a mi viszonyaink között nagy esemény a pártkongresszus a magyar munkásosztály, a magyar nép életében is. A párt politikáját támogatja a Hazafias Népfront, ezt a politikát magukénak vallják a munkás- és

paraszttömegek, egész dolgozó népünk. Ezért a párt kongresszusának döntő szerepe van a szocialista építés fellendítésében is.

Mi nagyon bízunk abban, és reméljük, hogy a pártkongresszusra való felkészülés hónapjai egyúttal a szocialista építés fellendülésének hónapjai is lesznek. Ez az ország életében fontos és nagyon hasznos. Természetesen sok munkával járó év van előttünk, hiszen mindennapi teendőinket sem hanyagolhatjuk el arra való hivatkozással, hogy kongresszusra készülünk. Most kétszeres erővel kell dolgoznunk. El kell végeznünk mindennapi munkánkat, gondosan és pontosan, ahogy azt az egész lakosság tőlünk elvárja. De el kell végeznünk a kongresszusra való felkészüléssel járó munkát is.

Néhány héttel a párt XI. kongresszusa után ünnepeljük április 4-ét, hazánk felszabadulásának 30. évfordulóját. A jövő év tavaszán lejár az országgyűlés mandátuma, s új választást kell kiírni. Ez nagyon szép és lelkesítő eseménysorozat lesz: pártunk kongresszusa meghatározza szocialista távlatainkat, további céljainkat. Ennek jegyében megfelelően tudunk megemlékezni hazánk felszabadulásáról, s ilyen politikai „hozománnyal" állhatunk a választók elé. Ez jó és sikeres politikai kampány lehet, s rajtunk múlik, hogy az is legyen.

A nyilvánosságra hozott közleményben nem szóltunk arról, hogy miért jövő év márciusában ül össze a kongresszus és nem az idén novemberben. amikor letelik a kongresszusi időszak négy éve.

A Központi Bizottság azért döntött így, mert a kongresszus számára lehetővé akarta tenni, hogy mérlegelhesse a jelenlegi négyéves ciklusról az ötéves ciklusra való esetleges áttérést, összefüggésben azzal, hogy a kongresszus megvitathassa az új ötéves terv fő irányait és fő arányait. Ebben a kérdésben csak a kongresszus dönthet, mi ennek a lehetőségét teremtjük meg azzal, hogy négy hónappal későbbre tűztük ki a kongresszus időpontját.

Az ötéves terv ugyanis nem egyszerűen pénzügyi számvetés. Aki bármilyen szocialista cél megvalósításával foglalkozik, látszatra akár a legelvontabbakkal is, anyagi kérdésekkel találja magát szemben. A gazdaságépítés, az iparfejlesztés, a mezőgazdaság-fejlesztés pénzügyi, anyagi vonatkozásai nyilvánvalóak. De ha kultúráról, közművelődésről, tudományos kutatásról, hírközlésről, vagy bármi másról van szó – kiderül,

hogy mindezekhez is szükség van anyagi alapra, pénzügyi háttérre. Enélkül semmit sem lehet csinálni. Így és ebben az értelemben az ötéves népgazdasági terv valójában a szocialista építés ötéves terve, és ezért helyes lenne, hogy a pártkongresszus vitassa meg és határozza meg ennek fő arányait és fő irányait. Most négyhónapos eltolódással lehetséges lenne az áttérés az ötéves ciklusra. Ha ez most nem történne meg, mindig nagyobb időköz lenne az ötéves terv megkezdése és a pártkongresszus között. Előbb másfél év, azután két és fél év, és így tovább. Később már csak nehézségekkel lehetne áttérni az ötéves ciklusra, most viszont ez a kongresszus négyhónapos késleltetésével könnyen megoldható. Ez a meggondolás van az időponttal kapcsolatos elhatározás hátterében.

A Központi Bizottság múlt heti ülésének egy másik határozata szintén a kongresszusi felkészüléssel van összefüggésben. Ez az a káderátcsoportosítás, amit Önök is ismernek.

Mindenekelőtt azt szeretném hangsúlyozni, hogy szó szerint kell érteni azt, amit a közlemény is tartalmazott. A gyakorlati munka követelményeinek megfelelő káderátcsoportosítás történt egyes vezető tisztségekben. Erről van szó és nem többről, nem másról.

A különböző vezető tisztségekben történő személyi átcsoportosításnak esetileg különböző okai lehetnek. Egyes esetekben egészségügyi okokról, más esetekben a gyakorlati munka követelményeiről van szó. Mindenkinek tudnia kell, hogy vezető pártszerveink politikailag egységesek és a káderátcsoportosítás kapcsán nem politikai nézetkülönbségekről van szó, ilyen nem vetődött föl.

A szóban forgó elvtársak közül – ideértve természetesen azokat is, akik nem nagyobb feladatot kaptak, hanem talán kisebbet vagy nyugdíjba mentek – senkivel, semmiféle nézeteltérés, összeütközés a párt fő politikáját illetően nem volt. Ez fontos és ezt tudni kell. Senkinek a szubjektív szándéka nem ad okot a bírálatra, senkiről sem állítható, hogy valami rosszat akart volna. Kommunista becsületességüket sem vitatta senki, és ezt a jövőben sem engedjük meg egyetlenegy érintett elvtársnál sem.

Mindenki tudja, hogy a kongresszus előkészítése során mindig vannak káderkérdések is. Így van ez az alapszervezetek vezetőségválasztó taggyűlésein, a pártértekezleteken és a kongresszuson is. Ez a dolgok nor-

mális velejárója. Aki akarja, tehát úgy is értheti, hogy a központban már megkezdődött a kongresszusi káderm unka, a munka követelményeinek megfelelő, ésszerű átcsoportosítás.

Pártunk politikailag egységes, politikai vonala töretlen, eddigi politikánkat folytatjuk a jövőben is. A kommunisták gondolkodó emberek, és gondolkodnak akkor is, ha káderkérdésekről van szó. Ez így természetes. És ha valaki megkérdezné, hogy vajon valami kritika nem fejeződik-e ki az egyes személyi döntésekben, én erre a következőket mondanám.

A párt Központi Bizottsága 1971 decemberében napirendre tűzött egy életbe vágóan fontos kérdést. Akkoriban kiderült, hogy összfogyasztásunk több volt, mint a nemzeti jövedelmünk. Tehát amit beruházásra és fogyasztásra fordítottunk, az összességében több volt, mint a megtermelt nemzeti jövedelem. Az import viharos gyorsasággal növekedett, az export pedig sokkal lassabban nőtt. Emiatt az ország eladósodása növekedett, fizetési mérlegünk romlott; a kereskedelmi forgalom mérlege hiánnyal zárult. Ez volt 1971 decemberében. A Központi Bizottság megtárgyalta a helyzetet, és erélyesen belenyúlt ezekbe az ügyekbe: az importot kicsit leblokkoltuk, az exportot gyorsan fejlesztettük, a beruházásokat kissé visszafogtuk, fékeztük a tempót, s mindezek eredményeképpen egyensúlyba kerültünk. A múlt évben a nemzeti jövedelemből nem fogyasztottunk többet, mint amennyit lehet, az export–import mind a szocialista, mind a nem szocialista viszonylatban egyensúlyban volt, sőt a nemzetközi áruforgalom mérlegét csekély pozitívummal zártuk. A problémákat tehát megoldottuk. De most megkérdezem Önöktől: az, hogy ilyen helyzet állott elő, nem kritika-e? Az előállt helyzet nem kritizál minket, mindnyájunkat, akik érte felelősek vagyunk? Valakiknek mégis csak figyelniük kell azt, hogy miképpen alakul a nemzeti jövedelem és a fogyasztás. Lehet, hogy elragadott bennünket a lelkesedés, mindenki még gyorsabban, még többet akart beruházni, de arra ügyelni kell, hogy a beruházás ne veszélyeztesse a népgazdasági egyensúlyt, mert akkor az nem a jövő építése, hanem a tönkretétele. Ez érvényes a kisebb gazdasági egységekre is, de az országra még inkább.

Szívesen emlegetjük az 1972-es novemberi határozatot, mert nagyon sok fontos dolog volt benne. De sajnos ma már majdnem csak az maradt

meg az emlékezetben a határozatból, hogy a Központi Bizottság a munkásosztály helyzetével foglalkozott. Pedig az 1972-es novemberi határozatban sokkal többről volt szó, mint a nagyüzemi munkásság munkabér-emeléséről. De ha ezt az egy kérdést ragadom ki, és azt mondom, hogy erre az intézkedésre azért volt szükség, mert a szocialista nagyüzemi munkásság életszínvonalának, bérének fejlődése lemaradt más dolgozókhoz képest, akkor vajon ez nem a mi kritikánk-e? Nem a kommunisták, a szocializmus híveinek kritikája? De igen, ez bírálat. Köntösöket nem szaggatunk, mert arra nincsen okunk, hamut sem fogunk a fejünkre hinteni, mert a pártnak erre nincs szüksége és oka sincs; nem olyan a párt helyzete. De azért, ha arról van szó, hogy kritizáljunk, lehet azt pozitív formában is csinálni.

A lényeg az, hogy eddigi politikánkat folytatjuk. Bel- és külpolitikánk, gazdasági politikánk, agrárpolitikánk, kulturális politikánk változatlan, bevált gazdaságirányítási rendszerünket fenntartjuk, de a gyakorlati végrehajtást minden területen javítanunk kell. És ha ennek érdekében itt vagy ott átcsoportosításra van szükség, azt is meg kell csinálnunk elvi alapon, az ügyet nézve és kizárólag a munka követelményeiből kiindulva. Bevallom, hogy én mindenkivel, akit a káderátcsoportosítás érint, a magam részéről régi harcostársi viszonyban vagyok. Tisztelem, becsülöm mindegyiküket. Senkit sem engednék sértegetni közülük, mert nem szolgált rá egyikük sem.

A személyi kérdések megoldása sohasem egyszerű feladat. Minden esetben – és most már nem csak a Központi Bizottság határozatáról beszélek – abból kell kiindulnunk, hogy nem lehetünk elfogultak. Úgy sem, hogy ha valakinek a fizimiskája nem tetszik, az bármit tesz, jó nem lehet. De úgy sem, hogy ha valakivel vacsora után jól tudok poharazni, akkor minden jó, amit csinál. Személyi kérdésekben nem dönthet a rokonszenv vagy az ellenszenv. Arisztotelész mondotta: „Platón barátom, de még inkább barátom az igazság." Nekünk, kommunistáknak, első a párt érdekében végzett munka, és ezért mindig elsősorban a munka követelményéből kell kiindulnunk.

Persze személyi kérdéseknél mindig számolni kell félreértésekkel, mindenféle belemagyarázásokkal, esetleges ellenséges szándékkal is. Ha félreértés van a határozat kapcsán, azt el kell oszlatni. Ha rossz-

indulatú félremagyarázás, azt vissza kell utasítani. Pártunk egységét, tisztaságát, elvtársaink becsületét mindenféle rosszindulatú rágalommal, minden félremagyarázással szemben meg tudjuk és meg is fogjuk védeni.

Pártunk harcokban edzett, munkában tapasztalt, erős és egységes párt. Mi ezt az egységet minden szinten úgy értelmezzük, hogy ha egy testületben egy bizonyos kérdés megvitatásánál különböző az álláspont, a megközelítés módja, a döntés előtt ezt nem tartjuk hátránynak. Sőt hasznos, mert lehetőség van a kérdés sokoldalú vizsgálatára, s egy gazdag, termékeny vita után feltehetően objektív, jó határozat születik. A határozat meghozatalánál arra kell törekednünk, hogy ne a tekintély alapján, ne kiabálással és asztalcsapkodással, hanem érvekkel és meggyőzéssel, lehetőleg egységes állásfoglalás alakuljon ki.

Ezután jön a munka harmadik fázisa, a végrehajtás, amikor végül is minden eldől. A végrehajtásban nem engedhetjük meg a kérdések különböző megközelítését, itt már a teljes pártfegyelemnek és egységnek kell érvényesülnie. Mi csak így tudunk eredményesen dolgozni. Mielőtt elhatározásra jutunk, vitatkozhatunk, ha kell, újra, többször is napirendre tűzhetjük a kérdést, de ha már elhatározásra jutottunk, a végrehajtás csak egységes lehet.

A párt XI. kongresszusára eszméink jegyében kell felkészülni, illő módon ahhoz a nagy eseményhez, amit a kongresszus a párt életében jelent. Mi, kommunisták, ünnepelni is csak úgy tudunk igazán, ha tettekkel ünnepelünk. Akkor és úgy tudunk jól felkészülni a XI. kongresszusra, ha erőnktől tellően mindent megteszünk, hogy minél jobban valósítsuk meg a X. kongresszus határozatait. Ez a mi legfontosabb teendőnk.

A kongresszusi felkészüléshez kedvezőek a körülmények. Politikánk töretlen és változatlan. A X. kongresszus határozatait fogjuk tehát végrehajtani egész addig a napig, amíg meg nem nyílik a XI. kongresszus. Minden téren és minden tekintetben folytatjuk eredményes politikánkat, a bel- és a külpolitikát, a gazdaságpolitikát, a kultúrpolitikát; alkalmazzuk a szocializmus építéséhez szükséges és hasznos erkölcsi és anyagi ösztönzőket. Változatlanul hívei vagyunk annak, hogy a termelői kollektívák anyagilag is érdekeltek legyenek a szocialista építőmunkában. A dolgozók kollektívái kapjanak nyereségrészesedést, a termelőszövetkezetekben is haladjon előre anyagilag az egész tagság. Elő

kell segítenünk, hogy minden egyes dolgozó, aki valóban többet nyújt a szocializmus építéséhez, többet is kapjon anyagiakban is; tehát egyénileg is érdekelt legyen. Az áldozatkészség nyilvános tisztessége az erkölcsi elismerés, az eszme ereje; a szocialista munkaverseny mellett az anyagi érdekeltséget is fenn kell tartanunk és erősítenünk. Ez a kettő együtt hatásos.

Változatlan külpolitikai törekvésünk is. Továbbra is hű barátainkkal, szövetségeseinkkel haladunk együtt, összefogunk a haladás minden erejével, együttműködünk a fejlődő országokkal, s ha módunk van rá, támogatjuk azokat. A szocialista és a tőkésországok viszonyában a békés egymás mellett élésre, a kölcsönös érdekeknek megfelelő normális kapcsolatokra törekszünk. Sok területen elképzelhető a mainál jobb együttműködés; a gazdasági életben még bizonyos kooperációkat is meg lehet valósítani, amennyiben az a kölcsönös érdekeknek megfelel. Mi erre törekszünk és minden ilyen szándékot üdvözölni fogunk.

A mi politikai vonalunk fő iránya változatlan és töretlen. Ezt dolgozóink jól fogadják, helyesnek és természetesnek tartják. Ezzel kapcsolatban alkalom nyílik egy fontos és szemléletes összehasonlításra. Tanúi lehetünk annak, hogy gazdag és fejlett tőkésországok kormányzó pártjai – amelyek ugyancsak nem függetleníthetik magukat teljesen a közhangulattól – azzal próbálják a népet megnyugtatni, bizakodással, reménységgel eltölteni, hogy szüntelenül változásokat ígérnek. A mi politikánk igazát, erejét, tényleges befolyását legjobban az bizonyítja, hogy nálunk az emberek a nemzetközi helyzet feszültebb periódusaiban vagy bizonyos szempontból nehezebb hazai helyzetben akkor nyugodtak meg, amikor meggyőződtek róla, hogy elveinkhez, politikánkhoz hűek vagyunk, a követett irányvonalon nem változtatunk, kijelölt utunkon haladunk tovább.

Pártunk gyakorlatban bevált politikája élvezi népünk bizalmát és támogatását. Nemzetközi téren hű és erős szövetségeseink vannak, tehát jók a feltételeink. És jó helyzetben mondotta ki a Központi Bizottság, hogy készüljön a párt XI. kongresszusára. Az adott viszonyok és a kedvező feltételek között rajtunk, a párt munkásain, tagjain múlik, hogy a XI. kongresszus méltó legyen a párt forradalmi múltjához és a jelenben betöltött szerepéhez, rendeltetéséhez. Rajtunk múlik, hogy minél jobban

betöltse azt a funkciót, amit csak a kongresszus végezhet el: azt, hogy új, még felemelőbb távlatokat mutat a szocialista építés útján. Készüljünk méltóképpen a párt XI. kongresszusára, hazánk felszabadulásának 30. évfordulójára. Legyen a jövő év még szebb, mint az eddigiek. Ez a mi elvi szilárdságunkon, munkakészségünkön, harckészségünkön, akaratunkon múlik. Nagyon bízom benne, hogy ez így is lesz.

Nagyon köszönöm a nagyaktíva, az elvtársak figyelmét és türelmét. Ezzel el is köszönök Szabolcs-Szatmár megye dolgozóitól. Jól éreztem magam itt és nagyon szívesen maradnék még valameddig, de sajnos mindenféle ügyes-bajos dolgok sürgetnek, a munka mindnyájunknak parancsol. Még egyszer nagyon köszönöm figyelmességüket. Nagyon jó érzéssel utazom vissza Budapestre, s ahol kell, jelenteni fogom az általam tapasztaltakat, azt, hogy általános törekvéseinknek megfelelően jól mennek az ügyeink Szabolcs-Szatmár megyében is. A jövőt illetően bizakodhatunk, mert megvannak a terveink – az üzemeknek, a termelőszövetkezeteknek, a megyének is –, és ami a legfontosabb, megvan hozzá az öntudatos dolgozók támogatása is. A többi feltételt már meg tudjuk teremteni. Belső meggyőződésből mondhatom, hogy nagy erő van itt a megyében és mind az ország, mind a Központi Bzottság építhet a Szabolcs-Szatmár megyei pártszervezetekre, a 28 000 kommunistára, a Szabolcs-Szatmár megyei dolgozó tömegekre, szövetségeseink támogatására.

Még egyszer gratulálok elért eredményeikhez és sok sikert kívánok jövendő munkájukhoz.

BESZÉD
A POLITIKAI FŐISKOLÁN FENNÁLLÁSÁNAK 25. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

1974. SZEPTEMBER

Köznapi és ünnepi esemény részesei vagyunk. Normális aktus az 1974–1975-ös tanév megnyitása, soron kívüli ünnepi esemény a Pártfőiskola – újabb rangján a Politikai Főiskola – fennállásának 25. évfordulója. Ez jelentős esemény a párt, a társadalom, az ország életében.

A bevezető előadásban is elhangzott, hogy a főiskola története része a párt történetének; ezt szeretném nyomatékosan kiegészíteni azzal, hogy a főiskola munkája nagyon fontos része a párt munkájának, mindennapi tevékenységének. Elég, ha arra gondolunk, hogy nálunk az utóbbi időszakban évenként mintegy 1 600 000 ember részesül rendszeres marxista képzésben, különböző önkéntes iskolák, tanfolyamok, valamint az egyetemeken folyó kötelező marxista oktatás keretében.

A Pártfőiskola ennek a képzési rendszernek a magva és kisugárzó intézménye: a párt, és nemcsak a párt, hanem az egész társadalom, az állami, a gazdasági, a kulturális élet számára képezte, illetve képezi, továbbképezi a káderek ezreit. Egyben a tömegpropagandának és a hazánkban folyó marxista–leninista elméleti kutatásnak is nagyon fontos bázisa.

A Pártfőiskola, illetve a Politikai Főiskola negyedszázados tevékenysége során a marxista képzés terén végzett eleven munkájával – amikor arra szükség volt – hozzájárult a párt ideológiai és politikai egységének megteremtéséhez és megszilárdításához. Így, ha közvetve is, tevékenysége hozzájárult ahhoz, hogy megvalósult a magyar nép tömörülése, összefogása a szocialista eszmék jegyében.

A Központi Bizottság nagyra értékeli a Politikai Főiskola munkájának erényeit.

Az első és a legfontosabb az elvi igényesség. A második nem kevésbé

fontos: az eleven kapcsolat az élettel, a párt mindennapi tevékenységével, a pártot foglalkoztató kérdésekkel.

A Pártfőiskola erényei közé tartozik az is, hogy nem zárkózik önmagába, együttműködik az egész ideológiai területtel, az állami oktatási és tudományos intézetekkel, a budapesti és a megyei pártiskolákkal, továbbá a tömegszervezetekben folyó marxista képzés intézményeivel.

A Pártfőiskola erényei közé soroljuk, hogy jó kapcsolatot tart fenn a testvérpártok központi oktatási intézményeivel, átveszi és hasznosítja a marxista–leninista képzés nemzetközi tapasztalatait is.

Ezzel a néhány szóval csak jelezni tudtam a Politikai Főiskola széles körű és messzesugárzó tevékenységét és azt a nagy munkát, amelyet negyedszázad alatt végzett. A munkában – ahogy az lenni szokott – maga a Pártfőiskola is továbbfejlődött. Jelentős fejlődés figyelhető meg a képzés tartalmában és az oktatás módszereiben is. Ez kifejezésre jut többek között új tanszékek, speciális tanfolyamok kialakításában és fejlesztésében.

Semmiféle erőltetés nincs tehát abban, sőt szükséges, természetes és megérett fejlődési fokozat volt az, amikor az illetékes párt-, majd állami szervek úgy döntöttek, hogy a Pártfőiskolát – ténylegesen betöltött funkciójának megfelelően – egyetemi rangra emelik, s akik a főiskolát elvégzik, államilag is elismert oklevelet és képesítést kapnak. Az itt folyó elméleti, kutató és oktató munkát szolgálja az is, hogy a Pártfőiskola arra érett és érdemes tanárai kidolgozhatják és megvédhetik disszertációjukat, és tudományos fokozatot szerezhetnek.

Örvendetes, hogy a Pártfőiskola negyedszázados tevékenysége során – sokszor bonyolult és nehéz körülmények között, sok nehézséget leküzdve – továbbfejlődött és felsőfokú intézménnyé vált.

Engedjék meg, hogy megbízatásomnak megfelelően ezen az ünnepi gyűlésen, a főiskola fennállásának 25. évfordulóján a Központi Bizottság nevében köszöntsem mindazokat, akik e negyedszázad folyamán itt, a Pártfőiskolán a legkülönbözőbb beosztásokban dolgoztak, és hozzájárultak ennek a – most már lehet így is mondani – történelmi útnak a megtételéhez, az iskola eredményes munkásságához.

A Központi Bizottság nevében s a magam részéről is szívből köszöntöm a Politikai Főiskola vezetőit, tisztelt és megbecsült elvtársunkat,

Nemes Dezső rektor elvtársat, a rektorhelyetteseket, a tanszékvezetőket és az egész tanári kart. A Központi Bizottság nevében szívből köszöntöm a Politikai Főiskola összes adminisztratív és technikai dolgozóit is, mert mindenki tudja, hogy az iskola eredményes működéséhez nagyon sok embernek kell megtennie a magáét. Engedjék meg, hogy én is csatlakozzam Győri Imre és Polinszky Károly elvtársakhoz, s a magam részéről szívből köszöntsem azokat, akik magas kitüntetést kaptak ezen a napon. Köszöntöm mindnyájukat, gratulálok az elért nagy eredményekhez, valamennyiüknek jó egészséget és további sikereket kívánok.

Mindenki végzi a maga munkáját: a Politikai Főiskolán új tanév nyílik, a párt pedig a XI. kongresszusra készül. Mindkét esemény miatt megfelelőnek tartom az alkalmat arra, hogy néhány olyan kérdésről szóljak, amely meggyőződésem szerint közvetlenül vagy közvetve kapcsolódik a Pártfőiskola elméleti munkájához is.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nagy és történelmi jelentőségű feladatok teljesítésére kötelezte el magát. Itthon felel a szocialista társadalom építésének a vezetéséért, nemzetközileg pedig felel azért, hogy kellőképpen hozzájáruljon a haladás és a béke ügyének előmozdításához.

Mi azt tartjuk, hogy e történelmi feladat megfelelő elvégzéséért a Magyar Szocialista Munkáspárt felelősséggel tartozik a magyar munkásosztálynak, amely szülte ezt a pártot, a magyar népnek, amely bízik ebben a pártban, felelősséggel tartozik a nemzetközi munkásosztálynak, a szabadságukért küzdő népeknek, s mindazoknak az embereknek, akik a haladásért küzdenek a világ bármely országában.

A párt XI. kongresszusa, amely előttünk áll: vizsgálat, mérlegkészítés és számadás lesz. Ha rendesen el akarjuk végezni azt a jelentős munkát, amely a pártkongresszus előkészítésének menetében és magán a kongresszuson vár ránk, ez nagy erőfeszítéseket kíván, mert közben a szocializmus építése, a mindennapi munka, a zajló nemzetközi élet is megy tovább, és senkinek sem mondhatjuk, hogy most hagyjatok békén minket, mert kongresszusra készülünk. Ezért a következő hónapokban nem is kevés többletmunkára lesz szükség.

A számadás természetesen még nincs készen, és ezért az ember inkább csak saját nevében nyilatkozhat; úgy gondolom, hogy pártunk Központi Bizottsága nyugodt lélekkel és jó lelkiismerettel adhat jelentést a kong-

resszusnak, a munkásosztálynak, népünknek s világszerte harcoló osztálytestvéreinknek.

Megfelelő alkalmakkor több ízben is megállapítottuk, hogy pártunk politikája jó, pártunk a munkásosztály élén, a munkásosztály tömegeivel, a magyar dolgozó néppel összeforrva, eredményesen dolgozik, betölti vezető szerepét. Elmondhatjuk azt is, hogy a Szovjetunióval, a szocialista országokkal, a nemzetközi kommunista mozgalom harci osztagaival, a kommunista és munkáspártokkal, a haladás erőivel testvéri egységben és szoros kapcsolatban dolgozunk.

Vannak olyan eredményeink, amelyeket valóban nagyra értékelünk. Mindnyájan ismerjük pártunk, munkásosztályunk történelmi útját. Tudjuk azt is, hogy milyen nehézségekkel kellett megküzdenünk. Éppen ezért lehet becsülni – a legszélesebb dolgozó tömegek becsülik is – azt, hogy ma hazánkban a nép szabadon, békében él, szocialista társadalmat épít, és hogy a szocializmus építésében jelentős eredményei vannak. Azt hiszem, a párt erőfeszítéseinek célját s egyben a párt legfőbb kötelességét a legrövidebben úgy lehetne megfogalmazni, hogy biztosítani kell a jövőben is e kedvező folyamat továbbfejlődéséhez az összes szükséges feltételeket.

Ha feltennénk a kérdést: mi az oka annak, hogy a párt alapvető történelmi misszióját elfogadható módon tölti be, csak az lehet a válaszunk, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt helyes, a gyakorlatban igazolódott politikájának alapja és az eredmények forrása az, hogy pártunk tevékenységét a marxista–leninista elmélet vezérli. Az az elmélet, amelyet már jóval több mint százesztendeje Marx és Engels megalapozott, és amelyet Lenin, századunk legnagyobb szocialista gondolkodója és forradalmára továbbfejlesztett. Ez a tudományos világnézet politikánk és gyakorlati tevékenységünk vezérfonala.

A marxizmus körül megszületése óta folyik a harc, a küzdelem. Ezt az elméletet támadták és támadják ma is a burzsoá teoretikusok. Ezt az elméletet több mint egy évszázados története során nemegyszer kompromittálták a dogmatikusok, kiforgatták lényegéből és elárulták a revizionisták, de ez az elmélet mégis él, hat, diadalmaskodik!

Ma már a marxizmus–leninizmus ellenségei is kénytelenek megállapítani, hogy ez a világnézet azáltal, hogy testet öltött, azáltal, hogy meg-

született a világ első munkás-paraszt állama, a Szovjetunió, majd később a szocializmus világrendszere, új korszakot nyitott az emberiség történetében. S ehhez végtelen örömmel hozzátehetjük: szerencsére új fejezetet nyitott a magyar nép történetében is.

A marxizmus–leninizmus, az általa vezérelt világméretű forradalmi folyamat – nem túlzás kijelenteni – az emberiség reménye. Nem lehet elképzelni másként az emberiség jövőjét, csak úgy, hogy a szocializmus eszméje felülkerekedik, győz az emberiség által lakott minden világrészen, mert nyugodt élet, béke, fejlődés az emberiség számára másképpen nem lehetséges.

Mi ezt az elméletet valljuk, ezt képviseljük, ezt oktatjuk itt a főiskolán, és ehhez tartjuk magunkat rendíthetetlenül a jövőben is.

Pártunk történelmi útjáról szólva megemlítem, hogy a magyar kommunisták pártja azért érhetett el sikereket és azért juthatott a jövőjét illetően megnyugtató helyzetbe, mert fennállásának egész időszaka alatt hű maradt a marxizmus–leninizmus tanításaihoz és nem utolsósorban a proletár internacionalizmus eszméjéhez.

A párt az eredményes munka nélkülözhetetlen feltételének tartja, hogy mindvégig, minden tekintetben hű maradjon a marxizmus–leninizmus tanításához és a proletár internacionalizmushoz.

Az eredményes tevékenység további fontos feltétele az, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt a marxizmus–leninizmus alkotó alkalmazására törekszik. Ezt mi úgy értjük, hogy munkánkban érvényesítjük a szocializmus építésének nemzetközileg közös, fő törvényszerűségeit, és ugyanakkor figyelembe vesszük a nemzeti történelemből és az ország konkrét helyzetéből adódó sajátosságokat. A történelmi tapasztalatok, saját tapasztalataink és mások tapasztalatai egyaránt bizonyítják: ha az alkotó alkalmazásnak e két fő kritériuma közül bármelyiket is elhanyagolják – akár a szocializmus építésének közös törvényszerűségeit, akár az ország saját adottságait hagyják figyelmen kívül vagy mellőzik – lehetetlenné válik a szocializmus további eredményes építése, és elkerülhetetlenül veszélybe kerülnek a szocializmus építésének vívmányai.

Mi ezt a történelmi leckét jól megtanultuk. E tapasztalatok közül csak példaként említem meg, hogy mi feltétlenül érvényesítjük a szocializmus építésének egész időszakában, mindaddig, amíg osztályok

vannak társadalmunkban, a munkásosztálynak és a munkásosztály forradalmi pártjának vezető szerepét. A történelem is azt bizonyítja, hogy enélkül nem lehetséges a szocializmus építése.

A szocializmus sikeres építésének másik egyetemes érvényű feltétele, hogy legyen erős a munkásosztály hatalmát megtestesítő szocialista állam. Államunknak – ha a mostani békés viszonyok között nem is beszélünk róla sokat – fontos védelmi funkciója van: kötelessége megvédeni szocialista vívmányainkat az imperialista fenyegetésekkel és a belső ellenség támadásával szemben.

A szocializmus építésének egész időszakában szükség van a munkáshatalom, az állam szervező tevékenységére és segítségére mind a gazdasági, mind a kulturális építés területén.

További nagy feladat az osztályelnyomástól, a kizsákmányolástól felszabadult nép alkotóerejének, a szocialista demokráciának kibontakoztatása. Ez is a szocializmus építésének alapvető feltétele.

Az előbbiekkel összefüggésben arról is szeretnék szólni, hogy mit tartunk a párt feladatának a propagandában. S ha most a párt feladatáról beszélek, ez itt szó szerint azt jelenti, hogy a Politikai Főiskolának is ugyanez a feladata: az élő marxizmus–leninizmus tanítása; mindenféle, mind az elméletet, mind a valóságot meghamisító szubjektivizmus leküzdése, mind az elméletet tönkretevő, mind a valóságot figyelmen kívül hagyó dogmatizmus leküzdése, a marxizmust meghamisító és az osztályelméletet elvető revizionista tendenciák, nézetek és törekvések leküzdése, végül a gyakorlati tapasztalatok elméleti általánosítása, vagyis hozzájárulás az élő marxista–leninista elmélet továbbfejlesztéséhez.

Ezt tekintjük pártunk és konkrétan a Politikai Főiskola alapvető feladatának a propagandamunkában. Azt hiszem, hogy ezt nem szükséges részletezni, nagyon jól tudja mindenki, miről van szó.

Néhány szót a külpolitika kérdéseiről is.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenysége során is a marxizmus–leninizmus tanításának érvényesítésére törekszik, osztálypolitikát folytat a külpolitikában is. Ennek megfelelően vizsgáljuk, elemezzük és ítéljük meg az alapvető kérdéseket. Mivel itt a Politikai Főiskolán vagyunk, nem a napi politika kérdéseivel szeretnék foglalkozni, hanem azzal, hogy egész nemzetközi tevékenységünk kulcskérdése a jelen-

legi nemzetközi helyzet fő erőinek és fő ellentmondásainak marxista–leninista osztályszemléleten alapuló megítélése. Ha erre a fő kérdésre jó választ adunk, akkor könnyebben tudunk állást foglalni a külpolitika napi kérdéseiben is.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a marxizmus–leninizmus alapján és a kommunista világmozgalom más osztagaival együtt meg van győződve arról, hogy a jelenlegi világnak, korunknak fő ellentmondása a kapitalizmus és a szocializmus közötti ellentmondás; ha államcsoportosulásokra gondolunk, a fő ellentmondás az, amely a nemzetközi imperializmus és a szocialista világrendszer országai között fennáll. Ez a mi külpolitikánk kiinduló elvi alapja. Ezt azért is hangsúlyozom, mert van olyan párt, nem is kicsi, amelyik kommunistának nevezi magát, de nem ezt az álláspontot vallja.

A kapitalista társadalom súlyosbodó belső ellentmondásokkal terhes: a munkásosztály és a burzsoázia közötti ellentmondás kibékíthetetlen.

További ellentmondás van a nemzetközi imperializmus és az elnyomott népek között. Végül ellentmondások feszülnek a tőkésállamok uralkodó osztályain belül és az egyes imperialista országok között is.

Ebből az elvi álláspontból következik, hogy mi a nagy, a fő áramlatok közül a szocializmus, a nemzeti függetlenség és a béke ügyét támogatjuk a külpolitika síkján folyó harcunkban.

Ugyancsak kardinális és szilárd elvi álláspontja a Magyar Szocialista Munkáspártnak és a Magyar Népköztársaságnak, hogy elismeri a szocialista és a kapitalista – tehát a különböző társadalmi rendszerű – országok között a békés egymás mellett élés politikáját, és annak realizálására törekszik. A napi küzdelem során természetesen a mindenkori aktuális kérdésekben is megvan az álláspontunk, azt nyíltan megvalljuk, és annak megfelelően járunk el.

Így előtérben van jelenleg – és ennek megvan a maga világtörténelmi fontossága – az európai biztonsági rendszer megteremtéséért folytatott harc. Minden rendelkezésünkre álló eszközzel igyekszünk elősegíteni, hogy béke legyen Indokínában, mégpedig olyan béke, amelyik biztosítja a világ e térségében élő népek önrendelkezési jogát, azt, hogy szabadon, külső imperialista beavatkozás nélkül maguk dönthessenek sorsukról, arról, hogy a fejlődés milyen útján akarnak járni.

Ugyanezen az elvi alapon lépünk fel a közel-keleti kérdésben, abból kiindulva, hogy a világnak e fontos térségében is legyen béke, mégpedig olyan béke, amely nem ismeri el az agresszor hódításait, törvényesíti, biztosítja az ott élő népek önrendelkezési jogát, és megakadályozza az imperializmus beavatkozását e térség népeinek életébe.

Hasonlóképpen foglalunk állást a ciprusi válság ügyében is. Támogatjuk a Ciprusi Köztársaság függetlenségét, önállóságát, szabadságát és harcolunk minden olyan törekvés ellen, amely ezt a szigetet – lábbal tiporva a ciprusi nép jogait – a népeket veszélyeztető fegyveres bázissá akarja kiépíteni.

A nemzetközi helyzet fejlődését illetően is bizakodva nézünk előre. Az imperializmus mély válságban van: gazdasági válság, pénzügyi válság gyötri a vezető imperialista országokat; kormányzati krízis van több ilyen országban már évek óta. És ha az eseményeket elemezzük, látjuk, hogy mennyire igaz az 1969-es moszkvai tanácskozásnak az a megállapítása, amely szerint megszűnt az a világ, amikor az imperialisták kényük-kedvük szerint maguk döntötték el, hogy mi történjék a nemzetközi életben. A szocializmus, a haladás és a béke erői mindinkább meghatározó tényezői lesznek az általános nemzetközi fejlődésnek.

Itt egy pillanatra álljunk meg: közismert, hogy a múlt év szeptemberében az imperialisták, a burzsoázia legagresszívabb fasiszta elemei ellenforradalmi puccsot hajtottak végre Chilében. Ez az esemény a világ minden részén megrázta a tisztességes embereket, akik mélységesen elítélték ezt a puccsot. Fáj ez nekünk is, nemcsak azért, mert egy, a haladás útjára lépett országot – ha átmenetileg is – megállítottak ezen az úton, hanem azért is, mert együttérzünk a chilei néppel, osztozunk bánatában és szenvedéseiben. A chilei nép azonban egyszer győzni fog és szabad lesz. De hogy az imperializmus milyen állapotban van, annak megítéléséhez elég egyetlen eseményre gondolni: ha tavaly szeptemberben valaki azt mondta volna, hogy itt, Európában, egy közismerten agresszív, kolonialista, fasiszta rendszer pár hónap múlva összeomlik, s ebben a NATO-országban a kormánynak két kommunista minisztere lesz, valószínűleg nem hittük volna el. Nem mondom, hogy Portugáliában a harc már befejeződött, hiszen csak most kezdődött el azért, hogy a portugál nép valóban szabadon fejlődhessen. De ez az esemény is bizonyítja, hogy

igaz az, amit mi a marxista–leninista tudományos szemlélet segítségével elvileg megállapítottunk a nemzetközi helyzet alapvető erőiről és fejlődési tendenciáiról.

Vagy gondolkozzunk el a ciprusi eseményekről. Az egyes imperialista köröknek ott megvoltak a maguk tervei, de az események nem az ő kedvük szerint alakultak. Csúfosan megbukott az athéni junta, s ez erősen nyugtalanítja a NATO-t; az imperialisták már nem tudják megfékezni a szellemet, amelyet ők engedtek ki a palackból.

Maga az élet naponta bizonyítja tehát tudományos világnézetünk igazságát és iránytűnk kiválóságát.

A mai nemzetközi helyzet fontos vonása a békés egymás mellett élés, amelynek helyes értelmezése körül sok vita van. Itthon is nem keveset kell ezzel foglalkozni, mert gyakran jóhiszemű emberek sem értik pontosan, hogy mit jelent a békés egymás mellett élés. Mint minden kérdésről, erről is világosan kell beszélni és egyértelműen meg kell mondani, hogy a békés egymás mellett élés a különböző társadalmi rendszerű országok viszonyára vonatkozik. Szocialista országok viszonylatában ez kevés, ennél többre van szükség: testvéri egyetértésre, együttműködésre. A békés egymás mellett élés úgy értendő, hogy egy szocialista ország és egy kapitalista ország partner-viszonyba léphet az államközi kapcsolatokban, a gazdasági együttműködés, a környezetvédelem stb. terén. De azt tudni kell, hogy a politikában a legfinomabb kifejezés szerint is ellenfelek vagyunk, az ideológiában pedig a két rendszer kibékíthetetlenül szemben áll egymással.

A nemzetközi politikában bizakodásunk egyik alapvető eleme az, hogy a Szovjetunió és a szovjet békepolitika, a szocialista világrendszer a világ fejlődésének meghatározó tényezője lett. Ez szükségszerűen van így, és nagyon sokat jelent számunkra. A magyar nép a külpolitikában is igaz ügyért harcol, és jó oldalon áll. Pártunk, államunk, kormányunk nemzetközi síkon a szocialista országok egységének, összehangolt, egyeztetett külpolitikájának szükségességét vallja, ezt hirdeti, és ennek előmozdítására törekszik. Az a véleményünk, hogy a szocialista országok megosztva, külön-külön is bizonyos erőt képviselhetnek, azonban együttes fellépésük a nemzetközi kérdésekben meghatványozza erejüket.

A nemzetközi kommunista mozgalomban a kommunista és munkás-

pártok marxista–leninista egységének előmozdításán fáradozunk. Ezt fogjuk tenni a jövőben is. Ennek természetes része a kapcsolatok építése a testvérpártokkal, tapasztalatcserék szervezése, és része bizonyos értelemben az antimarxista nézetek visszautasítása is. Amikor azt mondjuk, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban a marxista–leninista egység hívei vagyunk, ehhez hozzágondoljuk azt is, hogy elvtelen alapon nem lehet egység a nemzetközi munkásmozgalomban.

Az egység nem önmagáért van. Egység van és lehet a közös világnézet, a közös célok, törekvések, a közös akciók, a közös ellenség elleni együttes harc alapján, és mi ennek a hívei vagyunk, erre fogunk a jövőben is törekedni!

Idehaza is és nemzetközi síkon is, a nemzetközi kommunista mozgalomban is képviselni fogjuk marxista meggyőződésünket szilárdan és következetesen, és harcolunk mindenféle antimarxista nézet ellen, így a nacionalizmus, a szovjetellenesség ellen, köztük – ez elkerülhetetlen – a maoista nézetek ellen. Nem azért, mintha nem volna sok a dolgunk. De azt meg kell értenie mindenkinek, hogy ha kitűzünk egy célt, s e célt el is akarjuk érni, szükségszerű a harc mindenki ellen, aki ebben bennünket akadályoz.

Harcolunk például az európai biztonságért. Nem a mi hibánk az, hogy még itt is a maoistákba ütközünk, akik egyes európai NATO-országokat azért bírálnak, mert lazítják a kapcsolataikat a NATO-hoz. Nem úgy van tehát, hogy mi kihívjuk a maoistákat, hogy harcoljunk egy kicsit, mert ez van a programunkban, s van két üres hetünk. Amikor forradalmi céljainkért küzdünk – a szocialista építés feladatainak megoldásán dolgozunk, nemzetközi síkon a béke fenntartásáért, a demokráciáért, a kolonializmus ellen harcolunk –, ebben a harcban ütközünk bele a legkülönbözőbb nacionalista nézetekbe, a szovjetellenességbe és köztük a maoista nézetekbe is. Jelenleg is harcolnunk kell ezek ellen, és a jövőben is harcolni fogunk ellenük, csak így érhetjük el céljainkat. Mély meggyőződésünk, hogy a maoista nézetek távol állnak a mi tudományos világnézetünktől, a marxizmus–leninizmustól, ártanak a szocializmust építő népek érdekeinek, s magának a kínai népnek is kárára vannak.

A kommunista pártok tevékenységének egyeztetése szükségessé teszi

a marxista–leninista elmélet alkalmazásán túl a forradalmi mozgalom gyakorlati tapasztalatainak figyelembevételét, a pártok közötti eszmecserét.

Milyen lehetőségek állnak ma rendelkezésünkre? Kommunista Internacionálé nincs, s nem is szükséges, hogy legyen. Intézményesített vezető párt nincs, és nincs is szükség rá, hogy legyen. A kommunista pártok gyakorlati tapasztalatainak általánosítására, az elmélet gazdagítására jelenleg – úgy tűnik – két fő intézményünk van.

Az egyik a testvérpártok kongresszusa; ezek valóban betöltenek ilyen funkciót is. Itt van például a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXIV. kongresszusa, amely nagyon sok tekintetben korszakjelző helyzetelemzést végzett, s a külpolitikában olyan meghatározó irányt mutatott, amelyet a gyakorlat máris igazolt. Minden kommunista párt elvégzi kongresszusán – a legjobb tudása szerint – a maga feladatát, leszűri a tapasztalatokat, elemzi a helyzetet, és megpróbál általánosítani. A nemzetközi kommunista mozgalom tudománya tehát az összes pártok együttes tudásában van. És ez lehetővé teszi a marxista elmélet továbbfejlesztését is.

A testvérpártok a szó igazi értelmében önálló pártok. Minden párt maga határoz, önállóan foglal állást, egyik párt önállósága sem korlátozott, és minden párt csak azt fogadja el más testvérpártok tapasztalataiból, aminek helyességéről meggyőződött. Többek között ezért is nagyon komolyan kell venni a kongresszusokat, nagyon nagy felelősséggel kell azokra felkészülni.

Van egy másik fontos intézmény is: a testvérpártok széles körű konzultációi, találkozói, tárgyalásai. Ez jelenleg az egyetlen nemzetközi fórumunk. Ezért a Magyar Szocialista Munkáspárt elvi okokból is – ezt kongresszusi határozatban is kimondta – mindig, mindenütt híve a konzultációknak, a széles körű vagy akár világméretekben folyó találkozóknak. Mi minden ilyen javaslatot mindenkor támogatunk, mert ezek a tanácskozások a nemzetközi helyzet elemzéséhez szükségesek, lehetőséget adnak az álláspontok, a nézetek szükséges összehangolására, a tapasztalatok kicserélésére és általánosítására. Ennek megfelelően támogatjuk most az európai kommunista és munkáspártok nagyon is időszerű

tanácskozásának összehívását, és reméljük, hogy néhány hónap múlva erre sor kerül.

Ugyancsak elvi okokból támogatjuk a kommunista és munkáspártok legszélesebb körű találkozóját is. Nincs okunk félni az eszmecserétől, az esetleges nézeteltérésektől, vitáktól, amelyek ilyenkor előadódhatnak. Egy ilyen tanácskozáson minden párt kifejtheti a maga álláspontját. Semmiféle olyan terv nincs, hogy valakit ki kellene átkozni. Mi, ha aktuális lesz, a legjobb tudásunk szerint részt veszünk a tanácskozáson azért, mert pártunk törhetetlen híve a nemzetközi kommunista mozgalom egységének, a szocialista országok összefogásának, valamennyi haladó, antiimperialista erő tömörülésének a közös ellenség, a világimperializmus ellen.

Végül szeretnék néhány szót szólni – nem részletekbe menve – belső kérdéseinkről. A belpolitikában – úgy gondolom – nincsenek különleges problémáink, és a kongresszuson sem lesznek. De a kongresszusi felkészülés azért sok fontos kérdést felvet, amelyek közül néhányat inkább csak megnevezek, mert döntések még nincsenek.

A szocialista építés alapkérdése az, hogy hol tartunk, és merre megyünk. Ez látszatra naiv kérdés, de ha közelebbről megvizsgáljuk, ez valódi kérdés, amely az élet legkülönbözőbb területein jelentkezik. Mondjuk: szélesedik az oktatási rendszer, többen kapnak egyetemi diplomát, ez is lehet egy szocialista cél, és így tovább, sorolhatnám a végtelenségig. De nekünk a társadalom alapkérdéseire kell válaszolnunk, arra, hogy meddig jutottunk el a szocialista társadalom építésében, s hova, milyen célok irányába törekszünk.

A választ ezekre a kérdésekre a most kidolgozás alatt álló programnyilatkozatnak kell megadnia: ez nehéz, de szükséges és hasznos munka lesz, segíteni fogja a mindennapi pártmunkát, és reméljük, a pártoktatást is.

Meg kell határozni a szocialista építés jelenlegi fejlődési szakaszát. Közismert, hogy a marxizmus klasszikusai megállapították: a kommunizmusnak két szakasza van. Mi most az első szakaszban vagyunk, a szocializmusban. Az bizonyos, hogy itt vagyunk, és nem a felső szakaszban. Ezt tudjuk külön vizsgálat nélkül is. A polgári államok politikusai nemegyszer kommunista országnak nevezik hazánkat. Mi erre csak azt

felelhetjük: bár így lenne, Magyarország csak szeretne kommunista ország lenni, de ott még nem tartunk. Tehát ebben a kérdésben, azt hiszem, vita nem lesz. De hogy a szocializmus melyik szakaszában vagyunk, hol tartunk ma, ez elméletileg még vizsgálatot, tisztázást, rendezést kíván. Úgy tűnik, hogy már a szocialista építés közben is jelentkeznek a kommunista társadalom egyes elemei és fordítva: lehet, hogy az építés valamely területén a társadalom még nem fogja elérni azt, amit szocialista megoldásnak nevezünk, viszont más téren már megjelennek a kommunizmus elemei. Gondolkodnunk kell tehát azon, hogy megjelöljük a társadalmi fejlődés rövidebb szakaszainak jellemző sajátosságait, céljait, és világosabbá tegyük, hol tartunk, mire törekszünk, mi az, amiért a következő néhány évben küzdünk, dolgozunk, mi az, amit a szocialista társadalom építése a dolgozó embereknek nyújtani fog.

Ezt csak azért említem, hogy jelezzem, milyen komplikált elméleti kérdésekkel kell nekünk ezen a kongresszuson szembenéznünk.

Itt van például a termelési eszközök tulajdonának problémája. Magyarországon szocialista rendszer van, s teljesen elhanyagolható mennyiségű termelési eszköz van magántulajdonban. Azt sem tudnánk pontosan megmondani, hogy eléri-e egyáltalán a 2 százalékot. A többi termelési eszköz társadalmi tulajdonban van. Két szocialista tulajdonforma van. Az állami tulajdon is és a szövetkezeti tulajdon is szocialista, de azért mindenki tudja, hogy még van a kettő között különbség, és valószínűleg fel kell vetni a kérdést, hogy ez a két szocialista tulajdonforma a jövőben hogyan fog alakulni. Ha nem is a napi kérdésekről szólva a határozatban, de a programnyilatkozatban világos választ kell erre adni, a távlatot meg kell jelölni. Azt hiszem, olyasmit kell kimondani – persze ez még jelenleg vizsgálódás tárgya –, hogy a két tulajdonforma olyan irányban fejlődik tovább, hogy a fejlődés későbbi szakaszában kialakul a fejlettebb kommunista tulajdonforma, amelyet egyetemes össznépi tulajdonnak lehet nevezni.

Azután itt van az osztályok közeledésének kérdése. Magyarországon két alapvető dolgozó osztály van, a munkásosztály és a szövetkezeti parasztság. Vannak más dolgozó rétegek, mindenekelőtt az értelmiség. Szemünk előtt megy végbe az osztályok közeledése a munka- és élet-

feltételek, az életforma stb. szempontjából. Önök nagyon jól tudják, hogy a termelőszövetkezeteken belül vannak szakmunkások, vannak alkalmazottak, vannak mérnökemberek és mások, akikre, ha megfeszülök, sem tudom azt mondani, hogy parasztok. Nem is voltak talán sohasem azok. Úgyhogy ez a folyamat is halad előre. A nagy dolgozó osztályok közelednek egymáshoz. A társadalom alapkérdéseit érinti ez, ezzel is szembe kell nézni, és megfelelő marxista választ kell adni arra is, hogy hogyan segítsük elő a dolgozó osztályok közeledését, a város és a falu, a szellemi és a fizikai munka közötti lényeges különbségek felszámolását.

Elkerülhetetlenül foglalkoznunk kell a termelés és az elosztás alapkérdéseivel. Ami az elosztást illeti, itt is az a helyzet, hogy még nem tudtuk teljes mértékben következetesen érvényesíteni a teljesítmény szerinti szocialista bérezés elvét, emellett azonban, nagyon helyesen és szükségszerűen, a családok megfelelő életszínvonalának biztosítására más természetű intézkedéseket is kell tenni, olyanokat, amelyek már közelebb vannak a kommunista megoldásokhoz.

Természetesen hozzá kell látni ahhoz, hogy a pártot, a párttagságot, a pártmunkát az új követelményeknek megfelelően továbbfejlesszük, s ugyanígy az államot, a szocialista demokrácia intézményrendszerét stb.

A belpolitikában legfontosabb vezérlő elvünk a munkásosztály vezető szerepe, a szövetségi politika, a munkás-paraszt szövetség, az összes dolgozó osztályok szövetsége, a kommunisták és pártonkívüliek szövetsége, a szocialista nemzeti egység erősítése. Valószínűleg a kongresszusnak is állást kell foglalnia abban, hogy a munkásosztály vezető szerepe, ugyanúgy, mint a szövetségi politika, a szocializmus építésének egész korszakára vonatkozik, és ameddig osztályok lesznek, addig nyilvánvalóan szükség lesz a munkásosztály vezető szerepére és a szövetségi politikára egyaránt.

A gazdasági építőmunkában természetesen elsőrendű kérdés lesz a termelőerők és a termelés fejlesztése, valamint az életszínvonal emelése. Ezekre a kérdésekre választ kell adni, mert minél inkább magáévá teszi valaki a marxista–leninista elveket, annál inkább izgatja a kérdések elvi megoldása. De mi jól ismerjük társadalmunkat, és nagyon jól tudjuk azt is, hogy a dolgozó tömegek nagy része a párt tevékenységének a mér-

legét nem azon vonja meg, hogy megfelel-e az elméleti tételeknek az, amit a Magyar Szocialista Munkáspárt csinál, hanem azon az alapon ítél, hogy hogyan javulnak a dolgozók életviszonyai, és hogyan gyarapszik az ország, hogyan fejlődik a társadalom.

A gazdasági munkánál feltétlenül foglalkozni kell majd olyan kérdésekkel is, mint saját erőink hatékonyabb mozgósítása, valamint a szocialista integrációban rejlő lehetőségek sokkal jobb kihasználása.

Végül a kongresszusra való felkészülés menetében, és magán a kongresszuson is nyilván nagyon sokat kell foglalkozni – a kérdés fontosságára való tekintettel – a kulturális építés alapproblémáival. Most a kultúrát a legátfogóbb értelemben említem, a közoktatást is, a közművelődést is beleértve. Nyilvánvalóan napirenden kell tartani az általános, a politikai és a szakmai képzés továbbfejlesztését, a szocialista tudat és közgondolkodás fejlesztését, a szocialista hazafiság és a szocialista internacionalizmus elmélyítését. És végül valószínűleg nagy figyelmet kell fordítani a személyiség kibontakoztatására. Ez összefügg olyan kérdésekkel, mint például a kispolgári szemlélet erősödése, amelytől meg kell szabadulnia társadalmunknak.

Mindnyájan tanúi vagyunk annak, hogy óriási tempóban fejlődünk, akár 5, 10 vagy 20 évet nézünk, nagyon nagy lépéseket tettünk meg; még a szocialista tudat terén is. A közgondolkodás ma már teljesen más Magyarországon, mint azelőtt volt. Ha megengedik, egy közvetlenül érzékelhető példát említek meg: mit nyert a szocialista közgondolkodás azáltal, hogy a magyar parasztság a szocializmus útjára lépett? Mindenki ellenőrizni tudja, hogy a magyar parasztember most teljesen másképp gondolkodik, mint a szövetkezés előtt. Sokszor az emberek szinte már maguk sem veszik észre, hogyan változtak meg.

Egy másik példa a szocialista brigádmozgalom. Korábban nem volt, majd megszületett, és ma már körülbelül 1 200 000 embert fog át. Ennek a mozgalomnak a nagyon egészséges szocialista vonásait mindenki ismeri, s ezeket támogatni, istápolni, erősíteni kell. Különösen azért, mert tulajdonképpen az egész társadalom jelszava lehetne az, ami a szocialista brigádok jelszava: szocialista módon élni, tanulni, dolgozni. Ennek lassan társadalmi követelménnyé kell válnia. És amikor arról beszélünk, hogy a személyiség kibontakoztatására megfelelő figyelmet kell fordítani,

akkor őszintén szólva arra gondolok, hogy hirdetnünk kell és mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy állampolgáraink, dolgozóink mind nagyobb és nagyobb számban szocialista emberré váljanak.

Elnézést kérek az ünnepi gyűlés résztvevőitől, hogy ezeket a kérdéseket itt sorra vettem. Ezt részben azért is tettem, mert meggyőződésem, hogy itt a főiskola falai között a mindennapi munka során lényegében ugyanezekkel a kérdésekkel foglalkoznak, és talán segít abban, hogy még jobban érezzék: aki a párt napi operatív munkájában vesz részt, vagy itt oktat, vagy itt tanul a pártiskolán, az ugyanazokkal a kérdésekkel foglalkozik.

Befejezésül engedjék meg, hogy még egyszer üdvözöljem az ünnepi gyűlés minden résztvevőjét a Politikai Főiskola e jubileumi ünnepségén, a Pártfőiskola fennállásának 25. évfordulóján. A tanárokon, a dolgozókon és a hallgatókon kívül szívélyesen üdvözlöm én is kedves külföldi vendégeinket, és szeretném megköszönni nekik, hogy főiskolánk meghívását elfogadva eljöttek hozzánk: az Önök jelenléte, részvétele a tudományos ülésszakon emeli az ünnep fényét, és segíti munkánkat.

Kérem a tanári kart és a hallgatókat is, hogy az új tanévben – most már visszatérünk a köznapi feladatokhoz – lankadatlan erővel dolgozzanak. A tanítás komoly munka, a tanulás is komoly munka. Ez ugyan főiskola, de azt hiszem, még itt sem árt, ha figyelmet fordítanak arra, hogy magát a tanulás tudományát is el kell sajátítani, mert most már olyan világot élünk, amelyben nemcsak a jó pap tanul holtig, hanem minden ember. Ezért kell segíteni abban, hogy szisztematikusan és pontosan elsajátítsák a tanulás tudományát, és alapos marxista–leninista ismereteket szerezzenek. A legfontosabb az, hogy tanuljanak meg marxista módon önállóan gondolkodni.

Végül megemlítem, hogy a főiskola – ha nem is kezdeti fokon, hanem főiskolai fokon – mindig nevel is, tehát nemcsak oktat. Az oktató-nevelő munkának meg kell értenie, hogy a tudás nem önmagáért van, nem is a diplomáért. A tudásnak meghatározott rendeltetése van: a marxizmus–leninizmus elmélete legfontosabb fegyverünk a szocialista forradalom teljes és végleges győzelméért folytatott harcban. Az elvtársak ezt természetesen nem itt hallják először, de legyen még erősebb az az eltökéltségük, hogy amennyire tudásukból és erejükből telik, végsőkig ennek az

eszmének a harcosai lesznek, és ami rajtuk múlik, azt mindig meg fogják tenni érte. Ez is része a képzésnek, és biztos vagyok benne, hogy megfelelő megértésre talál mind a tanári karnál, mind a hallgatóságnál.

Most végbemegy egy nemzedékváltás – bár természetesen a nemzedékváltás örökké folyik. Nem úgy, hogy belefújnak a sípba, és azt mondják, hogy most le kell lépni az illegális harcosoknak, majd azoknak, akik 1948-ig a hatalomért harcoltak stb. Ilyen nincs. De nemzedékváltás mint folyamat ténylegesen van. A párttagság s még inkább a szocializmus aktív hívei körében most már többen vannak a fiatalabb nemzedék tagjai: ha önök – mondjuk, a mi korosztályunk – elmennek egy tömeggyűlésre, megállapíthatják, hogy a résztvevők fele 1956-ban hat- vagy hétéves volt. Ha mi 1956-ra hivatkozunk, sokan azt mondják: kérem, én akkor négyéves voltam. Ez egy valóságos nemzedékváltás. De nehogy azt higgyék, hogy most a szocializmus építése egyszerűbb, mint a kiállás volt 1956-ban. Az kritikus helyzet volt, de a kérdések ott le voltak egyszerűsödve, viszonylag könnyen lehetett arra válaszolni, hogy jobbra vagy balra, a szocializmusért vagy ellene. Most komplikáltabbak a kérdések, nagyobb tudás kell hozzá, hogy valaki helytálljon.

De akárhogy váltják is egymást a nemzedékek, mi joggal követelhetjük ezektől a mostani nagyobb tudású fiatalabb káderektől, párttagoktól, a szocializmus híveitől, hogy nagyobb tudással, de a régi tűzzel és a régi áldozatkészséggel harcoljanak a szocializmus céljaiért. Ezért tanuljanak itt a főiskolán, és ezért dolgozzanak, ha visszamennek a munkahelyükre. Azért, hogy népünk minél hamarabb és a lehetőség szerint a legkisebb gond és megrázkódtatás árán menjen előre a szocializmus útján, és jusson oda, ahova mindnyájan szeretnénk eljutni, a kommunista társadalom építéséhez.

Ezekkel a gondolatokkal szeretném a jubiláló Politikai Főiskolát üdvözölni. Még egyszer jó egészséget és sok sikert kívánok a tanári karnak, a dolgozóknak és a hallgatóknak. Köszönöm a figyelmüket.

FELSZÓLALÁS
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN

1974. NOVEMBER

A Központi Bizottság 1974. márciusi ülésén határozott a párt XI. kongresszusának összehívásáról. Azóta a párt szokásos, folyamatos munkája kiegészült és bővült a kongresszusi felkészüléssel. A felkészülés többletfeladat; nem szabad azonban emiatt hátrányt szenvednie a párt mindennapi tevékenységének, hiszen ez is lényeges, talán legfontosabb része a párt XI. kongresszusára való készülésnek.

Napjainkban az adott népgazdasági terv minél jobb végrehajtása van napirenden. Teljesen világos, hogy a népgazdasági terv egyben egész szocialista építésünk programja, hiszen népgazdasági tervünk alkotja anyagi bázisát, keretét és lehetőségét a gazdasági és a kulturális építésnek is. Szeretném hangsúlyozni, hogy kielégítőek, jók az eredményei a szocialista terveink végrehajtásáért végzett munkának. A gazdasági építés adatait, azt hiszem, mindenki ismeri, hiszen az első félévről szóló statisztikai jelentés nyilvánosságra került, sőt a harmadik negyedév adatai is ismeretesek. Az ipari és a mezőgazdasági termelés, általában a termelés területén a tervezettet meghaladó eredményeket értünk el. Ugyanez vonatkozik a társadalom életét alapjában érintő más területekre, a közoktatástól az egészségügyi szolgáltatásig. E hatalmas, folyamatos munkának semmiképpen sem szabad törést szenvednie. A XI. kongresszusra való felkészülésünk központi kérdése, hogy szocialista építésünk idei terveit minél jobb eredménnyel valósítsuk meg.

A folyó munkákkal kapcsolatban megemlítem, hogy meglehetősen előrehaladott állapotban van az 1975. évi népgazdasági terv előkészítése – legalábbis a központi szervek részéről. E terv kidolgozásával párhuzamosan megkezdődtek az új ötéves terv kidolgozásának munkálatai. A kör tehát bővült, mert a munkát természetszerűen a kormány szervei

– a Tervhivatal és a Pénzügyminisztérium – kezdték meg, de most már megkezdődött az 1975-ös terv széles körű előkészítése a tanácsoknál és a termelő egységeknél, az üzemekben is. Figyelmet érdemel e munka egyrészt azért, mert szocialista építésünk további feltételeit határozza meg; másrészt azért, mert most különösen nehéz körülmények között folyik az 1975-ös terv előkészítése és új ötéves tervünk megalapozása is. Szükséges ezekről a különlegesen nehéz körülményekről szólnunk, hiszen nagy erőfeszítést és komoly munkát kívánnak egész pártunktól, valamint kormányzati és gazdasági szerveinktől.

Mint említettem, 1974-es népgazdasági tervünket megfelelő, lehet mondani, jó eredményekkel teljesítjük. Mivel azonban nem elszigetelten dolgozunk – és gazdasági munkánk nemzetközi háttere megváltozott –, a folyamatban levő népgazdasági tervünk egyensúlyi céljait – beleértve természetesen a nemzetközi mérleg megfelelő alakulását is – nem tudtuk elérni; messze elmaradtunk a tervben kitűzött céloktól. Közismert, hogy nemzeti jövedelmünk megtermelése körülbelül 50 százalékban a nemzetközi forgalomtól, export- és importteljesítményünktől függ. Azonban az utóbbi két-három évben – s különösen 1974-ben – a nemzetközi feltételek nagyon megromlottak számunkra. Nemzetközi áruforgalmunknak mintegy ⅓-a a nyugati tőkésországokkal bonyolódik. E forgalomban a magyar népgazdaságot rendkívül hátrányosan érinti a világpiacon az utóbbi időben végbement változás; a nyersanyag- és energiaforrásokkal, energiahordozókkal kapcsolatos kritikus helyzet: a nyersanyagok és az energiahordozók nagymértékű drágulása, valamint a nyugati világban mind veszedelmesebb arányokat öltő infláció.

A tőkés piacon végbemenő folyamat törvényszerűen érinti a magyar népgazdaság nemzetközi hátterének másik részét, a szocialista világpiacot, amely szintén nem teljesen független a kapitalista világpiac helyzetétől. Feltétlenül azzal kell számolnunk, hogy a szocialista világpiacon is változni fognak az árak, és bizonyos mértékig igazodnak, s igazodniuk is kell az általános nemzetközi árakhoz. E kérdés már napirenden is van.

Ismeretes, hogy a magyar népgazdaság nyersanyagban és energiaforrásban rendkívül szegény. A termelés folyamatos fenntartásához is nagy mennyiségű nyersanyag és energia behozatalára szorulunk. Szükségleteinket elsősorban a szocialista világból szerezzük be, de ipari és

mezőgazdasági termelésünkhöz folyamatosan be kell hoznunk a nyugati piacról is nyersanyagot, félkész gyártmányt, készárut, gépi berendezést és energiahordozókat. Akik gazdasági ügyekkel intenzíven foglalkoznak, tudják, hogy milyenek az árak. Az olaj ára jelenleg hatszor annyi, mint rövid idővel ezelőtt volt. Vagy például a cukor – amely nem is különleges cikk – világpiaci ára a korábbi évekhez képest szintén elképesztően magasra ugrott: az utóbbi másfél-két esztendőben tízszeresére növekedett. Valamikor mi exportáltunk cukrot, most importra szorulunk. A számítások szerint a jövő évben még többet kell behoznunk, mint az idén, s ez bizony nagy tehertétel a magyar népgazdaságnak. Az 1975-ös népgazdasági terv elkészítése tehát nem könnyű feladat a Központi Bizottság és a kormány, de a termelő egységek és a tanácsok számára sem.

Munkánk során ugyanakkor pártunknak, kormányunknak, a Magyar Népköztársaságnak eleget kell tennie nemzetközi kötelezettségeinek is, ami nagy területet fog át, s nagy aktivitást kíván. Központi szerveinknek tehát naponta meg kell birkózniuk a nemzetközi tevékenység terheivel is. Persze ezt a világért sem panaszként mondom, hiszen ez elengedhetetlen és szerves része pártunk, államunk, népünk tevékenységének, a szocializmus építésének: ahhoz, hogy építhessünk, békésebb, nyugodtabb világért kell harcolnunk.

Mindez hozzátartozik a helyzethez, azokhoz a feltételekhez, amelyek között pártunk XI. kongresszusára készül. Ezért hangsúlyozom: a kommunisták akkor készülnek megfelelő módon a XI. kongresszusra, ha minden erejüket megfeszítik és minden lehetőséget kihasználnak annak érdekében, hogy politikai, gazdasági és kulturális terveinket az idén minél jobban, minél megfelelőbben teljesítsük, s megfelelő mérleggel állhassunk a kongresszus elé.

A mindennapi munka és a kongresszusi felkészülés természetesen igénybe veszi a párt-, az állami és a gazdasági szerveket, a kulturális és tudományos élet dolgozóit, a tömegszervezeteket, a párttagokat, az aktivistákat.

A szocializmus ügyével rokonszenvező emberek lendületesen dolgoznak, nagy erőfeszítéseket tesznek. Szépen és jól kifejeződik ez a szocialista munkaversenyben, amit dolgozóink a XI. kongresszus és felszaba-

dulásunk 30. évfordulója tiszteletére indítottak szerte az országban. Külön is érdemes szólni a rendkívüli nehézségek között végzett munkáról, az idei őszi mezőgazdasági kampányról, amelynek – szerencsére, vagy hál' istennek, de még inkább a dolgozók erőfeszítésének köszönhetően – a vége felé tartunk. Emlékezhetünk rá: régen nem így zajlott az efféle kampány, s még a mozgósítás sem. Volt olyan időszak, amikor a falu emberei kínlódtak, a többiek meg nézték. Azután mozgósítottuk a városiakat, azok mentek segíteni, a falusiak egy része meg nézte őket. Most a mezőgazdaság dolgozói – rendkívül tiszteletre és elismerésre méltó módon – hallatlanul nagy erőfeszítéseket tettek, a városi dolgozók pedig a szó igazi értelmében magától értetődően segítségükre siettek. Ez, ahogy az ilyen hadműveletszerű kampányoknál lenni szokott, nagyarányú mozgósítással, bonyolult szervezéssel járt. De kitűnően sikerült, elérte célját, s megvan az eredménye. Úgy tűnik, hogy például a betakarításnál utolértük magunkat. Különösen fontos – s ezt mozgósítással nem is igen lehet közvetlenül segíteni –, hogy az őszi vetéseket is sikerül megfelelően befejezni. Hat héttel ezelőtt tehát csakugyan elképesztő nehézségekkel állt szemben a magyar mezőgazdaság és az ország; de különleges erőfeszítéssel sikerült túljutnunk rajtuk.

A helyzet jellemzéséhez hozzátartozik, hogy ilyen munka közepette kezdődött meg az ország felszabadulásának 30. évfordulójával kapcsolatos ünnepségsorozat. Méltón köszöntöttük a munkásosztály, a szocializmust építő népek, köztük a magyar nép nagy ünnepét, november 7-ét is. Az ünnepségeket jó légkör és hangulat, megfelelő politikai tartalom és szép külsőségek jellemezték.

Ilyen feltételek közepette készülünk kongresszusunkra. A Központi Bizottság 1974. márciusi döntésének megfelelően a Központi Bizottság végrehajtó szervei, apparátusa és más, a munkába bevont elvtársak azonnal megkezdték a kongresszusi anyagok készítésének és a szervezeti kérdések előkészítésének munkáját. A Központi Bizottság végrehajtó szerveinek három kongresszusi dokumentummal kellett foglalkozniuk. Elsőként a programnyilatkozat-tervezetet említem, mert annak kidolgozására a Központi Bizottság küldött ki bizottságot. Természetesen az irányelvekre és a szervezeti szabályzat módosítására vonatkozó előter-

jesztés is széles körű kollektív munka eredménye; ezeken a dokumentumokon is bizottságok dolgoztak.

A programnyilatkozat előkészítésére kiküldött bizottság hat ízben ülésezett, s többször tartott ülést az irányelvekkel foglalkozó bizottság, s a szervezeti szabályzattal foglalkozó elvtársak is számtalan tanácskozást tartottak. A három kongresszusi okmány előkészítését, összhangba hozatalát végül a Politikai Bizottság fejezte be, elvégezve a végső simításokat. Erre azért volt szükség, mert az okmányok szorosan összefüggnek egymással; nem lett volna helyes, ha előkészítésük egymástól függetlenül történik. A kiküldött bizottságok tehát elvégezték munkájukat; így véglegesíthette a Politikai Bizottság a dokumentumokat olyan formában, hogy azok a Központi Bizottság elé kerülhessenek.

A kongresszusi munka részeként a Központi Bizottság végrehajtó szervei megfelelően tájékoztatták a pártszervezeteket a teendőkről. A pártszervekben ugyanúgy, mint a központban, megfelelő módon és ütemben halad a kongresszusi előkészítő munka.

Ami a taggyűléseket illeti, a Központi Bizottság jóváhagyásával a legutóbbi kongresszust megelőző időszakban alkalmazott és bevált módszerrel dolgozunk most is, azaz két kongresszusi taggyűlés lesz. Az elsőn a pártszervezetek saját tevékenységüket tárgyalják meg és teszik mérlegre, a másodikon pedig a kongresszusi okmányokkal foglalkoznak majd. Az első taggyűlések már megkezdődtek és az elképzelés szerint december közepéig befejeződnek. A terv szerint 1975. január első felében fejeződnek be a második, kongresszusi taggyűlések, amelyeken a párttagság a kongresszus központi kérdéseivel és okmányaival kapcsolatban foglal állást.

Összegezve: a Politikai Bizottság nevében jelenthetem a tisztelt Központi Bizottságnak, hogy a XI. kongresszus előkészületei rendben, a Központi Bizottság döntésének megfelelően folynak. A Központi Bizottság mai ülése és állásfoglalása újabb nagy lépés lesz előre a kongresszusi felkészülés menetében.

A továbbiakban szeretném megindokolni a kongresszus szervezeti előkészítésére vonatkozó határozati javaslatot, amelynek jóváhagyását kérjük a Központi Bizottságtól. A kongresszus képviseleti rendjét a szervezeti szabályzat szerint a Központi Bizottság határozza meg. Az erre

vonatkozó javaslat azonos a X. kongresszus alkalmával érvényesített eljárással, vagyis 1000 tag után választanak a pártszervezetek egy kongresszusi küldöttet. Ez a pártunkban bevált gyakorlat szerinti normális képviseleti arány. Új az a javaslatunk, hogy 19 nagyüzem, ahol a párttagok száma meghaladja az ezret, kapja meg a közvetlen kongresszusi képviselet jogát. Ez eltérés a legutóbbi gyakorlattól, de rendkívül egyszerű: az üzem maga választhatja meg kongresszusi küldötteit, tehát a kongresszuson a területi képviseletek között – megnevezve – részt vehetnek bizonyos nagyüzemek küldöttei is. Kérjük, hogy a javaslatot támogassa a Központi Bizottság. Ugyanakkor az általában érvényes területi elvet nem akarjuk megsérteni; ezért szól úgy a javaslat, hogy ezek a nagyüzemek maguk válasszák meg kongresszusi küldötteiket, de azokat a területi pártkonferencián erősítsék meg. Ez, ha formalitásnak is tűnik, nem az, mert bizonyos jognak a kifejezése. Megemlítem, hogy érvényes az a korábbi páthatározat, amely szerint a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság – vagyis az előző kongresszus által választott testületek – tagjai ezúttal is teljes jogú résztvevői a kongresszusnak, tehát nem tanácskozási, hanem teljes joggal vesznek részt a kongresszus munkájában.

A javasolt napirend talán kicsit bonyolultnak látszik. Ennek az az oka, hogy a Központi Bizottságnak több okmányt kell majd benyújtania a kongresszushoz, s az ezekben tárgyalt kérdések nagyon szoros összefüggésben vannak egymással. Nem lenne tehát célszerű az okmányokat különkülön, önálló napirendi pontként tárgyalni. Ezért javasoljuk, hogy az első napirendi pont részeként nevezzük meg azt a három okmányt, amelyet a Központi Bizottság a végzett munkáról szóló beszámolóval egyidejűleg nyújt be a kongresszusnak megvitatásra, azzal a kéréssel, hogy fogadja el. Mivel azonban ezek az okmányok önmagukban is igen fontosak, azt javasoljuk, hogy a vita befejezésekor a kongresszus külön-külön szavazzon róluk. Feltétlenül kívánatos, hogy legalábbis a programnyilatkozat önálló kongresszusi határozatként is szerepeljen. Tehát az okmányokat egyidejűleg nyújtjuk be, együttes a vita, de a végén mindegyikről külön szavaz a kongresszus.

A már alkalmazott gyakorlatnak megfelelően az az elképzelésünk, hogy a kongresszusi küldöttek – a megfelelő felkészülés érdekében röviddel megválasztásuk után kézhez kapják a kongresszus alapdoku-

mentumait. Javasoljuk: tartsuk meg azt a bevált gyakorlatot is, hogy a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság előzetes írásos jelentést készít. Ebben rengeteg tényt, adatot közölhetünk, amelyekkel nem terheljük a Központi Bizottság szóbeli beszámolóját. Készül egy, a kongresszusi küldöttek felkészülését segítő statisztikai kiadvány is.

Kidolgoztuk a javaslatot a kongresszus két fő okmányával kapcsolatos eljárásra is. Ami az irányelveket illeti: azt gondoljuk, hogy ezt az okmányt most tegye közzé a Központi Bizottság. S amikor a taggyűlések már megvitatták, a Központi Bizottság ismét foglalkozzék vele. Akkor már a párttagság körében lezajlott vita ismeretében, a tapasztalatok figyelembevételével és hasznosításával véglegesítheti az irányelveket; s nyilvánosságra hozhatja, hogy ezt az okmányt nyújtja be határozati javaslatként a kongresszusnak.

A programnyilatkozatot illetően az az elképzelés: ha a Központi Bizottság elfogadja a benyújtott anyagot alapul, azt rövid idő alatt olyan formába öntjük, hogy különböző szervekkel, körülbelül 2000–3000 vezető pártmunkással megkonzultálhassuk. Véglegesítésére februárban kellene majd visszatérnie a Központi Bizottságnak, bár természetesen még ez sem lesz teljes véglegesítés, hiszen azt majd a kongresszusnak kell elvégeznie.

Konkrétan az a javaslatunk, hogy a programnyilatkozatot vitassa meg és véleményezze a budapesti és a 19 megyei pártbizottság, a megyei jogú városi és a budapesti kerületi pártbizottságok; a legtöbb alapszervezettel rendelkező öt nagyüzem pártbizottsága, a Politikai Főiskola Rektori Tanácsa, továbbá a Társadalomtudományi Intézet és a Párttörténeti Intézet vezető testületei. Az irányelvekkel egyidejűleg vizsgálhatják a programnyilatkozatot is és alakíthatják ki állásfoglalásukat, hiszen a két okmány összefügg egymással. Tehát vitassák meg a programnyilatkozatot és közöljék véleményüket a Központi Bizottsággal.

Javasoljuk, hogy az irányelveket és a programnyilatkozatot néhány testület, köztük a Hazafias Népfront Országos Tanácsa és a Tudományos Akadémia elnöksége véleményezze. Tulajdonképpen ez szövetségeseink megbecsülését jelenti, megfelel pártunk munkastílusának, s politikailag is helyes, hogy e két testület véleményét is kikérjük. De ezen túlmenően, bizonyos, hogy kézzelfogható segítséget is kapunk tőlük.

A kongresszus időpontjára vonatkozóan a Politikai Bizottság javasolja,

hogy a megnyitás napja 1975. március 17-e legyen; erre az időre befejezzük az előkészületeket. Elgondolásunk szerint a budapesti és a megyei pártbizottságok konferenciáját február végén, március elején tartják. A kongresszus színhelye ezúttal is az Építők Szakszervezetének székháza lesz. A munka menete és rendje is nagyjából ugyanaz lesz, mint legutóbb és annak előtte volt.

Javasoljuk, hogy a XI. kongresszusra – csakúgy, mint a X. kongresszusra – hívjuk meg a szocialista országok testvérpártjait, illetve az európai kommunista és munkáspártok képviselőit.

A Központi Bizottságnak fontos feladata, hogy a kongresszushoz közeledvén megfelelően megítélje a politikai helyzetet. Ha ebben egységes és világos a megítélése, akkor már egyszerűbb és könnyebb az okmányokkal kapcsolatban is állást foglalnia.

A továbbiakban a kongresszusi okmányok néhány lényeges vonásáról kívánok szólni. Az első, amire szeretném felhívni az elvtársak figyelmét, hogy ezekben az okmányokban aránylag kevés a kritikai megállapítás, jóllehet – mint a tennivalók felsorolásából kitűnik – nagyon sok még a megoldandó feladat. Ha emlékeznek rá, a X. kongresszus nyíltan kimondta: szocialista társadalmunkban, a szocializmus viszonyai között is vannak ellentmondások, bár nem antagonisztikusak. Ez szükséges és helyes állásfoglalás volt, de ahogy az ilyen elvi megállapításokkal történni szokott: divatba jött. Olyan vélemények is vannak, hogy ha nekilendülnénk, akkor az irányelvek, meg a programnyilatkozat felét ennek szánhatnánk; még ki sem merítenénk az ellentmondásokat, amelyek a szocialista viszonyok között is jelentkeznek és megoldást kívánnak.

A gazdasági, a kulturális építő munkában, sőt a politikai munkában is akad sok bírálnivaló. Mi mégis az okmányoknak ezt a formáját ajánljuk. Abból indulunk ki: mondhatja-e a Központi Bizottság, a párt azt, hogy a X. kongresszus határozatait végrehajtottuk? S mondhatja-e azt, hogy eredménnyel hajtottuk végre? Azt hiszem, mondhatja. Órákon át sorolhatnánk azokat a párthatározatokat, állami, gazdasági, kulturális, bel- és külpolitikai döntéseket, amelyek kivétel nélkül a X. kongresszus határozatainak végrehajtását jelentik. És az eredmények sem csekélyek. A társadalom életének összes fő területén nagy eredményekkel hajtottuk végre a X. kongresszus határozatait. Ilyen értelemben ma már a Magyar Nép-

köztársaság nem azonos a négy évvel ezelőttivel: más lett, megváltozott, mert sikeresen dolgoztunk az elmúlt négy évben fő céljainkért.

Arra is választ kell adnunk, hogy a gyakorlatban helyesnek bizonyult-e a X. kongresszus politikai irányvonala? A Politikai Bizottság véleménye az – és biztos vagyok benne, a Központi Bizottság is osztja ezt –, hogy igen! Ha ez így van, akkor erre az alapkérdésre nem adhatunk kétértelmű választ. Egyértelmű választ kell adnunk!

Ugyanakkor az okmányok szövegezéséből senki nem vonhat le olyan következtetést, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt, amely eddig reálisan ítélte meg saját helyzetét is, most el akarja hitetni önmagával: már minden problémát megoldott, és pihenhet babérain.

A Központi Bizottság, ha beszámol a kongresszusnak, nyugodtan elmondhatja: a X. kongresszus határozatainak végrehajtásán dolgozott, sikerült mozgósítania az egész pártot, a munkástömegeket, a többi dolgozót, a szocializmus híveit, és nagy eredmények születtek. Azt is elmondhatja a Központi Bizottság, hogy a X. kongresszus politikai irányvonala a gyakorlatban igazolódott, helyesnek bizonyult. A pártéletben a lenini normák érvényesülnek, a párt tömegkapcsolatai elevenek, erősek, s az elmúlt négy évben tovább erősödtek: a párt élvezi a tömegek támogatását. Elmondhatja, hogy jelentősen előrehaladtunk a gazdasági és a kulturális építőmunkában, az életszínvonal növelése terén és a külpolitikában is. Harcunknak megvan az eredménye. A mi nemzetközi tevékenységünknek is része van – természetesen megfelelő arányban – abban, hogy más ma a helyzet Európában és a világban is, mint négy évvel ezelőtt volt. A sok munka és harc nem volt hiábavaló, mert egy lépéssel közelebb kerültünk célunkhoz, a békésebb és nyugodtabb világhoz, amelynek megteremtése népünk elemi érdeke és a szocialista építés nélkülözhetetlen feltétele. Mindebből adódóan – s ez az első és alapvető következtetés – javasoljuk a Központi Bizottságnak, hogy kérje a párt XI. kongresszusától ennek a politikai vonalnak a megerősítését és folytatását.

Problémáink természetesen vannak, s a helyzet megítélésekor a Központi Bizottságnak ezeket is fel kell mérnie.

Meggyőződésem, hogy a párt fejlődött, növekedett és erősödött; a maga egészében ma jobban dolgozik, mint négy évvel ezelőtt. A pártszervek, a pártalapszervezetek munkájában is van fejlődés.

Társadalmunk az elmúlt négy esztendőben pozitív irányban fejlődött; alapvető vonásaiban erősödött a szocialista jelleg. Politikai értelemben elmondható, hogy társadalmunk szocialista egysége, összeforrottsága erősödött és szilárdabbá vált.

Nem a Központi Ellenőrző Bizottság megbízásából és képviseletében beszélek. De ha a KEB tapasztalatainak tükrében vizsgáljuk, hogy például milyen a közéleti emberek felelősségérzete, látunk olyan tüneteket, amelyek összeférhetetlenek a kommunista morállal. Vannak ilyen jelenségek és problémák a pártban és – szükségszerűen nagyobb mértékben – a társadalomban is. Kétségtelenül vannak tehát dolgok, amelyeken javítanunk kell, s amelyekkel a pártnak nagyon komolyan kell foglalkoznia. A kongresszusnak olyan munkát kell majd végeznie, amely a pozitív vonásokat, a pártot erősíti, s a társadalomban is visszaszorítja, megszünteti a negatívumokat.

A XI. kongresszus feladata – s ennek megoldását a Központi Bizottságnak a maga eszközeivel természetesen elő kell segítenie – a párt marxista–leninista jellegének, ideológiai, politikai és szervezeti egységének erősítése, a szocialista építés soron levő feladatainak kijelölése és a társadalom szocialista vonásainak erősítése. Meg kell továbbá mutatnia társadalmunk, népünk szocialista távlatait. Az emberek a gyakorlatban egyidejűleg látnak pozitív és negatív jelenségeket. Felvetődik bennük a kérdés, hogy: jó, de hova tartunk, merre halad társadalmunk? A XI. kongresszusnak erre választ kell adnia. Természetesen minden napirendjén szereplő témában választ kell adnia a meglevő gondokra. A párt programnyilatkozata azonban külön, kifejezetten azt a célt szolgálja, hogy bizonyos kérdésekben megjelölje az irányt, amerre tartunk. Ez most nagyon fontos azért is, mert segíti a nézetek tisztázását.

Mint már említettem, a három kongresszusi okmány, tehát a programnyilatkozat, az irányelvek és a szervezeti szabályzat között szoros az összefüggés. Nagyon sok olyan kérdés van, amit mindkét politikai okmányban – az irányelvekben és a programnyilatkozatban is – tárgyalunk. Ez szükségszerű, mert olyan feladatokról van szó, amelyek megoldásáért folyamatosan kell dolgoznunk, de tényleges megoldásuk távlati cél. Nem hallgathat tehát róluk a kongresszus az irányelvekben, amelyekben kijelöli a következő öt év feladatait, és a programnyilatkozatban sem,

amelyben a távlatokat jelöli ki. Bizonyos fontos, alapvető kérdéseket tehát mindkét okmányban tárgyalni kell. Az előkészítő bizottságok és a Politikai Bizottság is arra törekedett, hogy ha ezeket mindkét okmányban tárgyaljuk, akkor az irányelvekben folyamatos feladatokként fogalmazzuk meg, illetve azt az elemét hangsúlyozzuk, ami napi feladat, a programnyilatkozatban pedig távlati feladatokként foglalkozzunk velük.

A szervezeti szabályzatban csupán néhány olyan új elem, többségében javító, igazító módosítás van, ami a gyakorlati tapasztalat alapján helyesnek látszik, így ezekkel most nem kívánok hosszasan foglalkozni. Új elem, hogy a négyévesről ötéves ciklusra tér át a pártélet. Vonatkozik ez a kongresszusra és más választott pártszervek munkájára is. Ezzel függ össze az a változás, hogy eddig a választott szervek tagjaiknak 15 százalékát kooptálhatták. Ezt az arányt javasoljuk 20 százalékra felemelni, tekintettel arra, hogy ötéves ciklusról van szó. Indokolt, hogy öt év alatt a tagok 20 százalékának megfelelő új erőt kooptálhassanak.

Az ötéves ciklus nem okoz problémát a kongresszusnál, hiszen az bizonyos értelemben távlati kérdésekkel foglalkozik. Az indokolás ismert: azért ötéves a kongresszusi ciklus, hogy a tervciklusokkal összhangba kerüljön. De az ötéves időszak a választott testületek munkájában egy kicsit hosszú. Jogilag azonban nincs akadálya, s megmaradhatunk az öt évnél azért is, mert a „kritikus pontokon", az alapszervezetekben évenként vannak úgynevezett beszámoló taggyűlések, ahol szükség szerint a vezetőségek összetételét – a megfelelő szabályozás alapján – kiigazíthatják. Ez szükséges is, hiszen az alapszervezeteket közvetlenül érintik az áthelyezések és egyebek; ott – különböző okok miatt – nagyobb a fluktuáció.

A párttagnak változatlanul joga, hogy kilépjen a tagok sorából; a változás annyi, hogy a kilépést a pártszervezet is kezdeményezheti. A gyakorlatban lehetséges tehát, hogy a pártszervezet azt mondja például az olyan párttagnak, aki esetleg szembekerül a párt politikájával: elvtársam, ha nem értesz egyet a párt politikájával, légy szíves, lépj ki a pártból. A tagdíjaknál egyetlen módosítás, hogy van egy új kategória, amely a 10 000 forintnál magasabb fizetésűekre vonatkozik.

A következőkben néhány olyan kérdésről szólok, ami egyaránt szerepel az irányelvekben és a programnyilatkozatban. A külpolitika kérdéseire

most nem térek ki részletesen. Javaslom – s talán ezt nem is kell külön indokolni –, hogy a Központi Bizottság feltétlenül erősítse meg külpolitikai irányvonalunkat.

Az elvi kérdések között elsőként említem, hogy javasoljuk a legutóbbi kongresszus egyik elvi alaptézisének a megváltoztatását. Több kongresszuson – így a legutóbbin is – azt mondtuk, hogy a cél a szocialista társadalom teljes felépítése. Most az okmányokban ez a kifejezés nem szerepel. Helyette viszont szerepel egy másik kifejezés – nagyobb nyomatékkal a programnyilatkozatban –, hogy „a fejlett szocialista társadalom építése". Ennek indoka az, hogy az eddig használt vezető jelszavunk, illetve elvünk, a szocialista társadalom teljes felépítése, kicsit mechanikus fogalom. Sokszor beszéltünk már róla, a mi nyelvünkön olyan a csengése, az következik belőle, hogy ha a szocializmus teljes felépítéséről van szó, akkor nyilván valamilyen időpontban kimondhatjuk: most már teljesen felépült a szocialista társadalom. Úgy tűnik azonban, hogy a társadalom fejlődése nem ilyen mechanikusan megy végbe; tehát nincs határvonal, nincs adott naptári nap, ahol és amikor azt mondhatjuk, hogy a szocialista társadalom teljesen felépült. Annál kevésbé, mert a szocialista társadalom fejlődésének menetében, például az elosztás területén, már aránylag korán jelentkeznek olyan elemek is, amelyek már a kommunista társadalom elveit érvényesítik: van, amit nem a teljesítmény, hanem a szükséglet szerint osztunk el. Valószínű, hogy az ilyen elemek sokasodni fognak. A társadalom nem „megállj!"–„indulj!" alapon fog változni, hanem az organikus fejlődés során a mennyiségi változások minőségi változássá alakulnak majd át. Ez tehát az indoka annak, hogy javasoljuk: a korábbi elvi megállapítást változtassuk meg.

Úgy véljük, hogy megfelelő módon szerepel az okmányokban a számunkra legfontosabb politikai kérdés: a munkásosztály vezető szerepe, a munkás-paraszt szövetség, a szövetségi politika, a népfrontpolitika. Ezt az irányelvekben és a programnyilatkozatban is érintjük. A fogalmazásnak olyannak kell lennie, hogy érzékeltesse: a munkásosztály vezető szerepének, a munkás-paraszt szövetségnek, a szövetségi politikának, a népfront-mozgalomnak mint politikai szövetségnek nagy távlata van; s ez összefügg társadalmunk helyzetével, állapotával. Másképp kifejezve: amíg osztálytársadalom lesz, addig érvényes ez a politika, vagyis

érvényes a szocializmus építésének egész időszakára. Javaslatunk szerint ezt megfelelően kifejezésre kell juttatni ezekben az okmányokban.

A szocialista demokráciát illetően a legutóbbi kongresszuson fő törekvéseinket úgy fejeztük ki, hogy tovább kell fejleszteni az államéletet, a szocialista demokráciát. Most ez a társadalom alapkövetelményeként szerepel. Egész szocialista előrehaladásunk kulcskérdése a szocialista demokrácia továbbfejlesztése. Részkérdésként megnevezzük és tárgyaljuk is az üzemi demokráciát, ami már több éve napirenden van. Elméleti kérdésekkel foglalkozó pártszervekben, a szakszervezetekben és más vonalakon évek óta foglalkozunk az üzemi demokrácia kérdéseivel, hogy, ha lehetséges, valamelyest előbbre jussunk.

Nagyon fontos elvi követelményeket, köztük új dolgokat is leszögezünk az okmányokban az üzemi demokrácia erősítése érdekében. A Politikai Bizottság elfogadott egy külön programot, amely szerint – a Központi Bizottság, a Szakszervezetek Országos Tanácsa és a Minisztertanács közös levele és eligazítása alapján – bizonyos nagyüzemekben a gyakorlatban kell kikísérletezni és kipróbálni az üzemi demokrácia továbbfejlesztésének szóba jöhető néhány változatát. Meg kell várnunk, hogy a gyakorlat milyen tapasztalatokat hoz, mert az elméleti vizsgálódások eddigi eredményei még nem elegendőek ahhoz, hogy a Központi Bizottság nagyobb horderejű elhatározásra jusson. Olyan fontos dologról van szó, aminek bevezetésével nem szabad egyszerre az egész országban kísérleteznünk, mert könnyen zavart okozhatnak, s akkor nem fejlesztenénk tovább az üzemi demokráciát, hanem esetleg ártanánk magának az eszmének is. Ezért szerepel a javaslatokban csak az, hogy a pártszervezetnek legyen joga és kötelessége hozzászólni az üzemi tervhez. Ilyen joga és kötelessége eddig nem volt. Azután az, hogy munkásküldöttek kerüljenek be az olyan fontos vezető testületekbe, mint az igazgató tanács, az üzemi felügyelő bizottság. Az üzemi demokrácia másik területét illetően csak jelezzük, hogy mit akarunk. A „termelési értekezlet" fogalma helyett a „munkásgyűlés" fogalmát használjuk. A kettő persze nem azonos. Jelezzük, hogy a nagyüzemekben létre kell majd hozni a munkásság küldötteinek bizonyos szervét. Ennek általános bevezetését most még nem ajánljuk, ehhez gyakorlati tapasztalatok kellenek. Elgondolásunk szerint a közeli hónapokban megfelelő számú üzemben létrehoznak ilyen intéz-

ményeket, amelyeknek országos méretű bevezetéséhez – úgy tűnik – legalább egy-két esztendő tapasztalatai kellenek.

Mindkét okmány, az irányelvek és a programnyilatkozat is, tárgyalja a termelési eszközök tulajdonának néhány alapkérdését, az állami és a szövetkezeti tulajdon nagyon fontos témáját. Az irányelvekben elsősorban azt a feladatot és célt hangsúlyozzuk, ami a kongresszusi ciklusra szól: az eddigi vívmányok megszilárdítását, az állami és a szövetkezeti tulajdon további erősítését.

Javaslatunkban új a tulajdonközösséget is jelentő egyesülések, azaz a szövetkezetek közötti magasabb fokú egyesülések létrehozása. Ez gyakorlati kérdés, s ha a kongresszus így elfogadja, utána intézkedni is kell. Még inkább újdonságot jelentenek az állam és a szövetkezetek közötti egyesülések: ezek az állami és a szövetkezeti tulajdon új formáját alkotnák. A szocialista országok közül elsősorban a Szovjetunióban és Bulgáriában ilyen irányban már tettek gyakorlati lépéseket és az eredmények nagyon figyelemreméltóak, biztatóak.

Az irányelvekben és a programnyilatkozatban egyaránt szerepel a személyi tulajdon kérdése, ami – aligha kell külön bizonygatni – sokféle szempontból nagyon fontos. Ezért a két okmány a személyi tulajdonnak mindkét oldalát nagyon élesen megvilágítja. Az egyik oldal a személyi tulajdon gyarapodása, amit a szocialista építőmunka szükségszerű, hasznos velejárójának tartunk. Ebből következően az irányelvek kimondják, hogy a személyi tulajdont rendszerünk védi. De a másik oldalt, a személyi tulajdon korlátját is határozottan kell megvilágítani. Ez abban jut kifejezésre, hogy a személyi tulajdont, ha annak mértéke az egyéni és a családi szükségletet meghaladja, korlátozni kell.

További javaslat, hogy az ingatlan adásvételét állami ellenőrzés alá, gyakorlatilag állami kézbe kell venni. Ingatlan tehát csak az állam útján cserélhetne majd gazdát, mert másként nem lehet elejét venni az olyanfajta üzérkedésnek, káros vagyongyűjtésnek, ami munka nélküli jövedelmet eredményezhet, s amit pártunk ellenez.

Az okmányokban megfelelően szerepel a gazdasági és kulturális építőmunka. Megemlítem, hogy az új ötéves terv fő mutatói még nincsenek véglegesen kidolgozva; ez nagy és nehéz munka lesz. A Politikai Bizottságnak azonban az a véleménye: feltétlenül szükséges, hogy az ötéves

terv legfőbb vonásai szerepeljenek az irányelvekben; legyenek benne a párt elképzelései, amelyeknek megvalósítására mozgósíthatjuk majd a dolgozó tömegeket.

Véleményünk szerint társadalmunknak, a magyar népgazdaságnak, figyelembe véve minden nehézséget, olyan a helyzete, hogy – ha nagyon kemény munkával is – feltétlenül biztosítható az előrehaladás a gazdasági termelőmunkában, az életszínvonal növelésében és a szocialista fejlődés más követelményeinek teljesítésében. Ennek érdekében természetesen pontosan kell terveznünk, s a helyzet azt követeli, hogy erőinket az eddiginél sokkal határozottabban és hatékonyabban mozgósítsuk. Elsősorban a termelőberendezések jobb kihasználására gondolunk.

Ha majd terveinket kidolgoztuk, megfelelő helyzetképet kell adnunk az ország közvéleményének is, hogy megértessük: feltétlenül lépéseket kell tennünk erőink és tartalékaink jobb mozgósítására.

További fejlődésünknek természetesen feltétele az is, hogy a szocialista országok, a KGST-országok együttműködésében rejlő lehetőségeket az eddiginél lényegesen jobban kihasználjuk.

Az új ötéves terv – amit majd törvénybe iktatunk – csak 1975 végén lesz ténylegesen kész és teljes. Alapjaiban előreláthatóan az év közepén fogja majd a Politikai Bizottság – és nyilván a Központi Bizottság is – megtárgyalni. Ennek ellenére azt javasoljuk és kérjük, hogy a Központi Bizottság úgy foglaljon állást: a kongresszus hagyja jóvá e terv kellő lelkiismeretességgel, realitással és természetesen szocialista elgondolással megjelölhető néhány fő mutatóját. Szocialista ország vagyunk, szükséges tehát, hogy kongresszusunk munkaprogramot adjon.

Az életszínvonal kérdései is szerepelnek az irányelvekben. Nagyon komoly feladat, hogy a jövőben is biztosítsuk a reálbér és a reáljövedelem bizonyos növekedését. A felmérések szerint a fejlődés üteme valószínűleg kisebb lesz, mint az utóbbi években volt, de azért emelkedés lesz. Ezt biztosítani lehet. Minden körülmények között fenn kell tartani az ellátási szintet is. Ilyen jellegű célokat fejeznek ki a számok.

A nyugdíjrendszer és a társadalombiztosítás bizonyos fejlesztése az okmányban nem tételesen, hanem csak utalás formájában szerepel. Úgy gondoljuk, hogy ezen a téren – egyéb problémáinktól függetlenül – előre kell lépnünk. Súlyos gondokról van szó, többek között a régi nyug-

díjasok problémáiról is, amelyek elsősorban az idős munkásoknak jelentenek nagyon nagy nehézséget. Szó van a paraszti nyugdíjkorhatár korrekciójáról is. Az az elképzelésünk, hogy öt év alatt fokozatosan egy szintre kell hozni a munkások és az alkalmazottak nyugdíjkorhatárát. És szó van a társadalombiztosítás sok egyéb vonatkozásáról, köztük különböző járandóságok rendezéséről is. Nagy fontosságú társadalmi kérdések ezek. Helyes tehát, ha a kongresszus szögezi le, hogy itt előbbre akarunk lépni, s mond majd erről több konkrétumot.

Az irányelvekben szerepel a lakáskérdés is. Rövid távra megszabunk bizonyos lakásépítési programot; hosszú távra pedig 1,5–2 millió lakás építését irányozzuk elő. A tényleges lakásépítési terv csak az ötödik ötéves terv jóváhagyásakor válik véglegessé, de ilyen nagyságrendű célok fogalmazhatók meg az okmányokban, mert a tényleges helyzet is azt követeli, hogy körülbelül ilyen ütemben folytatódjék a lakásépítés.

Az ideológiai munkában törekvéseink világosak. Elmondhatjuk: elértük azt az eredményt, hogy a marxizmus az egész magyar szellemi életben vezető, hegemón szerepet tölt be, s a társadalomtudományokban ennek további erősítésére törekszünk. Azt hiszem, jogos követelmény, hogy a társadalomtudományokban a marxizmus–leninizmus monopolhelyzetben legyen; ez szerintem nem korlátozza az alkotói és a kutatói szabadságot. Szakkörökben csak kutassanak, vitatkozzanak a tudományok művelői; s úgy vélem, a szakfolyóiratokban is helye van a polémiának. Amit azonban propagálunk, tízezres vagy éppen milliós példányszámban kiadunk, illetve, amit az egyetemen oktatunk, annak marxista–leninistának kell lennie! Óriási munkát kell végezni a marxista elmélet tisztaságának védelmében. Külön feladat az imperialisták úgynevezett fellazítási törekvéseinek visszaverése, s nagy feladataink és céljaink vannak a szemlélet formálásában, az egoizmus leküzdésében is. Az egoizmus elleni harc során folytatnunk kell a meggyőzést, a jóra intést, de elsősorban azokat a jogszabályokban meglevő hézagokat kell eltömnünk és megszüntetnünk, amelyeken keresztül a társadalom tagjainak nem kis részében az egoizmus táplálkozik. Általános célunk az ideológiai munkában, hogy az igazi szocialista társadalmi normák általánossá tételéért dolgozzunk és – ahol kell – harcoljunk. Érzékletesen fejezi ezt ki a „szocialista módon élni, dolgozni, tanulni" jelszó. Ezt kell mind nagyobb mértékben és lehe-

tőség szerint minél rövidebb idő alatt társadalmi normává tenni! Néhány szót még a programnyilatkozat elvi kérdéseiről. Abból indulunk ki, hogy az 1948-as pártegyesülési kongresszuson elfogadott programnyilatkozatban kitűzött célokat pártunk, munkásosztályunk, népünk elérte, sőt, sok tekintetben túlhaladta. Mivel egy ilyen okmányban a történelmi folyamatosságot érzékeltetni kell, természetesen fölvetődött, hogy a programnyilatkozat milyen arányban foglalkozzék a történelmi múlttal, milyen arányban a jelennel, illetve a jövővel. Úgy gondoljuk, hogy sikerült a megfelelő arányokat kialakítani. Szeretném hangsúlyozni: a döntő természetesen az, hogy a programnyilatkozat a jövő perspektíváját mutassa meg. Ha erre képes, akkor bizonyos kérdésekben betölti funkcióját. S talán érdemes megismételni, hogy azért nevezzük ezt a dokumentumot programnyilatkozatnak és nem programnak, mert csak a legfontosabb célokat és törekvéseket jelzi. Ennek az okmánynak az a funkciója, hogy a jövőre vonatkozó törekvéseinket mutassa meg. A történelmi múlt, továbbá a jelen elemzése itt annyiban hasznos és szükséges, hogy arra építhetjük a jövőre való utalást.

A programnyilatkozat fontos kérdésekben tartalmaz elvi állásfoglalást – bizonyos esetekben nem is újat –, de amit kimond, annak megvan a jelentősége; más jellegű okmány, mint egy-egy közbeeső párthatározat.

A pártról abban az értelemben szól a programnyilatkozat, hogy a munkásosztály pártja. De nemcsak a munkásosztálynak van rá szüksége, hanem a szocializmust építő népnek, az egész társadalomnak. Nélkülözhetetlen funkciót tölt be, s az egész dolgozó nép pártja lesz.

A programnyilatkozat állást foglal az állammal kapcsolatban is. Ez – jóllehet nem új kérdés – nem maradhat ki belőle. Kimondja egy helyütt, hogy államunk a proletárdiktatúra állama. Mert, ha 1948-ig visszatekintünk, továbbá a jelenről szólunk, és két évtizedre előre nézünk, akkor az a tudományosan megalapozott megállapítás, hogy államunk a proletárdiktatúra állama. Megfelelően szól a programnyilatkozat arról is, hogy a munkásosztály hogyan vívta ki, hogyan gyakorolja a hatalmat és kiket von be a hatalom gyakorlásába.

Azt is hangsúlyozni kell, hogy a nemzetnek és a szocialista építésnek szüksége van az államra. Erről sokféle nézet kapott lábra, még a munkásosztályon belül és imitt-amott a kommunista világmozgalomban is.

Újabban már az Amerika Hangja és a Szabad Európa Rádió is reklamálja, hogy a szocialista országok miért nem követik Marxot, mikor hal már el az állam. Ki kell mondanunk, s meg is kell indokolnunk, hogy a belső helyzet és a szocialista építés követeli és igényli az állam létét és működését. Megjelöli a programnyilatkozat a távlatot is; azt, hogy végső fokon össznépi állammá fejlődik, s megjelennek és megerősödnek majd a társadalom kommunista önkormányzatának elemei. Mi tehát helyesnek tartjuk marxista módon kijelenteni azt is, hogy államunk proletárdiktatúra, és azt is, hogy majd kommunista önkormányzat lesz a társadalomban.

A programnyilatkozat a tulajdon kérdése kapcsán kicsit messzebbmenően foglalkozik a szocialista tulajdonnal, mint az irányelvek. Külön kérdés a föld – ezzel is megfelelően foglalkozik. Kimondja – az irányelvekkel összhangban –, hogy a jelenlegi formában erősítjük a tulajdonviszonyokat. Ugyanakkor azt is kimondja, hogy a föld nemzeti kincs. Ez nem jogi meghatározás, de arra figyelmeztet, és azzal van összefüggésben, hogy a föld nem olyasmi, amit csak úgy lehet adni-venni, csereberélni, meg átalakítani állami tulajdonból szövetkezeti tulajdonná, szövetkezetiből magántulajdonná. Végső soron nem ez a perspektíva, hanem az, hogy létezzen és szilárduljon meg az állami tulajdon és a szövetkezeti tulajdon is. A szövetkezetek kezelésében levő földek feltétlenül váljanak oszthatatlan vagyonná, adásvételük legyen tiltott.

Az állami és a szövetkezeti tulajdonformának – természetesen nemcsak a földtulajdont illetően, hanem általában is – fejlődnie, s ennek során közelednie kell egymáshoz, és végső fokon – a dokumentum ezt is kimondja – az össznépi kommunista tulajdon formáját kell majd fölvennie. Azt hiszem, nem szükséges magyarázni: nagy a politikai jelentősége annak, hogy a párt programnyilatkozat formájában, világosan és félreérthetetlenül körvonalazza a tulajdonviszonyok távlati alakulását.

A programnyilatkozatban vannak konkrét, programatikus elképzelések. Szerepel benne, hogy 15–20 év alatt a termelést, a termelékenységet bizonyos hányaddal növeljük, a szakemberképzést kiterjesztjük, fejlesztjük az oktatást, a szakképzést. Szerepelnek az életszínvonalra, a lakásépítésre vonatkozó céljaink és van általános utalás néhány nagy létesítményre: erőművekre, energiaforrásokra és másra. Ezeket nem volt egyszerű beépíteni, mert például a gazdasági ügyekért felelős emberek

nem szívesen írnak le konkrét dolgokat akkor, amikor még sem az ötéves terv, sem a 15 éves távlati terv nincs végső, kész stádiumában. A jó értelemben vett viták, mérlegelések után azonban az a nézet kerekedett felül, hogy ezek nélkül a dokumentum nem volna programnyilatkozat. Mert, ha kiveszem belőle a termelésnövelésre, az életszínvonalra, a lakásra, a létesítményekre, a képzésre vonatkozó programokat, marad egy tudományos marxista okmány, amit talán csak a marxizmus iránt intenzíven érdeklődő emberek olvasnak el, mások nem. Nálunk azonban, ahol az egész társadalom vezetésének felelőssége nyugszik a párton, s ahol a szocializmus épül, a kommunista párt programnyilatkozatának olyannak kell lennie, hogy programot adjon a nem marxistáknak is, az egész dolgozó népnek. Ezért kerültek bele és ezért szükséges, hogy benne legyenek ezek a konkrétumok.

Megismétlem: véleményünk szerint a Központi Bizottság nyugodtan állhat a kongresszus elé, mert a párt – a maga tevékenységi területén – valóban a X. kongresszus feladatainak megoldásán dolgozik, megfelelő eredménnyel. Hozzátartozik a helyzetképhez az is, hogy természetesen az ellenség is készül a XI. kongresszusra. Az ellenséges sajtó és rádió, a kapitalista hírharangok – meglehet, nekik is van felkészülési programjuk – nagyon behatóan és sokat foglalkoznak problémáinkkal. Úgy akarják beállítani, hogy most nagy bajban van, nagy nehézségekkel küzd a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság. Ezt ki is kerekítik azzal, hogy nézeteltérések, viták vannak; hogy a párt politikája ilyen irányban, meg olyan irányban fog változni; hogy a reform meghal, kemény vonal következik, és így tovább. Mindezt kiegészítik különféle személyi kombinációkkal.

Ellenzéki, ellenséges irányzatokról pártunkban nem lehet beszélni. Közismert azonban, hogy egy-egy kérdés megoldási módját, megközelítését illetően ténylegesen vannak bizonyos viták a magunk köreiben is. Meggyőződésünk szerint ez szükségszerű, természetes és normális. Ebből és az objektív helyzet nehézségeiből adódóan nemcsak Nyugaton, hanem itthon is vannak, akik így foglalkoznak a kongresszussal. Vannak kispolgári gondolkodású és szemléletű emberek, akik talán nincsenek is rossz viszonyban a szocializmussal. De mint afféle kispolgárok, mindig éppen akkor válnak bizonytalanokká, amikor nem kellene. Nem mentes ettől a

párt sem: pártunkon belül is vannak olyanok, akik az utóbbi időkben bizonytalanabbakká váltak, mint korábban voltak.

Több-kevesebb hitellel terjesztenek különféle nézeteket. De ez így szokott lenni. Minden kongresszus előtt néhány hónappal rágyújt a maga nótájára, akinek rá kell gyújtania: változik vagy nem változik a politika; milyen személyi változások lesznek: ez marad, az nem marad. Most is így van, bár az az érzésem, hogy most egy árnyalattal több a találgatás, mint a X. kongresszus előtt volt. A legkülönfélébb személyi kombinációk vannak forgalomban. De hát ismerik az elvtársak ezeket a szóbeszédeket, amelyek bizonyos fokig politikává is válnak. Tény, hogy még felelős embereknél is érzékelhető bizonyos fajta tartózkodás, „mit lehessen tudni" alapon. Mindez hozzátartozik a valóságos helyzethez.

Ezeket a körülményeket is figyelembe véve, az a meggyőződésem, hogy nyugodtan dolgozhatunk. A kongresszusi felkészülés körülményei nem rosszak. A Központi Bizottságon, a párton múlik, hogy sikeres legyen a kongresszusi kampány, jó legyen és megfelelő döntéseket hozzon a kongresszus. Mély meggyőződésem – s ezt a Politikai Bizottság nevében is állíthatom –, hogy a párt XI. kongresszusa megfelelő választ fog adni mindarra, amit egyesek megkérdőjeleztek vagy amire ténylegesen válasz, döntés, eligazítás szükséges. Úgy gondolom, ez olyan válasz lesz, ami meg fogja nyugtatni a szocializmus őszinte híveit hazánkban és határainkon túl is. Ellenségeinket és rosszindulatú kritikusainkat pedig lehűti majd. Mindent meg kell tennünk, hogy így legyen; hogy a párt XI. kongresszusa erősítse meg a pártunk tevékenységét vezérlő marxista–leninista elveinket, azok alkotó gyakorlati alkalmazását, bevált politikánkat. A fő irányt megtartva fejlessze tovább ezt a politikát, ahogy ezt minden kongresszusán tette, s ahogy szükségszerű és elkerülhetetlen is. S folytatni fogja azt a tevékenységét, amit eddig is folytatott.

Azt hiszem, a Központi Bizottság is egyetért azzal, hogy pártunk megy tovább a maga útján, amelyen nem tegnap óta jár, s amelyről nem fog letérni. Megvédjük, megerősítjük és tovább fejlesztjük vívmányainkat a népgazdaság minden területén, a kultúrában, a belpolitikában, a szövetségi politikában és természetesen nemzetközi kapcsolatainkban is. Megvédjük és gyarapítani fogjuk vívmányainkat – az ország és a nép, a szocializmus és a haladás nemzetközi ügye javára!

BESZÉD
A MAGYAR–BOLGÁR BARÁTSÁGI NAGYGYŰLÉSEN

1974. DECEMBER

Őszintén köszönöm a baráti fogadtatást, amelyben részesítettek bennünket. Szívből üdvözlöm önöket, a magyar–bolgár barátságnak szentelt mai gyűlésünk minden résztvevőjét. Átadom önöknek s az önök személyében e nagy magyar ipari vállalat, az Egyesült Izzó, a régi munkásnegyed, Újpest, a főváros és az ország minden dolgozójának a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának és kormányának üdvözletét és jókívánságait.

Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy e napokban hazánkban üdvözölhetjük a szocializmust építő testvéri bolgár nép kiváló képviselőit. Engedjék meg, hogy én is külön köszöntsem itt, a körünkben megjelent szeretett vendégeinket, jó barátainkat. Köszöntöm a nemzetközi kommunista mozgalom nagyrabecsült harcosát, a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkárát, a Bolgár Népköztársaság Államtanácsának elnökét, Todor Zsivkov elvtársat, köszöntöm a bolgár párt- és kormányküldöttség minden egyes tagját.

Nagy megelégedéssel szólhatok arról, hogy küldöttségeink tárgyalásait, amelyeken kapcsolataink és közös harcunk minden fontos kérdését érintettük, áthatotta a megbonthatatlan magyar–bolgár barátság szelleme, s az a közös óhaj, hogy tovább erősödjék együttműködésünk és harci szövetségünk népeink, a szocializmus és a béke javára. Mély meggyőződésem, hogy a bolgár párt- és kormányküldöttség mostani magyarországi látogatása, az ezekben a napokban végzett közös munka fontos hozzájárulás az országainkban folyó szocialista építőmunka lendületes folytatásához, éppen úgy, mint a népek barátságához, közös imperialistaellenes harcához.

A magyar munkásosztály, népünk élénk figyelemmel kíséri a testvéri

bolgár nép alkotó munkáját, ismeri életét, nagyra értékeli a szocialista társadalom építésében elért kimagasló sikereit.

Örömmel tölt el bennünket, hogy a testvéri bolgár nép a felszabadulás óta eltelt nem egészen három évtized alatt – fölszámolva a történelmi múlt súlyos örökségét – a társadalmi élet valamennyi területén mélyreható forradalmi változásokat valósított meg, korszerű nagyipart és mezőgazdaságot teremtett, s a fejlett szocialista társadalom felépítésén munkálkodik. E hatalmas fejlődést tanúsítja, hogy a rövid idővel ezelőtt még agrár jellegű Bulgáriában a nemzeti jövedelemhez az ipar az építőiparral együtt ma már csaknem 60 százalékkal járul hozzá.

Tudjuk, hogy ilyen eredmények elérésére csak az a nép képes, amely jól látja munkájának értelmét és szabadon kibontakoztathatja alkotó energiáját. A Bolgár Népköztársaságban a népgazdaság gyors ütemű növekedése, az új iparágak meghonosítása, a szocialista mezőgazdaság megteremtése együtt járt a kultúra fellendülésével, a tudomány jelentős fejlődésével. A dicső dimitrovi hagyományokat követő bolgár testvérpárt vezetésével elért valamennyi eredmény a dolgozó nép jólétét, életkörülményeinek javulását, boldogulását, szellemi értékeinek gyarapodását szolgálja.

Mi szívből gratulálunk eddigi nagyszerű eredményeikhez és őszintén kívánjuk, hogy a bolgár kommunisták s a testvéri bolgár nép további kiemelkedő sikereket érjen el a pártjuk X. kongresszusán elfogadott határozatok megvalósításában, a hatodik ötéves terv teljesítésében, a haza felvirágoztatásában.

Örömmel tájékoztattuk bolgár vendégeinket arról, hogy a szocializmust építő népek nagy családjának tagjaként a magyar nép is biztosan, eredményesen halad előre a szocializmus építésének útján. Központi Bizottságunk múlt heti ülésén felmérte a tavaly novemberi állásfoglalás óta megtett utat és megállapította, hogy a X. kongresszus határozatainak végrehajtása az állásfoglalás szellemében fölgyorsult és következetesebb lett.

Belpolitikai helyzetünk kiegyensúlyozott. Érvényesül a párt vezető szerepe, szilárd a tömegkapcsolata. A szocialista demokrácia széles körű kibontakoztatásával és fejlesztésével tovább szilárdul társadalmi rendszerünk. Tovább erősítettük munkásosztályunk vezető szerepét, a munkásosztály és a parasztság szövetségét, s a szocialista nemzeti egységet.

Gazdasági életünkben túl vagyunk a negyedik ötéves terv derekán.

Népgazdaságunk a X. kongresszuson kijelölt gazdaságpolitikának megfelelően fejlődik. Erősítettük a szocialista tervgazdálkodást. Országgyűlésünk megalkotta a tervtörvényt, s a népgazdasági tervező munka szervezeti feltételeinek javítására létrehoztuk az Állami Tervbizottságot. Fejlesztettük a gazdasági munka pártirányítását. Gazdaságirányítási rendszerünk növelte szocialista tervgazdálkodásunk hatékonyságát, széleskörűen kibontakoztatja előnyeit.

Mindez a főbb gazdasági mutatókban is tükröződik. Ez évben nemzeti jövedelmünk a tervezettnél nagyobb mértékben, 6–7 százalékkal emelkedik. Az ipari termelés – elsősorban a termelékenység növelésével – mintegy 7 százalékkal lesz nagyobb a tavalyinál.

Szocialista mezőgazdaságunk idei termelése jónak nevezhető, mert a kedvezőtlen, aszályos időjárás ellenére 5–6 százalékkal haladta meg az előző évit. Új fejlődési szintet értünk el, amikor országos átlagban hektáronként 34,7 mázsa búzát, 40–41 mázsa kukoricát takarítottunk be, és 6 millió hektoliter borunk termett. Állattenyésztésünk is fellendülőben van, szarvasmarha- és sertésállományunk érzékelhetően növekszik.

Népgazdaságunk fejlődésével szoros kapcsolatban áll pártunk életszínvonal-politikája. Az egy főre jutó reáljövedelem 1973-ban – várhatóan – átlagban 4,5 százalékkal emelkedik. Az idén külön béremelést hajtottunk végre a nagyüzemi munkások és az állami építőipar dolgozóinak körében. További rétegekre terjesztettük ki a munkaidő-csökkentést. A lakosság áruellátása kielégítő, lakásépítési tervünket teljesítjük.

Változatlanul fő célkitűzésünk: a gazdasági életben kibontakozó kedvező tendenciák erősítése, a termelési szerkezet javításának meggyorsítása, a gazdálkodás hatékonyságának fokozása.

Ideológiai, tudományos és kulturális életünk élénk; az alkotó viták jellemzik. Nőtt a marxista–leninista eszmék befolyása, az egyetértés szocialista céljainkkal, erőteljesebb és következetesebb lett a harc a társadalmunktól idegen jelenségekkel, eszmei behatásokkal és torzulásokkal szemben. Pártunk oktatáspolitikai és tudománypolitikai irányelvei a megvalósulás szakaszában vannak.

Nem állítjuk, hogy nincsenek problémáink, de minden okunk megvan arra, hogy az új év küszöbén bizakodva nézzünk előre. Pártunk X. kongresszusa világos utat mutatott a szocialista társadalom építéséhez, most

hagytuk jóvá a jövő évi népgazdasági terv megalapozott irányelveit. Van harci programunk, van erős pártunk, szilárd munkásosztályunk, kipróbált szövetségi politikánk, vannak hű barátaink és szövetségeseink határainkon túl. Vívmányainkra, eredményeinkre az élet minden területén bizton építhetjük szocialista jövőnket. A magyar nép minden nehézséget leküzdve, rendületlenül halad előre a szocialista társadalom teljes felépítésének útján.

Nekünk, magyar kommunistáknak nagy erőt ad, hogy a bolgár–magyar kapcsolatok szilárdak, pártjaink, országaink kapcsolatai a marxizmus–leninizmus eszméinek, a proletár internacionalizmus elveinek alapján állandóan erősödnek, és mind sokoldalúbbá, gyümölcsözőbbé válnak. Ennek szilárd alapja, hogy teljes közöttünk az egység és az egyetértés minden fontos elvi, politikai kérdésben. Pártjaink, népeink testvéri viszonyában meghatározó jelentősége van annak, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártjával, a Szovjetunió népeivel összeforrva, a szocialista országok közösségében egymást segítve együtt haladunk előre.

Bár országaink nem határosak, népeink történelmének sok közös vonása van. Barátságunkat sok évszázad eseményei formálták, érlelték. A bolgár és a magyar nép legjobbjai együtt harcoltak a török hódítók, a Habsburgok, az antant-ellenforradalmárok és a hitleri fasiszták ellen. A magyar nép történelmének kiemelkedő sorsfordulóján, a hazánk felszabadításáért vívott ütközetekben a bolgár nép fiai együtt küzdöttek a szovjet hadsereg katonáival. Az elesett bolgár hősök emlékét népünk kegyelettel, hálával őrzi. Eltökélt szándékunk, hogy szüntelenül erősítjük a barátság szálait a szocializmust építő testvéri bolgár néppel, vállvetve küzdünk közös céljaink megvalósításáért, még inkább egyesítjük erőinket a béke, a szocializmus javára.

A magyar–bolgár barátság, a Bolgár Népköztársasággal való szövetség és együttműködés az elmúlt évtizedekben jól szolgálta mindkét nép érdekeit, internacionalista céljait. Kapcsolataink az 1969-ben megújított barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés szellemében fejlődnek, s a társadalmi élet valamennyi fontos területét átfogják.

Dinamikus a fejlődés a gazdasági együttműködésben. A mostani ötéves tervidőszakra érvényes árucsere-forgalmi megállapodás az előzőhöz mérten igen jelentős, mintegy 72 százalékos növekedést irányoz elő. Ennek

realizálása nagy erőfeszítéseket igényel. Biztatóak eredményeink a termelési együttműködésben is; egyre növekvő számban kötünk az ipar különböző ágaiban fontos kooperációs és mindkét félnek előnyös szakosítási megállapodásokat. Hasznosak közös vállalkozásaink. Megfelelő gondossággal foglalkozunk távlati együttműködésünkkel is, az 1975 utáni évekre szóló terveink összehangolásával, s a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában a tagországok közti hatékonyabb gazdasági integrációt szolgáló közös feladataink egyeztetésével.

Kapcsolataink bővülésében jó eredményekről adhatunk számot az élet más területein is. Kulturális együttműködésünk mindkét nép értékeit gazdagítja. Ebben az évben a testvéri Bulgáriában széles körben megünnepelték nagy nemzeti költőnk, Petőfi Sándor születésének 150. évfordulóját. Mi a Dimitrov-perre, a nemzetközi munkásmozgalom történetének egyik korszakos eseményére és az 1923-as bolgár antifasiszta népi felkelés jubileumára emlékeztünk. Barátságunk elmélyítését, népeink kölcsönös jobb megismerését szolgálják a megyei és testvérvárosi kapcsolatok, valamint az egyre bővülő turisztikai forgalom is.

Szilárd meggyőződésünk, hogy szövetségünk és együttműködésünk fejlesztése, erősítése népeink érdekein túlmenően az egész szocialista közösség érdekeinek megfelel, erősíti a szocializmus, a nemzetközi biztonság és béke pozícióit. Az immár történelmi magyar–bolgár barátság él, erős, megbonthatatlan és a jövőben erősebb lesz, mint valaha is volt.

Külpolitikánk biztos alapokra, mindenekelőtt szocialista vívmányainkra, munkánk eredményeire, a Szovjetunióhoz, Bulgáriához és a szocialista közösség többi országához fűződő internacionalista szövetségünkre épül. Mindenkor és mindenütt arra törekszünk, hogy lehetőségeinkhez mérten előmozdítsuk a szocialista országok testvéri egységének és együttműködésének szüntelen erősítését, cselekvően részt vállaljunk a társadalmi haladás, a nemzetközi béke és biztonság ügyének szolgálatából.

Alapvető kötelességünknek tartjuk a szolidaritást a haladó, a demokratikus és a békeszerető erőkkel, s támogatjuk harcukat. A tőkésállamokkal a békés egymás mellett élés politikája alapján lehetségesnek és szükségesnek tartjuk az együttműködést, az egyenjogú és kölcsönösen előnyös kapcsolatok bővítését. Ettől az elvi irányvonaltól nem térünk el semmilyen körülmények között. Népünk tudja, és barátaink is tudják, hogy mi elvi

külpolitikát folytatunk, az elvekkel nem kereskedünk s ez így lesz a jövőben is.

A Szovjetunió, a szocialista országok, a haladó, a békeszerető erők erőfeszítéseinek eredményeként az utóbbi években lényeges változás következett be a nemzetközi helyzetben. Mindinkább tért hódít a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése, a nemzetközi kapcsolatok normalizálása, kibontakozik a tartós enyhülés irányzata. Ebben kiemelkedő szerepe van a Szovjetuniónak, a Szovjetunió Kommunista Pártjának, és személy szerint népünk nagyra becsült és tisztelt barátjának, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak. Összehangolt békeoffenzívánk hatalmas tömegeket mozgat meg és sorakoztat fel az agresszív imperialista politika megfékezésére, a nemzetközi feszültség csökkentésének, a biztonság növelésének és a vitás kérdések tárgyalásos megoldásának támogatására. Jól demonstrálta ezt a békeszerető erők moszkvai világkongresszusa és a várnai szakszervezeti világkongresszus is.

A háború és a béke kérdéseinek jövőbeni alakulása szempontjából történelmi jelentőségű az a fordulat, amely a szovjet–amerikai kapcsolatokban kibontakozik. Ez hozzájárul a nemzetközi kapcsolatok általános normalizálásához és jó feltételeket teremt a haladás és a béke erőinek harcához.

Az év kiemelkedő eseménye a vietnami háború befejezésére kidolgozott párizsi békemegállapodások megkötése volt, amelyet nemcsak a szocializmus és a haladás hívei, hanem a világon mindenütt a józan gondolkodású emberek is őszintén üdvözöltek. Ez a vietnami nép és a vele szolidáris erők nagy győzelme, amely következményeiben kedvezően befolyásolja az egész nemzetközi helyzetet. A Vietnami Demokratikus Köztársaság kormánya és a Dél-vietnami Ideiglenes Forradalmi Kormány minden erővel azon van, hogy érvényt szerezzen a párizsi megállapodásoknak, útját állja a saigoni rezsim sorozatos agressziós kísérleteinek, és előmozdítsa a békés kibontakozást. Hazánk, népünk szolidáris a vietnami nép igazságos harcával, s támogatja azt. A Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság magyar tagozata a párizsi tűzszüneti megállapodás szellemében fejti ki tevékenységét és azt fogja tenni a jövőben is.

A Közel-Keleten Izrael agresszív politikája elszigetelődött. Az 1967-ben megtámadott s azóta is szakadatlan agressziónak kitett arab országok

törvényes jogaikért, az elrabolt és megszállt területeik visszaszerzéséért küzdenek. Az izraeli kormány makacssága miatt azonban most is megszakadtak az arab–izraeli tárgyalások, mert az izraeliek nem hajlandók csapataikat visszavonni az október 22-i tűzszüneti vonalakra.

Véleményünk szerint a Biztonsági Tanács 1967-es határozata, amely előírja a megszállt arab területek kiürítését, kellő alapot ad a kérdés igazságos és békés rendezéséhez. A határozatok érvényre juttatásával elérhető, hogy minden közel-keleti nép önálló állami létét szavatoló rendezés szülessen. A Magyar Népköztársaság az arab államok oldalán áll, támogatja és segíti igaz ügyüket.

Minden európai néppel együtt közvetlenül is érdekeltek vagyunk abban, hogyan alakul a mi földrészünk jövője, Európa biztonsága. A biztonsági és együttműködési értekezlet ügye az európai politika központi kérdése lett. Genfben jelenleg az európai biztonsági értekezlet második tárgyalássorozata folyik. Bécsben a fegyveres erők és a fegyverzet csökkentéséről tárgyalnak.

Már eddig is sok minden megváltozott Európában. Megvalósult a Német Demokratikus Köztársaság nemzetközi jogi elismerése, és ma már nemcsak barátai, de ellenségei is elismerik erőteljes fejlődését, szilárd nemzetközi helyzetét. Ez olyan történelmi eredmény, amely kedvező hatással van az európai légkörre, az államközi kapcsolatokra. Nagy nemzetközi jelentőségű tény, hogy mindkét német államot az idén már felvették az Egyesült Nemzetek Szervezetébe. Az európai helyzetnek ez az új fejleménye közel negyedszázados harcunk eredménye.

Európa kérdései között szólni kell három szocialista ország, a Bolgár Népköztársaság, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Magyar Népköztársaság, valamint a Német Szövetségi Köztársaság diplomáciai kapcsolatainak rendezéséről. E kapcsolatok rendezése késedelmet szenvedett, mert a Német Szövetségi Köztársaság kormánya sajátos módon, egyoldalúan értelmezte a Nyugat-Berlinről szóló négyhatalmi megállapodást. A most folyó legújabb tárgyalások arra mutatnak, hogy kilátás van a diplomáciai kapcsolatok, köztük hazánk és a Német Szövetségi Köztársaság diplomáciai kapcsolatának közeli rendezésére. A Német Szövetségi Köztársaság és a három szocialista ország viszonyának normalizálását, diplo-

máciai kapcsolatainak rendezését a magunk részéről üdvözöljük, mert megfelel az európai béke és biztonság megszilárdítására irányuló általános törekvéseinknek.

Bizonyos tények arra mutatnak, hogy a nemzetközi életben utat törő kedvező tendenciákra reakciós, imperialista nyomás nehezedik. Ez olyan eseményekben nyilvánul meg, mint a Szovjetunió, a szocialista országok ellen szüntelenül szított ellenséges propagandakampányok, kétes elemek csatasorba állítása, a halogató taktika alkalmazása az európai béke és biztonság kérdésében, a chilei nép társadalmi felemelkedése ellen intézett brutális fasiszta katonai támadás, puccs, véres ellenforradalom, valamint a haladás visszavetését, fékezését célzó egyéb imperialista kísérletek a világ különböző térségeiben.

A szélsőséges reakció erői, a háború, a hidegháború levitézlett lovagjai, a puccsisták erőlködnek még, de a történelmet visszaforgatni már nem tudják, az emberiség fejlődését meghatározó pozitív erők felülkerekednek. Mi a célzatos kampányokat egyértelműen és határozottan visszautasítjuk, mindenfajta reakciós, imperialista ellenlépéssel, próbálkozással szemben éberséget tanúsítunk. Összehangolt politikával, egységes kiállással további haladást akarunk és fogunk elérni a nemzetközi helyzet megjavítása terén.

Sajnálatos, de tény: az imperializmusnak napjainkban kevesebb lehetősége és módja lenne szovjetellenes manőverezésre, a nemzetközi kibontakozás akadályozására, ha ebben Peking, a maoizmus nem játszana a kezére. A nemzetközi reakció tudatosan épít arra, hogy a pekingi vezetés jelenleg minden fontos nemzetközi kérdésben keresztezni igyekszik a Szovjetunió, a szocialista országok politikáját, a nemzetközi kommunista mozgalom érvényesülését.

A kommunista és munkáspártok meghiúsították a maoisták kísérleteit a kommunista mozgalom szervezeti szétszakítására. A feladatunk most az, hogy nem szűnő, következetes harcot folytassunk ezzel, az egész forradalmi mozgalommal szembenálló antimarxista, antileninista áramlattal, amely súlyosan nehezedik elsősorban magára a kínai népre, s alapjaiban veszélyezteti Kína szocialista vívmányait. A fennálló súlyos nézeteltérések ellenére, mi nem a bennünket elválasztó árok mélyítésére, hanem arra törekszünk, hogy legalább az állami, gazdasági területen normalizáljuk

kapcsolatainkat a Kínai Népköztársasággal, mert ez felelne meg népeink alapvető érdekeinek.

A Magyar Szocialista Munkáspárt következetesen támogatja a nemzetközi kommunista mozgalom egységét, közös fellépését és harcát. Magunkénak valljuk a kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai tanácskozásán közösen kialakított irányvonalát és annak megvalósításában aktívan, céltudatosan részt veszünk. Mély meggyőződésünk, hogy a moszkvai tanácskozás elvi alapján elért sikereknek nagy részük van a nemzetközi helyzet kedvező alakulásában, a szocializmus, a haladás, a béke pozícióinak erősödésében. Úgy véljük, mindinkább érlelődik annak szükségessége, hogy a kommunista és munkáspártok képviselői újból találkozzanak, a megtett utat felmérjék és a munka további irányát kijelöljék. A nemzetközi helyzet a kommunista világmozgalom, minden haladó, antiimperialista és békeszerető erő tömörülését és harcát igényli. Ez a legfőbb biztosítéka annak, hogy a népek, az emberiség végre egy szabadabb és biztonságosabb világot teremtsen magának.

A nemzetközi helyzet is állhatatosságot, szilárd helytállást, még sok erőfeszítést kíván. De az emberiség minden nehézséget leküzdve, a szocializmus, a béke szabad világa felé halad.

Bel- és külpolitikai helyzetünket vizsgálva minden okunk megvan a bizakodásra. Mélyen meg lehetünk győződve arról, hogy szorgalmas és következetes munkával, a testvérnépekkel való szoros összefogásban minden célunkat elérjük, terveinket megvalósítjuk, a szocializmus útján előrehaladunk.

Internacionalista céljainkat követve tovább erősítjük barátságunkat és együttműködésünket a Szovjetunióval, a bolgár néppel, a többi testvéri néppel. Maradéktalanul teljesítjük kötelességeinket a Varsói Szerződés keretében, cselekvően részt veszünk a szocialista országok együttműködését célzó minden szervezetben és fórumon. Ezzel hazánk, népünk érdekeit és közös osztálycéljainkat szolgáljuk.

Kívánjuk, hogy kellemesen töltsék itt-tartózkodásuk minden óráját vendégszerető népünk körében, s kérjük, vigyék el hazájukba népünk alkotó munkájának hírét. Mondják el, hogy a szocializmus ügye iránt elkötelezett magyar nép biztosan halad előre útján, s mindig megbízható barátja lesz azoknak, akik a szocializmusért, a népek szabadságáért, a békéért küz-

denek. Hazatérésük után adják át a testvéri bolgár népnek munkásosztályunk, népünk forró, szívből jövő üdvözletét és őszinte jókívánságait. Kívánjuk: vigyék teljes sikerre pártjuk programját, mielőbb érjék el történelmi céljukat, a fejlett szocialista társadalom felépítését!

FELSZÓLALÁS A BELÜGYMINISZTÉRIUM ORSZÁGOS PARANCSNOKI ÉRTEKEZLETÉN

1974. DECEMBER

Üdvözlöm az értekezlet valamennyi résztvevőjét és átadom önöknek, valamint a Belügyminisztérium egész parancsnoki és személyi állományának a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának üdvözletét. Elismerés illeti a Belügyminisztériumot és szerveit, hogy a rájuk háruló feladatoknak megfelelő módon eleget tettek, eredményesen hajtották végre a Belügyminisztérium munkájára vonatkozó párthatározatokat, állami döntéseket, törvényes rendelkezéseket. A Belügyminisztérium azért tudott eleget tenni feladatainak – s ez önmagában is elismerésre méltó –, mert el tudta nyerni a párt- és a társadalmi szervezetek, a dolgozók, a széles közvélemény támogatását, segítségét.

Mindezért szívből gratulálok a végzett munkához, a becsületes helytálláshoz a Belügyminisztérium vezetőinek, összes dolgozójának, az alárendelt szervek és testületek parancsnoki és személyi állományának.

Felhasználva az alkalmat, szeretnék szólni néhány időszerű politikai kérdésről. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy a Központi Bizottság közelmúltban – november 20-án és december 5-én – tartott két ülésének anyagából meríthetek. A Központi Bizottság – tizenegy hónap eredményeinek ismeretében – megállapíthatta, hogy az 1974. évi népgazdasági tervet teljesítjük, számos fő előirányzatát túlteljesítjük. Az 1975-ös népgazdasági terv fő irányelveit a Központi Bizottság illetékes szervei – együttműködve az Országos Tervhivatallal és más kormányzati szervekkel – kidolgozták, s a Központi Bizottság ezeket jóváhagyta. Az 1975-ös terv pénzügyi fedezetét, a költségvetést hamarosan napirendre tűzi és megtárgyalja az Országgyűlés. Terveink megalapozottak, a szocialista építés határozott továbbfolytatását, az életszínvonal megfelelő emelését irányozzák elő.

Miért biztos a Központi Bizottság abban, hogy a terveket megvalósíthatjuk, és törés nélkül tudjuk folytatni a szocialista társadalom építését, a lakosság életszínvonalának fejlesztését?

Azért, mert a legfontosabb, a döntő feltételek a kezünkben vannak. Először: a magyar népgazdaság szocialista népgazdaság és szilárd alapokon nyugszik; másodszor: a magyar munkásosztály, a dolgozó magyar nép tudatosan építi a szocializmust és nemegyszer tanújelét adta, hogy képes azokra az erőfeszítésekre, amelyeket a szocializmus további építése megkövetel; harmadszor: olyan szilárd nemzetközi háttérre támaszkodunk, mint a Szovjetunió, mint a KGST-be tömörült és szervezett szocialista országok. A KGST tagállamaival együtt arra törekszünk, hogy még magasabb színvonalra emeljük az eddig is oly eredményes, a szocialista országok számára életbevágóan fontos gazdasági együttműködést.

Pártunk XI. kongresszusa és a kongresszusra való felkészülés nagy munkát ró a pártra. Sokirányú munkát, amelynek kiindulópontja a helyzetmegítélés: hol tartunk, hogyan jutottunk el idáig és melyek a további feladatok? Ebből a helyzetmegítélésből következik a pozitív folyamatok megszilárdítása és megerősítése, a negatív jelenségek kiszűrése és kiküszöbölése is. Ennek a helyzetmegítélésnek a keretei a már elkészült kongresszusi okmányok: a Központi Bizottság már nyilvánosságra hozott kongresszusi irányelvei, az ugyancsak nyilvánosságra hozott javaslatai a szervezeti szabályzat módosítására, továbbá a készülő programnyilatkozat, amely arra hivatott, hogy megmutassa, mit szeretnénk 15–20 év alatt elérni.

Pártunk fő politikai irányvonala, amelyet 18 év óta folytatunk, és amelyet több pártkongresszus, legutóbb a X. kongresszus is megerősített, a gyakorlatban is helyes, marxista–leninista, kommunista irányvonalnak bizonyult. Ezért a Központi Bizottság kérni fogja a XI. kongresszust, hogy ezt a politikai fő irányvonalat újból erősítse meg, hagyja jóvá és ezt folytassa a párt. Lassan két évtizede, hogy pártunk és az ország fejlődése egyenes vonalú, törésmentes. Ez nemcsak azért van, mert a párt a kongresszusok által kijelölt fő irányvonalát megtartotta, hanem azért is, mert sohasem tért ki a gyakorlat által felvetett kérdések marxista–leninista megválaszolása elől. Ezt a XI. kongresszusra készülve is szem előtt kell tartanunk, és a párt fő politikai irányvonalát most is a gyakorlat által felve-

tett kérdések megválaszolásával, újítva, gazdagítva kell tovább erősíteni és folytatni.

Ami a belpolitikai helyzet megítélését illeti, elmondhatjuk, hogy a politikai helyzet nálunk jó. Pártunk egységes, irányítja, vezeti a társadalmi folyamatokat, szoros kapcsolatban a dolgozó tömegekkel és rájuk támaszkodva oldja meg a szocializmus építésének feladatait.

Párttagságunk elvi szilárdsága, politikai érettsége és aktivitása nagyobb, mint négy esztendővel ezelőtt volt. És a párttagok mellett ma már több millióan vannak azok, akik helyeslik a párt politikáját, tudatosan elkötelezettek, és cselekvően részt vesznek a szocialista program megvalósításában.

Mindenki érzékelheti a fejlődést, amely az emberekben végbement. Ezen a nagyobb tudást, a nagyobb tapasztalatot, az odaadást és a helytállást értjük. Feltétlenül elmondhatjuk tehát, hogy a szocializmus erői a két kongresszus között is növekedtek és erősödtek hazánkban.

A helyzet olyan értelemben is jó, hogy nemcsak mi, kommunisták kívánjuk e politikai vonal törésmentes folytatását, hanem azok is, akik nem marxisták. Vagyis a társadalom kérdéseivel foglalkozó felnőtt lakosság döntő többsége kívánja ezt. És ez nagyon sokat mond, hiszen példázza, hogy politikánk milyen mélyen meggyökerezett a dolgozó tömegekben, mennyire egybeesik a nép óhajával és kívánságaival. Ez jelzi – és ezért is állíthatjuk –, hogy politikai helyzetünk jó, politikai feltételeink megfelelőek a kongresszusi felkészülés időszakában. Tehát nyugodt lelkiismerettel, a valósághoz hűen pozitív mérleget adhatunk a XI. kongresszusnak, pártunk tagságának, az ország dolgozó népének.

A fejlődés mellett azonban látnunk kell a negatív jelenségeket, a kellemetlen tüneteket is, a pártnak ezeket is fel kell ismernie, ezekkel is szembe kell néznie.

Az utóbbi években volt egy-két politikai ügyünk, voltak problémáink az ifjúság bizonyos rétegeiben, köreiben. Ezek olyan nagyságrendű politikai ügyek, amelyekre azt szoktuk mondani: „kibírjuk", s megvolnánk velük, ha garantálná valaki, hogy 20 évig nem is lesznek nagyobbak.

Vannak persze más problémáink is. Van bizonyos fajta lazulás. Úgy látszik, valamiféle sajátosság az, hogy amikor baj van, és azt őszintén megmondják az embereknek, akkor tömörülnek és helytállnak. Árvíz, tűz-

vész, az ellenség nyílt támadása esetén összefog népünk, tűzbe, vízbe, csatába mehetünk. Ha viszont az ügyek rendesen, simán mennek, akkor vannak, akik ilyenkor könnyebben veszik a dolgokat, „lazulnak" és „lazítanak".

Nálunk most tekintélye van a pártnak, az állami szerveknek, a közfunkcionáriusoknak. Meg is becsülik őket. Egyeseknek azonban ettől az önérzetük is a kelleténél jobban megnő. Erre már vigyázni kell. Helyt kell állni, az „önérzettel" pedig mérsékelten kell bánni, mert nagy hibák eredhetnek belőle.

Az állami, a vállalati és az egyéni érdek szaporodó összeütközéseivel is találkozunk. Előfordul, hogy a vállalati érdek javára döntenek a népgazdasági érdekkel szemben. Azután az is, hogy az egyéni érdek javára billen a mérleg a népgazdasági vagy a vállalati érdekek kárára. Tapasztalható egoizmus, mértéktelen szerzési vágy, nem járó prémiumok és illetéktelen részesedések hajszolása. Előfordulnak nagyobb gazdasági bűncselekmények is.

Ha arra szükség van, akkor határozottan járjunk el, hogy a törvényes jogszolgáltatás, az igazságszolgáltatás az eredeti rendeltetésének megfelelően működjék: tehát büntessen, ahol büntetni kell, és neveljen, ahol nevelni kell. Ugyanakkor szükség van a differenciálásra. Fontos, hogy különbséget tegyünk jelentéktelen és jelentős esetek között; jogszerűen alkalmazzuk a nevelést és a büntetést. A megalapozott, az elengedhetetlenül szükséges bizonyítási eljárás – lényeges követelmény; az esetenként tapasztalható túlbizonyítási törekvések azonban hátrányosak.

Az említett negatív jelenségek bizonyos értelemben politikai természetűek is. Sok emberben kételyt ébresztenek és felteszik a kérdést: hogyan megyünk tovább?

Ezt a kételyt természetesen az ellenség tudatosan szítja. Árgus szemekkel figyeli társadalmi, politikai életünket, igyekszik olyan negatív dolgokat találni – és ha nem talál, akkor kitalál –, amelyek az ő céljait segítik. Ellenségeink arra törekszenek, hogy népünk tudatát megzavarják. Ami egyébként az ő szemszögükből természetes; s különösen ilyenkor, pártunk kongresszusai előtt fokozzák is ezt a zavarkeltést.

Ami a nemzetközi politikát illeti, az uralkodó, a fő tendencia az enyhülés, a békés egymás mellett élés. Ez realitás, ezt mindenkinek tudomásul

kell vennie. A békés egymás mellett élés a mi osztályharcunk, fegyverünk a kapitalista országokkal való államközi viszonyban. A Nyugat számára sincs más út, egyetlen igazi út van számára is, a békés egymás mellett élés realizálása, amelynek keretében tovább folytatódik a világnézetek, a világrendszerek harca.

A kapitalizmusban, különösen a vezető kapitalista államokban ma energiaválság, infláció, foglalkoztatási és sok más probléma jelentkezik. A kapitalista országok között erősödnek a politikai, gazdasági ütközések, mindinkább elmélyül a kapitalizmus általános válsága, a társadalom általános fejlődésének törvényei a kapitalizmus ellen hatnak. Ez az oka annak, hogy bár helyileg és esetenként támadnak, világméretekben védekezésbe szorultak.

A kongresszusi okmányok leszögezik, hogy államunk, a Magyar Népköztársaság a proletárdiktatúra állama, amelyet két okból is tovább kell erősítenünk. Egyrészt, hogy védje népünk szocialista vívmányait, elsősorban az imperializmus erőivel szemben, mivel a belső elnyomó funkció – éppen a hatalom szilárdsága folytán – fokozatosan csökken. Másrészt azért, mert a gazdasági és kulturális építés területén igen nagy szervező munka hárul a szocialista államra.

Az államélet egyik alapvetően fontos kérdése a szocialista törvényesség folyamatos ápolása, szilárdítása. A társadalom fejlődésével a törvényhozásnak és a törvények alkalmazásának is lépést kell tartania, ez természetes. Ezért – indokolt esetben – törvényeinken, törvényes rendelkezéseinken változtatnunk kell. De amíg hatályban vannak, mindenki számára kötelezőek. Hatályos jogszabályt még közérdekre hivatkozva sem szabad megsérteni. A szocialista törvényesség szent és sérthetetlen. Senki sem állhat a törvények fölött, ilyen állampolgára a Magyar Népköztársaságnak nincs és nem is lehet!

Amit Benkei elvtárs az állomány túlnyomó többségének jó munkájáról, kifogástalan magatartásáról mondott, azzal én is egyetértek. Ugyanakkor látni kell, hogy az állományon belül, ha kevesen is, de vannak, akik helytelen magatartást tanúsítanak, rossz gyakorlatot folytatnak. Van helyenként és esetenként politikai bizonytalanság is. Különösen ezeket a jelenségeket nem szabad szó nélkül tudomásul venni. Idejében fel kell lépni ellenük.

Sokszor mondják az elvtársak – és ez igaz –, hogy ami észlelhető a pártban és a társadalomban, az tapasztalható egy olyan testületen belül is, mint a Belügyminisztérium. A kommunista egyaránt kommunista a hajógyárban és a Belügyminisztériumban, de az egyes, a konkrét kérdéseknél mégsem pontosan ugyanarról van szó minden esetben. Például sokat foglalkozunk – és joggal – az utóbbi időben a kollektív vezetéssel, a munkahelyi demokráciával. Lényegében ugyanarról van szó itt is, ott is, és mégis másképpen valósul meg ugyanaz a Belügyminisztériumban, mint egy üzemben.

Pártunkban törvény a kollektív vezetés. A pártot nem az apparátus vagy nem egyes személyek irányítják, hanem a választott kollektív testületek. Ez a kollektív vezetés természetesen az összes pártszervezetre, így a Belügyminisztérium területén működő pártszervezetekre is érvényes. Itt szintén kollektív vezetés van, kell is hogy az legyen – a pártélet normái itt is ugyanazok, mint bármelyik más pártszervezetben. De azt is meg kell mondani, hogy a Belügyminisztériumban, a rendőrségen vagy más, a Belügyminisztérium alá rendelt testületben nincs és nem is lehet kollektív vezetés, csak egyszemélyi felelős vezetés és döntés. Egy alapszabály van: a parancsokat, a rendeleteket, az utasításokat végre kell hajtani.

A szocialista demokráciával kapcsolatban szeretném azt is hangsúlyozni, hogy a szocialista demokrácia a nép forradalmi fegyelmét is jelenti. A demokrácia soha nem volt anarchia, soha nem volt lazaság, a munka kerülgetése. S ha a szocialista demokrácia a nép forradalmi fegyelme és rendje, akkor annak itt, a Belügyminisztériumban különösképpen érvényesülnie kell.

A párt minden tagjától megköveteli, hogy a legjobb tudása szerint, minden erejével dolgozzon és harcoljon céljaink valóra váltásáért. A Belügyminisztérium területén dolgozó és szolgáló kommunistáktól is ugyanezt követeli. A minisztérium egész állományától elvárja a szocialista társadalom törvényes rendjének, népünk érdekeinek teljes és fenntartás nélküli szolgálatát.

Ha a párttagságtól elvárjuk, hogy feltétlenül legyen mentes azoktól a negatív jelenségektől, amelyek ellen harcolnia kell, a belügyi dolgozóktól – párttagoktól és pártonkívüliektől – is meg kell követelnünk, hogy

intaktak maradjanak minden törvénysértéstől, hiszen a törvények, a rendeletek megtartása és megtartatása hivatalbeli kötelességük és feladatuk.

Önök munkájukban számíthatnak a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a területi pártszervezetek, az állami és társadalmi szervek és az öntudatos dolgozók segítségére, támogatására. Építsenek e szervek együttes és közös munkájára. Tevékenykedjenek az együttműködés fokozásáért, erősítéséért.

Engedjék meg, elvtársak, hogy pártunk Központi Bizottsága és a magam nevében is jó egészséget és sok sikert kívánjak önöknek, beosztottjaiknak, munkatársaiknak. Kérem, továbbítsák ezt az üdvözletet és jókívánságot a Belügyminisztérium egész személyi állományának.

FELSZÓLALÁS AZ EURÓPAI KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK TANÁCSKOZÁSÁT ELŐKÉSZÍTŐ BUDAPESTI ÉRTEKEZLETEN

1974. DECEMBER

A Magyar Szocialista Munkáspárt kezdettől fogva nagyra értékelte és támogatta a Lengyel Egyesült Munkáspárt és az Olasz Kommunista Párt kezdeményezését az európai kommunista és munkáspártok értekezletének összehívására. Küldöttségünk részt vett a varsói konzultatív tanácskozáson, amelyet 28 testvérpárt e kérdés megtárgyalására 1974. szeptember 16-ra hívott össze. Pártunk nagy megelégedéssel értesült a varsói tanácskozás kitűnő légköréről, arról a nagy horderejű és teljes egyetértésben hozott döntésről, hogy 1975 első felében Berlinbe összehívják az európai kommunista és munkáspártok értekezletét. Kétségtelen, hogy erre a döntésre a helyzet megérett és a testvérpártok berlini találkozója az európai kommunista és munkásmozgalomnak, az európai népeknek a haladásért és a békéért folytatott harcában nagy és fontos esemény lesz.

Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy a testvérpártok a berlini értekezlet előkészítésére hivatott mostani, újabb találkozó színhelyéül a Magyar Népköztársaság fővárosát, Budapestet választották. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és tagsága, a szocializmust építő magyar nép nevében tisztelettel köszöntöm a testvérpártok képviselőit, a tanácskozás minden résztvevőjét. Szívből kívánom, kísérje teljes siker fontos munkájukat, és mint szívesen látott vendégeink, érezzék jól magukat nálunk.

Európa kommunista és munkáspártjai saját országuk munkásosztályának szülöttei, elszakíthatatlanul gyökereznek országuk társadalmában, és a dolgozó tömegek érdekeit, törekvéseit fejezik ki. Ezért foglalkoznak szükségszerűen most is az európai helyzet alakulásának legéletbevágóbb kérdéseivel, hiszen ezek döntően befolyásolják minden egyes ország dolgozó népének helyzetét és jövendő sorsának alakulását. Európa kommunis-

ta és munkáspártjainak joga, egyben kötelessége is számon tartani földrészünk történetének tapasztalatait, éppen úgy, mint szembenézni a ma és a jövő kérdéseivel.

Jövőre, 1975-ben, a népek megemlékeznek 1945. május 9-ről, arról a történelmi napról, amikor az antifasiszta koalícióban egyesült szövetségesek képviselői előtt a megvert Hitler-fasiszták Berlinben aláírták a feltétel nélküli megadásról szóló okmányt. Ezzel a nappal egy rettenetes korszak zárult le és új lap nyílt Európa történetében. A fasizmus elleni harcban hozott mérhetetlen áldozatok nem voltak hiábavalók. A megváltozott európai erőviszonyoknak köszönhető, hogy az elmúlt harminc év alatt, ha volt is nemegyszer feszült és kiélezett helyzet, az újabb háborút sikerült megakadályozni: béke volt és van Európában.

Ma, a társadalmi haladásért és a békéért vívott harc eredményeképpen, Európa és a világ fejlődésének olyan szakaszában vagyunk, amikor a reakció, a háború, a hidegháború erői visszaszorulnak, amikor a nemzetközi erőviszonyok a szocialista világrendszer, a nemzeti jogaikért küzdő népek javára alakulnak. A nemzetközi viszonyokat a politikai enyhülés előrenyomulása, a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének térhódítása jellemzi. A nemzetközi erőviszonyok változásának, a békét kívánó néptömegek akaratának hatására a vezető tőkésországok uralkodó körei is kénytelenek mind reálisabban megközelíteni az emberiség sorsát érintő politikai kérdéseket. A világpolitikai változások, a békét következetesen védelmező szocialista országok harca, valamint sok polgári politikus reális helyzetfelismerése tükröződik a Szovjetunió és az Egyesült Államok kapcsolatainak normalizálásában, fejlődésében és nagy horderejű megállapodásaiban is.

Kétségtelen, hogy az utóbbi években Európában jutottunk a legmesszebbre a második világháborút követően nyitva maradt kérdések lezárásában, s azon az úton, hogy földrészünkön tartóssá tegyük a békét és a biztonságot. A szocialista országok következetes erőfeszítése és a másik oldalon a kérdések reális megközelítése eredményezte a Német Szövetségi Köztársaság és a Szovjetunió, valamint Lengyelország, Csehszlovákia, a Német Demokratikus Köztársaság közötti államszerződések létrejöttét, ugyanúgy, mint a Német Demokratikus Köztársaság elismerését a NATO-országok, valamint a Német Szövetségi Köztársaság diplomáciai elisme-

részét a szocialista országok által. Ezek jelentős lépések voltak a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolatai rendezésének és a kölcsönös előnyökkel járó fejlesztésének útján. A helyzet pozitív fejlődése tette lehetővé az európai biztonsági konferencia összehívását, munkájának megkezdését a Közép-Európában levő fegyveres erők és fegyverzet csökkentésének céljából.

Mindezen tényezők együttesen kedvező feltételeket jelentenek ahhoz, hogy az európai kommunista és munkáspártok, eleget téve történelmi küldetésüknek, állhatatosan és sikerrel folytassák erőfeszítéseiket a haladás és a béke érdekében, azért, hogy Európa az itt élő népek igazi otthona, a béke és a biztonság földrésze legyen. Bizonyos, hogy az európai kommunista és munkáspártok, amelyek a múltban is teljes felelősségüket átérezve küzdöttek, azt teszik ma is, ennek megfelelően fognak a jövőben is cselekedni.

A második világháború sötét éveiben, amikor a világ első szocialista állama, a Szovjetunió, a fasizmus elleni küzdelem fő terhét viselte, Európa kommunista pártjai, a kommunisták dacolva a legvadabb fasiszta terrorral is és vállalva minden áldozatot, munkásosztályuk és népük igazi fiaiként harcoltak, és nem keveset tettek a nácizmus megsemmisítéséért. A második világháborút követően, a hidegháború feszült éveiben, amikor a Szovjetunió, a Varsói Szerződés Szervezetében tömörült szocialista országok az állampolitika síkján küzdöttek az enyhülésért, a biztonságért, a békéért, maguk mellett tudhatták a néptömegek szolidaritását, az európai országok jelentős társadalmi rétegeinek és tényezőinek támogatását. Elévülhetetlen érdemei vannak az európai helyzet kedvező fejlődésében a kommunista pártoknak, amelyek földrészünk minden országában síkraszálltak és lankadatlanul küzdöttek és küzdenek a béke védelmezéséért, egy biztonságosabb és jobb Európa megteremtéséért.

Az európai kommunista és munkáspártok egy része szocialista országban, az új, szocialista társadalom felépítését vezetve munkálkodik, más része tőkésországban, a kapitalizmus általános válságának, jelenlegi súlyos krízisének viszonyai között tevékenykedik. Pártjaink tehát a legkülönbözőbb feltételek között élnek, harcolnak. Közvetlen társadalmi és politikai céljaink ennek megfelelően nagyon különbözőek. De közös célunk az európai béke és biztonság megteremtése és megszilárdítása,

közös feladatunk mindannak elvégzése, ami szükséges e célok eléréséhez.

Mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy az európai biztonsági értekezlet második, genfi szakasza mielőbb befejeződjék és a jövő év első felében Helsinkiben a legmagasabb szinten sor kerüljön és eredményesen záruljon a harmadik, befejező szakasz. Elő kell segítenünk, hogy a politikai rendezést az európai katonai helyzet enyhülése kövesse, és megnyíljon az út az érdemlegesebb leszerelési intézkedések előtt. Előre kell lépnünk a különböző társadalmi rendszerű európai országok kapcsolatai rendezésének és fejlesztésének útján, hogy a valóban kölcsönös előnyökkel járó gazdasági, tudományos és kulturális kapcsolatok bővüljenek Európa minden népe, egész lakossága javára. A szocialista országok, a haladás erői azért küzdenek, amellett vannak, hogy a vitás nemzetközi kérdések ne harctereken, hanem tárgyalóasztalnál oldódjanak meg. Mindezért annak tudatában harcolunk, hogy ezzel nemcsak földrészünk népeinek egyetemes érdekeit szolgáljuk, hanem hogy mindez egyúttal számottevően hozzájárul a többi földrész népei nagy és égető kérdéseinek jobb megoldásához, a világhelyzet javításához, a világbéke megteremtéséhez.

A jelenlegi nemzetközi helyzet kedvező irányzata évtizedek szívós és következetes harcának eredményeként alakult ki, s nem ajándékként hullott a népek ölébe. A harc nem ért véget, az enyhüléssel szemben állók nem hátrálnak könnyen, még óriási munka áll előttünk, hogy a béke, a biztonság és az együttműködés programját hiánytalanul megvalósítsuk, és a társadalmi haladás érdekeit szolgáljuk vele. Céljainkat képesek vagyunk elérni. Földrészünkön vannak a munkásosztály legrégibb harci osztagai; az európai testvérpártok 25 millió kommunistát tömörítenek soraikban, az európai szakszervezeteknek 150 millió tagjuk van, s nem utolsósorban Európában 9 szocialista ország van. A szocialista országok az állami politika síkján, összehangolt akciókkal küzdenek a feszültség csökkentéséért. A nemzetközi helyzet kedvező alakulásában nagy szerepe van a két világrészre kiterjedő hatalmas Szovjetuniónak, a Szovjetunió Kommunista Pártjának, amely következetesen küzd a XXIV. kongresszusán elfogadott nagyszabású békeprogram megvalósításáért.

Az európai kommunista és munkáspártok berlini értekezletére az a feladat vár, hogy feltárja a nemzetközi fejlődés új kérdéseit, értékelje föld-

részünk megváltozott helyzetét, körvonalazza azokat a tennivalókat, amelyek valóra váltják Európa népeinek a társadalmi haladásra, a béke és biztonság megteremtésére irányuló törekvéseit. Mindezen kérdéseket a testvérpártoknak annak tudatában kell vizsgálniuk, hogy munkájukra nagy várakozással tekintenek Európa haladó, demokratikus erői, a munkásmozgalom különböző pártjai, a szakszervezetek, a dolgozó tömegek.

Ma már kevesen vitatják, hogy a munkásosztály alig több mint egy évszázad alatt a világ legnagyobb történelemformáló politikai erejévé vált. Ennek egyik oka, hogy a kommunisták minden országban a munkások, a dolgozók érdekeinek meg nem alkuvó, legkövetkezetesebb képviselői, a legáldozatkészebb hazafiak. A másik oka, hogy a kommunista pártokat a proletár internacionalizmus eszméi, a szolidaritás egységbe tömörítik, s együtt harcolnak közös céljaikért. Az európai helyzetből adódó további feladataink megoldása, magasztos céljaink elérése is megkívánja, hogy egységünket tovább erősítsük, együttműködésünket elmélyítsük.

Mint ismeretes, a Kommunista Internacionálé történelmi küldetését betöltve évtizedekkel ezelőtt megszűnt, mozgalmunknak már régen nincs központja, sem vezető pártja, s nem is szükséges, hogy legyen. A testvérpártok harcedzett, sok tapasztalattal felvértezett, önálló pártok, amelyek maguk alakítják ki saját politikájukat és határozzák meg tennivalóikat. Ez így természetes, így van jól, de harcunkhoz nem elegendő. A harc megkívánja, hogy a testvérpártok képviselői időnként találkozzanak, s kicseréljék forradalmi tapasztalataikat, eszmecserét folytassanak nemzetközi kérdésekről és összehangolják akcióikat. Közös világnézetünk, időnkénti széles körű találkozóink és eszmecseréink teszik lehetővé, hogy megtaláljuk a közös nyelvet és a közös fellépés lehetőségét minden haladó és békeszerető erővel a népek közös ellensége, a nemzetközi imperializmus ellen.

A Magyar Szocialista Munkáspárt elvi álláspontja e kérdésben közismert. A mi pártunk meggyőződésből és gyakorlati tapasztalataiból kiindulva támogatja és a jövőben is támogatni fogja a testvérpártok sokoldalú tanácskozásait. Mély meggyőződésünk, hogy a testvérpártok közötti kapcsolatoknak ez a formája nélkülözhetetlen fóruma az elvtársi vélemény- és tapasztalatcserének, a testvérpártok akcióegysége erősítésének.

Most ismét összegyűltünk, hogy fontos ügyben tanácskozzunk. Meggyőződésünk, hogy a testvérpártok most is az azonos elvi alapokon, nyílt, alkotó vitában alakítják ki közös politikai platformjukat. Bizonyára megállapodnak majd azokban az intézkedésekben, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a berlini értekezlet eredményesen végezze munkáját. Mi amellett vagyunk, hogy a berlini értekezlet közös álláspontot alakítson ki az európai helyzet legfontosabb kérdéseiről és összefüggéseiről, a béke, a biztonság, az együttműködés és a társadalmi haladás ügyének közös feladatairól. Az együttesen kidolgozandó dokumentumok, amelyekkel az értekezlet a közvéleményhez fordul majd, bizonyára sokrétű és sokféle tennivalót foglalnak majd magukban. Meggyőződésünk, hogy a megvalósításukért folytatott küzdelemben minden párt önállóan, saját határozatai alapján, a körülményeinek és feltételeinek legjobban megfelelő módon és formában, de a közös ügy iránti felelősségtől vezérelve fog részt venni. A közös ügyért együtt kell harcolnunk, oly módon és annak tudatában, hogy az egyes kommunista pártok sikerei vagy nehézségei hatással vannak az egész mozgalom fejlődésére és viszont, a mozgalom egészének eredményei az egyes pártok helyzetére. Az erős európai kommunista mozgalom képes rá, hogy eredménnyel küzdjön földrészünk békéjének, biztonságának megszilárdításáért, s ez növelni fogja az e harcban részt vevő minden egyes testvérpártunk becsületét és tekintélyét saját hazájában.

A mi pártunk, dolgozó népünk kiemelkedő eseményekre készül: a Magyar Szocialista Munkáspárt márciusban esedékes, XI. kongresszusára és 1975. április 4-re, hazánk felszabadulása 30. évfordulójának méltó megünneplésére.

A XI. kongresszus elkészíti majd pártunk tevékenységének mérlegét, meghatározza a szocialista építés soron következő feladatait és programba foglalja távlati céljainkat. Hazánk felszabadulásának 30. évfordulója alkalmat szolgáltat az emlékezésre, arra, hogy felidézzük a kommunistáknak és más haladó erőknek a magyar nép szabadságáért vívott hősies, áldozatos harcát. Alkalmunk lesz rámutatni, hogy a magyar nép szocialista vívmányai elválaszthatatlanok a nemzetközi kommunista mozgalom, a szocializmust építő testvérnépek, mindenekelőtt felszabadítónk, a Szovjetunió internacionalista, sokoldalú támogatásától.

A munkáshatalom megteremtésétől, a szocialista építés megkezdésétől eltelt alig több mint negyedszázad alatt népünk a fejlődésben évszázados elmaradást hozott be. Most is teljes erővel folyik az építőmunka. Országgyűlésünk ma megnyílt ülése az 1975. évi népgazdasági tervet és állami költségvetést tárgyalja. A feladatok megoldása nem könnyű. Mégis, biztosíthatom önöket, kedves elvtársak arról, hogy a magyar nép szilárdan halad előre a szocializmus építésének maga választotta útján. Biztosíthatom önöket arról is, hogy mi, akik oly sokszor élveztük nemzetközi osztálytestvéreink internacionalista szolidaritását, hazai feladataink mellett sem feledkezünk meg nemzetközi kötelezettségeinkről. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság ott lesz mindig, amikor ki kell állni a jó ügyért, és erőnkhöz képest részt veszünk az európai békéért és biztonságért folyó harcban is.

E gondolatok jegyében kívántam üdvözölni az európai kommunista és munkáspártok most megnyíló budapesti találkozóját, a testvérpártok küldöttségeinek minden tagját, a találkozó minden résztvevőjét és munkatársát. Még egyszer jó egészséget, sikert, eredményes munkát kívánok mindnyájuknak.

FELSZÓLALÁS
A KISZ KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN

1975. JANUÁR

Pártunk marxista elemző, politikai munkával, társadalmunk, a szocializmust építő magyar nép munkával, tettekkel készül a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusára. Kongresszusi felkészülésünknek rendkívül fontos része, hogy a szocialista építés soron következő feladatait, tehát az éves tervet, az ötéves népgazdasági terv időarányos részét megfelelően teljesítsük. E tettekben megnyilvánuló felkészüléshez tartozik az a valóban nagyon szép és szinte az ország minden üzemét, vállalatát, szövetkezetét átfogó szocialista munkaverseny is, amelynek nagyon jó a politikai hatása és nagyon jók az eredményei. Helyes és jó az ilyenfajta kongresszusi felkészülés, mert ebben is kifejezésre jut a szavak és a tettek egysége, a párt általános munkamódszere és felfogása.

A párt XI. kongresszusának – ahogy tulajdonképpen az adott időszakban minden pártkongresszusnak – feladata a pontos helyzetmegítélés és a „hogyan tovább" kidolgozása.

A nemzetközi helyzet alakulását fő vonalakban világosan elemzi a párt programnyilatkozatának tervezete. A második világháború utáni időszakot Európában az imperialista és a szocialista országok csoportosulása és a hidegháború jellemezte. A helyzet azonban változott, továbbfejlődött: most – pártunk megítélése szerint – a békés egymás mellett élés irányzata bontakozik ki és egyre inkább erősödik. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert ha a politikai helyzetet jellemezni akarjuk, nem elegendő állóképet készíteni, „lefényképezni" a helyzetet. Nagyon fontos a helyzet jellemzői között megkülönböztetni azokat az elemeket, amelyek gyengülnek, és azokat, amelyek erősödnek. Most abban a korszakban élünk, amikor realizálódik és kibontakozik a békés egymás mellett élés.

Itt azonban álljunk meg egy pillanatra. A párt okmányai is helyesen hangsúlyozzák, hogy mindaz, amit nemzetközi téren az emberiség a második világháborút követően ez ideig elért, harcban született. Harcban ment végbe az átmenet a békés egymás mellett élésre és harcban fog a békés egymás mellett élés megszilárdulni és erősödni. Az imperializmus természete nem változik; ma is az, ami volt, s az marad a jövőben is, ameddig létezik. Az imperialisták alapvető törekvései, szándékai nem változtak, harc nélkül nem fogják átengedni a terepet, sem politikai, sem egyéb értelemben. Nem fogják ölbe tett kézzel nézni és várni, hogy az emberiség „leváltsa" őket. Létükért és pozícióikért minden bizonnyal a jövőben is harcolni fognak.

Ez sok mindenben kifejezésre jut. Itt Európában például a biztonsági értekezlet körüli huzavonában; Indokínában és Vietnamban a párizsi békeszerződések tényleges hatálybalépésének akadályozásában; a közelkeleti óriási feszültségben és más jelenségekben. Számunkra azonban az irány világos. Van kialakult megfelelő külpolitikánk, és azt tesszük a jövőben is, amit eddig tettünk: állhatatosan és szívósan harcolunk szövetségeseinkkel együtt céljainkért. Bizakodunk és reménykedünk abban, hogy sikerül megakadályozni egy új világháború kitörését, kiküszöbölni a háborút az emberiség életéből.

Amikor tehát a külpolitikai helyzetet elemezzük és jellemezzük, arról is szólni kell: tennivalóink közé tartozik az is, hogy országunk védelmi képességét megfelelő állapotban, hadseregünket – szoros szövetségben a Varsói Szerződés többi államával – korszerű színvonalon tartsuk. Erősítenünk kell ifjúságunkban a hazafias tudatot és kötelességérzetet, hogy mindenkor készen álljon szabad hazánk, szocialista vívmányaink védelmére. Minél elevenebben él a hazafiság érzése fiataljainkban, annál eredményesebben oldják meg feladataikat a hadsereg kötelékében vagy más területen.

Nemzetközi tevékenységünk fő eredményei abban összegezhetők, hogy igen bonyolult körülmények között is sikerült elérnünk legfőbb célunkat, megőriznünk a békét és ezzel biztosítani a szocialista építés nemzetközi feltételeit. Jó reményünk van arra, hogy ezt a jövőben is biztosítani tudjuk. Ezt ígéri a helyzet értékelése és az a tény, hogy a szocialista országoknak megfelelő befolyásuk van a nemzetközi élet alakulására.

A népek szabadságtörekvései lényegében szétzúzták a gyarmati rendszert és folytatják állhatatos harcukat az önálló nemzeti fejlődésért. Az imperialisták ma már nem dönthetnek kényük-kedvük, tetszésük szerint az emberiség sorsáról, mert nem csupán az ő szándékuktól és akaratuktól függ, hogy a világnak egyik vagy másik térségében béke legyen vagy háború. Így értékelhetjük az eredményeket és ennek tudatában kell erősítenünk külpolitikai irányvonalunkat, folytatnunk munkánkat a jövőben is.

Belpolitikai helyzetünk nem rossz. A X. kongresszus állásfoglalásának, határozatainak és útmutatásának megfelelően ezekben az években a Magyar Népköztársaságban sikeresen és magasabb szinten épült a szocialista társadalom. Ha a két kongresszus közötti időszakot áttekintjük, megállapíthatjuk, hogy jelentős a fejlődés a politikában, a gazdaságban, a művelődésben, a társadalom kulturális és szociális helyzetében és az ifjúság életében is. Így lesz ez a jövőben is.

A párt politikájának és a párt politikáját támogató munkásosztály, egész dolgozó népünk alkotó tevékenységének köszönhetően a XI. kongresszuson hatalmas eredményekről adhat számot a párttagság, az ország népe és a nemzetközi kommunista mozgalom előtt egyaránt. Ez a fejlődés teszi lehetővé, hogy a párt a XI. kongresszuson is pozitív – s hozzátehetem: lelkesítő – feladatokat, célokat jelöljön ki, állítson a párttagság, a munkásosztály, egész népünk elé.

A kongresszusi okmányok – az irányelvek és a programnyilatkozat is – alapvetően pozitív hangvételűek. A Központi Bizottság ezzel korántsem akarja azt mondani, hogy nincsenek problémák, hiányosságok és nehézségek. A pozitív hangvétel azonban megalapozott, mert a két kongresszus közötti időszakról szólva a pártnak, a Központi Bizottságnak egyértelműen és világosan kell beszélnie. A kérdésre, hogy volt-e eredménye az erőfeszítéseknek, nem lehet kétféle választ adni. Joggal pozitív hangvételű tehát mindkét kongresszusi dokumentum – akkor is, amikor a megtett útról szól, s akkor is, amikor előre mutat.

Munkánkban azonban – az óriási eredmények mellett – kétségtelenül vannak hiányosságok, problémák is, és a jövőben igen nehéz feladatokat kell megoldanunk. Azt hiszem, helyes, hogy most, amikor ezeket a kongresszusi okmányokat tárgyaljuk – a pártalapszervezetekben és a magasabb

szintű tanácskozásokon is – sokkal többet beszélünk a hiányosságokról, a problémákról, a tennivalókról, mint az eredményekről. Ez a helyes magatartás, így elemezhetjük megfelelően a kérdéseket.

Amikor például teljes joggal állapítjuk meg, hogy a párt politikája helyes, a marxista–leninista elveken alapszik, s hogy a kommunista politika kifejezi a munkásosztály, a nép érdekeit, törekvéseit és érvényesül a társadalmunkban, nos, akkor rögtön hozzá kell tennünk, hogy e politika nem elég következetesen érvényesül. Ezekben a hetekben, hónapokban ezrek és tízezrek szólnak hozzá a párt politikájához. S amikor a jövő feladatairól van szó, nem az az igény és követelés, hogy a párt változtasson alapvető politikai irányvonalán, törekvésein, hanem az, hogy érvényesítse nagyobb következetességgel. Jogos, indokolt igény ez, nem mehetünk el szó nélkül mellette.

Hasonló a helyzet, ha munkánk gazdasági feltételeit vizsgáljuk. Amikor gazdaságpolitikáról van szó, ne csupán a gazdasági mechanizmusra gondoljunk. Hiszen az elsődleges és a legfontosabb: a gazdaságpolitika. A gazdasági mechanizmus, vagy másképpen: az irányítási rendszer – eszköz, módszer, amelynek segítségével bizonyos gazdaságpolitikát jobban valósíthatunk meg. A gazdaságirányítás rendszeréről nyugodtan elmondhatjuk, hogy alapjában bevált. A gyakorlat, az elemzés bizonyítja, hogy ezzel az irányítási módszerrel gazdasági munkánk hatékonyabbá vált; sikerült érvényesíteni a szocialista tervgazdálkodás alapvető követelményeit, párosulva bizonyos fokú gazdasági rugalmassággal. Ennek nagy eredményei vannak. Ugyanakkor tudjuk – ezt a kongresszusi okmányok megfelelően hangsúlyozzák is –, hogy a gazdaságirányítás módszereivel nagyon kevéssé sikerült javítanunk a beruházási helyzeten. A beruházásokat illetően az új irányítási rendszer bevezetése előtt is voltak problémáink, s vannak azóta is, hogy ez az irányítási rendszer működik. Nem sikerült a kivitelezést meggyorsítani, a beruházások koncentrációját olyan mértékben biztosítani, ahogy szerettük volna és ahogyan a helyzet megkövetelné. Nem sikerült megfelelő módon biztosítani a termelő berendezések hatékonyságát, a munka termelékenységét sem. Bár ezen a téren jelentős a fejlődés, még messze vagyunk a követelményektől.

Teljesen világos, hogy a munkában, a jövendő fejlődésben a fő hajtóerő nem – ahogyan régebben mondtuk – a „kenyérgőz" lesz, vagyis nem a

fizikai erőfeszítés, a verejték és izzadtság, mert azzal már nemigen tudunk gyorsan előrehaladni, hanem a tudományos-technikai forradalom kibontakoztatása, másképpen kifejezve: a munka termelékenységének jelentős növelése. Gazdasági munkánk jobbá tételének ez a fő eszköze. Annál is inkább, mert hazánkban további munkaerőforrás nincs és előreláthatólag nem is lesz. A termelést tehát csak a munka termelékenységének fokozásával tudjuk növelni. Hozzá tartozik ehhez a termelő berendezések megfelelő kihasználása is.

Van problémánk – nem is kevés – az ideológia, a marxizmus oktatása, az irodalom és a művészetek terén is. Igaz ugyan, hogy ezeken a területeken az előrehaladáshoz talán még nagyobb, több és hosszabb ideig tartó erőfeszítés szükséges, mint másutt. A marxizmus–leninizmus oktatása kapcsán csak egy kérdést emelek ki. A középiskolákban folyamatban van a világnézeti oktatás bevezetése, az egyetemeken és a főiskolákon kötelező a marxizmus–leninizmus oktatása. Tagadhatatlan, van itt bizonyos fejlődés. A fő hiányosság azonban az, hogy a különböző tanszékek erőfeszítései nem elég jól kapcsolódnak egymáshoz. Ez persze egy csapásra nem oldható meg. Pedig a jövő magyar értelmiségét csak akkor tudjuk megfelelő ideológiai felkészültséggel fölvértezni, ha az egyetemek, főiskolák marxizmus–leninizmus tanárai meggyőzően hirdetik világnézetünket, ha minden tantárgy – a maga természetének megfelelően – telítődik marxista–leninista, tudományos világnézettel, a dialektikus materializmus szemléletével.

Nem rossz a helyzet, van fejlődés az irodalom és a művészetek terén, de vannak problémáink is. A személyi kultusz éveiben jelentkezett torzulások két negatív hatása bizonyos értelemben, nyomokban még ma is érződik. Az egyik, hogy e torzulások az alkotó értelmiséghez tartozó egyes emberek szemében magát a rendszert, a szocialista eszmét kompromittálták, jóllehet ezek a torzulások valójában idegenek a szocializmustól és a rendszertől. De hát a felületesen gondolkodó ember könnyen egyenlőségjelet tesz össze nem tartozó dolgok közé is. Ezért az 1956 utáni eszmei tisztulás, rendteremtés, majd a normális fejlődés kezdetének időszakában az alkotó értelmiség egy része valahogy „féloldalt", kicsit háttal állt a szocializmusnak. Köreikben nem volt ildomos kiállni a szocialista eszme mellett. Ez az idők folyamán megváltozott, ma már más a helyzet. Az al-

kotó értelmiség 1956-ban utat tévesztett tagjai is rátaláltak a helyes értékelésre, magatartásra és pozitívan foglalnak állást. Merem állítani, hogy amikor valahol a világban feszültség keletkezik, s ennek nyomán aggodalom tölti el az embereket, hogy „jaj, csak nálunk ne változzék..." – akkor ebben az óhajban ők is osztoznak. S ha megfigyelik, ma már az irodalomban, az alkotó művészetben nagyon sok olyan mű születik, amely a szocializmus talaján áll. Mert változik a világ; a szocialista építés gyakorlata Magyarországon is szép eredményeket tud felmutatni, olyanokat, amelyekben a nép megváltozott élete is tükröződik.

A negatív maradványok másik forrása, hogy a személyi kultusz utolsó éveiben az irodalomban és a művészetben volt egyfajta olyan rend, hogy mindenkinek kötelezően föl kellett esküdnie az akkori értelmezés szerinti szocialista realizmusra. Más alkotó módszert nem lehetett sem művelni, sem látni, sem hallani. Ez a helyzet megváltozott: megmondtuk az alkotóknak, hogy ezentúl senki el nem rendeli, hogy milyen stílust kövessenek; nekik saját maguknak kell eldönteniük, hogy milyen stílusban akarnak alkotni. Nos, ekkor újra divatba jöttek, virágozni kezdtek réges-rég elavult irányzatok; olyanok, amelyek tulajdonképp már a húszas években sem voltak újak. És divatba jött az olyanféle megítélés is, hogy egy-egy új műalkotás annál magasabb színvonalú, minél kevesebben értik meg. Bár e divatot részben leküzdöttük, nyomtalanul nem tűnt el. A művész – ember, emberi törekvésekkel. Nem tudok elképzelni igazi művészt, akinek az a célja, hogy olyat alkosson, amit mondjuk csak 150 év múlva értenek majd meg. Az emberi tevékenység egyik célja éppen az, hogy megértse a többi ember: mit és miért csinál az illető. Ez a helyes törekvés.

Talán nem szükséges részletezni, hogy a közgondolkodást is a pozitív fejlődés, változás jellemzi. Bizonyítható ez nagyon sok területen. Említhetem akár a több tízezres munkásőrség magatartását; hivatkozhatom a szocialista brigádmozgalom 1 200 000 részvevőjére. Vagy arra a nagyon széles körű és mély egyetértésre, ami a magyar nép tömegeiben él a párt politikai törekvései és szocialista céljaink iránt. Mindez a fejlődést bizonyítja. Vannak azonban a közgondolkodásban zavarok is, hiszen előfordul, hogy miközben az eszmei dugvány fejlődik, a gyom is sarjad. Különösen veszélyes, hogy megerősödött az egoista szemlélet. Néha úgy jelentkezik ez az emberek gondolkodásában, mint a skizofrénia, a tudat-

hasadás: a nap bizonyos óráiban, munkaidőben kollektív szellemben tevékenykednek, szocialista módon viselkednek. De amint kiteszik a lábukat a munkahelyükről, egyszeriben átváltoznak. Otthon az egoizmus hívei. Már csak az foglalkoztatja őket, hogy mit és hol lehetne még szerezni, mi van a telekkel meg a gépkocsival. És ugyanazokról az emberekről van szó. Eszembe jut ilyenkor az a régi anekdota, amely szerint a kérdőívet kitöltő egyszeri köztisztviselő arra a kérdésre, hogy: „Hisz-e ön istenben?" azt felelte, hogy: „A hivatalban nem..." Sokan valahogy így vannak a közösségi érzéssel és az egoizmussal is. Elgondolkoztató jelenség ez, amivel foglalkoznunk kell.

Minden kongresszus előtt fel szokott vetődni a kérdés, hogy folytatjuk-e az eddigi irányvonalat, vagy változik a politika. Az ellenség, amely mindig igyekszik bizonytalanságot kelteni, itt „bedolgozott", mindenféle mendemonda, szóbeszéd kapott lábra, hogy „változik a párt politikája, helyzete", hogy „megmerevedik, megkeményedik a rendszer, a diktatúra korszaka következik, vége a gazdaságirányítási reformnak..." Az efféle szólamokat természetesen elsősorban az ellenséges hírverés terjeszti, az ellenséges hírharangok kongatják. Akadnak még olyan – teljesen jószándékú – emberek is, akik nem látnak világosan, politikailag nem elég képzettek és az ilyen híreknek bizony hitelt adnak. S megdöbbennek: tényleg változás jön?!

Van problémánk, gondunk éppen elég, minden területen, de ezeket bizonyára meg fogjuk oldani. A XI. kongresszus válaszol majd minden aktuális kérdésre. Arra is, hogy mi van nálunk és arra is, hogy mi lesz. Igen, a jövőről is világosan kell beszélnünk. A marxista–leninista párt mindenkori kötelessége – a kapitalizmus körülményei között és a szocializmus építése során is –, hogy a munkásosztály helyzetét, jellegét, céljait vizsgálja és megszabja. Ez öröksége a pártnak. A jelen időszakban, a mi körülményeink, a szocializmus viszonyai között ez a kötelezettség kibővül: a párt a munkásosztály érdekeit és céljait, a szocializmust, a kommunizmust képviseli, de ez azonos az egész dolgozó nép érdekeinek, a nemzet céljainak képviseletével.

Az élcsapatnak fontos kötelessége az, hogy utat mutasson és vezessen A pártnak, amikor előre, a jövőbe mutat, messzebbre kell látnia, mint általában az állampolgárok összességének. Mert ha az állampolgárok

összessége külön-külön és együttesen képes volna ugyanolyan messze előre látni, mint a párt, akkor nem kellene párt. És amikor a párt messzebbre előre tekint, olyan célokat is meg kell határoznia, amiket – saját tapasztalataik alapján – sokan nem tudnak megfogalmazni. A szocialista forradalom előbbre vitele, a „hogyan tovább" megválaszolása mindig probléma. Előre lehet jutni akkor is, ha az élcsapat nem törődik a sereggel, csak később vissza kell vonulnia. Együtt kell tehát az élcsapatnak vonulnia a sereggel. Pártunk forradalmi gyakorlatának egyik jellemző vonása, hogy a társadalom fejlődése által napirendre tűzött érett kérdéseket veszi elő és oldja meg. A másik, hogy a párt arra törekszik: akikre vonatkozik s akiknek a feladatot végre kell hajtaniuk, azok a megoldást politikailag is elfogadják. Nem úgy kell elképzelni a dolgot, hogy márciusban befejeződik a kongresszus, és a következő héten már minden jobban, másképpen lesz. Elsősorban megfelelő politikai, továbbá gazdasági és egyéb feltételeket kell teremteni ahhoz, hogy a jövőben társadalmunk minden területen szocialista módon, a szocialista vonások erősödésével fejlődjék.

Ezért a pártnak a XI. kongresszuson is világosan kell válaszolnia minden felvetődő kérdésre. Az irányelvek ezeket jelzik, ezeknek bizonyos foglalatát adják. Az irányelvekkel ezúttal nem kívánok foglalkozni, mert ezt az okmányt már ismerik, s mert nem első eset, hogy a pártkongresszust megelőzően ilyen dokumentum nyilvánosságra kerül. Szeretnék azonban néhány szót szólni a programnyilatkozatról. Ismeretes, hogy ez azért vált időszerűvé, mert az 1948-as egyesülési nyilatkozat immár túlhaladott. Annak idején nagyon sokat gondolkodtunk, hogyan nevezzük ezt az okmányt, programnak vagy programnyilatkozatnak. Ez utóbbit választottuk, mert a program valamivel tágabb fogalmat takar. Ha azt mondjuk: programnyilatkozat, akkor megengedhető, hogy a társadalomnak csak bizonyos kérdéseiről nyilatkozzunk és ne mindegyikről.

A kongresszustól azt várjuk, hogy politikánk eddig követett fő irányvonalát megerősítse, a követelményeknek megfelelően gazdagítsa és határozza meg azokat a tennivalókat, amelyeket a szocialista építés következő öt esztendejében el kell végeznünk. Továbbá azt, hogy jelezze céljainkat, amelyeket az elkövetkező 15–20 év alatt a néppel együtt, közös erőfeszítéssel el akarunk érni. Ami a jelent és a jövőt illeti: világosan meg

kell mondanunk, hogy a fejlett szocialista társadalmat építjük, és célunk a kommunista társadalom megteremtése. Ilyen vonatkozásban is világosan kell beszélnünk, hiszen természetes követelmény, leírták már 1848-ban a Kommunista Kiáltványban, hogy a kommunisták mindig nyíltan hirdetik céljaikat. Világosan meg kell mondanunk, hogy nem bizonyos javak tulajdonosainak közkereseti társaságát akarjuk létrehozni, hanem a kommunista társadalomhoz akarunk eljutni. Ezért foglalkozik a programnyilatkozat az osztályok kérdésével és a termelési eszközök tulajdonával, ami egészen más kategória, mint a személyi tulajdon. Amikor az osztálykülönbségek felszámolásának folyamatáról szólunk, nem a régi osztályviszonyok maradványairól, hanem a jelenleg meglevő osztálykülönbségek felszámolásáról beszélünk.

A személyi tulajdon kérdése nem egyszerű. A párt elvi álláspontja az, hogy az életszínvonal emelkedjék. Nagy munkát kellett végezni, hogy megteremtődjenek a feltételek ahhoz: akik munkával szerzett jövedelmükből, mondjuk, ingatlant, főbérleti lakást, családi házat vagy éppen háztartási gépeket, gépkocsit akarnak szerezni, megtehessék ezt. Része ez a párt politikájának, összhangban áll a társadalom igényeivel és lehetőségeivel. Végig kell azonban gondolni: jó, most így van, s rendjén is van. De meddig mehetünk és merre? Magyarországon most 2 200 000 ingatlantulajdonos van. Meddig növelhető a számuk? Mondjuk 2 600 000-ig vagy 2 800 000-ig. Sokkal tovább nem. Akkor társadalmunk végképp két részre oszlik: olyanokra, akiknek van ingatlanuk és olyanokra, akiknek nincs. Nagyon fontos kérdésről van szó. Hogyan fog ez megoldódni? Semmiképpen sem engedhetjük meg a termelési eszközök tulajdonának olyan torzulását, hogy az állami tulajdon bizonyos részét felszámoljuk. Olyan torzulás sem következhet be, hogy az állami vagy a szövetkezeti tulajdon esetenként magántulajdonná válik. Az egyéni törekvéseket illetően valamilyen normát meg kell állapítanunk. Ezért foglalkoznak tehát az irányelvek ezekkel a kérdésekkel. Természetesen nagy felelősséggel, hogy világos helyzetet teremtsünk a jövőre vonatkozóan is. S ezért mondjuk meg, hogy az ingatlanszerzést a személyes családi szükségletet meg nem haladó mértékig fogadjuk el.

Hozzáteszem: az emberek bizonyos része nem tud ilyesmit szerezni magának a jövőben sem, de számukra is biztosítani kell a megfelelő la-

kást, az üdülési lehetőséget – egyszóval ugyanazt, amit a tulajdonosok élveznek. Csak ők nem tulajdonosai, hanem használói lesznek mindennek. És egyszer az állami parcellázást is abba kell hagyni! Akik közigazgatási területen dolgoznak, tudják, hogy most a tanácsok parcelláznak földeket. Ezt is meg kell állítani; van bizonyos határ, ameddig el lehet menni, tovább nem. De akinek nem jutott ebből a parcellázásból, az most hoppon marad? Így ezt nem lehet elintézni! Úgyhogy bérleti vagy egyéb forma alkalmazásával a jövőben is gondoskodni kell arról, hogy az emberek az üdülési és egyéb lehetőséghez hozzájussanak.

Mindezt azért tárgyalja a programnyilatkozat, mert rendkívül fontos számunkra. Nagyon súlyos társadalmi következményei lennének, a szocialista társadalomban okozna torzulást, ha nem akadályoznánk meg a szocialista elveket sértő jövedelemszerzést, a családi szükségleteket meghaladó vagyonfölhalmozást, a spekuláció forrásává váló ingatlanszerzést.

Képzeljék el, hová jutnánk, micsoda szocializmus lenne az, ahol például a magasabb fokú képzettség csak a „birtokon belüli" családok gyermekeinek lenne biztosítva. Vagy ahol mondjuk, a fiatalokat azzal kezdenék ösztökélni, gyötörni, hogy „még csak az egyik telek van beépítve, a másik beépítetlen..."

S ha már eljutottam az ifjúság témájához – bár azt hiszem, eddig is az ifjúságról beszéltem –, szeretném megmondani, hogy csatlakozom Maróthy elvtárshoz és a hozzászólókhoz, akik hangsúlyozták: a mai ülés feladata az, hogy a KISZ Központi Bizottsága – az irányelveket és a programnyilatkozatot tárgyalva – társadalmunk alapkérdéseiben foglaljon állást. Számunkra rendkívül fontos, hogy az alapkérdésekben velünk tart-e a KISZ Központi Bizottsága vagy sem. Gondoljuk, hogy velünk tart, de azért mégis jó biztosan tudni. S ha ezt még írásban is lefektetik, annál jobb!

Az irányelvekben és a programnyilatkozatban természetesen egész társadalmunk kérdései szerepelnek, de bennük foglaltatik a mai magyar ifjúság jövője is. Ezek az okmányok népünk jövendőjét, s azon belül természetesen a magyar ifjúság jövendőjét is szabályozni fogják.

Nélkülözhetetlen számunkra a KISZ állásfoglalása olyan formában is, hogy azt az ifjúság legszélesebb tömegeihez is továbbítsa, képviselje és érvényesítse. Segítsen abban a nagy politikai munkában, amelyet a párt

és más társadalmi szervek is végeznek a párt politikájának még jobb megértetéséért, népszerűsítéséért és megvalósításáért.

Nagyon jóleső érzéssel írtuk le ezekben az okmányokban, hogy a Kommunista Ifjúsági Szövetség betölti szerepét a magyar társadalomban. Ehhez nyugodtan hozzátehetem, hogy a magyar ifjúsággal nincs semmiféle különösebb probléma. Korosztálya szerint megfelelő része a társadalomnak, részt vesz a szocialista társadalom építésében, zömében megfelelően végzi feladatát, tanul, dolgozik, termel. Itt többen hangsúlyozták, hogy erősítenünk és fokoznunk kell az ifjúsági szövetség pártirányítását. Azt hiszem, ez helyes és jogos igény; a jövőben ténylegesen jobban kell érvényesülnie a pártirányításnak, értve ez alatt természetesen a Központi Bizottság és a pártalapszervezet irányító tevékenységét is.

Mostanában elég széles körű – és szerintem általában hasznos – vita folyik néhány, speciálisan az ifjúságot érintő kérdésről, illetve olyan társadalmi kérdésről, amely a fiatalok nagy tömegeit érinti. Nagy érdeklődéssel olvastam például egy nyilatkozatsorozatot a sajtóban: megkerestek különböző tiszteletre méltó embereket, és megkérdezték tőlük, hogy véleményük szerint mikor lesz egy fiatal felnőtt emberré. A sorozatban engem nem kérdeztek meg, de azért most elmondom, hogy mi a véleményem.

Először is az, hogy az életkort – a politikai munkára is gondolva – nem szabad mechanikusan venni. Azután a hivatást sem! Amikor egy régebbi határozat alapján a KISZ irányító munkájáról beszéltünk, kértük a KISZ Központi Bizottságától, hogy az egységes ifjúsági szövetségen belül specializálja az irányító munkát, mégpedig a fiatalok életkora és hivatása szerint. Mert nem mindegy, hogy 15 vagy 27 éves KISZ-tagról van-e szó. Vegyenek öt 18 éves vagy 24 éves fiatalt: öten az érettség ötféle szintjét fogják mutatni. A 18 évesek között van olyan, aki pszichológiailag, fiziológiailag később érik, van, aki korábban. Úgy van ez – bocsánat a hasonlatért –, mint a különböző almafajtáknál: vannak korán érő, és vannak későn érő fajták. A 25 évesek között is találunk gyerekesen viselkedőket, és találunk szakállas családapákat.

Ki merem mondani – remélem, a tanulóifjúság nem sértődik meg –, hogy szerintem egy fiatal akkor lesz felnőtt, amikor – ahogy régen mondták – megkeresi a maga kenyerét. Ez a társadalmi érettség jele. Az ember

azzal emelkedett ki a természetből és vált emberré, hogy megismerte a szerszámot, a munkát. Ezt az egyén fejlődésére is érthetjük: a munka révén és az azzal járó felelősséggel válik a fiatal felnőtté. Akkor, amikor már felel a saját sorsáért; családot alapít, s felel annak sorsáért is; és ezzel együtt kialakul benne a társadalom sorsáért érzett felelősség is. Ez persze nem jelenti azt, hogy azok között nincs komoly fiatal, akik még nem önálló keresők.

Akik összehasonlításokat szeretnek tenni és tesznek is, úgy különböztetik meg a mai fiatalságot az 50 évvel ezelőttitől, hogy régebben fizikailag lassabban, de pszichikailag gyorsabban fejlődtek, mert az élet vastörvénye erre kényszerítette őket. 8–10–12 éves gyerekeknek pénzt kellett keresniük, s nem kevés 15–16 éves fiatal családfenntartóvá vált. A felnőtt apa munkanélküli volt, és a gyerek volt a kenyérkereső. Ez a pszichológiai alaphelyzet talán károsan, de korán éretté tette az embert. Most másként kell nézni. Én látok különbséget az olyan fiatalok között, akik maguk keresik meg a kenyerüket, fizetésük jó részét hazaadják a családi keretbe, és azok között, akiknél fordítva van: még a szórakozáshoz szükséges kis pénzecskéért is a papához, a mamához kell menni, vagy mindkettőhöz. Ez azért az ember világnézetét komolyan befolyásolja. Mindezt csak azért mondom, hogy differenciáltan végezzék a munkát a fiatalok különböző kategóriái között.

Teljesen törvényszerű, hogy az ifjúságban erős a kritikai hajlam, és hogy sok mindennel elégedetlen. Azt hiszem, ez így rendjén való. Persze, azért az eredményeket ismerje, és ismerje el, de a nem kielégítő dolgokkal legyen csak elégedetlen. Régen azt mondták, hogy amikor az ember életútja végére ér és meghalni készül, akkor úgy csinál mérleget, hogy különb-e a világ most, mint amikor az életbe belépett. Ha különb és ahhoz esetleg valamivel ő is hozzájárult, akkor nem élt hiába. A fiatalok csak legyenek elégedetlenek a fennálló körülményekkel és helyzettel, mert ha mindjárt megelégedettséggel kezdik, akkor nem fogják tudni előbbre vinni a világot. Ez tehát az ifjúság természetes és pozitív tulajdonsága.

Az a legfontosabb követelmény, hogy ismerje meg a legkorszerűbb elveket, a marxizmus–leninizmust, a szocializmus és a kommunizmus elveit és eszméit. A fiatal elveiben legyen rendíthetetlen és meg nem alkuvó. Ez a legfőbb, amit egy kommunista fiataltól meg lehet követelni.

Nagyon szomorú látvány az olyan öreg ember, aki bürokrata, csak frázisokat pufogtat vagy csak fecseg. De az olyan fiatal, aki már bürokrata, már csak frázisokat pufogtat, szószátyár, az még szánalmasabb. Az ilyen és más hasonló betegségek ellen a legjobb orvosság, hogy ismerjék meg a kommunizmus, a szocializmus magasztos eszméit, és az elveikért tudjanak küzdeni.

Az idősebb korosztály berkeiben készült interjúkban föltették azt a kérdést is: mi a véleménye, igaz-e a közmondás, hogy „ne szólj szám, nem fáj fejem"? Erre azt mondom, hogy a fiatal – a mi társadalmi viszonyaink között – ne ismerje el ezt a szólásmondást. Ebben következetesnek kell lenni. A horthysta fasiszta ellenforradalmi diktatúra idején volt úgy, hogy még a szopós gyereknek is hallgatnia kellett; volt, hogy valakinek a családja érdekében nem lehetett véleménye. De ezt a „bölcsességet" a kommunisták akkor sem ismerték el. Pedig akkor az embernek esetleg az életével kellett fizetnie az elveiért. Mi történhet a mai viszonyok között? Ha valami nehézség támad a munkahelyen, esetleg görbén néz a főnök. Hát istenem, nézzen... Még az is előfordul, hogy kitúrják, kimarják az igazmondót, de manapság akkor sem kell a Dunának menni. Harcolni kell tovább! Mert van támasztéka, háttere: mögötte áll a párt, a KISZ, védi a rendszer, védik a társadalmi viszonyok! És ha nem így volna? Ha felismertem és vallok egy elvet, nem kell kiállni és harcolni érte? De igen, ki kell állni és harcolni érte! A fiatal a munkahelyen, az iskolában ne azzal kezdje az életet, hogy lesi, hol, merre kell „igazodni". Nem baj, ha valakik megharagszanak rá, főként, ha az igazságot képviseli. Azt hiszem, nincs a világon olyan ember, akire senki sem haragszik.

Vita folyik arról is, hogy ki a forradalmár. Azt hiszem, ezt abból kellene levezetni, hogy a forradalmiság nem külsőség! Nem valamiféle viselet, nem a külsőség mutatja az öntudatot, a kommunista meggyőződést. Aki élethivatásának tekinti a pártmunkát, a KISZ-munkát – annál sem a külsőségek számítanak, hanem a magatartás. Az, hogy miként gondolkodik, mit képvisel és mit tesz. És általában nem az a kérdés, hogy rövidebb vagy hosszabb-e a haj, van-e szakáll. Hanem az, hogy az ember testiekben és lelkiekben egyaránt civilizált, egészséges és kulturált legyen.

A forradalmiság társadalmi ügy és nem szűkíthető valamilyen foglal-

kozásra. Nincs olyan, hogy aki az egyik pályát választja, az forradalmár, aki a másikat, az nem. Talán nem is egyszerűen elhatározás kérdése, hogy valaki eldönti: ő pedig forradalmár lesz. A forradalmiság – fejlődés, folytatás! Annak idején, amikor Marx Károly először ment a londoni könyvtárba, hogy a polgári közgazdaságtan kritikáját kidolgozza, nem úgy indult el, hogy otthon elhatározta: most pedig hozzáfogok a marxizmus elméletének a kidolgozásához. Sürgető, napi közgazdasági probléma volt ez számára, ezzel foglalkozott. S elkezdte! Ahogy mondani szokás, történelmet csinált. De a történelmet nem úgy csinálják, hogy három-négy ember összedugja a fejét és elhatározza, hogy „megyünk, történelmet csinálunk". Hanem úgy, hogy a társadalom jövőjéért dolgoznak, és ha az jó, ha összhangban van a fejlődés törvényeivel – az történelem lesz. Így, ilyen furcsa módon – hogy kiből lesz forradalmár – nem lehet a kérdést föltenni. Mintha ezt, mondjuk, a gimnáziumban el lehetne határozni! Ha ezen így vitatkoznak, csak félreértések származhatnak belőle.

Olyan megkülönböztetést sem lehet tenni, hogy van forradalmár, aki a napi célt nézi, s van, aki a távolit. Így ez szét nem választható. A forradalmárnak a napi és a távlati dolgokat mindig együtt kell néznie. Mert aki a napi érdekeket nem nézi, csak a távlatiakat, az nem forradalmár, hanem holdkóros. Az sem lehet forradalmár, aki csak a napi érdeket nézi, mert nem látja a folyamatot.

Ugyanígy napirenden van a hazafiság és az internacionalizmus kérdése. Ez is nagyon komoly dolog, különösen az ifjúság körében, mert a fiatalokat, akik most alapozzák világnézetüket, hazafias és internacionalista szellemben kell nevelnünk.

A hazafiság a kommunistának azt jelenti, hogy fejleszti, erősíti, védelmezi, szépíti hazáját, és azt, hogy e nemes törekvései párosulnak a kommunizmus eszméivel. Hazafiság az is, ha szerte a világon minél több embert megnyerünk a harcnak, hogy legyen a termelés szabad, szűnjék meg a kizsákmányolás, legyen örök béke! Hazafias kötelességünk, hogy ehhez erőink szerint hozzájáruljunk. S kötelességünk, hogy elviekben is, tettekben is jól csináljuk.

Kiterjedt kapcsolataink vannak a nagyvilággal. Több mint száz azoknak az afrikai, ázsiai, latin-amerikai és európai országoknak a száma, ahol ott van a Magyar Népköztársaság hivatalos képviselője. Az biz-

tos, hogy ha az emberek követségünk épülete előtt elmennek és látják a piros-fehér-zöld zászlót, tudhatják, hogy ez a magyar nemzet lobogója; azé az országé, ahol a szocializmust építik és a kommunizmus felé haladnak. Eszerint néznek rá haraggal vagy rokonszenvvel és megbecsüléssel.

Fejlődésünknek most már olyan szakaszába érkeztünk, hogy elmondhatjuk: megbecsülést vívtunk ki magunknak a nemzetközi életben. Ebben valamelyest szerepet játszik az is, hogy bár nemegyszer volt nagy törés a magyar történelemben, munkásosztályunk és népünk mégis mindig erőre kapott és haladt előre. Az erőfeszítés eredménnyel járt és ez visszahat nemzetközi megbecsülésünkre is. Ha 150–200 évre visszatekintünk, elmondhatjuk, hogy szinte a romokból való újjáépítés specialistáivá váltunk. De ennek már vége! Most már a folyamatos építés korszakában vagyunk és maradunk.

Említették az elvtársak a magyar párt- és kormányküldöttség legutóbbi moszkvai fogadtatását. Egy pillanatra én is fölidéztem emlékezetemben. Csak meghatódással tudok arra gondolni, hogyan fogadtak bennünket; ebben a magyar kommunisták, a magyar munkásosztály és a szocializmust építő magyar nép iránti mély rokonszenv fejeződött ki. Úgy dolgozzunk tehát, hogy még megokoltabb legyen ez a rokonszenv, amelyben, azt hiszem, a párt jó politikai munkája, a KISZ alapos munkája és a népünk munkája iránti megbecsülés is kifejezésre jutott.

Óriási erőt ad nekünk az, hogy pártunk marxista–leninista párt, amely szilárd elvi alapokon politizál, oldja meg feladatait. Azzal a mély meggyőződéssel tekinthetünk a párt XI. kongresszusa elé, hogy meg fogja oldani feladatait; olyan választ ad a ma és a holnap kérdéseire, amelyet bizalommal elfogadhat és követhet népünk. Pártunk és népünk megy tovább a maga útján, előre a szocializmus építésének útján, a kommunista társadalom felé.

FELSZÓLALÁS
A GANZ-MÁVAG MOZDONY-, VAGON- ÉS GÉPGYÁR PÁRTÉRTEKEZLETÉN

1975. FEBRUÁR

A csaknem húszezer dolgozót foglalkoztató Ganz-Mávag nagyságrendjével, évi három és fél milliárd forint értékű termékével – amelynek körülbelül 35–40 százalékát exportálják – szocialista iparunk nagyon fontos bázisa. A gyár pártszervezetének kereken 3000 tagja a magyar kommunisták mozgalmának erős csapata. Az itt dolgozók, a kommunisták és pártonkívüliek munkájának jelentősége és hatása messze túlterjed a gyár falain; hat, szerepet játszik és kifejezésre jut a magyar ipar, mozgalmi értelemben pedig társadalmunk fejlődésében. Minden túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy a Ganz-Mávag erős támasza szocializmust építő népünknek, kommunista mozgalmunknak.

A beszámoló – véleményem szerint – hiteles, teljes és átfogó képet ad a Ganz-Mávagban a párt munkájáról, társadalmi tevékenységéről, gazdasági építőmunkájáról. Az is hű képet kap a Ganz-Mávag jelenlegi helyzetéről, aki nem ismeri a gyárat, talán nem is hallott róla. Aki pedig ismeri a körülményeket, tudja, hogy a beszámolási időszak, a legutóbbi kongresszus óta eltelt csaknem négy és fél év a vállalat életében a nagyarányú beruházások, a rekonstrukciók, a gyártmányfejlesztés időszaka volt. Mindvégig munkaerő-problémákkal küszködtek, és egyéb hátráltató körülmények is voltak. Ha mindezt összevetjük azzal a politikai munkával, amelyet a Ganz-Mávag pártszervezete, alapszervezetei és társadalmi szervezetei végeztek, elmondható, hogy kielégítően megoldották a politikai és a társadalmi munkával kapcsolatos feladatokat.

Az említett nehézségeket, az akadályokat, valamint a termelő tevékenység eredményeit számba véve megállapítható, hogy a Ganz-Mávag dolgozói a X. kongresszus által kitűzött irányban haladtak, dolgoztak a határozatok végrehajtásán és igen jelentős eredményeket értek el.

A pártbizottság beszámolója, a szóbeli kiegészítés és az elhangzott felszólalások arról győztek meg, hogy a Ganz-Mávag pártszervezete, kommunistái megfelelően készülnek a párt XI. kongresszusára. A beterjesztett határozati javaslat a párt politikájának és az üzem adottságainak, feladatainak megfelelően elemzi a helyzetet és jelöli meg a legközelebbi időszak tennivalóit.

Az irányelvekhez készített állásfoglalásból – amely szerintem jó, megfelelő kommunista állásfoglalás – csak egyetlen döntő megállapítást emelek ki: „Az üzem kommunistái és dolgozói a párt politikájának következetes folytatását kívánják." Mindezt összefoglalva: azt gondolom, hogy ha a gyár kommunistái és párton kívüli dolgozói áttekintik a mögöttük levő négy, négy és fél esztendőt, s összegezik eredményeit, nyugodt lelkiismerettel nézhetnek szembe önmagukkal és a dolgozók kollektívájával. A politikai és a termelőmunka területén elért eredményeiket nagyra értékelem és azt tartom, hogy becsülettel törekedtek eleget tenni kötelezettségeiknek. Szívből gratulálok a pártszervezet tagságának, a vállalat vezetőinek és minden dolgozójának az elért eredményekhez, és további új sikereket kívánok mindnyájuknak.

Néhány szót arról, hogyan készül a párt és általában az egész ország a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusára. A kongresszusi felkészülés a Központi Bizottság számára is rendkívül nagy és felelősségteljes munka. Ennek során az első feladat az, hogy megfelelő mérleget készítsen a végzett munkáról; számot adjon arról, hogyan és miképpen hajtottuk végre a X. kongresszus határozatait. Erre nekünk magunknak is szükségünk van, munkásosztályunknak, népünknek is tudnia kell, hogy jó ez a mérleg. Ha gondolatban áttekintjük a párt munkájának fő területeit, megállapíthatjuk, hogy a párt nagy munkát végzett, amelynek jelentősek az eredményei. Azt is megállapíthatjuk, hogy pártunk, kormányzatunk, társadalmi szervezeteink a nemzetközi élet küzdőterén is nagy munkát végeztek. Az erőfeszítések nem voltak hiábavalóak, mert ha összevetjük a négy és fél évvel ezelőtti nemzetközi helyzetet a maival, kitűnik, hogy a haladás teret nyert és a béke megszilárdult. A szocializmusért, a társadalmi haladásért, a nemzetek függetlenségéért és az önálló fejlődéshez való jogért folytatott küzdelem nagy eredményekkel járt.

Az imperializmust számos területen sikerült hátrább szorítani, befolyási övezetét és lehetőségeit a korábbinál jobban korlátozni.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a X. kongresszuson azt a kötelezettséget vállalta a magyar munkásosztály és a magyar dolgozó nép előtt, hogy mindent megtesz nemzetközi munkájában a haladás ügyének előbbre mozdításáért, az új világháború kitörésének megakadályozásáért, a helyi konfliktusok visszaszorításáért; azért, hogy a magyar nép számára a szocializmus építésének legfontosabb és nélkülözhetetlen feltételét, a békét megőrizze és biztosítsa.

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Magyar Népköztársaság természetesen csak egy – és nem a legfőbb – tényezője annak a hatalmas erőnek, amely világméretekben küzd a haladásért és a béke megőrzéséért. Nem kis dolog azonban az, hogy XI. kongresszusán a párt nyugodt lelkiismerettel állhat népünk és a nemzetközi munkásosztály elé: kötelezettségeihez híven becsületesen és állhatatosan küzdött, s a mi erőfeszítéseink is benne vannak abban a változásban, amely a nemzetközi életben az elmúlt négy és fél évben a haladás és a béke javára végbement. Minden gondolkodó ember tudja és megítélheti, hogy a fejlődés valóban pozitív volt.

A nemzetközi életben történtek negatív események is, mint például legutóbb az Egyesült Államok kongresszusának diszkriminációs határozata a szocialista országokkal folytatott kereskedelmi politikáról. Ezeket figyelemmel kísérjük, komolyan vesszük, de nem változtatnak a kép egészén és az elért haladás tényén. Azt persze hangsúlyoznunk kell: soha nem feledkezünk meg arról, hogy az imperializmus természete valójában nem változik; amíg létezik, imperializmus marad. Az eredmények, amelyeket elértünk az elmúlt esztendőkben is, politikai harcokban születtek, komoly erőfeszítéseket és hozzáteszem: megfelelő katonai felkészültséget is kívántak. A jövőben is csak harcban tudjuk biztosítani további céljaink elérését, a szocializmus, a haladás további térhódítását, a gyarmati rendszer utolsó maradványainak teljes felszámolását és a béke tartóssá tételét. Úgy is mondhatjuk, hogy minél inkább megfelelő szinten áll a Szovjetunió, a Varsói Szerződés országai és általában a szocialista országok védelmi felkészültsége, annál biztosabban haladhatunk előre a békés egymás mellett élés realizálásában. S ha meghozzuk a hon-

védelem javára a szükséges áldozatot, megvan a biztosítékunk arra, hogy a fegyvereket a csatatereken nem kell bevetni. Ilyen tehát nemzetközi tevékenységünk mérlege.

Belpolitikai téren is előrehaladtunk, társadalmunk szocialista vonásai az elmúlt négy, négy és fél esztendőben erősödtek. Jelentősek az eredményeink a gazdasági építés terén; pártszervezeteink ezt a kérdést – fontosságának megfelelően – napirenden tartják. A Központi Bizottság és az Országgyűlés decemberi ülése számot adott a végzett gazdasági munkáról, az 1974-es év és az ötéves népgazdasági terv végrehajtásában négy év alatt elért eredményekről. A munka pozitív, jelentős eredményekre vezetett. A gazdasági építésben megvannak a feltételeink és a lehetőségeink ahhoz, hogy megfelelő munkával, az 1975-ös év soron levő feladatait megoldva az ország jó eredménnyel zárja a negyedik ötéves népgazdasági tervet.

Hosszan lehetne sorolni a kulturális építés eredményeit is, hiszen ide tartoznak a közoktatás, a közművelődés, a hírközlő és a propagandaszervek munkájának igen jelentős eredményei. Minden körülményt figyelembe véve elmondhatjuk, hogy ezen a területen is előbbre jutottunk.

Az életszínvonal növelésében elért eredményeink ismeretesek. Az ezzel kapcsolatos kérdéseket rendszeresen napirenden tartjuk, tárgyaljuk, értékeljük. Megvan a lehetőségünk arra, hogy mostani ötéves tervünk végére elérjük az eredeti célt, a dolgozók reáljövedelmének mintegy 24–25 százalékos emelését. Ilyen az általános mérlegünk.

Belpolitikai életünk középpontjában a kongresszusi kampány áll, amelynek most már elég előrehaladott szakaszában vagyunk. Alapszervezeteink megtartották a két kongresszusi taggyűlést. Középszintű pártszervezeteink már befejezték ilyen irányú munkájukat, megkezdődtek a nagyüzemek és a területi szervek pártértekezletei. A kongresszusi fölkészülésbe, az irányelvek vitájába az egész magyar közvélemény bekapcsolódott. A párt kongresszusi irányelveit a sajtó útján nyilvánosságra hoztuk, mert ez az okmány nem szűken vett pártérdeket szolgál, nem is csak a párttal kapcsolatos kérdéseket tartalmaz, hanem olyanokat, amelyek a munkásosztály, a parasztság, a nép legközelebbi jövőjének alakulását is érintik. Az irányelvek eddigi vitáját egyetemlegesen úgy értékelhetjük, hogy a párttagság és a szocializmus ügyét magáénak érző magyar közvé-

lemény egyetértéssel fogadta e dokumentumot. Egyetértő óhaj – s ez messze a párttagság keretein túlmenően is megnyilvánult –, hogy a párt eddigi politikáját folytassa még következetesebben, e politikának szerezzen még inkább érvényt.

Társadalmunk politikai helyzetének fontos jellemzője, hogy a párt, a munkásosztály vezető szerepe vitathatatlan, teljes mértékben érvényesül népünk, társadalmunk életében, fejlődésében. Az elmúlt több mint négy esztendő mérlegének fő jellemzője, hogy a magyar nép összeforrottsága, a szocialista nemzeti egység tovább szilárdult, erősödött. Fejlődésünk töretlen volt, a szocialista társadalom épült. A párt X. kongresszusának határozatát, programadó feladatát – hogy folytassuk a korábbinál magasabb szinten a szocializmus építését – sikerült az életben megvalósítani. Ma valóban a fejlettség magasabb fokán vagyunk, mint a X. kongresszus időszakában voltunk.

Amikor a hangulatról, a helyzetről, a mérlegkészítésről és ezzel kapcsolatban a kilátásokról szólunk – hiszen a pártnak programot kell adnia a munkásosztály, a nép számára –, nem feledkezhetünk meg arról, hogy munkánkban voltak hibák és hiányosságok. Ez is hozzátartozik a mérlegkészítéshez. Nem kell a ruhánkat megszaggatnunk, de belső felkészülésünk során feltétlenül szólnunk kell pártunk munkájának gyönge pontjairól is, amelyekről tudunk, amelyeket ismerünk, hogy ami jó, azt tovább erősíthessük, a gyönge pontokat megszüntethessük, a hibákat kiküszöbölhessük.

Párttagságunk és a Központi Bizottság jó egyetértésben és összeforrottságban dolgozik. Persze a Központi Bizottság is emberekből áll, nem pedig az istenek tanácsából, s a Központi Bizottság munkájában is voltak gyengeségek. Nyomatékkal és nyugodt lelkiismerettel jelenthetem azonban ki, hogy pártvezetőségünk semmilyen durva hibát sem követett el; a X. kongresszus határozatainak, útmutatásainak megfelelően, eredményesen dolgozott. Amikor azonban a két kongresszus közötti időszak közepe táján, 1972 novemberében a Központi Bizottság napirendre tűzte a kérdést, hogy hogyan állunk a X. kongresszus irányvonalának megvalósítása, a határozatok végrehajtása terén, találtunk igazítani valót. Ismétlem, nincs szükség arra, hogy megszaggassuk köntösünket. A gondolkodó emberek számára azonban világos: amikor megállapítottuk,

hogy a szocialista nagyipar, a nagyüzemek munkásságának helyzetén javítanunk kell, s hogy jelenlegi jó és bevált gazdaságirányítási rendszerünk alkalmazása során az ország 50 legnagyobb ipari üzemét külön kell figyelemmel kísérnünk, továbbá amikor olyan határozat született, hogy szocialista iparunk öt nagyüzemével külön, központilag is kell foglalkoznunk, akkor ez bírálat és önbírálat is volt. Minderről itt vagy bárhol másutt nyugodtan beszélhetünk. Mert akkor védjük helyesen a párt, a kommunisták becsületét, ha nem próbáljuk elhitetni a közvéleménnyel, hogy a kommunisták sohasem hibáznak. Azt kell bebizonyítanunk – s ezt könnyen megtehetjük –, hogy jó irányba haladunk, törekvéseink becsületesek, tiszták, megfelelnek a helyzet szabta követelményeknek, s hogy a kommunisták minden erejükkel igyekeznek megfelelően dolgozni. Hiba előfordul, mert a kommunisták is emberek, akik dolgoznak, s mert teljesen hibátlan csak az lehet, aki az égvilágon semmit sem csinál. Dolgoznunk, harcolnunk kell tovább, jó irányba haladva, hogy minél nagyobb eredmények szülessenek, de időről időre ellenőriznünk és javítanunk kell munkánkat ott, ahol erre szükség van.

Vannak hiányosságok általában a párt munkájában és vannak országos jelentőségű problémáink. Ezekről is kellő nyíltsággal szólt a Központi Bizottság az irányelvekben és december 5-i ülésén hozott határozatában. Miféle problémáink vannak? Nincs semmiféle tragikus helyzet. De feltétlenül tudnunk kell, hogy miközben körülbelül háromnegyed milliós párttagságunk óriási többsége legjobb tudása szerint, erejének teljes megfeszítésével, önzetlenül és eredményesen dolgozik, vannak sorainkban olyanok, akik csak úgy „félgőzzel" húzzák a kocsit; akik néha akkor sem állnak ki – esetleg kényes kérdésben – a párt álláspontja mellett, amikor ki kell állni. Vagy ha szóban kiállnak is, nem azt csinálják, amit csinálniuk kellene.

Az ilyenek nincsenek sokan a párttagság soraiban. Ha azonban kongresszusra készülve a párt lelkiismeret-vizsgálatot tart, számadást készít, értékeli a munkát, ennek kötelezően együtt kell járnia azzal, hogy ugyanezt a párt minden tagja megteszi. S azok az elvtársak, akik maguktól vagy esetleg mások figyelmeztetése nyomán rájönnek, hogy van igazítani való munkájukban, ezt tegyék is meg.

Pártunk önkéntes társadalmi szervezet. A hadseregbe soroznak, a

pártba nem. Aki a pártba belépett, azt vallja, hogy eljegyezte magát a szocializmus, a kommunizmus eszméivel. S kész dolgozni, harcolni a párt politikájáért, a szocializmus ügyéért. De ekkor ezt is kell tennie!

Túltekintve a párttagságon, egész dolgozó népünkre vonatkoztatva megállapítható, hogy a szocializmus híveinek köre messze túlterjed a párt keretein. Társadalmunk túlnyomó többsége saját tapasztalatai alapján győződött meg a párt politikájának helyességéről, a szocialista célok nagyszerűségéről és arról, hogy azok az egész nép, a nemzet érdekeit szolgálják. Általában ennek megfelelő a viszonyuk a szocializmushoz, vállalt munkájukhoz és eszerint is dolgoznak. Szó esett itt a szocialista brigádmozgalomról, annak tagjairól. Az egyik felszólaló elvtárs, saját üzemrészéről szólva elmondta, hogy náluk a dolgozók 70 százaléka már részt vesz ebben a szintén önkéntes mozgalomban, amely országos méretekben nő és tovább fog növekedni. Megfelel az igazságnak, ha azt mondjuk, hogy a munkaviszonyban álló magyar dolgozók legnagyobb része becsülettel dolgozik. De nem mindenki! Társadalmunknak olyan hatást kell gyakorolnia, hogy még többen legyenek, akik aktívan és megfelelően dolgoznak és kiveszik részüket a munkából, amelynek mindenki haszonélvezője, aki hazánkban él.

Ismeretesek azok a negatív jelenségek, amelyek a csoportérdek helyenkénti rossz érvényesítéséből adódnak; abból, hogy vannak, akik az országos érdek rovására próbálnak csoportérdeket érvényesíteni. Szeretném hangsúlyozni: mély meggyőződésünk, hogy a jól felfogott csoportérdek egy irányba hat a szocialista törekvésekkel, segíti a szocializmus építését. De negatív jelenség, hogy ezt egyesek rosszul értelmezik vagy ezzel visszaélve a közösség, az ország rovására próbálnak külön előnyt szerezni. Ugyanígy széles körben ismeretes, hogy előfordul: a személyes érdek érvényesül a közérdek rovására. Ezek negatív jelenségek, amelyek ellen küzdenünk kell!

Szeretném hangsúlyozni: a szocializmus építését úgy értelmezzük, hogy annak valósága egyaránt szolgálja a közösség és a közösséget alkotó egyének érdekeit. Az egyéni életben vagy a családi életben az ország érdekeivel ellentétes módon zöldágra vergődni, boldogulni Magyarországon nem lehet. Negatív jelenségként tartjuk számon, ha valaki egyéni érdekeit görbe úton, a közösség, az általános törekvések rovására próbálja

érvényesíteni. Ez ellen fellépünk, harcolunk a legkülönbözőbb eszközökkel. Küzdünk az egoizmus ellen pedagógiai módszerekkel: neveléssel, figyelmeztetéssel, bírálattal és a dolgok megfelelő szabályozásával is. Az egyéni érdekek tisztességtelen érvényesítésének gátat szabnak törvényeink és rendelkezéseink, és a jövőben is gátat kell szabniuk.

Jogos büszkeséggel szólhatunk a termelőmunka eredményeiről. De a hiányosságokat számba véve feltétlenül szólni kell arról is, hogy a termelőmunka szervezettségének foka üzemeinkben még korántsem érte el a kívánatos színvonalat, ami elősegítené a munka jobb hatékonyságát. Az utóbbi években megnőtt idegenforgalmunk és a nyugati országokból is sokan jártak nálunk. Amikor különböző nyugati kapitalista cégek emberei körülnéznek, első benyomásuk az, hogy Magyarország gazdag ország. Mert – azt mondják –, ha ők így bánnának az anyaggal és így használnák ki termelő berendezéseiket, s olyan munkaintenzitással dolgoznának, ahogy nálunk sok helyütt tapasztalják, réges-rég csődbe mentek volna. Még közgazdászaik is próbálják megfejteni, hogy miből ilyen magas Magyarországon az életszínvonal és hogyan, miből is tud így fejlődni. Azt is bevallják, hogy erre a titokra még nem jöttek rá. Persze, hogy ezt milyen szándékkal mondják, nem tudjuk. Aligha azért, hogy a szocializmust gyorsabban építhessük. Mindenesetre vannak ilyen megfigyeléseik és észrevételeik. Bennünket a helyzet számba vétele ösztönöz arra, hogy a munkát szervezettebbé, hatékonyabbá tegyük és az eddiginél gyorsabban fejlesszük. Meg kell tanulnunk termelő berendezéseink jelenleginél jobb kihasználását és a munkaerő jobb hasznosítását a termelés különböző területein.

Nyíltan szólt a párt az országos jelentőségű problémákról, köztük arról is, hogy gazdasági tevékenységünkben komoly problémákat okozott a tőkés világban, Nyugat-Európában zajló infláció, a nyersanyagok és az energiahordozók árának nagyarányú emelkedése. Ez 1975-ben is nagy feladatokat ró ránk. Persze lesznek majd bizonyos változások; lehet, hogy egyik-másik nyersanyag vagy energiahordozó ára a jelenleginél valamivel alacsonyabb szinten fog stabilizálódni, de általában ezzel a szinttel kell a következő esztendőkben is számolnunk.

Mindennek tulajdonképpen nincs semmi köze ahhoz – más tekintetben azonban van összefüggés –, hogy a szocialista országok egymás között-

ti gazdasági forgalmában is változni, mégpedig emelkedni fognak a nyersanyagok és az energiahordozók árai. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a szocialista világ árrendszere átveszi a kapitalista árrendszert, de szükségszerű, hogy a szocialista országok termelési árai – így a mi – hazai termelői áraink is, amelyeket január elsején már módosítottunk – valamilyen arányban legyenek a világpiaci árakkal. A szocialista országok általános termelői árszintje nem szakadhat el a világpiaci árszinttől, azt nem hagyhatja figyelmen kívül. Akik gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, nagyon jól tudják, hogy hatékony gazdasági építésről nem beszélhetnénk, ha a termelés szférájában nem valódi, hanem képzelt árakkal dolgoznánk. Köztudomású, hogy nem engedjük a nyugati ármozgásokat vízhullámként átcsapódni hozzánk. Hatásukat a hazai termelői árakban bizonyos mértékben szabályozottan érvényesítjük, de érvényesítenünk feltétlenül kell. Különben, ha megérkezik hozzánk a nyersanyag, a félkész gyártmány vagy az energiahordozó bizonyos áron – s ahhoz jön az állami dotáció –, a termelés színhelyén egyetlen embernek, még a legokosabb vezérigazgatónak sem volna fogalma arról, hogy valójában mi mibe kerül. Ha pedig ezt nem tudjuk, akkor nem beszélhetünk ésszerű, hatékony és eredményes gazdasági munkáról.

Bizonyos értelemben ez országos gond, amivel szembe kell néznünk, s amiről nyíltan kell és fogunk is beszélni. Mert régi tapasztalat, hogy csak akkor lehet a tömegekkel jó egyetértésben és összeforrottan dolgozni, ha nincs mellébeszélés, ha azt mondjuk, ami van, arról szólunk, amiről kell. Így az emberek megértik a helyzetet és azt teszik, ami a becsületes dolgozóktól, a tisztességes emberektől elvárható. Az idősebbek, akik régebben vesznek részt a politikai munkában, bizonyára sok szokatlan helyzettel találkoztak az életben. Jól tudják, hogy a munkások, a tisztességes dolgozó emberek mindig úgy vélekedtek: mondják meg nekünk egyenesen, miről van szó – akkor számíthatnak ránk. Ha mellébeszélünk, ha a fordítottját akarjuk bemesélni annak, ami van, akkor nem számíthatunk senkire és semmire. Ezért kell tehát ezekről az országos gondokról és problémákról is beszélnünk.

A Központi Bizottság és a kormány 1974-ben nehéz problémákat oldott meg, és 1975 is nehéz átmeneti évnek ígérkezik. Feladatainkat a tömegek erejét is mozgósítva kell jól megoldanunk, hogy az ötéves tervet

sikeresen zárhassuk és megfelelő alapot teremtsünk a következő ötéves tervidőszak megkezdéséhez. Hozzá kell tennem: nehézségeink, a munka hiányosságai leküzdhetők. Központi Bizottságunk 1974. december 5-i ülésén, az összes tényezők alapos mérlegelése után állapította meg, hogy feladataink megoldhatók, az átmeneti nehézségeket le fogjuk küzdeni és tovább haladunk előre.

Mire támaszkodhatunk? Elsősorban saját erőnkre és lehetőségeinkre. Azt hiszem, magától értetődő, hogy minden nép elsősorban saját erőire támaszkodik. A szocializmust építő népek esetében ez másképp nem is lehet. Azért is említem ezt első helyen, mert a lehetőségek kezünkben vannak: igen jelentősek a tartalékaink a munka megjavításában és hatékonyabbá tételében.

Másodszor: támaszkodhatunk a szocialista nemzetközi összefogásban levő óriási potenciális erőre. Fejlődésünkben, eddigi eredményeinkben is benne vannak a magyar–szovjet gazdasági kapcsolatoknak, a KGST-országok együttműködésének nagyszerű tényezői, de merem állítani: a szocialista országok gazdasági együttműködésében rejlő jó lehetőségek kihasználásának még csak a kezdeténél tartunk.

Bizonyára önök is tapasztalják itt, saját gyárukban, hogy mennyivel jobb hatékonysággal dolgozhatnánk, ha nemzetközi kooperációval oldanánk meg olyan feladatokat, amelyekkel önmagunkban képtelenek vagyunk jól megbirkózni. Saját erőnkre támaszkodva, a szocialista nemzetközi összefogásban és együttműködésben, a kooperációban rejlő lehetőségeket jobban kihasználva tehát megfelelő eredménnyel és biztonsággal meg tudjuk oldani problémáinkat.

Vannak, akik azt mondják, hogy „mi az ördögnek közösködünk a Nyugattal, amikor ott infláció van? Kell ez nekünk?" Szeretném, ha ezen a téren is világos lenne nézőpontunk: szükségünk van arra, hogy a Nyugattal kereskedelmi kapcsolatban legyünk. Magától értetődő és természetes, hogy fő külgazdasági partnerünk a szocialista világ és azon belül a Szovjetunió. De nem sok országnak van olyan helyzete, mint nekünk, hogy a nemzeti jövedelem majdnem 50 százalékát csak nemzetközi gazdasági tevékenységgel tudjuk realizálni. Következik ez országunk nyersanyag- és energiaszegénységéből és sok másból. A jövőben is ilyen nagyságrendű nemzetközi gazdasági tevékenységet kell folytat-

nunk, különben nem tudunk megbirkózni gazdasági feladatainkkal, nem tudunk előrehaladni, továbbfejlődni. Ahhoz, hogy a mi viszonyaink között a nemzeti jövedelmet 1 százalékkal emeljük – s évente nem is egy, hanem több százalékkal akarjuk emelni –, 1,5–2 százalékkal kell növelnünk az ország exportját és importját. Másképpen a nemzeti jövedelmet nem tudjuk emelni. Nekünk tehát már csak ezért is gazdasági kapcsolatot kell tartanunk a Nyugattal. Ezzel számolnunk kell.

Van azonban még egy nagyon nyomós ok, s jó, ha ezt is észben tartjuk, hiszen politikánk lényegét érinti: alapvető külpolitikai elvünk, hogy a békés egymás mellett élés realizálásáért, távlatokban a béke tartóssá tételéért küzdünk és harcolunk, s általános békét szeretnénk kivívni. Két társadalmi rendszer létezik a világon: a szocialista és a kapitalista. Ez a békés egymás mellett élés körülményei között feltételez és megkövetel gazdasági és más természetű kapcsolatokat is. Ha a gazdasági kapcsolatok előtt lezárjuk a sorompót, akkor nem áll semmi a békés egymás mellett élés jelszava mögött. A kapitalista és a szocialista országok közötti kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolat viszont szilárdítja a békés egymás mellett élést és a nemzetközi együttműködést. A kapitalista partnerekkel szigorúan marxista elveink alapján működünk együtt; a kölcsönös érdekeknek minden esetben érvényesülniük kell. Nem tartunk kapcsolatot semmiféle nyugat-európai céggel, ha arra nincs szükségünk, ha abból nincs meg a bennünket megillető haszon. Mert természetesen nem akarunk a kapitalistáknak ingyen profitot szállítani, ők meg nem akarják helyettünk a szocializmust építeni. Tehát a kölcsönös előny érvényesül, és ennek így is kell lennie.

Gyakran hangoztatjuk, hogy Magyarország nyersanyagokban és energiahordozókban szegény ország. Azt azonban mégsem mondanám, hogy szegény ország, szegény nép vagyunk. Nem azért, mert 8–10 éves koromig vallásos nevelésben részesítettek és arra tanítottak, hogy az ördög szegény, mert nincs lelke. Hanem mert arra gondolok, hogy nyersanyagokban és energiahordozókban csakugyan szegény népünk, de általában nem az, nem sajnálatra méltó, megvannak a maga adottságai. Egyébként is: kivel perlekedjünk? Árpád fejedelemmel, hogy itt verte le honfoglaláskor a cölöpöket? Vagy István királlyal, aki az első magyar állam alapjait lerakta, hogy rosszul tette, nagyon „huzatos" helyen csinálta, itt nincs

nyersanyag, nincs olaj? Ez nem volna sem igazságos, sem helyes. Mert gondoljunk csak arra: a népvándorlás idején, nem sokkal a magyarok előtt is voltak már itt honfoglalók: a hunok és az avarok, sokkal nagyobb és erősebb népek, mint a magyarok. És hírmondójuk sincs, csak a nevük maradt fenn a történelemben. A nem túl nagy magyar nép pedig letáborozott, most már több mint ezer éve itt él, dolgozik, s most boldogul, a szocializmust építi. Úgy tűnik, mégsem hibázott Árpád fejedelem meg István király. Ha az ember jár-kel a világban, sok szép országot lát, dicséri is, de azért nemigen cserélné el ezt a mi Magyarországunkat, még nyersanyag- és energiaszegénységével együtt sem.

Vagy pereljük népellenes és nemzetvesztő politikájukért az egykori arisztokratákat, a magyar burzsoáziát, a földbirtokos osztályt? Nincs már velük semmiféle perelni valónk: már bepereltük őket, leszámoltunk velük, megdöntöttük hatalmukat s osztályukat felszámoltuk. Szembe kell néznünk az ország adottságaival, helyzetével, lehetőségeivel és ezekkel kell számolnunk. Hiszen ha nyersanyagokban, energiahordozókban szegény is Magyarország, vannak azért itt más tényezők is, amelyek azt mutatják, hogy nem vagyunk szegények. Van nagyon kvalifikált munkásosztályunk, munkáját értő parasztságunk, alkotó értelmiségünk, jelentős szellemi kapacitásunk. Ami pedig a legfontosabb és mindennek a sommázata: olyan nép él itt, amely elhatározta, hogy felépíti a szocialista társadalmat. Ez az elhatározás és céltudatosság adja azt az erőt, ami további előrehaladásunkhoz és fejlődésünkhöz kell. Bármilyenek tehát hazánk adottságai, a magyar nép a világ élenjáró népei közé tartozik, mert az új világot, az új társadalmat, a szocializmust építi, s eredményesen építi, pedig nem könnyű feltételek között kezdte.

A felszólalók sok olyan, a rekonstrukcióval, a belső infrastruktúrával, a rossz munkakörülményekkel összefüggő problémát érintettek, amelyet itt a gyárban még meg kell oldani. Helyes, hogy elmondták az egyes üzemek, üzemrészek ilyen irányú problémáit – ezekkel nagyon komolyan kell foglalkozni. De talán szabad emlékeztetnem arra, hogy jártam ide pártnapokra akkor is, amikor még épp csak hogy felszabadultunk; amikor az elsőként tömörülő munkásoknak, a becsületes értelmiségieknek és alkalmazottaknak nem volt élelme, fizetése, még tisztességes ruhája sem. Az épületek romokban hevertek, a gépek tönkre voltak téve, a fő

„technika" az omladékok eltakarításához szükséges lapát és seprű volt, s a munkát a szó szoros értelmében kalapáccsal, kéziszerszámokkal kellett kezdeni. Ne értsenek félre, nem azt mondom, hogy ne dolgozzunk a munkafeltételek javításán. Feltétlenül dolgozzunk! De ne feledjük, hogy mekkora utat tettünk meg 30 év alatt. Hatalmas az erőnk, ha egy cél érdekében egyesítjük és ha mindenki megteszi a magáét. Akinek siránkozni van kedve, isten neki, siránkozzék. Ha azonban a fejlődés útját egy pillantással áttekintjük, azt hiszem, joggal örülhetünk. Mert a romok eltakarítása, a munka megkezdése után még sok minden történt: népünk képes volt arra, hogy a tönkretett, romokban heverő országot felépítse, pedig akkor még az sem dőlt el, hogy kinek építi föl. Emlékezhetnek rá, azért kellett még politikai síkon harcolnunk, hogy eldőljön: jó, eltakarítjuk a romokat, fölépítjük a gyárakat, de kinek? A tőkéseknek vagy magunknak? Ez a harc is eldőlt. Azután jött 1956 – azon is túljutottunk. Azt hiszem, csak örülhetünk annak a fejlettségi szintnek, amit ez ideig elértünk. Persze nem békés belenyugvással, hogy „no, most már dőljünk le, heverjünk, pihenjünk babérainkon", hanem jogos önérzettel, ami eltölthet mindnyájunkat, vezetőt és nem vezetőt, párttagot és pártonkívülit. Van értelme a munkának, nem hiábavaló. Ha népünk egyesíti erőit, felhasználja tudását, akkor nagyszerűt tud alkotni – itt a Ganz-Mávagban és az ország minden munkahelyén, a termelés minden területén. Nyugodtan tervezhetjük tehát a jövőt, tudunk perspektívát nyújtani, biztos alapokra támaszkodhatunk, mert rendszerünk alapjai szilárdak. Pártunknak van megfelelő politikája és ezt folytatjuk. Bizonyos, hogy pártunk XI. kongresszusa betölti hivatását, feladatát és szerepét; megvonja a mérleget, elemzi a helyzetet, kijelöli felemelő, előremutató szocialista céljainkat, megmutatja az utat, amelyen céljainkhoz közeledni tudunk. Meg fogjuk oldani a gazdasági és a kulturális építés terén ránk váró feladatokat.

Fejlesztenünk kell a termelést, növelni a munka termelékenységét. Ami a munkaerőhelyzetet illeti: a kép világos. Országosan, ágazatok, üzemek között végrehajthatunk – talán végre is kell hajtanunk – átcsoportosításokat. Ezekre helyileg, kisebb-nagyobb mértékben szükség lesz, mert jelenleg bizonyos helyeken nagyon szűkösen vagyunk, nincs elég munkaerő, másutt viszont fölösleg, némi többlet is van. Átcsoportosítá-

sok tehát kellenek, de a fő eszköz, amellyel utunkon előrehaladhatunk: a tudomány és a technika erőinek mozgósítása, a jobb munka- és üzemszervezés.

Meg kell tanulnunk az eddiginél takarékosabban bánni az anyaggal és az energiával, a termelő berendezéseket jobban ki kell használnunk. Ismeretes, hogy a textilgyárak jelentős részében – ahol pedig a dolgozók 90–95 százaléka nő – három műszakos a termelés. A gépiparban viszont a kihasználtság 1,2–1,4 műszak között mozog. Köztudomású, hogy a beruházásokhoz milyen nagy erők kellenek. Ha tehát a kapacitást bővítjük, nem engedhetjük meg magunknak azt a fényűzést, hogy a megvásárolt és üzembe helyezett modern berendezéseket 1,4–1,2, sőt egyes helyeken csak 0,9 műszakban használják ki. Ennek tüzetesebben utána kell néznünk; konkrétan és helyileg kell megtanulnunk a termelő berendezések jobb kihasználását.

A munkaerő ésszerű kihasználása nem elsősorban agitációs kérdés, bár időről időre elkerülhetetlenül kell egy kis jóra intés és fegyelmezés. Mert aki reggel helyett a déli órákban, demizsonnal a hóna alatt, dülöngélve megy be a gyárba, annak kell egyet-mást mondani. De ismétlem, nem elsősorban agitációs kérdésről van szó. A legtöbb helyen joggal panaszolják azt, hogy nem folyamatos az anyagellátás, nincs biztosítva mindaz, ami a munkához kell. Ezen kell változtatni.

Meghirdettük programunkban, hogy ahol még nem történt meg, mindenütt át kell térni a 44 órás munkahétre. Olyan követelmény ez, amit a következő öt évben teljesítünk. Ma még sok munkahelyen 44 óránál többet dolgoznak az emberek. Az is igaz, hogy bizonyos ágazatokban és területeken kevesebbet, mert van, ahol heti 36–44 óránál többet nem is szabad dolgozni. Egy dolog azonban zavar engem. A Munka Törvénykönyve szerint nálunk az ebédidő fizetett. Helyes, ezt a dolgozók elérték, a világért sem szabad változtatni rajta. Jogérzetem azonban sehogy sem tud megbarátkozni azzal, hogy ez jogilag munkaidőnek számít. Lehet, hogy leegyszerűsítve nézem, de azt tartom: ha dolgozom, akkor dolgozom, ha meg eszem, akkor nem dolgozom. Az ebédidő nem munkaidő. Eszembe sem jut persze olyasmit mondani, hogy ahol bevezettük a 44 órás munkahetet, állítsuk vissza a 48 órát. Vannak azonban bizonyos helyek, ahol 44 óra helyett ténylegesen mondjuk csak 41 és fél órát dol-

goznak. De ha egyszer eljutunk az ötnapos, 40 órás munkahéthez, a most 41 és fél órát dolgozók is azzal jönnek majd, hogy az ő munkaidejüket is csökkentsük további négy órával. Ez nem lenne igazságos.

Emlékszem, 1929-ben ipari segédként dolgoztam egy kis cégnél, ahol tudtuk, hogy mikor mennyi a rendelés. Rájöttünk, hogy két hónapra van rendelés, s ha azt a cég teljesíti, elbocsátanak bennünket. Elhatároztuk, hogy a kéthavi munkát „beosztjuk" négy hónapra, ennyi idő alatt végezzük el. Így is történt. Meg kell mondjam, azelőtt is dolgoztam, azután is, de annyit nem szenvedtem munkától, mint akkor. Félig dolgoztam, félig nem. Vergődtünk, szenvedtünk, mert rossz az embernek, ha nem igazi munkát végez. A fogalmakat – így a munkaidő fogalmát is – tisztázni kell tehát. Jobban kell gazdálkodnunk a munkaidővel, a munkaerőt pedig azokról a helyekről, ahol kapun belüli munkanélküliség van, oda kell irányítanunk, ahol szükség van rá.

A Központi Bizottság a helyzet alapos mérlegelése alapján foglalta az irányelvekbe az ötödik ötéves terv fő mutatóit, amelyeket megvitatásra és jóváhagyásra a kongresszus elé terjesztünk. E mutatók szerint a következő ötéves tervidőszakban – kerek számokat mondva – a nemzeti jövedelmet 30, az ipari termelést 35, a mezőgazdasági termelést 18, a reáljövedelmet pedig 25 százalékkal növeljük. Ezeket az átgondolt számvetés alapján készült mutatókat képesek vagyunk teljesíteni. Minden nehézséget figyelembe véve is pozitív programot tárhat a párt a nép elé, olyat, amely a fejlődés biztos útját, a biztos jövőt jelenti. Nagyon sok ország népe örömmel fogadná jelenlegi helyzetében, ha biztosítani tudnák számára: ha a nálunk előirányzott mértékben növeli a termelést és a munka termelékenységét, akkor életszínvonala és reáljövedelme is 25 százalékkal fog növekedni.

Az életszínvonallal kapcsolatban szeretnék szólni a fogyasztói árakról. Talán emlékeznek rá, a Központi Bizottság 1974. december 5-i ülése után közzétettük az 1975-ös népgazdasági terv fő számait. Szerepelt ezek között, hogy a nemzeti jövedelem 5–5,5, a reáljövedelem 3,5, a reálbér 2,5 és a kiskereskedelmi árszint 3,6 százalékkal fog emelkedni. A Központi Bizottság helyesen határozott és döntött, amikor előre megmondta a fogyasztói árszint kiszámított, várható emelkedésének mértékét is. Ez a becsületes és tisztességes eljárás, jobb egyenesen megmondani, hogy ezzel számolja-

nak az emberek. Viszont elkövettük azt a hibát, hogy nem mondtuk meg világosan: a terv szerint 1975-ben a bérszint országosan átlag 6,1 százalékkal növekszik, szemben a fogyasztói árszint 3,6 százalékos emelkedésével. Így mindenki előtt világos lett volna a reálbér 2,5 százalékos növekedése. Mivel azonban ezt elmulasztottuk, sokan nem értették, hogy 3,6 százalékos fogyasztói árszint-emelkedés mellett hogyan növekszik 2,5 százalékkal a reálbér. A hibát már részben korrigáltuk, különböző alkalmakkor el is magyaráztuk, mi hogyan van.

Mindezt csak azért említem, mert amikor egy sor európai országban megkezdődött a szocializmus alapjainak lerakása, a szocialista társadalom építése, volt olyan elgondolás, hogy az életszínvonal emelésének egyetlen útja a dolgozók jövedelmének rendszeres emelése és a fogyasztási cikkek árának rendszeres csökkentése. Talán emlékeznek rá, sok éven át ezt az elvet hirdettük és hangoztattuk. Közben azonban változtak a körülmények, változott a helyzet, s ezt a gazdaságpolitikának figyelembe kell vennie. Ha 5 vagy 10 évre előre tekintünk, a fogyasztói árszint rendszeres csökkentése nem járható út. Az életszínvonalat, a reáljövedelmet, a reálbért növelni kell, biztosítanunk kell tehát azt, hogy a szocializmus építése együtt járjon a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelésével. Ha az utóbbi évekre visszatekintünk, látjuk, hogy a fogyasztói árszínvonal évi átlagban 2 százalékkal emelkedett. Ezt nem tudjuk kiküszöbölni. Először is, mert vannak idénycikkek – például a zöldség, a gyümölcs és hasonlók –, amelyeknek sohasem volt és a jövőben sem lehet fix áruk, s ezeknél vannak ármozgások. Azonkívül vannak olyan fogyasztási és importcikkek, amelyeket az állam nem dotálhat, nem alapvető létfenntartási cikkek. Az alapvető létfenntartási cikkek árának stabilitását tehát biztosítjuk, a fogyasztási cikkek árának bizonyos elkerülhetetlen növekedését pedig más módon, bérrel és egyéb juttatásokkal úgy kell ellensúlyozni, hogy az életszínvonal ténylegesen emelkedjék. Ezt világosan meg kell mondanunk.

Néhány szót a párt programnyilatkozatáról általában. Miért szükséges, hogy programnyilatkozatot dolgozzunk ki és terjesszünk a XI. kongresszus elé? Egyrészt azért, mert az 1948-as egyesülési pártkongresszus programját megvalósítottuk; ami akkor programként szerepelt, az ma már nálunk valóság, sőt sok tekintetben már túl is jutottunk rajta.

A pártnak tehát program kell, mert a perspektívát látnia és mutatnia kell. Másrészt: vannak bizonyos fogalomzavarok. Gyarapodtak az ország erői, s egyidejűleg emelkedett az életszínvonal, az emberek hozzájutottak különböző javakhoz. Ez volt a párt határozata, politikája; helyes, hogy így történt, s ennek bizonyos értelemben folytatódnia kell. Van azonban e folyamatnak „kísérőzenéje" is; némelyek már úgy képzelik el Magyarország jövőjét, hogy mondjuk 8–10 év alatt az egész ország gebinné, hortobágyi csárdává alakul át, ahol az egyik pincér, a másik főigazgató, a harmadik népi táncos lesz – s ebből majd megélünk. Az alapvető dolgokat illetően – hogy hova tartunk – világos és határozott programot kell adnia a pártnak, s ebből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy a perspektíva: a szocializmus, a kommunizmus. Ezért is ki kell adnunk a programnyilatkozatot.

Mi teszi lehetővé kidolgozását? Az, hogy nálunk kialakultak a szocializmus viszonyai, szilárd, biztos talajon állunk. Olyan a helyzetünk, hogy adhatunk 15–20 évre szóló programot, útmutatást a további előrehaladáshoz. E program pedig megmutatja majd azokat a célokat, amelyek felé törekszünk. Az a célunk, hogy társadalmunk osztályai közeledjenek egymáshoz, az osztályhatárok lassan elmosódjanak, a város és a falu közeledjék egymáshoz, a szellemi és a fizikai munka közötti gyökeres különbségek megszűnjenek. Köztudomású, hogy például 30 évvel ezelőtt egy technikustól sem követeltek meg annyit, amennyit ma egy megfelelő ipari szakmunkástól megkövetelnek.

A termelési és tulajdonviszonyokat úgy kell alakítanunk, hogy erősödjenek a társadalom szocialista vonásai. A programnyilatkozatból világosan ki kell tűnnie, hogy Magyarország a szocializmus útján, a kommunizmus felé halad. Ha megfelelően dolgozunk, ha politikánk és mindennapi pártmunkánk bizonyos elemeit megőrizzük, akkor munkánk sikeres lesz. Feltétlenül meg kell őriznünk a párt politikájának és a mindennapi pártmunkának azt a vonását, amit úgy hívunk, hogy kölcsönös bizalom. A vezetőknek bízniuk kell a dolgozó tömegekben, s a tömegek támogatását, bizalmát naponta el kell nyerniük. Ezért céljainkról, feladatainkról nyíltan kell beszélnünk. Hozzá tartozik ehhez a szocialista demokrácia általános fejlesztése – ez a jövő útja. Most az üzemi demokrácia külön is napirenden szerepel, s helyes, hogy így van. A szocialista demokrácia

azonban óriási terület, jelenti az államélet, a helyi hatóságok, a tanácsok munkájának demokratizmusát, az üzemi demokráciát és a szövetkezeti demokráciát is. Mindezt erősítenünk kell és még jobban kibontakoztatni, mert az a törekvésünk, hogy minél nagyobb tömegeket vonjunk be a politikába, hogy szilárdabb, jobb legyen e politika megvalósítása.

Fel kell készítenünk a kommunistákat, a pártszervezeteket, alapszervezeteket azokra a fokozott követelményekre, amelyeknek a fejlett szocialista társadalomban meg kell felelniük. A X. kongresszus határozata kimondta, hogy javítani kell az alapszervezetek munkáját. Ha összehasonlítjuk az alapszervezetek mostani tanácskozásainak, értekezleteinek színvonalát a négy évvel ezelőttivel, lemérhetjük a különbséget. Fejlődtek az alapszervezetek, nemcsak a beszámolók színvonalát, hanem a mindennapi munkát illetően is. Ha, tegyük fel, a Központi Bizottság nem jó úton jár, az „száz rossz"... De az előrehaladáshoz nem elegendő az, hogy a Központi Bizottság megfelelő irányban, jó úton jár, ha a 24 000 alapszervezet szétszóródik a legkülönbözőbb utcákba. Csak együtt lehet jó irányban menni és előrehaladni.

Nagyon gyakran előfordul, hogy helyben valami probléma adódik és megoldásához a felső szerv segítségét kérik. A felsőbb pártszerveknek és állami szerveknek minden ilyen esetben segíteniük kell. Persze az az ideális, ha a kommunisták ott helyben elég erősek és érvényesíteni tudják az igazságot. Meggyőződésem, hogy ehhez megvannak a képességeik. A panasz maga is bírálat. Ha a dolgozó panaszával a pártbizottsághoz fordul, rendszerint nem veszik jó néven a szakmai vezetők. Vannak olyan vezetők is, akik szeretik, ha bírálják őket. Még meg is köszönik. Csak nem felejtik el. Mert mondjuk hat hónapig a panaszost nem is bántja senki. Ha azonban alkalom adódik, ha a felső szerv más irányba néz, visszaadják neki a kölcsönt.

Van egy régi közmondás, úgy szól, hogy „ne szólj szám, nem fáj fejem". Megmondom, mióta kommunista vagyok, ezt a bölcsességet nem ismerem el. A kommunista azért kommunista, hogy szóljon, amikor kell. A régi világban sem hallgattak a kommunisták. Ha hallgattak volna, nem lett volna Tanácsköztársaság, nem folyt volna harc a Horthy-rendszer ellen és a felszabadulás után nem szerezhettük volna meg a hatalmat. Ma sem lehet hallgatni. Az ellenséges erők összezsugorodtak, jóformán

nincsenek, nem is láthatók, de a fejlődésnek mindig vannak akadályai, sőt akadályozói is. Főként – engedelmet a kifejezésért – a fafejűek és a lusták. Kellemetlenség ma is érheti a kommunistákat, de azért kazánban csak nem égetik el őket – mellettük áll a rendszer, a párt. Néha sok minden kellemetlenséggel jár, de akinek van meggyőződése, aki kommunista, számol ezzel. Nekünk olyan pártra van szükségünk, amelynek minden alapszervezete szilárdan áll a lábán és minden egyes tagja szilárdan helyt tud állni.

A régi időkben – a kapitalista világban ma is – a kommunista tényleg egzisztenciáját, családja létét, gyermekei sorsát tette és teszi kockára, veszélyezteti. Ha – mint Chilében tették – bebörtönzik, megölik, akkor is síkraszáll az eszméért. Enélkül nem haladhat előre szocialista rendszerünk. Szívósnak kell lenni és nem lehet kis és nagy ügy között válogatni. Az igazságért az utolsó leheletig harcolni kell! Nem fogadható el szabályként, hogy az győz, akinek magasabb a rangja. Csak a szocializmus igazsága győzhet!

Sok szó esik – helyesen – a munkásosztály vezető szerepéről. Az elmúlt években erősítettük ezt a szerepet, lassan azonban a felé a vélemény felé hajlok, s lehet, hogy ennek még a XI. kongresszuson is nyomatékot kell adni, hogy ne beszéljünk sokat erről. A valóság legyen olyan, hogy érvényesül a munkásosztály vezető szerepe. Mert ha megelégszünk a szóvirágokkal, akkor legközelebb szóvirágokból összeállított jelentésekkel is kitörölhetik a szemünket. Szép előadásokat hallgatunk róla, csak a gyakorlatban valahol elvész a tartalom.

A munkásosztály vezető szerepét politikai értelemben kell felfogni: mindenütt érvényesül, ahol a párt politikája érvényesül, mert a párt a munkásosztály érdekeit kifejező legmagasabb rendű osztályszervezet. S a vezető szerep nem azonos a fizikai munkás és dolgozó személyes jelenlétével, hiszen ez bizonyos értelemben abszurdum. Azt akarjuk, hogy például a Tudományos Akadémia munkájában is érvényesüljön a munkásosztály vezető szerepe. Az adott viszonyok között érvényesülhet is. De ha azt követelnénk, hogy ott a vezetőség 80 százaléka fizikai munkás legyen, jól nézne ki a Tudományos Akadémia... Ezért mondom: a vezető szerepet sem lehet mechanikusan és leegyszerűsítve felfogni. A munkásosztály nem azonos az egyes, egyedi munkással. Rengeteg

munkással és értelmiségivel találkoztam már az életben. Láttam már antikommunista munkást és – ha hiszik, ha nem – találkoztam kommunista értelmiségivel is. Az osztályérdeknek, az osztálypolitikának, azaz a párt politikájának kell érvényesülnie. Ennek javára válik és szükséges is, hogy a megfelelő szervezetekben, ahol megvalósítható, a munkások, a fizikai dolgozók megfelelő képviseletet kapjanak. De ne essünk végletekbe, s olyan helyen, ahol kivihetetlen, ne ezzel próbáljuk megoldani a problémát. Így érzem, erre is gondolva mondom: ha munkánk jól bevált elemeit erősítjük, tovább fog javulni a párt munkája, erősödni a nép bizalma és támogatása. A párt és a munkásosztály vezetésével, minden alkotó erő összefogásával kell előrehaladnunk, mert a fejlett szocialista társadalom mindenki otthona lesz, ott mindenki lakó lesz. Azt tehát nemcsak a kommunistáknak, más dolgozóknak is építeniük kell. Szerintem az is „elfér" a szocializmus építői között, aki vasárnaponként misére jár, hiszen ha dolgozik, ugyanúgy joga van arra, hogy az eredményekből megkapja az őt megillető részt, mint másnak.

Hogy kommunista lesz-e valaki vagy sem, azt a kezdet kezdetén kell nagyon meggondolnia. Én is meggondoltam, soká töprengtem annak idején. Meg kell mondani, kommunistának lenni nem kényelmes beosztás. Az munkát, harcot, küzdelmet jelent. Azt jelenti, hogy állandóan problémák közt kell élni. A párt nem az öndicsérők klubja, itt mindig munkát követelnek és adnak, méghozzá mindig többet. Ördög tudja, mióta kivívtuk a szabadságot, még több munka van, mint annak előtte volt, mert most a szocializmust építjük. Munka tehát lesz, harcolnunk kell továbbra is, de az eredmények is gyarapodni fognak.

A nemzetközi életben nem állunk egyedül. Összeforrottan, egy frontban harcolunk a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés országaival, a szocialista országokkal, minden haladó és békeszerető erővel – abban a mély meggyőződésben, hogy nálunk fejlett szocializmus és egykor kommunizmus lesz, s hogy itt a kapitalizmusnak egyszer s mindenkorra bealkonyult, vége van. A jövő világméretekben is az, hogy a szocializmus további teret hódít, hogy végre az emberek szabadon és békében élhessenek. Szocializmus és béke: nekünk, kommunistáknak ez a programunk, ez ad perspektívát az emberiségnek. A tudománynak ma már olyan vívmányai vannak, amelyek – progresszív emberi célok nélkül – alkalmasak az

emberiség elpusztítására. Az atomerővel kapcsolatban például a nyugatiak mindenféle számításokat publikálnak. A valóságban ezek a számok nem pont így alakulnak, de az már mindegy, hogy ki kit hányszor tud megsemmisíteni. A lényeg az, hogy megvédjük a békét, szocialista, békés világ szülessék, amelyben a tudomány és a technika vívmányait az emberiség javára hasznosítják. Mély meggyőződésünk, hogy mi nemcsak a kommunisták, hanem minden tisztességes ember jövőjét és érdekét képviseljük; hogy nemcsak a szocialista országok népei, hanem az emberiség javára is dolgozunk.

Azzal szeretném befejezni, hogy ismertem ezt a gyárat akkor is, amikor még külön Ganz és külön Mávag-gyár volt. A Horthy-rendszer idején is volt mozgalmi szempontból valami közöm ehhez a két gyárhoz, azután az egyesülés időszakában is, tehát nehéz és kicsit könnyebb években is. Azt mondom: most a Ganz-Mávag összeforrott, erős kollektíva, fontos, erős és föllendülőben levő üzeme a szocialista magyar iparnak. A megkezdett rekonstrukciós programokat, az ezekhez szükséges beruházásokat és a termékszerkezet további javítását folytatni fogjuk. A gyár programja, a jövőjével kapcsolatos elképzelések jellegzetesen magukban hordják a legfőbb elemeket, amelyek azt mutatják, hogy itt közvetlenül együtt, egyazon célért, a jövő programján dolgozik a Központi Bizottság, a kormány és a helybeli munkás. Együtt dolgozik nemzetközi síkon a szocialista integráción, a magyar–szovjet együttműködésen. Ez az erő biztosítja a gyár jövőjét, amely elé nyugodtan, bizalommal tekinthetnek.

Pártunk Központi Bizottsága nevében ismételten sok sikert kívánok mindnyájuknak, minden pártszervezetnek, párttagnak, a gyár minden dolgozójának. Mi, akik a Központi Bizottságban dolgozunk, számítunk erre az erős kollektívára, s önök is számíthatnak a Központi Bizottságra, a pártra.

FELSZÓLALÁS
A BUDAPESTI PÁRTÉRTEKEZLETEN

1975. MÁRCIUS

Szeretném röviden tájékoztatni önöket a XI. pártkongresszus politikai és szervezeti előkészítéséről. Központi Bizottságunk e héten tartott ülésén jelentést kapott erről a munkáról. A párt XI. kongresszusának előkészítése országszerte a szervezeti szabályzat előírásainak megfelelően, jó politikai légkörben folyt, illetve folytatódik. A Magyar Szocialista Munkáspárt kereken 24 000 alapszervezete a tervezett határidőig, január 20-ig megtartotta két kongresszusi – beszámoló, illetve vezetőségválasztó – taggyűlését. Ugyancsak a megadott határidőig, február 20-ig – szintén megfelelő légkörben és módon – megtartotta értekezletét a csaknem 1300 járási, városi, budapesti kerületi és intézményi pártbizottság. Ezzel a pártszervezetek kongresszusi előkészítő munkájának harmadik szakaszába léptünk: megkezdődtek, illetőleg folytatódnak és a jövő hét végén befejeződnek a budapesti, a megyei és a megyei jogú pártbizottságok pártértekezletei.

A kongresszusi felkészülés során nagyfokú volt a párttagság aktivitása. Az említett tanácskozásokon a párttagság 90–95 százaléka jelent meg, ami nagyon jó arány, ha figyelembe vesszük a különböző akadályozó körülményeket. Az aktivitás kifejezésre jutott abban is, hogy a Központi Bizottsághoz a szervezeti szabályzattal kapcsolatban körülbelül 3000, az irányelvekhez 2500, a mintegy 80 párt-, illetve társadalmi szervezetben megtárgyalt programnyilatkozathoz pedig 1000 észrevétel és javaslat érkezett. A számokat természetesen nem szabad mechanikusan értelmezni; politikai tartalmukat tekintve ugyanis örvendetes módon nagyon sok az egybehangzó észrevétel és javaslat.

Az előkészületek során nagyon fontos állomás volt a Központi Bizottság február 26-i ülése, amelynek célja és rendeltetése – mint a kiadott

közleményből is kitűnt – az volt, hogy a pártkongresszus alapokmányait, a beérkezett észrevételek figyelembevételével, teljesebbé tegye és véglegesítse. Ez az ülés is szervesen kapcsolódott az előbb említett párt-eseménysorozathoz: a teljes egység és egyetértés szelleme jellemezte, s egyhangú döntéssel, jó határozatot hozott. A beérkezett nagyszámú észrevételt különböző formában – közvetve és közvetlenül is – figyelembe vettük, érvényesítettük a kongresszusi okmányokban, ami meggyőződésünk szerint tovább javította azokat. Már nyomdában van a Központi Bizottság előzetes írásos jelentése, a szervezeti szabályzat módosítására vonatkozó javaslat, a programnyilatkozat tervezete és a Központi Bizottság határozati javaslata is. Az előkészületek tehát rendben. idejében megtörténtek.

Felvetődhet a gondolat: hogyan lehet az okmányokat véglegesíteni, ha a budapesti pártértekezlet most tanácskozik? Szeretném megnyugtatni önöket, hogy ami a budapesti pártértekezleten elhangzik, nem marad pusztába kiáltott szó. Feladatunkat úgy értelmezzük, hogy az okmányok, amelyeket el kellett készítenünk – a munkához szükséges alapokmányok; a szuverén döntés joga az összes kérdésben a XI. kongresszus küldöttei, a kongresszus kezébe van letéve. A budapesti pártértekezlet, valamint a még hátralevő megyei pártértekezletek észrevételeit tehát természetesen figyelembe fogják venni. Az is magától értetődő és természetes, hogy a kongresszusi küldöttek legnagyobb csoportja, a budapesti kommunistákat képviselő küldöttcsoport számára a budapesti pártértekezlet állásfoglalása – utasítás, amelyet kötelesek képviselni.

A Központi Bizottság novemberi ülésén alaposan, részletesen tárgyalta és értékelte a bel- és a külpolitikai helyzetet, s megállapította: megfelelőek a politikai feltételek ahhoz, hogy a XI. kongresszus eredményesen elvégezhesse munkáját. A novemberi ülés óta három fontos esemény zajlott le.

Belpolitikai életünk legnagyobb eseménye – Központi Bizottságunk értékelése szerint is – a kongresszusi irányelvek széles körű vitája volt, amely meghatározó jelentőségű, s amelynek hatását mindenki felmérheti és megítélheti. A kongresszusi irányelvek nyilvánosságra hozatalát megelőző időszakban – emlékezhetnek rá – volt elég sok politikai és személyi kombináció. „Mit csinál a Magyar Szocialista Munkáspárt? Megy tovább az eddigi úton, vagy megváltoztatja a gazdaságirányítási rendszert, a

kultúrpolitikát?" Nagyon szívesen foglalkoztak ilyesmivel a szocializmust és a kommunizmust ellenző erők is, amelyek csekélyek ugyan, de még léteznek hazánkban. A nyugati kapitalista világban pedig természetesen sok tízezren hivatásszerűen foglalkoznak azzal, hogy ott ártsanak nekünk, ahol lehet.

Az irányelveket nemcsak a párton belül tárgyalták meg; olvasta és értékelte hazánk minden aktív felnőtt állampolgára, aki a közügyek iránt érdeklődik. Az irányelvek fogadtatása és vitája nagy és pozitív politikai eredményt hozott már eddig is, s nagymértékben segíteni fogja a XI. kongresszus munkáját.

A másik nagy jelentőségű belpolitikai esemény a Központi Bizottság december 5-i ülése volt, amelyen fontos megállapításokat tett népgazdaságunk helyzetére és további teendőinkre vonatkozóan. Nyilvánosságra hozott felelősségteljes állásfoglalásában a Központi Bizottság – a párt politikai gyakorlatának megfelelően, annak a kölcsönös bizalomnak a jegyében, amelyet nagyon fontosnak tartunk a párt és a tömegek kapcsolatában – teljes nyíltsággal szólt gazdasági munkánk pozitív eredményeiről, hiányosságairól és azokról az új, nagy problémákról, amelyek az elmúlt egy-két esztendőben a nemzetközi körülmények változása nyomán keletkeztek.

A Központi Bizottság nyilvános állásfoglalását és döntését követően került sor az 1975. évi népgazdasági terv véglegesítésére, az Országgyűlés megtárgyalta a jövő évi költségvetési előirányzatot. A Központi Bizottság december 5-i, az alapvető gazdasági kérdésekről szóló nyilvános állásfoglalása, az 1975. évi népgazdasági terv véglegesítése és közzététele, továbbá az Országgyűlés tanácskozása együttesen nagyon jó, pozitív fogadtatásra talált párttagságunk, az egész dolgozó nép körében.

Örömmel nyugtázták a nyíltságot, amellyel nehézségeinkről, az előttünk álló nagy feladatokról szóltunk, s azokról az akadályokról, amelyeket a gazdasági munkában az idén és a következő években le kell küzdenünk. A széles körű vitákat – a pártcsoportüléseket, taggyűléseket, nyilvános pártnapokat, a dolgozókkal folytatott beszélgetéseket egyaránt – a bizakodás jellemezte és a készség arra, hogy a maga részéről mindenki megteszi azt, amit tennie kell, hogy a magyar népgazdaság fejlődése 1975-ben és az azt követő években is töretlenül fölfelé íveljen. Ezt politikai

szempontból nagyra értékelhetjük, már csak azért is, mert nagy segítséget nyújt ahhoz, hogy a párt XI. kongresszusa felelősen, megfelelően állást foglalhasson olyan alapvető kérdésekben, mint ötödik ötéves tervünk fő előirányzatai, amelyek gyakorlatilag szocialista társadalmunk építésének ötéves programját alkotják. Erőinket meghatványozza az a tény, hogy az új ötéves tervnek az irányelvekben már közzétett – reális és mozgósító erejű – mutatói kedvező fogadtatásra találtak pártunk, munkásosztályunk, egész népünk körében.

A Központi Bizottság novemberi ülése óta lezajlott harmadik – az előbbi kettőhöz szorosan kapcsolódó – igen nagy jelentőségű esemény az 1975-re szóló magyar–szovjet gazdasági tárgyalások eredményes befejezése volt. Itt érdemes egy pillanatra megállnunk, hogy megfelelően fölmérjük ennek a megállapodásnak a jelentőségét.

Amikor Központi Bizottságunk azt jelenti majd a XI. kongresszusnak, hogy a X. kongresszus határozatait a gazdasági építés területén is végrehajtottuk és nagy eredményeket értünk el, amelyekre büszke lehet a párt, a munkásosztály és a nép, igazat mondunk! S akkor is igazat mondunk, bár a kettő hatása ütközik, amikor nagy problémákról szólunk; arról, hogy a kapitalista Nyugaton végbement változások, a nyersanyagok és az energiahordozók árának óriási emelkedése számunkra korábban nem tervezett, számításba nem vett nehézségeket jelentett.

Igazi problémáinkat ugyan a nyugati gazdasági krízis okozza, de egyidejűleg jelentkeznek más problémák is. Például az, hogy a kapitalista világpiacon végbemenő ármozgásoktól a szocialista világrendszer egyetlen országa sem független; bizonyos nyersanyagok, energiahordozók ára nemcsak a kapitalista piacon emelkedik. A szocialista világrendszer, egyetlen szocialista ország sem járna el helyesen, ha teljesen figyelmen kívül hagyná a kapitalista világpiacon végbemenő ármozgásokat. Hiszen akkor kitalált számokkal dolgoznánk, márpedig a gazdaságban így nem lehet dolgozni. A gazdasági építésben, a termelésben mindenről pontosan tudni kell, hogy mibe kerül. Ezt nem hagyhatjuk figyelmen kívül sem a pontos számvetésnél, sem a gazdaságos termelésnél.

Tulajdonképpen már 1973-ban jelentkezett a különböző változások negatív hatása, ami 1974-ben új, nehéz és még nagyobb problémákat okozott a magyar népgazdaság nyersanyag- és energiahordozó szükségletei-

nek biztosításában és külön az árak vonatkozásában is, hiszen az ország fizetési mérlege önmagában is lényeges kérdés.

A Központi Bizottságnak és a kormánynak nagyon behatóan kellett foglalkoznia ezekkel a kérdésekkel, keresnie a megoldás útját. A múlt év augusztusa és ez év januárja között nagyon komoly és fontos gazdasági tárgyalásokat folytattunk a szovjet elvtársakkal. Abból indultunk ki, hogy olyan megoldást kell találnunk, amely mindkét országnak kedvez; biztosítja további céljainkat szolgáló gazdasági együttműködésünk töretlen fejlődését, elmélyülését és szélesedését; segíti a magyar népgazdaság előtt álló igen nehéz feladatok megoldását.

A tárgyalások teljes sikerrel jártak. A Szovjetunió pótlólagos anyag- és energiaszállításokat vállalt 1975-re és a további évekre is. A kölcsönös előnyök alapján abban egyeztünk meg, hogy az általunk importált és exportált áruk ára is emelkedik. A szovjet fél megértése és segítőkészsége – amit minden hasonló helyzetben tapasztaltunk – újólag megalapozta ötéves tervünk előirányzatait. Pártunk tehát a mostani bonyolult nemzetközi gazdasági viszonyok között is reális tervvel állhat a XI. kongresszus és az ország közvéleménye elé. A következő években is biztosítani tudjuk a magyar népgazdaság tervszerű fejlődését, termelő berendezéseink továbbfejlesztését és egyidejűleg a dolgozók életszínvonalának emelését. Ebben az összefüggésben mondhatjuk tehát, hogy a magyar–szovjet tárgyalások sikeres, eredményes befejezésének óriási a politikai jelentősége.

A kongresszusnak nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi politikai helyzetet is fel kell mérnie, hogy pontosan megítélhessük, milyenek a szocialista társadalom további építésének feltételei Magyarországon. A nemzetközi helyzet alakulását illetően változatlanul érvényes az a korábbi értékelésünk, hogy fordulat megy végbe: a hidegháborús korszak világméretekben a békés egymás mellett élés realizálásának korszakába megy át. Ez alapvető, örvendetes és rendkívül fontos tendenciája a nemzetközi helyzetnek. Megerősíti azt a korábbi helyzetértékelést, hogy az emberiség abba a korszakba érkezett, amelyben reális lehetőséggé vált a világháború megakadályozása, a békés egymás mellett élés gyakorlati megvalósítása és térhódítása. Ha továbbra is lankadatlan erővel küzdünk, olyan korszakba lépünk, amely biztonságosabb és békésebb lesz minden eddiginél.

Ezt azért is érdemes hangsúlyozni, mert a nemzetközi élet – természeté-

nél fogva – rendkívül bonyolult és problémákkal terhes. Hála a modern technikának és a nagyarányú fejlődésnek, a hírközlő szervek most már naponta többször is minden családnak „házhoz szállítják" a világhelyzetet, összes problémáival együtt. Ebben a hírözönben tudnia kell a pártnak, a magyar közvéleménynek, társadalmunk alapsejtjeinek, a családoknak, az embereknek, hogy merre halad a világ és hogyan élünk benne.

Az alaptendenciához hozzá tartozik az a rendkívül fontos tény, hogy az elmúlt esztendőkben – így a két kongresszus közötti beszámolási időszakban is – minden tekintetben tovább erősödött a nemzetközi munkásosztály legnagyobb vívmánya és leghatalmasabb ereje, a szocialista világrendszer: országai politikailag, gazdaságilag és katonailag is erősebbek lettek, mint négy, négy és fél évvel ezelőtt voltak.

Ugyancsak erősebb és aktívabb lett korunk legnagyobb eszmei-politikai irányzata, a kommunista világmozgalom. Igaz, sajnálatos és különleges problémát jelent a kínai helyzet, a maoizmus és a maoista gyakorlati politika, de e gátló és zavaró tényező ellenére is előrelépett mozgalmunk, s ereje, befolyása világméretekben növekedett.

Gyarapodtak erőben az egykori gyarmati birodalmak népei, a már felszabadult fejlődő országok is, amelyek megedződtek az önálló nemzeti fejlődés lehetőségéért vívott harcokban és mind nagyobb befolyást gyakorolnak a világ sorsának alakulására. Együttesen növekedett tehát a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom és a szabadságukért harcoló népek ereje, a fő forradalmi irányzatok befolyása, hatása az események menetére. A kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai értekezlete leszögezte, hogy ezek az erők mindinkább a nemzetközi fejlődés meghatározóivá váltak. És ha ez igaz volt 1969-ben, akkor most még inkább igaz!

Régóta szövetségesek vagyunk a kapitalista országok kommunista pártjaival és más haladó erőivel. Ezekben az országokban politikai tényezők azok a polgári politikusok is, akik reálisan ítélik meg a helyzetet, s készek bizonyos mértékig együtt is működni velünk abban, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok a békés egymás mellett élés jegyében alakítsák ki egymáshoz fűződő kapcsolataikat.

Ezek a nemzetközi helyzet alapvető és meghatározó tényezői. De a nemzetközi életben más tényezők is jelen vannak. Létezik az imperializ-

mus, amelynek természete és alapvető célja nem változott. Megváltozott a helyzet, a mi javunkra változtak az erőviszonyok, de maga az imperializmus nem változott, és – ameddig jelen lesz a világban, az emberiség életében – nem is fog változni. Ezt sok tény, politikai jel bizonyítja. A hidegháború hívei – akik legszívesebben a melegháború hívei volnának, ha a körülmények megengednék – mindent megtesznek, ami csak tőlük telik, hogy a nemzetközi kapcsolatok ne rendeződjenek. Lefékezték az európai biztonsági értekezlet munkáját. Az Egyesült Államok kongresszusának a kereskedelmi kapcsolatokra vonatkozó határozata egyenesen támadás és kihívás a békés egymás mellett élés és a szovjet–amerikai viszony javítása ellen.

A ciprusi válságot bizonyos NATO-körök mesterkedései idézték elő. Céljaikat – amelyek világosak – nem érték el, de a helyzetet kiélezték. A hidegháború legmakacsabb hívei ugyanígy a feszültség enyhítése és megszüntetése ellen dolgoznak a Közel-Keleten is. Itt a kettős politikai játék elemei is fölismerhetők: részint a feszültség fenntartása mellett vannak, az agressziót támogatják; részint úgy okoskodnak, hogy ha mégis konszolidálni kell a helyzetet, az legalább amerikai közvetítéssel történjék.

A békés egymás mellett élés elszánt ellenfelei azonban más területeken is dolgoznak. Dél-Vietnamban máig is azért folyik a harc, hogy a párizsi békemegállapodás ténylegesen hatályba lépjen. Kambodzsában a teljesen elszigetelt reakciós, csatlós kormányt légifolyosókkal védik, támogatják.

A reakciós erők, amelyek szeretik a sötét aknamunkát, régi mesterkedéseiket is folytatják. Ismeretes, hogy immár másfél esztendeje mit művelnek Chilében. S csak a minap derült ki, hogy Görögországban is sötét terveket szövögetnek. Görögországban demokratikus fordulat ment végbe: megdőlt a vad katonai fasiszta kormányzat, belebukott a ciprusi ügybe. Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy a változást a polgárság irányította, hogy elejét vegye a baloldali erők még nagyobb előretörésének. Nagyon köszörüli szerszámait a reakció Portugáliában is, mert fél a portugál népforradalom továbbfejlődésétől. Ilyenkor összefognak a legkülönbözőbb reakciós erők, amelyek kívülről nemcsak politikai biztatást, hanem pénzt is kapnak. Közben turistáknak öltözött „szakértők" érkeznek Portugáliába és a szomszédos Spanyolországba

– a közeli jövőben éleződni fog tehát a helyzet. Mindezzel reálisan kell számolnunk. De ismétlem: az alapvető tendencia az, hogy a hidegháborús korszakból a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének korszaka felé halad az emberiség. Ennek is sok és konkrét bizonyítéka van. Ezt jelezte annak idején Nixon moszkvai látogatása. S ezt jelzi az, hogy az Egyesült Államok új elnöke, Ford is találkozott Brezsnyev elvtárssal Vlagyivosztokban, mert – mint hangsúlyozták – normalizált viszonyt akarnak kialakítani a Szovjetunió és az Egyesült Államok között és szeretnének előrelépni a stratégiai fegyverzet csökkentését célzó megállapodás terén. Franciaországba – ahol a közelmúltban járt Brezsnyev elvtárs a köztársasági elnök vendégeként – magas szintű szovjet küldöttséget hívtak meg. Nemrégiben pedig a brit miniszterelnök volt Moszkvában. Mindez mutatja, hogy a Nyugat is tisztában van a helyzettel, tudja, hogy világháborút nem robbanthat ki. A jelenleg felhalmozott stratégiai fegyverek óriási pusztító erőt képviselnek. Az Egyesült Államok katonai szakértői szerint ezekkel mindkét fél képes az első csapás után a visszacsapásra. A reakciós erők emiatt nem robbanthatnak ki világháborút.

Részben a magas szintű szovjet–amerikai, szovjet–francia, szovjet–angol és egyéb tárgyalások eredményeként az európai biztonsági értekezlet is kimozdult a holtpontról. A nyugatiak – még azok is, akik nem nagyon törik magukat az értekezlet sikeréért – úgy ítélik meg, hogy nyáron vagy kora ősszel befejeződhet az európai biztonsági és együttműködési konferencia. Ennek óriási a jelentősége.

A nemzetközi helyzetről adható reális, valóságos kép – még ha pillanatkép is – számunkra kedvezőnek minősíthető. Teljes felelősséggel állíthatjuk, hogy nemzetközi politikánk, külpolitikai irányvonalunk nagy erőt képvisel, előretör, teret hódít és realizálódni fog. Persze a szocializmus ügyéért, a haladásért, a népek, a nemzetek szabadságáért, önálló fejlődésének jogáért és a békéért folytatott harc minden eddigi sikere nagy küzdelem eredményeként született. Biztonsággal állítjuk, hogy tovább haladunk előre, de továbbra is csak nagyon szívós politikai harc eredményeként. S tudnunk kell, hogy a politikában szükségesek a tárgyalások, a beszédek, a pohárköszöntők és a szónoklatok, mert a szavaknak is megvan a maguk ereje, de nem árt, ha a szavakat megfelelő gazdasági és

katonai erő támasztja alá. Ebben a vonatkozásban a kongresszusnak arról számolhatunk be: a párt, a magyar nép biztosította a szükséges eszközöket honvédelmünk számára, hogy mindenkor kész legyen szövetségeseivel, a Varsói Szerződés erejével együtt népünk szocialista vívmányainak, szabadságának és békéjének védelmére. Ez hozzá tartozik nemzetközi és hazai tevékenységünkhöz.

Összegezve tehát: a nemzetközi életben gyarapodnak a szocializmus, a haladás, a béke erői és mindinkább meghatározói a nemzetközi helyzet alakulásának.

Azt is megállapíthatjuk: olyan a Magyar Népköztársaság nemzetközi és belpolitikai helyzete, hogy pártunk, népünk eredményesen dolgozhat, folytathatja a szocialista társadalom építését. Kedvező hazai és nemzetközi feltételek között készülünk a kongresszusra. E feltételekkel kapcsolatban azonban meg kell jegyezni: a kommunisták tudják, megtanulták, hogy minden helyzetben kommunisták módjára kell viselkedniük, és minden helyzetben következetesen lehet és kell is harcolni céljainkért. Ezt jelenti a kommunizmus ügye melletti elkötelezettség.

A kongresszusnak az a feladata, hogy számvetést készítsen; a Központi Bizottság beszámolója alapján elemezze a helyzetet, levonja a megfelelő következtetéseket, meghatározza a tennivalókat és megmutassa az előrevezető utat. Ez szervezetszerű rendeltetése, s bizonyos vagyok abban, hogy pártunk XI. kongresszusa megfelelőképpen betölti nagy szerepét pártunk és népünk életében.

Azt várjuk a pártkongresszustól, hogy marxista–leninista elveinket, politikánk fő irányvonalát megerősíti. Itt azonban álljunk meg egy pillanatra: helyes-e az a kifejezés, hogy „fő irányvonal"? Miért nem mondjuk azt, hogy „a politika" változatlan?

Tulajdonképpen ez utóbbit is mondhatnánk, mert mind a kettő helyes. A „fő irányvonal" alatt természetesen azt értjük, hogy bel- és külpolitikánkat, gazdaságpolitikánkat, kulturális, szociális, valamint életszínvonal-politikánkat folytatjuk. Azért kérjük, hogy a kongresszus a politika fő irányvonalát erősítse meg, mert szeretnénk hangsúlyozni – s aki visszagondol az előző kongresszusokra, tanúsíthatja –, hogy pártunk immár 18 éve egyenes irányú, töretlen politikai vonalat visz, de ez a politika már mégsem ugyanaz, mint ami 18 évvel ezelőtt volt. Mert a pártkongresszus-

nak egyebek között az is feladata, hogy föltegye és megválaszolja fejlődésünk új kérdéseit. Politikánknak tehát olyannak kell lennie, hogy fő irányát megtartsuk; mindazokat az elemeit, amelyek erősítésre és szilárdításra szorulnak, megerősítsük és megszilárdítsuk, s mindazokat az elemeit, amelyeket fejleszteni kell, fejlesszük. Ezért hangsúlyozzuk, hogy politikánk fő irányvonalát megtartjuk. Ezért várja – gondolom, velem együtt – a Magyar Szocialista Munkáspárt minden tagja a kongresszustól azt, hogy amikor választ ad a fejlődés új kérdéseire, megerősíti: tartsunk ki marxista–leninista elveink, kommunista politikánk mellett, folytassuk a párt fő politikai irányvonalát. Kiegészíti ezt a párttagságnak, a munkásosztálynak és a magyar dolgozó népnek az a határozott igénye és kívánsága, hogy a párt ne csak folytassa, hanem: következetesen mindenütt és mindenkor szerezzen is érvényt politikájának!

Azt várjuk, hogy a kongresszus olyan döntéseket hoz, amelyek tovább erősítik társadalmunk szocialista vonásait és az egész pártot, a szocializmus minden magyar hívét harcra hívják, mozgósítják a társadalom életében még föllelhető negatív vonások leküzdésére.

A párt vitára bocsátott kongresszusi irányelvei pozitív és optimista hangvételűek, aránylag kevés szó esik ebben az okmányban a negatívumokról, a hiányosságokról. Természetesen ez nem véletlen. Azt gondoljuk, hogy a párttagságnak, a közös célokért küzdő, harcoló kommunistáknak, a becsületes magyar dolgozóknak, akik a párt politikáját követve a kommunistákkal együtt munkálkodnak és építik a szocializmust, a kongresszus időszakában érezniük, látniuk kell, hogy a munka milyen eredményeket hozott. Amikor az elmúlt négy és fél év mérlegét megvonjuk, egyértelműen és világosan megerősíthetjük, hogy sikeresen dolgoztunk a X. kongresszus határozatainak végrehajtásán. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a pártnak vagy a párttagságnak hallgatnia kell a negatív jelenségekről, hallgatnia saját munkánk hiányosságairól és a még megoldásra váró feladatokról. Ezekről megfelelően szólni kell a mindennapi pártmunka során és a kongresszuson is. A valóságos helyzetnek megfelelően azonban az alapvető mégiscsak az, hogy sikerrel munkálkodtunk a X. kongresszus határozatainak végrehajtásán.

Arra, hogy kritikusan és önkritikusan kell munkánkat vizsgálnunk, a Központi Bizottság megfelelő példát adott 19.'2 novemberében, amikor

napirendre tűzte annak vizsgálatát, hogyan állunk a X. kongresszus határozatainak végrehajtásával. Anélkül, hogy „hamvazószerdát" rendeztünk volna, kritikát és önkritikát is gyakoroltunk, s igazítottunk azon, amin igazítani kellett. Emlékezhetnek rá, a munkásosztály vezető szerepe, a szocialista nagyüzemi munkásság helyzete egyaránt olyan témaként került szóba, mint ahol van igazítani való. Megállapítottuk, hogy az általános gazdasági tevékenységen belül fokozott gonddal kell foglalkozni az 50 nagyüzem helyzetével, továbbá a nők problémájával. Ez utóbbit nem az udvariasság diktálta, hanem az a tény, hogy a nők problémái a szocialista forradalom és egyben társadalmunk alapkérdései közé tartoznak. Napirenden szerepeltek az ifjúság, azután a népesedés problémái és egyéb kérdések. A Központi Bizottságnak ez az ülése tehát alapos és lelkiismeretes felülvizsgálata volt a X. kongresszus határozatai végrehajtásának, megfelelő állásfoglalások születtek, amelyek nyomán sok pozitív irányú változás következett be. Azért említem ezt, mert amit a Központi Bizottság csinált a maga szintjén, azt kell tennie a munka menetében, folyamatosan a Budapesti Pártbizottságnak, a kerületi bizottságoknak, az alapszervezeteknek és minden kommunistának. Elismeréssel mondhatom, hogy a decemberi taggyűléseken, amikor a vezetőségek számoltak be munkájukról, az alapszervezetek többsége kommunista módon, reálisan és becsületesen ezt csinálta.

Gazdasági építőmunkánk, következő ötéves tervünk fő számai a kongresszus elé kerülnek, s ezekről a kongresszus határoz majd. A Központi Bizottság azt kéri, hogy a kongresszus erősítse meg az ismert mutatókat, hogy azután hozzáláthassunk megvalósításukhoz. Úgy vélem, ha a kongresszus elfogadja és megerősíti ezeket a fő előirányzatokat, biztató, szép, lelkesítő programot ad a következő esztendőkre: népgazdaságunk fejlesztésére, a kulturális építésre, az életszínvonal növelésére és az összes többi fontos területre vonatkozóan.

Miként a Központi Bizottság tette 1974. december 5-i ülésén, bizonyára a kongresszus is kiemeli majd a közvetlen gazdasági tennivalók közül a legidőszerűbbeket és a legfontosabbakat, amelyekkel elsősorban kell foglalkoznunk: az anyag- és energiatakarékosságot, a termelés szerkezetének korszerűsítését, a technika fejlesztését, a munkatechnológia és az üzemszervezés javítását, s külön, exportunk növelését. E feladatok meg-

oldására már megkezdődött a mozgósítás, és – éppen a nagyszerű szocialista munkaversenynek köszönhetően – már bizonyos eredményeket is értünk el.

Az anyagtakarékosságot ne úgy értsük, hogy – a régi hibába esve – például a fehérneműből kispóroljuk a fele anyagot, vagy még áttetszőbb zsebkendőket készítünk. A termékbe bele kell tenni az anyagot, ami abba való. Nem ilyen jellegű anyagtakarékosságra gondolok. Az anyagpocsékolást és az anyagveszteségeket kell megszüntetnünk. Azon kell lennünk, hogy anyag lehetőleg ne vesszen kárba; ami csak felhasználható, abból termék legyen. Nem vagyunk olyan gazdagok, hogy megengedhetnénk magunknak a ma még nagyon sok helyütt tapasztalható anyagtékozlást. Ugyanez vonatkozik az energiagazdálkodásra és a többi területre is.

Meg kell javítanunk a beruházási munkát is, amivel az egész kongresszusi kampány idején nagyon sokat foglalkoztunk. Érezhető javulást kell elérnünk: meg kell tanulnunk a termelő berendezések, a termelőerők, a munkaerő és a munkaidő jelenleginél jobb kihasználását. Azaz: meg kell tanulnunk az anyaggal is, az idővel is, a termelő berendezésekkel is szocialista módon bánni.

Nagy összegekért korszerűsítjük a termelő berendezéseket, költséges beruházásokat valósítunk meg. De olyan gazdagok nem vagyunk, hogy megengedhessük magunknak: globálisan, országosan az új termelő berendezések műszaki kihasználása csak 1,4 műszak legyen. Még furcsább, hogy ahol nők dolgoznak, ott három műszakban használják ki a termelő berendezéseket – ott azt hangoztatjuk, hogy ez nem maradhat így –, ugyanakkor a legdrágább gép- és vasipari berendezéseket csak 1,2, illetve 0,9 műszakban használjuk ki. Ebbe nem nyugodhatunk bele. Ahol modern, drága berendezésekkel dolgoznak és a műszakszámot munkaerőhiány miatt nem tudják növelni, oda munkaerőt kell átcsoportosítani.

A múltkor, a Központi Bizottság egyik ülésén az egyik gyárigazgatónk fölvetette: nem gazdaságos, hogy náluk a termelés valamelyik műveletét Szabolcsban kell végeztetniük 42 dolgozóval. A gyár itt van a VIII. kerületben, s az oda- és visszaszállítás borzasztó sokba kerül. Mint mondta, ezt a műveletet is helyben, a gyárban kellene elvégezni, de nem tudnak munkaerőt szerezni hozzá. Manapság nem divat közbeszólni, ha valaki gondolatait fejtegeti, de legszívesebben mégis közbeszóltam volna: men-

jen, nézzen csak körül az igazgatói irodákban és környékükön, biztosan össze tudja szedni azt a 42 embert. Az ilyesmi persze népszerűtlen feladat, de néha ezt is vállalni kell.

Köztudomású, hogy a győri vagon- és gépgyárban az utóbbi években a járműgyártás terén rendkívül nagy fejlesztést hajtottunk végre. Ott is gondot okozott a munkaerőhiány. A vezetők végigjárták az irodákat. Több mint 400 dolgozót, aki a termelésből, tanult szakmájából – amelynek korábban esetleg mestere volt – került adminisztrációs munkakörbe, sikerült rábeszélniük: menjenek vissza a műhelybe, dolgozzanak ott. Eleinte sokan idegenkedtek ettől; hiába, már megszokták az irodát meg a fehér köpenyt... Akik azonban ráálltak, jól jártak, pár hét múlva már nem is lehetett volna visszavinni őket az irodákba. Teljesítményben dolgoznak, megnőtt a keresetük és elégedettek.

Elmondtam legutóbb a Ganz-Mávagban is: lelkes híve vagyok az ötnapos, 40 órás munkahétnek; ha rajtam múlna, már régen bevezettük volna. Csakhogy ez nem olyan egyszerű. Mert ahol most papíron 44 óra a munkaidő – s az ország nem kevés munkahelyén már ennyi –, ott a 44 óra valójában csak 41,5 óra. Mert van fizetett ebédidő, ami jó dolog. Fizetett is marad, ezt nem változtatjuk meg. Mi azonban föltaláltunk valamit, ami igazi magyar találmány: azt, hogy az ebédidő jogilag munkaidőnek számít. Ezzel nem lehet egyetérteni. Ha napirendre kerül az ötnapos, 40 órás munkahét bevezetése, nem csökkenthetjük négy órával azok munkaidejét is, akik most heti 41,5 órát dolgoznak és két és fél órát ebédelnek – jogilag munkaidő alatt.

Azt talán nem is kell mondani, hogy ha mindenütt valóban kidolgoznák a teljes munkaidőt, akár már a következő hétfő reggeltől be lehetne vezetni az ötnapos, 40 órás munkahetet. A jelenlegi körülmények között azonban nem lehet. Mert ma még sok munkahelyen úgy számítják a munkaidőt, amikor az illető látótávolságba kerül és kívülről integet... És sokan háromnegyed órával a munkaidő vége előtt mennek kezet mosni, öltözködni, készülődni. Így nem tudunk 40 órás munkaidőt biztosítani. Akik ezt nem értik meg, akik azt hiszik, hogy lógással nyernek valamit, tévednek, önmagukat csapják be: az így okozott kár – más vonalon – őket is sújtja, legföljebb közvetlenül nem érzékelik.

Az előttünk levő cél az 1975-ös népgazdasági terv teljesítése, megfelelő

befejezése. Az előzetes fölmérésekből úgy tűnik, hogy a negyedik ötéves tervet jó eredményekkel tudjuk zárni. Ez nagyon fontos, hiszen ez alkotja bázisunkat az új ötéves tervhez. Az ötödik ötéves terv is teljesíthető, sőt jó értelemben túlteljesíthető, ha megfelelően felkészülünk és munkánkat jól megszervezzük.

A kulturális építés területén – azaz az oktatásban, a tudományos munkában, a szakképzésben, az irodalomban, a művészetben – szintén előbbre kell lépnünk. Szeretném hangsúlyozni: meggyőződésem szerint ezen a téren is nagy eredményeket értünk el, amelyek hozzájárultak ahhoz, hogy párttagságunk és a szocializmus híveinek szélesebb köre is a korábbinál jártasabb a társadalomtudományokban, szakmailag képzettebb, kulturáltabb, és erősebben kötődik a szocialista eszméhez, a szocialista gyakorlathoz, mint akár négy vagy nyolc évvel ezelőtt. Nagy lépést tettünk tehát előre. Ebben jelentős szerepük van azoknak, akik társadalomtudományokat oktatnak és szakmai képzéssel foglalkoznak; a tudósoknak, akik kutatnak, az íróknak, a művészeknek, akik alkotnak. De előbbre kell mennünk tartalmi és formai téren is. Ismeretes, hogy különféle irányzatok, divatok vannak. Van a művészek között, aki az elidegenedés divatjának hódol. A kifejezési formákban is vannak különböző divatok. Nem az alkotók többségéről van szó, de akadnak írók, akik azt hiszik: annál nagyobbat alkotnak, minél kevesebben értik. Ha azt kérjük, hogy közérthetőbben fejezzék ki magukat, azt felelik: ez maradi igény, mert ugye, Bartókot sem mindjárt értették meg. De elnézést, a művész- és íróembernek tudnia kell: attól még senki sem Bartók, senki sem nagy művész, hogy nem értik!

Ami pedig a tartalmat illeti: természetes, hogy aki politikai ismereteket oktat, szakmai tudást, művészi élményt ad át másoknak, tehát a tudósnak, az írónak, a művésznek azok előtt kell haladnia, akiknek az ismereteit át akarja adni. Hiszen ha hátrább tart, hogyan tudná ezt megtenni.

Nem vagyok híve a formális „nép közé járásnak". Attól még senki nem kerül közel a néphez. Az kell, hogy a tudós, a művész, az alkotó menjen el a dolgozók közé a gyárba, az üzembe vagy akár az értelmiségi munkahelyekre, s hallgassa meg, mivel foglalkoznak az emberek. Meggyőződhet arról, hogy ott sűrűn ismétlődő kifejezés a „szocializmus", a „szocialista építés", s az: „dolgozzunk, hogy jobban élhessünk". Így értem a néphez

való közeledést. Arról beszéljenek, amiről a nép beszél. A nép gondjait, a népet foglalkoztató problémákat osszák meg a néppel és segítsenek a megoldásban. Ez a közeledés!

El kell azonban mondanunk, hogy a Magyar Szocialista Munkáspártnak, a magyar munkásosztálynak, a szocializmust építő népnek nincs politikai problémája az értelmiséggel. Az értelmiség a néppel tart, a szocialista célokat vállalja, helyesli; a szocializmus építésének magyarországi gyakorlatát elismeri. Ugyanilyen viszonyra van szükség a mindennapok küzdelmeiben is. A néphez hű alkotó művészek érezzék otthon magukat a Magyar Népköztársaságban, a szocializmust építő munkások, parasztok és értelmiségiek között; tiszteletben és megbecsülésben van – s még inkább lesz – részük!

A párt XI. kongresszusának napirendjén szerepel – az építés mindennapi feladatain túl – a párt új programnyilatkozata, tehát a jelen mellett a jövő is. A távolabbi jövő céljait is meg kell határoznunk; jeleznünk kell, hogy hova, merre tart társadalmunk. Hiszen a kongresszusnak nemcsak azt kell vizsgálnia, hogy honnan jöttünk s hol tartunk, hanem azt is, hogy hová, milyen jövő felé megyünk. Nagy jelentőségű az a tény, hogy a párt kongresszusa kimondhatja: a fejlett szocialista társadalmat építjük, s társadalmunk a kommunista holnap felé tart. A programnyilatkozat erről is egyértelműen szól.

Az új programnyilatkozat összeállítása mindenképpen időszerűvé vált, mert az 1948-as egyesülési kongresszuson elfogadott programnyilatkozat elévült, túlhaladottá vált, az abban megfogalmazott alapvető társadalmi céljaink megvalósultak. Jelenleg vannak olyan problémáink, amelyeknek megoldásához még nem a jövő héten kell hozzáfognunk, de tudnunk kell, hogy mi az irány, hová akarunk eljutni. Különben úgy járhatunk, mint az az idős parasztember, akivel az Élet és Irodalom készített valamelyik héten interjút. Az öreg az udvaron üldögélt. Az interjú készítője – aki régebbről ismerte – megkérdezte: most nem foglalkozik a kiskerttel, mint azelőtt?

– Nem foglalkozom – mondta.

– Azelőtt foglalkozott baromfival...

– Most nem foglalkozom.

– Miért nem?

– Nincs értelme.

– Miért nincs értelme?

– A gyerekeim már elvégezték a középiskolát. Nem volt házunk, fölépítettem, itt van. És van hűtőszekrényünk, televíziónk. Kifogytam a programból, nincs miért dolgozni. Azelőtt más volt. Az ember dolgozott, vett öt hold földet. Most ezt nem lehet. Akkor minek szaggassam magam?

Lehet, hogy ez az idős parasztember kifogyott saját értelmezésű programjából, de a párt és a nép nem fogyhat ki a szocialista építés programjából. Kell hogy legyen perspektívánk. Még az olyan embernek is meg kell találnia a jövő értelmét és célját, aki arra emlékezik, hogy volt idő, amikor a munka értelmét az adta, hogy 4–5 hold földet vehessen. Valamikor ez is tiszteletre méltó célja volt az emberi erőfeszítésnek. De most más társadalomban élünk, másképp és más módon kell boldogulnunk. A pártnak kötelessége, hogy jelezze, megmutassa a jövőt. Ezt teszi a programnyilatkozat, amely fölemelő célokat tűz ki. Természetesen nem megy részletekbe. A társadalom alapkérdéseire vonatkozóan mutatja meg a jövőt: a szocialista tulajdon fejlődését, az osztályok közeledését, s azt a célt, hogy az osztálytársadalom megszűnjék. Ez az ország nemcsak a párttagok és a pártmunkások, hanem az egész nép hazája lesz, ahol mindenki tisztelt és teljes jogú állampolgár, aki részt vesz és segít az építőmunkában. Mély meggyőződéssel mondjuk: nem csak a kommunistáknak építjük a kommunizmust! Az egész nép javát, szebb és boldogabb jövendőjét, a nemzet virágzását akarjuk szolgálni a legkorszerűbb és leghaladóbb céllal; a szocialista építéssel, a fejlett szocialista társadalommal és azzal, hogy a kommunizmus felé haladunk.

A programnyilatkozatban szereplő számokon persze lehet vitatkozni: emelhető-e ennyivel a termelés, az életszínvonal vagy sem? Amennyire lehetséges, ezeket a célokat is reálisan megbecsültük, s szerintem elérhetők. Már csak azért is, mert sokszor tapasztalhattuk, hogy amikor komolyan munkához fogtunk, mindig többre voltunk képesek, mint amit eleinte hittünk. Nagy tettekre képes a felszabadult nép, ha pártja megfelelő irányban vezeti, ha bízunk a népben, s a nép bízik a pártban.

Ahogy visszaemlékszem, 27 évvel ezelőtt, 1948 tavaszán éppen ebben a teremben voltam. Az egyik oldalon 250 kommunista, a másik oldalon 250 szociáldemokrata párttag ült: a csepeli kommunista és szociáldemok-

rata pártszervezetek egyesülési konferenciája zajlott itt le. A munkásegység sajátos csepeli történetéhez tartozik, hogy az egyesülést néhány kemény összekoccanás, csetepaté előzte meg. De ennek ellenére jó légkörű egyesülési konferencia volt: egyetértés alakult ki a korábban rivalizáló és egymással is harcoló elvtársak között, mert olyan célokról volt szó, amelyekben egyetérthettek a csepeli dolgozók – akár a kommunista, akár a szociáldemokrata pártnak voltak addig a tagjai.

Aki felidézi 1948-at, az akkori körülményeket; azt, mi hogyan nézett ki, hol tartott a termelés, milyen volt a szociális helyzet, az tudja, hogy nehéz viszonyok között tanácskoztunk. De itt már azt a programot hirdettük, amit egy hónap múlva az egyesülési kongresszus elfogadott. Azt mondtuk: az a célunk, hogy a munkásosztály szilárdan vegye kezébe a hatalmat. Végrehajtottuk. S amikor különböző hibák és az ellenség támadása következtében 1956-ban ez a hatalom veszélybe került, meg is védtük. A munkásosztály hatalma ma szilárdabb, mint bármikor volt!

Arról beszéltünk, hogy hozzá kell fogni a szocialista társadalom építéséhez. Hozzáfogtunk. Vívmányainkat megvédtük, leraktuk a szocialista társadalom alapjait az iparban, majd a mezőgazdaság szocialista átszervezésével befejeztük a szocialista társadalom alapjainak lerakását. S azóta is nagy utat jártunk meg. A X. kongresszus jelszava helyesen hívott fel arra, hogy építsük magasabb szinten tovább a társadalmat. Ez is megtörtént. A többi célunk szintén valóra vált.

Ha tehát felidézzük, milyen eredmények születtek hazánkban 1948 óta, s a jövőbe tekintve a pártprogramra gondolunk, amelyben ott áll, hogy mit akarunk a következő 15–20 évben elérni, akkor bizakodással mondhatjuk: el is fogjuk érni, ha népünk követi tiszta, világos utunkat, a szocializmus építésének útját! Elérjük azokat a célokat, amelyek erre az évre, azokat, amelyek öt évre és azokat is, amelyek 15–20 évre szólnak.

Számomra a XI. kongresszus azt jelenti, hogy tovább az eddigi úton, tovább a lenini úton, tovább a szocializmus építésének útján a fejlett szocialista társadalomért, a kommunizmus felé. Hozzátehetem: itthon és nemzetközileg is összeforrott a két fogalom, hogy „szocializmus" és „béke". Kommunista mozgalmunk világméretekben ezért vezeti a harcot. S ez nemcsak a mi népünk biztos jövendőjét, hanem az emberiség reményét is jelenti.

Jól fel kell mindnyájunknak készülnünk a kongresszusra és a kongresszus utáni munkára is. Nem azt mondom, hogy a XI. kongresszus után majd többet dolgozzunk. A becsületes kommunisták és nem kommunisták, a szocializmus őszinte hívei – akik az óriási többséget alkotják – szorgalmasan, rendesen dolgoznak. Aligha kívánhatjuk tehát azt, hogy mennyiségileg dolgozzanak többet. Jobban dolgozzunk – ezt kell megtanulnunk. Mert mind több és mind bonyolultabb problémát kell megoldanunk. Úgy látszik, törvényszerű, hogy minél előbbre haladunk, annál árnyaltabbak és bonyolultabbak lesznek a problémák. S ezeket nem fizikai értelemben vett több, hanem jobb munkával kell megoldanunk. Világosan kell látnunk tennivalóinkat, jobban megszerveznünk munkánkat, hatékonyabban mozgósítanunk a tömegeket. Értelmes, becsületes, igaz kommunista szó és kölcsönös megértés kell – s a magyar dolgozó nép követni fogja pártunkat, ahogy eddig is követte ezen a nem könnyű úton.

Meg kell tanulnunk hívebben követni marxista–leninista elveinket, következetesebben végrehajtani politikánkat. Őriznünk és erősítenünk kell a párt eszmei, politikai és szervezeti egységét, összeforrottságát a tömegekkel. Ez a legfontosabb eszköz, amellyel gyorsíthatjuk és fokozhatjuk a szocializmus építésének ütemét.

Meg kell tanulnunk még jobban szolgálni szocialista hazánkat, s továbbra is internacionalista szellemben kell harcolnunk a nemzetközi küzdőtéren. A pártnak a jövőben is elöl kell járnia, utat kell mutatnia, abban a szellemben, hogy szolgálatot teljesít: a munkásosztály törekvéseit testesíti meg, a nép érdekeit képviseli. A néppel együtt kell haladnunk! Hatalmas nemzetközi háttérrel rendelkezünk, nagy erők támogatnak bennünket. Népünk együtt halad a világ élenjáró nemzeteivel, mert az a 14 ország, amely a szocialista építés útjára lépett, a jelent és a jövendőt is képviseli. Eddig is együtt mentünk és a jövőben is együtt fogunk menni jóban-rosszban, tűzön-vízen át a szocialista országokkal, a nemzetközi kommunista mozgalommal és mindenekelőtt a Szovjetunióval, amelynél jobb, közelebbi és hatalmasabb támaszunk nincs és nem is lehet!

A Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar munkásosztály, a szocializmust építő magyar nép eddigi eredményeiben is számottevő tényező volt Budapest több mint 200 000 kommunistája, 600 000 munkása és

egész dolgozó népe. Ha azt jelenthetjük a pártnak és az országnak, hogy eleget tettünk a X. kongresszus határozatainak és fő követelményeinek, ebben benne van az önök munkája is. A párt, a magyar munkásosztály, a magyar dolgozó nép a jövő harcaiban is számít Budapest kommunistáira, a szocializmus budapesti híveire és építőire. Még egyszer gratulálok eddigi eredményeikhez, külön ehhez a jó szellemű értekezlethez és sok sikert kívánok a jövő munkájához!

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA A XI. KONGRESSZUSON

1975. MÁRCIUS

Az egész magyar társadalom kiemelkedő fontosságú eseményéhez érkeztünk el ma, amikor összeült és megkezdi munkáját pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa. Jelentjük, hogy pártunk a szervezeti szabályzat előírásainak, a pártélet normáinak megfelelően készült fel a kongresszusra. A Központi Bizottság kidolgozta, vitára bocsátotta kongresszusi irányelveit, a szervezeti szabályzat módosítására tett javaslatait; elkészítette, nyilvánosságra hozta a párt új programnyilatkozatának tervezetét. A kongresszus küldöttei megkapták a Központi Bizottság előzetes írásos jelentését a végzett munka, fejlődésünk számszerű adatairól.

A pártszervezetekben nagy felelősséggel és aktivitással megtárgyalták a kongresszus okmányait, a taggyűléseken a párttagoknak mintegy negyede észrevételeket és javaslatokat fűzött hozzájuk. A párttagság megvitatta a végzett munkát, demokratikusan megválasztotta küldötteit a pártértekezletekre, majd azokon a kongresszusra. A Központi Bizottság felkérésére a kongresszusi irányelveket és a párt új programnyilatkozatának tervezetét véleményezte a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a Szakszervezetek Országos Tanácsa, az Országos Szövetkezeti Tanács, a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége, a Magyar Nők Országos Tanácsa, a Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága. Elmondhatjuk, hogy a két kongresszusi dokumentum megvitatásába ily módon bekapcsolódott az egész magyar közvélemény. Minden szükséges feltétel létrejött ahhoz, hogy a kongresszus megkezdje és eredményesen elvégezze munkáját.

A Központi Bizottság a kongresszusi időszak félidejében, 1972 novemberében napirendre tűzte, kritikusan és önkritikusan ellenőrizte a X.

kongresszus határozatainak végrehajtását, és most ismét elkészítette a számadást. A Központi Bizottság jelentheti a XI. kongresszusnak, hogy a párt a beszámolási időszakban, a X. kongresszus határozatainak végrehajtásán dolgozva, egész tevékenységében híven követte a kongresszuson kijelölt politikai irányvonalat. A legutóbbi négy év alatt végzett munka eredményeként országunkban lendületesen és magasabb szinten folytatódott a szocialista társadalom építése, erősebb lett rendszerünk, hazánk, a Magyar Népköztársaság.

Az eredmények legfőbb forrása, hogy pártunk a marxizmus–leninizmus nemzetközi érvényű tanításait, a szocialista építőmunka általános érvényű törvényeit, a nemzetközi munkásmozgalom harci tapasztalatait alkotóan alkalmazza hazánk viszonyaira. Politikánk érvényesülését biztosította pártunk összeforrottsága, eszmei, politikai és cselekvési egysége. Politikánk nem szűk pártérdeket képvisel, hanem a munkásosztály, egész dolgozó népünk érdekeit fejezi ki. Elmondhatjuk, hogy pártunk és népünk a politikának, a szocializmus építésének minden alapvető kérdésében egyetért. Ezt jól kifejezi a dolgozók millióit átfogó, nagyszerű szocialista munkaverseny-mozgalom is, amely pártunk XI. kongresszusának és hazánk felszabadulása 30. évfordulójának tiszteletére bontakozott ki.

A Magyar Szocialista Munkáspárt vezető szerepe társadalmunk életében teljes mértékben érvényesül. Pártunk mindig hangsúlyozta, hogy a szocializmus építése az egész nép műve, és a történelemformáló erő maga a nép. Sokat, mindennél többet jelent ma nálunk a párt és nép szoros kapcsolata, összeforrottsága, a párt és a tömegek közötti kölcsönös bizalom. Népünk tudja, hogy minden helyzetben számíthat harcedzett pártunkra; pártunk tudja, hogy minden feladat megoldásában bízton építhet népünkre, a szocialista nemzeti összefogás élő, évről évre növekvő erejére. Most, amikor négy év munkájának, a szocializmus építésének nagy eredményeiről adhatunk számot, a Központi Bizottság köszönetet mond a párttagságnak az odaadó munkáért; köszönetet mond párton kívüli szövetségeseinek; köszönetet mond a magyar munkásosztálynak, a parasztságnak, az értelmiségnek, egész népünknek azért a támogatásért, amelyet politikánk megvalósításához, a X. kongresszus határozatainak teljesítéséhez nyújtottak.

Amikor áttekintjük végzett munkánkat, nem feledkezünk meg arról, hogy pártunk, a magyar nép nem önmagában, elszigetelten él és dolgozik. A szocializmust építő magyar népnek nagy barátai és szövetségesei vannak határainkon túl, akikkel közös fronton harcol és együtt dolgozik. A beszámolási időszak békés építőmunkájának nagyszerű eredményeiben benne vannak a szocialista országok együttműködésének a gyümölcsei is. Amikor eredményeinkről szólunk, pártunk őszinte köszönetet mond a munkánkhoz nyújtott segítségért a kommunizmust építő nagy szovjet népnek, a szocialista országok testvéri népeinek. Őszinte köszönetet mondunk a szolidaritásért, a harcunkhoz nyújtott segítségért a testvéri kommunista és munkáspártoknak, a velünk együtt küzdő haladó erőknek, a szocialista Magyarország minden barátjának.

Számba véve és értékelve az összes körülményeket, amelyek közepette pártunk dolgozik és a magyar nép a szocialista társadalmat építi, megállapíthatjuk, hogy pártunk XI. kongresszusa megfelelő politikai helyzetben kezdi meg és végzi munkáját. A Központi Bizottság beszámolója arra törekszik, hogy hű képet adjon a végzett munkáról, a munka eredményeiről és fogyatékosságairól. A beszámoló tárgyalja a legközelebbi évek feladatait, és jelzi távlati törekvéseinket, céljainkat is. Benyújtottuk a határozati javaslatot, a szervezeti szabályzat módosításának és a párt új programnyilatkozatának tervezetét. A döntés joga a kongresszus kezébe van letéve.

A Központi Bizottság abban a mély meggyőződésben, hogy a párttagság és a pártonkívüliek millióinak óhajával összhangban teszi, mindenekelőtt azt kéri a kongresszustól, hogy erősítse meg pártunknak a gyakorlatban bevált, eddig is követett fő irányvonalát mind a bel- és külpolitikában, mind a gazdasági és kulturális építőmunkában, mind az életszínvonal-politikában. A kongresszus összegezze a munka tapasztalatait, válaszoljon a fejlődés új kérdéseire, határozza meg a feladatokat, jelölje ki az utat, amelyen haladva, munkánkat tovább folytatva, építjük a fejlett szocialista társadalmat és a legjobban szolgáljuk népünket, hazánkat.

I
A TÁRSADALMI VISZONYOK FEJLŐDÉSE. AZ ÁLLAMÉLET ÉS A SZOCIALISTA DEMOKRÁCIA

A Központi Bizottság beszámolójában elsőként a társadalom alapkérdéseivel kíván foglalkozni. Meg kell állapítani, hol tart ma társadalmunk fejlődése és mi a fejlődés további útja. A kongresszus megállapíthatja, hogy a Magyar Népköztársaság társadalmának a X. kongresszus idején is vitathatatlan szocialista jellege az utóbbi négy évben minden tekintetben tovább erősödött.

A társadalmi viszonyokon belül a legdöntőbb a hatalom kérdése. Államunk, amely osztálytartalmát tekintve proletárdiktatúra, s amelynek legfőbb politikai alapja a munkás-paraszt szövetség, a beszámolási időszakban rendeltetésének megfelelően működött. A munkásosztály a hatalom gyakorlásába bevonta a termelőszövetkezeti parasztságnak, az értelmiségnek, a szocializmus építésén dolgozó legszélesebb tömegeknek a képviselőit. Hazánkban ezáltal az egész dolgozó nép hatalma valósul meg. Pártunk mint kormányzó párt, szövetségeseivel együtt, az állam segítségével gondoskodott és gondoskodik róla, hogy a szocializmus építésének programja és követelményei minden területen megvalósuljanak.

A X. kongresszus határozatai végrehajtásának eredményeként a beszámolási időszakban az államélet, az állami munka jelentősen fejlődött.

Az országgyűlés mint a népszuverenitás legfőbb szerve, széles körű törvényhozó munkát végzett. A beszámolási időszakban megalkotott törvények közül kiemelkedik az, amely módosította népköztársaságunk alkotmányát, s népünk eddigi munkájának, harcának eredményeként kimondhatta: a Magyar Népköztársaság szocialista állam, a munkásosztály marxista–leninista pártja a társadalom vezető ereje.

Az országgyűlés megalkotta a tanácsokról, az ifjúságról, a szövetkezetekről, a népgazdasági tervezésről, a külkereskedelemről, a bíróságokról, az ügyészségekről és az egészségügyről szóló törvényt, valamint módosította a családjogi törvényt. Rendszeresen áttekintette a végrehajtást, ellenőrizte a kormányzati tevékenységet. A növekvő demokra-

tizmus jegyében sor került választási rendszerünk fejlesztésére, az állampolgárok közvetlen jelölési jogának biztosítására.

A szocialista demokrácia fejlesztésének útján nagy lépésnek tekinthetjük, hogy az egységes államszervezet részeként erősödött a tanácsok népképviseleti, önkormányzati és államigazgatási jellege és funkciója. A tanácsok mindinkább területük felelős gazdái, és össztársadalmi feladataink megoldásában is hatékonyan vesznek részt.

Népköztársaságunk kormánya, amely központi szerepet tölt be az állami szervek irányításában, a X. kongresszust követően részletes munkaprogram alapján segítette a kongresszus határozatainak végrehajtását. Társadalompolitikai céljaink megvalósulását az állami tevékenységben jogszabályokkal és megfelelő joggyakorlattal is alátámasztottuk.

A párt, a kormány gondoskodott róla, hogy államunk létfontosságú intézményei rendeltetésüknek megfelelően működjenek. Az állami, társadalmi rendünk védelméhez szükséges anyagi eszközöket biztosítottuk. A magyar néphadsereg egész személyi állománya méltó a nép megbecsülésére. Hadseregünk a kor követelményeinek színvonalán áll, és a Varsói Szerződés szervezetében tömörült fegyvertársaival jó együttműködésben védi országunk szuverenitását, nemzeti függetlenségünket, biztosítja, hogy népünk békében és biztonságban élhet. A Belügyminisztérium, a határőrség, a rendőrség, az ügyészségek, a bíróságok, a jogvédő és jogszolgáltató intézményeink dolgozói felelős és áldozatkész munkával megfelelően betöltik hivatásukat. A szocialista közrend védelmében – a hivatásos szervek és testületek mellett – részt vesznek a dolgozók önkéntes társadalmi szervei: a munkásőrség, az önkéntes rendőrök, az ifjúgárdisták egységei. Hazánkban népi államunkat, népünk szocialista vívmányait, minden állampolgárunkat védelmező törvényes rend van, érvényesült és az utóbbi négy évben tovább szilárdult a szocialista törvényesség.

A kongresszushoz benyújtott programnyilatkozat, a hazánkban folyó szocialista építés és a világfejlődés jelenlegi szakaszát figyelembe véve, tartalmazza az állam kérdésében szükséges, világos elvi állásfoglalást: a szocialista államra, annak erősítésére, munkájának tökéletesítésére mindaddig szükség van, amíg az imperialista hatalmak veszélyeztetik a békét, amíg a külső és belső reakciós erők zavarkeltő kísérletei akadá-

lyozhatják a szocializmus építését. Az ország belső viszonyai is mindaddig szükségessé teszik az állam létét, az államélet fejlesztését, amíg a gazdasági és kulturális építés alapvető feladatai csak az állam irányító és szervező tevékenységével oldhatók meg.

Társadalmunk további fejlődése során, az osztályok közötti különbségek csökkenésével, a fejlett szocialista társadalom megteremtésével a proletárdiktatúra állama fokozatosan átalakul az egész nép szocialista államává, amelynek vezető ereje továbbra is a munkásosztály marad. A fejlett szocialista társadalomban létrejönnek és fejlődnek a kommunista társadalmi önkormányzat elemei.

A szocialista demokrácia társadalmunk fejlettségének lényeges mutatója. Ennélfogva a szocialista társadalom, az államélet, politikai rendszerünk fejlesztésének elsőrendű követelménye a szocialista demokrácia mind teljesebb kibontakoztatása.

A társadalmi fejlődés történelmi tapasztalatai világosan megmutatják, hogy egy rendszer demokratizmusát nem formális szervezeti keretei határozzák meg, hanem alapvetően és mindenkor az dönti el, kinek a kezében van a hatalom, és hogy ez a hatalom milyen osztályok számára, milyen kérdésekben biztosít jogot és tényleges lehetőséget a beleszólásra az állam, a társadalom ügyeibe. A demokrácia jellegét alapvetően az határozza meg, hogy van-e a dolgozóknak tényleges döntési, ellenőrzési lehetőségük. Hazánkban azért hozhattuk létre és fejleszthetjük a legmagasabb rendű demokratizmust, a szocialista demokráciát, mert nálunk megszűntek a kizsákmányoló kapitalista és földesúri osztályok, a termelési eszközök köztulajdonban vannak, a társadalmunkat alkotó dolgozó osztályok és rétegek alapvető érdekei közösek és képviselőik részt vesznek a hatalom gyakorlásában. A mi szocialista demokráciánk, a demokrácia szó eredeti értelmében a nagy többség uralma, a nép uralma és a köz érdekeit szolgálja.

A szocialista demokrácia fejlesztésében, annak minden fő területén – az államélet, a tanácsi, az üzemi és a szövetkezeti demokrácia fejlesztésében egyaránt – érzékelhető mértékben előbbre jutottunk. Az állampolgárok, a dolgozók mind nagyobb számban és mértékben szólhatnak bele közvetlenül is az országos politika, a lakóterület, illetve az üzem, a szövetkezet ügyeinek eldöntésébe. Szocialista törekvéseinknek, rend-

szerünk politikai alapjainak erősítése azt igényli, hogy a párt és minden szervezete a jövőben is nagy figyelmet fordítson a szocialista demokrácia további kibontakoztatására a társadalom életének minden területén.

A szocialista demokrácia erősítésén belül most előtérben álló feladat az üzemi, a munkahelyi demokrácia fejlesztése. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ha erősödik az üzemi demokrácia, ha a dolgozóknak nagyobb a beleszólási lehetőségük a vállalati gazdálkodásba, a helyi és a közügyekbe, ez fokozza aktivitásukat, szélesíti látókörüket és növeli felelősségtudatukat. Az üzemi demokrácia alapintézményei és letéteményesei a gyárakban, a vállalatokban, az állami gazdaságokban tevékenykedő párt-, szakszervezeti és KISZ-szervezeték, a termelési tanácskozások és a dolgozók más fórumai.

Az üzemi demokrácia továbbfejlesztése a legközelebbi években elsősorban a már meglevő demokratikus fórumok még hatékonyabb munkájától, még jobb működésétől függ. Segíteni kell mindezeknek a fórumoknak a további fejlődését. Először azzal, hogy növeljük a pártszervezetek jogkörét az üzemi, a vállalati szintű feladatok összehangolásában, a vállalatok éves és ötéves terveinek kialakításában és jóváhagyásában. Másodszor azzal, hogy általánossá tesszük a munkások, a fizikai dolgozók bevonását a vezetés fontos szerveinek, az igazgatói tanácsoknak és a vállalati felügyelő bizottságoknak a munkájába. Harmadszor az üzemek állami vezetői a gazdasági vezetés színvonalának emelésével, a vállalatok belső szervezetének korszerűsítésével, a vállalat ügyeiről, problémáiról a dolgozóknak adott rendszeres és jó tájékoztatással segíthetik és segítsék a demokrácia tényleges érvényesülését.

Az államélet, a tanácsok, az üzemek, a szövetkezetek demokratikus intézményeinek továbbfejlesztésével, a szocialista demokrácia általános kibontakoztatásával közelebb jutunk annak a lenini követelménynek a megvalósításához, hogy az állampolgárok többsége váljék a hatalom gyakorlásának és a közügyek intézésének részesévé. Ez a munkáshatalom, a szocialista állam erősítésének és fejlesztésének elsőrendű követelménye, pártunk politikai programjának fontos része.

A marxizmus–leninizmus vitathatatlan alaptétele, hogy a tulajdonviszonyok minden társadalomnak a lényegét fejezik ki. A kapitalista tulajdonviszonyok, az a tény, hogy a termelési eszközöket a kiváltságos

osztályok birtokolják, a dolgozó milliók kizsákmányolását jelenti. A szocialista tulajdonviszony, a termelési eszközök köztulajdona ellenben azt jelenti, hogy nálunk megszűnt az embernek ember által történő kizsákmányolása, hogy a munka minden gyümölcse a népet illeti.

Hazánkban azonnal a felszabadulás után kezdetét vette a termelési eszközök kapitalista magántulajdonának a felszámolása, a nagybirtokok kisajátítása. Ez a folyamat 1948, a fordulat éve után teljesedett ki, amikor létrejött a munkásosztály hatalma és meggyorsult a szocialista tulajdonviszonyok kialakítása. A tőkés tulajdon teljes kisajátításával a negyvenes évek végén, majd a hatvanas évek elején a mezőgazdaság szocialista átszervezésével általánossá váltak hazánkban a szocialista tulajdonviszonyok.

A szocialista tulajdonviszonyok kialakításával teremtődött meg hazánkban a szocialista társadalmi rend. Az állami tulajdon létrehozása az iparban és az állami, illetve a szövetkezeti tulajdon létrehozása a mezőgazdaságban tette lehetővé a termelőerők gyors ütemű növelését, társadalmunk szocialista fejlődését.

A Magyar Népköztársaságban a szocialista tulajdonnak, a szocialista termelési viszonyoknak ma uralkodó helyzetük van. Az állami és a szövetkezeti vállalatokban, üzemekben, intézményekben dolgozik a foglalkoztatottak 95 százaléka, itt termelik meg a nemzeti jövedelemnek több mint 98 százalékát. Állami tulajdonban van a termelési eszközök döntő többsége, s ez a szocialista tervgazdálkodás legfontosabb alapja és biztosítéka. A szövetkezeti tulajdon fontos helyet foglal el a mezőgazdaságban, az ipari termelés és a szolgáltatás, a kereskedelem több ágazatában.

A Központi Bizottságnak az a véleménye, hogy társadalmunk továbbfejlődése most már nem a tulajdonviszonyok gyökeres megváltoztatását, hanem mind az állami, mind a szövetkezeti tulajdon erősítését, továbbfejlesztését igényli. Jobban kell hasznosítanunk azokat a nagy tartalékokat, amelyek az uralkodóvá vált szocialista tulajdonban és termelési viszonyokban rejlenek. Az állami és a szövetkezeti tulajdon fejlesztése egyaránt szolgálja a munkásosztály és a termelőszövetkezeti parasztság, végső fokon az egész nép érdekeit.

Amikor a tulajdonviszonyokról szólunk, pártunk azon elvi álláspont-

jából indulunk ki, hogy az állami és a szövetkezeti tulajdon egytípusú, szocialista tulajdon. Különbség van azonban közöttük a munka társadalmasításának fokában, a vezetés, az irányítás és a jövedelemelosztás módjában; az állami tulajdon társadalmasításának foka magasabb.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek szocialista jellege az elmúlt négy évben tovább erősödött. Az általuk használt földterületnek ma már csaknem fele a szövetkezetek tulajdona. Nagy sikere rendszerünknek, hogy a szövetkezeti tulajdon alapján termelőszövetkezeteinkben kifejlődött a modern, szocialista nagyüzemi gazdálkodás. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek felzárkóztak az iparhoz, a népgazdaság más ágaihoz, s ezzel a magyar népgazdaság minden területén a szocialista termelési viszonyok váltak uralkodókká.

Az erősödő szövetkezeti tulajdon legyen még szilárdabb alap a termelőszövetkezeti gazdálkodás fejlesztéséhez, amelynek fő útja ma már: a hatékonyság, a hozamok növelése, a tartalékok feltárása és hasznosítása minden gazdaságban; a közepesen gazdálkodó szövetkezetek felzárkóztatása a jól gazdálkodókhoz; a kedvezőtlen adottságú szövetkezetek termelési feltételeinek javítása; a korszerű gazdálkodást segítő legkülönfélébb együttműködési formák kialakítása és kihasználása.

Külön kell foglalkoznunk a földtulajdon néhány elvi kérdésével. A föld ma részben állami, részben szövetkezeti tulajdonban, részben az állampolgárok személyi, illetve magántulajdonában van. A föld azonban, a tulajdonformától függetlenül, nemzeti kincs. Ennek megfelelően, eddigi politikánkat folytatva, gondoskodni kell róla, hogy a föld hasznosítása az egész nép, a nemzet érdekeit szolgálja.

Ebből a célból először: az állami tulajdonban levő földek eladását fokozatosan csökkenteni kell és néhány év múlva meg kell szüntetni. Másodszor: a mezőgazdasági szövetkezetek használatában levő földeket fokozatosan szövetkezeti tulajdonná kell változtatni. Harmadszor: a magánkézben levő földek adásvételét állami ellenőrzés alá kell vonni.

Pártunk azért tartja elengedhetetlennek ezeket az intézkedéseket, mert társadalmunk szocialista fejlődése szükségessé teszi, hogy minden termelési eszköznek, így a földnek a hasznosítása is feleljen meg a társadalom, a dolgozó közösségek, az állampolgárok egyetemes érdekeinek. Nem engedhető meg, hogy bárki is üzérkedhessék a földdel, a nép vagyo-

nával. Ugyanakkor biztosítani kell, hogy bérlet formájában, kedvezményesen azok is házhelyhez, telekhez jussanak, akik anyagi helyzetük miatt nem vásárolhattak és a jövőben sem lenne módjuk rá.

A jövőben is fennmarad elsősorban a lakosságot kiszolgáló kisiparosok, kiskereskedők magántulajdona. Ez főként a saját munkán és a családtagok munkáján alapulhat.

Az ország közvéleményében egyre inkább megnyilatkozik az az óhaj, hogy a szocialista elvek, a társadalmi igazságosság alapján szabályozni kell az állampolgárok személyi tulajdonát is. Államunk törvényeivel is elismeri és védi a munkával szerzett személyi tulajdont. A személyi tulajdon gyarapodása szocialista építőmunkánk eredménye. A párt politikájának alapvető célja a lakosság anyagi és kulturális szükségleteinek mind jobb kielégítése, s ez együtt jár a személyi tulajdonban levő javak körének a bővülésével.

A párt szocialista rendszerünk sarkalatos elvének tekinti, hogy a személyi tulajdon a társadalom számára hasznos munkából származzék és jogos igényt elégítsen ki. Ennek érdekében olyan szabályozást tart kívánatosnak, hogy a személyi tulajdon gyarapodásának mértéke az egyének és a családok szükségleteinek kielégítése legyen, azt szolgálja, és ne sértse a közérdeket, a szocialista elveket.

Társadalmunk helyzetének pontos megítélése, a hatalom és a tulajdonviszonyok elemzésén kívül, megkívánja annak megvizsgálását is, hogyan fejlődtek hazánkban az utóbbi időben az egyes társadalmi osztályok, hogyan alakultak nálunk az osztályviszonyok.

Szocialista építésünk vezető ereje, a munkásosztály, a beszámolási időszakban is tovább fejlődött. Társadalmunknak számbelileg is legnagyobb osztálya: az aktív keresők 58 százaléka munkás. A munkásosztály politikai állásfoglalása, tevékenysége, fegyelme, szemlélete meghatározó módon hatott a dolgozók minden csoportjának, rétegének a felfogására.

A Központi Bizottság a beszámolási időszakban folyamatosan foglalkozott a munkásosztállyal kapcsolatos kérdésekkel. Intézkedéseket hozott a munkásosztály élenjáró szerepének megszilárdítására, megkülönböztetett módon foglalkozott a derékhadat alkotó nagyüzemi munkások helyzetével. A szocialista építés elengedhetetlen követelménye, az egész dolgozó nép érdeke, hogy a munkásosztály vezető szerepe az

elmúlt idők eredményeire alapozva a társadalmi élet minden területén tovább erősödjék, politikai súlya, szerepe tovább növekedjék. Fontos az is, hogy a párt-, a társadalmi, az állami szervek vezető tisztségeiben és testületeiben továbbra is kellő arányban legyenek ott a termelésben élenjáró, a társadalmi tevékenységben kiemelkedő és megfelelően felkészült munkások, fizikai dolgozók.

Parasztságunk, amely a szövetkezeti mozgalom útján jutott el a szocializmushoz, társadalmunk aktív építője. A szövetkezeti parasztság szocialista fejlődését meggyorsították az ország általános társadalmi, gazdasági, kulturális előrehaladásában, valamint a szövetkezetek tevékenységében és fejlesztésében elért eredmények.

A munkásosztály és a parasztság együtt vetette meg a szocialista ipar és mezőgazdaság alapjait, együtt védte meg a népi hatalmat, és együtt halad a jövőbe vezető úton. A szocialista építés során kivívott nagy, közös győzelmek szilárddá kovácsolták és tovább erősítették a munkás-paraszt szövetséget. Pártunk nagy fontosságot tulajdonít e szövetség fejlesztésének munkásosztályunk, parasztságunk, egész népünk, nemzetünk javára.

A szocializmus építésében a tudomány, a technika, a kultúra növekvő társadalmi jelentőségével, a tudományos-technikai fejlődéssel párhuzamosan fokozódik az értelmiség szerepe, gyarapodnak sorai. Az aktív keresőknek 24 százaléka szellemi munkakörben dolgozik: értelmiségi, illetve alkalmazott. Közülük minden ötödik felsőfokú végzettségű, illetve irányító munkakört tölt be. Tíz diplomás közül kilenc már 1949 után szerezte diplomáját, többségük munkás- vagy parasztszármazású. Joggal mondhatjuk, hogy szocialista társadalmunk értelmiségének döntő többsége munkájával és közéleti tevékenységével a népet, a szocializmus építését szolgálja.

A szellemi munkaerőt, a magas fokú szaktudást és felkészültséget a szocialista haladás, a nemzet felemelkedése érdekében minden területen hozzáértően és szervezettebben kell gyümölcsöztetni. Az a célunk, hogy tovább erősödjék értelmiségünk szocialista elkötelezettsége, közéleti érdeklődése és aktivitása.

A beszámolási időszakban javult a nők társadalmi helyzete, fokozódott anyagi, erkölcsi megbecsülése. Mégis, jelenleg még sok a megoldandó

feladat, jócskán érvényesülnek visszahúzó erők. Összefogással még sokat kell változtatnunk a nők társadalmi szerepével kapcsolatos szemléleten, hogy az határozottabban szocialista irányba fejlődjék. Tovább kell javítani a nők egyenlő társadalmi esélyeinek gazdasági, kulturális, szociális és tudati feltételeit.

A párt mindig különös figyelmet fordított az ifjúságra. Az ifjú korosztályokban nemcsak a jövő letéteményeseit látja, hanem mai életünknek aktív részvevőit, formálóit is. Pártunk politikájának eredményeként fokozódott a társadalom gondoskodása a fiatalokról. Javultak élet- és munkakörülményeik, tanulásuk, továbbtanulásuk, valamint szabad idejük tartalmas felhasználásának feltételei. Ugyanakkor a fiatalok még sok olyan problémával küszködnek, amelyeknek megoldásán tovább kell fáradoznunk. Helyzetük javítása érdekében további központi intézkedésekre, és a helyi lehetőségek, erőforrások jobb felhasználására van szükség.

A szocializmus híveinek köre nálunk messze túlterjed a párt keretein. Társadalmunk túlnyomó többsége saját tapasztalatai alapján meggyőződött a párt politikájának helyességéről, a szocialista célok nagyszerűségéről, arról, hogy azok az egész nép, a nemzet érdekeit szolgálják. A szocialista építés kiteljesedésével szélesedett, szocialista tartalommal telítődött a magyar nép minden haladó és alkotó erejét, párttagot és pártonkívülit, ateistát és hívőt, minden nemzedéket tömörítő társadalmi összefogás a közös célokért.

Megelégedéssel szólhatunk arról is, hogy Magyarországon az állam és az egyház viszonya rendezett. Az egyházak hitelveik feladása nélkül megtalálják helyüket a szocialista társadalom viszonyai között. A hívő emberek megbecsült állampolgárokként vesznek részt a szocializmus építésében.

A nemzeti összefogás fontos eleme a hazánkban élő nemzetiségek állampolgári egyenjogúsága. A hazánkban élő nemzetiségek egyenrangú állampolgárokként vesznek részt az egész népet átfogó építőmunkában. Az államigazgatás és a közélet fórumain szabadon használhatják anyanyelvüket, ápolhatják nemzeti kultúrájukat, s minden támogatást meg is kapnak hozzá. Pártunk azt vallja, hogy a lenini nemzetiségi politika érvényesítése nélkülözhetetlen feltétele a szocialista ország belső szi-

lárdságának ugyanúgy, mint a szocialista országok összeforrottságának, a népek barátságának. Arra törekszünk, hogy a hazánkban élő német, szlovák, délszláv, román és más nemzetiségek, valamint a szomszédos országok magyar nemzetiségű lakossága hidat alkossanak országaink között.

Társadalmi viszonyainkat, belpolitikai helyzetünket áttekintve elmondhatjuk, hogy az elmúlt több mint négy esztendő alatt erősödött a magyar nép erkölcsi, politikai egysége, a szocialista nemzeti összefogás. Társadalmi viszonyaink továbbfejlesztésével nagy lépést tettünk előre a szocialista fejlődés útján. A Magyar Népköztársaság szilárd alapokon áll, társadalmunk szocialista vonásai erősödtek és dinamikusan fejlődnek. Társadalmunk jelenlegi helyzetéből kiindulva a távolabbi jövőbe tekintve programnyilatkozatunk kimondja, hogy a fejlődés eredményeként eljutunk majd a társadalmi haladásnak arra a szintjére, ahol fokozatosan létrejönnek az osztálykülönbségek teljes és végleges megszűnésének feltételei.

II

A GAZDASÁGI MUNKA FELADATAI, HAZAI ÉS NEMZETKÖZI FELTÉTELEI

Pártunk, a lenini tanításokból kiindulva, mindig nagy jelentőséget tulajdonított a gazdasági építőmunkának. A munkásosztály és forradalmi élcsapata ezen a téren is eleget tett és a jövőben is eleget fog tenni küldetésének. Társadalmi életünknek nincs olyan területe, amely ne függne a termelés, az építőmunka eredményeitől. Az életszínvonal emelését, a kultúra, a tudomány fejlesztését, hazánk egész szocialista fejlődését a gazdasági építőmunkával kell megalapoznunk. Így az éves, az ötéves és a távlati népgazdasági tervek ténylegesen a szocialista társadalom építésének is programjai.

Népgazdaságunk a negyedik ötéves terv első négy évében a X. kongresszuson jóváhagyott gazdaságpolitikai elveknek megfelelően fejlődött.

A beszámolási időszakban a népgazdasági tervezésről megalkotott törvény mellett a szocialista tervgazdálkodás fejlesztése érdekében

létrehoztuk az Állami Tervbizottságot, növeltük a tervhivatal hatáskörét és felelősségét, fejlesztettük a vállalati, a tanácsi tervezést, erősítettük a gazdasági munka pártirányítását és ellenőrzését.

A Központi Bizottság jelentheti a kongresszusnak, hogy bár az ötéves terv még nem fejeződött be, minden feltétele megvan annak, hogy a X. kongresszus által jóváhagyott gazdaságpolitikai célokat, a negyedik ötéves terv előirányzatait elérjük. A negyedik ötéves tervünk négy évének eredményei kielégítőek. A nemzeti jövedelem 1974-ben 29, az ipari termelés 30 százalékkal volt nagyobb, mint 1970-ben.

Az iparban 29 százalékkal nőtt a munka termelékenysége; a termelés bővülését majdnem teljes egészében a termelékenység emelése fedezte. A tervezettnél kisebb mértékben, de növekedett az építőipar termelése. A közlekedés eleget tett növekvő feladatainak. A szocialista mezőgazdaság termelése az 1971–1974. évek átlagában 17 százalékkal volt magasabb az azt megelőző öt év átlagánál. Mezőgazdaságunk jobban kielégíti az ország és a lakosság szükségleteit. Dinamikusan növekedett a belkereskedelem és a külkereskedelem. Számottevő eredményeket értünk el a népgazdaság más ágaiban is. Bővültek a szocializmus anyagi-műszaki alapjai, gyarapodott a nemzeti vagyon. Mindezek révén közelebb jutottunk ahhoz a célunkhoz, hogy gazdaságilag fejlett országgá váljunk. Most az a teendőnk, hogy minden erőt mozgósítsunk az 1975. évi terv feladatainak elvégzésére, s az év végére érjük el a negyedik ötéves népgazdasági tervben kitűzött célokat.

Ez az esztendő egyben átmenet a következő ötéves tervidőszakra. A további gazdasági építőmunkára, az elért eredményekre alapozott világos terveink vannak. A Központi Bizottság kongresszusi irányelveiben közzétettük az ötödik ötéves terv főbb irányszámait. Öt év alatt a nemzeti jövedelem mintegy 30, az ipari termelés 33–35, az építőipari termelés 35–37, a mezőgazdasági termelés 16–18 százalékkal növekedik.

A népgazdaság tervszerű, arányos fejlesztését szem előtt tartva, hazánk lehetőségeivel és a nemzetközi együttműködéssel egyaránt számolva, az eddiginél is differenciáltabban fejlesztjük az ipar egyes ágazatait. Figyelembe véve a hazai és a nemzetközi lehetőségeket, tovább korszerűsítjük az energiaszerkezetet. Végrehajtjuk a földgázprogramot, növeljük a szén felhasználását, különösen a villamos energia

előállításában. Folytatjuk az atomerőmű-építési programot. Még több gondot fordítunk a hazai természeti források, közöttük a legszámottevőbb ásványkincsünk, a bauxit kitermelésének növelésére, a timföldgyártás termelékenységének fokozására. A feldolgozóiparban – a gép-, a könnyű- és az élelmiszeriparban – elsősorban rekonstrukciók útján bővítjük a termelést.

Gazdasági terveink és társadalmi céljaink megvalósításában jelentős szerepük volt és van a szövetkezeteknek. A magyar szövetkezeti mozgalom, amely magában tömöríti a mezőgazdasági, az ipari, az értékesítési és fogyasztási szövetkezetek mintegy hárommillió tagját, szerves részét alkotja szocialista népgazdaságunknak, egyszersmind fontos társadalmi szerepet is betölt. Pártunk töretlenül folytatja szövetkezeti politikáját; a jövőben is azért dolgozik, hogy a szövetkezeti mozgalomban rejlő nagy erő a szövetkezetek fejlődését, a szocialista előrehaladást, az általános szocialista fejlődést szolgálja.

Folytatjuk agrárpolitikánkat, a mezőgazdaságban is tovább erősítjük a szocialista termelési viszonyokat. Az egész mezőgazdaságban továbbfejlesztjük, korszerűsítjük az anyagi-műszaki alapokat. Bővítjük a vegyianyag-ellátást, a hűtő- és tárolóteret. Növelni kell a gabona és az ipari növények hozamát, meg kell oldani a biztonságosabb zöldség- és gyümölcstermelést és -ellátást. Cukortermelésünknek fedeznie kell a hazai szükségleteket. Az állattenyésztésben fokozni kell a hústermelést.

A mezőgazdaságban az iparszerű termelési módszereknek példás kezdeményezői a Bábolnai, az Agárdi és a Bajai Állami Gazdaság, valamint a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet. Kiemelkedő szerepük van abban, hogy az elmúlt évben a növénytermesztésben – döntően a kukoricatermesztésben – már 578 000 hektáron alkalmazták a korszerű termelési rendszereket, amelyeknek területe ez évben már 900 000 hektárra növekszik. Kimagasló eredményeket értek el az állattenyésztés egyes ágazataiban, különösen a baromfitenyésztésben. Jó tapasztalataikat hasznosítva tovább folytatjuk ezeknek a korszerű termelési módszereknek megalapozott további kiterjesztését.

Gazdasági életünk minden területén figyelembe kell vennünk, hogy az utóbbi egy-két évben lényegesen megváltoztak gazdasági építőmunkánk nemzetközi feltételei. Gazdasági és természeti adottságaink folytán

hazánkat kiterjedt kapcsolatok fűzik a világgazdasághoz. Exportunk nagysága megközelíti a nemzeti jövedelem 50 százalékát. A gazdasági fejlettség mostani fokán nálunk a nemzeti jövedelem 1 százalékos növeléséhez mintegy 1,5–2 százalékkal kell emelni az importot és az exportot, a külkereskedelmi forgalmat. Ezért a nemzetközi gazdasági életben végbemenő folyamatok, változások bennünket nagymértékben érintenek, munkánkban mindig számolni kell velük.

Az 1973–1974-es években a tőkés piacon lényeges változások mentek végbe. Az inflációs folyamat felgyorsulása mellett a világpiacon ugrásszerűen emelkedett az energiahordozók, a nyers- és alapanyagok ára, a késztermékek árának emelkedése viszont ezt csak kis mértékben ellensúlyozta. Ennek következtében külkereskedelmi mérlegünk romlott, népgazdaságunkat jelentékeny veszteségek érték. Ezek a változások nem átmenetiek, gazdasági munkánkban már most és a jövőben is az országnak szükséges nyersanyagok és energiahordozók megnövekedett világpiaci áraival kell számolnunk.

Központi Bizottságunk a helyzetet megvizsgálva, alapos elemzés után arra a következtetésre jntott, hogy a külső nehézségek ellenére elérhető, hogy népgazdaságunk a következő években is az előző évekét megközelítő ütemben fejlődjék és az életszínvonal is tovább emelkedjék. A megoldás egyrészt a jobb munka, hazai gazdasági erőink és lehetőségeink jobb kihasználása, másrészt a szocialista országok gazdasági együttműködésében rejlő, nagyszerű lehetőségeknek az eddiginél sokkal jobb hasznosítása.

Munkánk sikere mindenekelőtt saját erőfeszítéseinktől függ. Folytatjuk, még következetesebben valósítjuk meg gazdaságpolitikánkat. Most sokkal élesebb megvilágításba kerültek népgazdaságunk belső problémái. Saját gazdasági munkánk fogyatékosságaiért nem tehetjük felelőssé a nemzetközi gazdasági életet. Erőteljesebben vetődik fel a kérdés: vajon megfelelően hasznosítjuk-e népgazdaságunk belső lehetőségeit? Kellően számot vetünk-e fejlődésünk intenzív időszakának követelményeivel? Nem új feladatok ezek, tartalékaink jobb hasznosítása, a hatékonyabb gazdasági munka már a X. kongresszuson is nagy hangsúlyt kapott. Értünk is el eredményeket, de ezek a követelmények most az eddiginél sokkal parancsolóbbak.

Nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk azért, hogy a szocialista társadalom előnyeivel párosulva, hazánkban is minél gyorsabb ütemben bontakozzék ki a tudományos-technikai forradalom, a tudomány váljék mindinkább közvetlen termelőerővé. A gazdasági szerkezet korszerűsítése, ami gazdaságpolitikánknak mindig kulcseleme volt, fejlődésünk legnagyobb tartaléka és mindinkább továbbfejlődésünk létfeltételévé válik. A népgazdasági szempontból előnyös és szükséges termelést fejleszteni kell, a gazdaságtalan termelést vissza kell szorítani.

Gazdasági előrehaladásunk igen fontos feltétele, hogy javuljon a beruházási tevékenység hatékonysága. Azok a beruházások szolgáljanak példaképül, amelyek a közelmúltban a tervezett határidőre és költségszinten megvalósultak, mint a leninvárosi olefinmű, a Testvériség gázvezeték első szakasza, a Dunai Vasmű folyamatos acélöntő műve, a Tisza menti Vegyiművek kénsavgyára, az Ajka II. Timföldgyár, a szombathelyi Lakástextil Vállalat rekonstrukciója. A kommunális beruházások közül példamutató munkát végeztek és végeznek a budapesti földalatti vasút építői.

Munkánk megjavításának fontos követelménye, hogy jobban éljünk azokkal a lehetőségekkel, amelyek az üzem- és munkaszervezésben, a munkaerő-gazdálkodásban, a munkaidőalapok jobb kihasználásában rejlenek. Központi intézkedésekkel javítani kell az ipari nagyvállalatok gazdálkodási feltételeit és fokozni vezetőik felelősségét a nagy értékű berendezések jobb kihasználásában. Mindent meg kell tennünk a munka termelékenységének dinamikusabb növeléséért. Ez lehetővé tenné, hogy jelentékeny számú munkaerőt átcsoportosítsunk a létszámhiánnyal küzdő, de keresett termékeket előállító ágazatokba. Elismerés illeti a Magyar Vagon- és Gépgyárat, az Ikarust, a Zalaegerszegi Ruhagyárat, a Borsodi Vegyikombinátot, ahol a technológia fejlesztésével, a munka jobb szervezésével, a munkaerő belső átcsoportosításával jó eredményeket értek el a termelékenység növelésében. Gazdaságunk belső tartalékainak feltárása és hasznosítása tekintetében rendkívül nagy a jelentősége az ésszerű takarékosságnak: a munkaerővel, az energiával, az anyaggal, a pénzzel és az idővel. A takarékosságban és az önköltségcsökkentésben jó kezdeményezésekkel biztató eredményeket ért már el a Csepel Vas- és Fémművek, a Kőbányai Gyógyszerárugyár, a Papíripari Vállalat,

a Pápai Textilművek és sok más üzemünk párt- és gazdasági vezetése, dolgozó kollektívája.

Gazdasági munkánk fejlesztésének fontos feltétele, hogy minden szinten tovább javítsuk a gazdaság irányítását. Több mint hét év tapasztalatai igazolják, hogy a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztése helyes és szükséges volt. Teljesültek a megfogalmazott fő célok: tovább erősödött szocialista rendszerünk; meggyorsult hazánkban a szocialista társadalom építése; tovább fejlődtek a szocialista tulajdonviszonyok és a termelőerők; növekedett szocialista vállalataink önállósága; javult gazdaságunkban a tervszerűség és tovább fejlődtek a szocialista tervgazdálkodás korszerű módszerei.

Már a X. kongresszuson is elhangzott az a figyelmeztetés, hogy a vállalatok önállóságának növelése nem csökkentheti a központi állami irányítás szerepét és felelősségét. A gazdálkodó egységek nagyobb önállósága, a hatáskörök, a döntési jogkörök tekintélyes részének decentralizálása még fokozottabban igényli a hatékony központi irányítást és ellenőrzést.

Vezető állami szerveink és testületeink, az Országos Tervhivatal, a gazdaság területén működő minisztériumok és főhatóságok éljenek jogaikkal, és hiánytalanul teljesítsék a központi irányításra háruló kötelességeiket. Ne habozzanak beavatkozni, ha kell, utasítani ott és akkor, ahol és amikor arra van szükség; például a mostani helyzetben a korlátozott mennyiségben beszerezhető fontos anyagok és termékek behozatalát és belföldi forgalmát illetően. Ha azt tapasztaljuk, hogy egy korábban helyes és egy ideig jó irányba ható gazdasági szabályozó vagy rendelkezés a körülmények változása miatt már nem a népgazdasági érdekek érvényesítése irányában ösztönöz, ne késlekedjünk kijavítani, amit kell. Az időről időre történő korrekciók nem gyengítik, hanem erősítik gazdaságirányítási rendszerünket; éppen a rugalmas gazdaságpolitika igényli az ilyen irányítást.

A gazdasági építőmunkában segített az a korábbi intézkedés, amellyel a dolgozó kollektívákat közvetlenül anyagilag is érdekeltté tettük nyereségrészesedéssel és más formában a jobb munkában. Ez az eredményekben is tükröződik. Meggyőződésünk, hogy a szocializmus sikeres építésében találkozik az országos érdek, az egyes dolgozó kollektívák

érdeke és minden állampolgár személyes érdeke. Ennek megfelelően, célszerűen szabályozva, a jövőben is biztosítani kell a csoport- és az egyéni érdekeltséget a szocialista építés különböző területein, ezzel új erőforrásokat nyer az ország a gazdasági feladatok megoldásához. Közismert, hogy visszásságok is előfordulnak, amikor csoportérdeket vagy egyéni érdeket akarnak érvényesíteni az országos érdek rovására. Pártunk álláspontja e kérdésben is világos: minden ütközés esetén első az országos érdek, és azt kell érvényesíteni egyes csoportok vagy személyek mesterkedéseivel szemben.

Gazdasági terveink teljesítésében fontos szerepük van a termelői áraknak. Továbbra is alapvető követelmény, hogy szolgálják a szocialista előrehaladást, kellően tükrözzék a hazai és a nemzetközi ráfordítási arányokat, megfelelően ösztönözzenek a hatékonyabb gazdálkodásra.

Semmiféle hatékony gazdasági építésről nem beszélhetnénk, ha nem valódi, hanem képzelt árakkal dolgoznánk a termelésben. A tőkés piac inflációs áremelkedéseit nem engedjük gazdaságunkra zúdulni; de a világpiaci árakat saját termelői árainkban is figyelembe kell venni, különben a behozott nyersanyag, félkész gyártmány vagy energiahordozó ára teljesen fiktív, állami dotációval elleplezett ár lesz. Ebben az esetben a termelésben dolgozó embereknek fogalmuk sem lesz róla, hogy valójában mi mibe kerül. Ha pedig a gazdasági vezetők és tervezők az üzemekben nem tudják, hogy mi mibe kerül az országnak, akkor nem lehet szó ésszerű, hatékony, eredményes gazdasági munkáról.

A nyersanyagok és energiahordozók árában az utóbbi években bekövetkezett világpiaci változások indokolják, hogy a hazai termelői árakat hozzájuk igazítsuk; termelői árainknak jobban kell tükrözniük a valóságos ráfordításokat. Mindezek alapján 1975. január elsejével már rendeztük a termelői árakat, és ha indokolt, a jövőben is változtatni kell rajtuk.

A Magyar Népköztársaság nemcsak sajátos gazdasági helyzete, viszonylagos nyersanyag- és energiaszegénysége miatt, hanem elvi okokból is híve az országok nemzetközi gazdasági együttműködésének. Attól a szilárd elhatározástól vezérelve, hogy a jövőben is tőle telhetően hozzá kíván járulni az államok együttműködésének, a népek barátságának

előmozdításához, a békés kapcsolatok fejlesztéséhez, szélesíti gazdasági kapcsolatait minden országgal, amely erre készséget mutat.

Érthető, hogy gazdasági területen is mindenekelőtt a testvéri szocialista országokkal, szövetségeseinkkel tartunk mind szorosabb kapcsolatot. Kiemelkedő fontosságú partnerünk a gazdasági együttműködésben is a Szovjetunió, amellyel egész külkereskedelmünk egyharmadát bonyolítjuk le. Árucsere-forgalmunk egyre bővül és 1975-ben több mint 60 százalékkal lesz nagyobb, mint 1970-ben volt. A termeléshez szükséges legfontosabb nyersanyagok és energiahordozók nagy részét a Szovjetuniótól szerezzük be, ugyanakkor a magyar népgazdaság exportcikkeinek, termékeinek a Szovjetunió a legjelentékenyebb átvevője. A magyar–szovjet gazdasági együttműködésen belül örvendetesen növekszik az egyszerű áruforgalomnál jóval jelentősebb termelési együttműködés, amelynek kitűnő példái az alumíniumegyezmény, a műanyaggyártásban létrejött együttműködés és más kooperációs megállapodások. A világpiaci árak gyors emelkedése nyomán keletkezett nehézségeink leküzdésében, nyersanyag- és energiaellátási gondjaink megoldásában is nagyon sokat jelentett számunkra ezúttal is a magyar–szovjet gazdasági együttműködés. Ezért szeretnék itt is őszinte köszönetet mondani személy szerint Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak, az SZKP Központi Bizottságának és a Szovjetunió kormányának a megértésért, a segítőkészségért.

A szocialista világrendszer létrejötte a gazdasági együttműködésben is az államok új típusú kapcsolatait hozta létre. A kölcsönös érdekek és előnyök mellett ezen a területen is a proletár internacionalizmus, a testvéri segítségnyújtás elve és gyakorlata érvényesül. A szocialista országok új típusú, magasabb rendű kapcsolatait valósítja meg a gazdasági együttműködésben a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa. A Magyar Népköztársaság széles és egyre bővülő gazdasági, kereskedelmi kapcsolatokat tart fenn a szocialista, mindenekelőtt a KGST-hez tartozó országokkal. Külkereskedelmi forgalmunknak csaknem kétharmadát a szocialista országokkal bonyolítjuk le. Jelentősen növekedett országunk gazdasági forgalma minden KGST-országgal, így a legutóbbi négy évben Bulgáriával 57, Csehszlovákiával 72, Lengyelországgal 53, a Német Demokratikus Köztársasággal 68 százalékkal, Romániával kétszeresére, valamint Mongóliával 61 százalékkal, Kubával 67 százalékkal emelke-

dett. Ugyanezen idő alatt 65 százalékkal növekedett kereskedelmi forgalmunk a KGST munkájában részt vevő Jugoszláviával.

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának keretében megvalósult gazdasági együttműködés valamennyi tagországban növeli a szocialista építőmunka lendületét és semmi mással sem pótolható segítség számunkra, a Magyar Népköztársaság számára. A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében megvalósuló együttműködés nyújtotta és fogja nyújtani a jövőben is hazai építőmunkánk szilárd nemzetközi támaszát. Minden erőnkkel azon leszünk, hogy a szocialista gazdasági integráció az eddiginél gyorsabb ütemben fejlődjön. A szocialista országok közös érdekeinek, nemzeti érdekeinknek megfelelően részt kívánunk venni a nyers- és alapanyagok együttes kitermelésében, további közös szervezetek, közös vállalatok létrehozásában.

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa munkájának kiemelkedő eseménye volt a beszámolási időszakban a szocialista integráció komplex programjának elfogadása a KGST XXV. ülésszakán. Részt vettünk a szocialista integráció ezen új alapvető okmányának kidolgozásában, és teljes erőnkkel részt veszünk a program megvalósításában is.

A nemzetközi életben egyre nagyobb politikai és gazdasági erőt képviselnek azok a fejlődő országok, amelyek a minap még gyarmati sorban sínylődtek, napjainkban pedig már velünk együtt harcolnak a neokolonializmus ellen, a társadalmi haladásért, a békéért. Ezen országok népei, hogy megszilárdítsák politikai harcuk eredményeit, biztosítsák országuk önállóságát és függetlenségét, önálló nemzetgazdaságuk kiépítésén és megerősítésén dolgoznak. Kötelességünk ebben a munkájukban segíteni őket, ugyanakkor a mi országunk számára is előnyös gazdasági együttműködést alakíthatunk ki velük. Ezért politikánknak megfelelően a gazdasági kapcsolatok további szélesítésére törekszünk a fejlődő országokkal. A termelő- és a külkereskedelmi vállalatoknak e területen is fokozniuk kell tevékenységüket mind az áruforgalomban, mind a termelési kooperáció bővítésében és közös vállalkozások szervezésében.

A beszámolóban ismételten szólottunk arról, hogy érezzük a tőkés világpiacon végbemenő folyamatok gazdasági hátrányát. Ezért világosan kell szólni arról az elvi álláspontról is, hogy a békés egymás mellett

élés elvéből kiindulva, a nemzetközi munkamegosztás lehetőségeire építve, a világgazdaság részeként továbbra is gazdasági kapcsolatokat tartunk fenn és építünk a fejlett tőkésországokkal is. Mi hívei vagyunk a szocialista és a kapitalista országok közötti, megkülönböztetésektől mentes, kölcsönösen előnyös alapokon nyugvó kereskedelemnek. De elutasítunk minden diszkriminációt, például az Egyesült Államok kongresszusa által a múlt év végén megszavazott kereskedelmi törvényt vagy a Közös Piac néhány ismert lépését.

A gazdasági kérdések tárgyalását összegezve, még egyszer szeretném hangsúlyozni: a negyedik ötéves terv utolsó évében a népgazdasági egyensúly biztosítása végett az a legfontosabb feladatunk, hogy a terv sikeres befejezésén munkálkodjunk. Tegyünk meg minden tőlünk telhetőt, hogy a még hátralevő hónapokban a termelőmunkában, a gazdálkodásban mindenki, vezető és beosztott egyaránt tudása legjavával járuljon hozzá az 1975. évi feladatok megvalósításához. Bár nehezek a feladatok, de ha erőinket jobban összefogjuk, tudatosabban összpontosítjuk a legfontosabb célokra, akkor képesek leszünk töretlenül folytatni eddigi munkánkat. Ez a feltétele annak, hogy hozzáfoghassunk újabb, immár ötödik ötéves tervünkhöz, hogy még közelebb kerüljünk egész népünk nagy nemzeti céljának megvalósításához: a fejlett szocialista társadalom felépítéséhez.

A Központi Bizottság nevében kérem a kongresszust, hogy foglaljon állást az ötödik ötéves terv fő előirányzatainak tekintetében és erősítse meg azokat. Az új ötéves terv fő mutatóinak kidolgozásában a Központi Bizottság támaszkodik gazdasági munkánk eredményeire, számol munkánk megjavításával, hatékonyságának növelésével, épít a testvéri szocialista országokkal való együttműködés fejlődésére. A feladatok megoldhatók, a kitűzött célok elérhetők. Munka természetesen lesz. Nagy erőfeszítéseket kell tennünk, de népünk nyugodtan tekinthet előre, és barátainkat is biztosíthatjuk: a Magyar Népköztársaság gazdasági alapjai szilárdak, s fejlődésünk e téren is töretlenül folytatódik.

III
AZ ÉLETKÖRÜLMÉNYEK ALAKULÁSA ÉS A SZOCIALISTA ÉPÍTÉS TÁVLATI CÉLJAI

Pártunknak elvi álláspontja és gyakorlati politikája, hogy a szocializmus építésének együtt kell járnia a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelkedésével. Másképpen kifejezve, a gazdasági építőmunkával mindenkor meg kell teremteni a szükséges elosztási alapot a lakosság életkörülményeinek a javításához. A tények bizonyítják, hogy pártunk, kormányzatunk következetesen ennek megfelelően jár el.

A Központi Bizottság jelenti, hogy a X. kongresszusnak az életszínvonal emelésére vonatkozó határozatai megvalósultak. A negyedik ötéves tervben a párt életszínvonal-politikájának megfelelően, a nemzeti jövedelem bővülésével és a népgazdaság anyagi teherbíró képességével arányosan javultak népünk életkörülményei.

Az egy keresőre jutó reálbér öt év alatt 16 százalékkal, az egy főre jutó reáljövedelem 25 százalékkal emelkedik, a lakosság fogyasztása 28 százalékkal lesz több 1975-ben, mint 1970-ben volt. Az áruellátás az utóbbi években kiegyensúlyozott volt, színvonala emelkedett. A fogyasztói árak a legutóbbi években külső és belső tényezők hatására évente átlagosan 2–3 százalékkal emelkedtek, de az árszínvonal-emelkedés egyik évben sem lépte túl az éves tervben meghatározott mértéket. Az egy lakosra jutó pénzbeli társadalmi juttatások reálértéke 55 százalékkal növekedett.

Szociálpolitikánknak megfelelően a társadalmi juttatások aránya a lakosság összes jövedelmén belül növekszik; jelenleg már minden 100 forint munkajövedelmet országos átlagban 36–37 forint társadalmi juttatás egészít ki.

A negyedik ötéves tervidőszak alatt mintegy 1,5 millió dolgozó munkaideje csökkent, s ezzel 1975 végére a bérből és fizetésből élőknek 95 százaléka 44 órás vagy rövidebb munkaidőben dolgozik. Folytatódott az egészségre ártalmas munkahelyek korszerűsítése, a nehéz fizikai munka gépesítése, a munkavédelem fejlesztése. Ezek nyomán kevesebb a munkaköri ártalomból eredő megbetegedés, az üzemi baleset, kisebb a fizikai igénybevétel.

Az ötödik ötéves terv során, 1976–1980 között, további 23–25 százalékkal emelkedik a reáljövedelem. Az alapvető osztályoknak és rétegeknek, elsősorban a munkásságnak és a parasztságnak a jövedelme arányosan növekszik. A terv fontos célja, hogy a lakosság, jövedelmével arányosan több, jobb, választékosabb közszükségleti cikket vásárolhasson.

Jelentős eredményeket értünk el a lakásépítésben. A negyedik ötéves tervben előirányzott 400 000 lakást ez év végéig mintegy 30 000-rel túlteljesítjük. Ez az év egyben a 15 éves lakásépítési tervünknek is befejező része. Az ország nagy eredménye, hogy a kitűzött célt 1975 végére elérjük: a tervezett egymillió lakás felépül, sőt néhány tízezerrel többet építünk. Ennek eredményeként 15 év alatt hazánkban minden harmadik család új lakáshoz jutott. A negyedik ötéves terv időszakában a lakásépítés ütemével az európai országok élvonalába kerültünk.

A lakáshelyzet javítását pártunk a továbbiakban is fontos társadalmi feladatnak tekinti. Ezért a terv előírja, hogy az eddiginél több állami lakás épüljön. Megkülönböztetett figyelmet fordítunk rá, hogy az ipari központokban élő nagyüzemi munkások és a fiatalok lakáshelyzete tovább javuljon. Az állam a jövőben is segíti a lakásépítő szövetkezetek tevékenységét, támogatja a saját erőből történő lakásépítést.

A szocialista fejlődés során eddig is nagy eredményeket elért társadalombiztosítási rendszerünket, az egészségügyi ellátást tovább fejlesztjük. Nagy vívmányunk, hogy a lakosság 99 százaléka társadalombiztosításban részesül, és 1975 közepétől minden magyar állampolgár jogosult lesz az ingyenes orvosi gyógykezelésre.

Életszínvonal-politikánk lényeges eleme a családokról, a gyermekekről, az idősekről való fokozott gondoskodás. Ebben is meggyőzően fejeződik ki társadalmi rendszerünk mély humanizmusa.

A párt X. kongresszusa ráirányította a közvélemény figyelmét a népesedési helyzet fontosságára. Azokban az években hazánk a nem kielégítő népszaporulattal az utolsó helyek egyikén állt Európában. Az elmúlt években több körülmény együttes hatására a helyzet lényegesen megjavult. Kormányunk intézkedései – mint például a családi pótlék, az anyasági segély összegének növelése, a gyermekintézményi hálózat bővítése és számos egyéb tényező – hozzájárultak, hogy hazánkban

most a születési arányszám 17,8 ezrelék, ami európai viszonylatban már magas átlag.

A már megtett és a tervezett intézkedések egész sora könnyíti a családok helyzetét. Az ötödik ötéves tervidőszakban néhány éven belül minden három- és több gyermekes családot önálló lakáshoz juttatunk. A mostani ötéves tervben az óvodai férőhelyek száma jelentősen, 60 000-rel gyarapszik. A hetvenes évek második felében Budapesten, az öt nagyvárosban és az ipari központokban megközelítően kielégítjük az óvodai igényeket. Növeljük a családi pótlékot, a gyermekgondozási segélyt. Ez hozzájárul a családi jövedelmek közötti különbségek mérsékléséhez. A következő 15–20 évben fokozatosan megteremtjük annak feltételeit, hogy minden család és minden családot alapító ifjú pár önálló lakáshoz jusson. A gyermekekről való társadalmi gondoskodást a jelenleginél magasabb színvonalra emeljük. Oly módon fejlesztjük a gyermekintézmények hálózatát, hogy minden család, amely igényli, elhelyezhesse gyermekeit bölcsődében, óvodában vagy napközi otthonban.

Országunkban a szocialista állam és a család egyaránt kötelességének tekinti a törődést az idős emberekkel. Életszínvonal-politikánkkal összhangban fokozzuk a róluk való gondoskodást. Nagy vívmányunkat, nemzetközileg is elismert társadalombiztosítási rendszerünket egységesítjük, nyugdíjrendszerünket lehetőségeink szerint fejlesztjük. Így 1975. július elsejével 1,1 millió személy nyugdíja, illetve nyugdíj jellegű ellátása fog emelkedni.

Társadalompolitikai elveink szükségessé, gazdasági építőmunkánk eredményei lehetővé teszik régi elképzelésünk megvalósítását, hogy a termelőszövetkezeti tagok nyugdíjkorhatára azonos legyen a munkásokéval és az alkalmazottakéval. Ennek megfelelően a férfiak nyugdíjjogosultságának határát náluk is 60 évben, a nőkét 55 évben állapítjuk meg. A korhatár egyszerre történő leszállítása azonban a termelőszövetkezeti gazdaságokban súlyos munkaerőhiányt okozna. Ezért helyeseljük azt a megoldást, hogy a korhatárt öt év alatt fokozatosan, 1976. január elsejétől kezdődően évenként egy-egy évvel szállítják le.

A dolgozó emberek az elmúlt évek során személyes tapasztalataik alapján győződtek meg róla, hogy sokszor bonyolult gazdasági kérdések

megoldása közepette is rendszeresen emelkedett hazánkban az életszínvonal, és ezt nagyra becsülik.

Továbbra is alapvető követelmény, hogy a fogyasztói árak az életszínvonal-politikai célokkal összhangban alakuljanak. A dolgozók életszínvonalát alapvetően érintő fogyasztói árszínvonalat a jövőben is központilag kell szabályozni, és azokon csak központi elhatározás alapján lehet változtatni. Az ár-, bér-, jövedelem- és szociálpolitika együttesen szolgálja a dolgozók, a lakosság életkörülményeinek javulását. Az életszínvonal legfontosabb mutatója a reálbérek és a reáljövedelmek alakulása: ezek növelésében a bérek emelése és a szociálpolitikai intézkedések szerepe mindinkább növekszik.

Ezen a kongresszuson nemcsak öt évre tekintünk előre. Távlati céljaink – amelyeket a kongresszus elé terjesztett programnyilatkozatban fogalmaztunk meg – a fejlett szocialista társadalom megteremtését és a kommunizmus építésére való átmenet feltételeinek a létrehozását szolgálják.

Szocialista távlatainkra gondolva Központi Bizottságunk felmérte, milyen fejlődési célokat tűzhetünk ki a gazdasági építésben. Úgy véljük, hogy hazánkban az eljövendő 15–20 évben az egy főre jutó nemzeti jövedelem a mostaninak 2–2,5-szeresére, az ipari termelés volumene 2,5–3-szorosára, a mezőgazdasági termelés 1,5–2-szeresére, az építőipari termelés 2,5–3-szorosára emelkedhet. Az anyagi termelés bővülését teljes egészében a munka termelékenysége növelésével kell és lehet fedezni.

Pártunk politikája fejeződik ki a fejlett szocializmus építése 15–20 évre szóló programnyilatkozatának az életszínvonal fejlesztésére vonatkozó lelkesítő célkitűzésében is.

Az egy főre jutó fogyasztás érje el a mai színvonal 2–2,5-szeresét oly módon, hogy az iparcikkek aránya az összfogyasztásnak legalább egyharmada legyen. 1,5–2 millió lakást kell építeni, növelve a többszobás lakások részarányát, javítva a lakások minőségét és fejlesztve a lakáskultúrát.

Át kell térni az 5 napos, 40 órás munkahétre.

A megvalósult szocializmus, a kommunizmus eszméinek ereje mutatkozik meg abban, hogy amikor még a világ legfejlettebb és leggazdagabb

kapitalista országaiban is egyre bizonytalanabbá válik a jövő, a dolgozó ember helyzete és holnapja, pártunk, kormányzatunk biztonsággal készíthet ilyen terveket. Pártunk nem fogja kímélni erőit, hogy ezeket a szocializmus eszméihez méltó, lelkesítő célokat elérjük. Így a fejlett szocialista társadalom építése során megteremtjük végső célunk, a kommunizmus építésére való átmenet műszaki-gazdasági alapjait. Bizton hisszük, hogy ha népünk is magáévá teszi és küzd értük, akkor ezek a jövőre vonatkozó elgondolások valósággá válnak.

IV
AZ IDEOLÓGIAI, A KULTURÁLIS ÉS A TUDOMÁNYOS MUNKA FELADATAI

Pártunk nagy figyelmet fordít az ideológia, a tudomány, a közoktatás, a kultúra kérdéseire, mert nem kis mértékben ezeknek megfelelő megoldásától függ társadalmunk előrehaladása, népünk további felemelkedése. A Központi Bizottság úgy ítéli meg, hogy a beszámolási időszakban társadalmi viszonyaink fejlődésével, gazdasági építőmunkánk eredményeivel összhangban növekedett hazánkban a marxizmus–leninizmus befolyása, erősödött a társadalomban a szocialista közgondolkodás, szélesebb körben tudatosodtak a szocialista erkölcs és életmód normái, újabb sikereket értünk el a szocialista kulturális forradalom eredményeinek gyarapításában.

A marxizmus–leninizmus eszméinek, a szocialista világnézetnek újabb térhódítása örvendetes, nagy eredmény. Ezt látva sem feledkezhetünk meg azonban ideológiai munkánk fogyatékosságairól, az e téren még előttünk álló nagy feladatokról, arról, hogy a társadalmi tudat szocialista átalakulása csak egy egész korszak alatt mehet végbe. Lenin már a forradalom hajnalán figyelmeztette a kommunistákat a régi burzsoá és reakciós kispolgári nézetek maradványainak erejére, hallatlan szívósságára. Lenin e megállapításának helyességét mindennapi életünkben tapasztaljuk.

Az utóbbi időben kettős folyamat ment végbe. A fő irányzat az, hogy erősödött, széles körben teret hódított a szocialista közszellem, amely

nagyszerűen megnyilvánul a termelőmunka nagy sikereiben, a szocialista brigádmozgalomban, a szocialista munkaversenyekben, a kommunista szombatokban, a lakóhelyi önkéntes társadalmi munkában, az elemi csapások idején megmutatkozó tömeges, példás helytállásban. Egyidejűleg társadalmunkban jelen vannak, sőt időnként még meg is élénkülnek a szocialista elveinkkel, céljainkkal, erkölcsi értékrendünkkel össze nem egyeztethető jelenségek is. Igen fontos, hogy erről beszéljünk, különösen a mostani helyzetben, amikor az anyagi jólét növekedésével a „miből éljünk" nagy társadalmi kérdése mellett mindinkább szerepet kap az is, „hogyan éljünk".

A tudomány, az oktatás, a közművelődés, a művészetek, az ideológia és a propaganda területén dolgozók nagy és eredményes munkát végeztek, de még nagyobb feladatok várnak rájuk.

A párt ideológiai munkáját a marxizmus–leninizmus általános érvényű tanításainak terjesztése, alkotó alkalmazása, elméletünk gazdagítása jellemzi. A két kongresszus között, különösen a kongresszusra való felkészülés időszakában a párt számos elvi jelentőségű kérdéssel foglalkozott.

A beszámoló időszakában tovább növekedett a pártpropaganda hatékonysága, szocialista szemléletformáló szerepe. A két kongresszus között évi átlagban több mint kétmillió ember vett részt szervezett politikai oktatásban. Nagy munkát végeznek, elterjedtek és olvasottak a párt napilapjai és folyóiratai: a Népszabadság, a Társadalmi Szemle, a Pártélet, a megyei pártlapok. Általában tovább növekedett és javult a sajtó, a rádió és a televízió szerepe a közvélemény tájékoztatásában, a politikai nevelő munkában és a közművelődésben. Hazánkban alig van család, amely ne járatna valamilyen újságot. Csaknem minden családnak van rádiója és nem túl távoli időben minden család otthonában lesz televízió.

A társadalom szocialista jellegének erősítése megköveteli az ideológiai területen dolgozó valamennyi párt-, társadalmi és állami szerv jól összehangolt munkáját. Különösen nagy szükség van a párttagság ideológiai képzettségének, a párt eszmei egységének szüntelen erősítésére. Ideológiai kérdésekben is nélkülözhetetlen az igazunkba, igazságunk meggyőző erejébe vetett rendíthetetlen hit, a forradalmi éberség, a nyílt kiállás

nézeteink mellett, a vitakészség csakúgy, mint az érvelés, a meggyőzés és a bizalom az emberek iránt.

A X. kongresszus állásfoglalásainak megfelelően tervszerűbbé váltak a tudományos kutatások, javult összhangjuk a társadalmi igényekkel. Tudományos kutatásra és fejlesztésre jelenleg a nemzeti jövedelem 3 százalékát fordítjuk; ez a nemzeti jövedelem növekedését meghaladó ütemben emelkedik.

Eredményekről szólhatunk a társadalomtudományokban – elsősorban a történettudomány és a közgazdaságtudomány területén – abban a tekintetben, hogy munkájuknak jobban középpontjába kerültek fejlődésünk legfontosabb kérdései: a társadalmi fejlődés és a gazdasági építés, a tudományos és technikai forradalom hazai kibontakoztatásának lehetőségei, a szocializmus távlati feladatai. Az igény az, hogy még tevékenyebben vegyenek részt a szocialista tudatformálásban. Továbbra is arra kell törekedni, hogy a társadalomtudományok következetesen lépjenek fel az antimarxista, nem marxista nézetekkel szemben. Gondoskodni kell róla, hogy az ideológiai szempontból legfontosabb kutatóhelyeken és a társadalomtudományok oktatásában a munka egyértelműen a marxizmus–leninizmus eszmei alapján folyjék. Erre kötelez bennünket felelősségünk az ország, a nép szocialista fejlődéséért és az ifjúság szocialista szellemű neveléséért.

A műszaki és természettudományokban nőtt a gyakorlatban közvetlenül hasznosított kutatási eredmények aránya. Kimagasló eredményeket értünk el többek között a gyógyszerkutatásban, a növénynemesítésben, a fehérjekutatásban és -felhasználásban, a geológiai kutatásokban, az ország kitermelhető ásványvagyonának feltárásában, az atomkutatás néhány eredményének gyakorlati alkalmazásában. Elkészült az országos távlati tudományos kutatási terv, amely – a népgazdaság hosszú távú fejlesztési tervéhez igazodva – legfontosabb feladataink megoldására mozgósítja a tudomány munkásait.

A tudomány növekvő gazdasági, társadalmi szerepe, jelentősége megköveteli mindenekelőtt a kutatások még szervezettebb összehangolását, a tudományirányítás továbbfejlesztését.

A párt szilárdan vallja a tudományos kutatás szabadságának elvét és a jövőben is arra törekszik, hogy ezt a maga eszközeivel érvényesítse.

A tudomány művelőitől viszont azt kívánja, hogy ésszerűen használják fel a rendelkezésre álló erőket és eszközöket, vegyék figyelembe a szocialista építés tényleges szükségleteit.

A Központi Bizottság hosszú távra megszabta az állami oktatás továbbfejlesztésének irányát. Több területen biztató eredményeink vannak. A nevelők és a társadalom széles körű összefogásának eredménye, hogy a beszámolási időszakban is számottevően – kereken 49 százalékról 56 százalékra – nőtt a középiskolákban tanuló munkás- és parasztgyermekek aránya. A felsőoktatásban az első évfolyamra felvettek között is emelkedik arányuk, ez az 1970. évi 38,5 százalékkal szemben 1974-ben 41,5 százalék volt. Politikai, pedagógiai, szociális támogatásuk a jövőben is változatlanul fontos feladatunk.

Szocialista céljaink megkívánják a munkásosztály, a dolgozók műveltségének és szakképzettségének további növelését, állandó megújítását. Ennek tudatában az előttünk álló években tovább kell fejleszteni általában a közoktatást, különösen az általános iskolai és a szakmunkásképzést és -továbbképzést. A szocialista társadalom növekvő igényeinek megfelelően, 15–20 éven belül általánossá kell tenni a felnövekvő nemzedék középfokú iskolázottságát. Ennek keretében elsősorban a szakmunkásképzés színvonalát kell emelni. A magas színvonalú szakmunkásképzést szocialista társadalmunkban nem csupán a munkaerő utánpótlása igényli, hanem a munkásosztály vezető szerepének érvényesülése is megköveteli. A társadalmi szükségleteknek megfelelően számottevően növekedni fog a főiskolát és egyetemet végzettek száma.

A közoktatás minden szintjén javítani kell a világnézeti oktatást és nevelést. Emelni kell a marxizmus–leninizmus oktatásának színvonalát, s el kell érni, hogy közoktatásunkban a marxista–leninista világnézet hassa át az oktató- és nevelőmunka egész folyamatát. Társadalmunk azt igényli, hogy a fiatalok nevelésében a szilárd szocialista világnézet fejlesztése, az általános és szakismeretek oktatása, valamint a folyamatos művelődés igényének felkeltése egymással szoros egységben történjék.

A művelődés, a műveltség egyéniséget formáló és közösségteremtő erő. A társadalom további felemelkedését szolgáló céljaink szükségessé teszik, hogy erőteljesen fejlesszük közművelődési rendszerünket. A jelenleg is meglevő lehetőségek jobb kihasználása mellett fejlesztjük a

művelődés egyéni és közösségi formáit, a könyvtárak, a művelődési házak és más kulturális intézmények hálózatát. Gondoskodni kell róla, hogy a közösségi szórakozás valóban kulturált legyen és kiszoruljanak belőle az ízlésromboló elemek. Elő kívánjuk segíteni, hogy az egyén szabadon bontakoztathassa ki képességeit önmaga és a közösség javára, a növekvő szabad idő kulturált felhasználása az emberi kapcsolatok erősítését szolgálja.

Művészeti életünket is eredményes alkotómunka jellemzi. Az utóbbi négy esztendő az irodalom, az egyes művészeti ágak gazdagodásának időszaka volt; figyelemre méltó alkotások születtek. Művészeink értékes segítséget nyújtanak a közművelődési munkához. Jelentősen fejlődött képző- és iparművészetünk, ezen belül szobrászatunk, és színvonalas zenei művek születnek. A tudomány, az irodalom és a művészet eredményeit, értékeit egyre szélesebb tömegek ismerik meg.

A párt nagyra értékeli az irodalomban, a művészetekben elért eredményeket. Az írók, az alkotó művészek társadalmi felelősségüknek megfelelően hozzájárultak társadalmunk jó közérzetének kialakulásához, a szocialista nemzeti összefogás, egység kibontakozásához. Műveikkel segítették népünket kulturális színvonalának felemelésében.

A párt a valóságból indul ki, amikor megállapítja, hogy politikai egyetértésünk az alkotókkal örvendetesen erősödik, de irodalmi és művészeti közéletünk világnézetileg, eszmeileg még nem egységes. Az általános helyzet jellemzője egyrészről, hogy e területen is növekszik a szocializmus eszméinek befolyása, másrészről látható az is, hogy a szocializmus hazai építésének új kérdései, a nemzetközi munkásmozgalom, a külpolitikai helyzet egyes problémái nyomán az irodalomban, a művészetekben, az alkotásokban nálunk is tükröződik egyes személyek, csoportok távlatvesztése. Ez megmutatkozik mind a témaválasztásban, mind a feldolgozás módjában.

Az író, a művész maga választja meg témáját, kifejezési formáit és eszközeit. A témaválasztás, a stílus, a művészi irányzat szabadságának azonban mindig az a mértéke, hogy mennyire segíti a társadalom ábrázolását és hogy a mű mennyire képes a társadalomhoz szólni. Az a művészi magatartás, amelyik elfordul a mától, amelyik úgy „modern", hogy régen letűnt divatokat, „izmusokat" melegít fel és formai játsza-

dozásával, az elavult „l'art pour l'art", a „művészet a művészetért" szellemében öncélú művet alkot, az sem a társadalomnak, sem a művészetnek nem használ és nem tart lépést a szocializmust építő néppel.

A reális helyzet felmérése a párt részéről nem belenyugvást, nem eszmei megalkuvást jelent. Itt hosszú távú, sok figyelmet és türelmet igénylő munkát kell végeznünk. Ezeken a területeken és ezekben a kérdésekben a tisztázódásnak elsősorban ideológiai vitákban kell történnie. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy azok, akik az irodalom, a művészetek terén eszmei vitapartnereink, az esetek nagy többségében politikai szövetségeseink. Ez a politikai szövetség nem zárja ki, sőt igényli az ideológiai vitát. A vitákat olyan módszerekkel kell folytatnunk, hogy közben a politikai szövetség erősödjék. El kell érni, hogy szövetségeseink a marxizmus–leninizmus eszméi alapján az ideológia területén is közelebb kerüljenek hozzánk.

A párt továbbra is mindent megtesz szocialista hazánk irodalmi, művészeti életének fejlesztéséért. Kulturális, művészeti életünkben tovább kell erősíteni a politikai és az ideológiai egység irányába ható tendenciákat. Növelni kell a kommunista, szocialista közéletiség erőit.

Továbbra is biztosítjuk az alkotói szabadságot. Ugyanakkor a pártnak, a munkásállamnak jogában áll, hogy a művek között társadalmi és művészi értékük szerint válogasson. Az idők folyamán szükségszerűen változnak a kifejezési formák is, művészeinknek meg kell azonban érteniük, hogy a forradalom elsősorban nem a művészi formákban, hanem a társadalomban megy végbe. Az alkotók azonosuljanak a néppel, a művészeti alkotások érthetően és valóban a népről, a néphez szóljanak, a szocializmust építő magyar nép életét, munkáját, harcát fejezzék ki.

Minden humanista értéknek továbbra is helyt adva, elutasítjuk mind a dogmatikus művészetszemléletet, mind a társadalmi kérdésektől elforduló vagy a hibákat hamisan általánosító negatív álláspontokat. Azokat a műalkotásokat pártfogoljuk, amelyek a valóságot szocialista elkötelezettséggel, pártosan, magas művészi színvonalon ábrázolják. Az irodalom- és művészetkritika a marxista esztétika alapelveinek gyakorlati érvényesítésével határozottabban segítse a művészet szocialista értékrendjének kialakítását; színvonalas, érvelő és közérthető elemzé-

seivel orientálja meggyőzően a közönséget és az alkotói világot, támogassa a művészet és a közönség kapcsolatának, kölcsönhatásának erősödését. A művészeti műhelyek, intézmények, szövetségek teremtsenek olyan légkört, amelyben az ilyen művek alkotói élvezik a legtöbb megbecsülést. Ily módon szolgálhatja az alkotó híven a szocializmust, a népet; ily módon fejlődhet maga az alkotó; ezen az úton fejlődhet, gazdagodhat valóban kifejezési formákban is maga az irodalom, a művészet.

A nemzetközi életben végbemenő változások, a békés egymás mellett élés politikájának és vele együtt az ideológiai harcnak az előtérbe kerülése is megkívánja a céltudatosabb, következetesebb ideológiai munkát.

Most, amikor egyidejűleg létezik a szocialista és a kapitalista világrendszer, amikor a békés egymás mellett élés térhódításával a különböző társadalmi rendszerű országok a legkülönbözőbb területen érintkeznek és kapcsolatban vannak egymással, az ideológiai harc már régen átlépte a határokat és a korábbinál nagyobb szerepet kap a nemzetközi életben is.

A különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének viszonyai között ideológiai és kulturális téren is növeljük aktivitásunkat. Mindig szem előtt kell tartanunk, hogy az ideológiai harc frontján nincs békés egymás mellett élés: az állami kapcsolatokban partnerek lehetünk, a kapitalizmus és a szocializmus ideológiája azonban két egymással szemben álló, kibékíthetetlen ideológia.

A burzsoá propaganda ellenünk irányuló ideológiai fellazító tevékenysége elsősorban a nacionalizmus szítására törekszik, de emellett a kozmopolitizmus ideológiáját is felhasználja. Az ideológiai nevelő munkának különösen fontos feladata a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus erősítése.

A nemzetközi helyzet is szükségessé teszi, hogy fejlesszük együttműködésünket testvérpártjainkkal ideológiai területen is. A testvérpártok ideológiai együttműködése az elmúlt években már szép eredményeket hozott, hozzájárult a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom egységének erősítéséhez, a marxista–leninista ideológia befolyásának növekedéséhez a világ minden részében.

Eredményeink kedvező alapot teremtenek ahhoz, hogy az ideológiai, a tudományos és a kulturális életben is tovább haladhassunk előre. Fő célunkat abban foglalhatjuk össze, hogy tovább erősítjük társadalmunkban a marxizmus–leninizmus eszméit, a szocialista világnézet befolyását, a tömegek szocialista tudatát, a szocialista erkölcsöt.

Mindenekelőtt azt a szemléletet kell erősíteni, hogy a társadalom létalapja a munka, a termelés. Eddig is azok voltak többségben és a jövőben is azoknak a tábora növekszik, akik munkájukkal, személyes felelősségvállalásukkal, küzdeni tudásukkal, életmódjukkal azt bizonyítják, hogy az egész nép és benne az egyén boldogulása is csak a szocializmus útján, munkával és a közösséggel együtt érhető el. Társadalmunkban ma már milliók gondolkodnak így. De ha mellettük csak ezrekre vagy néhány tízezerre tehető is azoknak a száma, akik a munka könnyebb végét fogják meg, akik a közösség rovására próbálnak élni, ebbe sem lehet belenyugodni, mert az ilyenek magatartása súlyos erkölcsi kárt okoz a társadalomnak.

Pártunknak az az álláspontja, hogy az élet minden területén növelni kell a szocializmus aktív híveinek megbecsülését, a szocialista módon végzett munka, a szocializmus ügye iránt elkötelezett magatartás tiszteletét. Erősíteni kell azt a közszellemet, amelyben a társadalom pozitív erői, a szocializmus hívei a hangadók, amely nem tűri el a társadalomellenes magatartást, a fegyelmezetlenséget, a cinizmust, a közösség megkárosítását. Arra törekszünk, hogy társadalmunk közszellemét illetően is a munka társadalma legyen, a végzett munka értéke szerint osszon erkölcsi és anyagi elismerést.

A szocialista közgondolkodásnak, népünk műveltségének fejlesztésében, kulturális színvonalának emelésében is előrehaladtunk az elmúlt négy évben. A felszabadult magyar nép életének 30 esztendejére gondolva pedig elmondhatjuk, ezen a téren is történelmi jelentőségűek az eredmények. A marxizmus–leninizmus, a szocializmus, a kommunizmus eszméi a Horthy-rendszer negyedszázada alatt tiltottak és üldözöttek voltak; népünk nemcsak a kenyeret, hanem a tudást, a kultúrát is nélkülözte. A helyzet ebben a tekintetben sem hasonlítható össze a múlttal. Ma gyökeresen megváltozott helyzetben nagy eredményekről

beszélhetünk. A párt XI. kongresszusa minden bizonnyal újabb nagy lendületet ad az ideológiai munkának, még előbbre jutunk e téren is, és a jövendő úgy alakul e földön, ahogyan azt a szocializmus élenjáró eszméivel felfegyverzett magyar nép tudatosan alakítja.

V
A PÁRT VEZETŐ SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE, A TÖMEGSZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGE

Belpolitikai helyzetünknek fontos jellemzője, hogy a párt vezető szerepe teljes mértékben érvényesül társadalmunk életében. A Központi Bizottság úgy véli, hogy pártunk tevékenysége a beszámolási időszakban is megfelelt azoknak a követelményeknek, amelyek reá mint irányító és kormányzó pártra hárulnak. Pártunk mint a munkásosztály politikai pártja megtestesítette és érvényesítette a munkásosztály vezető szerepét, egyben kifejezte az egész nép érdekeit, amelyeknek szolgálatát a legfőbb kötelességének tartja.

Évtizedek és a legutóbbi négy év tapasztalatai is bebizonyították, hogy szocialista fejlődésünk elengedhetetlen feltétele a párt vezető szerepének következetes érvényesítése. A párt eleget tudott tenni kötelezettségeinek, mert eszmei, politikai és szervezeti egysége mindvégig töretlen volt. A beszámolási időszakban a Központi Bizottság és a párttagság, a párt és a munkásosztály, a nép egysége, összeforrottsága tovább szilárdult. Ez sikereink legfőbb forrása.

Szólnunk kell a párt belső helyzetéről. A taglétszám és a szociális összetétel alakulása a párt tekintélyének, szervezettségének, cselekvőképességének fontos mutatója és feltétele. A X. kongresszus óta eltelt négy esztendőben megfelelő módon folyt a pártépítő munka. A párt – létszámát és szociális összetételét tekintve – egészségesen fejlődött. A pártnak a X. kongresszus idején kereken 662 000 tagja volt, 1974. december 31-én a taglétszám 754 000 volt. Ez kifejezi pártunk élcsapat- és tömegpárt-jellegét, társadalmunk fejlettségét.

A Központi Bizottság intézkedéseinek hatására javult a tagfelvételi munka, növekedett a pártban a termelésben közvetlenül részt vevő,

mindenekelőtt a nagyüzemi munkások aránya. Jó politikai munkával továbbra is el kell érnünk, hogy az új párttagok között a munkások és a termelőszövetkezeti parasztok, a fizikai dolgozók országosan többségben legyenek. A pártba való belépés egyéni elbírálás alapján történik. Minden olyan dolgozót, értelmiségit, alkalmazottat is fel kell venni a pártba, aki megfelel a párttagság követelményeinek. Növelni kell a pártba belépők ajánlóinak személyes felelősségét. Ne csak munkáját, hanem politikai nézeteit, személyes tulajdonságait is ismerjék meg annak, akit párttagnak ajánlanak. A tömegszervezetekben és a tömegmozgalmakban dolgozó kommunisták tervszerűbben, hatékonyabban foglalkozzanak az aktivisták párttaggá nevelésével.

A társadalom életében az elmúlt években tovább növekedett a nők aktivitása, szerepe. Ennek megfelelően nagyobb arányban választották őket párt-, társadalmi, állami, gazdasági és más tisztségekbe. A párttagságon belül is emelkedett a nők aránya, országosan elérte a 26,5 százalékot. A pártnak azon kell lennie, hogy ez az egészséges irányzat folytatódjék.

A pártépítő munkában kellő figyelmet fordítottunk a fiatalokra, az utánpótlásra is. Pártunkban megvalósult és szilárd a különböző nemzedékek forradalmi egysége. Az élet törvénye szerint azonban ma már a párttagság döntően azokból a korosztályokból kerül ki, amelyek a szocializmust építő társadalomban nőttek fel. A párt jelenlegi tagjainak többsége, 67 százaléka, 1956 után lépett sorainkba. Mindez újabb feladatot és kötelezettséget ró a pártra. Arra kell törekednünk, hogy a különböző korosztályú kommunisták felkészültsége, általános és politikai műveltsége, valamint forradalmi, mozgalmi tapasztalata egységes egésszé ötvöződjék.

A Központi Bizottság előzetes írásos jelentésében közölte a küldött elvtársakkal a párttagságra vonatkozó részletes statisztikai adatokat. Az elmúlt években az előző kongresszusi időszakhoz képest némileg növekedett a tagságra való alkalmatlanság miatt a pártból kilépettek és töröltek száma. Ennek oka, hogy a pártszervezetek jobban számon kérték a követelményeket, és még mindig nem kevesen akadtak olyanok, akik többszöri felhívás ellenére sem tettek eleget a tagsággal járó kötelezettségeiknek, vagy nem feleltek meg azoknak a politikai és erkölcsi

követelményeknek, amelyeket mindenki, aki a párt tagjainak sorába lépett, önként vállalt és köteles megtartani.

Mint jelentettük, a pártegység a két kongresszus közötti időszakban kiállta a gyakorlat próbáját. A párt egysége azonban nem egyszer és mindenkorra adott. A követelmények szüntelen növekedése miatt, az új kérdések és feladatok tisztázásának menetében, a pártegységet elvszerű vitákkal, a párt álláspontjának védelmével, a téves nézetek elleni szüntelen harccal magasabb színvonalra kell emelnünk, még szilárdabbá, megbonthatatlanná tennünk. A Központi Bizottságnak és a párt 24 000 alapszervezetének, minden tagjának mindenkor egy irányba és együtt kell lépnie.

Pártunk tevékenységében a legutóbbi négy évben is tovább erősítettük a demokratikus centralizmust mint a párt felépítésének és működésének lenini alapelvét. A demokratikus centralizmus fejlődését tükrözi a kollektív vezetés és az egyszemélyi felelősség elvének egyidejű és fokozottabb érvényesítése a pártszervezetek tevékenységében minden szinten.

Mégsem lehetünk elégedettek a helyzettel. Előfordul, hogy egyes helyeken megsértik a centralizmus elvét, nem mindig szereznek érvényt a kötelező párthatározatoknak. A tapasztalatok azt mutatják, különösen fontos, hogy a mindennapi munkában nagyobb figyelmet fordítsunk a párthatározatok egységes értelmezésére és következetes képviseletére. A pártban megengedhetetlen az egyes határozatok, állásfoglalások önkényes, szubjektív értelmezése, ami nemegyszer még felelős beosztású tisztségviselők részéről is előfordult.

A demokratikus centralizmus lenini elveit nem kevésbé sértik meg azok, akik nem tartják meg a pártdemokráciát. Előfordul, hogy nem tartják tiszteletben a párttagok jogait, nem igénylik a véleményüket, javaslataikat, vagy figyelmen kívül hagyják őket. Gyakori, hogy a párttagok nem kapnak választ jogos kérdéseikre, vagy javaslataik nyomán nem történik intézkedés. Az is tény, hogy a tagság egy része maga sem él megfelelően a jogaival, nem elég tevékeny a politika alakításában és végrehajtásában. Ki kell küszöbölni ezeket a hiányosságokat. Továbbra is biztosítani kell a pártéletben a lenini normákat, a kollektív vezetést. A demokratikus centralizmus elveinek a pártmunka minden területén, a párt minden szervezetében teljes mértékben érvényesülnie kell.

A X. kongresszus megkülönböztetett figyelmet fordított a pártalapszervezetek munkájának a javítására. A pártmunka színvonalát és eredményességét nagymértékben az határozza meg, hogy a munka miként halad a végrehajtás első vonalában, az alapszervezetekben. Az éves beszámoló taggyűlések rendszeresítésével megnövekedett a tagság szerepe az alapszervezetek irányításában, a vezetőség munkájának ellenőrzésében. Elengedhetetlen, hogy a párt irányító szervei továbbra is nyújtsanak hatékony és rendszeres segítséget az alapszervezetek vezetőségeinek.

A különböző területeken dolgozó vezetők összességükben megfelelően látják el feladataikat. Jelentős részük a jövőt tekintve is alkalmas az irányító munkára. A szocialista fejlődés azonban növekvő követelményeket támaszt a vezetők, különösen a kommunista vezetők iránt. Mielőtt valaki kommunista lesz, illetve köztisztséget, pártfunkciót vállal, jól meg kell gondolnia elhatározását. De ha már meggondolta magát, teljesítenie kell, amit vállalt. Kommunistának, pártfunkcionáriusnak, köztisztség viselőjének lenni nem kényelmes beosztást jelent, hanem mindenekelőtt kötelességet, munkát, küzdelmet, a kommunizmus eszméjének, a munkásosztálynak, a népnek önzetlen szolgálatát jelenti.

A vezetők kiválasztását és nevelését céltudatosabbá kell tenni. A tehetséges, a közügyek iránt érdeklődő, a különböző társadalmi szervekben tevékenykedő, közmegbecsülést élvező, a munkában élenjáró dolgozókat kell vezető beosztásokba helyezni. Az előléptetéseknél kellően számításba kell venni a közéletben jártas nőket és fiatalokat is. Az indokolt kádercserék a közösség és az egyén érdekét egyaránt szolgálják, mivel elősegítik, hogy mindenki a képességének, képzettségének, rátermettségének legjobban megfelelő poszton dolgozzék a szocializmusért, a dolgozó nép ügyéért.

Az eredményes munka feltétele a helyes politika, a megfelelő káderek kiválasztása, a munka megszervezése és végrehajtása. A X. kongresszus nyomatékosan felhívta a figyelmet, hogy a párt határozatainak végrehajtása a munka egész folyamatában megkívánja a pártellenőrzést. A legutóbbi négy esztendő tapasztalatai is megerősítik, hogy ellenőrző munka nélkül a párt nem teljesíthette volna hivatását, nem érvényesíthette volna megfelelően vezető szerepét.

A pártellenőrzésnek át kell fognia az egész társadalmi tevékenységet; ki kell terjednie a gazdasági, az állami, a tudományos, a kulturális élet minden területére. A pártellenőrzés célja nem egyszerűen a hibák felfedése és a felelősök megbüntetése. Ez is; azonban a pártellenőrzés lényege a határozatok végrehajtásának segítése, az adott terület helyzetének hiteles felmérése, megfelelő javaslatok kidolgozása a végrehajtás megjavítására, a jó tapasztalatok általánosítása.

A párt politikáját a dolgozó milliók elsősorban annak alapján ítélik meg, ahogyan annak megvalósulását munkahelyükön, a saját környezetükben közvetlenül tapasztalják. A párt tagsága, a közvélemény nemcsak azt kívánja, hogy a párt folytassa fő politikai irányvonalát, hanem legalább ilyen határozottan azt is, hogy következetesen valósítsa meg, szerezzen érvényt neki mindenütt és mindenkor.

Fel kell készítenünk a kommunistákat, a pártszervezeteket azokra a növekvő követelményekre, amelyeket a fejlett szocialista társadalom építése támaszt a kommunistákkal, a pártszervezetekkel, az alapszervezetekkel szemben. Javasoljuk a XI. kongresszusnak, hogy határozzon el tagkönyvcserét, amelyet még 1975-ben előkészítenénk és egy jó esztendő alatt be is fejezhetnénk. Ennek során mód nyílnék a párt tagjaival való személyes beszélgetésre a párt politikájáról, szervezeti rendjéről, a párttag személyes kérdéseiről, s minden bizonnyal ez a párt eszmei, politikai, cselekvési egységének erősítését eredményezné.

Társadalmunk fontos intézményei a tömegszervezetek és a tömegmozgalmak, amelyek összességükben milliókat tömörítenek soraikba társadalmunk aktív tagjaiból. A társadalmi és tömegszervezetek nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a párt és a nép kapcsolatainak szélesítésében, a tömegek alkotó tevékenységének kibontakoztatásában, a szocialista demokrácia fejlesztésében, emellett jelentős és növekvő nemzetközi munkát végeznek; hozzájárulnak a haladás nemzetközi erőinek tömörítéséhez, a béke védelméhez. A tömegszervezetek és -mozgalmak nagymértékben kivették részüket pártunk X. kongresszusa határozatainak végrehajtásából.

A szakszervezetek tevékenysége a X. kongresszus óta tovább fejlődött, politikai felelősségük még inkább fokozódott, segítették a munkásosztály, a dolgozó tömegek és a párt kapcsolatának erősítését. Növekvő

hozzáértéssel gyakorolják funkciójukat: eredményesen működnek közre a szocializmus építésében, ellátják a társadalombiztosítás reájuk ruházott feladatait; képviselik tagságuk érdekeit, részt vállalnak a dolgozók műveltségének emeléséből. A szakszervezetek egyre eredményesebben szervezik a szocialista munkaversenyt, a szocialista brigádmozgalmat, támogatják mindazokat a kezdeményezéseket, amelyek az ésszerűbb munkaszervezést, a jobb és hatékonyabb termelést szolgálják.

A szakszervezetekben tevékenykedő kommunisták fontos feladata, hogy segítsék a szakszervezetek politikai, mozgalmi jellegének fejlesztését; a dolgozók körében folytatott politikai felvilágosító munkát, a munkásosztály világnézetének terjesztését, a munkahelyi demokrácia kibontakoztatását, a dolgozók felelősségérzetének növelését a társadalom ügyei iránt.

A párt az ifjúság nevelését egyetemes társadalmi ügynek tartja. Ezen belül megkülönböztetett szerep jut a magyar ifjúság egységes politikai tömegszervezetének, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetségnek. A KISZ mint a párt ifjúsági szervezete betölti társadalmi, politikai szerepét, eredményesen végzi munkáját. A párt X. kongresszusának útmutatását követve, erősítette és fejlesztette kommunista jellegét. A Kommunista Ifjúsági Szövetség neveli a párt utánpótlását, az ifjú kommunisták seregét. A X. kongresszus óta felvett új párttagoknak több mint a fele KISZ-ajánlással lépett a párt tagjainak sorába.

A jövőben arra kell törekedni, hogy a Kommunista Ifjúsági Szövetség a párt közvetlen segítőtársaként még önállóbban dolgozzék. Ezzel együtt fejlessze tömegszervezeti, mozgalmi jellegét is, hogy mindenkor az ifjúság vonzó, tekintélyes politikai szervezete legyen. A KISZ fontos feladata, hogy erősítse politikai befolyását a fiatalok, elsősorban a dolgozó ifjúság körében. Javítsa tovább munkamódszerét, vesse el mindazt, ami elavult, a növekvő követelmények és a fejlődő igények szerint tökéletesítse munkastílusát.

A párt szervei és szervezetei a legutóbbi négy évben eredményes munkát végeztek a nők társadalmi helyzetének javítása érdekében. A jövőben is tekintsék állandó feladatuknak a nők helyzetével, politikai, szakmai fejlődésével és társadalmi aktivitásának növelésével foglalkozó határozat valóra váltását. Támogassák a Magyar Nők Országos Taná-

csának és a helyi nőbizottságoknak a kezdeményezéseit. Rendszeresen számoltassák be az állami és a gazdasági szervek kommunista vezetőit ebből adódó teendőik végrehajtásáról. A pártszervezetek javasoljanak mind több vezetésre alkalmas nőt felelős tisztségekre, és bátran szálljanak szembe az előítéletekkel. A nők helyzetének további javítása egész társadalmunk érdeke.

A Hazafias Népfront-mozgalom a párt szövetségi politikájának jegyében, a párt vezetésével és a társadalmi szervezetek aktív közreműködésével fejlődött tovább, szélesítve a párt és a párton kívüli dolgozók kapcsolatát, segítve a tömegek cselekvő részvételét politikai, társadalmi életünk sokirányú fejlesztésében. Fórumain milliókkal folytatott eszmecserét a szocializmus építésének időszerű tennivalóiról, a népek barátságának, a nemzetközi szolidaritásnak ápolásáról. Nyílt véleménynyilvánításra, felelős állampolgári magatartásra, cselekvő részvételre mozgósított. Az országgyűlési képviselők és a tanácstagok választásakor megfelelően betöltötte alkotmányos szerepét. Növekedett közéleti befolyása és tekintélye azáltal, hogy eredményesen közreműködött a lakosságot közvetlenül érintő város- és községpolitikai célok kimunkálásában és megvalósításában.

A fejlett szocialista társadalom építésének korszakában szövetségi politikánk folytatása, a nemzet összes alkotó erőinek tömörítése, a szocialista nemzeti összefogás további szélesítése még fontosabbá válik. Az a feladatunk, hogy a párt és szervezetei országosan és helyileg, minden városban és községben az eddiginél még jobban építsenek a Hazafias Népfront-mozgalomra. A szocialista nemzeti egység továbbfejlesztése megköveteli, hogy a mozgalom politikai tevékenysége – közéleti jelentőségének megfelelően – egész társadalmunkat átfogja és áthassa.

A Központi Bizottság a kongresszusra készülve áttekintette a pártmunka tapasztalatait és egybevetette azokat a párt életét és tevékenységét összefoglaló, rendszerező szervezeti szabályzat előírásaival. Megállapította, hogy a pártélet a szervezeti szabályzat előírásainak megfelelően folyt, az előírások pedig megfelelnek az élet, a gyakorlati munka követelményeinek.

A Központi Bizottság kidolgozta, vitára bocsátotta és most a kongresszus elé terjeszti a szervezeti szabályzat módosításának tervezetét.

Az előterjesztésből kitűnik, hogy a Központi Bizottság véleménye szerint az érvényes szervezeti szabályzat nem igényel lényeges módosítást, alapvetően jól segíti a párt tevékenységét. A javasolt módosítások azt célozzák, hogy a szervezeti szabályzat még jobban szolgálja a párt eszmei, politikai, cselekvési egységét. Így „A párt tagja, a párttagság kötelességei és jogai" című fejezetben javasolt módosítások, nevezetesen a társadalmi tevékenységnek, a forradalmi éberségnek, a szocializmus ügye áldozatkész szolgálatának egyértelmű megkövetelése a párt minden tagjától, előmozdítja, hogy még szorosabbra zárjuk pártunk sorait, erősítsük egységét, biztosítsuk élcsapat jellegét, vezető szerepét.

Arról sem szabad megfeledkezni, hogy a magasabb követelmények nemcsak a pártba felvételüket kérőkre, hanem minden kommunistára vonatkoznak. A pártban egységesek a normák, és az egységes jogok és kötelezettségek minden párttagra, újra és régire, fiatalra és öregre, tisztség nélküliekre és a legmagasabb tisztséget viselőkre egyaránt és egyformán érvényesek. Ezt rögzíti a pártélet alaptörvénye, a szervezeti szabályzat.

Fontos javaslat, hogy a jövőben négy év helyett ötévenként kerüljön sor pártunk kongresszusának összehívására, a pártszervek és a pártvezetőségek újjáválasztására. Így a pártkongresszusok ciklusai egybeesnek majd az ötéves népgazdasági tervek periódusaival. A párt legmagasabb fóruma behatóbban megtárgyalhatja a népgazdasági terveket, amelyek viszonyaink között a szocializmus építésének szinte valamennyi meghatározó feladatát tartalmazzák.

Ezzel a módosító javaslattal kapcsolatban meg kell jegyezni: az 1972. novemberi központi bizottsági ülésnek, amely ellenőrizte a X. kongresszus határozatainak végrehajtását, jelentős szerepe volt abban, hogy a kongresszusi határozatok végrehajtása meggyorsult és következetesebbé vált. Ennek tapasztalatait általánosítva rendszeressé lehetne tenni, hogy a Központi Bizottság a kongresszusi ciklusok félidején ellenőrizze a határozatok végrehajtásának helyzetét.

A Központi Bizottság kéri a tisztelt kongresszust, hogy a benyújtott javaslatok és a szóbeli indoklás alapján fogadja el a szervezeti szabályzat módosítását. Meggyőződésünk, hogy a módosított szervezeti szabályzat megfelel a pártmunka általános és új követelményeinek.

Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt a magyar munkásosztály szülötte, egyben a nemzetközi kommunista mozgalom egyik harci osztaga. A párt fennállása óta, immár csaknem hat évtizede, a magyar munkásosztály, a dolgozó nép érdekeinek, a kommunizmus eszméinek becsületes szolgálatára törekszik. Ezt tette mindenkor a legkülönbözőbb helyzetekben, ezt teszi ma is. De a változás és a fejlődés törvényei a pártra is vonatkoznak. Amikor a munkásosztály mindinkább az egész dolgozó nép, társadalmunk vezető osztályává lett és magára vette a nép, a nemzeti lét gondjait, a párt szerepe, felelőssége is változott, és tevékenységében is nagyobb követelményekkel kellett szembenéznie. Így van ez ma is; a jövő pedig még többet követel a párttól. A társadalmi fejlődés további folyamatában a társadalmi osztályok és rétegek közötti különbségek csökkenésével párhuzamosan a párt fokozatosan az egész nép marxista–leninista élcsapatává válik.

A párt minden tervét arra alapozza, hogy elnyeri hozzá a munkásosztály, a nép egyetértését és támogatását. Munkásosztályunk, népünk pedig építhet arra, hogy a párt a helyén van, s a jövőben is mindenkor feladatainak a tőle telhető legjobb megoldására törekszik.

VI

KÜLPOLITIKÁNK. A PÁRT NEMZETKÖZI TEVÉKENYSÉGE

Pártunk nemzetközi tevékenysége, államunk külpolitikája teljes összhangban van belpolitikánkkal. Pártunk Központi Bizottsága, kormányunk nemzetközi tevékenységében a X. kongresszus által meghatározott irányvonalat követte és eredményekről számolhat be. A Magyar Népköztársaság kivette a részét azokból a nemzetközi erőfeszítésekből, amelyeknek eredményeként az elmúlt négy évben a szocializmusnak, a haladásnak, a népek szabadságtörekvéseinek az erői világszerte növekedtek; a békés egymás mellett élés jegyében fordulat megy végbe a nemzetközi helyzetben. Nemzetközi tevékenységünk legfőbb eredményeként szólhatunk arról, hogy a magyar nép ma független hazában, szabadon és békében él.

A X. kongresszus óta a nemzetközi helyzetben lényeges változás

ment végbe. A Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusán elfogadott békeprogram, a Szovjetunió, a szocialista országok közös erőfeszítéseinek eredményeképpen az enyhülés a világpolitika fő irányzata lett. A békés egymás mellett élés politikája egyre inkább tért hódít, és mind több kapitalista ország kormánya törekszik rendezett kapcsolatok építésére a szocialista országokkal. Mindez kedvező irányban befolyásolja a népek sorsát.

A nemzetközi életben kibontakozó örvendetes folyamatok mindenekelőtt arra vezethetők vissza, hogy a nemzetközi erőviszonyok jelentős mértékben megváltoztak a szocializmus, a béke és a haladás erőinek javára. A szocialista világrendszer a társadalmi haladás döntő, legyőzhetetlen erejévé vált. A Szovjetunió és a szocialista országok következetes és összehangolt, aktív békepolitikája jobb feltételeket teremtett a vitás nemzetközi kérdések békés rendezésére. A kedvező világpolitikai fejlődést segítették a kapitalista országokban folyó osztályharc és a nemzeti felszabadító mozgalmak sikerei, a békét és biztonságot óhajtó néptömegeknek, a világ valamennyi békeszerető erejének együttes, aktív megmozdulásai is.

A megváltozott helyzetben a burzsoáziának az erőviszonyok alakulását reálisan felismerő része politikájában tényként elfogadja a szocialista országokkal való békés egymás mellett élés szükségességét, mint az egyetlen lehetséges alternatívát egy új világháborúval szemben. A szélsőséges imperialisták azonban megkísérlik visszaszerezni elvesztett hadállásaikat. Gyakran a fasizmus régi és új eszközeihez nyúlnak, növelik a nemzetközi feszültséget, szítják a fegyverkezési hajszát, háborús provokációkat szerveznek.

Az egész tisztességes világ felháborodását váltotta ki, amikor az imperialista ügynökök fegyveres puccsal megdöntötték Chile demokratikus rendszerét és hatalomra juttattak egy fasiszta katonai klikket, amely mindmáig kegyetlen terrorral, tömeggyilkosságokkal nyomja el a chilei népet. Az imperialisták, a jobboldali reakciós erők jelenleg Görögországban, Portugáliában és másutt államcsínykísérletekkel, provokációkkal, puccsokkal és más eszközökkel próbálják megakadályozni a demokratizálódási folyamatot. De a népek előre akarnak haladni, nem hajlanak meg az imperialista, fasiszta hóhérok előtt! Ezt bizonyítja a chilei nép

állhatatos harca a zsarnokok ellen, a görög nép küzdelme a demokratikus haladás további kibontakoztatásáért, a portugál hazafiak és a nép határozott visszacsapásai az ellenforradalmi kísérletekre.

A társadalmi haladás, a békés egymás mellett élés eredményei eddig is a reakciós erők, a háború, a hidegháború megszállottjai elleni lankadatlan harcban születtek. Ez a küzdelem folytatódik ezután is, és bármit tesznek ellene az agresszió erői, a népek akarata erősebb, a haladás és a béke ügye győzni fog.

A nemzetközi helyzetben bekövetkezett változások még jobban kidomborították a szocializmus fölényét és előnyeit a kapitalizmussal szemben. A szocializmus vonzereje sohasem látott mértékben növekedett, és tovább növekszik az egész világon. A szocialista világrendszer léte, a szocialista országok dinamikus fejlődése, a szocializmus és a béke politikájukban megtestesülő és reális erőként ható eszméje a jövőre gondoló emberiség reménye.

Ez a világhelyzet adta meg az elmúlt években harcunk nemzetközi hátterét, ilyen körülmények között lépett fel pártunk és kormányunk a nemzetközi küzdőtéren és végzett aktív munkát a szocializmus, a társadalmi haladás és a béke ügyének védelmében és győzelemre viteléért.

A Magyar Népköztársaság aktív nemzetközi tevékenységét jelzi, hogy hivatalos képviselőink, diplomatáink, intézményeink küldöttei, szakembereink az Egyesült Nemzetek Szervezetétől kezdve több száz, csaknem valamennyi számottevő nemzetközi szervezetben jelen vannak és közreműködnek korunk fontos kérdéseinek megoldásában.

Országunknak a X. kongresszus idején 88 állammal volt, ma 104 országgal van diplomáciai kapcsolata. A Magyar Népköztársaság, mint ismeretes, tiltakozásként a hatalomra juttatott terrorrendszer ellen, felfüggesztette diplomáciai kapcsolatait Chilével. A 16 ország között, amelyekkel a beszámolási időszakban hoztunk létre diplomáciai kapcsolatot, példaként megemlítjük az európai országok közül a Német Szövetségi Köztársaságot és Portugáliát, az ázsiai országok közül a forradalmi harcban született Bangladest, az ötödik földrész országát, Ausztráliát és Latin-Amerika ősi államát, Mexikót.

Párt- és állami végrehajtó szerveink következetesen és állhatatosan dolgoznak a pártkongresszuson jóváhagyott külpolitikai irányvonal meg-

valósításáért. Egyik fontos mutatója ennek az a munka, amelyet képviselőink ma Genfben az európai biztonsági értekezlet eredményes előrehaladása és befejezése érdekében végeznek. Igen bonyolult, nehéz körülmények között dolgoznak és becsülettel helytállnak képviselőink Dél-Vietnamban, a nemzetközi ellenőrző és felügyelő bizottságban, megbízatásukhoz híven minden erejükkel azon vannak, hogy a párizsi békemegállapodások ténylegesen megvalósuljanak.

A párt és a kormány széles körű nemzetközi tevékenysége, az ország kapcsolatai kiterjednek úgyszólván az egész világra. Számunkra ezek közül legfontosabbak a szocialista országokkal fennálló kapcsolataink. Hazánk szocialista építőmunkájának legfontosabb nemzetközi feltétele a szocialista világrendszer léte, országaink internacionalista összefogása, kölcsönös, testvéri segítése, sokoldalú alkotó együttműködése. Ennek megfelelően hazánk a két kongresszus közötti időszakban is gyümölcsözően fejlesztette kapcsolatait a szocialista közösség országaival. Miként eddig, a jövőben is következetesen arra törekszünk, hogy cselekvően elősegítsük a szocialista országok egységének erősítését, széles körű politikai, gazdasági, kulturális és ideológiai együttműködésének elmélyítését.

Megkülönböztetett jelentőséget tulajdonítunk a Szovjetunióhoz fűződő mély és megbonthatatlan testvéri barátságunk szüntelen erősítésének. Őszinte örömünkre szolgál, hogy a beszámolási időszakban is minden területen tovább mélyültek és szélesedtek a magyar–szovjet kapcsolatok, amelyek eredményesen szolgálták országaink, népeink közös érdekeit, erősítették szövetségünket, együttműködésünket, barátságunkat. Népeinket egyesíti érdekeink, forradalmi eszméink és céljaink közössége: a marxizmus–leninizmus és a proletár internacionalizmus, a szocializmus és a kommunizmus építése.

Jól megmutatkozott ez 1972 őszén, amikor hazánkban üdvözölhettük népünk igaz barátjának, Brezsnyev elvtársnak vezetésével a Szovjetunió párt- és kormányküldöttségét, és 1974 őszén, amikor a mi párt- és kormányküldöttségünk élvezhette a szovjet nép vendégszeretetét, s tapasztalhatta a szovjet nép őszinte rokonszenvét a magyar nép iránt. A népeink közötti barátság kifejeződik abban a növekvő tevékenységben is, amelyet a Szovjet–Magyar Baráti Társaság a Szovjetunióban, illetve a Ma-

gyar–Szovjet Baráti Társaság nálunk fejt ki. Viszonyunkra jellemző, hogy rövid idő alatt mily nagy népszerűségre tett szert a Budapesten közelmúltban megnyílt Szovjet Tudomány és Kultúra Háza. A kongresszus megelégedéssel állapíthatja meg: a magyar–szovjet barátság felhőtlen, pártjaink, népeink kapcsolatai testvériek és megbonthatatlanok.

A barátság és a szocialista internacionalizmus szellemében gyümölcsözően fejlődnek kapcsolataink a többi testvéri szocialista országgal is, a Bolgár Népköztársasággal, a Csehszlovák Szocialista Köztársasággal, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársasággal, a Kubai Köztársasággal, a Koreai Népi Demokratikus Köztársasággal, a Lengyel Népköztársasággal, a Mongol Népköztársasággal, a Német Demokratikus Köztársasággal, a Román Szocialista Köztársasággal és a Vietnami Demokratikus Köztársasággal.

Nem rajtunk múlt, hogy a kapcsolatok fejlesztésére irányuló szándékaink nem találtak kedvező fogadtatásra a Kínai Népköztársaság és az Albán Népköztársaság vezetői részéről. Többször is tanújelét adtuk, hogy egyenlő alapokon, korrekt módon, készek vagyunk államközi kapcsolataink fejlesztésére.

A szocialista országok egyeztetett külpolitikai tevékenységének fontos tényezője a Varsói Szerződés szervezete, amely ebben az évben ünnepli fennállásának 20. évfordulóját. A Varsói Szerződés nem csupán katonai védelmi szervezet, hanem a szocialista országok hatékony külpolitikai együttműködésének, nemzetközi fellépésének kezdeményezője és fóruma. Álláspontunk ismeretes, mi a teljes leszerelés mellett vagyunk, de hangsúlyoznunk kell, hogy ameddig a NATO fennáll és más imperialista fegyveres blokkok léteznek, addig a népeknek szükségük lesz a Varsói Szerződés szervezetére. A Magyar Népköztársaság tevékenyen részt vesz a Varsói Szerződés politikai munkájában ugyanúgy, mint a katonai feladatok megoldásában, és a jövőben is teljesíti a szervezet tagállamaként reá háruló kötelezettségeit.

Hazánk érdekeinek, internacionalista elveinknek megfelelően szolidárisak vagyunk és bővítjük politikai, diplomáciai és gazdasági kapcsolatainkat a teljes nemzeti és gazdasági függetlenségükért küzdő népekkel, országokkal. Támogatjuk a fejlődő országokat az imperializmus ellen, a gyarmati rendszer maradványainak felszámolásáért és a haladásért

folytatott igazságos harcukban. A nemzetközi életben növekedett az el nem kötelezett államok jelentősége és befolyása. A szocialista országok, a fejlődő országok, az el nem kötelezettek harca segíti a béke és az egyenjogú nemzetközi együttműködés ügyét a világban. Külpolitikánkban a jövőben is nagy figyelmet szentelünk Ázsia, Afrika és Latin-Amerika felszabadult országainak.

Az utóbbi években tovább élénkültek hazánk és a fejlett tőkésországok politikai, gazdasági, tudományos kapcsolatai. A jövőben is arra törekszünk, hogy viszonyunk ezekkel az államokkal a békés egymás mellett élés elveinek megfelelően, a teljes egyenjogúság, a be nem avatkozás és a kölcsönös előnyök alapján tovább javuljon.

A Központi Bizottság, kormányunk mindig elvi alapon és nyíltan foglal állást az időszerű nemzetközi kérdésekben.

Nemzetközi harcunkban megkülönböztetett jelentősége van az európai földrésznek. Köztudomású, hogy a legutóbbi években Európában több fontos területen sorsdöntő változásokra került sor, amelyek előmozdítják a tartós béke és biztonság megteremtését. Most arra van szükség, hogy az elért eredményekre építve előrelépjünk az európai biztonsági rendszer kialakítása felé.

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet első szakasza eredményesen lezajlott és most dolgozik a konferencia a második, a genfi szakaszban. A szocialista országok – köztük hazánk – készek elvi engedmények nélkül, rugalmas magatartással elősegíteni a megegyezést minden kérdésben, amely az európai biztonság alapelveit, az államok közötti együttműködést érinti. Azért dolgozunk, hogy mielőbb sor kerüljön Helsinkiben az európai biztonsági értekezlet harmadik szakaszára a legfelsőbb szinten, és földrészünkön egy új, jobb korszak kezdődjön.

Európáról szólva hangsúlyozzuk: politikánk alapvető törekvéseivel összhangban mindig kiálltunk Ciprus önállósága, függetlensége, területi épsége mellett és támogatjuk haladó erőinek küzdelmét. Ellenzünk minden olyan lépést, amely a ciprusi helyzetet élezi. Úgy véljük, sürgősen érvényt kell szerezni az Egyesült Nemzetek Szervezete határozatainak, amelyek állást foglalnak a Ciprusi Köztársaság szuverenitása, függetlensége, területi integritása mellett és sürgetik a szigeten jogtalanul állomásozó idegen csapatok mielőbbi kivonását.

Külpolitikai tevékenységünkkel igyekszünk hozzájárulni, hogy a Közel-Keleten megszűnjön az izraeli agresszió minden következménye, amely a térség, sőt a világ békéjét fenyegeti. Ebben az Egyesült Államokra nagy felelősség hárul az Izraelt támogató politikája miatt. A reális és békés rendezés javára ebben a térségben is ténylegesen a Szovjetunió és a többi szocialista ország tevékenykedik a haladó arab erőkkel együtt. Továbbra is támogatjuk az arab népek – köztük a palesztinai arab nép – igazságos harcát az imperializmus, s különösképpen az izraeli agresszió ellen, és ehhez a jövőben is minden segítséget megadunk. A genfi konferenciát tartjuk a legalkalmasabb fórumnak arra, hogy az összes érintett fél részvételével létrejöjjön a Közel-Keleten az igazságos és tartós béke az ott élő valamennyi nép számára.

A magyar nép minden tőle telhető erővel segíti a hős vietnami népet, amely a szocialista országoknak, a világ haladó erőinek támogatásával két évvel ezelőtt a párizsi megállapodás aláírására késztette Washingtont és Saigont, s ezzel nagy győzelmet aratott az imperializmussal és csatlósaival vívott háborúban.

Jóllehet, Dél-Vietnamból kivonták az amerikai reguláris egységeket, mégsem állt helyre a béke. Ennek az a fő oka, hogy a saigoni adminisztráció a dél-vietnami ideiglenes forradalmi kormány ellenőrzése alatt álló területek elfoglalására törekszik. Ez a párizsi egyezmény durva megsértése, és újabb háborús veszélyeket idéz fel, ugyanúgy, mint a kambodzsai reakciós rendszernek nyújtott újabb amerikai támogatás. A Magyar Népköztársaság mindig nyíltan kiállt az indokínai népek, Vietnam, Laosz, Kambodzsa népeinek igazságos ügye mellett.

Korunk legbefolyásosabb politikai ereje a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom. A Magyar Szocialista Munkáspárt mint a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egyik osztaga mindent megtesz, hogy hozzájáruljon mozgalmunk erősítéséhez, marxista–leninista egységének megszilárdításához.

Pártunk kapcsolatban áll szinte minden kommunista és munkáspárttal. Együttműködésünk különösen sokrétű a Szovjetunió Kommunista Pártjával. Pártunknak mély meggyőződése, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja példamutató internacionalizmusa elvi jelentőségű

egész mozgalmunk számára, s a Lenin pártjához fűződő viszony minden kommunista párt internacionalizmusának mércéje.

Az egyre bonyolultabb nemzetközi osztályharcban, amikor mozgalmunknak nincs szervezeti központja, az új helyzet elemzésének és értékelésének, az új feladatok meghatározásának, az akciók összehangolásának igénye megköveteli, hogy a testvérpártok a kétoldalú kapcsolatokban, a regionális és a szélesebb körű nemzetközi tanácskozásokon kicseréljék és összegezzék forradalmi tapasztalataikat, meghatározzák közös harcuk legcélravezetőbb módszereit.

Pártunk teljes egyetértéssel fogadta és támogatta az európai kommunista és munkáspártok értekezletének összehívását. Tevékenyen részt vettünk a varsói konzultatív találkozó munkájában, s megtiszteltetésnek vettük, hogy az értekezlet következő előkészítő találkozójára 1974 decemberében, Budapesten került sor. Támogatjuk azt a javaslatot, hogy a Berlinben megtartandó értekezleten az európai testvérpártok alakítsanak ki közös álláspontot földrészünk helyzetének legfontosabb kérdéseiről, és dolgozzanak ki konkrét programot az európai békéért, biztonságért, együttműködésért és a társadalmi haladásért vívott harc további feladataira.

A nemzetközi kommunista mozgalom egységének erősödése igazolta a kommunista és munkáspártok 1969. évi moszkvai tanácskozása közös állásfoglalásainak helyességét. Bebizonyosodott, hogy a közösen kialakított irányvonal bevált. Pártunk támogatja a kommunista és munkáspártok újabb nagy nemzetközi tanácskozása összehívásának gondolatát. A legszélesebb körű találkozó előmozdítja mozgalmunk elvi egységét, összefogását, megsokszorozza erőnket.

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom marxista–leninista egységéért küzdve, a jövőben is határozottan, következetesen fellépünk mindenfajta jobb- és „baloldali", antimarxista nézet és gyakorlat, mindenekelőtt a nacionalizmus és a szovjetellenesség ellen. Így a Magyar Szocialista Munkáspárt elvi harcot folytat a maoizmus ellen, amely gyakorlatilag szakított a tudományos szocializmus, a proletár internacionalizmus elveivel, mozgalmunk egységének aláásására törekszik és valamennyi fontos nemzetközi kérdésben akadályozni igyekszik céljaink elérését.

Pártunk elvi alapokon szélesíti kapcsolatait a szocialista és szociáldemokrata pártokkal a nemzetközi enyhülés, a biztonság, a haladás javára. Az antiimperialista mozgalom, a nemzeti függetlenség, a társadalmi haladás szolgálatában fejlesztjük kapcsolatainkat Ázsia, Afrika és Latin-Amerika nemzeti demokratikus pártjaival és mozgalmaival.

Pártunk a X. kongresszuson arra vállalt kötelezettséget, hogy nemzetközi tevékenységével elősegíti a szocializmus, a társadalmi haladás ügyét és a béke érdekeit szolgálja. A Központi Bizottság, a kormány, a társadalmi és tömegszervezetek, a tömegmozgalmak ennek az állásfoglalásnak a szellemében tevékenykedtek a beszámolási időszakban, s ezt fogják tenni a jövőben is. A nemzetközi munkában vallott és követett proletár internacionalista álláspontot azzal a meggyőződéssel képviseljük, hogy a szocialista országokkal való testvéri együttműködés, a szocializmus és a béke ügye iránti elkötelezettség a szocializmust építő magyar nép, a Magyar Népköztársaság érdekeinek legjobb szolgálata. A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységét abban a szilárd meggyőződésben végzi, hogy meggyorsul az emberiség haladása a szocializmus felé. Bizton hisszük, hogy mind több nép tér erre az útra, a társadalmi haladás, a béke és a szocializmus teljes győzelmet arat az egész világon.

*

A beszámoló végéhez értem. Kérem, hogy a kongresszus vitassa meg és fogadja el a Központi Bizottság beszámolóját, a szervezeti szabályzat módosítását és a párt új programnyilatkozatát, a határozati javaslatot.

A Központi Bizottság kéri, hogy a kongresszus erősítse meg és fejlessze tovább pártunk eddig is követett politikai fő irányvonalát, marxista–leninista elveken alapuló gyakorlatát.

Pártunk XI. kongresszusa történelmi évforduló előtt, felszabadulásunk 30. évfordulójának előestéjén ült össze. Harminc éve vált hazánk a szovjet hadsereg felszabadító harcának eredményeképpen függetlenné és nyílt meg népünk előtt a társadalmi haladás útja. A magyar nép sohasem felejti el azt az áldozatot, amelyet a szovjet nép hozott a második világháborúban a hitleri fasizmussal vívott élethalálharcban, amelynek során

Magyarországról is kiűzte a hitlerista megszállókat és felszabadította a népet. A magyar nép élni tudott a szabadsággal. Pártunk, a munkásosztály erőit egyesítve, együtt a parasztsággal és többi szövetségesével, győzelemre vitte a szocializmus ügyét, megteremtette népünk legnagyobb történelmi vívmányát, a szocialista Magyarországot.

A három évtized alatt nagy utat tettünk meg, nagy győzelmet értünk el az új társadalmi rend megteremtésében. Felszámoltuk Magyarországon a kapitalizmust, megszüntettük az embernek ember általi kizsákmányolását. Hazánk az egykori elmaradt agrár-ipari országból fejlett nagyiparral és nagyüzemi mezőgazdasággal rendelkező ország lett. Megtörtük a régi uralkodó osztályok művelődési monopóliumát és minden eddiginél magasabb színvonalra emeltük a nép műveltségi színvonalát, a társadalom minden tagjának teljes szociális biztonságot nyújtunk. Mindezek eredményeképpen hazánk Európa egyik legelmaradottabb országából a társadalmi haladás élenjáró országainak sorába emelkedett, s népünk erőfeszítései és eredményei méltán keltenek elismerést határainkon túl is.

Felszabadulásunk közelgő 30. évfordulója alkalmából párttagságunk, népünk nevében kongresszusunk is köszönti felszabadítónkat, a Szovjetuniót, a Szovjetunió dicső Kommunista Pártját, a nagy szovjet népet.

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának különleges jelentőséget ad az, hogy a párt új programnyilatkozata ügyében is határoz. Pártunkra, mint a munkásosztály élcsapatára és társadalmunk vezető erejére hárul az a kötelezettség, hogy a ma kérdéseiről el nem feledkezve, mutassa meg a jövőbe vezető utat is. A Központi Bizottság által előterjesztett programnyilatkozat-tervezet jelzi a távolabbi célt, azokat a tennivalókat, amelyek a legközelebbi 15–20 év alatt szocialista társadalmunk további fejlődését, népünk boldogulását, hazánk további felemelkedését szolgálják.

A pártunk új programnyilatkozatában megfogalmazott feladatok teljesítésével, a fejlett szocialista társadalmat építve közelebb jutunk végső célunkhoz, a kommunizmushoz. A programnyilatkozat kidolgozását az tette lehetővé és egyszersmind szükségessé, hogy a Magyar Dolgozók Pártjának a magyar munkásosztály egységét megteremtő I. kongresszusán, 1948-ban elfogadott programnyilatkozat minden fő céljában teljesült.

Negyedszázad harcainak eredményeként kiépítettük és megvédtük a munkásosztály hatalmát, leraktuk és megszilárdítottuk a szocializmus alapjait. Most a fejlett szocialista társadalmat építjük. Mind a legközelebbi évekre szóló tennivalók, mind a párt új programnyilatkozatában összefoglalt feladatok és távlati célok eddigi politikai irányvonalunk, gyakorlati tevékenységünk megerősítését és folytatását jelentik.

Szocialista építőmunkánk hazai és nemzetközi feltételei kedvezőek. Van harcedzett pártunk, öntudatos munkásosztályunk, szorgalmas parasztságunk, tehetséges értelmiségünk. És ami a legfontosabb: olyan nép él itt a Duna–Tisza mentén, amely szilárdan elhatározta, hogy felépíti hazájában a szocialista társadalmat. Ez az elhatározás és céltudatosság adja nekünk azt a semmi mással nem pótolható erőt, ami nélkülözhetetlen további előrehaladásunkhoz.

Országépítő munkánkban nem vagyunk egyedül. Velünk vannak barátaink, szövetségeseink, s büszkén gondolhatunk arra, hogy a Magyar Népköztársaság az egyetemes emberi haladásért küzdő erők élvonalában halad.

Központi Bizottságunk biztos abban, hogy pártunk, a magyar nép az eddiginél nagyobb feladatok megoldására is képes, s el tudja érni azokat a lelkesítő célokat, amelyeket kongresszusunk most kijelöl. Eddig is volt értelme, eredménye a munkának, a harcnak, s a jövőben ez még inkább így lesz. Közös célunk, a fejlett szocialista társadalom megteremtéséért pártunk munkába, harcba hívja az ország népét, szocialista hazánk további felvirágzásának minden hívét.

VITAZÁRÓ BESZÉD A XI. KONGRESSZUSON

1975. MÁRCIUS

A Központi Bizottság beszámolója és a Központi Ellenőrző Bizottság jelentése fölötti négynapos, együttes vitában 57 kongresszusi küldött szólalt fel. Kivétel nélkül mindegyikük egyetértett a beszámolókkal és támogatta a Központi Bizottság által benyújtott kongresszusi javaslatokat. Ezért a vitában felszólalt elvtársaknak köszönetet mondok. Ebben az állásfoglalásban is kifejeződik: egyik legfőbb erőforrásunk pártunk teljes eszmei-politikai egysége.

A vita kritikus és önkritikus volt. Azzal jellemezhetnénk, hogy megfelelően értékelte az eredményeket, s szólt a hiányosságokról is. Nagy hangsúlyt kaptak a megoldandó feladatok, a megoldások módjai, a tennivalók.

A tanácskozást forradalmi szellemű elvhűség és tettrekészség jellemezte. Volt a vitának egy sajátos vonása is, amely valószínűleg minden részvevőre hatást gyakorolt: ezen a kongresszuson egy új, felnövekvő kommunista nemzedék mutatkozott be. Hozzáteszem: szépen mutatkozott be. Erről tanúskodik az örvendetesen sok fiatal felszólaló, közöttük a Bács megyei fiatal KISZ-ista elvtársnő, aki a vita első napján kért szót, majd a szolnoki színház fiatal igazgatója, aztán a vita mai napján meghallgatott székesfehérvári építőmunkás – és még hosszan sorolhatnám a példákat. Erőnk egyik forrása, hogy pártunkban összeforrottan él és együtt küzd a kommunista forradalmárok három nemzedéke.

Mély benyomást tett rám Benedikt elvtársnak, pártunk egyik alapító tagjának felszólalása. Ő egy másik stílust, a régi forradalmárok kritikus, konkrét, elvi, nyílt stílusát képviselte: megmondta, mivel ért egyet, minek örül; kifogásolta, amit nem vettek figyelembe, és általános érté-

kelést is adott. Ötvenhét év harca után is úgy állt ide elénk, mint amikor elkezdte küzdelmét a munkásosztály ügyéért. Ma is sok szó esett róla, hogy tanuljunk egymástól. Azt tudnám ajánlani, hogy tanuljuk meg a régi forradalmárok nemzedékétől ezt az ifjúi lelkesedést és tüzet!

A vita részvevőinek felszólalásuk közben biztos támaszuk volt, hogy érezhették a kongresszus helyeslését és egyetértését, és azt, hogy kongresszusunk munkáját nagy figyelemmel követte és cselekvően támogatta a magyar munkásosztály, a szocializmust építő magyar nép. Jóval több, mint ezer üdvözlő távirat, üzenet, levél érkezett a kongresszushoz, sőt az egyes felszólalókhoz is: gratuláltak és egyetértésüket fejezték ki azok, akik küldötté választották őket. Rendkívül fontos: ezek az üzenetek arról is szóltak, hogy dolgozó népünk most, a kongresszus napjaiban is új vállalásokkal és tettekkel támogatja a párt politikájának megvalósítását.

A kongresszus méltó betetőzése volt a több mint 750 000 magyar kommunista magas színvonalú tanácskozásának, amely a kongresszust előkészítő múlt évi pártcsoport-értekezleteken kezdődött, a taggyűléseken, a pártbizottságok értekezletein, majd a budapesti és a megyei pártértekezleteken folytatódott. Ezért a zárszóban legszívesebben csak annyit mondtam volna: elvtársak, már nincs mit megbeszélni, énekeljük el az Internacionálét. Többen azonban azt mondták, hogy ez talán mégsem lenne helyes. Azt hiszem, nem vállalkozhatom, s együtt sem vállalkozhatnánk arra, hogy a vitában felvetődött sok fontos témával részletesen foglalkozzunk, hiszen akkor elölről kezdhetnénk a kongresszust. Engedjék meg, hogy most, a vita befejezésekor kiemeljek néhány fontos dolgot.

Az ötnapos tanácskozáson a párt tevékenységének szinte minden területe szóba került. Úgy vélem, az első, amit a kongresszus megfelelő formában, okmányszerűen is rögzít majd, hogy népünk nagy építőmunkájának és harcának eredményeként szocialista hazánk, a Magyar Népköztársaság gazdaságilag és kulturálisan fejlett ország, amely biztos és mind jobb megélhetést nyújt a dolgozó embernek. Ez népünk legnagyobb történelmi vívmánya.

A kongresszus joggal állapíthatja meg, hogy a Magyar Népköztársaságban érvényesül a munkásosztály hatalma, amely az egész nép érdekeit fejezi ki. Ehhez hozzá szeretném tenni, hogy a munkásosztály hatalmát

szó szerint kell értenünk. Ez a hatalom, amely Magyarországon egész népünk életét irányítja, a munkásosztály hatalma! Nem egyes emberek, nem is egyes munkások, hanem az osztály hatalma. Természetesen a hatalom érvényesítéséhez, mindennapi gyakorlásához hatalmi posztok is kellenek. Nálunk e posztok jelentős részét munkások töltik be, de a hatalom nem személy szerint az övék, hanem a munkásosztályé. Ők csak megbízást kaptak arra, hogy a munkásosztály hatalmát biztosítsák, védjék és érvényesítsék. Ez nem személyes hatalmuk, hanem szolgálat!

A felszólalásokban nagyon érzékletesen kifejeződött az a nagyszerű folyamat, hogy a társadalmunk alapját alkotó szövetséges osztályok a politikai szemléletben, világnézetükben, a munkában közeledtek egymáshoz. Tovább fejlődött a történelmi feladataihoz felnőtt munkásosztály. Szövetségese, a szocializmus útjára lépett magyar parasztság eszmeileg-politikailag közeledett a munkásosztályhoz. A szocializmussal azonosult értelmiség az utóbbi években szemléletében, gondolkodásában, politikai magatartásában szintén jelentős mértékben közeledett a munkásosztályhoz.

A legfontosabb társadalmi kérdések közül két olyan témát kívánok megemlíteni, amelyek jelentőségüknek megfelelő teret kaptak a kongresszus vitájában. Az egyik: a nők helyzete társadalmunkban. Még itt, a kongresszusi teremben is érzékelhető volt, hogy a nők társadalmi helyzete az utóbbi években jelentékenyen javult. A pártnak mindent meg kell tennie, hogy helyzetük tovább javuljon. Ennek alapvető feltétele, hogy további intézkedésekkel fejlesszük az anya-, gyermek- és családvédelmet, könnyítsük tovább a háztartási munka terhét. A jövőben is nagy figyelmet kell fordítani a nők szakképzésére és az egyenlő munkáért egyenlő bért elvének hiánytalan érvényesülésére. További fontos feladatunk, hogy biztosítsuk: több nő kerüljön a vezető tisztségekbe a pártban, a tömegszervezetekben, az állami, a gazdasági, a kulturális posztokra, és minden olyan területen, ahol ez lehetséges és megvalósítható. Azért merem ilyen határozottan mondani, hogy több nőt a vezető tisztségekbe, mert sajnos, itt egyelőre nem kell tartanunk a „túlteljesítéstől". Igaz, nem kevés, amit az utóbbi négy esztendőben a nők helyzetének megjavításáért tettünk, de ezt a munkát erőteljesen és céltudatosan folytatnunk kell. Nem szabad megelégednünk az eddigi eredményekkel. Jóma-

gam ahhoz a felszólalóhoz csatlakozom, aki azt mondta: nem azért beszél a nőkérdésről, mert az Egyesült Nemzetek Szervezete határozatot hozott a nők évéről, hanem azért, mert ez társadalmunk – és hozzáteszem: szocialista forradalmunk – egyik alapkérdése. Régi marxista tétel: egy társadalom haladó jellegét megbízhatóan le lehet mérni azon, hogy milyen ott a nők helyzete. Minthogy a szocialista társadalom a leghaladóbb társadalom, ennek a nők társadalmi helyzetében is megfelelően meg kell mutatkoznia.

Szólni kívánok a szocialista ifjúság kérdéséről is. Mély meggyőződésem – és ezt a kongresszuson elhangzott vélemények alapján is állíthatjuk –, hogy a legutóbbi 4–5 esztendőben javult az ifjúság körében végzett munka. Nemcsak azért, mert megszületett az ifjúsági törvény, amelyre szükség volt, s amely számos konkrét rendelkezést ír elő, hanem azért is, mert előbbre jutottunk az ifjúság reális megítélésében.

Szeretnék itt ahhoz, a vitában megfogalmazott gondolathoz kapcsolódni, hogy az ifjúság kérdéseivel nem absztrakt módon, hanem osztálymegközelítés alapján, marxista módon kell foglalkozni. Ha nem így szemléljük az ifjúság kérdését, sehová sem jutunk. Akik ilyen kérdésekkel foglalkoznak, a rómaiaktól, a görögöktől fennmaradt több mint kétezer éves írásokból tudják: rendszerint idősebb emberek körülbelül úgy nyilatkoztak az ifjúságról, hogy „korcsosul, élvhajhász, nem tiszteli az öregeket...” A szöveg – úgy látszik – azóta sem sokat változott. A nemzedékek között a viseletet, az öltözködést, a frizurát és egyebeket illetően természetesen mindig lesznek viták, ellentétek, s lehet, hogy a nyolcvanvalahány éves ember szemében a 19 éves fiatal élvhajhász... Nekünk azonban az ifjúságot aszerint kell megítélnünk: hogyan teljesíti alapvető kötelességeit, hogyan tanul és dolgozik, hogyan foglal állást a társadalmi kérdésekben, milyen a magatartása. Gyakran látni olyasmit a fiataloknál, ami ilyen vagy olyan szempontból nem nagyon tetszik az embernek. Ha azonban valaki felmérné, hogy a kongresszusi és a felszabadulási munkaversenyben született vállalásokból és eredményekből az ifjú korosztályhoz számítók mennyit teljesítettek, azt hiszem, meglepődne, hogy milyen nagy ez a rész! Ez a döntő az ifjúság megítélésében. Nem arról van szó, hogy a hibák láttán hunyjuk be a szemünket. A pártnak, a társadalomnak, az iskolának, a munkahelynek, a családnak állandóan,

rendszeresen és megfelelően kell foglalkoznia a fiatalokkal. Azt hiszem, a saját környezetében is mindenki tapasztalhatta, hogy ha a fiatalt komolyan veszik, akkor komolyan megfelel a bizalomnak. Ha viszont eleve úgy ítélik meg, hogy nem komoly ember, akkor megmutatja: tud ő nem komoly is lenni. Itt is érvényes a kölcsönös bizalom!

Úgy vélem, ezen a téren is előbbre jutottunk, s az a feladatunk, hogy erőteljesen folytassuk az ifjúsággal való rendszeres és megfelelő foglalkozást. Az ifjúsági törvényt végre kell hajtanunk, előírásainak érvényt kell szereznünk. A neveléssel és a képzéssel el kell érnünk, hogy az új magyar ifjúság képes legyen megérteni azokat a célokat, amelyekről most a kongresszus határoz, és kész legyen azoknak a megvalósítására. Azt tartom, hogy ennek a legfőbb pedagógiai „receptje" a megbízatás, a feladat, a munka. Mindenki tudja, még a kisgyermek is milyen boldog, ha az édesanyjától bármilyen csekély megbízatást is kap, és azt teljesíteni tudja. Körülbelül így és ezáltal nő, fejlődik a gyermek, még inkább a fiatal ember. Bátran és bizalommal adjunk feladatokat a fiataloknak!

Az egyik szocialista országból nemrég küldöttség járt nálunk, és fölkereste az egyik nagyüzemünket. A látogatás során a vendégek elismeréssel mondták, hogy milyen erős kollektíva dolgozik ott. Nem nevezem meg ezt a kollektívát, nehogy a fejébe szálljon a dicsőség. De nyolc évvel ezelőtt láttam én azt a kollektívát igen gyengének is. Hogy mitől gyógyultak meg? Azok az emberek olyan nagy feladatot kaptak, hogy amikor először meghallották, majdnem elájultak. Aztán megküzdöttek a feladattal, felnőttek hozzá, és most szinte rá sem lehet ismerni erre a sokezres kollektívára.

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa harcba, munkába hív közös célunk, a fejlett szocialista társadalom építésére. Erre a nagy feladatra felkészült és érett a magyar munkásosztály forradalmi élcsapata, a Magyar Szocialista Munkáspárt, érett a munkásosztály, érett az egész magyar nép.

Fél éve vagy még korábban, mielőtt a Központi Bizottság kongresszusi irányelvei nyilvánosságra kerültek volna, különféle találgatásokat lehetett hallani, főként Nyugaton, de még nálunk is: mi lesz a Magyar Szocialista Munkáspárt politikájával? Folytatódik? Változik, nem változik? Ha igen, mi és hogyan? Nos, azt gondolom, a kongresszusi vita

világos választ adott arra, hogyan alakul a jövőben a Magyar Szocialista Munkáspárt politikájának fő irányvonala.

Az első és legfontosabb, ami már a vitából, minden felszólalt kongresszusi küldött állásfoglalásából kiviláglott: a Magyar Szocialista Munkáspárt a marxizmus–leninizmus alapján folytatja eddigi szocialista, kommunista, internacionalista, a nép érdekeinek megfelelő politikáját. S ez lesz a kongresszus legfőbb, legfontosabb döntése. Ez a politikai fő irányvonal tovább fejlődött és gazdagodott a kongresszusi előkészületek időszakában és a kongresszus munkája során is.

A kongresszus egyik szünetében alkalmam volt találkozni a meghívott közéleti személyiségek egy csoportjával, közöttük jó néhány párton kívüli szövetségesünkkel, barátunkkal és küzdőtársunkkal. A beszélgetés során szóba hoztam azokat a mendemondákat, amelyek szerint „megkeményedik" a párt vonala, meg hogy valami „új diktatúra" jön. Megnyugtattam őket: nem jön semmiféle új diktatúra, marad a régi, a proletárdiktatúra. Ennek mai gyakorlatát már körülbelül 18 éve mindenki tapasztalhatja. Az emberek ismerik, látják és tudják, hogy ez nem rossz diktatúra. Szabadon lehet benne élni, alkotni, s becsületet szerezhet magának minden tisztességes ember.

A kongresszusi vitában megfogalmazott igény, az, hogy pártunk kövesse fő politikai irányvonalát, és annak alapján folytassa és fejlessze tovább eddigi politikáját, kiegészült egy másik, nagyon határozott igénnyel: a politika egységes értelmezésének, egységes és következetes végrehajtásának követelményével. Párttagságunk, munkásosztályunk, a szocializmus minden őszinte híve, egész népünk ezt várja tőlünk.

A kongresszusi vita azt is bizonyította, hogy a Központi Bizottság a gazdasági és kulturális építőmunkáról helyes értékelést adott, és reális, megvalósítható célokat ajánlott a kongresszusnak. Mindent meg kell tennünk, hogy teljesítsük a gazdasági, a kulturális építőmunkának, az életszínvonal alakulásának 1975. évi tervét. Ismételten javasolom, hogy a kongresszus erősítse meg az új ötéves terv fő irányszámait. A részletesen kidolgozott új ötéves terv 1975 folyamán, alkalmas időben a párt illetékes szerve elé kerül. Ha a kongresszus úgy dönt, a további munka alapjai azok a kongresszusunkon is tárgyalt főbb adatok lesznek, amelyek meghatározzák az egész terv jellegét és keretét. Most tehát a döntő

feladat az idei terv megfelelő végrehajtása, mert ezzel jó alapot biztosítunk az új ötéves terv megvalósításához.

A kongresszusi előkészületek nagyon fontos eleme volt a Központi Bizottság 1974. decemberi határozata, amely gazdasági feladatainkkal foglalkozott. Az erről megjelent részletes közleményben a Központi Bizottság őszintén szólt a párttagsághoz, az ország közvéleményéhez azokról a problémákról, amelyek a világgazdaságban végbemenő új folyamatokból adódnak, s amelyek bennünket is érintenek. Ismeretes, hogy exportunk nemzeti jövedelmünknek csaknem 50 százalékát teszi ki.

Úgy vélem, a Központi Bizottságnak ez a nyilvános határozata kellő időben született meg, és segítette kongresszusi munkánkat, mert így a dolgozók e kérdéssel megfelelő komolysággal tudtak foglalkozni.

Régi kommunista mondás: a legjobb politika az elvi politika. Ezt még kiegészíthetjük azzal – és ez pártunknak gyakorlata is –, hogy a legjobb politika a nyílt, elvi politika. Minden tapasztalatunk azt igazolja, hogy nincs az a súlyos gond és probléma, amivel ne fordulhatnánk bizalommal a párttagsághoz, a munkásosztályhoz, a néphez, mert ha felnőttek módjára beszélnek az emberekkel, azt értékelik és becsülik. Annak a vezetőnek viszont, aki nem így tesz, megmondják, hogy arról beszéljen: mi a probléma, mit kell csinálni, és ne beszéljen mellé. Az emberek gondolkoztak az 1974. decemberi határozatban ismertetett problémákon, pánik nélkül, reálisan mérik fel a helyzetet és bizakodva néznek előre. Tudják, hogy ha két fő erőforrásunkra támaszkodunk: a saját hazai lehetőségeinkre – amelyeknek teljes kihasználásától még messze vagyunk – és a szocialista országok testvéri együttműködésében rejlő lehetőségekre, akkor minden feladat megoldható, biztosítható az ország további, törésmentes gazdasági fejlődése, beleértve a termelés és az életszínvonal növelését és a kulturális fejlődést is.

A politikai tanulság tehát az, hogy a reálisan felmért, tényleges helyzetről nyíltan, komolyan kell szólni az emberekhez, és akkor a válasz is megfelelő lesz. Most még összegezni sem tudnánk, hogy a Központi Bizottságnak a helyzetet őszintén ismertető 1974. decemberi határozatára hány ezer és ezer segítő szándékú cselekedet, javaslat, kezdeményezés született a dolgozó tömegek körében. Természetesen az az ember, aki műhelyben dolgozik, elsősorban annak a problémáit ismeri, s ke-

vésbé láthatja az általános összefüggéseket, ez a dolog jellegéből következik. De a sok kicsiből születik a nagy. Amit a műhelyekben, a földeken, a tervezőirodákban, ezer meg ezer helyen, ezer meg ezer kezdeményezés nyomán az emberek milliói adnak hozzá ahhoz, amit eddig elvégeztünk, az fogja megoldani – és meg fogja oldani – a problémáinkat.

A tanácskozáson nagyon sok, igen fontos gazdasági kérdés vetődött fel. Kritika is jócskán elhangzott, néha már azt hittem, hogy az ellenzék kapott szót. Szép, udvarias szavakkal ugyan, de arról beszéltek, hogy sok dolgot másképp is intézhetnénk, és igazuk van. Szóba kerültek a kohászat problémái, az élelmiszeripar összehangolt fejlesztése a mezőgazdasági termeléssel, és sok más fontos, nagy figyelmet kívánó kérdés. Ezekkel itt nem tudunk részletesen foglalkozni, de az elvtársak nyilván nem is azért vetették fel, hogy mindenre itt kapjanak választ, hanem azért, hogy tartsuk számon őket mint feladatokat és tennivalókat, és dolgozzunk a megoldásukon. A vita nagyon gazdag volt, nagyon sok jó gondolat vetődött fel, amelyekkel már holnaptól foglalkoznunk kell, amikor hozzálátunk a XI. kongresszus határozatainak a végrehajtásához.

Csak egyetlen dolgot szeretnék megemlíteni közülük. Most nagyon sokat és komolyan foglalkozunk az anyag- és energiatakarékossággal, a termelőberendezések és a munkaidő jobb kihasználásával, a jobb munkaerő-gazdálkodással. Ezekről itt, a kongresszuson is sok hasznos és jó javaslatot hallottunk. De vigyázzunk, nehogy úgy szervezzük meg az anyagtakarékosságot – már erre is volt nálunk példa –, hogy nem tesszük bele a termékbe a szükséges anyagot. A takarékosságnak az a helyes módja, ha az elpocsékolódó, a feleslegesen hulladékba kerülő, a tönkremenő anyagot minél nagyobb mértékben hasznosítjuk.

Az anyagtakarékosság semmi szín alatt se menjen a minőség rovására. Erre azért is jobban kell ügyelni, mert a termékek minősége mindinkább életbevágóan fontossá válik. Mert ugyan kinek adjuk el a nem jó minőségű árut? A kapitalista nem veszi meg, az nekünk nem osztálytestvérünk, sem ingyen, sem pénzért nem segít nekünk építeni a szocializmust. Hát akkor a szocialista osztálytestvéreinknek adjuk el? Egyébként ők sem veszik meg. A jó minőséget már mindenhol megkövetelik, s ennek minket is jobb munkára kell ösztönöznie.

A kongresszus vitájában a közgondolkodással kapcsolatos kérdések is szóba kerültek. A szocialista közgondolkodás nálunk komoly teret hódított; nem egyenletesen, nem mindenütt egyformán, de feltétlenül fejlődött.

A közgondolkodásban azonban néha előbbre vagyunk, mint a fogalmak használatában. Ezeket még hozzá kell igazítani a tényleges fejlődéshez. Ilyen például a „dolgozók és a vezetők" kifejezés. A „vezető" mellé megfelelő szópárt kell használni, például azt, hogy „beosztott". Hiszen nálunk a vezető is dolgozó, ha becsületesen látja el azt a feladatot, amit rábíztak.

A szocialista Magyarországon a munkásnak van a legnagyobb társadalmi rangja. De ehhez nyomban hozzáteszem: ezt én nemcsak a munkásra értem, hanem a termelőszövetkezetekben vagy máshol becsületesen dolgozó ember előtt is megemelem a kalapomat. Ahhoz, hogy a mi rendszerünk, társadalmunk működhessék, mindenütt becsületes, dolgozó emberekre van szükség. Hogy azután kit nevezünk annak, a fogalmak használatát még meg kell tanulnunk.

Több felszólaló foglalkozott pártunk, kormányunk nemzetközi tevékenységével. Kongresszusunkon is kifejeződött, hogy pártunk, kormányzatunk nemzetközi tevékenysége változatlanul a szocializmus, a nemzeti függetlenség, a béke ügyének szolgálatában áll. Nemzetközi kapcsolatainkban a legfontosabb a Szovjetunióval való együttműködésünk. A Szovjetunióval, a szocialista országokkal, a nemzetközi munkásosztállyal, a haladás és a béke erőivel közös fronton lépünk fel a közös ügyért, a haladás ügyéért, a béke fenntartásáért és megszilárdításáért.

Ugyanakkor azt is szeretném hangsúlyozni, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének hívei vagyunk. Külügyminiszterünk felszólalásában beszélt arról, hogy a békés egymás mellett élés elvének alapján építjük kapcsolatainkat valamennyi fejlett tőkésországgal, amely erre készséget mutat. Ez politikánknak fontos és szükséges eleme, ezzel is a haladás ügyét akarjuk szolgálni. Jelenleg az európai biztonsági értekezlet eredményes befejezéséért munkálkodunk. Véleményünk szerint ennek megértek a feltételei. Mindent meg kell tennünk, hogy az európai biztonsági értekezlet eljusson a helsinki befejező állomásig. Azért is tekintjük most ezt az első és közvetlen feladat-

nak, mert mély meggyőződésünk: a világ érdekei is megkövetelik, hogy Európában biztonságosabb, szilárdabb béke uralkodjék.

Szeretnék szólni népünk történelmi útjáról és a jövőről. Az ifjúsági mozgalom, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség március 15-ét, március 21-ét és április 4-ét forradalmi napként tartja számon. A fiataloknak igazuk van. Az 1848–1849-es szabadságharc osztálycélja – ne felejtsük el, akkor még a jobbágyság intézménye is megvolt – a polgári egyenlőség és a nemzeti függetlenség kivívása volt. Ez a forradalom elbukott. De eszméit tisztelnünk, őriznünk kell, mert abban a korban kifejezte a magyar nép, a nemzet érdekeinek megfelelő törekvéseket, sőt Marx és Engels értékelése szerint egyúttal az európai népek harcát is szolgálta.

1919. március 21-e, a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása osztálycéljaiban már meghaladta 1848-at, mert a munkásosztály felszabadítását, a kapitalista kizsákmányolás, a feudális rendszer szétzúzását tűzte célul. Az 1919-es Tanácsköztársaság Vörös Hadserege nemzeti ügyért és célért, a magyar nemzet függetlenségéért és szabadságáért is harcolt.

Április 4-e felszabadulásunk napja. Miután Kelet-Európa országai a háború menetétől függően, különböző időpontokban szabadultak fel, szélesebb, nemzetközi összefüggésben a mi évfordulónk napja is egybefonódik a hitleri fasizmus fölött aratott történelmi győzelem dátumával, május 9-ével, amikor megemlékezünk a győzelem fő kivívójának, a a Szovjetuniónak, a szovjet népnek mérhetetlen áldozatairól.

A hitleri fasizmus megsemmisítése új korszakot hozott nemcsak a magyar nép és nemcsak Kelet-Európa, hanem egész Európa és az emberiség történelmében. Mert ha a fasizmus uralmon maradhatott volna, sötét korszak várt volna az emberiségre.

Ami május 9-ét, a győzelem napját illeti: a volt uralkodó osztályok bűnei miatt a horthysta Magyarország a hitleri fasizmus csatlósa volt. De azt hiszem, nyugodtan elmondhatjuk: a hitleri fasizmus felett aratott történelmi győzelemnek a magyar nép is nyertese. Népünk becsületéért Európa sok hadszínterén harcoltak magyar kommunisták, hazafiak, partizánok. A fasizmus leverésével népünk elnyerte szabadságát, nemzeti függetlenségét, megnyílt előtte a társadalmi fejlődés szabad útja.

1975. április 4-én méltóképpen megemlékezünk Magyarország teljes

felszabadulásának 30. évfordulójáról, május 9-én pedig a hitleri fasizmus fölött aratott történelmi győzelemről. A dicsőséges szovjet hadsereg 30 esztendővel ezelőtt saját barlangjában szétzúzta, megsemmisítette, fegyverletételre kényszerítette a fasiszta fenevadat. Azóta 30 esztendő telt el és még mindig azért harcolunk, hogy Európában béke, biztonság legyen.

Ez a történelmi utunk. Jövőnket a párt programnyilatkozata körvonalazza. Ennek a lényege a fejlett szocialista társadalom építése, a haladás végcélunk, a kommunizmus felé. Az élcsapatnak az a kötelessége, hogy utat mutasson. Tudnunk kell azonban, hogy az élcsapat előre sem szaladhat, nem szakadhat el a főseregtől, mert akkor senkit sem vezetne, nem volna élcsapat, de hátul sem kulloghat.

A párt utat mutat új programnyilatkozatában. Hirdetnünk, magyaráznunk kell programunkat, s hogy megvalósíthassuk, meg kell nyernünk hozzá a munkásosztály, az egész nép támogatását. Nagyon fontos, hogy az emberek ne muszájból vagy illendőségből, hanem meggyőződésből értsenek egyet a programnyilatkozattal. A párt azért javasolja ezt az utat, mert becsülettel, tisztességgel, a legtisztább szándékkal akarja szolgálni a dolgozó nép, a magyar nemzet ügyét.

Magyarországon nincs antagonisztikus osztályellentét, mert a kapitalistákat és a földesúri osztályt a nép megdöntötte. Ma csak szövetséges dolgozó osztályok vannak. Szövetségünk egészségesen működik, fejlődik, osztályszövetségként is, és a párttagok és a pártonkívüliek szövetségeként is. S ha minden szövetségest megkérdeznénk, hogy szocializmust akar-e, mind meggyőződéssel mondaná, hogy igen. De nem mindenkinek egyformán sürgős. Itt van a különbség. A szövetségesek között mindig téma – s az is kell hogy legyen – a szocialista forradalom fejlődésének üteme. A párt a szocialista forradalom soron levő feladatait csak úgy tudja meghatározni, ha reálisan ítéli meg a helyzetet, az előrehaladás objektív és szubjektív feltételeit.

A magyar munkásosztály politikai erőit egyesítő, 1918 óta élő és harcoló kommunista, marxista-leninista élcsapat mindig akkor lépett előre történelmi útján, amikor együtt haladt a tömegekkel. Ez a mi nagy történelmi tapasztalatunk.

Az elmúlt 18 esztendőben nem sajnáltuk a fáradságot, az időt, a

türelmet, hogy gondolatainkat megmagyarázzuk szövetségeseinknek. Előbb meggyőztük az embereket, s csak azután hajtottuk végre határozatainkat. Ezért nyugszik szilárd alapokon szocialista rendszerünk minden pillére. A Magyar Szocialista Munkáspárt mindig együtt fog haladni a tömegekkel. Vannak nagyon jó jelszavaink, köztük az, hogy „a párttal, a néppel a népért". Tudnunk kell, hogy – próbálkozzunk bár a legjobb szándékkal – akarata ellenére senkit sem boldogíthatunk. Előbb annak az útnak a helyességéről kell meggyőznünk az embereket, amelyre hívjuk őket, s el kell érnünk, hogy kövessenek bennünket. Jó példák vannak arra, hogy ez lehetséges, helyes és szükséges. Jól meg kell nézni az utat és úgy előremenni, hogy ha a haladás néha talán valamivel lassúbb is, mint ahogyan szívünk szerint szeretnénk, de mindig előre lépjünk, és sem a pártnak, sem a népnek ne kelljen visszalépnie.

A Központi Bizottság szilárd meggyőződése, hogy a programnyilatkozatban vázolt, jövőbe mutató úton, a munka jó tapasztalataival fölfegyverkezett párt, a munkásosztállyal, a néppel összeforrva, a kölcsönös bizalmat erősítve haladhat előre. A cél tehát szép, az út helyes. Mindent meg kell tennünk, hogy a programnyilatkozatban megfogalmazott célok valóra váljanak. Tudjuk, hogy a szocializmus becsületes hívei annyit dolgoznak, amennyi erejükből telik. Azt tanácsolhatjuk, hogy ne a munka mennyiségét növeljék, hanem a minőségét javítsák, mert ez is gyorsítja a fejlődést. Imitt-amott pedig még vannak, akik nem dolgoznak. Őket győzzük meg arról, hogy dolgozni kell!

Még egyszer megköszönöm a küldötteknek azt a támogatást, amit a két beszámolóhoz és a kongresszusi okmányokhoz fűzött felszólalásaikban nyújtottak. Megköszönöm a programnyilatkozatot és a határozati javaslatot szerkesztő bizottság tagjainak, amit munkánk megkönnyítéséért végeztek.

A tisztelt kongresszustól kérem, hogy a Központi Bizottság beszámolóját, a Központi Ellenőrző Bizottság jelentését, a szervezeti szabályzat módosítására tett javaslatot, a programnyilatkozat-tervezetet és a határozati javaslatot fogadja el.

NYILATKOZAT
A SZOVJET RÁDIÓNAK ÉS TELEVÍZIÓNAK

1975. ÁPRILIS

Riporter: Engedjék meg, hogy az önök nevében is köszönetet mondjak Kádár János elvtársnak, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága első titkárának ezért a találkozóért, amelyre Magyarország felszabadulása 30. évfordulójának előestéjén került sor.

A szovjet emberek tudják, hogy a magyar nép úgy emlékezik vissza 1945. április 4-re, mint évezredes történelme legnagyobb és legfontosabb fordulatának napjára. Ön, Kádár elvtárs, többször szólt már arról, hogy ezen a napon Magyarország felszabadított dolgozói előtt megnyíltak a lehetőségek a legigazságosabb társadalmi rend létrehozására. Az Ön véleménye szerint az elmúlt 30 évben mennyire tudtak élni ezekkel a lehetőségekkel?

Kádár János: 1945. április 4-e a magyar nép életében sorsdöntő nap volt. Teljes joggal mondjuk, hogy ezzel a nappal népünk történelmének új szakasza kezdődött el. Ezért mondjuk azt is, hogy ennek a napnak minden évfordulója a magyar nép legnagyobb nemzeti ünnepe. Hogy ez sorsforduló volt – azt nagyon sokféle módon bizonyíthatjuk és látható mindenki számára. 1945. április 4-e előtt a magyar nép a Hitler-fasiszta megszállók igáját nyögte. Ezen a napon, amikor a diadalmas szovjet Vörös Hadsereg Magyarország területéről kiűzte az utolsó Hitler-fasiszta megszálló katonát is, népünk visszanyerte nemzeti függetlenségét.

Az azóta eltelt 30 esztendőnek nagyon fontos eredményei vannak. Talán a legáltalánosabb az, hogy az ország, amelyben a nép újból meglelte saját honát, a háború befejezésekor romhalmaz volt; ma új, újjáépült és szebb ország van ezen a földön, mint valaha volt. Óriási munka van emögött. A munkásosztály, a munkásosztály élcsapata, marxista–leninista forradalmi pártja utat mutatott a népnek, a nép megértette a

feladatokat, követte és támogatta az ajánlott utat. Ezen az úton sikerült először a romokat eltakarítani, és az országot újból felépíteni, megalapozni a további fejlődés lehetőségeit és feltételeit.

Az építés területén olyan nagy eredményeink vannak, hogy szinte nehéz is összehasonlítani azzal, ami Magyarországon korábban volt. Számításainkban 1938-at tekintjük az úgynevezett utolsó békeévnek, s ehhez mérjük az építésben elért eredményeket. 1938-hoz viszonyítva Magyarország nemzeti jövedelme ötszörösére, az ipari termelés tízszeresére emelkedett, s a mezőgazdaság is – ahol tudvalevőleg a fejlődés üteme mindig lassúbb – nagyon szép eredményekkel dicsekedhet. A magyar mezőgazdaság ma körülbelül 10–12 százalékkal kisebb szántóterületen és fele annyi munkaerővel, mint amennyi korábban ebben a gazdasági ágazatban dolgozott, 60 százalékkal többet termel. Így lehetne a példákat folytatni: az építés területén, de más területen is nagyon nagy és szép eredmények vannak. A művelődés és a kultúra területén is óriási utat tett meg népünk. A magyar nép korábban – ahogy ezt a mi nagy szellemi vezetőink kifejezték – a művelődés sáncaiból ki volt zárva, s különösen ki voltak zárva a dolgozó osztályok, a munkások, parasztok gyermekei. Azóta nyolcosztályossá vált az általános iskola, s ezt az adott korosztály elvégzi; középiskolai képzésben a korosztálynak több mint fele részesül, sőt 70 százalék körül jár ez az arány, s a főiskolai-egyetemi végzettség aránya is nagyon nagy mértékben megnövekedett. Ha tisztán csak az egyetemek-főiskolák nappali hallgatóit vesszük, akkor kereken nyolcszoros jelenleg a főiskolai hallgatók száma, mint korábban volt, s ezen belül – ami nem kis dolog – a fizikai munkát végző munkások és parasztok gyermekei a főiskolai hallgatóknak körülbelül 45 százaléka. Úgyhogy népünk gyarapodott, az ország gyarapodott mind a termelőberendezésben, mind a műveltségben, a kultúra területén.

Az életszínvonal is jelentősen emelkedett. Ha 1950-et veszem alapul, akkor említésre érdemes, hogy a munkások és alkalmazottak reálbére 1950–1974 között 130 százalékkal emelkedett. De nem szaporítom ezeket a példákat, ezeket ismerjük, ezeket közvéleményünk is ismeri, és nagyon sokat a szovjet közvélemény is tud ezek közül.

Végül azzal szeretném a 30 év eredményeit összegezni, amit a Magyar Szocialista Munkáspárt most befejeződött XI. kongresszusa kimondott:

népünk legnagyobb eredménye, hogy ahol korábban, a felszabadulás előtt a Horthy-fasiszta burzsoá-földesúri rendszer diktatúrája volt, ott ma a nép hatalmát megtestesítő munkáshatalom van. Összegezve úgy mondhatjuk, hogy a 30 év legnagyobb eredménye, a magyar nép eddig ismert történelmének legnagyobb vívmánya maga a Magyar Népköztársaság!

Riporter: Ha a naptárt nézzük, akkor Magyarország 1945 óta a fejlett szocialista társadalom felé vezető útnak mintegy a kétharmadát tette meg. A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusán elfogadott programnyilatkozatban az áll, hogy ezt a társadalmat a következő 15–20 évben felépítik. Az első titkár elvtárs véleménye szerint milyen lényeges társadalmi változások szükségesek még e cél eléréséhez?

Kádár János: Pártunk XI. kongresszusa abban a helyzetben volt, hogy kimondhatta: jelenleg nálunk a fejlett szocialista társadalom építése folyik; abban a helyzetben volt, hogy kibocsáthatott egy programnyilatkozatot, amelyben jelzi a legközelebbi 15–20 év fejlődésének útját és céljait. Ez nagy jelentőségű dolog. Hogy a fejlett szocialista társadalom építésének kétharmadánál tartunk, ezt így talán nem mondhatnánk. Kétségtelen tény, hogy népünk már a fejlett szocialista társadalom építésének útjára lépett, és ezen az úton kell hogy járjon a legközelebbi 15–20 esztendőben is.

Hatalmas munka áll mögöttünk, nagyon nagyok az eredmények. Ezek az eredmények biztos, szilárd kiindulópontot adnak a legközelebbi 15–20 esztendő munkájához, de az előttünk álló tennivalók sem csekélyek. Olyan célokat jelöltünk meg például a gazdasági építés területén, hogy 15–20 év alatt a nemzeti jövedelmet a jelenleginek két-két és félszeresére, az ipari termelést két és fél-háromszorosára, a mezőgazdasági termelést másfél-kétszeresére kell emelni. Maguk ezek a számok mutatják, hogy nagy feladatok várnak ránk, a szocializmust építő magyar népre. De a Központi Bizottság, amely ezt a javaslatot kidolgozta, s maga a kongresszus is, felelősen mérlegelte a helyzetet, és amennyire emberileg lehetséges, reális célokat tűzött ki elénk. De ahhoz, hogy azt mondhassuk, hogy sikerrel haladunk előre a fejlett szocialista társadalom építésének útján, nem elegendő a materiális fejlődésről szólni; ennek nagyon fontos része a képzettség, a műveltség terén kitűzött cél, amelynek eléréséhez szintén jók a feltételeink. És nagyon fontos még külön hangsúlyoznom, hogy a

közgondolkodásban is tovább kell haladnunk előre. A magyar nép ma teljes egyetértéssel támogatja a szocialista társadalom, a fejlett szocialista társadalom építését, gyorsan fejlődik a közgondolkodás is, de egész népünknek sajátjává kell tennie a jelszót, amelyet a köztudatba a szocialista brigádmozgalom vezetett be, hogy szocialista módon kell élni, dolgozni és tanulni nálunk mindenkinek.

Megemlítem azt is, hogy bár a fejlett szocialista társadalom építésének külső, nemzetközi feltételeit nem mi egyedül határozzuk meg, de mi is ott vagyunk a küzdőtéren. Bízunk benne, hogy 15–20 esztendő alatt a világfejlődés is olyan irányban halad, a nemzetközi környezet olyan lesz, ahol uralkodóvá válik a népek barátsága és a tartósabb, biztosított béke. Mi ebben bízunk, ezért küzd a párt és ebben a harcban – ezt nyugodtan mondhatjuk – egyetért velünk és támogat a nép.

Riporter: Kádár elvtárs véleménye szerint miben látja majd a dolgozó ember a fejlett szocialista társadalom lényegét?

Kádár János: Erre csak röviden szeretnék egy-két gondolatot felvetni, hiszen a fejlett szocialista társadalom most van alakulóban és születőben, és az ennek megfelelő közgondolkodás is, pontos megítélés is alakul és fejlődik. Úgy gondolom, a dolgozók számára az a legfontosabb, hogy a fejlett szocialista társadalom magasabb szintű, a jelenlegit meghaladó, szilárd gazdasági alapot, magasabb életszínvonalat, szélesebb körű, általánosabb és magasabb tudást, képzettséget, műveltséget jelent. De mindez még kevés. Bízom abban, hogy közvéleményünk, népünk fiai és leányai a legszélesebb körben mindinkább megértik és felismerik, hogy a fejlett szocialista társadalom olyan társadalom lesz, amely az egyenlőségnek új fogalmát fogja magával hozni, azaz minden embernek egyenlő feltételei lesznek a boldoguláshoz, amely majd az ember tiszteletét és méltóságát hozza magával, ahol nyoma sem lesz az emberek megalázásának. Olyan társadalom lesz, amely meg fogja hozni az osztályok közeledését, a fizikai és a szellemi munka közötti lényeges különbségek megszüntetését és az egyéniség szabad kibontakozását is.

Mi így képzeljük el az előttünk álló 15–20 esztendő nagy munkáját és annak eredményét. Mélyen meg vagyunk győződve arról, hogy ez a társadalom, amely így kirajzolódik előttünk, megfelel a munkásosztály

történelmi céljainak, minden dolgozó osztály érdekének, népünk különb, szebb jövendőjét és nemzeti boldogulásunk egyedüli útját fejezi ki.

Riporter: Hogyan értékeli Ön, első titkár elvtárs, a Szovjetunió Kommunista Pártjával, hazánkkal kialakult kapcsolatokat és az együttműködés távlatait?

Kádár János: Szeretném ezzel kapcsolatban megemlíteni, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártjának és a magyar munkásosztály élcsapatának, a Magyar Szocialista Munkáspártnak a viszonyát és barátságát az jellemzi, hogy a történelem során soha nem volt ellentét és összeütközés közöttük. A mi két marxista pártunk mindig internacionalista kapcsolatban volt és együtt küzdött közös céljainkért. Ami országaink – a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság – barátságát és együttműködését, népeink barátságát és együttműködését illeti, ez a barátság eredeti módon született és kedvező módon alakult a továbbiakban. A történelmi előzmények között e nagy barátság forrásaként meg kell említenem az oroszországi polgárháború korszakát, amikor az ott-tartózkodó közel 100 000 magyar internacionalista belépett a születő Vörös Hadseregbe, a vörös osztagokba, és orosz és más, ottani nemzetiségű testvéreivel együtt harcolt a szovjethatalomért abban a mély meggyőződésben, hogy ezzel saját népünk boldogulásáért is harcol.

Ugyanennek a másik oldala az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság hősi korszaka volt, amikor, ha rövid ideig is, de fennállott az a helyzet, hogy a Szovjetunió mellett létezett egy Magyar Tanácsköztársaság, s együtt harcoltak, egy célt hirdettek, mint ahogy azt Lenin ismert üdvözlete olyan nagyszerűen és szépen fejezi ki. Ez a történelmi forrása népeink barátságának, országaink együttműködésének. Az újabb keletű: a Szovjetunió felszabadította Magyarországot és megnyitotta a magyar nép előtt a fejlődés útját. A magyar nép nem felejti el azokat az áldozatokat, amelyeket a szovjet nép hozott a magyar nép szabadságáért is, ami teljesen új, kedvező feltételeket teremtett népünk fejlődéséhez. Ez is erős és maradandó tényezője népeink barátságának, testvériségének és együttműködésének. Az elmúlt 30 év alatt itt is nagy fejlődés volt. Elmondhatjuk, hogy amikor Magyarországon megszületett a munkáshatalom a fordulat évében – ahogy mi nevezzük –, 1948-ban, és megkezdődött a szocializmus alapjainak lerakása, attól kezdve szocialista együttműködést valósítottunk

meg és bontakoztattunk ki, nagyon széles arányban és nagymértékben. Úgyhogy merem mondani, történelmi barátságunk valóban történelmi, sok tehertételt és próbát kiállt, erős barátság, amelyet elpusztítani senki nem fog tudni. Ezt nagyon szépen kifejezte most a párt XI. kongresszusa, ahol nagy örömünkre a Szovjetunió Kommunista Pártjának küldöttségét a magyar nép igaz barátja, a szocializmus és a béke ügyének világszerte ismert kitűnő, kimagasló harcosa, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs vezette. Az ő felszólalása és fogadtatása a kongresszuson hangulatilag, politikailag, elvileg nagyszerűen demonstrálta a mi felhőtlen és megbonthatatlan barátságunkat.

Az Ön előbbi kérdésére válaszolva próbáltam érzékeltetni, hogy mit hozott Magyarország felszabadulásának 30 évvel ezelőtti napja, 1945. április 4-e. Most vissza kell kanyarodnom ahhoz, s el kell mondanom, hogy a magyar nép történetébe még egy új dolgot hozott a felszabadulás napja: a Szovjetunió barátságát, azt, hogy a Szovjetunió az új Magyarországot elismerte, egyenjogú partnerének tekintette, és azóta is így dolgozunk együtt.

Régen voltak Magyarországon olyan kesergések, olyan nosztalgiák, hogy „a magyar nép nem germán nép, nem szláv nép, árva nép, egyedül van". Ez a történelmi sorsforduló véget vetett ennek is. Mert itt mi nem a vért misztifikáljuk, hogy miféle származás szerinti rokonságról van szó, egy új testvériség lépett ennek helyébe. Magyarország ma nem egyedül áll, a nép nem elszigetelt, hanem hatalmas barátai és szövetségesei vannak és testvéri viszonyban áll a kommunizmust építő nagy szovjet néppel, a szocializmust építő többi néppel, és ez az új testvériség örökre összeköti népeinket és közös úton vezérli. Úgyhogy ezért az elismerésért és barátságért mi a Szovjetuniónak – mind a pártnak, mind a szovjet államnak, mind a nagy szovjet népnek – hálásak vagyunk, s igyekszünk megfelelni annak, amit együtt várunk ettől a barátságtól.

Riporter: Kádár elvtárs, nem osztaná-e meg a szovjet hallgatókkal és nézőkkel a náci Németország felett aratott győzelemhez és Európában a második világháború befejezéséhez fűződő gondolatait?

Kádár János: A Hitler-fasizmus feletti győzelem napja, május 9-e fordulatot hozott az emberiség történetébe. Mi magyarok, akik 25 éven át, hogy úgy mondjam, a horthysta fasizmus igája alatt nyögtünk, ez a saját

fasisztáink igája volt, a második világháború menetében megismertük a hitleri fasiszta elnyomást is. Európa minden népe megismerte, hogy mi az a hitleri fasizmus, s ha egy pillanatra felidézi az ember, akkor csak olyan szavakat talál rá, hogy ha a hitleri fasisztáknak sikerül felülkerekedniük, egy új középkort hoztak volna Európára és talán az emberiség történetébe. A második világháború koalíciós erőinek nagy történelmi érdeme, hogy a hitleri fasizmust, Európa és a világ népeinek halálos fenyegetését a háborúban megtörték és szétzúzták. Ezen belül kiemelkedő és minden méltatást megérdemel a Szovjetunió szerepe, a szovjet nép, a szovjet hadsereg hősi áldozatvállalása, mert mi, európaiak nagyon jól tudjuk, hogy a hitleri fasizmus elleni háború fő terhét a Szovjetunió viselte. Győzelmüket, ami mindenekelőtt a szovjet nép győzelme, de az összes antifasiszta erők győzelme is, ma is szívből köszönti és nagyon nagyra értékeli a szabadságot szerető egész emberiség. Mi önökkel együtt ünnepelünk. Magyarország balsorsa volt, hogy a régi hitvány uralkodó osztály gyászos működését azzal fejezte be, hogy belevitte az országot a hitleri fasiszták oldalán a háborúba. De a magyar nép ma elmondhatja, hogy a hitleri fasizmus ellen harcolóknak és a Szovjetuniónak köszönhetően e nagy győzelemnek nyertese a magyar nép is, mert nemzeti függetlensége birtokában szabadon él, a fejlett szocialista társadalmat építi, úgyhogy szívünk minden örömével, minden gondolatunkkal együtt fogjuk ünnepelni május 9-ét, a győzelem e nagy napját a szovjet néppel és minden haladó emberrel.

Riporter: Nagyon köszönöm.

Kádár János: Én is megköszönöm Önöknek az alkalmat, hogy módom nyílott néhány szót szólni a mi nagy nemzeti ünnepünk fontos kérdéseiről. Szívből üdvözlöm a televízió nézőit, a rádió hallgatóit, és én is szeretném kifejezni legjobb kívánságainkat a kommunizmust építő nagy szovjet népnek, dicső fővárosának, Moszkvának. Szívből kívánjuk, hogy a szovjet nép érjen el új és új, az eddigieknél még nagyobb sikereket a kommunizmus építésében, boldog legyen és békében élhessen. Köszönöm az alkalmat.

Pártélet, 1975. május.

VÁLASZ
AZ OGONYOK KÉRDÉSEIRE

1975. ÁPRILIS

Kérdés: A szocialista építés milyen sikereivel köszönti a magyar nép felszabadulásának 30. évfordulóját?

Válasz: Az idén, 1975. április 4-én már 30 éve annak, amikor a szovjet hadsereg, kiűzve hazánk területéről a hitleri fasiszta megszállókat, felszabadította a magyar népet, és megnyitotta előtte az önálló, független nemzeti fejlődés útját. Most elmondhatjuk: a magyar nép élni tudott a felszabadulás adta lehetőséggel. A magyar munkásosztály, a magyar nép legnagyobb történelmi vívmánya a szocializmust építő, szabad és független Magyar Népköztársaság.

A 30 év alatt megtett utat áttekintve, hazánk olyan változásokon ment keresztül, amelyek gyökeresen átalakították politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális arculatát. Munkásosztályunk, népünk felszámolta a régi burzsoá, földesúri rendet, és kivívta, megingathatatlanná tette a munkásosztály hatalmát, a proletárdiktatúrát.

A magyar dolgozók a romokból nemcsak újjáépítették az országot, hanem önfeláldozó munkával új, szocialista népgazdaságot teremtettek, amelynek nemzeti jövedelme 1974-ben majdnem ötször annyi volt, mint 1938-ban. Kifejlesztették a szocialista ipart, amely ez idő alatt megtízszerezte termelését. Felépítették az új üzemek, gyárak sokaságát; új szocialista városok születtek. A félfeudális nagybirtokrendszer felszámolásával a föld azé lett, aki megműveli. Parasztságunk 15 évvel ezelőtt, a termelőszövetkezetek létrehozásával, a szocialista fejlődés útjára lépett, és szövetkezeteink eredményei ékesen bizonyítják a szocialista nagyüzemi gazdálkodás fölényét. A magyar mezőgazdaság ma fele annyi munkaerővel, mint 1938-ban, 60 százalékkal többet termel. A felszabadulás óta eltelt 30 év gazdaságépítő munkájának legfőbb eredménye, hogy hazánk köze-

pesen fejlett agrárországból szocialista iparral és mezőgazdasággal rendelkező ország lett, és belátható távlatban a gazdaságilag fejlett államok sorába emelkedik.

Kulturális forradalmunk az elmúlt 30 évben szélesre tárta a tanulás, a művelődés kapuit a dolgozók nagy tömegei előtt. Egyetemeinken, főiskoláinkon ma több mint százezer hallgató tanul, szemben a felszabadulás előtti alig tízezerrel, s a hallgatók több mint 40 százaléka munkás- és parasztszülők gyermeke. Könyvkiadásunk egyetlen év alatt több mint két és félszer annyi könyvet ad ki, több mint hétszer annyi példányban, mint 1938-ban.

A gazdasági és a kulturális fejlődés nyomán alapvetően megváltoztak népünk életkörülményei. Még alig több mint 30 évvel ezelőtt a horthysta fasizmus diktatúrája alatt Magyarország Európa egyik legelmaradottabb országa volt, a dolgozó népet a nélkülözés, a nyomor tizedelte, hazánkat a „hárommillió koldus országának" nevezték. Az élet a felszabadulást követően gyökeresen megváltozott, és azóta is gyorsan javul. 1950 és 1974 között az egy főre jutó reáljövedelem csaknem megháromszorozódott. A felszabadulástól napjainkig mintegy másfél millió család, a lakosságnak több mint 40 százaléka költözött új lakásba. A társadalombiztosítás, amely 1938-ban csak a lakosság 38 százalékára terjedt ki, ma az egész lakosságot szolgálja. Az elmúlt 30 évben végzett munkát dicséri, hogy a magyar dolgozók ma létbiztonságban élnek, életkörülményeik javulnak, és bizakodva nézhetnek a holnap elé.

A szocialista Magyar Népköztársaság a nemzetközi életben is elfoglalta az őt megillető helyet, és becsülete van a haladó emberek előtt. Hazai fejlődésünk és elvi külpolitikánk eredményeképpen Magyarország, a szocialista államok közösségének tagjaként harcol a nemzetközi küzdőtéren a szocializmusért és a békéért. Egyre szélesebb kapcsolatok fűzik a világ különböző államaihoz. Nemzetközi tevékenységünkben továbbra is a szocializmus, a kommunizmus ügyének szolgálatára, a népek demokratikus szabadságmozgalmának támogatására, a béke megszilárdítására törekszünk.

A magyar kommunisták 1975. április 4-én, a felszabadulás 30. évfordulóján tiszta lelkiismerettel állhatnak népünk és a nemzetközi munkásosztály elé. Pártunk 30 évvel ezelőtt az újjászületés irányító és lendítő

ereje volt és ma is a társadalom eszmei és politikai vezetője, a nép érdekeinek legkövetkezetesebb harcosa, szolgálója.

Szabad, szocialista fejlődésünk 30 éves mérlegét megvonva, kérkedés nélkül, de a magyar munkásosztály, a dolgozó nép munkája iránt érzett megbecsüléssel, büszkén mondhatjuk: a szocialista építés ezen évtizedeiben népünk többet kapott emberségből, jogból, anyagi javakból és szellemi értékekből, mint a magyar állam évezredes történelmében bármikor.

Amikor az 1945. április 4-e, hazánk teljes felszabadulásának napja óta elért történelmi eredményeinkre tekintünk, az első gondolatunk a soha el nem múló hála azok iránt a szovjet hősök iránt, akik életüket adták szabadságunkért, és az őszinte köszönet a szovjet népnek azért a testvéri segítségért, amelyet a magyar népnek a 30 év harcaiban és országépítő munkájában nyújtott. A magyar nép arra törekszik, hogy a szovjet nép lássa: az áldozat nem volt hiábavaló, és a barátságot nem méltatlanra pazarolta.

Kérdés: Ez év márciusában lezajlott a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa. Milyen jelentőségük van a kongresszusi határozatoknak Magyarország továbbfejlődése szempontjából, a szocializmus és a kommunizmus útján?

Válasz: Pártunk XI. kongresszusa nagy jelentőségű esemény a magyar kommunisták, egész népünk életében. Értékelte pártunknak a X. kongresszus óta végzett munkáját, s ezen keresztül képet adott hazánk elmúlt, közel ötesztendős fejlődéséről. A tapasztalatok alapján megerősítette a Magyar Szocialista Munkáspárt eddigi politikáját, amely nemcsak a párt, hanem az egész ország számára biztosítja a jövőben is a marxista–leninista elvekre épülő, töretlen szocialista fejlődés feltételeit.

A kongresszus meghatározta azokat a feladatokat, amelyek a következő öt évben pártunk, egész népünk előtt állnak. A tennivalók egyértelműen mutatják, hogy a magyar társadalom lelkesítő programja a következő években is a szocializmus teljes felépítésének folytatása. Népünk határozottabban kíván haladni végső célunk, a kommunizmus irányába. Ennek érdekében erősítjük a munkásosztály hatalmát, a párt vezető szerepét, tervszerűen fejlesztjük népgazdaságunkat, növeljük a marxizmus–leninizmus befolyását, mindezzel erősítjük társadalmunk szocialista jellegét, és még aktívabban tevékenykedünk internacionalista külpolitikánk meg-

valósítása érdekében. Pártunk a nemzetközi kommunista mozgalom harci osztagaként, hazánk a Magyar Népköztársaság, a Varsói Szerződés szervezetének, a KGST-nek, a szocialista országok közösségének tagjaként vállt vállnak vetve, igaz barátaival szoros egységben küzd a jövőben is a haladás, a szocializmus, a béke nagy ügyéért.

A kongresszus betöltötte hivatását: kijelölte politikánk fő vonalát, útmutatásai nyomán magabiztosan haladhatunk előre tovább a lenini úton.

Kérdés: Mit üzen Kádár elvtárs a szovjet népnek?

Válasz: 1975. április 4-e, legnagyobb nemzeti ünnepünk alkalmából köszöntöm felszabadítónkat, a testvéri Szovjetuniót. Őszinte szeretettel és tisztelettel üdvözlöm barátainkat, a szovjet dolgozókat, és tiszta szívből kívánok nekik újabb nagy sikereket a kommunizmus építésében.

Népeink harcokban edződött barátsága minden magyar kommunista, egész társadalmunk féltett kincse. Pártunk, kormányunk, népünk állandó törekvése, hogy Magyarország és a Szovjetunió, a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Szovjetunió Kommunista Pártja közötti testvéri barátságot, együttműködést még erősebbé tegye. A magyar nép céljai elérésének legbiztosabb záloga, hogy a szovjet néppel közös eszménk, a marxizmus–leninizmus zászlaja alatt, együtt járjuk a történelem országútját a szocializmus, a kommunizmus irányában.

Megragadom az alkalmat, hogy őszinte köszönetet mondjak az Ogonyok szerkesztőségének a magyar nép életét rendszeresen bemutató, magas színvonalú és a magyar–szovjet internacionalista kapcsolatokat erősítő munkájáért, és szeretettel köszöntsem a lap hatalmas olvasótáborát.

FELSZÓLALÁS
A HAZAFIAS NÉPFRONT ORSZÁGOS TANÁCSÁNAK ÜLÉSÉN

1975. ÁPRILIS

Az előttünk álló országgyűlési választás kapcsán az itt felszólalók első témaként – érthetően – a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusával foglalkoztak. Engedjék meg, hogy én is ezt tegyem.

Végiggondolva a kongresszus eseményeit, megállapíthatjuk, hogy a párt XI. kongresszusa betöltötte feladatát. A tanácskozást az egész politizáló magyar közvélemény aktív támogatása kísérte: a kongresszus során a dolgozók a legkülönbözőbb formában fejezték ki pártunk iránti megbecsülésüket. A nemzetközi visszhangot illetően számunkra természetesen testvérpártjaink állásfoglalása és véleménye a legfontosabb. Ebből ugyancsak arra a következtetésre jutottunk, hogy a kongresszus betöltötte feladatát. A szocializmussal szemben álló erőknek, nyugati kritikusainknak voltak olyan reményeik, hogy kongresszusunkon találnak valamilyen támpontot, amibe belekapaszkodhatnak és beleköthetnek, de reményeik nem váltak valóra.

Két tényező játszott nagy szerepet abban, hogy a kongresszus megfelelően betöltötte feladatát. Az egyik, hogy a párt Központi Bizottsága szubjektivitás nélkül, tárgyilagosan elemezte a helyzetet; vizsgálta meg az előző kongresszus óta eltelt időszak eredményeit és hiányosságait, és ezekről nyíltan beszélt. A másik, hogy a Központi Bizottság a lehető legszélesebb körben kérte ki az emberek véleményét a kongresszus elé kerülő fő kérdésekről. Ezekről – a kidolgozott irányelvek alapján – a kongresszust megelőzően az ország nyilvánossága előtt indítottunk vitát. A Központi Bizottság a főbb okmányokról számos testület, több ezer ember véleményét kérte ki és az észrevételeket lehetőség szerint figyelembe is vette. Nagyon széles körű tanácskozás segítette tehát a kongresszusi felkészülést.

A kongresszust követően megünnepeltük hazánk felszabadulásának 30. évfordulóját. Erről a nagy jelentőségű politikai eseményről elmondhatjuk, hogy hazafias szellemben, méltóképpen köszöntöttük hazánk szabadságának 30. születésnapját. A központi és a helyi ünnepségek egyaránt jó légkörben zajlottak le. Népünk megelégedettséggel tekintett vissza a 30 év harcaira, munkájára és annak eredményeire, s a jövőbe vetett bizalommal vette számba az előttünk álló, nem könnyű feladatokat. Az évforduló alkalmából rendezett ünnepségsorozat hozzájárult a felszabadító Szovjetunióhoz fűződő kapcsolataink további bővítéséhez, a magyar–szovjet barátság erősítéséhez. Nagyon jó kezdeményezésnek bizonyult, hogy pártunk, kormányunk, a Magyar–Szovjet Baráti Társaság, továbbá a testvérmegyék meghívták a felszabadító harcok sok szovjet veteránját, katonákat, tábornokokat, akik itt harcoltak a hitleri fasizmus szétzúzásáért, Magyarország felszabadításáért. Azt hiszem, a szovjet embereket is végtelenül jó érzés töltötte el magyarországi látogatásukon. Jártak kis falvakban, eldugott helyeken is, ahol annak idején harcoltak. Sokuk véleményét volt alkalmam megismerni. Meghatottan beszéltek arról, hogy Magyarországon milyen tisztelet övezi az elesettek emlékét, felkeresték bajtársaik sírját, s látták, milyen gonddal ápolják azokat. Azt is elmondták, sokat jelent számukra, hogy látták harcuk értelmét; a magyar nép megfelelően tudott élni a 30 évvel ezelőtt elnyert szabadsággal.

E nagy évforduló ünnepségeinek megfelelő légköréhez, méltó megünnepléséhez jelentősen hozzájárult a magyarországi egyházak – a katolikus, a protestáns, az izraelita és az összes többi egyház – felhívása a felszabadulás évfordulójának megünneplésére. E felhívások között külön örömmel vettük a katolikus püspöki kar hazafias és pozitív állásfoglalását.

Olyan készüléket még nem találtak fel – bár rendkívül bonyolult számítástechnikai gépek vannak már –, amellyel felmérhetnénk, hogy például Magyarországon mennyi az ateista, a félig-meddig hivő és a hivő. Az emberek lelkébe nem lehet belelátni. Azt hiszem azonban, hogy hazánkban nem kevés a hivő ember. Amikor egyetemes összefogásról és szocialista nemzeti egységről beszélünk, rájuk is gondolunk: mindnyájunknak össze kell tartanunk. Ezért is öröm számunkra, hogy a felszabadulás 30. évfordulójával kapcsolatban az egyházak is hazafias szellemben, szépen,

ugyanakkor saját szándékaikkal és céljaikkal összhangban foglaltak állást, és segítettek abban, hogy ez az évforduló méltó ünnep legyen.

A legnagyobb segítséget ezzel nem a hivatásos politikusoknak, hanem a hivő embereknek adták; az elmúlt 30 év alatt feloldották bennük azt a lelkiismereti problémát és belső konfliktust, hogy a nép javáért, boldogulásáért dolgozó politikai erőkkel vagy az egyházzal tartsanak-e. Ez nagyon sokat jelent munkánk és jövőnk szempontjából.

Az országgyűlési választások küszöbéhez érkeztünk: e mostani ülés elindítója a Hazafias Népfront választási munkájának. A választási kampánynak s magának a választásnak nagyon nagy a politikai jelentősége, igen fontos a funkciója. A kampány során arra törekszünk, hogy erősítsük politikai egyetértésünket szocialista céljainkban. Arra kérjük a választópolgárokat, honfitársainkat, az egész magyar népet, hogy a választásokon való részvételével és szavazataival is adjon politikai támogatást nagy társadalmi programunkhoz. Ugyanakkor e kampány alkalmával szeretnénk hangsúlyozni: azt kérjük és várjuk, hogy szocialista programunk támogatása ne csak egyetlen aktusra korlátozódjék, hanem jusson kifejezésre a hétköznapokon, a mindennapi munkában is.

A választásnak nagyon fontos politikai célja, hogy a 352 országgyűlési képviselői helyre megfelelő személyek kerüljenek, s együttesen olyan testületet alkossanak, amely be tudja tölteni a fejlett szocialista társadalomban a népszuverenitás legfőbb testületére váró nélkülözhetetlen szerepet. Ilyen nagy horderejű feladatokat kell tehát a választási kampányban megoldani.

Most, a választási munka kezdetekor megállapíthatjuk, hogy ehhez jók a politikai feltételek, megfelelő a légkör. Közvetlenül a kongresszus után vagyunk, ami politikai szempontból megkönnyíti a választási kampány lebonyolítását. De tudjuk: önmagától semmi sem születik. Dolgoznunk kell, alapos munkát kell végeznünk, hogy ezen a választáson is elnyerjük azt a támogatást és kiállást, amit remélünk és elvárunk népünktől.

A XI. kongresszus nagyon fontos állásfoglalásaiból és határozatából különösen hangsúlyozom, hogy a fő cél – természetesen nemcsak a párt, hanem a nép számára is – a fejlett szocialista társadalom felépítése. Ennek útjáról, módjáról szólva a kongresszus megerősítette, hogy a párt válto-

zatlanul, sőt még inkább, mint eddig, a tömegekkel együtt akar haladni, és szövetségi politikáját folytatni kívánja. Felfogásunk szerint a fejlett szocialista társadalom építésének előttünk levő szakaszában, 15–20 esztendős távlatban a szövetségi politika, tehát a dolgozó osztályok szövetsége, a munkás-paraszt szövetség, a munkásság, a parasztság és az értelmiség, általában a dolgozó osztályok és rétegek, a kommunisták és a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek összefogása még fontosabb lesz, mint a mögöttünk levő szakaszban volt.

A párt ezúttal is hangsúlyozta, hogy a fejlett szocialista társadalom csak az egész nép munkájával építhető fel, csak a nép műveként jöhet létre. Ez más szóval azt jelenti számunkra, hogy a népfrontpolitikát kell folytatnunk, a szocialista nemzeti összefogást kell még mélyebbé és erősebbé tennünk, még jobban kiszélesítenünk. Meggyőződéssel valljuk, hogy a fejlett szocialista társadalmat nem építhetik fel csak a kommunisták; ehhez az egész nép munkája és erőfeszítése kell. S ezt úgy értelmezzük, hogy e társadalomban egyenlő és törvényes helye lesz – párttagságtól, világnézeti és foglalkozásbeli különbségtől függetlenül – mindenkinek, aki az építő munka részese volt. Az eljövendő – s szilárd meggyőződésünk szerint az eddigieknél szebb, emberibb – társadalom az egész nép otthona lesz, ahol mindenki egyenrangú, megbecsült lakónak érezheti magát.

A Hazafias Népfront Országos Tanácsának mostani ülése fontos azért, mert az országgyűlési választási munka kezdetét jelenti. De fontos azért is, mert nagy horderejű funkciója, hogy állást foglaljon a párt XI. kongresszusának alapvető társadalmi céljaival kapcsolatban. Ennek a választásoktól függetlenül is nagyon nagy jelentőséget tulajdonítunk. A Központi Bizottság nevében kérem a Hazafias Népfront Országos Tanácsát, hogy fejezze ki egyetértését e célokkal.

A Hazafias Népfront választási felhívásának tervezetében is szerepel, hogy a választás alapvető politikai platformját a XI. kongresszus lényegi megállapításai alkotják, így tulajdonképpen a kongresszus politikai vonalával, álláspontjával lépünk június 15-én a választók elé. Ha tehát az Országos Tanács így foglal állást, akkor ez lesz a Hazafias Népfront választási politikai programja.

A választási kampány során, a Hazafias Népfront választási felhívását követően, megkezdődnek a jelölőgyűlések, majd június 12-ig lezajlik a

gyűlések, a nagygyűlések sorozata. A választási kampány tehát aránylag rövid időre, három hétre korlátozódik. Nem véletlenül. Ha visszaemlékezünk, az előző választást a pártkongresszustól csaknem fél esztendő választotta el. Akkor indokolt és helyes volt a hosszabb, nagyobb politikai kampány. Most viszont inkább az intenzív, de rövidebb kampány a célszerű, hiszen alig néhány hete volt a kongresszus. Aki társadalmi munkával foglalkozik, jól tudja, hogy vannak bizonyos területek, ahol nem lehet 150 százalékra teljesíteni a normát, mert akkor visszájára fordul a dolog.

A kongresszus minden mozzanatát figyelemmel kísérte az ország politikai közvéleménye. A kongresszus tanácskozásának első napja hétfőre esett, amikor nem volt tv-műsor, csak rendkívüli adás a kongresszusról. Aki készülékét bekapcsolta, tudta, hogy a kongresszusról közvetítenek, azt láthatja és hallhatja, ami ott történik. Ahogy a szakemberek mondják, műszakilag pontosan mérhető volt, hogy a mintegy 2 200 000 készülékből körülbelül 1,5 milliót bekapcsoltak. Ez nem másfél millió tv-nézőt jelent, hanem annak többszörösét. Az emberek tehát nagy érdeklődéssel figyelték a kongresszust.

Feltételezhető, hogy még elevenen él bennük, ami a kongresszuson elhangzott, ezért a választási kampányban fölösleges mindent megismételnünk. Már csak azért is, hogy ne rontsuk le azt a politikai hatást, amit elértünk, s amit még erősíteni szeretnénk. De hát akkor mi legyen a választási kampány központi témája?

Azt hiszem, akkor járunk el helyesen, ha a kongresszus anyagán végigmenve megállunk azoknál a pontoknál, amelyek az egész népre tartoznak. Ezek a központi kérdések. Rengeteg olyan, a belső pártéletet és más vonatkozásokat érintő kérdés van, amit nem lenne helyes taglalni, a választási kampány nem bírja el a témák ekkora tömegét. A kongresszus hat napon át tartott, képtelenség lenne anyagát belesajtolni egy másfélkétórás gyűlésbe, hiszen akkor mindenről csak frázisokat mondhatnánk. Sokkal értelmesebb és hasznosabb 5–6 döntő fontosságú kérdést kiemelni és azokkal foglalkozni.

A belpolitika olyan alapvető kérdésével kellene például foglalkoznunk, mint szocialista rendszerünk és a szocialista demokrácia továbbfejlesztése. Ez kardinális, minden állampolgárt érintő, mindenkire tartozó téma.

Szólni kell építő munkánk céljáról, a fejlett szocialista társadalom építéséről, azután arról, hogy mindennapi hazai és nemzetközi politikai küzdelmünk előterében a szocializmusért és a békéért vívott harc áll. Ehhez kérjük a szavazatokban kifejeződő politikai támogatást, és azt, hogy a választópolgárok mindennapi tevékenységükkel is támogassák a szocialista építés programját.

A választási gyűléseken elsősorban a közvetlenül előttünk álló feladatokról, az 1975. évi népgazdasági terv teljesítéséről, a gazdasági és a kulturális építés feladatainak minél jobb megoldásáról kell elsősorban szólnunk. Annál is inkább, mert gazdasági szempontból ebben az évben nehéz feladatok állnak előttünk, és rendkívül sok minden függ megoldásuktól. Függ kulturális előrehaladásunk üteme, az oktatási, az egészségügyi intézmények hálózatának fejlesztése és sok egyéb más. Ez évi gazdasági feladataink jó megoldása azért is nagyon fontos, mert ezzel teremtjük meg új ötéves tervünk kiindulási alapját is.

Dicsekvés nélkül megállapíthatjuk, hogy hazánkban sikeres, eredményes a szocialista építés, megfelelő ütemű a termelés. A nemzetközi körülmények azonban az utóbbi két évben a mi szempontunkból hátrányosan változtak, ami komoly problémákat idézett elő nemzetközi fizetési mérlegünkben. Ezzel kapcsolatban elsősorban azt kell számba venni, hogy mi a tennivalónk. Mert ahogy mondani szokták, idevalósiak vagyunk és tudjuk: a magyar ember hajlamos arra, hogy hamar megnyugodjék. „Igen, ezek a nyugati tőkések az inflációval alaposan megnehezítették a helyzetünket" – bólogat, s azután békésen vissza is ül a helyére. Holott most az a dolgunk, hogy a feladatainkat ilyen körülmények között is megoldjuk. Bizonyos, hogy meg is fogjuk oldani!

A választási kampány során nagy elismeréssel szólhatunk a párt XI. kongresszusa és a felszabadulás 30. évfordulója tiszteletére kibontakozott szocialista munkaversenyről, amelyhez hasonló méretű – állíthatjuk – nem volt még felszabadult hazánk 30 éves történetében. Nincs az országban olyan munkahely – legyen az ipari, mezőgazdasági vagy értelmiségi alkotó terület –, amely nem vesz részt ebben a nemes versenyben. Érdemes fölidézni, hogy a dolgozók 70 százaléka személyes vállalással kapcsolódott be a szocialista munkaversenybe, s ez óriási lendületet adott a munkának, nagyon szép és nagy eredményeket hozott. A munka-

verseny nem volt formális, hogy „hajrá, gyerünk, dolgozzunk többet", hanem a jobb munkára is ösztönzött. Céljai nagyon ésszerűek, valóban a népgazdasági terv feladatainak a megoldását segítették és segítik.

A kezdeményezők és a résztvevők egyaránt úgy foglaltak állást, hogy a munkaversenyt az év végéig folytatják. Az első szakasz eredményeit a párt a napokban értékelte. Rövidesen nyilvánosságra kerül a döntés, hogy kik a munkaverseny legjobbjai. A munkaverseny lendületesen folytatódik tovább és második szakaszát, azaz az 1975-ben elért eredményeket szintén gondosan értékeljük majd, a legérdemesebbeket pedig erkölcsi és anyagi elismerésben részesítjük. Erre a jövő év tavaszán kerül sor, azt követően, hogy a Minisztertanács és a Szakszervezetek Országos Tanácsa minősíti a versenyt és megállapítja az eredményeket.

A pártnak rengeteg, nagyon fontos ideológiai feladata van, amelynek megoldásán valószínűleg sok-sok évig kell dolgoznunk. Most, a választási kampány idején azt kívánjuk demonstrálni, hogy az alapvető dolgokban népünk egyetért. Azt vetjük tehát föl, ami összefűz, annyival is inkább, mert szerencsére a legtöbb alapvető, lényegbe vágó kérdés összekapcsol bennünket, s ez a nép életét és nyugodt munkáját segíti.

Köztudomású, hogy a kommunisták a marxizmus–leninizmus eszméit vallják, materialista világnézetűek, ezekért az elvekért harcolnak és ezeket a nézeteket terjesztik. Az is ismert, hogy harcolunk a kispolgári nézetek ellen, amelyektől talán személy szerint teljesen senki sem mentes. Bevallott célunk az, hogy a magyar társadalom ne csak politikailag legyen egységes, hanem eszmeileg, világnézeti kérdésekben is egységre jusson. E célhoz kezdettől fogva úgy próbálunk közelebb jutni, hogy mindennapi munkánk során népszerűsítjük a marxizmust, a közösségi eszméket, a szocializmus, a kommunizmus eszméit, az oktatásban a természettudományos nézeteket tanítjuk. Ezt tekintjük az ideológiai feladatok normális megoldásának. Az ilyen természetű ideológiai munka óriási feladatot jelent a párt számára, de ebből eddig sem csináltunk és továbbra sem akarunk napi politikai harcot csinálni, legkevésbé a választási kampány során. A választási munkában az alapvető, az egész közösség életét meghatározó szocialista célokat kell propagálnunk.

Nagyon optimista vagyok: meggyőződésem, hogy sikeres lesz a választási kampány és a választás is. Nem a jóstehetségem működik, mert

ilyen nincs. Úgy vagyok a választással, mint a kongresszussal voltam. Amikor már befejeződtek a területi értekezletek, azt mondtam: ha a kongresszus megfelelően betetőzi a területi értekezleteket, csak jól sikerülhet.

Optimista vagyok, mert valóban egész népünket átfogta és átfogja a szocialista munkaverseny, egész népünk méltóan köszöntötte felszabadulásunk 30. évfordulóját. Ezt a sikeres politikai munkát kell folytatnunk a választási kampánnyal. Csatlakozom azokhoz, akik arra hívják fel figyelmünket, hogy ne feledkezzünk meg a helyi politikáról: mindenütt helyben is tudjuk demonstrálni, példákkal alátámasztani, hogy van értelme a szocialista építőmunkának, az összefogásnak és az egyetértésnek. Ha tehát a választások politikai lényegére összpontosítunk, bizakodással nézhetünk a választási kampány elé. Természetesen a siker nem hullik önmagától az ölünkbe – dolgoznunk kell érte.

De optimizmusom még tovább terjed. Biztos vagyok abban, hogy a választást, az Országgyűlés sikeres megújítását követően tovább haladunk előre és a szocialista építés többi feladatát – köztük az 1975-ös népgazdasági terv teljesítését – is eredménnyel és sikerrel fogjuk megoldani.

Ha arra gondolunk, hogy az elmúlt 30 évben mit értünk el anyagiakban és erkölcsiekben – jó egyetértésben, a néppel szoros egységben –, érezhetjük azt a hatalmas erőt, amelyre a további munkában támaszkodhatunk. S ha az ország jelenlegi általános politikai hangulatára gondolunk, akkor is éreznünk kell ezt az erőt. Ha pedig eddigi gyakorlatunkat folytatjuk, a tömegekre támaszkodunk, megmondjuk, amit akarunk, de meg is hallgatjuk, amit a dolgozó emberek mondanak nekünk, s szorosan összefogva dolgozunk, akkor meg tudunk oldani minden előttünk álló feladatot.

A szocialista építés sajátos feladat. Néha úgy tűnik, mintha régebben könnyebb lett volna. Mert egyszerű kérdésekre kellett válaszolnunk, például arra, hogy kinek építjük az országot. Döntő kérdés volt, de egyszerű volt rá a válasz: a dolgozóknak! Ám minél előbbre haladunk az úton, amelyen népünk jár, annál bonyolultabbakká és nehezebbekké válnak a kérdések. A legnagyobb feladatokat népünk már megoldotta: megszületett a Magyar Népköztársaság, győzött a szocialista forradalom. E döntő fordulatokat – amelyekhez más népek sokszor évtizedeken át is szinte csak

milliméterről milliméterre tudnak közelebb jutni – népünk már elérte. Most azonban kicsit bonyolultabbak a kérdések.

Arra szeretném kérni a tisztelt Országos Tanácsot, hogy a választási kampány keretében foglalkozzék a legfontosabb nemzetközi kérdésekkel is. Támogassa a kongresszusnak azt az alapvető megállapítását, hogy külpolitikai irányvonalunk szilárd, kialakult és következetes, s hogy ezt kell folytatnunk. Szoros szövetségben a Szovjetunióval, együtt a szocializmust építő népekkel, összefogva az összes haladó erőkkel akarunk harcolni céljainkért.

Ezt azért is érdemes hangsúlyozni, mert a nemzetközi életben vannak tendenciák és törekvések arra, hogy a világ országait így osztályozzák: szuperhatalmak, középhatalmak, kis országok. Arról beszélnek, hogy ki kitől függ, ki mibe szól bele. Mi elkötelezettek vagyunk, s ezt nem szégyelljük. Vállaljuk a teljes felelősséget azért az elkötelezettségért, hogy a Szovjetunióval, a szocialista országokkal együtt harcolunk az imperializmus, a békebontás ellen, a szocializmus és a béke általános és nemzetközi céljaiért.

Visszatekintve a múltba, népünk történetére, elmondható: 1848-ban sok tekintetben igaz volt, hogy „áll a viharban maga a magyar". Népünk harcának eredménye, hogy most már más a helyzet. S ez népünk távoli jövőjének is a legszilárdabb bázisa és támasza. Nem kötjük a múlthoz az ország szekerét, és nem engedjük, hogy még egyszer bármilyen manipulációval vesztébe vigyék a magyar népet! A jövő oldalára álltunk, amikor azt mondtuk, hogy testvériséget és együttműködést akarunk a Szovjetunióval. Mert a szocializmus, a kommunizmus az emberiség jövője!

Az európai biztonság ügye előre halad. Folytatjuk harcunkat, hogy ez év nyarán megfelelő eredménnyel befejeződjék az európai biztonsági értekezlet. Indokínában folyamatban van az imperializmus befolyási övezetének felszámolása. Anélkül, hogy jóslatokba bocsátkoznánk, elmondhatjuk: úgy tűnik, ott is csődbe jutottak az imperialisták, nem tudják pozícióikat tartani.

A Közel-Keleten a különféle manipulációk – amelyekkel az Egyesült Államok megpróbálkozott – kudarcba fulladtak. Az Egyesült Államok kénytelen lesz visszatérni Genfben a tárgyalóasztalhoz, hogy a Szovjet-

unióval együtt foglalkozzék majd a közel-keleti kérdéssel is. A nemzetközi életben tehát kedvező jelek vannak.

Természetesen tudjuk – s ezt sem szoktuk a nép előtt eltitkolni –, hogy miként eddig, a továbbiakban sem lesz lakodalmi menet a nemzetközi helyzet javításáért folyó küzdelem. Ezért a jövőben is keményen kell harcolnunk. Pártunk, kormányunk, népünk, a Magyar Népköztársaság helytállása kell ahhoz, hogy eredménnyel és sikerrel harcolhassunk a szocialista építés kedvező nemzetközi feltételeinek biztosításáért, a szocializmus és a béke ügyének nemzetközi szolgálatáért.

Népünk azonban bizakodva tekinthet a jövőbe, mert megvan a hazai munkához szükséges nemzetközi hátterünk és biztos támaszunk. Folytathatjuk a békés szocialista építőmunkát, de szorgalmasan, odaadással kell dolgoznunk, hogy előbbre jussunk.

Szocialista hazánk, amelyet annyi évtized harca és olyan sok munka eredményeként magunkénak mondhatunk, tényezője a nemzetközi életnek; úgy tartják számon, mint a szocializmus és a béke ügyének következetes harcosát és támaszát. Ezen az úton haladunk tovább a külpolitikában is!

BESZÉD A DUNAÚJVÁROSI VÁLASZTÁSI NAGYGYŰLÉSEN

1975. JÚNIUS

Mostani találkozónknak valójában két esemény adja az időszerűséget. Az egyik, hogy ma ünnepeljük az első szocialista város, Dunaújváros születésének 25. évfordulóját. A másik, hogy három nap múlva, június 15-én vasárnap nagy jelentőségű politikai eseményre kerül sor: országgyűlési választások lesznek hazánkban. Mielőtt a gyűlés színhelyére jöttem volna, néhány órás látogatást tettünk a városban. A városnézés során nagyon sok dunaújvárosi lakossal találkoztunk. Ez fölemelő élmény volt számomra. Nagyon örülök, hogy itt lehetek az önök körében. Őszintén köszönöm a meghívást és a szíves fogadtatást. Átadom a nagygyűlés minden részvevőjének, a Dunai Vasmű minden dolgozójának, Dunaújváros minden lakójának, a Fejér megyeieknek, gyűlésünk nézőinek és hallgatóinak, az egész magyar dolgozó népnek a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és a Hazafias Népfront Országos Tanácsa szívből jövő üdvözletét és legjobb kívánságait.

Az idei tavasz hazánk belpolitikai életének eseménydús, igen aktív időszaka volt. Márciusban tanácskozott és meggyőződésünk szerint megfelelően elvégezte munkáját pártunk XI. kongresszusa. Azt követően országunk népe méltóan megemlékezett hazánk felszabadulásának 30. évfordulójáról, s arról, ami ettől elválaszthatatlan: hogy munkánk egyik éltető, hatalmas erőforrása a magyar–szovjet barátság. Mindebben kifejezésre jutottak a magyar nép őszinte baráti érzései felszabadítónk, a nagy Szovjetunió iránt.

Méltóképpen emlékeztünk meg a munkásosztály, a proletár nemzetköziség nagy ünnepéről, május elsejéről, amely szocializmust építő országunkban már az egész nép ünnepe. Ugyancsak méltó módon emlékeztünk meg a hitleri fasizmus fölött aratott történelmi győzelem napjáról,

május 9-ről, s arról a szerepről, amelyet a fasizmus elleni harc fő terhét viselő Szovjetunió betöltött. 1945. május 9-e új lapot nyitott az emberiség történetében: ez a nap hozta meg a legkegyetlenebb kapitalista terror, a legemberellenesebb rendszer, a hitleri fasizmus szétzúzását és nyitotta meg a népek előtt a szabad fejlődés útját.

Ez év május 10-én a Hazafias Népfront Országos Tanácsa választásokra hívta fel az ország népét. Május 12-én, az első jelölőgyűlésekkel megkezdődött a választási munka.

E politikai eseménysorozat jelentékenyen megnövelte hazánkban a politikai aktivitást. Mindenki tanúsíthatja, hogy hazánk állampolgárai jó hangulatban készülnek a nagy eseményre, az országgyűlési választásokra.

A 25 éves Dunaújvároshoz engem is sok-sok személyes élmény fűz. A város lelkéről, a 13 000 dolgozót foglalkoztató Dunai Vasműről egyszerű kifejezéssel élve azt mondhatjuk, hogy szocialista nagyüzem. Nem volt könnyű a vasmű alapjait lerakni, megteremteni. Örvendetes, hogy a közép-európai viszonylatban is számottevő Dunai Vasmű valamennyi alapvető üzeme – a kohók, a meleg- és hideghengersor és az összes többi kiegészítő üzemrész – elkészült és működik. Ez a szocialista nagyüzem jelenleg a népgazdaság nyersvas- és acéltermelésének 38 százalékát, hengereltlemez-termelésének 92 százalékát és hengereltcső-termelésének száz százalékát adja.

Bárki mondhatná, hogy annak idején megvoltak a tervek, az anyagi feltételek, megvolt az akarat is, tehát felépítettük az üzemet, amely megvan és működik. Az üzem felépítése azonban valójában harcban ment végbe. A párt, a kormány, a kommunisták, a szocializmus őszinte hívei azon voltak, hogy a terv, a gondolat valósággá váljék, de az üzem létrehozásának sok kritikusa is volt. Ők kezdettől fogva ellenezték a vasmű felépítésének gondolatát. Azzal érveltek, hogy minek ide ilyen gigászi vasmű, amikor sem kokszunk, sem ércünk nincs, és sok minden más is hiányzik, ami egy hatalmas vasmű működéséhez szükséges. Különösen fejlődésünknek egy kritikus szakaszában tekintették ezt nagyzási hóbortnak, mondván, hogy miért nem inkább közszükségleti cikkeket gyártunk hengerelt acél helyett. A vasmű felépítésének ellenzői számára az volt a fő támadási felület, hogy óriási beruházásokra volt szükség. Azt mondták, hogy ez az üzem az idők végezetéig veszteséges lesz. Hála a valóban

szocialista módon végzett munkának, a szükséges feltételek biztosításának, a szocialista akaratnak és az összes dolgozó lelkes munkájának, a Dunai Vasmű alaposan rácáfolt az ellenzőkre. A gyár már megtérítette az országnak, népünknek a beruházási költségeket. A termelési érték a múlt esztendőben elérte a 8 milliárd forintot, s a vasmű egy milliárd 400 millió forint nyereséget hozott. Erre büszke lehet a vasmű minden vezetője, dolgozója, a szocializmus minden állhatatos híve. Ezért a magam és pártunk Központi Bizottsága nevében szívből jövő, őszinte örömömet fejezem ki. Gratulálok a Munka Vörös Zászló Érdemrendje kitüntetésükhöz, és jó egészséget, további sikereket kívánok a vasmű összes dolgozójának.

Azt, hogy szocialista városunk a szocializmust igénylő és a szocializmust kevésbé óhajtó emberek közötti harcban született, bizonyos mértékben a város története is tükrözi. A kezdeti nagy lendület után, 1953 nyarától néhány esztendőre megtorpant az építkezés. Már-már az a gondolat tört utat, hogy egyáltalán nem is kell folytatni, abba kell hagyni a munkát. Aztán ellenforradalmárok támadtak a szocializmusra, a munkáshatalomra, és természetesen Dunaújvárosra is. Mindezeken át kellett törnünk magunkat ahhoz, hogy eljuthassunk a mai napig. S most örömmel mondhatjuk, hogy ebben a harcban a szocializmus eszméje győzedelmeskedett. Ez a 25 éves város ma nemcsak azoknak a büszkesége, akik dolgoztak és harcoltak érte, hanem az egész szocializmust építő magyar népnek.

A jubiláns városnak, Dunaújvárosnak – mint mondottam – a vasmű a lelke. Hiszen a kiindulópont is az volt, hogy itt vasművet kell építeni. Ez a város azonban nemcsak a vasművet jelenti, hiszen az idők során a vasmű mellett egyéb, egész szocialista iparunk szempontjából jelentős ipari létesítmények is születtek. Létrehozásukat az a törekvés ösztönözte, hogy Dunaújvárosban a vasmű mellett olyan ipar is legyen, amely foglalkoztatási és elhelyezkedési lehetőséget nyújt a nőknek és a város fiatal nemzedékének is. Ilyen üzem például a Papíripari Vállalat dunaújvárosi gyára, a fésűsfonoda üzeme, a férfiruhagyár, a fehérneműüzem, az óragyár és számos más ipari vállalat dunaújvárosi üzeme és gyára.

Érdemes külön is kiemelni a 4500 dolgozót foglalkoztató Dunaújvárosi Építőipari Vállalatot, amely nemcsak a helyi építési feladatokat oldja meg, hanem a százhalombattai beruházásnál és a paksi atomerőmű építésénél is

jelentős munkát végez. A vállalat termelési értéke a múlt esztendőben egymilliárd forint volt, s ez bizony nem csekélység!

Örömmel nyugtázhatjuk azt is, hogy Dunaújvárosban – az idei elbírálás alapján – a szocialista nagyiparnak hét kiváló vállalata van.

Dunaújváros az erős ipart jelenti számunkra, de meg kell említeni, hogy van a városnak igen jó termelési eredményekkel büszkélkedő termelőszövetkezete is. Jelentős a város fejlődése az építés, a szociális és kulturális szükségletek kielégítése terén is.

Tíz évvel ezelőtt hasonló nagygyűlésen ünnepeltük a város fennállásának 15. évfordulóját. E tíz esztendő alatt Dunaújvárosban 7000 lakás épült, s az éppen abban az esztendőben felavatott 500 ágyas kórház további 100 ággyal bővült. Azóta 36 általános iskolai tanteremmel gyarapodott a város. Két középiskola épült, s megkezdődött egy, országos szempontból is kiemelkedően korszerű munkásművelődési intézmény építése. Még sok egyéb létesítménnyel is gazdagodott a város; 1000 óvodai, 300 bölcsődei hely, műjégpálya, több más sportlétesítmény, és még hosszan lehetne sorolni, mi minden épült Dunaújvárosban. Kulturált, szép ez a város. Külön elismerés illeti azokat, akik gondoskodtak a város belterületének és környékének fásításáról. Ők nemcsak maguknak ültettek fákat, hanem azért, hogy a következő, a mai nemzedék szép, kulturált és egészséges környezetben éljen.

Dunaújváros, ez a ma 25 esztendős szocialista város erős pillére a magyar forradalmi mozgalomnak, a magyar munkásosztálynak és a magyar szocialista iparnak. 26 000 munkás él és dolgozik itt, a bérből és fizetésből élők száma 36 000, s a városnak 55 000 lakosa van. De a kövön, a vason, az utakon, az épületeken, a rakpartokon és a kikötőkön kívül más is kell ahhoz, hogy egy várost szocialista városnak nevezzünk. Dunaújvárosban megvan ez a másik feltétel is, ami nélkül nem lehetett volna szocialista város. Itt 4500 tagja van a Magyar Szocialista Munkáspártnak, 4500 kommunista harcol a jelenért és a jövőért! A kommunista ifjúmunkások száma 6000. Jelentős társadalmi erők – szakszervezetek, nőbizottságok, békebizottságok, népfrontszervezetek – tevékenykednek itt, továbbá egyik igen fontos társadalmi intézményünk, a munkásőrség, amely jól példázza, hogy a kommunista meggyőződésű ember milyen önkéntes társadalmi munkára képes elveiért, meggyőződéséért, osztályáért és népéért.

Örömmel szólhatok arról, hogy Dunaújvárosban 1800 brigád versenyez a szocialista cím megőrzéséért vagy elnyeréséért. Közülük két brigád a párt XI. kongresszusának és hazánk felszabadulása 30. évfordulójának tiszteletére indított nagyarányú szocialista munkaversenymozgalom keretében elnyerte a Központi Bizottság kongresszusi oklevelét. Ezért is mondhatom teljes meggyőződéssel, hogy a ma 25 éves Dunaújváros szocialista város.

Szocialista város abban az értelemben is, hogy nemcsak múltja és jelene, hanem jövője is van. Dunaújvárosban a következő ötéves tervben 13,5 milliárd forint értékű új ipari beruházást terveznek. Vannak ígéretes, 10 és 15 évre szóló távlati elképzelések is, amelyek a legszorosabban összefüggnek a város jövőjével. Lelkesítő az elmúlt 25 évre gondolni, öröm ma körülnézni az üzemekben, a városban, és bizakodással tekinthetünk a jövőbe is: a város fejlődésének biztatóak a távlatai, s megvannak a feltételei.

A helybeliek büszkén emlegetik, hogy Dunaújváros lakóinak átlagos életkora 30 év, tehát a város ilyen értelemben is fiatal. Gyorsan fog fejlődni a jövőben is, 25 év sem kell hozzá, százezer lesz a lélekszáma.

Ezekkel a gondolatokkal a magam nevében is szívből üdvözlöm a 25 éves Dunaújváros minden dolgozóját, vezetőit, lakosait. Mindnyájuknak jó egészséget és újabb sikereket kívánok szocialista városuk további felvirágoztatásához. Kívánom, hogy Dunaújvárosnak, szocialista rendszerünk büszkeségének lakói a jövőben az eddiginél is nagyobb sikerrel dolgozzanak, s továbbra is legyenek méltóak egész népünk megbecsülésére.

Most az országos választásokról szeretnék szólni. Ezekben a hetekben nemcsak a képviselőjelöltek, hanem pártunk és a Hazafias Népfront is beszámolt a választóknak, az állampolgároknak arról, hogy mi és hogyan valósult meg a Hazafias Népfront négy évvel ezelőtti választási programjából. Kijelenthetem, hogy a magyar Országgyűlés a népszuverenitás legfőbb szerve mint testület, és az Országgyűlés minden egyes, számadásra kötelezett képviselője önérzetesen és tiszta lelkiismerettel állhat a nép elé: a négy évvel ezelőtti választási felhívás szellemében eredményesen dolgoztak. Elmondhatjuk: a nép képviselői becsületes munkát végeztek. Hazánkban a munkásosztály hatalma ma még szilárdabb, mint négy évvel

ezelőtt volt. Pártunk szövetségi politikája, népfrontpolitikája a legutóbbi négy évben tovább mélyült és erősödött. Szilárdabbá vált rendszerünk legfőbb politikai alapja, a munkás-paraszt szövetség. Erősödött a munkásság, a szövetkezeti parasztság és az értelmiség összefogása.

Erősödött a kommunisták és a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek, a hivők és a nem hivők összefogása, egyetértése és közös cselekvése, egysége. Amikor például hazánk felszabadulásának 30. évfordulóját ünnepeltük, a Magyarországon működő egyházak – a katolikus, a református, az evangélikus egyház, a kisebb protestáns egyházakat tömörítő Szabad Egyházak Szövetsége, az izraelita egyház – tagjaikhoz olyan körlevéllel vagy az egyházi szokásaiknak megfelelő felhívással fordultak, amelyben méltóképpen és egész népünkkel összhangban emlékeztek meg a felszabadulás évfordulójáról, a felszabadítókról és azokról az eredményekről, amelyeket népünk a szocialista rendszer 30 esztendeje alatt teremtett, alkotott.

A munkásosztály, a parasztság, az értelmiség és más dolgozók szövetsége, a kommunisták és a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek összefogása, a szocialista nemzeti tömörülés és összefogás a legutóbbi országgyűlés működésének időszakában is tovább erősödött, és ma szilárdabb, mint eddig bármikor volt.

Óriási győzelem ez számunkra, hiszen még emlékezhetünk a megosztottság, a viszályok és a nagy összeütközések időszakára is. Mindezt világos, elvi politikával mindenki nézetét és véleményét tiszteletben tartva leküzdöttük, és megtaláltuk a közös, szocialista célokat. Szocialista nemzeti tömörülés ez, amelyben egyet tud érteni minden tisztességes gondolkozású magyar ember. Ez alkalmas arra, hogy a nemzet összes alkotóerejét összefogja szocialista feladataink megoldására, országunk, népünk szocialista jövendőjének felépítésére. Mi, kommunisták, ezt az összefogást úgy értelmezzük, hogy az építésben pártállástól függetlenül egyenlőek vagyunk, és az építés gyümölcseként létrejövő, fejlett szocialista társadalomban, népünk szocialista jövendőjében is egyek leszünk. Pártállásra, világnézetre való tekintet nélkül minden tisztességes embert megbecsülünk, és biztosítjuk minden tisztességes ember jogait, aki a nagy mű építésében részt vesz.

A szocialista nemzeti összefogásnak ez a megerősödött, jó szelleme

tükröződött a majdnem 900 jelölőgyűlésen is, amelyen csaknem 350 000-en vettek részt. Az ajánlók és a jelöltek, a felszólalók és a gyűlések résztvevői egységesen hitet tettek a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának útmutatása, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának választási fölhívása, népünk közös, szocialista céljai mellett. Ez fontos és örvendetes, nagy erőt ad nekünk.

A választási beszámolókban szó esett a gazdasági és a kulturális építőmunka eredményeiről. Az idén befejeződő ötéves tervidőszakban – nem is könnyű feltételek között – szocialista iparunk 38 százalékkal, mezőgazdaságunk 18 százalékkal növeli a termelését, a nemzeti jövedelem pedig 36 százalékkal emelkedik. Az ilyen számok önmagukban is sokatmondóak. Ezek az eredmények a szocialista tervgazdálkodásnak, a bevált, rugalmasabb gazdaságirányítási rendszernek, a szocialista ipar erőfeszítéseinek, a szocialista mezőgazdaságnak és a népgazdaság minden fő ágazata sikereinek köszönhetők.

Másfél évtizeddel ezelőtt ugyanitt még arról beszéltünk, hogy sikeresen folyik a mezőgazdaság szocialista átszervezése, az aratási munka 43 százalékát gépesítettük, és hogy a várható búzatermés országos átlagban holdanként 9, azaz hektáronként 15 mázsa lesz. És mi a helyzet ma? A mezőgazdaság szocialista átszervezését szocialista módon végrehajtottuk. Ha akadnak is a szövetkezetekben parasztemberek, akik „szidnak" bennünket az átszervezés miatt, akkor csak azért teszik, hogy miért nem előbb csináltuk. Az aratás gépesítése most csaknem százszázalékos. Búzából tavaly országos átlagban több mint 37 mázsa volt a hektáronkénti termés, tehát körülbelül két és félszerese a 15 évvel ezelőttinek. Reméljük, hogy az idei termés még jobb lesz. A párt, a kormány szilárd elhatározása, hogy a szocialista mezőgazdaság létrehozásával és eddigi fejlesztésével elért összes vívmányainkat megőrizzük, az alapokat megszilárdítjuk és ezután is továbbfejlesztjük.

Az életszínvonal alakulását itt, Dunaújvárosban is mindenki pontosan lemérheti. Az ötéves terv idején a dolgozók reáljövedelme országos átlagban 26 százalékkal nő, a nagyüzemi munkásság béraránya – az 1972. évi párt- és kormányhatározat végrehajtása nyomán – javult. A bérből és fizetésből élő dolgozók nagy többsége áttért a 44 órás munkahétre.

Öt év alatt több mint 400 000 új lakás épül az országban. Az idén

befejeződő 15 éves lakásépítési terv során – az ideit is beleszámítva – egymilliónál valamivel több lakás épül fel. 15–20 év alatt az ország lakóinak egyharmada új lakásba költözött! Tudjuk, hogy még bőven van lakásigénylő, s nagy lendülettel folytatjuk is a lakásépítést, de azt is értékelnünk kell, amit elértünk. Hiszen 20–25 évvel ezelőtt mások voltak a lakásgondok, mint ma, amikor az emberek többsége minőségi lakáscserét, a család gyarapodása miatt még jobb és modernebb lakást akar. Az országban az óvodáskorúak 72 százalékának jut hely az óvodákban, itt Dunaújvárosban pedig, ha kicsit szorosan vannak is a gyerekek, minden jelentkezőt fel tudnak venni.

A legutóbbi országgyűlésen elfogadott társadalombiztosítási törvény is igen sok fontos vívmányt rögzít és biztosít. Például azt, hogy július elsejétől Magyarországon minden állampolgár ingyenes orvosi ellátásra jogosult. A termelőszövetkezeti parasztok nyugdíjrendszerét viszonylag rövid idő alatt; fokozatosan azonossá tesszük az ipari munkásságéval; 1 100 000 nyugdíjas és járadékos helyzetén tudunk valamelyest javítani.

Óriási eredmények ezek, amelyeket nagyra értékelhetünk és becsülhetünk. A végzett munka mérlege feltétlenül pozitív. A termelés nőtt, az életszínvonal emelkedett, nem kis elmaradásokat hoztunk be és nem csekély nehézségeket küzdöttünk le.

Mindez szocialista rendszerünk erejét bizonyítja. Míg jelenleg még a legfejlettebb kapitalista országokat is a politikai válság, az infláció, a foglalkoztatás problémái és a dolgozók létbizonytalansága jellemzi, addig a szocialista rendszer hazánkban létbiztonságot adott. S amint eddig, a szocialista rendszer ezután is azt jelenti a dolgozó ember számára, hogy munkánk, a javak termelésének fejlődésével párhuzamosan az életszínvonal is rendszeresen emelkedik.

A választás azonban nemcsak a beszámolásra, hanem a programadásra is alkalom. A képviselőjelölteknek meg kell mondaniuk, hogy miért akarnak harcolni, mit akarnak elérni, mihez kérik a választók támogatását. Szocialista terveink, távlataink biztatóak és szépek. Fő célunk, hogy tovább erősítsük társadalmi rendünk legsajátosabb, legfőbb vonását, a szocialista demokratizmust. Az akarjuk, hogy az ország közvéleményének minél nagyobb részét bevonjuk a közéletbe, a különböző társadalmi kérdések eldöntésébe. Célunk a termelés növelése, az életszínvonal

további emelése, a fejlett szocialista társadalom felépítése. Célunk a különböző társadalmi osztályok közelítése, a város és a falu lényeges különbségeinek megszüntetése, a fizikai és a szellemi munka közelítése. Azt akarjuk, hogy a technika fejlesztésével, a termelés korszerűsítésével csökkenjenek a fizikai terhek. A képzettség, a szakismeretek növekedésével a fizikai munka közeledjék a szellemi munkához. Nagyon fontos célunk, hogy mind a termelésben, mind a fogyasztásban teljes mértékben érvényesüljenek a szocialista elvek.

A ragyogó szocialista jövőről, a biztató távlatokról szólva azt is hangsúlyozzuk, hogy pártunk Központi Bizottsága, kormányunk és minden felelős intézményünk reálisan szemléli a helyzetet, szembenéz a valósággal és reálisan méri fel azokat a feladatokat, amelyeket meg kell oldanunk.

Amikor pártunk XI. kongresszusa felvázolta a következő öt év feladatait, illetve 15–20 esztendő távlatát, nem feledkezett meg a ma problémáiról. Tudjuk és nyíltan szólunk is róla, hogy további gazdasági fejlődésünk új, megnövekedett feladatait az eddiginél nehezebb feltételek között kell megoldanunk. A Központi Bizottság decemberi ülésén foglalkozott ezekkel a kérdésekkel és nyíltan szólt az ország közvéleményéhez. Megmondta, hogy a kapitalista infláció, a nyersanyagok és az energiahordozók árának rendkívüli emelkedése kedvezőtlenül érinti a magyar népgazdaságot. Nehezebb nemzetközi feltételek között nagyobb feladatokat kell megoldanunk.

A kapitalista inflációnak, a nyersanyagok és energiahordozók áremelkedésének hatását nálunk a lakosság nemigen érzékeli, mert rendszerünk megvédi annak legsúlyosabb következményeitől. A költségvetés a termelői árak egy részénél átvállalja az ebből származó terheket, a fogyasztói árakban pedig jelentősen korlátozza ezt a hatást. Népgazdaságunknak azonban számolnia kell ezekkel a terhekkel. Hiszen külkereskedelmünk egyharmada szükségszerűen a kapitalista országokkal bonyolódik le, s az onnan behozott árukért most 20 százalékkal több árut kell exportálnunk, hogy az árveszteségből származó különbözetet pótolni tudjuk.

Ezért új ötéves tervünk irányelveiben mind a termelés növelésére, mind az életszínvonal emelésére szerényebb fejlődési ütemet irányoztunk elő. Igaz, jobb volna, ha ipari termelésünket évente, mondjuk 9 százalékkal növelhetnénk. Felelősen azonban csak 6 százalékos növekedést tervez-

hetünk, mert csak ennyihez tudjuk biztosítani a szükséges nyersanyagot és energiát. Az iparban tehát évi 6, a mezőgazdaságban 3–3,5 százalékos növekedéssel számolunk, a reáljövedelem növekedését pedig évi 3–3,5 százalékosra tervezzük a legközelebbi esztendőkre. Nyíltan és egyenesen meg kell mondani: pártunk és kormányunk rendkívül következetes abban is, hogy a fogyasztás növekedése nem haladhatja meg a termelés növekedését. A névleges bért lehet növelni, de ha annak nincs valódi árufedezete, akkor az nem reális életszínvonal-emelkedés. Mi tehát a szerényebb, de biztosított fejlődés hívei vagyunk. Azt hiszem, mindenki egyetért azzal, hogy inkább maradjunk a 3,5 százalékos életszínvonal-emelkedésnél, de az legyen megalapozott.

Megfelelően, gazdaságosan kell megvalósítanunk a beruházásokat, takarékosan kell bánnunk az anyaggal, az energiával. A termelőberendezéseket jobban ki kell használnunk, különben felesleges beruházási terheket vállalunk magunkra. Jobban kell gazdálkodnunk a munkaidővel is, hogy az valóban a munka ideje legyen. Mély meggyőződésünk, hogy a termelés, a fogyasztás, az életszínvonal növelésére vonatkozó terveink a legnehezebb feltételek között is reálisak és megvalósíthatók, ha jobban gazdálkodunk erőforrásainkkal.

Két nagy erőforrásunk van. Az egyik: a termelőberendezések, az anyagi alapok és a magyar dolgozók szocialista öntudata, munkalelkesedése. Ha bátran támaszkodunk az emberi akaratra és okosan hasznosítjuk az anyagi eszközöket, óriási erőket nyerünk a további munkához. A másik nagy erőforrásunk: a szocialista nemzetközi együttműködésben, a szocialista gazdasági integrációban rejlő lehetőségek még jobb kihasználása.

A Központi Bizottság decemberi ülése határozatának végrehajtásáért a XI. kongresszus szellemében, a szocialista munkaverseny lendületével kell dolgoznunk. Népgazdaságunk alapjai szilárdak, amiként szilárd a munkásosztály, a szövetkezeti parasztság, az értelmiség, az egész magyar nép elhatározása, hogy felépítjük a fejlett szocialista társadalmat. Ezért merem mondani: mindazt, ami ma terv és cél, holnap megvalósítjuk!

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa elfogadta a párt XI. kongresszusának a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos fő céljait, s kijelentette, hogy támogatja a pártot azoknak megvalósításában. Ez egyben a Haza-

fias Népfront választási felhívásának alapja is. Mivel a népfrontmozgalom minden lényeges vonásban elfogadta a pártkongresszus határozatait, azok valójában az egész nép céljaivá, nemzeti célokká váltak. Megvannak a feltételek ahhoz, hogy meg is valósuljanak.

Amikor életünk formálásáról, jövőnkről gondolkodunk, szükségszerűen kitekintünk a világba: milyenek jövendő munkánknak, a szocialista építés folytatásának a nemzetközi feltételei? Nemzetközi tevékenységünk alapvető célja: a magyar nép nemzeti függetlenségének, országunk szuverenitásának védelme és szilárdítása, a magyar nép érdekeinek becsületes képviselete. A nép iránti felelősségérzetünk azt diktálja, hogy az ország, a nép jövendőjét a leghaladóbb eszmék szerint formáljuk. Szocialista hazafiságunk internacionalista hazafiság, mert a társadalmi haladás és a béke ügyét képviseli. Valamennyi néppel a barátság ápolására törekszünk. Külpolitikánkban ugyanazt írjuk a zászlónkra, ami népünk óhaja, a Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységének és a Magyar Népköztársaság állami politikájának vezérlő elve. Ez: a szocializmus és a béke! Azt akarjuk, hogy szocializmus és béke legyen hazánkban és a világ minél nagyobb térségeiben.

Politikánk ilyen szempontból is következetes, egyértelmű és elvi alapokon nyugszik. Nyíltan hirdetjük törekvéseinket, céljainkat. Megmondtuk, s aszerint is cselekszünk, hogy a nemzetközi politikai küzdelemben a Szovjetunióval, a szocialista országokkal együtt haladunk, s ezt tesszük a jövőben is. Külpolitikánk sarkalatos elve, hogy egységre törekszünk és együtt kívánunk küzdeni minden haladó, antiimperialista és békeszerető erővel. Világos és egyértelmű a politikánk a kapitalista országokkal is: a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett élésének elvét valljuk, s ezt az elvet igyekszünk alkalmazni a gyakorlatban is. Ez nemzetközi politikánk fő iránya, tevékenységünk lényege. Ez a külpolitika tényekkel bizonyíthatóan eredményes.

A Szovjetunióval, a szocialista országokkal és a haladás más erőivel a nemzetközi helyzet enyhüléséért küzdünk. Megállapíthatjuk, hogy a világhelyzet az enyhülés irányába változott. Ez a politika jól szolgálja a társadalmi haladás ügyét is, mert javítja a szabadságukért küzdők harcának feltételeit. A népek már nem tűrik el az igát – az imperialisták ezt most napról napra tapasztalhatják.

Sok esztendőn át hangoztattuk: szolidárisak vagyunk a vietnami néppel! Ezt nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is bizonyítottuk. Kifejeztük mély meggyőződésünket, hogy a vietnami nép igazságos ügye győzni fog. Akkor is ezt tettük, amikor Dél-Vietnam lángokban állt, amikor a Vietnami Demokratikus Köztársaságot bombázták, amikor félmilliós idegen hadsereg avatkozott be a vietnami nép sorsába. A vietnami nép sorsának alakulása bizonyította: az a nép, amely a világ haladó erőinek támogatását élvezi, s az igazságos ügyért a végső harcra is el van szánva, teljes győzelmet arat. Szívből üdvözöljük a vietnami népet a nagy győzelem alkalmából! Szívből köszöntjük Indokína népeit, szabadságharcuk győzelmét. Ismételten kifejezzük szolidaritásunkat, együttérzésünket. Kijelentjük, hogy a jövőben is velük leszünk. Szívből kívánjuk, hogy építsék fel szabad és boldog jövőjüket – megérdemelték!

Ami a közel-keleti válságot illeti: a haladó, békeszerető erők azért küzdenek, hogy ott a háborús hódítás felszámolásával a Közel-Kelet népei nemzeti jogaik birtokában, szabadon élhessenek. A ciprusi kérdés rendezését akarjuk, és azokkal értünk egyet, akik arra törekszenek, hogy Ciprus népe függetlenségben, szabadon éljen.

A népek erős akarattal küzdenek a haladásért. Ezt bizonyítja a portugáliai események menete is. Mi a saját bőrünkön éreztük, mit jelentett a negyedszázados horthysta diktatúra Magyarországon, s tudjuk, hogy a kegyetlen fasiszta diktatúra, amely Portugáliában 48 éven át létezett, ugyanilyen volt. A portugál nép nem tűrt tovább, s a fasiszta rezsim kártyavárként omlott össze. Szolidárisak vagyunk a portugál hazafiak törekvéseivel, a nép szabadságát, a társadalmi igazságot, a szociális fejlődést szolgáló céljaival. Teljes mértékben szolidárisak vagyunk portugál testvérpártunkkal, a Portugál Kommunista Párttal, amelynek tagjai, minden haladó erővel összefogva, igaz hazafiként, következetes forradalmárként küzdenek a nép javáért.

Mi, akik a békés egymás mellett élést nemcsak hirdetjük, hanem gyakoroljuk is, Portugáliára nézve is úgy értjük, hogy kívülről senki sem avatkozhat be az ország életébe. A portugál népnek saját joga, hogy döntsön jövendőjéről. Bízunk a nagy tapasztalattal rendelkező, a fasizmus kegyetlen iskoláján átment, haladó portugál hazafiak bölcsességében, tenni akarásában, és sok sikert kívánunk küzdelmeikhez.

Munka és harc nélkül a külpolitikában sem adnak semmit. Mindent megteszünk a nemzetközi enyhülés érdekében, de hangsúlyoznunk kell: az éberségre továbbra is szükség van, mert az enyhülésnek még nem mindenki híve, s az enyhülés ellenzői még folytatják aknamunkájukat. Ezért hűek vagyunk a Varsói Szerződés szervezetéhez, amely az idén ünnepli fennállásának 20. évfordulóját. Hívei vagyunk a fegyverzet csökkentésének, a teljes leszerelésnek, de azt valljuk, hogy ameddig a világon fenyegető katonai csoportosulások vannak, addig Európa szocialista népeinek és a világ népeinek szükségük van arra a biztosítékra, amit a Varsói Szerződés jelent.

Hívei vagyunk annak, hogy a vitás nemzetközi kérdéseket tárgyalások útján kell megoldani. Harcolunk a háború ellen, hogy a béke tartós és szilárd legyen. Ebből kiindulva, melegen üdvözöljük és teljes mértékben egyetértünk a szovjet–amerikai tárgyalásokkal, amelyek az atomháború veszélyének elhárításáért folynak. Az európai biztonsági értekezleten azért dolgozunk, hogy a munkát mielőbb befejezve, lehetőleg még ez év nyarán, Helsinkiben megtarthassák a harmadik ülésszakot, s hogy az értekezlet új, jobb, békésebb helyzetet teremtsen Európában.

A viták során egyes nyugati kritikusaink azzal próbálnak érvelni, hogy az európai biztonsági értekezlet a szocialista országoknak különösen fontos. Állítjuk: a tartós, biztosított, szilárd európai béke, a szilárd európai biztonsági rendszer kivétel nélkül minden európai népnek, országnak érdeke, s hozzátehetjük: a föld egész lakosságának érdeke. Rendezett, jó viszonyra, gyümölcsöző együttműködésre törekszünk Európa minden országával, a biztonsági értekezlet munkájába bekapcsolódott Amerikai Egyesült Államokkal és Kanadával is.

Külpolitikai törekvéseinket, államunk nemzetközi tevékenységét, békepolitikánkat egész népünk fenntartás nélkül támogatja. Ezt az elvi, egyértelmű és következetes külpolitikai tevékenységet folytatjuk a jövőben is, s ezt folytatja, képviseli majd legfőbb törvényhozó testületünk, az újonnan megválasztandó Országgyűlés is.

Május 9-én, a fasizmus fölött aratott győzelem napján a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége és a szovjet kormány felhívással fordult a világ népeihez, parlamentjeihez, kormányaihoz. Néhány mondatot idézek eb-

ből a felhívásból: „Egyszer és mindenkorra számoljanak le a veszedelmes hidegháborús politikával, szüntessék meg a beavatkozást más népek és államok belügyeibe, fordítsák arra minden erejüket, hogy az emberiség békés jövője, a szilárd és tartós béke szavatolása érdekében megteremtsék a biztonság légkörét. A 250 milliós szovjet nép nevében fordulunk azokhoz, akik szívükön viselik földünk jövőjét: fogjunk össze, hogy ez a jövő békés legyen!"

Üzenjük szovjet barátainknak, hogy az a politika, amely a május 9-i felhívásban kifejezésre jut, nemcsak a Szovjetunió politikája, hanem a mi politikánk is. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és kormánya, országgyűlésünk s – hozzáteszem – a magyar nép igent mond erre a felhívásra. Egyetértünk azzal: a világ minden békeszerető népe és ereje fogjon össze, hogy ez a jövő békés legyen.

A Magyar Szocialista Munkáspárt bel- és külpolitikáját, a Hazafias Népfront politikáját az élet igazolta. Ez a politika a párt, a munkásosztály, a nép erőfeszítései nyomán valósul meg az életben, s hoz nagyszerű eredményeket. Nehéz, nagy utat tettünk meg. Sok keserves tanulságot kellett megismernünk, de a neheze már mögöttünk van. Annyi vész után, a Horthy-rendszer, a háborús pusztítások, az 1956-os ellenforradalom után sikerült ügyeinket rendezni. Egyenes úton haladunk. Népünk ma már a fejlett szocialista társadalmat építi, bizakodva nézhetünk a jövőbe.

Világosak, reálisak és lelkesítőek a céljaink, amelyekért dolgoznunk, küzdenünk kell. Meg kell küzdenünk a maradisággal és a maradiakkal, a fizikai nehézségekkel, az anyagi problémákkal. De nincs okunk kishitűségre, mert az erőink hatalmasak. Ha ezeket az erőinket még jobban egyesítjük és szocialista szellemben dolgozunk, felépül hazánkban a fejlett szocialista társadalom, s méltó módon helyt tudunk állni nemzetközi síkon is a szocializmus, a béke, a haladás ügyéért! Ez a mi választási programunk.

Eredményekről, nagyszerű lehetőségekről szólunk, de állhatatosságot is kérünk, munkáról és küzdelemről is beszélünk. Pártunk, munkásosztályunk, népünk összeforrott, nyíltan tudunk beszélni egymással.

A magyar dolgozó milliókat sok év küzdelme, tapasztalata győzte meg arról, hogy helyes úton járunk, s csak ezen az úton jutunk el még tágasabb terekre, még szebb mezőkre, a boldogabb jövőbe. Azt kérem a magyar dolgozó néptől, hogy a hétköznapokon tettekkel, most vasárnap, a választáson pedig szavazatával támogassa ezt a politikát!

FELSZÓLALÁS AZ EURÓPAI BIZTONSÁGI ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSI ÉRTEKEZLET ZÁRÓÜLÉSÉN

1975. AUGUSZTUS

A magyar közvélemény kezdettől fogva figyelemmel kísérte és aktívan támogatta az európai biztonsági és együttműködési értekezlet tevékenységét. Történelmi jelentőségűnek tartjuk, hogy a közös erőfeszítés nem volt hiábavaló, az összes érdekelt egyetértésével most összeült a biztonsági értekezlet legfelsőbb szintű zárószakasza. A népek várakozásait, egy jobb jövő iránti reménységeit fejezi ki, és kétségtelen, hogy Európa történelmének új, fontos lapját írja ez a tanácskozás.

A magyar küldöttség nevében tisztelettel köszöntöm a küldötteket, az értekezlet minden részvevőjét. Minden küldöttségnek jó munkát, az értekezletnek teljes sikert kívánok. A Magyar Népköztársaság és a magyar nép nevében köszönetet mondok a Szovjetunió, valamennyi európai ország, az Amerikai Egyesült Államok és Kanada vezetőinek és kormányzatának, hogy felelősen hozzájárultak az európai biztonsági és együttműködési értekezlet létrejöttéhez. Szívből köszöntöm fáradhatatlan, áldozatkész munkájukért nagyra becsült házigazdáinkat, Urho Kekkonen urat, a Finn Köztársaság elnökét, a finn kormányt, Helsinki város vezetőit, a testvéri finn népet.

Mi annak a magyar népnek a küldötteiként veszünk részt ezen a történelmi jelentőségű tanácskozáson, amely államot alapítva 1100 éve él a Duna–Tisza táján, Európa közepén, így múltunk és jövőnk egyaránt az itt élő népek sorsához kötődik.

Meggyőződésünk, hogy Európa minden népének legfőbb kívánsága a béke. Ha lehetséges, még fokozottabban így van ez a magyar nép esetében, amely évszázadokon át a hadak útjának kereszteződési pontján élt és mérhetetlen véráldozatokat hozott, hogy fennmaradhasson és megőrizze államát a fenyegető pusztulással szemben. Századunkban,

az első világháború hiábavaló áldozatai után a vesztes Magyarország területe a korábbinak egyharmadára csökkent, a második világháborúban, urai bűnéből a rossz oldalon vérezve, elvesztette felnőtt lakosságának 8 százalékát és az ország romhalmazzá vált.

A magyar nép sorsa 30 évvel ezelőtt, az antifasiszta koalíció történelmi győzelmének és annak következtében, hogy a szovjet hadsereg, a vele együtt küzdőkkel kiűzte hazánk területéről a hitleri fasiszta megszálló hadakat, új, jó fordulatot vett. Azóta békében él a magyar nép, visszanyerve nemzeti függetlenségét és állami szuverenitását, szilárdan és eltökélten halad maga választotta útján, s ma a fejlett szocialista társadalmat építi. Történelmünkből mi levontuk a szükséges tanulságokat. Mindenki megértheti, hogy a szocialista Magyar Népköztársaság számára az európai népek békéje, biztonsága, barátsága és együttműködése nem pusztán szavakat jelent, hanem szilárd elveken, súlyos történelmi tapasztalatokon nyugvó hosszú távú politikát, és a magyar nép életbe vágó érdekeit fejezi ki.

Közismertek az európai népek múltbeli szenvedései, a két világháború rettenetes pusztításai, az a tény, hogy a két világháború földrészünkön robbant ki. Mindezt, de legfőképpen azt figyelembe véve, hogy a felhalmozott korszerű fegyverek konfliktus esetén eddig soha nem látott szörnyűséggel és pusztulással fenyegetik Európa és a világ népeit, minden ország felelős tényezőinek hatékonyan hozzá kell járulniuk ahhoz, hogy az utóbbi időben mutatkozó enyhülés tartós, a béke biztosított és szilárd legyen.

Úgy véljük, hogy az európai biztonsági és együttműködési értekezlet eredményességétől, és a jelen értekezlet szellemében végzendő további munkától függ népeink, földrészünk, Európa, és nem túlzás, ha azt mondjuk, nem kis mértékben az emberiség jövője. Az általunk képviselt népek reménye az, hogy az értekezlet jó munkát végez és a jövendő a béke lesz. A magyar küldöttség azt a megbízást kapta, hogy járuljon hozzá az értekezlet sikeréhez. Igyekszünk a megbízásnak eleget tenni.

A Magyar Népköztársaság rendíthetetlen híve a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének. A Szovjetunióval és más szocialista országokkal együtt egyik kezdeményezője és aláírója volt az 1969-es budapesti felhívásnak, amely javasolta az európai biz-

tonsági értekezlet összehívását. Szövetségeseinkkel együtt azóta is mindent megtettünk az értekezlet létrejöttéért. Képviselőink mindvégig részt vettek az előkészítő munkálatokban és a jelen értekezlet elé aláírásra beterjesztett okmány kidolgozásában.

A Magyar Népköztársaság azt vallja, hogy mindent meg kell tenni a fegyveres összeütközésekkel fenyegető kérdések békés megoldása, a háború, egy új világháború lehetőségének kiküszöbölése érdekében.

Kormányunk úgy véli, további erőfeszítéseket kell tenni az általános leszerelés előmozdítására. Támogatunk minden komoly leszerelési törekvést, így támogatjuk a Szovjetunió javaslatát leszerelési világkonferencia összehívására.

Üdvözöljük, és a nemzetközi enyhülés szempontjából meghatározónak tekintjük a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok kapcsolatainak javulását, megállapodásukat és további tárgyalásaikat a stratégiai támadó fegyverek korlátozásáról.

Minden józanul gondolkodó ember látja, hogy az emberiség fejlődésének jelen szakaszában a világháború elkerülésének nincs más reális és elfogadható alternatívája, mint a békés egymás mellett élés, a vitás kérdések tárgyalások útján való rendezése, a fegyverkezési verseny megállítása, a fegyverzetek korlátozása, majd a leszerelés, az államok rendezett viszonya, a közös érdekű kérdésekben az együttműködés, a népek közeledése és barátsága.

A Magyar Népköztársaság ennek tudatában és szellemében építi nemzetközi kapcsolatait, tevékenykedik az Egyesült Nemzetek Szervezetében, s 600 más nemzetközi szervezetben.

Az értekezlet okmánya az európai biztonság sok és bonyolult kérdését tárgyalja. A magyar küldöttség kiemelkedő fontosságúnak tartja az államok kapcsolatait és együttműködését szabályozó elvek rögzítését. Az értekezlet munkájában részt vesz 35 szuverén állam, közöttük vannak nagy és kis államok, iparilag fejlettek és kevésbé fejlettek, szocialista és nem szocialista, elkötelezett és el nem kötelezett országok, semleges államok. Az államok kapcsolatait szabályozó elvek – mint a szuverén egyenlőség, az erőszaktól való tartózkodás, a határok sérthetetlensége és a többi alapelv – tiszteletben tartása és gyakorlati érvényesülése megfelel a részvevő 35 különböző állam érdekeinek, biztosítja a békét. Betar-

tásukkal száműzhetjük földrészünkről a háborút, a fegyveres konfliktusokat. A Magyar Népköztársaság kész ezeknek az elveknek következetes betartására.

A magyar kormány úgy véli, hogy az államok kapcsolatainak a biztonsági értekezlet által történő elvi rendezése, ezen elvek gyakorlati érvényesülése erősíti a politikai bizalmat, s ez megkönnyíti az európai fegyveres erők és azok fegyverzetének ésszerű, az egyenlő biztonság elvét figyelembe vevő csökkentését is.

Magyar részről üdvözöljük a tudományos, a gazdasági és a kereskedelmi együttműködésre kidolgozott ajánlásokat is. Magyarország ma is kiterjedt gazdasági kapcsolatokat tart fenn Európa sok országával, és részt vesz a nemzetközi gazdasági munkamegosztásban. A Magyar Népköztársaság elvi okokból híve és adottságai miatt érdekelt is abban, hogy a nemzetközi gazdasági együttműködés a jövőben tovább szélesedjék. Úgy véljük, hogy általában az államok, s különösen a különböző társadalmi rendszerű országok politikai kapcsolatait szilárdan alátámasztja a kölcsönösen előnyös gazdasági együttműködés.

Magyarország kész a hátrányos megkülönböztetésektől mentes, kölcsönösen előnyös, hosszú távú megegyezésekkel is szabályozott gazdasági együttműködésre mindazon országokkal, amelyek maguk is érdekeltek ebben.

Az értekezlet előkészítése során sok vitával járt, ezért sok munkát és időt kívánt az ajánlások kidolgozása az európai országok kulturális együttműködésére, az információk, az emberi kapcsolatok bővítésére és bizonyos humanitárius kérdések megoldására. A Magyar Népköztársaság kész az e kérdésekre vonatkozó ajánlások elfogadására is és az e téren fennálló kapcsolatok fejlesztésére.

A magyar kormány meggyőződése, hogy a békés egymás mellett élés, a népek közeledése és barátsága feltételezi, egyben lehetővé is teszi az államok termékeny együttműködését a tudományok, a közoktatás, a kultúra és a tájékoztatás terén. Az egyetemes tudománynak, az emberiség javát szolgáló együttműködésnek ragyogó, nyilvánvalóan mindnyájunknak sokatmondó példája volt a Szojuz–Apollo űrhajók kiválóan véghezvitt közös programja.

A magyar társadalom az emberi kultúra minden valódi értékét a saját-

jának tekinti. Az egyetemes emberi kultúra közkinccsé tételét a gyakorlatban megvalósítjuk, amikor Dante, Shakespeare, Molière, Goethe, Tolsztoj és más nagy írók, költők műveit nagy példányszámban kiadjuk, színpadra visszük. A mai nyugati kultúra értékeit is hozzáférhetővé tesszük mindenki számára.

Mi hívei vagyunk az emberek közötti kapcsolatok, a nemzetközi turizmus fejlesztésének, az utazás, a világot látás további könnyítésének. A Magyar Népköztársaságban gyakorlatilag minden ember nyitott kaput talál, aki becsületes szándékkal érkezik hozzánk. Szocialista és nem szocialista országok viszonylatában egyaránt jelentős kétoldalú turizmust bonyolítunk le. A tízmilliós lélekszámú Magyarországra évente több mint nyolcmillió külföldi látogató érkezik, és hárommilliónál több magyar állampolgár látogat külföldre.

A Magyar Népköztársaság már a gyakorlatban bizonyítja, hogy híve a kulturális együttműködés, az információk, a személyi forgalom bővítésének, minden olyan ésszerű lépésnek, ami elősegíti a népek és országok kölcsönös, jobb megismerését. E téren is csak akkor és úgy lehet további, előrevezető lépéseket tennünk, ha kölcsönösen tiszteletben tartjuk a partner országok szuverén jogait, törvényeit, amit értekezletünk is elvár, az előttünk fekvő, közösen kidolgozott okmányunk is igényel minden részt vevő államtól.

A kulturális együttműködés, az információk cseréje kapcsán jelentkeznek különösen az ideológiai különbségek. Mi is, akik itt tanácskozunk, különböző ideológiájú pártokat, különböző politikai rendszerű országokat képviselünk. De világos, nem azért jöttünk össze, hogy elfogadjuk egymás ideológiáját vagy állami-politikai rendszerét. Népeink, amelyeket képviselünk, azt várják tőlünk, hogy a valóban létező ideológiai és politikai különbségek ellenére szót értsünk, összefogjunk és megállapodjunk azokban a közös tennivalókban, amelyeket el kell végeznünk, hogy Európában béke és biztonság legyen, hogy az államok, az országok hasznosan együttműködjenek a közös érdekű dolgokban népeink javára.

Nagy és nehéz utat tettünk meg, amíg idáig, az európai biztonsági és együttműködési értekezlet mostani, harmadik szakaszáig eljutottunk. Sok tanácskozás, vita van mögöttünk, harcolnunk is kellett. Az enyhü-

lésnek, a békének nemcsak hívei, ellenzői is vannak. A gáncsvetőkkel meg kellett küzdeni idáig is, és nyilván ez a jövőben sem lesz másképp.

Ez az értekezlet lezárja a múlt egy szakaszát, és egy új, jobb, békésebb világ korszakjelzőjeként kerülhet a történelembe. Ha az itt képviselt országok felelősen folytatják a megkezdett munkát, és a népek állhatatosan küzdenek a jövőben is a jó ügyért, akkor a holnap feladatait is megoldjuk.

A magyar kormány az értekezlet okmányával egyetért, küldöttségünk azt megbízatásának megfelelően aláírja. Egyetértünk azzal is, hogy 1977-ben az érdekelt államok képviselőinek egy újabb értekezlete áttekintse majd az addig megtett utat, s megvizsgálja a teendőket. Szeretném biztosítani Önöket arról, hogy a Magyar Népköztársaság és a békeszerető magyar nép minden tőle telhetőt megtesz azért, hogy az európai biztonsági és együttműködési értekezlet nemes céljai valóra váljanak.

NYILATKOZAT
A MAGYAR TELEVÍZIÓNAK

1975. AUGUSZTUS

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet kitűnő körülmények között végezte munkáját; ezt őszinte elismeréssel meg is köszöntük. Nagyon jó munkafeltételek között dolgoztunk. Az értekezlet hivatalos munkáján túl, felhasználva a rendelkezésre álló nem sok időt, több nemzet képviselőivel találkoztunk. Így találkoztunk Kekkonen úrral, a Finn Köztársaság elnökével, a finn kormány tagjaival, Helsinki város vezetőivel, testvérpártunk, a Finn Kommunista Párt vezetőivel és más finn emberekkel. Elmondhatom, hogy Finnországban, Helsinkiben a magyar nép képviselőit rokonként, megkülönböztetett figyelemmel és szeretettel fogadják.

Kekkonen úr, a finn emberek mindenütt lelkemre kötötték, hogy hazaérkezésem után adjam át szívélyes üdvözletüket és legjobb kívánságukat a Magyar Szocialista Munkáspártnak, a magyar társadalomnak, az egész népnek. Ezt ezennel meg is teszem.

Szeretném megemlíteni, hogy ez a nagy jelentőségű találkozó olyan alkalom volt, amit mindenki felhasznált arra is, hogy sokoldalú kapcsolatokat építsen, személyes találkozókon vegyen részt. Mi is ezt tettük: találkoztunk a Szovjetunió, más szocialista országok, a legkülönbözőbb nyugat-európai országok képviselőivel is, akik ugyancsak tolmácsolták jókívánságaikat népünknek.

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet történelmi jelentőségű sokféle szempontból. Történelmi jelentőségű, mert – ahogyan erről több ízben szó esett – a napóleoni háborúk befejezését követő 1815-ös bécsi értekezlet óta az európai országok képviselői így még nem találkoztak. Történelmi jelentőségű azért is, mert a második világháború után a szocializmus világrendszerré vált; azóta Európa országai két

különböző társadalmi rendszerhez, a szocialista, illetve a kapitalista társadalmi rendszerhez tartoznak. Történelmi jelentőségű, hogy a második világháborút követő időszakban most először találkoztak Európa népeinek képviselői.

Nagy jelentőségűnek tartom a tanácskozást azért is, mert megnevezése és valódi tartalma szerint az európai biztonság és együttműködés értekezlete volt. Ha arra gondolunk, hogy képviseltette magát a Szovjetunió, az Amerikai Egyesült Államok és Kanada, akkor joggal elmondhatjuk, hogy a tanácskozáson részt vett 35 ország – vizuálisan elképzelve területi elhelyezkedésüket – tulajdonképpen a földgömb egész északi felét körülövezi.

Számunkra, a magyar nép képviselői számára is nagy jelentőségű volt, hogy a Magyar Népköztársaság képviseletében ott lehettünk a tanácskozáson. Jómagam már számtalan nemzetközi értekezleten vettem részt, amelyen pártunk vagy országunk képviseletében kapcsolódtam be a munkába és szólaltam fel. Küldöttségünk többi tagjai is sokszor vettek már részt nemzetközi eseményeken. Mégis különleges alkalomnak tartottuk, hogy ezen az igen nagy jelentőségű értekezleten hallathattuk a magyar nép szavát és kifejezhettük a magyar nép akaratát.

Az értekezlet sajátosságai közé tartozott, hogy bizonyos országok képviselői ezúttal valóban a szó szoros értelmében az egész nép nevében szólhattak.

Így volt ez természetesen a Szovjetunió, más szocialista országok és a Magyar Népköztársaság esetében is. Jómagam a különböző tárgyalásokon nyugodt lelkiismerettel hangoztattam, hogy Magyarországon nincsenek olyanok, akik érdekeltek volnának a nemzetközi helyzet élezésében, a fegyverkezési versenyben, a konfliktusok kirobbantásában. Népünknek teljesen egységesen a legfőbb és első számú kívánsága, hogy békében élhessen, folytathassa békés alkotó munkáját: a szocialista társadalom, egy jobb és különb élet megteremtését. Úgy érzem, valóban az egész nép kívánságát fejezzük ki, amidőn azt mondjuk: legfőbb törekvésünk és igényünk az, hogy béke, biztonság legyen Európában, a Magyar Népköztársaság eszerint is jár el minden nemzetközi kérdésben.

Nagyon fontos kérdés: hogyan látjuk azt a tényt, hogy létrejött ez az

európai biztonsági értekezlet; kinek a sikere, kinek az eredménye ez? Ki akarta, és ki ellenezte? Mint magyar kommunista, persze büszke voltam arra, hogy ennek a biztonsági értekezletnek az indító aktusa a Varsói Szerződés politikai tanácskozó testületének 1969. évi, tavaszi budapesti ülésszaka volt, innen indult útjára az értekezlet eszméje és gondolata. Azt javasoltuk akkor, hogy üljenek össze Európa népeinek képviselői, és beszéljék meg a helyzetet, a tennivalókat, azt, hogy mit tehetünk a békéért és a népek biztonságáért. De ahogyan közeli barátunk Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs, a Szovjetunió Helsinkiben járt küldöttségének vezetője kifejezte – és ezt mi is teljes meggyőződéssel valljuk –, ezzel az értekezlettel kapcsolatban nem szabad úgy felfogni a kérdést, hogy ki győzött, és ki a legyőzött. Itt nem voltak győztesek és legyőzöttek; itt nyertesek voltak! Minden nép, amely itt képviselve volt, nyert ezzel az értekezlettel.

Mint egyike azoknak, akik ott jelen voltak, érzékelni tudtam és éreztem is ennek a tanácskozásnak a jelentőségét. De azt hiszem, bizonyos idő még kell ahhoz, hogy a konferencia jelentősége teljesen behatoljon az emberek gondolatainak mélyébe. Elnézést kérek, hogy személyes dolgot is említek: amikor elmentem a sajtóközpontba, nyilatkozatot kért tőlem a Newsweek című amerikai hetilap moszkvai képviselője. Azt kérdezte: mi a véleményem arról, hogy a küldöttségek egy része a kérdések egyik, a küldöttségek más része a másik oldalát hangsúlyozza?

Ezzel nyilván arra célzott, hogy a szocialista országok képviselői az államközi kapcsolatok megjavításának fontosságát hangsúlyozták, míg egyes nyugati országok képviselői inkább a hírközléssel, információterjesztéssel és hasonló kérdésekkel foglalkoztak. Azt feleltem az amerikai újságírónak, hogy én mást vettem észre a tanácskozáson. Azt, hogy a lényeget illetően minden küldöttség ugyanazt mondta. A részletekben – felfogásuknak, ideológiájuknak, elképzeléseiknek megfelelően – valóban mást és mást hangsúlyoztak az egyes küldöttek. De impozáns módon nyilvánult meg, s szembetűnően, értelmileg és hangulatilag egyaránt érzékelhető volt, hogy a különböző országok képviselői, akik küldöttségük és országuk nevében szólaltak fel, a lényeget tekintve ugyanazt mondták: politikailag és erkölcsileg elkötelezték magukat az európai béke megszilárdítása és a biztonság megteremtése mellett.

Vita volt arról is, hogy az aláírt okmány jogilag mire kötelez bennünket. A jogászok éppenséggel még vitatkozhatnak ezen, de a sajtó, a rádió, a televízió jóvoltából a magyar közvélemény is közvetlenül érzékelhette ennek az eseménynek főbb vonásait, s meggyőződhetett róla: egységes volt ez az értekezlet abban, hogy az összes ott képviselt népek őszintén a békét akarják. Az másodrendű dolog, hogy ez jogilag mennyiben kötelező, mennyiben nem. Azok az államférfiak azonban, akik országuk és népük nevében hivatalosan szóltak, politikailag és erkölcsileg elkötelezték magukat a béke megszilárdítása és a békés egymás mellett élés érvényre juttatása mellett!

Az egyes küldöttségek felszólalásaiban különböző hangsúlyt kapott az is, hogy ez a tanácskozás ugyan politikailag az egyetértést fejezi ki, de mi lesz a katonai és más területen? Hivatalos felszólalásomban teljes meggyőződéssel hangsúlyoztam: felfogásunk szerint az első, hogy politikailag megegyezzünk abban, milyen jövőt akarunk építeni. Ha ez megtörtént, akkor könnyebb a katonai kérdések vizsgálata, másképp tudunk közelíteni a közép-európai katonai erők és fegyverzetük csökkentéséhez és az európai, illetőleg az összes ott képviselt országok közötti gazdasági együttműködéshez is.

A nyugatiak nagy előszeretettel emlegetik az információáramlást, az utasforgalom növelését és ehhez hasonló kérdéseket. Mély meggyőződésem, hogy nyugodtan hivatkozhatunk saját gyakorlatunkra is, arra, hogy mi a nyitott kapuk politikáját követjük. Mint felszólalásomban is mondtam, véleményem szerint a békés Európa, ahol megvalósul a békés egymás mellett élés, feltételezi az országok, a népek, az emberek szorosabb kapcsolatát, együttműködését, a katonai kérdések reálisabb megközelítését. Ez megkönnyíti a fegyverzet korlátozásában való megállapodást. Feltétlenül előre kell lépnünk a gazdasági együttműködésben, a nemzetközi munkamegosztásban, a kooperációban, amit a szocialista országok egymás között is szorgalmaznak. Mi azonban úgy véljük, hogy ezt Európa minden országa között lehetséges bővíteni, növelni. Ha megjavul a politikai helyzet, ha a hidegháború maradványait, a bizalmatlanságot sikerül felszámolnunk, akkor rendesen és normálisan fejlődik a turizmus, az információcsere, az együttműködés a kultúra, a közoktatás és a tudomány terén.

Az értekezlet péntek este fejeződött be az ünnepélyes aláírással. Azt hiszem, ez az aktus sokatmondóan szemléltette, hogy mekkorát léptünk előre: egy teremben, egy asztalnál ültünk, és egy okmányt tudtunk aláírni – különböző ideológiájú, világnézetű emberek. Mert a reális gondolkozás, az ésszerűség minden résztvevőt arra kötelezett, hogy a maga részéről az együttműködés útját vállalja és fogadja el.

Nem szabad persze, hogy illúziókban éljünk, s magam sem képzelem azt, hogy most a Helsinkiben lezajlott európai biztonsági és együttműködési értekezlet, a közösen egyeztetett okmány együttes és ünnepélyes körülmények közötti aláírása nyomán egy csapásra megváltozik majd Európa vagy a világ helyzete. Inkább arra szeretnék nyomatékosan utalni, hogy ennek az értekezletnek a létrejötte az európai együttműködés és biztonság minden hívétől hatévi állhatatos munkát kívánt meg. Hatévi harcot jelentett azokkal szemben, akik ellenzik a béke megszilárdítását, az enyhülés irányzatát. Mert vannak még ilyen emberek a világon, s a mi helsinki aláírásunkkal még nem tűntek el az életből, a valóságból.

Eddig is harcolnunk kellett a nem eléggé józanokkal, az ellenségeskedést, a konfliktusokat szítókkal szemben, de harcunk eredményes volt, s eljutottunk az értekezletig. Gondolom, hogy holnap és a távolabbi jövőben is így lesz: akadnak még gáncsvetők, de továbbra is küzdeni fogunk ellenük. Az ilyenek az európai biztonsági értekezleten részt vett országokban csupán törpe kisebbséget képviselnek, akik ellen meg kell és meg is fogják vívni harcukat a nemzetközi béke és biztonság ügyének képviselői.

Küzdelemmel, munkával jutottunk tehát el idáig, s a továbbiakban is dolgoznunk, harcolnunk kell. De elmondhatjuk, hogy új helyzet alakult ki. Európa és Észak-Amerika államainak képviselői politikailag, erkölcsileg hivatalosan elkötelezték magukat az enyhülés irányzata mellett. Ennek történelmi jelentősége van, s ugyanakkor bizonyos konzekvenciái lesznek az élet minden területén. Meggyőződésem szerint a nemzetközi kapcsolatok és az együttműködés legkülönbözőbb területein fellendülés következik be. Más a nemzetközi légkör az értekezlet után, mint előtte volt, s akik a békéért, a biztonságért síkraszállnak, most új helyzetben és jobb körülmények között folytathatják küzdelmüket, mint az értekezletet megelőző időszakban.

A magunk részéről különböző alkalmakkor – a pártkongresszuson, s a választások idején is – őszintén, a helyzetet reálisan felmérve azt mondtuk a magyar népnek, hogy nyugodtan és biztonságosan végezheti mindennapos, békés építőmunkáját, mert a nemzetközi helyzet a békeszerető népek és a béke erői javára változik a jövőben. Ez most Helsinkiben fényesen bebizonyosodott! Teljes felelősséggel, mély meggyőződéssel és őszinte bizakodással mondhatom, hogy a magyar nép az eddiginél nagyobb biztonsággal és nyugodtsággal végezheti munkáját: reményünk, perspektívánk, jövőnk a béke!

Hozzá kell tennem, hogy – s ezt felszólalásomban is próbáltam megfogalmazni – ha a kormányok a helsinki értekezlet szellemében folytatják tevékenységüket, és a népek továbbra is támogatják a jó ügyet, akkor a holnap Európa népei számára, s így a magyar nép számára is szebb, ragyogóbb és boldogabb lesz!

Az értekezlet figyelmét – ha csak rövid utalás formájában is – felhívtam a magyar nép nehéz történelmi útjára, hogy még érthetőbb legyen: ha a magyar nép a békére és biztonságra adja le szavazatát, ebben a legőszintébb óhaj és a legigazibb érdek, a nép érdeke fejeződik ki.

Még egy megjegyzést tennék: a jövőt illetően tudni kell, hogy mi, népünk képviseletével és szavazatával – ahogyan Helsinkiben is tettük – mindig a béke ügyét fogjuk erősíteni. A józan ész, a reális politika mellett vagyunk. Mindig a szocialista és a kapitalista országok békés egymás mellett élésére szavaztunk, és a jövőben is ezt fogjuk tenni. Népünk szavazatának súlya azonban döntően attól függ, hogy miképpen végezzük hazai munkánkat. Azok az eredmények, amelyeket az utóbbi 10–15 évben szocialista demokráciánk fejlesztésében, a gazdasági és kulturális építőmunkában, nemzetközi kapcsolataink szélesítésében elértünk, jelentősen megnövelték szavazatunk súlyát. A jövőben is csak ezen az úton tudjuk a magyar nép hangját erősíteni a népek kórusában. Bízom abban, hogy népünk, amelynek elsőrendű érdeke a béke, a békés szocialista építőmunka, mindent megtesz azért, hogy a nevében fellépők szavának megfelelő súlya legyen a nemzetközi életben, miként – állíthatom – Helsinkiben is volt.

Engedjék meg, hogy befejezésül megköszönjem a magyar sajtó közre-

működőinek a tevékenységét, amellyel népünket folyamatosan és megfelelően tájékoztatták az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet munkájáról. Köszönöm közvéleményünk figyelmét is, mert nekünk nagy erőt ad, ha olyan fórumon, mint ez az értekezlet is volt, abban a tudatban szólhatunk, hogy népünk támogat bennünket.

BESZÉD
A MAGYAR–VIETNAMI BARÁTSÁGI NAGYGYŰLÉSEN

1975. OKTÓBER

Szívből köszöntöm a magyar–vietnami barátságnak szentelt mai nagygyűlésünk elnökségét és minden résztvevőjét. Szeretném én is köszönteni kedves vendégeinket, közeli harcostársunkat, a vietnami nép hű fiát, a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő személyiségét, Le Duan elvtársat, a vietnami párt- és kormányküldöttség minden tagját.

Olyan közeli barátainkat köszöntjük ma körünkben, akikkel összeköt bennünket harcunk közössége, a proletár internacionalizmus nagy eszméje, a közös cél, a szocializmus ügye. Személyükben annak, az egész világon tisztelt, megtörhetetlen vietnami népnek kiváló képviselőit köszöntjük, amely az ez év tavaszán kivívott történelmi győzelmével örökre beírta nevét az emberi haladásért, a szabadságért, a nemzeti függetlenségért, a szocializmusért vívott harc történetébe.

Vietnami barátainkkal kitűnő elvtársi légkörben, gyümölcsöző eszmecserét folytattunk a bennünket foglalkoztató időszerű kérdésekről. Örömmel szólhatok arról, hogy minden megtárgyalt kérdésben teljes nézetazonosság van közöttünk. Ennek megfelelően mindkét részről kifejeztük eltökéltségünket kétoldalú kapcsolataink lendületes fejlesztésére, s ennek irányát megszabó gazdasági és kulturális együttműködési megállapodást írtunk alá; egyeztettük álláspontunkat a jelenlegi nemzetközi helyzet követelményeit illetően is.

Úgy véljük, hogy a Le Duan elvtárs vezette párt- és kormányküldöttség látogatása, tárgyalásaink, megállapodásaink, a találkozások a magyar dolgozókkal nagymértékben erősítették pártjaink, országaink és népeink barátságát, megalapozták együttműködésünk további fejlesztését, és jól szolgálják a haladás, a szocializmus, a béke ügyének általános érdekeit is.

Megbeszéléseink során tájékoztattuk egymást pártjaink, kormányaink

tevékenységéről, országaink helyzetéről. Elmondottuk vietnami barátainknak, hogy hazánkban, a Magyar Népköztársaságban a párt és a nép összeforrott, a munkásosztály, a dolgozó nép hatalma szilárd, és jó ütemben halad a szocialista építés.

Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa felszabadulásunk 30. évfordulójának évében ült össze, értékelte az elmúlt évek munkáját, és áttekintette három évtized fejlődését. A pártkongresszus, elemezve a helyzetet és a munka tapasztalatait, meghatározta a legközelebbi évek tennivalóit, a fejlett szocialista társadalom építésének feladatait, és programnyilatkozatot fogadott el, amelyben vázolta a 15–20 év alatt elérendő célokat, népünk jövendőjének nagyszerű távlatait.

A XI. kongresszus megerősítette pártunk fő politikai irányvonalát, és kinyilvánította, hogy pártunk továbbra is az eddigi szövetségi politikát, a széles körű nemzeti összefogás politikáját kívánja folytatni. A pártkongresszus állásfoglalásait munkásosztályunk, népünk megértéssel fogadta, és ezerféle módon, nem utolsósorban az országos szocialista munkaverseny nagyszerű tetteiben kinyilvánította, hogy kész azok megvalósításáért dolgozni, harcolni. A pártkongresszus alapvető törekvéseivel való széles körű egyetértés megfelelően kifejezésre jutott abban, hogy a kongresszust követően a Hazafias Népfront Országos Tanácsa a pártkongresszus fő célkitűzéseit elfogadta, azokat választási programként meghirdette, és népünk a választáson leadott szavazatával, nagy egységben, imponáló módon hitet tett mellettünk.

Most legfontosabb feladatunk, hogy sikeresen befejezzük negyedik ötéves tervünket, és ezzel megfelelő alapot teremtsünk a január elsején induló ötödik ötéves tervhez. Minden feltételünk megvan ahhoz, hogy a negyedik ötéves terv főbb előirányzatait teljesítsük, illetve túlteljesítsük.

E napokban legjobb üzemeink sorra jelentik, hogy ötéves tervüket határidő előtt teljesítették, s bizonyos, hogy ha a munka ezzel a lendülettel folytatódik, akkor a december 31-vel befejeződő öt év alatt a nemzeti jövedelem 35–36 százalékkal, az ipari termelés 39 százalékkal, a mezőgazdasági termelés 19 százalékkal, az egy keresőre jutó reálbér 17, az egy főre jutó reáljövedelem 25–26 százalékkal fog növekedni hazánkban.

Az új ötéves tervünket biztos alapra építjük. Szocialista népgazdaságunk szilárd, népünk eltökélt, hogy felépíti a fejlett szocialista társadal-

mat, és továbbra is támaszkodhatunk a Szovjetunióval, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának országaival, a többi szocialista országgal való széles körű nemzetközi gazdasági együttműködésre.

Erőink összefogásával túljutunk a mostani, döntően külső okok miatt reánk háruló nehézségeken, biztosítjuk iparunk, mezőgazdaságunk további töretlen fejlődését, népünk életszínvonalának szolid, de megalapozott emelését. Világos céljaink vannak népünk kulturális színvonalának további emelésére is. Azon dolgozunk, hogy egész népünk sajátjává tegyük a jelszót, amelyet a köztudatba a szocialista brigádmozgalom vezetett be: szocialista módon élni, dolgozni és tanulni.

Népünk bizakodva tekint a jövőbe. Biztosítottuk vietnami elvtársainkat, és biztosítjuk a Magyar Népköztársaság minden barátját, hogy a magyar nép továbbra is helytáll, következetesen halad előre a maga választotta úton, felépíti a fejlett szocialista társadalmat.

A lankadatlan, hősi harc oly sok éve után az idén tavasszal a vietnami nép teljes győzelmet aratott. A vietnami nép nagyszerű győzelmének kiemelkedő nemzetközi jelentősége van. Vietnam népe önfeláldozó, állhatatos szabadságharcával példát mutatott a nemzeti függetlenségért, a társadalmi haladásért küzdő népeknek, az egész emberiségnek. Vietnam példája fényesen bizonyítja: legyőzhetetlen az a nép, amelynek hazaszeretete és elszántsága szilárd, a szabadságáért, a függetlenségéért minden áldozatra kész, küzdelmét a kommunisták harcedzett pártja vezeti, és számíthat a Szovjetunió, a szocialista országok, a világ összes haladó és békeszerető erejének támogatására.

A vietnami nép hősi harcban kivívta szabadságát, ugyanakkor segítette Laosz és Kambodzsa népeinek harcát is. Az indokínai népek lerázták magukról az idegen hódítók igáját és elindultak az önálló nemzeti fejlődés útján. A vietnami nép, az indokínai népek győzelme hatalmas csapás a nemzetközi imperializmus ázsiai befolyására, lelkesíti és erősíti a népeknek a szabadságért, a függetlenségért és a társadalmi haladásért folytatott harcát az egész világon.

A hősi küzdelem fő terhét a 30 évvel ezelőtt alapított Vietnami Demokratikus Köztársaság viselte. A harc szervezője és lelkesítője a forradalmi, internacionalista testvérpártunk, a Vietnami Dolgozók Pártja volt, amely mozgósítani tudta a nemzet erőit a hosszú küzdelemre, a leg-

jobb hazafiakat tömörítve síkraszállt az ország felszabadításáért és így győzött a vietnami nép a hatalmas Amerikai Egyesült Államok megszálló csapatai és csatlósai ellen.

Az egész magyar nép örül és szívből gratulál a testvéri vietnami nép történelmi győzelméhez. Vietnami testvéreink nagy lendülettel fogtak hozzá északon a háborús pusztítások helyreállításához, a békés szocialista építőmunka folytatásához, délen a normális élet megindításához, a szabad, demokratikus fejlődés megalapozásához, és máris jelentős eredményeket értek el. Teljes szívből kívánjuk, hogy kitűzött nagyszerű céljaikat minél előbb érjék el, valósuljon meg a vietnami nép nagyszerű fiának, a nemzetközi kommunista mozgalom legendás személyiségének, Ho Si Minh elnöknek a végakarata: a szabad, független, egységes Vietnam!

A magyar nép az internacionalizmus eszméjétől, a szolidaritás érzésétől vezettetve, a szocialista országok népeivel, a világ haladó erőivel együtt, kezdettől fogva a vietnami nép oldalán állt. Munkásaink, parasztjaink, értelmiségieink, fiataljaink vietnami műszakok ezrein vettek részt, vért adtak a harcolóknak, támogatták a hazánkban tanuló vietnami fiatalokat. A segítő szándék vezetett bennünket akkor is, amikor vietnami elvtársaink és a másik fél felkérésére részt vállaltunk a nemzetközi ellenőrző és felügyelő bizottság munkájában. A testület fennállása alatt következetesen síkraszálltunk a párizsi egyezmények maradéktalan végrehajtásáért, felléptünk minden olyan kísérlettel szemben, amely a bizottságot el akarta téríteni eredeti hivatásától.

Pártunk, kormányunk, népünk szolidaritása változatlan, erejéhez mérten a jövőben is megad minden erkölcsi, politikai, diplomáciai, gazdasági támogatást a vietnami népnek történelmi feladatai elvégzéséhez. Határozottan támogatjuk a két vietnami állam felvételét az Egyesült Nemzetek Szervezetébe. Az Egyesült Államok már kétszer is vétójával akadályozta meg a felvételt. Biztosak vagyunk benne, hogy az Egyesült Államok végül kénytelen lesz megváltoztatni ezt az álláspontját, amellyel példátlanul elszigetelődött, egyedül maradt e világszervezetben, és a vietnami nép képviselői végül is elfoglalják méltó helyüket az Egyesült Nemzetek Szervezetében. Hangsúlyozzuk pártunk, kormányunk és népünk nevében, legyenek bizonyosak kedves vietnami barátaink: ahogyan önök mellett álltunk a harc legnehezebb szakaszaiban, úgy Vietnam mellett állunk ma

is, holnap is, amikor győzelmük gyümölcseként, a béke viszonyai közt hazájuk újjáépítésén, a szocializmus társadalmának kibontakoztatásán és megteremtésén munkálkodnak.

Pártunk, kormányunk külpolitikai tevékenységének változatlan fő célja, hogy biztosítsuk a feltételeket népünk szocialista építőmunkájához, és erőnkhöz mérten növeljük, szilárdítsuk a társadalmi haladás, a nemzeti függetlenség, a béke pozícióit az egész világon. Hazánk a nemzetközi politikai küzdőtéren nem áll egyedül, a magyar népnek hatalmas barátai, szövetségesei vannak, testvéri viszonyban áll a kommunizmust építő nagy szovjet néppel, a szocializmust építő többi néppel. Szolidaritás és barátság köt össze bennünket a világ minden békeszerető országával, a szabadságukért küzdő népekkel, a haladás minden mozgalmával. A bennünket vezető elvekből kiindulva, a szocializmus, a haladás, a nemzeti függetlenség, a béke, a békés egymás mellett élés érdekeinek megfelelően foglalunk állást az időszerű nemzetközi kérdésekben.

Mint európai állam, érthetően, nagy jelentőséget tulajdonítunk földrészünkön a tartós béke megteremtésének, aminek kiemelkedő állomása volt a Helsinkiben nemrég befejeződött európai biztonsági és együttműködési értekezlet. Meggyőződésünk, hogy az értekezlet megfelelt kitűzött céljának. Állhatatos, hosszan tartó munkával, türelmes, rugalmas tárgyalásokkal sikerült kidolgozni az államok viszonyát szabályozó, közösen megállapított és elfogadott alapelveket. Úgy véljük, Helsinkiben győzött a realitás, a józan ész, a biztonság ügye és a népek békeakarata. Az alapelvek elfogadása mérföldkő Európa történetében, pozitívan hat az egész nemzetközi helyzetre, ösztönző példa lehet a világ más térségeiben is bonyolult kérdések megoldására.

Tudjuk, még sokat kell tenni annak érdekében, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok viszonyában ténylegesen érvényesüljenek a Helsinkiben elfogadott alapelvek, s a politikai rendezést katonai enyhülés kövesse. A szocialista országok, amelyek mindvégig, fenntartás nélkül küzdöttek a biztonsági és együttműködési értekezlet sikeréért, mindent meg fognak tenni a jövőben is a jó kezdet eredményes folytatásáért. A Magyar Népköztársaság nemcsak aláírta a helsinki okmányt, hanem dolgozni is fog azért, hogy az értekezlet eredményei a gyakorlatban is érvényesüljenek, s azoknak megfelelően kívánja fejleszteni kapcsolatait

valamennyi európai állammal, a biztonsági értekezlet okmányát ugyancsak aláíró Egyesült Államokkal és Kanadával is.

Nem illúziókat kergetünk, amikor a nemzetközi helyzet enyhülésének, a békés egymás mellett élés realizálásának szükségességét valljuk, s megvalósításáért dolgozunk. Tudjuk, hogy az enyhülésnek vannak ellenségei és a reakció makacs erői naponta indítanak támadást a béke, a biztonság, a demokrácia, a haladás ellen. Meggyőződésünk, hogy a világ törvényszerűen előrehalad, és a reakció sötét erői fölött az idő eljár, s a haladás erői, az emberiség élni akarása, a józan ész győzni fog és béke lesz a világon.

Kontinensünkön sorsdöntő napokat él át most a portugál nép, amely elsöpörte Európa legrégibb fasiszta rendszerét és a demokratikus irányú fejlődés, a gyarmati rendszer felszámolásának útjára lépett. A portugál belső reakciós erők nemzetközi támogatással rohamot intéznek a forradalmi vívmányok ellen. Határozottan ellenezzük a külső fenyegetőzés és nyomás, a belügyekbe való beavatkozás politikáját. Egyedül a portugál népre tartozik, milyen irányt szab belső fejlődésének. Szolidárisak vagyunk a Portugál Kommunista Párttal, a demokratikus és haladó erőkkel, a portugál néppel és kívánjuk, kísérje teljes siker hazájuk demokratikus jövőjéért vívott nehéz küzdelmüket.

A világ haladó közvéleményének felháborodását váltotta ki az a fasiszta vészbíráskodás, amellyel napjainkban Spanyolországban a hazafiakat sújtják. A magyar kommunisták ott állnak a spanyol antifasiszták oldalán; a spanyol nép harcának nehéz óráiban érezheti a magyar nép szolidaritását. A magyar dolgozók, csatlakozva Európa szervezett dolgozóinak akciójához, gyűlések ezrein emelték fel szavukat a spanyol hazafiak kivégzése miatt és az újabb gyilkosságok előkészületei ellen. Európa utolsó fasiszta rezsimjének vérlázító, kegyetlen jogtiprása e rendszer gyengeségének jele és meggyőződésünk, hogy bukásának előhírnöke.

A fasiszta terror tombol két esztendeje a latin-amerikai földrészen, Chilében is. Mélyen felháborít bennünket a chilei junta újabb gyalázatos terrorhulláma, melynek során igaz hazafiak ezreit vetik börtönbe és koncentrációs táborokba. Továbbra is rabságban sínylődik a chilei nép hű fia, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom ismert, kiemelkedő harcosa, Luis Corvalán elvtárs. A nemzetközi szolidaritás szavát emeljük

fel érdekükben. Követeljük, bocsássák szabadon Corvalán elvtársat és a többi bebörtönzött chilei hazafit!

Napjainkban a nemzetközi élet legveszélyesebb válsággóca a Közel-Kelet. Mi az agressziót szenvedett arabok igazságos ügyét támogatjuk. Sajnálatos, de mindmáig nem oldódtak meg a térség alapvető problémái, az 1967-ben megszállt arab területek kiürítése, a palesztinai arab nép nemzeti jogainak elismerése, valamennyi közel-keleti ország biztonságának szavatolása. A „kis lépések" politikája nem oldja meg a térség alapvető problémáit, nem biztosítja a békét a Közel-Keleten. Meg vagyunk győződve arról, hogy a közel-keleti kérdés tényleges rendezésének legcélravezetőbb formája a genfi tárgyalások felújítása lenne, ahol az érdekelt felek, megfelelő nemzetközi garanciák mellett, megtalálhatják a konfliktus igazságos, békés és tartós megoldását.

A nemzetközi helyzetben az enyhülés irányzata lépésről lépésre előrenyomul, de még sok a bonyolult kérdés, ezek megoldásához lankadatlan erőfeszítésre van szükség. Az éberség is kötelező, mert az agresszív, reakciós erők mindenképp meg akarják akadályozni a haladás és a béke erőinek térhódítását. A népek azonban, mint az eddigi történelem során mindig, most is túl fognak jutni az akadályokon és ügyük győzni fog.

A nemzetközi kommunista mozgalom az emberiség újkori történelmének legnagyobb, az egész világot átfogó politikai mozgalma. Korunkban a szocializmus világrendszerré vált. Ez a marxizmus–leninizmus eszméinek és a proletár internacionalizmus hatalmas erejének köszönhető. Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységében mindent megtesz a kommunista világmozgalom erősítése, egységének szilárdítása érdekében. Éppen ezért pártunk síkraszáll eszméink tisztaságának védelméért és elítéli a kommunista mozgalmon belül az opportunizmus, a nacionalizmus, a szovjetellenesség minden válfaját.

A nemzetközi osztályharc bonyolult viszonyai megkövetelik, hogy a testvérpártok két- vagy több oldalú tanácskozásokon, regionális értekezleteken összegezzék tapasztalataikat, hangolják össze akcióikat. A közelmúltban regionális tanácskozásokat tartottak a nyugat-európai, a latinamerikai, az arab testvérpártok. A magunk részéről tevékenyen részt veszünk az európai kommunista és munkáspártok tanácskozásának előkészítésében. Támogatjuk, hogy ez a találkozó létrejöjjön Berlinben,

a Német Demokratikus Köztársaság fővárosában, az európai béke, biztonság, együttműködés és társadalmi haladás ügyének javára.

Azon voltunk és vagyunk, hogy erősítsük korunk forradalmi erőinek, a szocializmus és a harmadik világ országainak, a nemzetközi munkásmozgalomnak, a béke, a haladás erőinek összefogását, egységét és közös harcát. Ezt a politikát követjük, mert ez felel meg nemzetközi céljainknak, és ez felel meg népünk saját nemzeti érdekeinek is, ez biztosítja a kedvező nemzetközi feltételeket a hazai szocialista építőmunkához.

Mind a magyar, mind a vietnami nép előtt nagy feladatok állnak, de erőt ad annak tudata, hogy közös célokért, vállvetve küzdünk. Magyarország népe örömmel tartja számon azokat az eredményeket, amelyeket a testvéri vietnami nép honvédő harcában és a haza újjáépítésében elért. Megmásíthatatlan szándékunk, hogy miként a háború idején, úgy a békés építés időszakában is együtt haladunk; a magyar–vietnami barátság megbonthatatlan.

Kérjük tisztelt barátunkat, Le Duan elvtársat, kedves vietnami vendégeinket, vigyék el haza és adják át a magyar kommunisták, a magyar nép forró üdvözletét a vietnami kommunistáknak, a testvéri vietnami népnek. Mondják el, hogy a magyar nép szilárdan helytáll a maga frontján, építi hazájában a szocializmust, és a jövőben is mindig ott lesz, ahol harcolni kell a haladásért, a békéért, az emberiség jobb jövőjéért.

FELSZÓLALÁS
A LENGYEL EGYESÜLT MUNKÁSPÁRT VII. KONGRESSZUSÁN

1975. DECEMBER

Mindenekelőtt őszintén megköszönöm a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának és küldöttségünk tagjainak a nevében a meghívást. Átadom önöknek, a Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusa küldötteinek, a lengyel kommunistáknak, a testvéri lengyel népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép forró üdvözletét és szívből jövő, legjobb kívánságait.

Pártunk, a magyar nép ismeri és nagyra értékeli a hatalmas eredményeket, amelyeket a lengyel dolgozó nép a szocialista építés minden területén elért. Lengyel elvtársaink most jogos büszkeséggel vonhatják meg a pártjuk VI. kongresszusán meghatározott feladatok megoldása érdekében öt éven át végzett nagy munka mérlegét. A Lengyel Népköztársaságban a szocialista építőmunka eredményei, a népgazdaság fejlesztése, a kulturális fejlődés, az életszínvonal emelése tekintetében egyaránt messze meghaladták az előirányzatot. Ennek legfontosabb mutatója, hogy öt év alatt a nemzeti jövedelem a tervezett 38–39 százalékkal szemben 62 százalékkal növekedett.

Ilyen kiemelkedő eredményekre csak a kapitalizmus igája alól felszabadult nép alkotó ereje, csak a szocialista rendszer képes. Mindez bizonyítja, hogy a marxizmus–leninizmus elveitől vezérelt Lengyel Egyesült Munkáspárt, annak Központi Bizottsága, élén Edward Gierek elvtárssal, a lengyel nép kiváló fiával, a nemzetközi kommunista mozgalom nagyszerű harcosával, méltóan betölti vezető szerepét, igaz, jó úton halad, és a dolgozó tömegekkel, a néppel egységben összeforrva dolgozik. Kongresszusuk, az eddigi eredményekre támaszkodva, biztonsággal jelölheti ki a fejlett szocialista társadalom építésének újabb két évtizedre szóló programját. Mi, magyarok, szívből gratulálunk lengyel elvtársainknak az

elért eredményekhez, és teljes sikert kívánunk dicső pártjuk VII. kongresszusának.

Néhány szót szólnék a mi dolgainkról. A Magyar Népköztársaság fejlődése immár 20 éve töretlen, ez alatt az időszak alatt befejeztük a szocialista társadalom alapjainak lerakását, jelentős eredmények születtek a népgazdaság, a kultúra és a dolgozók életszínvonalának fejlesztésében. A Magyar Szocialista Munkáspárt ez év márciusában megtartott XI. kongresszusa joggal állapíthatta meg, hogy hazánkban a politikai helyzet szilárd, érvényesül a párt, a munkásosztály vezető szerepe, s eredményesen folyik a szocialista építőmunka minden területen. Kongresszusunk kijelölte a fejlett szocialista társadalom építésének soros feladatait. Pártunk új programnyilatkozatában felvázolta a legközelebbi 15–20 év távlatait, azt az utat, amelyen haladva a fejlődés magasabb fokát érjük el, közelebb jutunk végső célunkhoz, a kommunizmushoz.

A pártunk XI. kongresszusán kitűzött feladatok megoldása megkezdődött. Erőinket a népgazdasági feladatok megoldására összpontosítottuk. Január elsején megkezdődik az új, az ötödik ötéves terv végrehajtása, amelynek irányelveit Központi Bizottságunk már jóváhagyta. Munkánknak még vannak gyengeségei, gondjaink is vannak, különösen a reánk nézve hátrányos világpiaci árváltozások miatt, de további fejlődésünk feltételei adottak. A magyar népgazdaság alapjai szilárdak, a munkásosztály, a nép a szocialista célokban egységes, és támaszkodhatunk a Szovjetunióval, a Lengyel Népköztársasággal, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa többi országával fennálló gazdasági együttműködésben, a kibontakozó szocialista gazdasági integrációban rejlő hatalmas erőforrásokra. Biztosíthatjuk lengyel barátainkat, nemzetközi osztálytestvéreinket, hogy a Magyar Népköztársaság szilárd léptekkel halad tovább előre a szocialista építés útján, és a szocialista közösség tagjaként a jövőben is ott lesz azok között, akik a haladás és a béke ügyét védelmezik.

A lengyel és a magyar népet a szabadságért és függetlenségért vívott évszázados harcok közös emlékei fűzik össze. Barátságunk új tartalmat kapott, és kiteljesedett 30 évvel ezelőtt, amikor a Szovjetuniónak a Hitler-fasizmuson aratott világtörténelmi győzelme nyomán szabad lett, és a szocialista fejlődés útjára lépett a magyar és a lengyel nép.

Pártjaink azonos nézeteket vallanak a szocialista építés, a nemzetközi

kommunista mozgalom minden alapvető kérdésében. Országaink hatékonyan együtt dolgoznak a gazdasági munka, a kulturális élet, a tudomány és a közoktatás területén. A két nép kapcsolatot tart a sport, a turizmus, az élet számos más területén. Pártjaink, kormányaink, a Lengyel Népköztársaság és a Magyar Népköztársaság vállvetve harcolnak közös ügyünk, a szocializmus, a béke javára. Közös elhatározásunk alapján mindent meg fogunk tenni annak érdekében, hogy az internacionalista, testvéri magyar–lengyel barátság és együttműködés évről évre mindig erősebb legyen.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységében, a Magyar Népköztársaság külpolitikájában alapvető törekvés, hogy a proletár internacionalizmus szellemében tovább erősítsük barátságunkat és együttműködésünket a Szovjetunióval, a Lengyel Népköztársasággal, a Varsói Szerződés többi országával, minden szocialista országgal.

A Varsói Szerződés országai összehangolt fellépéseinek és kitartó erőfeszítéseinek eredményeként a nemzetközi helyzetben fordulat következett be a hidegháború korszakából az enyhülés irányába, létrejött és eredményesen zajlott le Helsinkiben az európai biztonsági és együttműködési konferencia. Az első nagy lépést megtettük, a következő lépésnek a katonai enyhülésnek kell lennie. A különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése, a béke megszilárdítása érdeke minden európai népnek, az egész emberiségnek.

A szocializmus és a béke erői sikereket aratnak a nemzetközi életben. A sokat szenvedett vietnami nép történelmi jelentőségű győzelmet aratott, s most békés, szocialista alkotómunkát folytatva, napirendre tűzhette a két országrész, Észak és Dél egyesítését. Üdvözöljük a napokban megalakult Laoszi Népi Demokratikus Köztársaságot. Kambodzsa népe szintén kiharcolta az imperialista beavatkozástól mentes, önálló nemzeti fejlődés lehetőségét.

Nemzeti törekvéseinknek megfelelően állást foglalunk a békét veszélyeztető válsággócok megoldása mellett, így a Közel-Kelet ügyében valljuk, hogy minden érdekelt részvételével fel kell újítani a genfi tárgyalásokat, s igazságot kell szolgáltatni az agresszió áldozatainak.

Határozottan fellépünk a fasiszta terror, a megbuktatott fasiszta rendszerek visszaállítását célzó kísérletek ellen. Szolidárisak vagyunk

a chilei haladó erők antifasiszta küzdelmével, a spanyol hazafiakkal, támogatjuk a portugál nép harcát demokratikus jogai megvédéséért.

Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt kiemelkedő fontosságot tulajdonít a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egységének, az összes haladó erő összefogásának az imperializmus ellen vívott harcban. Ezt jól szolgálják a testvérpártok sokoldalú nemzetközi tanácskozásai. Ezért mi teljes mértékben támogatjuk az európai kommunista és munkáspártok berlini tanácskozásának összehívását.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt erős harci osztaga a nemzetközi kommunista mozgalomnak, a Lengyel Népköztársaság biztos támasza a szocialista közösségnek, a nemzeti függetlenségért, a békéért küzdő népeknek. Ez a kongresszus bizonyítja, hogy ez a jövőben még inkább így lesz. Még egyszer eredményes munkát kívánok a kongresszusnak, lengyel testvérpártunknak, a lengyel népnek pedig teljes sikert a VII. kongresszus határozatainak megvalósításához.

FELSZÓLALÁS
KUBA KOMMUNISTA PÁRTJA
I. KONGRESSZUSÁN

1975. DECEMBER

Mindenekelőtt őszinte köszönetemet fejezem ki a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, valamint küldöttségünk nevében a Kuba Kommunista Pártja I. kongresszusára szóló meghívásért, a testvéri fogadtatásért. Engedjék meg, hogy átadjam önöknek, kongresszusuknak, az önök személyén keresztül minden kubai kommunistának, a szocializmust építő kubai népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép forró, testvéri üdvözletét és őszinte jókívánságait.

Tizenhét évvel ezelőtt a felkelt nép győztes forradalma nyomán szárnyára kapta a hír és megismertette az egész világgal Kuba nevét.

A világ minden haladó embere tiszteli és becsüli azokat a forradalmárokat, akik a kubai függetlenség apostolának, José Martínak igazi örököseiként szembeszálltak a gyűlöletes Batista-rendszerrel. Kuba legnagyszerűbb fiai, a Moncada-laktanya megostromlói, a Sierra Maestra hősei, élükön Fidel Castro elvtárssal, a forradalom kimagasló vezetőjével, örökre beírták nevüket hazájuk, a latin-amerikai földrész és a nemzetközi munkásmozgalom történetébe.

A kubai nép ügyéért, az egyetemes emberi haladásért sok kiváló harcos ontotta vérét, áldozta életét. Közöttük olyanok, mint Che Guevara és Camilo Cienfuegos elvtárs, akinek alakja örökre a szabadságért, a forradalomért vívott küzdelem jelképe marad.

Kuba Kommunista Pártjának I. kongresszusa, Fidel Castro elvtárs átfogó, elvi, nyílt és bátor beszámolója nagyszerűen összegezte a kubai forradalom történelmi vívmányait és tapasztalatait, amelyeknek nemzetközi jelentőségük van. A kubai nép hősies, kitartó harcban visszaverte a jenki imperializmus beavatkozási kísérleteit, kudarcra ítélte a fegyveres akciókat éppúgy, mint a diplomáciai és gazdasági blokádot, és kivívta,

megvédte az igazi nemzeti függetlenséget. Kivívták a munkásosztály hatalmát, megszüntették a kizsákmányolás minden formáját, lerakták a szocializmus alapjait. Sikeresen folyik a népi hatalom szerveinek kiépítése, a szocialista állam fejlesztése.

A forradalom átalakította az ország arculatát. Kuba alig több mint másfél évtized alatt hatalmas utat tett meg; évszázados mulasztásokat pótolva, elmaradott félgyarmati sorból a fejlett ipar és mezőgazdaság megteremtésének útját járó országok közé lépett. Történelmi győzelem született: a szocialista Kuba megvalósult!

A kubai forradalom különleges történelmi jelentősége abban van, hogy az amerikai földrészen elsőként jelezte egy új korszak, a szocializmus korszakának kezdetét. Példája jelentős szerepet játszik abban, hogy a latin-amerikai földrészen tért hódítanak a szocializmus, a haladás, a nemzeti függetlenség, a béke eszméi. Kuba ma megbecsült tagja a szocialista országok testvéri családjának. Részvételével, határozott állásfoglalásával erősíti az el nem kötelezett mozgalom imperialistaellenes vonásait.

A kubai forradalom tapasztalatai tovább gazdagították az osztályharc elméletét és gyakorlatát. Kuba Kommunista Pártjának példája is igazolja, hogy a párt a legnehezebb körülmények között is képes győzelemre vinni a forradalom ügyét, ha marxista–leninista elvi politikát folytat, ha szorosan összeforr a tömegekkel, és a testvérpártokhoz internacionalista kapcsolatok fűzik.

Kuba Kommunista Pártja I. kongresszusának dokumentumai, a párt programnyilatkozata, az ország szocialista alkotmányának tervezete arról tanúskodik, hogy Kuba töretlenül halad a társadalmi felemelkedés, a szocializmus építésének útján. Meggyőződésünk, hogy a kongresszus új szakasz kezdetét jelenti a kubai forradalomban, s az önök sikerei tovább erősítik a haladás, a szocializmus pozícióit az egész világon.

Engedjék meg, hogy a magyar kommunisták, a magyar nép nevében gratuláljak kubai testvéreinknek győztes forradalmuk minden vívmányához, a szocialista építésben elért nagyszerű eredményeikhez és teljes sikert kívánjak kongresszusuk munkájához.

Mi, magyarok innét távol, Európa közepén a Duna és a Tisza táján élünk. Engedjék meg, hogy néhány szóval hírt adjak magunkról is.

Hazánk a szovjet hadsereg győzelmei nyomán 30 évvel ezelőtt szabadult fel a hitleri fasiszta megszállók igája alól. Kivívtuk, megvédelmeztük a munkásosztály hatalmát, népünk szocialista államát, a Magyar Népköztársaságot. A szocialista fejlődés évtizedei alatt nagy eredményeket értünk el az ország gazdaságának, a nép életszínvonalának és műveltségének felemelésében.

Ez év márciusában tartottuk pártunk XI. kongresszusát. A kongresszus meghatározta a fejlett szocialista társadalom építésének 15–20 évre szóló feladatait. Most minden erőnket a január elsejével kezdődő ötödik ötéves tervünk végrehajtására összpontosítjuk. Ez a terv a fejlett szocialista társadalom építésének, az emberről való gondoskodásnak a terve, amely biztosítja további töretlen fejlődésünket.

Pártunk, munkásosztályunk sok évtizedes harcban edződött, a magyar nép jelentős történelmi tapasztalatokkal rendelkezik és eltökélten halad a szocializmus útján. Barátaink úgy gondoljanak ránk, hogy a Magyar Népköztársaság a nagy szocialista közösség tagjaként él és dolgozik, a maga helyén megingathatatlanul áll a mi nagy ügyünk, a szocializmus, a haladás és a béke oldalán.

A Magyar Népköztársaság és a Kubai Köztársaság politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatai az elvtársi egyetértés és a testvéri együttműködés szellemében gyümölcsözően fejlődnek. Kapcsolataink fejlődésének kiemelkedő állomása volt 1972-ben a kubai párt- és kormányküldöttség magyarországi látogatása. Külön örömünkre szolgált, hogy a küldöttség élén hazánkban üdvözölhettük barátunkat, a kubai nép hű fiát, a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő harcosát, Fidel Castro elvtársat.

Barátságunk megbonthatatlan, közösek eszméink és céljaink, együtt haladunk a szocializmus építésének útján, és szövetségesek vagyunk az imperializmus ellen, a békéért és a társadalmi haladásért folytatott küzdelemben. Kuba Kommunista Pártja, a Kubai Köztársaság tisztelt és megbecsült harcostársunk. A jövőben is mindent meg fogunk tenni azért, hogy pártjaink és országaink együttműködése tovább fejlődjön, és mind erősebb legyen a magyar–kubai barátság.

Nemzetközi síkon a proletár internacionalizmus és a békés egymás mellett élés elvei alapján tevékenykedünk. Erősítjük kapcsolatainkat és egy-

ségünket a Szovjetunióval, a szocialista közösség többi országaival, teljesítjük a Varsói Szerződésben vállalt kötelezettségünket, hozzájárulunk a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsában megvalósuló együttműködés erősítéséhez. Bővítjük kapcsolatainkat a fejlődő országokkal, köztük Latin-Amerika haladó országaival, támogatjuk a felszabadulásukért és a haladásért küzdő erőket. A kölcsönös előnyök alapján kapcsolataink fejlesztésére törekszünk a tőkésországokkal is.

A szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalom erőinek gyarapodása és a reálisabb szemlélet térhódítása következtében a nemzetközi viszonyokban kedvező fordulatra került sor a hidegháborútól az enyhülés irányában. Ennek fontos állomása volt a Helsinkiben megtartott európai biztonsági és együttműködési értekezlet. Meggyőződésünk, hogy az enyhülés térhódítása világszerte kedvezőbb feltételeket teremt a felszabadulásért, a függetlenségért és a társadalmi haladásért küzdő erők harcához.

A szocializmus, a haladás, a béke erőinek közös diadala a hős vietnami nép történelmi jelentőségű győzelme az imperializmus erői fölött. A portugál és a görög fasiszta rendszer bukása, a baloldali haladó erők térnyerése a tőkésországok egész sorában a haladás erőinek előretörését bizonyítja.

Az eredmények harcban születtek; következetesen tovább kell folytatnunk a küzdelmet a béke, a biztonság és a társadalmi haladás ügyének ellenfeleivel szemben.

Szolidárisak vagyunk a demokráciáért, a nemzeti megújhodásért, a társadalmi haladásért küzdő latin-amerikai kommunistákkal, antifasisztákkal, demokratákkal, elítéljük a chilei junta véres terrorhadjáratát. Követeljük a chilei hazafiak üldözésének megszüntetését, az alapvető szabadságjogok biztosítását, testvérpártunk főtitkárának, Luis Corvalán elvtársnak és a többi bebörtönzött hazafinak a szabadon bocsátását. Szolidárisak vagyunk az üldözött és bebörtönzött uruguayi elvtársainkkal, hazafiakkal.

Pártunk és népünk támogatja a portugál haladó erők küzdelmét, amelyet a fasiszta restaurációs kísérletek ellen, a demokratikus vívmányok védelméért és továbbfejlesztéséért folytatnak. Üdvözöljük az Angola Felszabadításának Népi Mozgalma által vezetett Angolai Népi Köz-

társaság megalakulását, támogatjuk az angolai nép harcát az imperialista újgyarmatosító erők beavatkozása ellen.

Síkraszállunk a közel-keleti kérdés minden érdekelt fél részvételével történő átfogó és végleges rendezéséért: az Izrael által megszállt területek visszaadásáért, a palesztinai nép jogainak helyreállításáért, a térség tartós, igazságos békéjéért.

A nemzetközi helyzet alakulását meghatározó erők küzdelme folytatódik. Bízunk igazságunk erejében, bízunk abban, hogy a történelem menete feltartóztathatatlan, az emberiség minden nép érdekeinek megfelelően, egy mindenféle elnyomástól mentes szabad és békés világ felé halad.

Korunk meghatározó politikai ereje a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom. Pártunk mindent megtesz mozgalmunk erősítése, egységének megszilárdítása érdekében. Fellépünk az opportunizmussal, a nacionalizmussal, a szovjetellenességgel és minden egységbontó törekvéssel szemben. Elítéljük a kínai vezetés antimarxista, egységbontó politikáját, mert – s ez nem a mi hibánkból van így – bárhol ütközünk meg az imperializmussal, azt tapasztaljuk, hogy a maoistákkal is szemben találjuk magunkat.

Nagy örömünkre szolgál, hogy erősödnek a nemzetközi kommunista mozgalom egységtörekvései. Ezt bizonyítja a latin-amerikai testvérpártoknak ebben az évben Havannában megtartott eredményes tanácskozása is, amely jelentős mértékben hozzájárult a nemzetközi kommunista mozgalom ügyéhez. Ismeretes, hogy folyamatban van az európai kommunista és munkáspártok tanácskozásának előkészítése. Pártunk részt vesz ebben a munkában és kész tevékenyen hozzájárulni a találkozó sikeres megtartásához.

Marx, Engels, Lenin eszméit, a marxizmus–leninizmus igazságait kezdettől fogva és minden oldalról támadták, s íme a szocializmus ma három világrész különböző országaiban már a gyakorlatban megvalósult, a kommunizmus korunk leghatalmasabb eszmeáramlata lett, és bárki bármit tesz, tovább erősödik.

Befejezésül: bizonyos vagyok abban, hogy Kuba Kommunista Pártjának I. kongresszusa méltóan eleget tesz feladatának, kijelöli Kuba szocialista fejlődésének további útját. Kuba kommunistáinak, az egész kubai népnek sok sikert kívánok a kongresszus határozatainak megvalósításához, hazájuk, a Kubai Köztársaság felvirágoztatásához.

FELSZÓLALÁS
A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJA XXV. KONGRESSZUSÁN

1976. FEBRUÁR

A Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége nevében őszinte köszönetet mondok a meghívásért, és átadom önöknek, a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusának, a kommunizmust építő nagy szovjet népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép testvéri üdvözletét és legjobb kívánságait.

A Szovjetunió Kommunista Pártja kongresszusainak mindenkor nagy nemzetközi jelentősége volt, így most a XXV. kongresszus munkáját is nagy figyelem kíséri az egész világon. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme óta a Szovjetunió népei Lenin pártjának vezetésével hallatlan nehézségeket leküzdve, óriási feladatokat megoldva haladtak előre történelmi útjukon. A munkásosztály, a nép hatalma, a szovjet rendszer demokráciája, a kizsákmányolástól megszabadult nép alkotóereje megteremtette a világ első, hatalmas szocialista országát, a Szovjetuniót. A nemzetközi helyzet kedvező változásainak 1917 óta a Szovjetunió a döntő tényezője, és ma is az. A szovjet nép vállalta mindenkor a legnagyobb áldozatokat a világ békéjéért, a népek szabadságáért, a társadalmi haladásért.

A Szovjetunió múltja nagy történelmi tanulság, jelene követendő példa, jövője ragyogó ígéret a világ népei számára. A Szovjetunió Kommunista Pártja kongresszusainak mindig van mondanivalója a szocializmust építő népek, a nemzetközi kommunista mozgalom, a nemzeti felszabadító mozgalmak, az egész haladó emberiség számára is, mert a Szovjetunió történelmi tapasztalatai mindig figyelemre méltóak, és soha el nem évülnek.

A Központi Bizottság beszámolója mély, marxista–leninista elemzéssel, meggyőzően tárta elénk, hogy a XXIV. kongresszus irányvonalát az

élet igazolta, és határozatainak végrehajtásával a szovjet nép hatalmas lépést tett előre a fejlett szocialista társadalom tökéletesítésének, a kommunizmus építésének útján, és nagy külpolitikai sikereket ért el. Ezt a hatalmas munkát a Szovjetunió Kommunista Pártja – élén a Központi Bizottsággal, a nemzetközi kommunista mozgalom, a békéért folytatott küzdelem kiemelkedő és kipróbált harcosával, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárssal – a lenini úton, a néppel összeforrva vezeti. Mi, magyar kommunisták, szívből gratulálunk a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a testvéri szovjet népnek a XXIV. kongresszus határozatainak eredményes végrehajtásához.

A magyar nép a múlt évben, 1975. április 4-én ünnepelte meg felszabadulásának 30. évfordulóját. A visszanyert nemzeti függetlenségünk harminc éve alatt hazánkban végbement a szocialista forradalom, népünk békében és biztonságban él, az ország anyagi és szellemi javai korábban sohasem látott mértékben gyarapodtak. Történelmi lépést tettünk előre: kivívtuk, megvédtük és megszilárdítottuk a munkásosztály hatalmát, legfőbb vívmányunkat, a szocialista Magyar Népköztársaságot, amely minden állampolgárának igazi hazája, otthona. A felszabadító szovjet nép, a harcunkat támogató nemzetközi osztálytestvéreink segítsége nem volt hiábavaló: a magyar földön ma szabad nép él, amely a szovjet néppel, a szocializmust építő többi testvéri néppel együtt megingathatatlanul halad előre történelmi útján.

Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt, a marxizmus–leninizmus eszméitől vezérelve, hazánk adottságait és a szocializmus építésének általános törvényszerűségeit egyaránt figyelembe véve vezeti társadalmunkat, és a tömegekkel összeforrva dolgozik. A múlt évben megtartott XI. kongresszusunk meghatározta soron levő feladatainkat, és elfogadta a fejlett szocialista társadalom építésének 15–20 évre szóló programját.

A negyedik ötéves tervet teljesítettük, megkezdtük új ötéves tervünket, amely biztosítja hazánkban a szocialista építés töretlen folytatását, társadalmunk magasabb színvonalra emelését. Munkánknak vannak még gyengeségei, a megoldandó feladatok nagyok, de bizakodva nézünk előre, mert szilárd alapokra építünk, az ország minden alkotóereje összefog, a szocializmus építése nemzeti ügy.

A Magyar Népköztársaság külpolitikája világos és közismert. Mi hívei

vagyunk a szocialista országok sokoldalú együttműködésének és egyeztetett nemzetközi fellépésének. Népünk békéjének, nyugodt, szocialista építőmunkájának, nemzeti függetlenségünknek védelmezőjét és biztosítékát látjuk abban, hogy országunk a Varsói Szerződés tagállama. Szocialista építőmunkánknak nagy segítője a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának keretében megvalósult gazdasági együttműködés, és teljes erővel részt veszünk a szocialista gazdasági integráció közösen kidolgozott komplex programjának megvalósításában.

Különösen fontos elvi kérdés számunkra a Szovjetunióhoz való viszony. A magyar–szovjet viszony szilárd alapokon nyugszik: összeköt bennünket a marxizmus–leninizmus, a kommunizmus, a proletár internacionalizmus közös eszméje, alapvető érdekeink azonossága. Örömmel szólok arról, hogy pártjaink, országaink, népeink viszonya testvéri, felhőtlen. A magyar–szovjet barátság és együttműködés fejlődik, évről évre erősödik, milliók akaratát fejezi ki, és mi mindent megteszünk annak érdekében, hogy a jövőben még erősebb legyen.

Küldöttségünk a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága kongresszusi beszámolójának a nemzetközi helyzetre vonatkozó megállapításaival teljes mértékben egyetért. Irányvonaluk egyenes folytatása a XXIV. kongresszus békeprogramjának, amely pozitív visszhangot keltett a világ békeszerető embereiben, eredményesen valósul meg, és döntő szerepe van a nemzetközi helyzetben az enyhülés irányzatának megerősödésében.

A múlt évben létrejött Helsinkiben a történelmi jelentőségű európai biztonsági és együttműködési értekezlet. Az agresszív, hidegháborús körök ugyan szívós utóvédharcokat folytatnak, és időnként támadnak is, de nem kétséges, hogy ha a békeszerető és a realitásokkal számolni tudó erők állhatatosan folytatják küzdelmüket, akkor a helsinki ajánlások megvalósulnak, és éreztetni fogják kedvező hatásukat Európában és a világ más térségeiben is.

A nemzetközi helyzet fontos fejleménye a népek, a nemzetek szabadságharcának számos sikere. Történelmi győzelemmel zárult a vietnami nép hősi szabadságharca, Indokína többi népének, Laosz, Kambodzsa népének küzdelme a külső beavatkozás ellen, az önálló nemzeti fejlődés jogáért. A közel-keleti agresszió áldozatai nem törődnek bele helyzetük-

be; a palesztin arabok küzdenek önálló államalkotó jogukért. Az ötszáz éves gyarmati elnyomás után megszületett Angolai Népi Köztársaság hősi harcban katonai és politikai győzelmeket arat.

Nyugat-Európában és a világ más térségeiben fellendült a munkásosztály, a dolgozók, a demokratikus erők harca. Portugáliában összeomlott a kontinens legrégibb fasiszta rendszere, Görögországban megbukott a fasiszta junta diktatúrája.

A szocialista országok sorában a Magyar Népköztársaság, pártunk és népünk is mindent megtesz a béke megszilárdításáért, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért, gyümölcsöző kapcsolatainak fejlesztéséért. Ugyanakkor teljes mértékben szolidárisak vagyunk a monopóliumok diktatúrája ellen küzdő haladó, demokratikus erőkkel éppen úgy, mint a politikai függetlenségükért és a gazdasági önállóságukért küzdő népekkel. Meggyőződésünk, hogy a történelem előrehalad; a haladás erői győzni fognak, és az emberiség eljut abba a jövőbe, amelyben a béke egyetemes és szilárd lesz.

A nemzetközi életben elért eredmények védelme, a társadalmi haladás előbbrevitele, a béke megszilárdítása következetes tevékenységet követel minden haladó és békeszerető erőtől. Ennek a harcnak az élvonalában a szocialista országok és a világ kommunista és munkáspártjai haladnak.

A szocialista országok ereje az internacionalista testvéri összefogás révén meghatványozódik. A nemzetközi kommunista mozgalom a proletár internacionalizmus eszméjével született, s annak erejével nőtt naggyá. A Magyar Szocialista Munkáspárt a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus elveit egymástól elválaszthatatlannak tekinti, s ebben a szellemben neveli tagságát, a népet, az ifjúságot. Pártunk elítéli a proletár internacionalizmust semmibe vevő, az egységünket aláásó nézeteket. Elítéljük a nemzeti korlátoltságot, a burzsoá nacionalizmust, a szovjetellenességet, a mozgalmunk egységét bomlasztó szakadár törekvéseket, különösen annak legdurvább megnyilatkozását, a maoizmust. A maoista vezetők odáig jutottak, hogy most már az imperializmus legszélsőségesebb köreivel, a chilei fasiszta rezsimmel, az angolai népet támadó délafrikai fajüldözőkkel s hasonlókkal lépnek közös frontba.

Most, amikor az emberiség nagy sorskérdései dőlnek el, amikor a haladás erői előretörnek, amikor a nemzetközi kommunista mozgalom felfelé

ível, amikor a kommunista pártok önállóan dolgozzák ki politikájukat, taktikájukat és stratégiájukat, megnövekedett minden egyes párt felelőssége. Pártunknak meggyőződése, hogy korunkban növekszik a proletár internacionalizmus jelentősége, ezért fontos a kommunista és munkáspártok kapcsolatainak fejlesztése, a nemzetközi kommunista mozgalom marxista–leninista egységének erősítése. A Magyar Szocialista Munkáspárt a proletár internacionalizmus elvéből kiindulva mindenkor támogatta és támogatja a testvérpártok tanácskozásait, kétoldalú, regionális és világtalálkozóit. Ennek megfelelően veszünk részt most az európai kommunista és munkáspártok értekezletének előkészítésében, és mindent meg fogunk tenni a tanácskozás sikeréért.

Ez a kongresszus fényes bizonyítéka annak, hogy a mai szovjet nemzedék rendületlenül halad előre azon az úton, amelyet Lenin mutatott. A világon ma sincs olyan erő, amely képes volna feltartóztatni a Szovjetunió, a kommunizmus előrehaladását. Ez lelkesíti, erővel tölti el a szocializmust építő népeket, a haladás, a szocializmus és a béke minden hívét az egész világon.

Küldöttségünk eredményes munkát kíván a kongresszusnak. A magyar kommunisták és népünk nevében teljes sikert kívánunk a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a testvéri szovjet népnek a XXV. kongresszus határozatainak megvalósításához.

BESZÉD
A BUDAPESTI PÁRTAKTÍVA ÉRTEKEZLETEN

1976. FEBRUÁR

A mögöttünk hagyott év nevezetes volt pártunk, népünk, országunk életében, és nemzetközileg sem volt akármilyen esztendő. Ha a nemzetközi fejleményekre gondolunk, feltétlenül fel kell idéznünk azt a két eseményt, amelyre méltán mondhatjuk, hogy mérföldkő volt a történelemben: gondolok elsősorban és mindenekelőtt a vietnami népnek, Indokína népeinek hatalmas és történelmi jelentőségű győzelmére, valamint az ugyancsak történelmi jelentőségű helsinki konferenciára.

Ez a két esemény a kommunista világmozgalom, a proletárszolidaritás, a szocialista világrendszer és a szabadságért, a békéért harcoló népek nagy sikere.

A korszakjelző események közé sorolható, hogy a múlt év novemberében 500 éves rabság után kikiáltották Angola függetlenségét. Igaz, a függetlenségért a harc még folyik, s így szolidaritásunknak fokozott jelentősége van.

Idehaza is gazdag volt az év eseményekben. Mindenekelőtt meg kell említeni a magyar társadalom legnagyobb belpolitikai eseményét, a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusát, valamint hazánk felszabadulásának 30. évfordulóját. Abból a meggyőződésből kiindulva, hogy a kongresszus méltón töltötte be hivatását, azt mondhatom: meghatározza egész további fejlődésünk menetét. A kongresszus, megőrizve politikánk eszmei tisztaságát, állandó, tartós elemeit, kiegészítette és gazdagította ezt a politikát, s ezzel nagy munkát végzett. A kongresszus megszilárdította pártunk egységét. Világos perspektívát adott, megjelölte a megoldandó feladatokat öt esztendőre, sőt a programnyilatkozat révén egy egész történelmi korszakra. Kongresszusunk fontos és korszakjelző volt abból a szempontból is, hogy kimondhatta: most és a jövőben már

a fejlett szocialista társadalom építésén munkálkodunk. A programnyilatkozat a szocializmus építésének igen fontos további szakaszára tűzte ki az útvonalat, körvonalazta a tennivalókat. Ha ezeket a párt, munkásosztályunk és népünk meg tudja valósítani, akkor – a fejlett szocialista társadalmat felépítve – körülbelül eljutunk ahhoz a határhoz, amelynél napirendre lehet tűzni a kommunizmusba való átmenet feladatait.

Azt hiszem itt, a budapesti aktíván nem kell túlságosan részletezni a közelmúlt évek bizonyos kérdéseit ahhoz, hogy elmondhassuk: a kongresszus napirendre tűzött, tisztázott és megoldott tisztázni való témákat is. Emlékezhetnek rá, hogy a pártban az utóbbi évek gyakorlatának néhány kérdése vitatottá vált. Előfordulhatott például, hogy egyes üzemek és gyárak, amelyekben nagy volt a lekötött állóeszközök értéke, hátrányos körülmények közé kerültek. Ez pedig nem felel meg a harmonikus szocialista társadalomról, az egészséges szocialista építésről alkotott elképzelésünknek. Ugyancsak voltak bizonyos vitatott kérdések az állami és a szövetkezeti szektor részarányát és lehetőségeit illetően, valamint az ipar és a mezőgazdaság fejlesztésének kérdésében.

Nyugodt lelkiismerettel állítom, hogy a mi pártunk gyakorlatában, a szocializmus építésében semmiféle alapvető hiba nem volt. De egy pártnak, amely marxista–leninista pártnak vallja magát, és igényt tart arra, hogy egy ország vezető társadalmi erejének tekintsék, az a kötelessége, hogy kellő időben és csírájában felismerje, korrigálja, illetve megszüntesse a fejlődés egészségtelen tendenciáit – amelyek akkor még nem okoznak nagy bajt, de ha a párt úgy hagyná évekig, okozhatnának.

Mindezt nem azért említem, hogy az aktíváról hazamenve új vitát nyissanak. Ehhez a „törvényes alap" sincs már meg, mert a mi legfőbb fórumunk, a pártkongresszus ezekre a vitákra pontot tett. Csupán azért idézem fel ezeket, hogy ily módon is érzékeltessem, amit mondtam: a XI. kongresszus megerősítette pártunk egységét.

Azon kívül, hogy a XI. kongresszus tovább szilárdította pártunk egységét, összefüggésben a szocialista építés alapvető kérdéseire adott válaszával, még szorosabbra fűzte tömegkapcsolatait is. A párt a XI. kongresszussal feltétlenül erősítette a szocialista nemzeti összefogást, új, még jobb feltételeket teremtett további bővítéséhez.

A kongresszust követően – mint önök tudják – ülést tartott a Hazafias

Népfront Országos Tanácsa, amely határozatilag állást foglalt és kimondotta: a szocializmus építésére vonatkozó alapvető célokat magáénak vallja, és nemzeti programnak tekinti. Ezzel indult az országgyűlési választásokon. Ez volt a mi választási platformunk. A választások során kifejezésre jutott népünknek minden korábbinál nagyobb, szilárdabb szocialista egysége, a párt politikájának elfogadása és támogatása. Tehát kifejezésre jutott – ezt megismétlem – a mi pártunk óriási politikai és erkölcsi ereje; az, hogy a párt programja, a fejlett szocialista társadalom építése nemcsak a munkásosztály által vallott és vállalt program, hanem a parasztság, az értelmiség programjává, azt lehet mondani, nemzeti programmá vált. Ez feltétlenül nagy jelentőségű eseménye volt a múlt esztendőnek.

Nagy és intenzív munka folyt a szocialista építés két fő területén: a gazdaságban és a kultúrában. Ennek a munkának a konkrét eredményeit a sajtó publikálta. Engedjék meg, hogy arra a megállapításra korlátozzam mondandómat, hogy népünk a negyedik ötéves tervet az összes eddigi népgazdasági terveknél jobban és tervszerűbben teljesítette, és ez nagy eredmény!

A múlt esztendő eredményes munkái között kell megemlítenem az ötödik ötéves tervnek és természetesen annak részeként az 1976. évi tervnek a kidolgozását. Ez mindenkor óriási, felelős munka, mert gyakorlatilag a szocializmus építésének ötéves programját jelenti. A népgazdasági terv az a döntés, amely a szocialista társadalom építésének minden területét átfogja, meghatározza.

Azért is hangsúlyozom ezt, mint eredményes munkát, mert az ötödik ötéves terv és az 1976. évi népgazdasági terv kidolgozása a világgazdasági helyzetben bekövetkezett és ránk nézve negatív események miatt különlegesen nehéz körülmények között ment végbe.

Itt egy pillanatra mindjárt meg is állok. Az elvtársak nagyon jól tudják, hogy – különösen 1974-ben – kissé meglepetésszerűen kezdett minket sújtani a nyersanyagok és az energiahordozók világpiaci árának hallatlan mértékű növekedése. Meg kell mondani őszintén, erre mi így nem számítottunk. Ennek elkerülhetetlen következményeként a szocialista világpiacon is emelkedett a nyersanyagok és az energiahordozók ára. Mi erről is elég nyíltan beszéltünk.

A világpiaci – elsősorban a tőkés – drágulás volt tehát az a meglepetésszerű és váratlan tényező, amely alaposan megszorított bennünket. És ez nemcsak drágulást jelent, hanem a nyersanyagok és az energiahordozók nehezebb beszerzését is. Nos, ezért volt nagy és nehéz munka az ötödik ötéves terv kidolgozása. De sikeres, eredményes munka volt.

Az ötödik ötéves terv fő előirányzatait önök ismerik, mégis megengedhetőnek tartom ismét felidézni azokat. Új ötéves tervünk előirányozza a nemzeti jövedelem 30—32 százalékos, az ipari termelés 33–35 százalékos, a mezőgazdasági termelés 15–18 százalékos növelését, a reáljövedelmek 18–20 százalékos emelését.

Ezeket a számokat azért kell jól ismernünk, mert ezek a céljaink, ezeket a célokat kell elérnünk. És azért is, mert amit köznapian úgy fejeztünk ki, hogy megvalósításuk szolidabb, de megalapozott, törésmentes fejlődést biztosít mind a termelés növelésében, mind az életszínvonal emelésében; ez a mi programunk, amiből semmilyen körülmények között sem engedhetünk.

Fejlődésünk összhangban van a szocialista országok tervezett fejlődési ütemével. Azt hiszem, önök már látták a Szovjetunió új ötéves tervének fő számait, ezeket a sajtó már ismertette. Más szocialista országok is hasonló fejlesztési ütemet irányoztak elő, és ez megnyugtató számunkra. Ha a magyar népgazdaság tervezett fejlődési ütemét a kapitalista országok prognózisaihoz viszonyítjuk, akkor új ötéves tervünkre csak büszkék lehetünk.

A legfontosabb az, hogy ez az új ötéves terv biztosítja a szocialista építés töretlen fejlődését, társadalmunk magasabb színvonalra emelését.

Mivel budapesti aktíván vagyunk, megemlítem, hogy az új ötéves terv, a negyedik ötéves terv 42 milliárd forintos beruházásával szemben 71 milliárdot irányoz elő a főváros fejlesztésére. Ez viszonylag nagyobb emelkedés, mint amekkorát más területeken láthatunk, s azt bizonyítja, hogy a fővárosban dolgozó elvtársaink szava nem volt pusztába kiáltott szó, amikor éveken át felvetették: a tömegközlekedés javítására, a lakásépítés gyorsítására több anyagi eszközt kell biztosítani. Az előző tervidőszakokban, hogy a vidék nagyobb elmaradottságát minél előbb megszüntessük, a főváros fejlesztésére kevesebbet tudtunk fordítani, mint

amennyit szerettünk volna. Ezt a Központi Bizottság és a kormány figyelembe vette: a főváros 71 milliárd forintos beruházási összege mögött komoly erőfeszítés van, s az a jogos budapesti igények méltánylását jelenti.

A múlt esztendőben, egészen pontosan 1974 decemberétől kezdve nagyon komoly és – lehet mondani – eredményes munkát végeztünk gazdaságpolitikánk alakításában és hirdetésében. A gazdaságpolitika helyett mondhatnék csak politikát is, mert a gazdaságpolitika fejlődésünk jelen szakaszában még inkább előtérbe lépett, és a szó valódi értelmében a politikát jelenti. Ezt a munkát megkezdte a Központi Bizottság 1974. decemberi ülése, folytatta a párt XI. kongresszusa, majd azt követően az 1975. júniusi központi bizottsági ülés, amelyet ismét a gazdasági kérdéseknek szenteltünk, és az 1975. novemberi központi bizottsági ülés, ahol az új ötéves terv és az 1976. évi terv alapjait határoztuk meg. Gazdaságpolitikánk ismertetésében nagy és fontos munkát végeztek a megítélésünk szerint jól előkészített és sikeresen lebonyolított szakmai szakszervezeti kongresszusok és az össz-szakszervezeti kongresszuson is. Végül ezt a munkát a tervtörvény megalkotásával a decemberi országgyűlés fejezte be. Ezzel egy esztendő alatt gazdaságpolitikánk alapvetése, terveink kidolgozása megtörtént, s ezzel párhuzamosan a meghirdetése, a nyilvános ismertetése és – úgymond – elfogadtatása is „gőzerővel" folyt.

Ennek a kampánynak a jellemzője – és ezt jó érzéssel húzom alá – a nyíltság volt. Mi nyíltan beszéltünk a világgazdasági árak ránk nézve hátrányos alakulásáról. Nyíltan megmondtuk, hogy szocialista viszonylatban is áremeléssel kell számolnunk. Nyíltan beszéltünk a termelői árakról. A párt, a kormány és az országgyűlés is hangsúlyozta, hogy termelői áraink tartósan nem szakadhatnak el a világpiaci áraktól. Őszintén szóltunk fogyasztói árrendszerünkről is, megmondva, hogy bizonyos esetekben és bizonyos cikkeknél elkerülhetetlen az áremelés. Erről konkrét döntések is születtek. Azt is hangsúlyoztuk, hogy árrendszerünk elválaszthatatlan életszínvonal-politikánktól; s az esetenkénti fogyasztói áremelések semmiképpen sem akadályozhatják a reáljövedelem tervezett növelését. Tehát a fogyasztói áremelkedést ellensúlyozni kell a bérekben,

a jövedelmekben. Ezeket mi nyíltan hirdettük. Gondoljuk, hogy az egyenes beszéd nagy erőt is adott gazdaságpolitikánknak, fokozta hitelét, segítette meggyőző képviseletét.

Ebben az időszakban – egy jó esztendő alatt – az emberek közgazdasági ismeretei gyarapodtak, gondolkodásuk fejlődött, a felnőtt lakosság reális ítélőképessége az ország gazdasági helyzetéről nagymértékben növekedett. Ennek a politikai velejárója az, hogy erősödött a bizalom a párt iránt. Azt hiszem, itt nem kell különösebben aláhúznom, hogy komoly emberek a párttól azt várják, hogy mindig nyíltan mondja meg: miről van szó, milyen a helyzet, mi a tennivaló, hogyan fogjunk hozzá a feladatokhoz. Mivel a párt ennek becsülettel megfelelt, merem állítani, hogy a párt iránti bizalom, s a tömegek jövőbe vetett bizalma az egyéves munka alatt, s annak eredményeként erősödött, még szilárdabb lett. El lehet mondani, hogy a tömegpolitikai munka nyomán bizakodó és reális hangulat, egységesebb szemlélet, általános egyetértés és nagyfokú cselekvőképesség alakult ki az országban. Azt hiszem, nyugodtan elmondhatjuk, és önök valamennyien igazolhatják, hogy az emberek többsége – az is, aki hozzászólt terveink, tennivalóink megvitatásához, az is, aki nem szólt hozzá – rögtön a kérdések ismertetését és megértését követően úgy reagált: „No, hol fogjunk hozzá? Oldjuk meg ezeket a kérdéseket!"

Meg szeretném említeni, hogy a Politikai Bizottság legutóbbi ülésén – mivel a gazdasági propagandát tovább kell folytatnunk – arra a következtetésre jutottunk: a ránk nézve hátrányos világpiaci árváltozásokról, áremelkedésekről a jövőben kevesebbet beszéljünk, lassan le is kell szoknunk róla, nem tekinthetjük folytonos hivatkozási alapnak. Miért? Elvtársak, aki ráér és veszi a számológépet, ha akarja, kiszámíthatja, hogy az 1974-es árváltozás milyen veszteséggel jár számunkra 1990-ig, vagy akár 2100-ig. De az egész önmagában nem ér egy pipafüstöt. Nekünk ugyanis úgy kell felfognunk a dolgot, hogy ezekkel a világpiaci árakkal, amelyek 1974–1975-ben meggyötörtek bennünket, most már mint reális világpiaci árszinttel, kalkulációs alappal kell számolnunk és ennek figyelembevételével kell a gazdasági munkát végezni. Bármilyen árveszteségeket számítunk ki és propagálunk, ez a helyzeten mit sem változtat, ettől még sehol senki semmiféle befizetést az ország javára nem fog eszközölni.

Nagyon igazuk van azoknak az elvtársaknak, akik ezt a bennünket

nyomasztóan sújtó világpiaci áremelkedést úgy fogják fel: ez kényszerítő erő is arra, hogy közelebbről megnézzük saját, hazai munkánkat. A világpiaci árváltozások fölötti kesergés és filozofálás helyett azt kell vizsgálni, hogy itthon mit tudunk tenni az ország fizetési mérlegének egyensúlyba hozása érdekében. Hozzáteszem, hogy most egy kényszerhelyzet alapján kellett elővennünk egy sor dolgot, de őszintén szólva: ha ez nem állott volna elő, akkor is – előbb vagy utóbb – saját hazai szocialista építőmunkánk kapcsán napirendre kellett volna tűznünk ugyanezeket a kérdéseket.

Mert igaz, hogy minden gond, nehézség ellenére előrehaladunk, hogy nagy évfordulóinkon van mit számba vennünk, van minek örülnünk. Megalapozott és jogos volt az öröm, amelyet hazánk felszabadulásának 30. évfordulóján éreztünk. Annak is örülhetünk, hogy az 1956-os ellenforradalom szorítását leküzdve, abból kijutva, egyenesbe kerültünk, és ott vagyunk a társadalmi haladás élén járó szocialista országok sorában. Ez igazi öröm. Ha visszagondolunk azokra a nehézségekre, amelyekkel a felszabadulást követően küszködtünk – s ez legutóbb a portugál választások kapcsán juthatott eszünkbe –, világosan kirajzolódik előttünk, miféle előítéletekkel megküzdve kellett a kommunizmus eszméjének utat törni hazánkban is. Hiszen a néptömegek évtizedeken át szitkon, átkon, rémhíreken kívül a szocializmusról, a kommunizmusról vajmi keveset hallhattak. S az talán még keservesebb feladat volt, hogy a kivívott, de aztán elveszített tömegbefolyást és bizalmat 1956 után visszaszerezzük, helyreállítsuk. Mi pedig nemcsak visszaszereztük, hanem jelentősen meg is növeltük, tartóssá tettük. Ha így nézzük a dolgot – és így reális néznünk –, akkor valóban jó érzéssel örülhetünk. És arra is büszkék lehetünk, hogy vannak világszínvonalon dolgozó ipari üzemeink, állami gazdaságaink és termelőszövetkezeteink: tíz évvel ezelőtt ilyenek nem voltak, tehát örülhetünk nekik.

De azért azt ne feledjük el, hogy úgy 12 évvel ezelőtt hol tartottunk a munka termelékenységében: hát eléggé elmaradtunk a fejlett gazdaságú tőkésországokhoz képest. Azóta ez a mutató javult valamit. Mégis azért beszélek erről, mert bizonyos kérdéseket így vagy úgy csak elő kellett volna venni előbb-utóbb.

Az 1974-es nagy világpiaci árhullám miatt most találkoztunk azokkal

a kérdésekkel, amelyekkel ha most nem, később feltétlenül találkoztunk volna. És ha komolyan vesszük a feladatot, és megtanuljuk végre a problémák jobb, következetesebb megoldását, a bajon talán még nyerünk is valamit.

A rendelkezésre álló munkaerő jobb, ésszerűbb hasznosítását például mindenképpen napirendre kellett volna tűznünk. A munkaerő megfelelő átcsoportosítása eddig még soha nem akart sikerülni. Szinte már magyar sajátosság, hogy minél inkább átcsoportosítják a munkaerőt, annál inkább ugyanott marad, ahol volt. Bizonyára emlékeznek rá, hogy a reform bevezetését megelőző hónapokban komoly gondunk volt: ha majd tényleg a gazdasági szabályozók érvényesülnek, akkor a fölös munkaerőt a gyárak el fogják bocsátani, és így bizonyos átmeneti munkanélküliséggel kell számolnunk, ami szocialista viszonyok közt persze szokatlan. Azon is vitatkoztunk, hogy mit tegyünk ez esetben, bevalljuk-e a „nagy szégyent", bevezessük-e a munkanélküli-segélyt a szocialista rendszerben, vagy ne. Szerencsére úgy határoztunk, hogy ne vezessük be, mert aztán kiderült, hogy munkanélküliség nem is lett.

Egy dolog ugyanis az általános fölismerés és az elvi egyetértés – és más dolog a konkrét intézkedés. Valószínűleg emlékeznek rá, hogy a munkaerő esetleges későbbi nagyobb mozgásától, átcsoportosításától tartva az új irányítási rendszer bevezetése előtt mindenki új munkaerőre halászott, vadászott. Napjainkban van erre újabb példa is, az adminisztrációs létszámstop. Bizony a szemfülesebbje, a szégyentelenebbje, aki ezt előre tudta, november végén és decemberben jócskán vett föl adminisztrációs alkalmazottakat.

Mindezt azért említem fel, mert a szocialista építésben nekünk nagyon komolyan, mélyrehatóan kell a problémákkal foglalkoznunk, és lehetőségeinken belül arra kell törekednünk, hogy ami történik, ahogyan termelünk, ahogyan elosztunk, amit csinálunk, az legyen méltó a szocializmushoz.

Most pedig hadd szóljak 1976-ról.

Ha a múlt év a tervezés, az előkészítés és a fő programpontokban az általános elvi egyetértés biztosításának az időszaka volt, az idei év a gyakorlati megvalósításért folyó harc esztendeje lesz. Azt kell megvalósítanunk, amivel elvben, általában és széleskörűen egyetértünk. Úgy gon-

dolná az ember, hogy ez bizonyára nem lesz nehéz, mert csak azt kell tenni, amiben mindenki egyetért.

Megmondom elvtársak, ez nemhogy nem könnyű, ez nagy és nehéz feladat lesz. Hogy a gyakorlatban megvalósítsuk azt, amivel elvben és általában egyetértünk, ahhoz feltétlenül egységes szemlélet kell a továbbiakban is, a mindennapos tevékenység során, az intézkedések kidolgozásában és azok valóra váltásában, a konkrét cselekvésben is.

A végrehajtás tulajdonképpen a múlt év utolsó hónapjában megkezdődött, folyamatban van, eddig jól is ment.

Itt gondolok mindenekelőtt arra, hogy lezajlottak a pártbizottsági ülések, jó szelleműek voltak, egységet és tettrekészséget fejeztek ki, sok előremutató gondolat, javaslat került felszínre. A beszámoló taggyűlések többségét is megtartották, ugyancsak hasonlóan pozitív légkörben. Politikailag tehát egyenesben vagyunk. A kormány is elvégezte a maga dolgát, véglegesítette a terveket, idejében kidolgozta a végrehajtási utasításokat, és a Központi Bizottság elvi állásfoglalása alapján a közgazdasági szabályozókon megtette a szükséges változtatásokat. A gazdasági szabályozókkal kapcsolatos tennivalókat a kormányszervek eljuttatták mindenhova, ahova el kellett juttatni. Ezután már egyetlen vállalat részéről sem fogadható el, hogy ezeket nem ismeri, nincs mihez igazodnia.

A Május 1. Ruhagyárban tett látogatásomkor az igazgató elvtárs ismertette a gyár idei feladatait, és nagy sóhajok között mondta, hogy megszigorították a feltételeket, bizony a nyereség nagyobb hányadát vonják el a gyártól, mint korábban, s ez új és nehéz feladatok elé állítja őket. Elárulhatom, hogy ezeket a sóhajokat én örömmel hallottam, mert ebben a kormány erejét éreztem. A határozott követelménytámasztásra ugyanis szükség van.

Talán emlékeznek rá, már a X. kongresszusunkon is kénytelen volt a Központi Bizottság egy kritikai megállapítást tenni. Megállapította, hogy a gazdasági reform bevezetésével a kormányzati szervek mintha a gyeplőt kissé odadobták volna, a gazdaságirányítási rendszer automatizmusára bízva a dolgok intézését. Ezen természetszerűleg változtatnunk kellett. Aztán a nagy „demokratizálás" közben az történt, hogy a vállalatoknál a nyereségből nagyobb rész maradt, mint a reform indulásakor. Ezért a jelenlegi igazgatói sóhajokat tiszteljük, de nem tudjuk akceptálni.

Szeretném, ha mindenki tudná, hogy a nyereséghányad megosztásánál most semmi mást nem tettünk, mint a népgazdasági érdekből kiindulva visszaállítottuk az eredeti arányokat. Itt is kellett igazítani valamit. Ez meg is történt.

A kormány megfelelően látott munkához. Lezajlottak a minisztériumokban az aktívaértekezletek, és akinek ezekhez valami közvetlen köze volt, az tapasztalhatta és tanúsíthatja, hogy nagyon jó szellemű megbeszélések voltak, politikusak és szakszerűek, a mi egységes irányvonalunk szellemében zajlottak le. Ez nagyon jó és fontos indítása volt a munkának.

Most a gyakorlati végrehajtás vonalán kell folytatnunk a munkát. A vállalati, a tanácsi, a szövetkezeti tervek egy része elkészült, más részének az elkészítése még folyamatban van. Ahol már összeálltak ezek a helyi tervek, ott csak utólagos megjegyzésként tudok valamit hozzáfűzni, de ahol még dolgoznak rajtuk, ott kérem, hogy a következőkre helyezzenek nagy súlyt.

A helyi terveknek feltétlenül a népgazdasági tervből kell kiindulniuk, és vele összhangban kell lenniük. A másik, hogy nagy figyelmet fordítsanak a legfontosabb tennivalókra, a hatékonyság növelésére; különösképpen a technika és a technológia fejlesztésére, mert ez nehéz feladat; továbbá a rendelkezésre álló termelési kapacitás nagyobb fokú kihasználására, a munkaerő megfelelőbb csoportosítására és hasznosítására, a munkaidő jobb kihasználására. Mindez összetett feladat; itt csupán általában szóltam ezekről, a konkrét tennivalókat természetesen értelemszerűen, helyileg kell kimunkálni.

El kell érnünk, hogy a munkaerő ott legyen, ahol szükség van rá. Vannak nagy értékű, korszerű termelőberendezéseink, amelyek jórészt kihasználatlanok. A Központi Bizottság ülésén Németh Károly elvtárs példaként említette a Kábelgyárat, ahol modern a technika, a technológia, de egy műszakban dolgoznak vele, ugyanakkor pedig a tőkés külföldről kell kábelt vásárolnunk. Miért nem dolgoznak több műszakban az ilyen gyárakban, melyeknek a többlettermeléséből drága importot takaríthatna meg az ország? A válasz rendszerint ez: nincs munkaerő! Hát elvtársak, Magyarországon még van munkaerő, csak nem ott, ahol lennie kellene.

A munkaintenzitás növelését nem szabad gépiesen értelmezni. Ha

csak sablonosan emlegetjük, megbántjuk, megsértjük a dolgozókat azokon a helyeken, ahol kellő intenzitású a munka. Ott, ahol szalagrendszerű vagy ahhoz hasonló termelési folyamatok vannak, ott normában dolgoznak, a munkaidőt általában kihasználják. De mi az oka, hogy a normában dolgozó munkások részaránya az összes munkások között az utóbbi években 20 százalékkal csökkent? Ebből le kell vonni a következtetést. Ez megint a mi hazai „liberalizmusunknak" egy bizonyos fajta tünete, mert inkább szeret mindenki jó ember lenni, mint szigorú, követelményeket támasztó vezető. Ennek azonban nem szabad így folytatódnia. Meglevő drága, korszerű, de ki nem használt termelőkapacitásunkat ki kell tudnunk használni.

E tekintetben rendkívül fontos a kormányzati szervek és általában a gazdasági vezetés, az irányító szervek munkája. Nehezen várható el egy gyári kollektívától, hogy a gyár igazgatója, főmérnöke, párttitkára, szakszervezeti titkára és KISZ-titkára beállítson a Minisztertanácshoz, vagy a Központi Bizottsághoz és azt mondja: „Mi jóformán csak semmirevaló portékát állítunk elő, azt is drágán és rosszul, s legyenek szívesek, ezt szüntessék meg." Ilyen küldöttségekre, elvtársaim, ne várjunk! Megint csak nehezen képzelhető el olyan vezető vagy vezetőcsoport, amelyik azt mondja: „Nálunk vagy 400 fölösleges ember teng-leng, vigyék el őket, biztosan van hely valahol, ahol nagyon kellenének népgazdasági szempontból." Ilyen nem lesz, és tulajdonképpen abnormális dolog ilyesmire várni. Ellenben az irányító szerveknek tudniuk kell, hogy mi a feladatuk, és azt el is kell látniuk. Az irányítási rendszeren nem fogunk változtatni. A megfelelő szintű irányító szerveknek továbbra is az a kötelességük, hogy irányítsanak: hívják fel a figyelmet ezekre a kérdésekre, illetékeseik üljenek le s tárgyaljanak azokkal, akikkel tárgyalni kell; a technikát is fejlesszék ott, ahol fejleszthető, és megvan hozzá a beruházási összeg, a meglevő kapacitást és a munkaidőt is jobban használják ki, a munkaerő ott legyen, ahol kell, és oda áramoljon, ahol a legnagyobb szükség van rá.

Külön figyelemmel kell lenni a vállalati, a szövetkezeti – és részben a tanácsi – tervezésben, de a mindennapi termelőmunkában is, mint fontos tételre, az exportfeladatokra, és biztosítani kell a jövedelmező export-

termelés feltételeit. Az ország gazdasági helyzete most – számos bonyolult összefüggés miatt – ezt követeli meg.

A gazdaságosság általában teljesen világos követelmény, ezt már szinte betéve tudjuk. De az exporttal kapcsolatban külön is kérem, hogy a gazdaságosságot a politikai vezetők mindig politikai kérdésként tárgyalják és tartsák számon. Persze máshol is, de az exportban elsősorban. Miért? Azért, mert ha igaz, amit mi mondunk, hogy hazánk nyersanyagban, energiahordozókban szegény ország, s mint kis ország, pusztán belső piacra nem tud sokat, nagy szériában termelni, és nemzeti jövedelmünknek már ma is hovatovább több mint 40 százaléka múlik a nemzetközi gazdasági forgalmon, ha tehát mindez igaz – márpedig igaz –, akkor nyíltan meg kell mondani: a szilárd magyar népgazdaság jövője azt kívánja meg, hogy exportunk minden relációban nyereséges, gazdaságos legyen. Ez fejlesztést, takarékosságot, megfelelő munkát kíván.

A tervezéshez még csak annyit: a ma már kész terveken is lehet még javítani. A Május 1. Ruhagyárban hallottam, hogy tervükön felül sokmilliós további akcióprogramot készítettek mikor felmérték, milyen lehetőségeket nyújtanak számukra az új szabályozók. Vagyis a kész terveken is lehet még kicsit „patkolni".

A tervezéssel egyidejűleg folytatnunk kell politikai munkánkat a gazdasági tennivalók jobb megértése és megértetése érdekében: pártvonalon, a tömegszervezetek és a tömegmozgalmak vonalán, az üzemekben, a termelőszövetkezetekben, és mindenütt, ahol munka folyik, tovább kell erősíteni a politikai aktivitást és meggyőző tevékenységet. A vezetőkkel is és a tömegekkel is meg kell értetni a tennivalókat. Mint tudják, én kifogásolom azt a szóhasználatot, hogy „vezetők és dolgozók", mert nálunk a vezetők is dolgoznak, s ha úgy adódik, hogy kell, én megvédem őket. De fontos a sorrendiség: a dolog természetében rejlik, hogy előbb a vezetőnek – politikai, gazdasági, állami vezetőnek – kell pontosan értenie a feladatait, csak így orientálhatja, irányíthatja helyesen sokak munkáját. Persze a tömegeket is meg kell nyerni a feladatoknak, mégpedig pontosan, jól.

Nem elegendő az általános egyetértés, amelynek most birtokában vagyunk. A konkrét gazdasági feladatokhoz és a konkrét népgazdasági

természetű intézkedésekhez kell az egyetértés, a megértés és a támogatás! Mondhatnám, most jön majd a dolog nehezebbik része, amikor egyes konkrét intézkedésektől negatívan érintett emberekkel is el kell fogadtatni azoknak az intézkedéseknek az elkerülhetetlenségét. A mi szocialista rendszerünkben az egyes személyekre pillanatnyilag hátrányos intézkedéseknek is az a végső célzatuk, hogy számukra is majd előnyösek legyenek. Ha ugyanis meg nem szolgált keresetek, jövedelmek csordogálnak ki tömegesen, egy idő múlva a népgazdaság bizonytalan helyzetbe kerülhet, s ez végső soron bizonytalanná teszi azok létét is, akik ma csak saját önös érdekeikkel törődnek.

Tehát az általános egyetértés megnyerése után és megtartása mellett most a konkrét intézkedésekkel való egyetértésért kell politikai munkát végezni. Mert hogy az általános egyetértés nem elegendő, abban van némi tapasztalatunk.

Nézzük például a már említett adminisztrációs felvételi zárlatot. Sok éven át beszéltünk arról, hogy – országosan és általában az iparban – egészségtelen mértékben növekszik az adminisztrációs létszám. Mindenki azt mondta: úgy van, tenni kell ellene. Most a kormány elrendelte a felvételi zárlatot. S nézzék meg, mi volt erre a reagálás? Azonnal aggodalmaskodás mutatkozott a létszámstop miatt. Mi lesz abban a gyárban, ahol kiesik egy könyvelő? Mert könyvelője nincs, csak tűzrendészeti szakértője, s hogyan pótolja egyiket a másikkal? Felvetettek komolyabb kérdéseket is, szociális meggondolásokból: mi lesz azzal, aki nyugállományba kerül, alkalmazható-e továbbra is kisegítő munkára, vagy sem? Aztán mi lesz a munkát kereső, végzős fiatalokkal? Ezek már komoly társadalmi problémák. Csak azt nem reklamálták és nem sürgették, hogy mi lesz az adminisztrációs létszámmal. Pedig éppen az adminisztrációs létszámról van szó! Higgyék el, hogy a zárlat elrendelése átgondolt dolog. Nem pusztán abból áll, hogy azt mondják: stop, s ezzel az egész kérdés be van fejezve. Nem – ezzel csak kezdődik a dolog! Módszeres rendcsinálásra van szükség, egész adminisztrációs rendszerünket felül kell vizsgálnunk, de mindenekelőtt gátat kell vetni az adminisztrációs létszám hólavinaszerű növekedésének. Ez így nem mehet tovább, mert minél később nyúlunk hozzá, annál nehezebb lesz a kérdés rendezése. Senki sem ellensége az adminisztrációs munkakörben dolgozóknak, de létszámuk növe-

kedésének mégiscsak van határa. A Győri Vagon- és Gépgyárban volt kurázsi ahhoz, hogy 450 irodai dolgozót visszahelyezzenek a műhelyekbe, a gépek mellé. Ezek az emberek akkor prüszköltek, de néhány hónap múlva már örömmel vállalták új körülményeiket, többet is kerestek.

A szocialista rendszernek természetesen szüksége van egészséges, nem bürokratikus, pontos és jól működő adminisztrációra, az ehhez szükséges létszámot biztosítjuk is. Meg kell kezdeni viszont a rendcsinálást. A másodállások felülvizsgálása szintén nagyobb rétegeket érint és idegesít bizonyos mértékben. Nálunk elburjánzott a másodállás-rendszer. Alapelgondolása tulajdonképpen egészséges és normális, s azt meg is kell tartani: ha valaki dolgozik egy főállásban, és azon felül van szellemi kapacitása, az ne legyen a társadalomnak holt tőkéje, hanem hasznosítsák ott, ahol hasznosítani kell.

De mi történt és mi történik a gyakorlatban? Nemritkán az, hogy a másodállás mellé harmadállás is kerül, kisebb vállalások társulnak hozzá, és előfordul, hogy a másodállásban végzett munka fáradalmait némelyek a főállásban pihenik ki. Ennek is megvan a maga logikája: a főállásban ugyanis nincs mit kockáztatni. A szocializmusban, akit egyszer a rendszer valahova betett, azt onnan senki nem mozdítja ki, ott marad státusban, hacsak meg nem unja vagy nyugdíjba nem vonul. Mert mire a hibáit észreveszik, addigra érdemei is vannak, ezért nem lehet hozzányúlni. Ezeket az egészségtelen dolgokat meg kell szüntetni. A rendcsinálásnak nem az a célja, hogy a másodállásokat felszámolja, de az utóbbi években kialakult elburjánzást gátolni kell. Normális arányokat kell teremteni a főállás, valamint a népgazdasági szempontból indokolt másodállások között. Ha nem csinálunk rendet, akkor ez a helyzet – a népgazdasági káron kívül – demoralizálhatja az embereket. Közben természetesen ne feledkezzünk meg arról, hogy rendesen dolgozó értelmiségiekről van szó, akik másodállásban vannak, s értenek is a dolgokhoz, különben nem hívnák őket sehova.

Nézzünk egy további furcsa tapasztalatot. A közelmúltban elterjedt, hogy általános és középiskoláinkban visszaállították a származás szerinti kategorizálást, sőt az óvodákban is bevezették. Valóban, a félreértést okozó kérdőíven A, B, C, D stb. rubrikákba sorolták be a gyermekeket. Az egyik munkást jelentett, a másik értelmiségit, azt hiszem, még a

„vegyes házasságból" származóknak is volt betűjük. Ez nagy port vert fel. Önök jól tudják, korábban nem is volt olyan egyszerű a pártban megértetni és keresztülvinni, hogy a gyermekeknél hagyjuk el a származás szerinti kategorizálást. Mi szükség van erre annál a hatéves vagy tízéves gyermeknél? Miért induljanak címkékkel az életbe azok a gyermekek, akik itt fognak élni még jó hetven évig a mi rendszerünkben? És a gyermekén keresztül ne állítsunk senkit konfliktusba a társadalommal. Hiszen jól emlékszünk rá, hogy a kategorizálásnak – amelyet a párt, a kormányzat eltörölt – ilyen hatása is volt.

Annak idején, amikor érvényben volt a kategorizálás, azt is láthattuk, hogy némelyik munkásfiatal lezserebb a tanulásban, mert neki jó szociális indítása volt. Ez se kell nekünk! A volt burzsoá viszont azt mondta a gyermekének, amit egykor, a régi rendszerben a proli mondott: „Tanulj, mert te csak a tudásoddal érvényesülsz!" S ezt a gyermekeik meg is értették, és tanultak! Ezt az anomáliát meg kellett szüntetni; ezen túl vagyunk.

Mi is történt voltaképpen az említett kérdőívvel? Lényegét tekintve semmi. Mert nem több, mint egy egyszerű, közönséges statisztikai adatfelvétel. Azt akarták megtudni a minisztériumban, hogy a munkások gyermekei milyen arányban vannak óvodában, az általános és középiskolában. A statisztikának természetesen megvan a funkciója; de ahogy csinálták, az hiba volt. Olyan látszatot keltett, mintha a régi, elvetett gyakorlatot akarnánk visszahozni. Jó tehát, ha öt perccel tovább gondolkodunk, mielőtt ilyen kérdésekben döntünk, mert az elhamarkodott döntés a munkásosztálynak éppen nem használ, a szocialista rendszerre rossz fényt vethet.

Vannak másfajta hibák is, amelyekből megint csak az a tanulság, hogy mennyire fontos az általános mellett a konkrét egyetértés. Jól tudják az elvtársak, hogy az év végén az emberek sűrűn forgatják a naptárt, és megállapítják, hogy jó év avagy rossz év elé nézünk-e. Ezt a piros betűs ünnepek száma alapján döntik el. Az idén – ha jól tudom – sokan szomorúan tapasztalták, hogy több ünnep esik vasárnapra. De maradjunk csak még az óesztendőnél, az év végi munkanapoknál. A kormány kiadta a rendeletet az év végi munkarendről, a munkaszüneti napokról, s 364 gyárban ezt nem tartották be, saját fejük szerint másképp csinálták!

S meg kell mondani, hogy a munkára fordítandó törvényes időt kurtították meg a munkarend önkényes értelmezésével. Teljesen kézenfekvő egyébként, hogy ahol népgazdasági és mindenféle szempontból helyesebb lett volna az eltérés, annak engedélyezését megfelelő formában kérjék. Az illető üzemek bizonyára meg is kapták volna a hozzájárulást. De nem tették, mentek a többi rendbontóval. Ennek súlyos következménye ugyan nem lett, mert az „osztály" nagyobb felét meg kellene büntetni, ami sohasem jó pedagógia. Az fog történni, hogy állami vonalon, írásbeli figyelmeztetést kap mind a 364 igazgató. Most ennyivel megúszták. Erről az illetékes pártszervezeteket is tájékoztatják, hogy a szóban forgó üzemekben a párttitkárral is beszéljék meg: máskor másképp kell ezt csinálni.

Nagyon sokat beszélünk mostanában a demokráciáról, a szocialista demokráciáról. Nekem az a meggyőződésem: a mi rendszerünk demokratikus, sok demokratikus intézményünk van, pártunk munkastílusa demokratikus. De az én fogalmaim szerint a szocialista demokrácia egy forradalmi nép forradalmi rendje is! A demokrácia nemcsak protestálási jog, hanem forradalmi rendet is jelent, amelynek megvannak a maga szabályai, amelyektől kivételes eltérés akkor lehet, ha hozzájárulást, engedélyt kérnek és engedélyt kapnak.

Ezeket a tapasztalatokat tehát komolyan kell venni. Ezért szeretném ismételten felhívni a figyelmüket, hogy az általános egyetértés továbbszilárdítása mellett fordítsunk nagy figyelmet a konkrét teendők megvalósításához szükséges egyetértésre. A munka menetében kerüljük el az olyasfajta hibákat, amiket megemlítettem, s ne feledjük, hogy a hibákba könnyebben vissza lehet esni, mint az erényekbe.

A napokban kulturális kérdésekről beszélgetve egy elvtárssal, szóba került néhány – egyáltalán nem katasztrofális – zavaró jelenség. Ezekről vitatkozva azt kérdeztem tőle: „Miért kell ezen csodálkozni? Hirdetni kell pozitív programunkat, dolgozni kell érte becsületesen, következetesen, mindenkit megkérdezve, hogy egyetért-e vele, s hogyan képzeli a végrehajtást. Így is lesz összeütközés, de az valódi lesz, olyan, ami használ a válik az ügynek."

Az a helyzet általában: ahol a mi fő erőink nem dolgoznak, ahol bizonytalanság van, ahol nem folyik a harc pozitív programokért, ott

tűnnek fel ilyen nem normális jelenségek, felélednek régi baloldali-szektás és jobboldali-revizionista nézetek. Nem kell félni a vitáktól, vállalni kell a konfliktusokat is, mert a terveink marxisták–leninisták, szocialisták, megalapozottak, a hazai és a nemzetközi feltételek pedig biztosítva vannak ahhoz, hogy dolgozhassunk, és mindenben, ami harcot jelent az újért, a jobbért, az emberek óriási többségének egyetértésére támaszkodhatunk.

Nagy figyelmet kell fordítanunk arra, hogy mindazon pozitív tényezők mellett, amelyekről eddig itt beszéltünk, számoljunk azzal, hogy a fejlődésnek ez a szakasza, amelynek az 1976. évi tervvel nekikezdünk, pártunk politikájának, vezetőképességének és tömegbefolyásának komoly próbája lesz.

Úgy gondolom, hogy pártunknak ez a sokszor emlegetett jó politikája – talán többször mondottuk, mint kellett volna, de megfelelő alkalommal azért mondhatjuk –, szóval pártunk demokratikus munkamódszerei, pártunk tömegkapcsolata, az a kölcsönös bizalom és összeforrottság, amely a párt és a munkásosztály, a párt és a parasztság, a párt és az értelmiség, a párt és a nép között most megvan, segít nekünk ezeket a feladatokat megoldani. S ha ezeket a feladatokat eredményesen megoldottuk, akkor még szilárdabb lesz pártunk egysége, még erősebb lesz összeforrottsága a tömegekkel, még nagyobb lesz a bizalom a párt iránt, még szilárdabb és még erősebb lesz rendszerünk.

Arra kell tehát gondolni, hogy ezek nagyon fontos évek, ezért ennek megfelelő felelősséggel kell dolgoznunk. Nem egyszerűen a pénzről, az anyagiakról van szó: a gazdasági építőmunkára mint politikára kell gondolnunk.

Nagy szükség lesz ebben a munkában a kommunisták, a pártszervezetek felelősségtudatára, élenjáró szerepére, kezdeményezőképességére, ügyszeretetére, odaadására. És itt említem meg, hogy időszerű gazdasági és egyéb feladatainkkal párhuzamosan, azokat segítve kell a tagkönyvcserét megoldanunk. Ez mintha bizonyos értelemben megduplázná a munkát. De a tagkönyvcserét akkor fogjuk fel helyesen, jól, ha az pártunkban nem okoz befelé fordulást. Vagy hogy másképpen fejezzem ki magam, ez ne köldöknézés legyen, és ne is valami pszichoanalitikai munka, hanem feleljen meg a szervezeti szabályzatban előírt követelmé-

nyeknek, mozgalmunk törvényeinek, a kommunista magatartás alapvető szabályainak. Tehát: az embert cselekedetei és helytállása alapján ítéljük meg. Mégpedig az aktuális feladatokkal kapcsolatos magatartását és helytállását kell megnézni, hogy pontos képet kapjunk róla. Nem tagrevíziót akarunk, hanem amit a határozat is kimond: a tagkönyvcsere jó végrehajtásával is a párt erejét, aktivitását, a párttagság aktivitását, a párt tömegbefolyását akarjuk növelni. A tagkönyvcserét tehát a napi munkával szoros egységben kell elvégeznünk. Így érhető el, hogy a népgazdasági feladatok megítélése segíti a tagkönyvcserét, s ugyanakkor a tagkönyvcsere végrehajtása segíteni fog ezeknek a népgazdasági feladatoknak a teljesítésében.

Jelentős mértékben építenünk kell a párt erején kívül a többi hazai erőre is. A szó valódi értelmében azt lehet és azt kell mondani, hogy az ötödik ötéves terv nemzeti ügy. Ez nemcsak a párt, a szakszervezet, a gyárigazgatók ügye, ez nem külön-külön a munkások, a parasztok vagy az értelmiségiek ügye, hanem nemzeti ügy! S ha ezt így fogjuk fel, akkor nekünk ezt az egész frontot fel kell sorakoztatnunk az ötödik ötéves terv eredményes megvalósításáért folytatott harcban. Valamennyiünket az ötéves terv fűz össze, ez határozza meg közös sorsunkat.

A tömegszervezetekre és a tömegmozgalmakra kivétel nélkül támaszkodni kell. Nagymértékben vonatkozik ez a Hazafias Népfront-mozgalomra. A mozgalmon sohasem csak azt a 300 000–350 000 aktivistát értem, akik a különféle népfrontbizottságokban dolgoznak, bár ez sem csekély erő. A Hazafias Népfront eszméje élő eszme nálunk, megtestesíti a párttagok és pártonkívüliek, a munkások és a parasztok, az értelmiségiek, az ateisták és a hívők összefogását. A népfrontmozgalmon keresztül is jelentkeznek az új erők – köztük mind nagyobb számban fiatalok, de a középkorúak és az idősebb nemzedék tagjai is –, akik nem kommunisták, de részesei akarnak lenni a szocialista alkotó munkának, tudatos építői akarnak lenni a szocializmusnak.

Itt is megemlítem, hogy a hívők és az egyházak tekintetében mi most egészen más helyzetben vagyunk, mint öt vagy tíz évvel ezelőtt. Az egyházak kivétel nélkül lojálisak rendszerünk iránt, elfogadják a szocializmust mint az ország népének célját, programját. A múlt évi felszabadulási ünnepség időszakában a katolikus egyház hivatalos vezetősége is

hasonló álláspontra helyezkedett. Vallják, hogy elfogadják a fennálló társadalmi rendszert, és készségüket nyilvánították arra, hogy a maguk módján és a maguk körében hozzájárulnak társadalmunk erőfeszítéseihez.

Lehet, hogy ezzel az egyházak prolongálják saját létüket? Lehet. Ők is benne élnek a szocialista társadalomban. De nekünk a forradalmi célokért dolgozva minden együttműködésre kész erővel össze kell fognunk. Azt mondhatják erre: ez kompromisszum. Lehet persze így is nevezni. Mi Lenintől azt tanultuk, és azt is képviseljük, hogy minden kompromisszum elfogadható, ami forradalmi ügyünket elősegíti, csak az a kompromisszum nem fogadható el, ami árt a forradalom ügyenek. Ez nem elvi-ideológiai engedmény, hanem meghatározott célok érdekében megvalósuló politikai együttműködés. Ha ilyen vegyes, materialistákból és nem materialistákból álló társadalomban élünk, akkor így fogjuk felépíteni a szocializmust, csak épüljön minél gyorsabban, minél szilárdabbá, és minél hamarabb jussunk előre.

Ilyen értelemben is figyelmet kell fordítani arra, hogy ötéves tervünk nemzeti program. Feladata, kötelezettsége lehet és van is mindenkinek, aki megvalósításában közre akar működni.

A Hazafias Népfront szeptemberben, a KISZ most tavasszal tart kongresszust. Ennek a két nagy mozgalomnak a kongresszusát is fel kell használni, hogy az ötödik ötéves tervet minél inkább nemzeti üggyé tegyük. Egyrészt a nem kommunisták is, másrészt az ifjú nemzedék is tegye magáévá, fogadja el és dolgozzon érte mint saját céljáért.

Ebben a folyamatban a munkás-paraszt szövetségnek is tovább kell erősödnie. Ezzel kapcsolatban mindössze arra kívánok utalni, hogy a munkás-paraszt szövetségnek megvan a korszakonként változó tartalma; most az a tartalma, hogy a szocializmusra épül. Ha ezen belül egy árnyalatnyi megkülönböztetést tehetek, azt mondom: az új ötéves terv időszaka alatt a munkás-paraszt szövetség szilárdítása azon az úton következhet be, ha erősítjük a termelőszövetkezetek szocialista vonásait, a termelőszövetkezetek, a háztáji és a kisegítő gazdaságok gazdálkodási, termelési biztonságát. Tehát azzal erősítjük ezt a szövetséget, amihez egyébként népgazdasági érdekünk is fűződik. Ami kiigazítani való volt, az már

megtörtént, az összes tényezők jó irányba hatnak, következésképp politikailag is tovább erősödik a munkás-paraszt szövetség.

Az értelmiség szintén felzárkózott a nemzeti program mellé, jó a helyzet. De amikor azt mondjuk, hogy teljes fronton minden alkotó erőt ki akarunk bontakoztatni, felhívom az elvtársak figyelmét az ideológiai, a kulturális életre és más területekre is, ahol az értelmiség dolgozik. Budapestnek nincsen olyan kerülete, ahol valamilyen jelentős közművelődési vagy tudományos intézmény, szervezet ne dolgozna, ne működne. Kérem, erre is fordítsanak figyelmet. Azon kell lennünk, hogy az értelmiség – az ideológiai munkások, a tudósok, a sajtó, a rádió, a televízió munkatársai, az írók, a színészek, a filmszakma emberei, az alkotó művészek – körében is nemzeti program legyen ez az ötéves terv.

Ne sajnáljuk a fáradságot, hogy megfelelő módon és hangon velük is megbeszéljük a közös programot, a közös célt. Ha ezt jól csináljuk, akkor azzal nyer az ideológia és kultúra is, nyer nemzeti programunk is, erősödnek e területeken is a szocializmus pozíciói.

Azzal zárnám ezt a kérdést, hogy az ötéves népgazdasági terv nemzeti ügy, nemzeti program, sikere érdekében az egész nemzet minden alkotó erejét tömörítve, összefogva kell cselekedni. Véleményem szerint ehhez adottak a feltételek. A népgazdaságnak biztos alapjai vannak, a párt által vezetett társadalom szilárd, és a szocialista nemzetközi együttműködés gyümölcsöző lehetőségeit ki tudjuk használni. Ez minden feladatunk megoldásában segít.

FELSZÓLALÁS A BOLGÁR KOMMUNISTA PÁRT XI. KONGRESSZUSÁN

1976. ÁPRILIS

A Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége nevében köszöntöm a Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusának résztvevőit. Átadom önöknek, s az önök személyében minden bolgár kommunistának, a testvéri bolgár népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép forró üdvözletét és szívből jövő jókívánságait.

A Központi Bizottság átfogó beszámolója reális képet ad a X. kongresszus óta megtett útról, a Bolgár Népköztársaság dinamikus fejlődéséről, jól tükrözi az elért hatalmas eredményeket, és marxista–leninista igényességgel, tudományos alapossággal jelöli ki a szocialista építés soron következő feladatait. A kongresszus jogos büszkeséggel adhat számot arról, hogy a X. kongresszus határozatait végrehajtva, a fejlett szocialista társadalom építésének döntő területein előretörtek, és az utóbbi öt év alatt a Bolgár Népköztársaságban az ipari termelést 55 százalékkal, a mezőgazdasági termelést 17 százalékkal, a nemzeti jövedelmet 46 százalékkal növelték, és ugyanezen időszak alatt a dolgozók reáljövedelme 32 százalékkal növekedett.

A magyar kommunistákat, népünket örömmel tölti el, hogy a nagyszerű forradalmár, Georgi Dimitrov hazája és népe a két kongresszus közötti időszakban ismét hatalmas lépést tett előre a szocialista fejlődés útján. A felszabadult nép a dicső Bolgár Kommunista Párt kipróbált vezetésével hatalmasat alkotott, mélyreható forradalmi változásokat valósított meg Bulgáriában. A Bolgár Népköztársaságnak ma korszerű nagyipara, fejlett nagyüzemi szocialista mezőgazdasága, magas színvonalú tudománya és kultúrája van, és a dolgozók életszínvonala a szocializmus építésével rendszeresen emelkedik.

A Bolgár Népköztársaságban erős a szocialista társadalmi rendszer, a

párt és a nép összeforrott, a társadalom erkölcsileg-politikailag egységes. Bolgár testvérpártunk a nemzetközi kommunista mozgalom nagy tekintélyű harci osztaga, a Bolgár Népköztársaság szilárd nemzetközi pozíciókkal rendelkezik, megbecsült tagja a szocialista országok közösségének. Mindez arról tanúskodik, hogy a testvéri bolgár nép, a Bolgár Kommunista Párt vezetésével – élén a Központi Bizottsággal és annak első titkárával. Todor Zsivkov elvtárssal, a bolgár nép kiváló fiával, a nemzetközi munkásmozgalom nagyra becsült harcosával – töretlenül halad előre a fejlett szocialista társadalom megvalósításának útján.

A magyar kommunisták, a magyar nép nevében szívből gratulálunk a testvéri bolgár nép nagyszerű eredményeihez, történelmi vívmányaihoz, és teljes sikert kívánunk a Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusának munkájához.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a múlt év tavaszán tartotta meg soros, XI. kongresszusát. A múlt év végén befejeztük negyedik ötéves tervünket. Népgazdaságunk a tervidőszakban erőteljesen fejlődött, a tervben kitűzött célokat elértük. Ez év január elsejével megkezdtük az új, ötödik ötéves népgazdasági terv feladatainak megvalósítását. Népgazdasági tervünk valóra váltása állhatatos munkát, nem csekély erőfeszítéseket kíván népünktől, de céljaink reálisak és felemelőek. Új ötéves tervünk biztosítja társadalmunk általános, töretlen fejlődését, megteremti a szilárd anyagi alapokat a termelőerők további növeléséhez éppen úgy, mint kulturális és szociális törekvéseink megvalósításához és a dolgozók életszínvonalának további emeléséhez.

Hazánkban érvényesül a párt, a munkásosztály vezető szerepe, szocialista rendszerünk szilárd, s népünk rendíthetetlenül halad előre a szocializmus építésének történelmi útján. A Magyar Népköztársasággal barátaink úgy számolhatnak, hogy országunk megoldja saját feladatait, egyúttal kiveszi részét abból a nemzetközi küzdelemből is, amely világszerte folyik a társadalmi haladásért, a népek szabadságáért, s azért, hogy béke legyen a földön.

Bizakodva nézünk a jövőbe. Pártunk kongresszusának programnyilatkozata, amely a fejlett szocialista társadalom építésének 15–20 évre szóló feladatait foglalja össze, éppen úgy, mint új ötéves tervünk céljai, megértésre és egységes támogatásra találtak népünknél, nemzeti program-

má váltak. Hazai terveink valóra váltásához mérhetetlen erőforrás népünk számára annak tudata, hogy egységünk szilárd és megingathatatlan, mind sokoldalúbb lesz és évről évre növekszik együttműködésünk a nagy Szovjetunióval, a Bolgár Népköztársasággal, a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa többi országaival, a szocializmust építő népekkel.

A magyar és a bolgár nép barátsága hagyományos, a szabadságukért harcoló népeink történelmi sorsközösségében gyökeredzik. A bolgár nép menedéket adott a múlt századbeli magyar szabadságharc kimagasló vezetőjének, Kossuth Lajosnak, az akkor győztes európai reakció üldözésével szemben. A második világháború menetében a hitleristákkal folytatott harcban a Magyarországon elesett felszabadító bolgár hősök emlékét népünk nagy tisztelettel őrzi. Hagyományos barátságunk magasabb színvonalra emelkedett és kiteljesedett korunkban, amikor népeink a szocializmus építésének közös útjára léptek, s azon járnak.

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Bolgár Népköztársaság kapcsolatai a marxizmus–leninizmus elvei, a testvéri együttműködés alapján évről évre erősödnek. Barátságunk felhőtlen és megbonthatatlan, mert pártjaink és népeink között teljes az egység és nézetazonosság a szocialista építés, a nemzetközi kommunista mozgalom és a külpolitika minden alapvető kérdésében.

Jóleső érzéssel hangsúlyozhatjuk, hogy mi barátok és szövetségesek vagyunk. Biztosíthatjuk bolgár barátainkat, pártunk és kormányunk mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy a magyar–bolgár barátság, országaink együttműködése, népeink testvérisége a jövőben még erősebb legyen.

A nemzetközi életben a haladás erői az utóbbi években megnövekedtek és előretörtek. Ennek jelzői a vietnami nép történelmi győzelme, Indokína népeinek felszabadulása, a portugál, a görög fasizmus összeomlása, az angolai nép sikeres szabadságharca és nem utolsósorban a Szovjetunió és az Egyesült Államok fontos megállapodásai, a Helsinkiben megtartott európai biztonsági értekezlet létrejötte. Hosszú évek küzdelmei után ma reális cél a tartós béke kivívása, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése és kölcsönösen előnyös, sokoldalú kapcsolataink fejlődése.

Mindebben döntő szerepe van a Szovjetunió békepolitikájának és a szocialista országok egyeztetett külpolitikájának. Pártunk és kormányunk – népünk alapvető érdekeiből kiindulva – fenntartás nélkül támogatta és támogatja a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusán meghirdetett és most a XXV. kongresszuson megerősített és továbbfejlesztett békepolitikát. Ez a békepolitika további biztatást, lendületet ad a világ valamennyi haladó és békeszerető erejének a nemzetközi együttműködésért, a békéért és a népek szabadságáért folytatott küzdelemben.

A nemzetközi helyzet kedvező változása, az enyhülés nem volt és nincs ínyére a legszélsőségesebb, reakciós, hidegháborús erőknek, amelyek Helsinki után ismét felerősítették haladásellenes, antikommunista, szovjetellenes és az enyhülés ellen irányuló propagandájukat és a kulisszák mögötti reakciós mesterkedéseiket. Sajnálatos, de tény, hogy a maoisták is a legreakciósabb erőkkel konspirálnak, és a nemzetközi helyzet enyhülése ellen lépnek fel. A nemzetközi erőviszonyok azonban nem változtak meg, a kedvező folyamatok nem fordultak vissza, a realitással mindenkinek számolnia kell. A jelenlegi nemzetközi helyzetben csak egy alternatíva lehetséges: a béke, a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése.

A Magyar Népköztársaság a Szovjetunió, a békeszerető erők oldalán állhatatosan küzd a helsinki ajánlások valóra váltásáért, világméretekben a háború elhárításáért, a békés egymás mellett élés realizálásáért, és meg van győződve arról, hogy ez a küzdelem eredményes lesz. Az emberiség békét akar: a haladás híveinek egyesített ereje és a józan ész győzni fog.

A megváltozott világhelyzet újabb feladatok elé állítja a kommunista és munkáspártokat. E feladatok arra köteleznek bennünket, hogy még nagyobb energiával munkálkodjunk a kommunista világmozgalom és minden haladó, antiimperialista és békeszerető erő tömörítésén. Pártunk – internacionalista hagyományaihoz híven – a jövőben is támogat minden olyan törekvést, amely a nemzetközi kommunista mozgalom marxista–leninista egységét, összeforrottságát szolgálja.

Ettől a törekvéstől vezérelve a Magyar Szocialista Munkáspárt híve a kommunista és munkáspártok tanácskozásainak, kétoldalú, regionális és világtalálkozóinak. A tapasztalatcserének ezek a fórumai növelik közös ügyünkért vívott harcunk hatékonyságát, erősítik soraink egységét, meg-

hatványozzák erőinket. Pártunk, népünk egész története arról tanúskodik, hogy a nép és a haza igaz szolgálata elválaszthatatlan a haladás erőivel való internacionalista szolidaritástól.

Szolidárisak vagyunk a tőkés világ szabadságért, jogért és kenyérért küzdő elnyomottaival éppen úgy, mint Ázsia, Afrika, Latin-Amerika szabadságért küzdő népeivel. Támogatjuk Angola törvényes kormányát és népét, szívből kívánjuk, hogy mielőbb teljes siker koronázza sokéves, áldozatos harcát. Elvi politikánknak megfelelően továbbra is szolidárisak vagyunk azokkal a haladó arab erőkkel, amelyek minden reakciós mesterkedés ellenére következetesen harcolnak az imperialista beavatkozás ellen, az arab népek igaz ügyéért. Támogatjuk a portugál haladó erők harcát, amelyet demokratikus jogaikért folytatnak. Elítéljük a chilei katonai junta rémtetteit, követeljük Luis Corvalán elvtárs és valamennyi bebörtönzött chilei hazafi szabadon bocsátását.

A nagy múltú, harcedzett Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusa méltóan betölti hivatását, megvonja az elmúlt öt év mérlegét, kijelöli a fejlett szocialista társadalom építésének soron következő feladatait, azokat a tennivalókat, amelyeknek megoldása közelebb viszi a bolgár népet közös nagy célunkhoz, a kommunizmushoz. Küldöttségünk, pártunk és népünk nevében bolgár elvtársainknak, az egész bolgár népnek szívből minden jót, teljes sikert kíván e kongresszus határozatainak megvalósításához, a Bolgár Népköztársaság további felvirágoztatásához.

FELSZÓLALÁS CSEHSZLOVÁKIA KOMMUNISTA PÁRTJA XV. KONGRESSZUSÁN

1976. ÁPRILIS

A Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége nevében tisztelettel köszöntöm Csehszlovákia Kommunista Pártja nagy fontosságú XV. kongresszusának minden résztvevőjét. Átadom önöknek, Csehszlovákia kommunistáinak és dolgozó népének a magyar nép testvéri üdvözletét, legjobb kívánságait.

Csehszlovákia népei az elmúlt öt évben, a XIV. kongresszus határozatait végrehajtva, lendületesen haladtak előre a fejlett szocialista társadalom építésének útján. A nemzeti jövedelem egyharmadával növekedett, és a gazdasági építőmunka sikerei nyomán jelentősen emelkedett a nép anyagi és kulturális színvonala. A szocializmus minden híve örül annak, hogy az állhatatos harc és munka eredményeképpen tovább szilárdult, nagy nemzetközi tekintélyt élvez a szocialista világrendszer megbecsült országa, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság.

Mindez meggyőzően bizonyítja, hogy Csehszlovákia Kommunista Pártja, élén a Központi Bizottsággal, a csehszlovák és a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő személyiségével, Gustáv Husák elvtárssal, méltóan betölti hivatását, a marxizmus–leninizmus elvei alapján sikerrel vezeti az új társadalom építését. Csehszlovákia munkásosztálya, dolgozó népe követve forradalmi élcsapatát nagy, történelmi alkotó munkát végez. A magyar kommunisták, a magyar dolgozó nép nevében szívből gratulálok csehszlovák barátainknak a XIV. kongresszus határozatainak megvalósításával elért nagyszerű eredményeikhez.

A Magyar Szocialista Munkáspárt múlt évi XI. kongresszusa megerősítette politikánk marxista–leninista fő irányvonalát és kidolgozta a pártnak, a fejlett szocialista társadalom építésének feladatait magában foglaló új programnyilatkozatát. A kongresszus egyaránt figye-

lembe vette a szocializmus építésének nemzetközi érvényű fő törvényszerűségeit és a nemzeti sajátosságokat. Feladatunknak tekintjük a párt, a munkásosztály vezető szerepének, a nép hatalmának, az ország összes alkotó erejét tömörítő szocialista nemzeti összefogásának továbbfejlesztését és erősítését.

Népünk támogatja a párt politikáját, és a fejlett szocialista társadalom építését nemzeti programnak tekinti. Dolgozó népünk nagy tettvággyal fogott hozzá a további fejlődésünket szolgáló új, ötödik ötéves terv és az 1976. évi népgazdasági terv megvalósításához. Bizakodással tekintünk előre, mert céljaink reálisak, társadalmunk politikai és gazdasági alapjai szilárdak, hazai építőmunkánk legfontosabb nemzetközi feltételei adottak. A Magyar Népköztársaság a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamaként jól együttműködik a Szovjetunióval, a Csehszlovák Szocialista Köztársasággal, minden szövetségesével. Biztosíthatjuk barátainkat, hogy a magyar nép eltökélten halad tovább előre a szocializmus építésének történelmi útján.

Pártjaink, országaink kapcsolatai kitűnőek. A Magyar Szocialista Munkáspártot és Csehszlovákia Kommunista Pártját a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus eszméi kapcsolják össze. Magyarország és Csehszlovákia alapvető érdekei és céljai közösek. Azonos nézeteket vallunk a szocialista építés és a nemzetközi politika valamennyi fontos kérdésében. Egyre jobban kihasználjuk lehetőségeinket a gazdasági kapcsolatok elmélyítésére, kiszélesítésére; műszaki, tudományos és kulturális együttműködésünk is termékeny. Népeink igazi jó szomszédként élnek egymás mellett, és a bennünket összefűző szálakat erősítik az országainkban élő nemzetiségek is, amelyek hidat alkotnak államaink között.

Pártjaink, országaink, népeink barátok és szövetségesek: az utunk közös. A Magyar Szocialista Munkáspártot és kormányunkat az a törekvés vezeti, hogy tovább erősítse testvéri együttműködésünket, a magyar–csehszlovák barátságot népeink és az egész szocialista közösség, minden nép javára.

Minden haladó törekvés számára kedvező, hogy a világ sorsára egyre inkább a szocialista országok, a tőkésországok munkásmozgalma és a népek nemzeti felszabadító mozgalma hat döntően. Ennek követ-

keztében a nemzetközi helyzet fő irányzata kedvező, tért nyert az enyhülés, a különböző társadalmi rendszerű országok kapcsolataiban a békés egymás mellett élés elve, és reális cél a tartós béke megteremtése. Ebben a folyamatban a Szovjetunió szerepe meghatározó. Pártunk, a magyar nép forrón üdvözölte a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusának következetes békepolitikáját, és teljes erejével támogatja azt.

Az enyhülés megszilárdítása és világméretű kiterjesztése további éberséget és kitartó harcot követel a hidegháború és a háború makacs, szélsőséges erőivel szemben, amelyek a helsinki értekezlet után, különböző vonalakon ellentámadással kísérleteznek. Most már időnként leplezetlenül is az imperializmus szélsőséges köreivel játszanak össze a maoista vezetők.

A haladó és a békeszerető erők azonban hatalmasabbak, mint a reakciós, háborús erők; a népek békeakarata, a józan ész és a felelősség utat tör, az emberiség nem hátra, hanem előre halad. Az összes progresszív erő összefogásával a béke megőrizhető, a társadalmi fejlődés, a népek szabadságának ügye feltartóztathatatlan folyamatként halad előre.

A Magyar Népköztársaság a béke védelme szempontjából döntő tényezőnek tekinti a szocializmust építő népek egyeztetett nemzetközi fellépését, ugyanúgy, mint az összes békeszerető erő összefogását, és mindent megtesz előmozdításukért. Kormányunk a helsinki záróokmány ajánlásainak megvalósításáért és a helsinki szellem más földrészeken való érvényesüléséért dolgozik. A más társadalmi rendszerű országokkal fennálló kétoldalú kapcsolatainkban értékeljük a másik oldalról megnyilvánuló reális szemléletet, a becsületes együttműködési szándékot; és a kölcsönösen előnyös kapcsolatok fejlesztésére, a békés egymás mellett élés megvalósítására törekszünk.

Világnézetünkből következően mindig vallottuk, s most is kinyilvánítjuk szolidaritásunkat a tőkés monopóliumok ellen küzdő osztálytestvéreinkkel, az imperialista elnyomás ellen, a nemzeti szabadságukért küzdő népekkel. Szolidárisak vagyunk a portugál haladó erőkkel, Angola törvényes kormányával, azokkal az arab erőkkel, amelyek a haladás nemzetközi erőivel együtt küzdenek az izraeli agresszió felszámolásáért, a közel-keleti kérdés igazságos rendezéséért. Elítéljük a chilei katonai junta véres terrorját, követeljük Luis Corvalán elvtárs, valamennyi bebörtönzött latin-amerikai hazafi szabadon bocsátását.

A Magyar Szocialista Munkáspárt síkraszáll a nemzetközi kommunista mozgalom marxista–leninista egységéért, a proletár internacionalizmus eszméjének érvényesüléséért. A proletár internacionalizmus mindig éltetője volt mozgalmunknak, s ma nagyobb szükség van hatalmas erejére, mint bármikor volt. Támogattuk és támogatjuk a testvérpártok kétoldalú és sokoldalú nemzetközi tanácskozásait, így a kommunista és munkáspártok európai találkozójának összehívását is.

Csehszlovákia Kommunista Pártjának XV. kongresszusán a Központi Bizottság magas eszmei és politikai színvonalon összegezte a megtett út tapasztalatait, és világosan megjelölte a további fejlődésnek, a fejlett szocialista társadalom építésének, a köztársaság további felvirágoztatásának nagyszerű céljait.

Küldöttségünk, a magyar kommunisták, a magyar dolgozó nép nevében a kongresszusnak eredményes tanácskozást kíván. A Csehszlovák Szocialista Köztársaság testvéri népeinek pedig azt kívánjuk, hogy teljes sikerrel váltsák valóra a XV. kongresszus határozatait.

BESZÉD
A KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG IX. KONGRESSZUSÁN

1976. MÁJUS

Mi, az itt jelenlevők, 24 órával ezelőtt együtt éltük és éreztük át a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség IX. kongresszusa megnyitásának ünnepélyes pillanatait. Tanúi vagyunk annak is, hogy a kongresszus örvendetesen mély felelősségérzettől áthatva, magas színvonalon végzi munkáját. A Kommunista Ifjúsági Szövetség pártunk ifjúsági szervezete, a magyar ifjúság tömegszervezete, s ez meghatározza azt a rendkívül fontos szerepet, amelyet társadalmunk életében betölt. Ebből egyértelműen következik, hogy a Kommunista Ifjúsági Szövetség IX. kongresszusa nemcsak a KISZ-tagság, a magyar ifjúság, hanem az egész magyar társadalom fontos és nagy eseménye.

A KISZ Központi Bizottságának beszámolóját és a benyújtott határozati javaslatokat jónak tartom, azokkal egyetértek. Mindenekelőtt azért, mert kiváló alapot adnak ahhoz, hogy a kongresszus méltón végezze munkáját, s olyan határozatokat hozzon, amilyeneket a KISZ tagsága, a magyar fiatalok, a szocializmust építő magyar nép és a párt is elvár.

Megtisztelő, szívesen vállalt kötelezettségemnek teszek eleget, amikor a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága nevében szívből köszöntöm a kongresszus külföldi vendégeit. Köszönöm, hogy részvételükkel, a kongresszushoz intézett szavaikkal, az általuk kifejezett szolidaritással hozzájárultak e kongresszus internacionalista jellegének erősítéséhez és a magyar ifjúság internacionalista szellemű neveléséhez. A KISZ IX. kongresszusa minden küldöttének, résztvevőjének, a KISZ 800 000 tagjának, az egész magyar ifjúságnak átadom a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának forró üdvözletét és legjobb kívánságait.

Ilyen magas fórumon, mint az önök kongresszusa, kötelességszerűen szokás számot vetni a körülményekkel, amelyek között a munkát végez-

zük és a feltételekkel, amelyek meghatározzák a jövő tennivalóit. Ezért szeretnék röviden foglalkozni a jelenlegi nemzetközi helyzettel.

A nemzetközi helyzet fő jellemzője, hogy nagy munka és harc eredményeként szüntelenül növekednek és teret nyernek a haladás erői. A békéért folytatott küzdelemnek óriásiak az eredményei. A nemzetközi életben kialakult új erőviszonyok fejeződnek ki azokban a tárgyalásokban, amelyeket a közelmúlt években a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok, a nemzetközi helyzet e két fő meghatározó ereje folytatott egymással. Teljes mértékben szolidárisak vagyunk a szovjet elvtársak, e tárgyalásokon képviselt álláspontjával. Tudjuk, hogy amikor a Szovjetunió és az Egyesült Államok a békés egymás mellett élésről, a normalizált kapcsolatokról tárgyal és megállapodik, az egész emberiség érdekeiről van szó. Sok sikert kívánunk e tárgyalások folytatásához!

Igen fontos, merem állítani, történelmi jelentőségű eseménye volt a békéért, az Európa biztonságáért folytatott küzdelemnek a helsinki európai biztonsági és együttműködési értekezlet. Ezt már csak azért is nyomatékosan hangsúlyozom, mert a helsinki tanácskozás óta is keletkeztek viták, polémiák a nemzetközi életben. Nincs mit csodálkozni azon, hogy a helsinki értekezlet után az agresszió, a háború erői ellentámadással próbálkoznak, hiszen az értekezlet nem örömet, hanem hatalmas politikai vereséget jelentett számukra. Jellemző, hogy az Amerikai Egyesült Államok elnöke már úton volt Helsinki felé, miközben az Egyesült Államok törvényhozásában egyesek még akkor is arról szónokoltak, hogy forduljon vissza, ne menjen el Helsinkibe. Nem kell bizonygatni, hogy vannak még a világon visszahúzó erők, a hadiiparban, a fegyverkezési versengésben érdekelt hatalmas monopolista körök, amelyeknek szándékai régóta ismertek, s amelyek nem akarnak egyszerűen beletörődni az enyhülés térhódításába. A közelmúlt történelmi tényei bizonyítják, hogy a békéért és a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett éléséért vívott harc az általános emberi haladás ügyét is szolgálja.

A nemzetek szabadságharcával kapcsolatban elsőként a vietnami nép hősi harcáról kell szólni. Büszke voltam a magyar fiatalokra, amikor Maróthy elvtárs vietnami testvéreink képviselőjének átadta itt azt az okmányt, amely dokumentálja, hogy fiataljaink teljesítették felajánlásaikat. Adott szavukat betartották; amit vállaltak, teljesítették! Nyomban

az ötlött eszembe, hogy vietnami testvéreink is megtartották ígéretüket: legyőzték az agresszort, s ezzel nagy szolgálatot tettek az emberiségnek.

Feltartóztathatatlan a népek harca nemzeti függetlenségükért, azért, hogy maguk választhassák meg a fejlődés általuk helyesnek tartott útját. Tudjuk, az imperializmus még nagy erőt képvisel, és ahol csak módja van rá, igyekszik akadályozni a népek szabadságtörekvéseit. A történelem menetét azonban nem lehet visszafordítani. Nagyszerű példája ennek a vietnami nép hősi küzdelme és történelmi jelentőségű győzelme, továbbá Laosz, Kambodzsa és Angola népének győzelme. Önmagukban is óriási jelentőségűek, de egyben korszakjelzők is ezek a győzelmek. Emlékeztetek arra, hogy a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom 1957-es, majd 1960-as és 1969-es moszkvai nagy értekezlete is egyszerű, de hatalmas erejű igazságot mondott ki. Azt, hogy az imperializmus a világ sorsát többé nem intézheti kénye-kedve szerint. Az emberiség jövendőjének, sorsának mindinkább meghatározó tényezője a szocializmusért, a társadalmi fejlődésért, a nemzeti szabadságért és a békéért harcolók ereje. A társadalmi haladás útján nagy léptekkel megy előre az emberiség.

Rövidesen 60 esztendeje lesz annak, hogy megszületett a világ első szocialista állama, a Szovjetunió. Ismeretes, hogy e csaknem hat évtized alatt a szovjet nép, lenini pártja vezetésével, hallatlanul nagy nehézségeket küzdött le és bebizonyította, hogy nem lehet megállítani azon az úton, amelyen Lenin iránymutatása szerint elindult. A szovjet nép minden nehézséget és akadályt leküzdve megvédte hazáját az agresszorral szemben, újjáépítette országát, begyógyította a háborús pusztítások sebeit és új, nagy lendülettel folytatja kommunista építőmunkáját.

A szocializmus világrendszerré vált. A szocialista országok népei következetesen haladnak a szocialista társadalom építésének útján. Több szocialista ország napirendre tűzte és dolgozik a fejlett szocialista társadalom építésén. A kapitalista világ kizsákmányoltjai, ott élő osztálytestvéreink is nagy erővel, kitartóan harcolnak emberi jogaikért, létbiztonságukért. A kapitalizmus súlyos krízisben van. A gazdasági válság olyan formában jelentkezik, amivel korábban nem számoltak. S a kapitalizmus politikai válságban is van, ezt bizonyítja, hogy a leghatalmasabb és a legerősebb tőkésországok is szinte lázas betegek.

Az imperializmus elnyomása alól felszabadult egykori gyarmati népek

is a társadalmi haladás útját keresik. Mind több ország nyilvánítja ki, hogy nem akar kapitalista úton járni, s mind több hangoztatja a – saját értelmezése szerinti – szocialista fejlődés igényeit.

Az utóbbi időszakban tehát az emberiség a béke megszilárdításáért, a különböző társadalmi rendszerek közötti békés egymás mellett élés gyakorlati alkalmazásáért, a nemzetek szabadságáért és a társadalmi haladásért folytatott küzdelemben nagy lépéssel közelített fő harci céljaihoz. Ingyen semmit sem kaptunk, mindenért keményen kellett dolgozni, küzdeni s minden területen csak az agresszív erőkkel, az imperializmussal folytatott harcban törhettünk előre.

Nagy igazság, hogy az imperializmus természete nem változik, amíg létezik, imperializmus marad. Történelmileg azonban új helyzet, hogy az imperializmus lehetőségei korlátozottak, befolyási övezete összeszűkült. Ez azonban semmivel sem csökkenti harci kedvét. Európában még jelenleg is van egy ország, Spanyolország, ahol ugyan megrendült, de még él a fasiszta rendszer. Latin-Amerika számos országában a monopoltőkés, imperialista körök az urak, ők birtokolják a hatalmat és kegyetlen elnyomó, fasiszta rendszerrel szállnak szembe a nemzeti, a társadalmi törekvésekkel. Klasszikus, az egész emberiségnek szemet szúró, minden tisztességes embert felháborító példa volt erre a chilei fasiszta puccs, s az a kegyetlen terror és elnyomás, amelyben ma is része van a chilei népnek, ottani testvéreinknek és elvtársainknak.

Az imperializmus a Közel-Keleten is mindent megpróbál, hogy ne érvényesüljön az igazság, s hogy visszaszerezze és fenntartsa befolyását ebben a térségben.

Harcban értük el tehát mindazt, amit eddig elértünk és harc árán fogunk a továbbiakban is előremenni. Erről ne feledkezzék meg az ifjúság, ha a jövőre gondol. A feltételek ugyan javultak, könnyebbek, de harc nélkül nem juthatunk előbbre.

A világ arculatához természetesen sok vonás hozzátartozik. Megítélésével majdnem úgy vagyunk, mint mindennapi életünkkel: ha a szép számmal meglevő napi problémákat és gondokat nézzük, más képet kapunk, mint akkor, ha megfelelő alkalommal – és ez a kongresszus ilyen alkalom – egy pillantást vetünk az alapvető dolgokra, azokra a tendenciákra és irányzatokra, amelyek a fejlődés útját mutatják és jelzik.

Ellentétes erők küzdenek a világban. A haladó erők azért harcolnak, hogy az emberiség sorsa jobbá váljék. A jelenleg még ellentétes viszonyokat tükröző világ a ma ifjúságának öröksége. De a világ nagyot változott. Már nem olyan, mint 30, 50 vagy 70 esztendővel ezelőtt volt. Ennek a világnak vannak nagy, nehéz küzdelemben szerzett, értékes vívmányai. Ez a mai fiatal nemzedék öröksége, amelyet a világ haladó ifjúságának kötelessége megőrizni és tovább gyarapítani!

A KISZ IX. kongresszusa méltó tisztelettel emlékezett meg a hősökről, a fasizmus fölött aratott győzelem napjáról. Önök – szerencsére – felnőttként nem élték át a második világháborút. Mi azonban, akik átéltük, fel tudjuk idézni a képet, amely elénk tárult a második világháború kitörését követő időszakban. 1939. szeptember elseje, majd 1941 júniusa után. Bizony, rettenetes világ volt az! Erős meggyőződés és szilárd jellem kellett akkor ahhoz, hogy bízhasson az ember a jövőben. Az ellenség hatalmas volt és legyőzhetetlennek látszott. Ne higgyék, hogy valami veteránlegenda az, hogy a hitleri fasizmus mint rendszer szövetségeseivel, a reakciós erőkkel együtt a szó szoros értelmében egy új középkor, új barbárság korszakával fenyegette Európát és az egész világot.

A világhódító útra indult fasizmus soha többé nem jön már vissza. Fasiszta törekvések még fognak jelentkezni; a monopoltőke és a burzsoázia – ha bajban van – semmilyen eszköztől nem riad vissza. De a fasiszta világhatalom és rendszer, mint olyan, a második világháború tüzében elégett és megsemmisült. Megmentették tőle az emberiséget azok, akik szembeálltak erejével. A hitleri fasizmust és szövetségeseit az antifasiszta koalíció egyesült erői győzték le. Ehhez a győzelemhez hozzájárultak minden nép legöntudatosabb fiai, akik nem nyugodtak bele a fasiszta megszállásba, a barbárság új korszakába. Mi, kommunisták büszkék vagyunk arra, hogy a hitleri fasizmus megsemmisítésében a döntő szerepet Lenin országa, a Szovjetunió töltötte be. Tisztelettel és hálával emlékezünk a harcra, amelyet a szovjet emberek – joggal – Nagy Honvédő Háborúnak neveznek. Megvédték hazájukat, s ez a győzelmük világtörténelmi jelentőségű. Büszkék vagyunk arra, hogy a szovjet hadsereg, amely szétzúzta a fasiszta agresszort, ma is a népek békéjének legfőbb őre és oltalmazója.

A világban tehát, amelyet a most felnövő ifjúság örököl elődeitől, a

szocializmus világrendszerré vált, a gyarmati rendszer széthullott, az imperializmus lehetőségei korlátozottak és végre eljutott az emberiség oda, hogy egy új világháború megakadályozása reális lehetőséggé vált. A fejlődés objektív törvényei hatnak, érvényesülnek. Adottak a feltételei annak, hogy a nemzetek és a népek szabadok legyenek, s az elnyomottak és kizsákmányoltak felemelhessék fejüket, megszabadulhassanak bilincseiktől. Klasszikusaink azonban megtanítottak bennünket arra is, hogy a szubjektív tényezőknek nem kis szerepük van a jövő alakulásában. A történelmet emberek csinálják – adott lehetőségek és feltételek között. Mi, marxisták, hozzá szoktuk tenni, hogy a néptömegek – s ezek részeként a ma fiataljai is – csinálják a történelmet.

Európában 31 éve béke van, s hogy a második világháború után született ifjú nemzedék soha meg ne ismerje a háborút, az a tetteken, a munkán, a harcon és az állhatatosságon múlik. Jó magam optimista vagyok, teljes bizalommal tekintek ifjúságunk és az emberiség jövője felé.

Pártunk, kormányunk világos és következetes külpolitikát folytat. Tudják ezt barátaink, ellenfeleink és ellenségeink is. Kommunista és munkáselveinkből, a magyar nép érdekeiből kiindulva formáljuk, képviseljük külpolitikánkat.

Együtt haladunk a Szovjetunióval, szövetségeseinkkel, a Varsói Szerződés országaival; gazdasági tevékenységünkben a KGST-országokkal, s teljes és meggyőződéses hívei vagyunk a világ jelenleg létező három nagy forradalmi áramlata: a szocializmust építő népek, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom és a nemzeti szabadságharc erői szoros együttműködésének. Ez a három forradalmi erő együtt támogatja valamennyi békeszerető ember küzdelmét a tartós és igazságos békéért. Töretlenül és teljes mértékben szolidárisak vagyunk a kapitalista világban küzdő haladó erőkkel és a nemzeti függetlenségért harcoló népekkel.

A Magyar Népköztársaság mindent megtesz a békéért és a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért. Hajlandók vagyunk az együttműködésre a kapitalista világ minden reálisan és józanul gondolkozó emberével, akit a valóság meggyőzött arról, hogy az emberiségnek nincs más választási lehetősége: vagy az atomháború szakadékába zuhan, vagy megtanulja és gyakorolja a különböző társadalmi rend-

szerű országok békés egymás mellett élését, gyümölcsöző együttműködését.

Pártunknak ez a külpolitikai alapállása, kormányunk ezt a külpolitikát folytatja és realizálja.

Tudom, sok fiatal, amikor kezd a világ dolgaiban eligazodni, s megismerkedni történelmünkkel, keserűen állapítja meg, hogy a magyar történelem tele van vereségekkel. Elbukott a Rákóczi-szabadságharc; leverték az 1848–1849-es szabadságharcot és polgári forradalmat, az 1919-es Tanácsköztársaságot. Egy-egy eszmélő középiskolás diák néha fel is kiált: mikor győzünk már egyszer? Aki azonban társadalmi kérdésekkel foglalkozik és némiképp eligazodik az ideológiában, a politikában, az tudja: népünk tragédiáinak fő oka mindig az volt, hogy sohasem kedveztek a külső körülmények, és a haladás élére álló legjobbakat, az igaz ügy képviselőit mindig elgáncsolták az árulók, az ország hajdani urai, uralkodó osztályai, amelyek a múlthoz kötötték az ország szekerét. Most viszont a jövendővel kötöttünk szerződést és nem a múlttal! A haladás útján járó országok közé tartozunk, nagy szövetségeseink vannak, munkánkhoz, harcunkhoz kedvezőek a feltételek, jövőnk biztosított.

A nemzetközi munkát, külpolitikai tevékenységünket illetően tehát elmondhatjuk, hogy ma a világ haladó erői szemében a Magyar Szocialista Munkáspártnak, a Magyar Népköztársaságnak, a szocializmust építő magyar népnek van becsülete. Azt kérem a KISZ-től, a magyar ifjúságtól, hogy értékelje, óvja és gyarapítsa tovább ezt a megbecsülést, amelyet csak tisztességes, az egész emberiség érdekeivel egybeeső politikával vívhattunk ki. Ifjúságunk, miként eddig, a jövőben is ebben a szellemben hallassa szavát a nemzetközi kérdésekben. Képviselje bátran, önérzetesen és töretlenül a békés egymás mellett élés politikáját, internacionalizmusunkat, megbonthatatlan szolidaritásunkat a világ haladó erőivel. Ennek adjanak hangot itthon, a mindennapi munkában és az ünnepélyes eseményeken, s a nemzetközi fórumokon is, így a közelgő varsói európai ifjúsági és diáktalálkozón, majd a havannai világifjúsági találkozón is. Olyan tiszta és becsületes hangon beszéljenek ezekről a kérdésekről, mint pártunk, kormányunk teszi; folytassák és erősítsék azt a külpolitikai vonalat, amelyet hazánk ma képvisel. Akkor továbbra is jó ügyet fognak szolgálni – jól!

Az ifjúság, ha a jövőbe tekint, legyen bátor! Fiatal korunkban remé-

nyeinkben mi is vakmerőek voltunk. Ma már azonban joggal elmondhatjuk – bár jóslással nem foglalkozunk –, hogy jóra fordul az egész emberiség sorsa. A világ helyzetét, a tényleges erőviszonyokat tekintve úgy látjuk, közeledik az az idő, amikor – amint klasszikusaink megfogalmazták – az emberiség a szükségszerűség korszakából a szabadság korszakába léphet. Önökön és a világ egész haladó ifjúságán is múlik, hogy az emberiség belátható időn belül ebbe az új szakaszba lépjen, és hogy a világon a szabadság, a szocializmus, a béke győzzön. Előre hát, fiatalok!

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa felmérte az ország helyzetét, megszabta a közvetlen tennivalókat, és világos távlatokat mutatott mindnyájunk számára. Eredményesen befejeztük a negyedik ötéves tervet, és – mint a Központi Bizottság legutóbbi ülésén megállapította – megfelelően kezdtük az ötödik ötéves tervet: az év első három hónapjában teljesítettük az 1976. évi népgazdasági terv időarányos részét.

Az ország politikai helyzete jó. Sokféleképpen bizonyítható, hogy népünk óriási többsége egyetért a párt politikájával, s a fejlett szocialista társadalom építése valóban nemzeti programmá vált. Elég, ha arra utalunk, hogy a kongresszust követően az országgyűlési választásokon az ország lakossága szinte egyhangúlag tett hitet politikánk mellett, s az azt követő hétköznapokon tetteivel támogatta és támogatja ezt a politikát. És sorolhatnánk a példákat; néhány nappal ezelőtt a május elsejei ünnepségek szintén bizonyították népünk egységét, azt, hogy népünk saját programjának vallja, szavakkal és tettekkel egyaránt támogatja a szocializmus építését.

Természetesen a nép támogatásáért, a mindjobban izmosodó szocialista nemzeti egységért a pártnak és – a maga területén – az ifjúsági szövetségnek is mindennap becsülettel meg kell dolgoznia. De jelenünk biztató, a hangulat jó, a munka politikai feltételei kedvezőek. Távlati programunk is egyetértésre és támogatásra talált, és tapasztalataink alapján teljes joggal mondhatjuk, hogy a párt a programnyilatkozatában foglaltakat meg tudja és meg is fogja valósítani.

Mindezzel korántsem akarom azt mondani, hogy nincsenek problémáink. Ünnepi alkalmakkor – amilyen a KISZ kongresszusa is – jó, ha számot vetünk a munka eredményeivel, de hétköznap elsősorban a gondokkal kell törődnünk, hogy még gyorsabban haladhassunk.

A XI. kongresszus, majd a párt Központi Bizottsága ismét felhívta a figyelmet arra, hogy mindenütt és minden tekintetben dolgozzunk hatékonyabban, javítsuk munkánk minőségét. A hatékony és jó minőségű munka további fejlődésünk kulcskérdése az élet, a gazdasági és a kulturális építés minden területén. Ha például a népgazdaságban az összes rendelkezésre álló termelőkapacitást a lehető legjobban hasznosítanánk, óriási megtakarításokat érhetnénk el a beruházásokban. Azt hiszem, mindenki megérti, hogy amikor a legkorszerűbb ipari berendezések csak napi 1,2 műszakban dolgoznak, akkor szinte bűn nehezen előteremthető összegekkel bővíteni azt a kapacitást, amit még ki sem használunk.

Mint köztudott, nálunk szabad munkaerő gyakorlatilag nincs, nem is lesz. A meglevő munkaerővel kell intenzívebben, jobban és főleg ésszerűbben gazdálkodnunk. Ne értsék félre, nincs szó arról, hogy térjünk vissza a verejtékezésre, a „kenyérgőzzel" való munkára. A hatékonyabb munkaerő-gazdálkodás nem ezt jelenti, hanem a termelés jobb megszervezését, a munkafeltételek javítását és természetesen a munkaidő teljes és lelkiismeretes kihasználását. Ami az adminisztratív munkaerőt illeti a létszámfelvételi zárlat az első lépése volt annak az intézkedéssorozatnak, amelynek célja az adminisztrációs munka javítása. Erre nemcsak azért van szükség, mert a túlzott adminisztráció fölös munkaerőt köt le, hanem azért is, mert emögött is meglapul a bürokrácia.

Nagy munkát kell végeznünk a lakásügy, a tömegközlekedés és a közszolgáltatás terén a helyzet javításáért. Vannak problémáink az ifjúságot közelebbről érintő területeken is: még több iskola, tanterem, kollégium, megfelelő kulturális intézmény kellene, és sok minden más hiányzik még. Időnként a közellátásban is adódnak átmeneti problémák részben az időjárás, részben az irányító munka gyengeségei miatt.

Nagy erőfeszítéseket kell tennünk az ország fizetési mérlegének javítására, az export fokozására. Ehhez szüksége van az ipar termékszerkezetének korszerűsítésére, s erre meg is vannak a megfelelő elgondolások. A nemzetközi gazdasági hatások nálunk nagyon erőteljesen érződnek. A jelenlegi viszonyok között ugyanis akkor tudunk zavartalanul dolgozni, népgazdaságunk akkor tud fejlődni, ha a nemzeti jövedelem 45 százalékának megfelelő importcikket hozunk be. Fizetségként azonban a nemzeti jövedelem 45 százaléka erejéig exportálnunk kell. Ehhez komoly erő-

feszítések kellenek. Számítunk arra, hogy a reáháruló feladatokat mindenki becsülettel megoldja és segíti az ország fizetési mérlegének javítását.

Problémáink tehát voltak és vannak is. De ezekre gondolva azért ne feledjük el, hogy például az ország nemzeti jövedelme 15 év alatt megkétszereződött, s hogy ma már a fejlett szocialista társadalom építésén dolgozunk. Olyan üzemeink vannak, mint a győri Rába Vagon- és Gépgyár, az Ikarus, a Kőbányai Gyógyszerárugyár és számos más hasonló ipari üzem; vannak olyan mezőgazdasági üzemeink, mint a bábolnai, a nádudvari – és lehetne még jó néhányat sorolni, amelyeknek teljesítményét szívesen elfogadnánk országos átlagnak. Igyekezni is kell, hogy jelenlegi eredményeik mihamarabb országos átlaggá váljanak.

Dicsekvés nélkül szólhatunk arról is, hogy a gyógyszerexportban Magyarország az egy főre számított átlagot tekintve a világ első országai között van, Európában Svájc mögött jelenleg a másodikak vagyunk. A fényforrások, izzólámpák exportját illetően is körülbelül hasonló a helyzet. Az autóbuszexportban hazánk jelentős tényező Európában. Az egy főre jutó gabonatermelésben Magyarország jelenleg Európában az első helyen áll. Vannak tehát eredményeink, de mindez nem elegendő. Többet kíván tőlünk saját programunk, s többet népünk, ifjúságunk, mert gyorsabban szeretne előrehaladni. Márpedig a mi kötelességünk a nép ügyének becsületes szolgálata.

Van mire építenünk: Magyarországon munkáshatalom van, megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása, nemzeti függetlenségünk sérthetetlen, népünk békében él és végzi alkotó munkáját. Ez a magyar ifjúság közvetlen öröksége. S ha ifjúságunk jól folytatja azt, amit az elődök elkezdtek, akkor bizakodással nézhetünk a jövőbe, a fejlett szocializmus útján eljutunk végső célunkhoz, a kommunizmushoz.

A programnyilatkozat főként az ifjúság törekvéseit fejezi ki. Becsüljék hát az örökséget, amely nem csekély, tiszteljék az elért eredményeket, de fejlesszék is tovább! Az ifjúság kötelessége és feladata a társadalmi, a szocialista forradalom, a tudományos-technikai forradalom továbbvitele. Neki kell megoldania a feladatot: az osztályok megszüntetését, a város és a falu, valamint a fizikai és a szellemi munka közötti lényeges különbségek megszüntetését. Nagyszerű, lelkesítő feladat ez. Önöknek kell megvalósítaniuk a társadalmi igazság teljes érvényesítését. Azt hiszem, ennek akkor

jön el az ideje, amikor szocialista hazánkban minden fiatal egyforma lehetőséggel indulhat el életútján. Aki a közoktatás, a képzés és hasonló területek kérdéseivel foglalkozik, az tudja, hogy manapság ez még nincs így. De lehet és kell tenni azért, hogy valóban minden fiatalnak egyforma érvényesülési lehetősége legyen. Érdemes és kell is dolgoznia az ifjúságnak a fejlett szocialista társadalom építésén, azon, hogy mielőbb megvalósuljon az osztály nélküli kommunista társadalom, ahol biztosított lesz az egyéniség szabad kifejlődése és mindenkinek egyformák lesznek a feltételek az előrehaladáshoz, a fejlődéshez.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának megítélése szerint a Kommunista Ifjúsági Szövetség méltóan betölti hivatását. Kifejeződik ez a párt politikájáért végzett munkában, az ifjúság nagyszerű kezdeményezéseiben: a védnökségekben és számos más akcióban, amelyek a fiatalok politikai, műveltségbeli képzését, fejlődését célozzák. A párt új tagjainak már több mint a fele a Kommunista Ifjúsági Szövetség ajánlásának révén került a pártba, s ez a részarány a jövőben mindinkább növekedni fog.

Az ifjúság megítéléséről esztendőkön át vita volt. Sokan külsőségek alapján ítéltek, mások személyes tapasztalataikat általánosították – néha jogosan, néha jogtalanul. Azt hiszem, lényegesen előbbre jutottunk, a megítélés körüli vita eldőlt. Tudjuk, hogy az ifjúság felkészültebb és általában jobban helytáll a tanulásban, a munkában, mint korábban.

Maguk a KISZ-vezetők is naponta tapasztalhatják, tények támasztják alá, hogy a szocializmust építő magyar nép értékeli a fiatalok munkáját. Ismeretes, hogy a szocialista brigádtagok mintegy 40 százaléka fiatal. Egész szocialista fejlődésünket nagyon komolyan segítette az a nagyszerű országos szocialista munkaverseny, amely a párt XI. kongresszusának és a felszabadulás 30. évfordulójának tiszteletére kibontakozott. Most az ötödik ötéves terv teljesítésére indul szocialista munkaverseny, amit a párt Központi Bizottsága, a kormány, a Szakszervezetek Országos Tanácsa egyaránt üdvözöl. Mindent meg kell tennünk, hogy ez a verseny – amelynek résztvevői között számos fiatal van – lendületesen folytatódjék.

Általában megállapítható, hogy a magyar ifjúság jól dolgozik, akár a termelési feladatokról, akár például a honvédelmi kötelezettségek telje-

sítéséről van szó. Hazánkban a mintegy ötmillió kereső közül kétmillió fiatal. Azt hiszem semmiféle eredményünket nem értékelhetnénk megfelelően, ha e kétmillió fiatal munkáját nem vennénk figyelembe.

A KISZ kongresszusi műszakja nemcsak a fiatalok, hanem a felnőtt dolgozók nagy tömegeit is mozgósította. Üzemek egész kollektívái csatlakoztak a fiatalok kezdeményezéséhez, s a KISZ IX. kongresszusa tiszteletére szervezett műszakokban kereken egymillióan vettek részt. Ez nagyszerű dolog. Aki a május elsejei felvonulást végignézte, ott is megítélhette a magyar ifjúság hangulatát, politikai magatartását: ifjúságunk a szocializmus őszinte híve, és ezt tettekkel is bizonyítja! De hozzáteszem: itt sem elégedhetünk meg az elért eredményekkel, folytatnunk kell a munkát, hogy még többre jussunk.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség legfőbb feladata a nevelés. Bizonyos értelemben a munkát is a nevelés eszközeként foghatjuk fel, mert a legjobb pedagógia: feladatot adni, és a feladat végzése közben nevelni. Szeretnénk, ha úgy nevelnék az ifjúságot, hogy korszerű, azaz kommunista világnézete, marxista–leninista ideológiája legyen; rendelkezzék a reá váró feladatok elvégzéséhez szükséges politikai és szakmai ismeretekkel.

A politikai neveléssel kapcsolatban említem meg, hogy a KISZ kongresszusi felkészülése nagyszerűen sikerült. Sok jó javaslat gazdagította a kongresszus anyagát. A széles körű vitában azonban egy-két olyan nézet is felmerült, amelyet nem volna helyes érvényesíteni. Ilyen volt például, hogy vallásos fiatal ne lehessen a KISZ tagja. Előfordult azután, hogy egyes KISZ-esek tagkönyvét azért nem cserélték ki, mert az illető háztájiban sertést hizlalt, s ezért anyagiasnak minősítették. Ezek a nézetek – bár jó szándékúak – hibásak. Az ideológiai, politikai nevelést elveink tisztaságának szellemében, nem sablonok szerint, nem álradikális jelenségeknek engedve, kell folytatni. Kérjük a KISZ-t, hogy ebben a tekintetben is a pártot kövesse.

A szocialista erkölcs terjesztése szintén igen fontos feladata a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek. Igaz – s ezt sokszor hiányosságként fel is vetik –, hogy a szocialista erkölcs kódexe nincs kidolgozva. Ez azzal függ össze, hogy társadalmunk formálódó, átalakuló társadalom, s erkölcsi normáink is formálódnak és alakulnak.

A szocialista erkölcs fogalmai és követelményei azonban meggyőződésem szerint nagy méretekben és széleskörűen terjednek hazánkban, az ifjúság között is, jóllehet nincsenek tízparancsolatba szedve. Kódex nélkül is lehet ösztönzést adni a megfelelő erkölcsi magatartásra. Hiszen az itt, a kongresszusi teremben olvasható jelszavak – „Hűség a néphez, hűség a párthoz!", „Forradalmi feladatunk és történelmi felelősségünk a fejlett szocialista társadalom építése!", „Együtt az ifjúság tömegeivel az ötödik ötéves terv teljesítéséért!", „Antiimperialista szolidaritás, béke, barátság!" – mindegyike egy-egy erkölcsi követelmény. A fiatalok nevelésében követelményként állíthatjuk továbbá az önzetlenséget; azt, hogy ne csak önmaga, hanem családja, a közösség, a társadalom, a haza javára és hasznára éljen! Erkölcsi követelmény a feladatokra való megfelelő felkészültség megszerzése. Ma már nem is elég, ha azt mondjuk, hogy „tanulj". Azt kell modanunk, hogy „tanulj, dolgozz, és azután is szünet nélkül képezd tovább magad", mert napjainkban másképp már nem lehet boldogulni, s a jövőben még kevésbé lehet. Ugyanígy erkölcsi követelményként elvárható a fiataloktól a helytállás, az, hogy kötelezettségüknek mindenütt és mindenkor példásan tegyenek eleget. Ha pedig ezeknek a követelményeknek eleget tesznek, akkor a szocialista társadalom többi erkölcsi követelményének is meg fognak felelni. A KISZ-nek ebben nagy a szerepe.

Szeretnék kitérni arra is, amit a Központi Bizottság beszámolója a testedzésről, a sportról mondott. A KISZ döntő feladata – s helyes volna, ha a Kommunista Ifjúsági Szövetség ezt pártfeladatnak tekintené –, hogy segítse a testedzést és a tömegsportot. A nép, az ifjúság egészséges életéhez, jólétéhez és jó közérzetéhez is hozzátartozik, hogy komoly méretű testedzés és tömegsport legyen Magyarországon. Kérem, hogy ami az ifjúsági szövetségen múlik, mindent tegyenek meg ennek érdekében.

A párt, a kormányzat, az egész társadalom felelősséget érez az ifjúságért, ennek tudatában foglalkozik az ifjúság kérdéseivel. A párt Központi Bizottságának és kongresszusának ifjúságpolitikai határozata, továbbá az ifjúsági törvény hosszú időre megjelöli az ifjúsággal kapcsolatos feladatokat. Az elvi iránymutatások érvényesítésével, a megszabott feladatok megoldásával megfelelően biztosíthatjuk az ifjúság szellemi-fizikai fejlődését.

A jövő biztató, az út nyitva áll az egész ifjúság, minden fiatal előtt. Az országnak szüksége van jól képzett, a világnézeti kérdésekben eligazodó, az erkölcsi normáknak megfelelő, egészséges ifjakra. Mennél többen lesznek, annál jobb! Mert feladat bőven lesz a jövőben is!

Biztosítom a Kommunista Ifjúsági Szövetség tisztelt kongresszusát arról, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Népköztársaság kormánya, a párt- és társadalmi szervezetek a jövőben is mindent megtesznek azért, hogy a magyar ifjúság fejlődése biztosított, egészséges és jó irányú legyen!

Kongresszusuknak jó munkát, a Kommunista Ifjúsági Szövetség tagságának és az egész magyar ifjúságnak nagy sikereket kívánok szocialista céljaink megvalósításához, a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa és a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség IX. kongresszusa határozatai valóra váltásához! A párt Központi Bizottsága bízik a magyar ifjúságban: jövendő harcunkban számolunk a KISZ nyolcszázezres tagsága, a magyar ifjúság erejével. Formáljuk együtt azt a jövőt, ami teljes mértékben az önöké lesz! Sok sikert!

FELSZÓLALÁS A NÉMET SZOCIALISTA EGYSÉGPÁRT IX. KONGRESSZUSÁN

1976. MÁJUS

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága nevében tisztelettel köszöntöm a Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusának küldötteit és minden résztvevőjét. Átadom önöknek, pártjuk minden tagjának, a Német Demokratikus Köztársaság dolgozó népének a magyar kommunisták, a magyar nép testvéri üdvözletét és szívből jövő jókívánságait.

A Központi Bizottság beszámolója jogosan állapítja meg, hogy a Német Szocialista Egységpárt kiemelkedő fontosságú VIII. kongresszusának politikai irányvonalát a gyakorlat fényesen igazolta, és most e politika nagyszerű eredményeiről adott számot. A beterjesztett új pártprogram az eddigi eredményekre építve lelkesítő távlatokat jelöl ki az ország számára. A testvéri Német Demokratikus Köztársaság népe, marxista–leninista pártjának vezetésével, Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Ernst Thälmann, Wilhelm Pieck és Otto Grotewohl nyomdokain haladva, történelmi eredményeket ért el a fejlett szocialista társadalom építésében, s eközben – mint ahogy erről a programtervezetük szól – előrehalad a szocialista német nemzet kialakulásának történelmi folyamata. Az elért eredmények tovább erősítették az első német munkás-paraszt államot, növelik a Német Demokratikus Köztársaság tekintélyét, jelentősen gyarapítják a haladás és a béke nemzetközi erőit.

A magyar kommunisták nagyra becsülik a Német Szocialista Egységpártot, annak – barátunk, a nemzetközi kommunista mozgalom kiváló harcosa, Erich Honecker elvtárs által vezetett – Központi Bizottságát. Szívből gratulálunk hatalmas eredményeikhez, és sok sikert kívánunk a Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusának munkájához!

Pártunk, népünk szoros egységbe forrva most a Magyar Szocialista

Munkáspárt múlt évi XI. kongresszusa határozatainak végrehajtásán, új, ötödik ötéves tervünk megvalósításán, a fejlett szocialista társadalom építésén munkálkodik. A feladatok nagyok, de a célok reálisak, lelkesítők, és kimeríthetetlen erőforrás számunkra mind sokoldalúbb és növekvő együttműködésünk a Szovjetunióval, a Német Demokratikus Köztársasággal, a Varsói Szerződés, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tagállamaival, a szocialista országokkal.

A Magyar Szocialista Munkáspártot és a Német Szocialista Egységpártot, országainkat és népeinket a testvéri barátság erős szálai fűzik egybe. Internacionalista kapcsolatainknak, sokoldalú együttműködésünknek szilárd alapja marxista–leninista elveink, alapvető érdekeink és szocialista céljaink közössége. Teljes az egység közöttünk a szocialista építés, a nemzetközi kommunista mozgalom, a külpolitika minden alapvető kérdésének megítélésében. Biztosíthatjuk Német Demokratikus Köztársaságbeli barátainkat, mindent megteszünk annak érdekében, hogy pártjaink, országaink együttműködése, testvéri barátságunk a jövőben még erősebb legyen.

A nemzetközi helyzetet mindinkább a haladás, és a béke erőinek növekvő térhódítása jellemzi. A múlt évben Helsinkiben megtartott európai biztonsági és együttműködési konferenciához vezető úton fontos szerepük volt azoknak a szerződéseknek, amelyek a második világháború után kialakult európai realitások elismerését rögzítik. A világ békeszerető közvéleménye tudja és nagyra értékeli, hogy a Német Demokratikus Köztársaság elvi politikájával, konstruktív kezdeményezéseivel nagymértékben hozzájárult az erre megérett kérdések rendezéséhez, vállalva azokat a feladatokat, amelyek a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének elősegítésében reá hárultak.

Az enyhülés kibontakozását, az európai biztonság megteremtésének eddigi eredményeit harcban értük el, s a küzdelem folyik tovább. A napi események jól mutatják, hogy a Német Szövetségi Köztársaságban, Nyugat-Európa más országaiban a kialakult helyzettel józanul számoló erők mellett vannak még olyan tényezők is, amelyek gátat akarnak vetni az enyhülés megszilárdulásának. A történelem kerekét azonban nem lehet visszafordítani. Európa népei a helsinki ajánlások megvalósulását kíván-

ják, mert tudják, hogy ezen az úton járva érhető el kontinensünk békéjének és biztonságának további megszilárdítása.

Pártunk, a magyar nép egyetértéssel üdvözölte a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusán továbbfejlesztett békeprogramot, mert ennek céljai egybeesnek szocialista nemzeti és nemzetközi törekvéseinkkel. Mi, a testvéri országokkal, a világ haladó mozgalmaival együtt, lankadatlanul harcolunk a népek békéjéért, a társadalmi fejlődésért. Szolidárisak vagyunk a kapitalista országokban a monopoltőke uralma ellen küzdő testvérpártjainkkal, minden progresszív, demokratikus erővel, Ázsia, Afrika, Latin-Amerika nemzeti felszabadulásért küzdő népeivel. Elítéljük a haladó emberek üldözését, követeljük a bebörtönzöttek szabadon bocsátását.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a nemzetközi kommunista mozgalom marxista–leninista, proletár internacionalista egységének erősítéséért dolgozik. Harcolunk a mozgalmunk ellen irányuló antikommunista, burzsoá nacionalista nézetek, a szovjetellenesség ellen. A testvérpártok kapcsolatainak bővítését, a sokoldalú tanácskozásokat támogatjuk, s ennek megfelelően készülünk az európai kommunista és munkáspártok berlini találkozójára.

Háromnegyed millió magyar kommunista, a dolgozó magyar nép, küldöttségünk útján teljes sikert kíván a Német Demokratikus Köztársaság-beli elvtársainak, osztálytestvéreinek politikai fő irányvonaluk eredményes folytatásához, a IX. kongresszus határozatainak megvalósításához.

FELSZÓLALÁS AZ EURÓPAI KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK BERLINI TANÁCSKOZÁSÁN

1976. JÚNIUS

A Magyar Szocialista Munkáspárt, küldöttségünk nevében tisztelettel köszöntöm tanácskozásunk minden résztvevőjét, testvérpártjainkat, Európa kommunistáinak sokmilliós táborát. Pártunk üdvözölte és kezdettől fogva támogatta a Lengyel Egyesült Munkáspárt és az Olasz Kommunista Párt kezdeményezését az európai kommunista és munkáspártok értekezletének összehívására. Abban a meggyőződésben vettünk részt az előkészítés munkájában is, hogy a nemzetközi helyzet közös elemzésével, a békét és a társadalmi haladást előmozdító közös tennivalóink meghatározásával, kölcsönös szolidaritásunk kifejezésével jó szolgálatot teszünk Európa népeinek. Az előkészítés során végzett nagy munkáért és a tanácskozáshoz biztosított kitűnő feltételekért őszinte köszönetet mondok házigazdáinknak, a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának.

Európa jelene és jövője szempontjából biztató, hogy napjaink nemzetközi viszonyait az enyhülés és a világ forradalmi folyamatainak előrehaladása jellemzi. Az erőviszonyok a szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalom javára változnak.

A nemzetközi helyzet kedvező alakulásának fontos tényezője a szocialista országok dinamikus fejlődése, összefogása, békepolitikája és teljes szolidaritása a haladás minden erejével. A szocialista országok együttes ereje jelenti ma a világ békéjének legfőbb biztosítékát és a szabadságért küzdő elnyomottak, a függetlenségért, az önálló nemzeti fejlődés jogáért küzdő népek harcának szilárd támaszát. Meggyőződésünk, hogy a Magyar Népköztársaságban folyó szocialista építőmunkával, demokratikus rendszerünk fejlesztésével, nemzetközi tevékenységünkkel nemcsak népünk érdekeit szolgáljuk, hanem hozzájárulunk a szocializmus nem-

zetközi pozícióinak erősítéséhez, a szocialista országok összefogásának megszilárdításához. Ugyanakkor annak is tudatában vagyunk, hogy a szocializmus építésében fontos, sőt nélkülözhetetlen erőforrást jelent számunkra az a nemzetközi szolidaritás, amelyet mindig is tapasztaltunk a világ haladó erői, mindenekelőtt a szocialista országok és a nemzetközi kommunista mozgalom részéről.

A világhelyzet fejlődésének jelentős tényezője a kapitalista országok kizsákmányolt munkásosztályainak, dolgozó tömegeinek fokozódó harca. A kapitalizmus általános válsága mélyül, s a gazdasági élet mellett egyre inkább áthatja a társadalom egészét. A tőkés rendszer a válságból azzal keres kiutat, hogy a terheket megpróbálja a dolgozók vállára rakni és fokozza a monopóliumok diktatúráját. A helyzet gyökeres megoldására egyedül a kommunistáknak van olyan programja, amely a tömegek érdekeit szolgálja, alapvető társadalmi változásokat követel, és a monopóliumok hatalma ellen a legszélesebb népi egységre támaszkodik. Ebben a harcban testvérpártjaink szervezetileg erősödnek, tömegbefolyásuk növekszik. A Magyar Szocialista Munkáspárt teljes mértékben szolidáris a kapitalista országokban harcoló kommunistákkal, az összes demokratikus erőkkel, üdvözli sikereiket, támogatja küzdelmüket a társadalmi haladás, a szocializmus irányába mutató mélyreható változásokért.

A világforradalmi folyamat előrevitelében mind jelentősebb szerepet játszanak a nemzeti felszabadító mozgalmak. Harcuk nyomán további haladó vonások jelennek meg a fejlődő országok kül- és belpolitikájában. Pártunk elvi következetességgel erősíti kapcsolatait ezen országok kommunista pártjaival, felszabadító mozgalmaival, segíti a nemzeti és a társadalmi felemelkedésért vívott harcukat.

A nemzetközi helyzetben mindinkább tért hódít az enyhülés, a különböző társadalmi rendszerű országok közötti békés egymás mellett élés politikája. Az eredmények hosszú harcban, következetes erőfeszítések nyomán születtek. Ezt a küzdelmet tovább kell folytatni a háború és a hidegháború megszállottjai, a történelem kerekét visszafordítani próbáló szélsőséges imperialista körök meg-megújuló ellentámadásaival szemben. A politikai enyhülés megszilárdításáért, a katonai enyhülés előmozdításáért harcolva számíthatunk a dolgozó tömegek, valamennyi békeszerető erő aktív támogatására. Ez a politika valamennyi nép érdekeinek meg-

felel, mert megmenti az emberiséget egy új világháború borzalmaitól. Ugyanakkor jobb külső feltételeket teremt a szocialista építőmunka számára. Elősegíti a nemzetközi munkásosztály harcát a társadalmi haladásért és a békéért. Hozzájárul annak a harcnak sikeréhez, amelyet a nemzeti felszabadító mozgalmak országaik politikai függetlenségéért, felemelkedéséért vívnak.

Az európai helyzet az elmúlt években jó fordulatot vett. Az élet igazolta az európai kommunista és munkáspártok 1967-ben Karlovy Varyban tartott értekezletén kidolgozott akcióprogramot. Közös harcunk elvezetett a második világháború óta megoldatlan kérdések jelentős részének lezárásához. Fejlődnek a szocialista és a tőkésországok kapcsolatai. Az elmúlt évben Helsinkiben megtartották az európai biztonsági és együttműködési értekezlet zárószakaszát. Ez a békeszerető erők és a realitásokkal számoló politikai tényezők közös sikere volt. Történelmi jelentőségű, hogy ezen a konferencián részt vettek 33 európai és két észak-amerikai ország legmagasabb szintű képviselői, akik erkölcsileg, politikailag elkötelezték magukat a béke megszilárdítása, a békés egymás mellett élés elveinek és gyakorlatának érvényre juttatása mellett.

A helsinki értekezlet óta eltelt csaknem egy év bebizonyította a záróokmány ajánlásainak életképességét, annak ellenére, hogy a tőkésországok vezetőinek egy része a záróokmány egyes pontjait mellőzi, másokat pedig kiemel. A szocialista országok komolyan veszik a vállalt kötelezettségeket, a megállapodások egységes és kölcsönös végrehajtásáért szállnak síkra.

A Magyar Népköztársaság a többi szocialista országhoz hasonlóan a Helsinkiben elfogadott tíz alapelv szellemében őszintén törekszik az államok közötti kapcsolatok fejlesztésére, a gazdasági, tudományos és kulturális együttműködés kibővítésére, az információcsere javítására, az emberek közötti kapcsolatok szélesítésére, s ugyanezt várja természetesen a tőkésországok kormányaitól is.

A helsinki záróokmányban foglalt elvek és megállapodások valóra váltása az enyhülés folyamatát erősíti. Ez jó feltételeket teremt földrészünkön a szocialista országokban a békés építőmunkához, a kapitalista országokban pedig az égető társadalmi problémáknak a dolgozók javára történő megoldásához, a társadalmi haladáshoz. Ugyanakkor nem feled-

kezünk meg arról sem, hogy a világban különböző társadalmi berendezkedésű országok vannak, amelyekben ellentétes osztályérdekek érvényesülnek, s ennek következtében egymással kibékíthetetlenül ellentétes ideológiák léteznek. A békés egymás mellett élés elvének elfogadása nem változtatja meg a kapitalizmus természetét, és minket sem térít el szocialista eszméinktől, céljainktól. A társadalmi fejlődés objektív törvényeken alapul. Minden nép joga, hogy önállóan, külső beavatkozás nélkül válassza meg vezérlő eszméit, azt az utat, amelyen járni kíván. A forradalom a társadalom belső fejlődésének a következménye, kívülről nem lehet rákényszeríteni senkire. Éppen ezért minden erővel ellenezzük az ellenforradalom erőszakos terjesztését is.

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom korunk legbefolyásosabb politikai ereje, a világ fejlődésének döntő tényezője.

A kommunisták a legállhatatosabb harcosai a béke és a társadalmi haladás ügyének. Így volt ez a múlt században, amikor tudományos világnézetünk, a marxizmus megszületett, így volt a századfordulót követően, amikor a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmével új fejezet kezdődött az emberiség történelmében. Ez jellemezte a kommunisták magatartását a második világháború idején, amikor mozgalmunk és az első szocialista ország, a Szovjetunió hozta a legtöbb áldozatot azért, hogy a fasiszta fenevad világot romboló, népeket pusztító garázdálkodásának véget vessenek, megteremtsék a népek hőn óhajtott vágyát: a békét, biztosítsák számukra a szabadságot. Nincs ez másként napjainkban sem, amikor a kommunista és munkáspártok a békés egymás mellett élés gyakorlatának megszilárdításáért, további térhódításáért és a társadalmi haladás ügyének előmozdításáért szállnak síkra.

Az egyes országokban az önálló politikai tényezővé vált munkásosztály, az egész nemzetközi kommunista munkásmozgalom számára a cselekvés vezérfonala tudományos világnézetünk, amely nem dogmák gyűjteménye, hanem élő, fejlődő tudomány. A marxizmus–leninizmus általános érvényű tanításait az egyes kommunista pártok hazájuk nemzeti sajátosságainak, történelmi hagyományainak és társadalmi viszonyainak figyelembevételével önállóan alkalmazzák. Ma, amikor a kommunista világmozgalomnak nincs központja vagy vezető pártja, amikor a testvérpártok önállóan határozzák meg taktikájukat és stratégiájukat, különös

jelentőségű a marxista-leninista elmélet tisztaságának megőrzése, a gyakorlat tapasztalatainak elméleti hasznosítása és a proletár internacionalizmus elvének érvényesülése.

A proletár internacionalizmus eszméjét Marx, Engels, Lenin fogalmazták meg, akik szembeszegezték azt a burzsoázia nemzetközi összefogásával és a nacionalizmussal, a sovinizmussal. Az internacionalizmus eszméje állandóan gazdagodott, hatása nőtt, és a nemzetközi kommunista mozgalom ennek erejével fejlődött a történelem leghatalmasabb politikai mozgalmává. A proletár internacionalizmus eszméje, megítélésünk szerint, magában foglalja a nemzeti és a nemzetközi érdekek összhangját, mert az egyes pártok eredményei erősítik nemzetközi mozgalmunkat, és a nemzetközi kommunista mozgalom erősödése segíti az egyes pártokat.

A proletár internacionalizmus kölcsönös szolidaritás és támogatás, elvtársi együttműködés, amely feltételezi az egyes pártok önállóságát és egyenjogúságát, az egymás belügyeibe való be nem avatkozást.

A kommunista pártok között voltak, vannak és nyilván lesznek is véleményeltérések, viták egyes ideológiai, politikai, taktikai vagy stratégiai kérdések megítélésében; ez a fejlődés velejárója. A történelem tanúsága szerint mozgalmunk erősödését az szolgálja, ha eszmecseréinket a kölcsönös megbecsülés, a proletár internacionalizmus szelleme hatja át, és állásfoglalásainkat, tevékenységünket alapvető érdekeink és céljaink azonossága vezérli

A kapitalista osztályellenség, a nemzetközi imperializmus a kommunizmus ellen vívott évszázados harcában korán felismerte, és ma is nagyon jól tudja, mi a proletár internacionalizmus jelentősége az osztályharc szempontjából. Ezért küzd ellene minden módon, igyekszik mozgalmunkat a nacionalizmus, a szovjetellenesség szításával, a nemzeti elzárkózás ösztönzésével, a mozgalmunkban fellelhető minden antimarxista és szakadár nézet felhasználásával gyengíteni.

A Magyar Szocialista Munkáspárt tevékenységében a proletár internacionalizmus elvét követi. Visszautasít minden burzsoá és antimarxista nézetet, a nacionalizmust, a szovjetellenességet, mert tudja, hogy mindez mozgalmunk egysége, az emberi haladás ellen irányul. Pártunk ezért támogatja, hogy a kommunista és munkáspártok kapcsolatai erősödjenek, hogy képviselőik két-, több- és sokoldalú találkozók keretében rend-

szeresen találkozzanak. A testvérpártoknak ki kell cserélniük forradalmi tapasztalataikat, tanácskozniuk kell a nemzetközi politika fő kérdéseiről, a közös feladatokról, hogy a proletár internacionalizmus szellemében, összehangoltan léphessenek fel a békéért, a társadalmi haladásért és a nemzeti érdekeket semmibe vevő nagy monopóliumok, az imperializmus nemzetközi összefogása ellen.

Véleményünk szerint a szerkesztő bizottság által készített dokumentumtervezet az európai kommunista és munkáspártok jelen értekezletének napirendjével és céljaival összhangban van. Elemzi a nemzetközi helyzetben, az Európa biztonságáért folytatott harcban bekövetkezett változások lényegét, körültekintően határozza meg közös feladatainkat az adott helyzetben. Egyetértünk a dokumentumnak azzal a részével is, amely felhívással fordul Európa haladó, demokratikus erőihez, mindenekelőtt a szocialista, szociáldemokrata pártokhoz, hogy működjünk együtt a béke és a biztonság közös ügyének megerősítésében.

A szerkesztő bizottság munkájában közreműködő 28 testvérpárt egyikeként mi is részt vettünk a dokumentum készítésében, amely meggyőződésünk szerint alkalmas arra, hogy segítse Európa kommunista és munkáspártjainak, valamennyi haladó erejének közös harcát, felemelő céljaink elérését. Pártunk elfogadja a beterjesztett okmánytervezetet, és elfogadásra javasolja az értekezleten részt vevő minden testvérpárt küldöttségének.

Befejezésül, kérem a testvérpártok küldötteit, vigyék magukkal hazájukba a magyar kommunisták üdvözletét és jókívánságait. Biztosíthatom önöket, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és tagsága, a szocializmust építő és békeszerető magyar nép teljes erejével támogatni fogja tanácskozásunk állásfoglalásait és minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy Európa a béke, a biztonság, az együttműködés és a társadalmi haladás földrésze legyen.

SAJTÓÉRTEKEZLET BÉCSBEN

1976. DECEMBER

Mai találkozásunkon mindenekelőtt üdvözlöm az osztrák, a nemzetközi és a magyar sajtó tisztelt képviselőit. Örülök, hogy ausztriai látogatásom során találkozhatok a sajtó, a rádió és a televízió munkatársaival. Mint önök is tudják, dr. Bruno Kreiskynek, az Osztrák Köztársaság szövetségi kancellárjának meghívására látogattam hivatalosan Ausztriába. Utazásomhoz jó alapot teremtett az a tény, hogy a Magyar Népköztársaság és az Osztrák Köztársaság kapcsolatai fejlődnek, és minden lehetőségünk megvan arra, hogy kapcsolatainkat sokoldalúan továbbfejlesszük. Megelégedéssel szólhatok arról, hogy az osztrák állam nagyra becsült vezetőivel jó légkörben folytatott megbeszéléseinken kölcsönös törekvés nyilvánult meg a jószomszédi kapcsolatok további elmélyítésére és kiszélesítésére, az e téren meglevő lehetőségek fokozottabb hasznosítására.

Ausztriai látogatásunk teljes összhangban van a Magyar Népköztársaság elvi alapokon álló szocialista politikájával. Célunk, hogy előmozdítsuk a társadalmi haladás és a béke ügyét, hozzájáruljunk a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséhez, az enyhülés kiterjesztéséhez és megszilárdításához.

A Népszabadság tudósítója: Hogyan értékeli bécsi megbeszéléseit, a magyar–osztrák kapcsolatok perspektíváit és a megbeszélések hatását a helsinki szellem érvényesülésére?

Kádár János: A Kreisky kancellár úrral folytatott két megbeszélés és a szövetségi elnök úrral lezajlott találkozó megerősített abban a meggyőződésemben, hogy ez az út hasznos, elősegíti a sokoldalú magyar–

osztrák kapcsolatok fejlődését, és hozzájárul a Helsinkiben elfogadott ajánlások realizálásához.

Megbeszéléseinken, igen jó légkörben, kapcsolataink továbbfejlesztésének konkrét kérdéseit érintettük, s benyomásom szerint mindkét fél arra törekedett, hogy kapcsolataink fejlődjenek. Magyar részről jelenlegi kapcsolatainkat jónak ítéljük: politikai kapcsolataink rendezettek, gazdasági és kulturális kapcsolataink fejlődnek. Valóban úgy jellemezhetők, hogy mindinkább megfelelnek a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése elvének, a jószomszédi viszonynak.

A Corriere della Sera tudósítója az úgynevezett eurokommunizmus állítólagos szovjetellenes jellegére vonatkozó kérdést tett fel.

Kádár János: Nem osztom a tudósító kérdésében kifejezett nézetet.

A Le Monde tudósítója: Az Ön megítélése szerint a Szocialista Internacionálé genfi kongresszusát követően tapasztalható-e javulás a szocialista, a szociáldemokrata pártok, valamint a kommunista pártok kapcsolataiban, illetve mi az akadálya e kapcsolatok további javításának?

Kádár János: A kommunista és a szocialista, a szociáldemokrata pártok viszonya nem egyszerű. Mi együttműködő partnerek vagyunk és feltétlenül azok is kell, hogy legyünk azokkal az európai országokkal, amelyekben szocialista, illetve szociáldemokrata kormányok vannak.

Már csak azért is, mert országokat képviselünk, államérdekekről, a népek érdekével összefüggő kérdésekről tárgyalunk, s ilyen esetben a szűken értelmezett pártszempontokon felül kell emelkednünk. Szükségszerűen együtt kell tehát működnünk, főként az európai biztonság és a békés egymás mellett élés előmozdítása érdekében. A kommunista és a szocialista, a szociáldemokrata pártok közötti együttműködés ilyen viszonylatban jól alakult.

Talán nem tűnik szerénytelenségnek, ha azt mondom: bizonyos tekintetben jól példázza ezt éppen az itt, Bécsben eltöltött tegnapi nap. Kreisky kancellár úr – ezt alighanem mondhatom – „kortársam", akit határozott meggyőződésű embernek ismerek. Mindenki tudja róla, hogy szociáldemokrata. Én kommunista vagyok. S találkoztunk, jó szellemben tárgyaltunk, de egyikünknek sem az volt a célja, hogy világnézetet vagy filozófiát „cseréljünk".

Nem is ez a feladatunk. A két ország, a két nép jó kapcsolatainak,

együttműködésének kérdéseivel, az európai béke és biztonság általános ügyének előmozdításával foglalkoztunk.

A kommunista és szocialista, a szociáldemokrata pártok olyan viszonylatokban is kapcsolatokat tartanak fenn, ahol az egyik vagy a másik fél, illetve egyik sem tagja az adott ország kormányának. A Magyar Szocialista Munkáspárt például az utóbbi években egész sor szocialista, szociáldemokrata párttal lépett kapcsolatba, amely nincs kormányon, így az olasz szocialista párttal, a finn szociáldemokrata párttal, a belga, a francia szocialista párttal. Éppen amikor Bécsbe indultam, akkor indult Dániába a Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége, hogy viszonozza a Dán Szociáldemokrata Párt küldöttségének magyarországi látogatását.

Mi e kapcsolatok értelme és haszna? Az európai kommunista és munkáspártok berlini tanácskozásukon deklarálták, hogy központi feladatuknak tekintik az európai béke és biztonság, valamint a társadalmi haladás előmozdítását. A szocialista, a szociáldemokrata pártok, amelyeket az előbb említettem, a velünk folytatott megbeszélések során ugyancsak deklarálták, hogy népük érdekében hasznosan szeretnék előmozdítani az európai béke és együttműködés, a kétoldalúan előnyös kapcsolatok ügyét. A kommunista és a szocialista szociáldemokrata pártoknak véleményem szerint ezenkívül vannak más, bizonyos értelemben közös problémáik. Így például az európai országok szakszervezetei közötti kapcsolatokat és együttműködést is célszerű fejleszteni, hogy előmozdítsák a békét és a biztonságot, a népek közötti jó kapcsolatok, a haladás ügyét.

A Frankfurter Rundschau tudósítója: Hogyan ítéli meg a helyzet alakulását a helsinki záróokmány aláírása után? Miként vélekedik Magyarország és a Német Szövetségi Köztársaság kapcsolatairól, s van-e konkrét terv arra, hogy mikor látogat Bonnba?

Kádár János: A Helsinkiben elfogadott ajánlások végrehajtását illetően a helyzetet jónak ítélem. Sokan nem osztják ezt a nézetet. Jómagam azonban a történelmi előzményekre, a helsinki értekezletet megelőzően felvetődött különleges nehézségekre gondolok. Arra, hogy mennyi erőfeszítést tett valamennyi résztvevő ország az értekezlet létrehozása érdekében. A helsinki értekezletet történelmi jelentőségűnek tartjuk; valamennyi résztvevő erőfeszítése sikerének és a józan ész győzelmének. Ugyanakkor Helsinkit nem befejezésnek, hanem kezdetnek tekintjük, amely további

erőfeszítéseket követel mindazoktól, akik az enyhülést kívánják. Tudvalevő ugyanis, hogy nem mindenki híve az enyhülésnek.

Meggyőződésem, hogy önmagában is óriási jelentőségű a találkozó létrejötte, az a tény, hogy olyan különböző társadalmi berendezkedésű országok, különböző ideológiai és politikai célokat valló kormányok, mint a helsinki tanácskozás 35 résztvevője egy asztalhoz ült le, s fontos, alapvető kérdésekben – mint az európai béke és biztonság előmozdítása – közös nevezőre tudott jutni.

Az ajánlások realizálása, gyakorlati megvalósítása természetesen időt, türelmet és állhatatos erőfeszítéseket kíván. Bizonyos eredmények már mutatkoznak. A helsinki értekezlet óta eltelt időszakban számos európai ország kapcsolata javult, s megkezdődött a Helsinkiben elfogadott ajánlások gyakorlati végrehajtása.

Meggyőződésem, hogy az európai béke és biztonság ügyének további előmozdítása a helsinki tanácskozás résztvevőitől azt kívánja, hogy a tervezett belgrádi találkozón is megfelelő, konstruktív álláspontot képviseljenek. A jugoszláv fővárosban sorra kerülő tanácskozással kapcsolatosan sokféle elképzelésről, várakozásról és vélekedésről hallani. Mi ellenezzük azt, hogy a belgrádi találkozót bárki, vagy bárkik valamiféle „panasznappá" tegyék. Úgy véljük, a helsinki értekezlet résztvevőinek pozitív programmal kell a belgrádi találkozóra készülniük. Olyan alapállást kell elfoglalni, hogy Belgrádban ismét át lehessen tekinteni az állami kapcsolatok további javításának, a gazdasági kapcsolatok fejlesztésének kérdéseit; meg lehessen vizsgálni olyan fontos, a népek érdekeit szolgáló kérdéseket, mint az európai energiahelyzet, a szállításokkal összefüggő feladatok jobb megoldása, a környezetvédelem. Ilyen és hasonló, s a népek általános közeledésével összefüggő egyéb, napirenden levő, a helsinki ajánlásokban szereplő témákat kell megfelelően előkészíteni és megtárgyalni Belgrádban.

Úgy vélem, az európai államok felelős tényezőinek jelentős része egyetért ezzel az elgondolással. Örömmel szólok arról, hogy tegnap, amikor Kreisky kancellár úrral ezt a kérdést érintettük, hasonló nézetet fejtettünk ki.

Ami a Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság kétoldalú kapcsolatait illeti, e kapcsolatok gazdasági területen már

régebbi keletűek, és elég széleskörűen kibontakoztak. Úgy vélem, a jelenlegi szakaszban állami kapcsolatainkat is rendezettebbé tehetjük. Ez megfelel a magyar nép és a Német Szövetségi Köztársaság lakossága érdekeinek, a Helsinkiben elfogadott ajánlásoknak, s benyomásom szerint az ilyen irányú törekvés mindkét fél részéről kölcsönös.

A kapcsolatok építéséhez természetesen hozzá tartozik, hogy az ügyek felelős intézői, a gazdasági vezetők, a diplomaták, a kormányzati tényezők kölcsönös látogatásokat tegyenek, találkozzanak, tanácskozzanak, tárgyaljanak. Ebbe a folyamatba – tehát a Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság kapcsolatainak fejlesztésébe – illeszkedik be az én látogatásomnak terve is, amely az előkészítés szakaszában van.

Mostani bécsi látogatásommal kapcsolatban a sajtó megtisztelt azzal, hogy személyemmel is foglalkozott, s kiemelte, hogy ritkán utazom, a tegnapi napon először voltam kapitalista országban. Ami a látogatás hivatalos jellegét illeti, ez bizonyos mértékig igaz is. Nem hivatalosan azonban már jártam néhány kapitalista országban, sőt kapitalista országban éltem le életem nagyobbik felét. Volt alkalmam New Yorkban is megfordulni, s amint tudják, az sem egy szocialista ország nagyvárosa, sajnos. Annak, hogy hivatalos minőségben először járok Ausztriában, természetesen több oka van. Az emberek különbözőek. Ismerek szenvedélyes utazókat. Én nem tartozom közéjük. De ahova szükséges, és amikor az két ország kapcsolatának a fejlesztése szempontjából politikailag hasznos, oda és akkor mindig elmegyek. Így jutottam el most Bécsbe, s így fogok elmenni a Német Szövetségi Köztársaságba is.

Az Arbeiter-Zeitung tudósítója: Magyarországot baráti országok veszik körül, közéjük számítható Ausztria is. Tehát miért állomásoznak szovjet csapatok Magyarország területén?

Kádár János: Ami szomszédainkat illeti, azt hiszem, helyesen jellemezte a kapcsolatokat. Ma már minden szomszédunkról elmondható, hogy baráti szándékkal vannak irányunkban, és jó kapcsolatok építésére törekednek.

Ami a kérdés katonai vonatkozását illeti, szeretném megjegyezni, hogy katonai „pályafutásomat" a második világháború kitörésekor kezdtem meg: a horthysta fasiszta Magyarországon katonaszökevény voltam és

illegalitásba vonultam. A katonai pályán azóta sem jutottam sokkal előbbre, nagy „stratégává" nem váltam.

Bizonyos elemi dolgokat persze megismertem és megtanultam. Például azt, hogy miként a jelenlegi haditechnika mellett ma már nem létezik a régi értelemben vett „gyalogság" fogalma, úgy naivság azt képzelni, hogy egy ország biztonsága csupán a közvetlen szomszédok szándékaitól függ. Az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok ottlétét tehát nem az indokolja, hogy az önként semlegességet vállalt Ausztria részéről valamiféle támadástól félünk. Nincs belpolitikai oka sem. Az általános világpolitikai helyzettel függ össze. S a kérdés más megítélése, a helyzet megváltozása a béke és a biztonság ügyével függ össze.

Ismeretes, hogy a Varsói Szerződés tagállamai politikai tanácskozó testületének a közelmúltban Bukarestben tartott ülésén egész sor alapvető és fontos kérdés szerepelt napirenden. Így újra nyilvánosan is elismételjük, hogy készek vagyunk a Varsói Szerződés szervezete és a NATO egyidejű megszüntetésére. Azt javasoltuk, hogy ha erre még nem érett meg az idő, akkor viszont legalább ne törekedjünk e két katonai csoportosulás bővítésére. Javaslat született arra is, hogy a Helsinkiben megfogalmazott ajánlást elfogadó 35 állam deklarálja: elsőként nem használ atomfegyvert. Ezenkívül számos más gyakorlati javaslatot tettünk. Régen is vallottuk, és ma is valljuk, hogy a külföldön állomásozó összes csapatok egyidejű visszavonásának hívei vagyunk. Ha tehát ezekben az alapvető kérdésekben előbbre jutunk, és az általános helyzet tovább javul, akkor a szovjet csapatok magyarországi tartózkodására nyilván nem lesz szükség.

A Die Presse tudósítója: Ön utalt rá, hogy bécsi megbeszélései a helsinki ajánlások gyakorlati végrehajtását is szolgálták. Milyen konkrét eredmények születtek a megbeszéléseken, van-e kilátás a vízumkényszer megszüntetésére Magyarország és Ausztria között?

Kádár János: Már sok éve, jóval a helsinki értekezletet megelőzően folytattunk tárgyalásokat, és azok eredményeit realizáltuk is. Ezúttal valóban a magyar–osztrák kapcsolatok számos fontos kérdését érintettük. Azért emlékeztetünk külön is a helsinki értekezletre, mert az ott elfogadott ajánlásoknak, azok szellemének teljes mértékben megfelelnek azok az intézkedések, amelyeket a magyar–osztrák viszony javítására már tettünk, s amelyeket a jövőben is tenni szándékozunk.

A vízumkérdés közvetlenül érinti az állampolgárok tömeges külföldi utazását, így a Magyarország és Ausztria közötti utazásokat is. Már jó pár évvel a helsinki értekezlet előtt igyekeztünk előmozdítani a turistaforgalom növekedését, a széles körű kölcsönös látogatásokat más országokba. Megmondom, ebben döntően politikai meggondolások játszottak szerepet. Elsősorban azt szerettük volna elősegíteni, hogy az emberek jobban megismerjék a szomszédos országokat. Amikor az utasforgalommal, a külföldi utazásokkal kapcsolatos korábbi korlátozások megszüntetését elhatároztuk, arra is gondoltunk, hogy az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején Magyarországnak Nyugat-Európában nagyon rossz sajtója volt. Nos, változtattunk a korábbi gyakorlaton, és a nyugat-európai országokkal elég széles körű turistaforgalom kezdődött el. Ez politikai haszonnal járt számunkra. Azok a magyar állampolgárok, akiknek korábban nem volt módjuk arra, hogy kiutazzanak valamelyik nyugat-európai országba, most kiutazhatnak. És az a több százezer magyar állampolgár, aki évenként nyugat-európai országokban tölti szabadságát, jó érzéssel érkezik haza. Rájön, hogy Nyugat-Európa fejlett kapitalista országaiban sincs kolbászból a kerítés. Olyan jelenségeket lát, amelyeket otthon, Magyarországon már el is felejtett. Látja például a munkanélküliséget és az attól való félelmet, a létbizonytalanságot. Azután lát sokféle műanyagterméket, amit azelőtt talán nem láthatott, de most meggyőződhet arról, hogy mindez otthon, Magyarországon is kapható, talán olcsóbban is, mint a nyugat-európai országok boltjaiban.

Nagyon jók a benyomásaink Magyarországon a nyugat-európai turistákról. Nem tudom pontosan, mi a dialektikus összefüggés a sajtó és a turizmus között, de két dolgot tapasztaltunk. Az egyik: a Nyugat-Európából érkező turista Magyarországon általában kellemesen csalódik. Mert bármilyen kritikus szemmel nézi is azt, ami nálunk van, mindenképpen jobbat tapasztal annál, amit korábban a nyugat-európai kapitalista sajtóban olvashatott. A másik: alighanem összefügg ezzel, hogy a turistaforgalom kiszélesedése óta a nyugat-európai sajtó megítélése is javult Magyarországról. Mert amit a nyugat-európai állampolgárok milliói saját szemükkel tapasztalnak Magyarországon, azt homlokegyenest ellenkezően lefesteni a legrosszabb szándékkal sem lehet.

A nyugat-európai országokkal lebonyolódó turistaforgalmon belül a

magyar–osztrák forgalom az egyik legjelentősebb. A két ország állampolgárainak most is százezrei utaznak a másik országába, s kölcsönösen otthonosan és jól érzik magukat. Mi egyebek között azért dolgoztunk, hogy ez így legyen, s azért fogunk dolgozni, hogy a jövőben se szűküljön, hanem tovább bővüljön a forgalom.

A turizmusnak azonban politikai vonatkozásain túl gazdasági oldala is van. Mi folytatjuk a turizmus terén a nyitott ajtó politikáját. A turizmust azonban még nem tudjuk gazdaságilag kihasználni, ezt még csak most tanuljuk. Ha az idegenforgalomban annyi tapasztalatunk volna, mint Ausztriának, s ha a nemzeti jövedelem akkora hányadát tudnánk előteremteni a turizmusból, mint Ausztria, akkor mi is jóval szélesebb körű turistaforgalmat bonyolítanánk le. Nem nehéz megérteni, hogy Magyarország – ahol alig néhány esztendős a tömeges turistaforgalom – erre gazdaságilag nem volt felkészülve. Mivel megfelelő színvonalat szeretnénk biztosítani, nagyon gyorsan, szinte erőltetett ütemben igyekeztünk kifejleszteni a szállodákat, az idegenforgalom és a vendéglátás intézményeit.

A Magyarország és Ausztria közötti vízumkényszer eltörlésének elvileg hívei vagyunk. De még bizonyos gazdasági feltételeket illetően hátrányban vagyunk. Ezeket a feltételeket – az osztrák partnerekkel együtt, közösen – még meg kell vizsgálnunk. Érik azonban a helyzet, és már közel van az az idő, amikor a két ország között a vízumkényszer megszűnhet.

A Pravda tudósítója: A helsinki konferenciát követően milyen perspektívái vannak az úgynevezett kis európai országoknak politikai, gazdasági és kulturális téren?

Kádár János: Ausztria és Magyarország egyaránt kárvallottja volt a második világháborúnak. Mindkét nép sok vért vesztett, és nagy gazdasági károkat szenvedett, sajnálatos módon nem a jó ügy érdekében. Ha van nép, amely békét kíván, a magyar nép feltétlenül ilyen. Gondolom, ugyanez elmondható az osztrák népről is. Kifejezésre jut ez az osztrák állam politikájában is, amely kimondta az örökös semlegességet.

A magyar állam több mint ezer esztendővel ezelőtt alakult meg. Úgy tűnik, legendás vezérünk, Árpád – akit honfoglalónak nevezünk – sok tekintetben jó helyet választott ki a magyar népnek. Az éghajlat jó, az ország szép, nekünk a legjobban tetszik a világon. Egy szempontból azonban Árpád, azt hiszem, nem volt eléggé előrelátó. Van ugyanis ennek

a helynek egy hátránya: a hadak útján terül el. Lehet, hogy az osztrákok is hasonlóan gondolkodnak saját hazájukról: szép, nekik bizonyára a világon a legjobban tetszik, de Ausztria is eléggé „forgalmas" hely. Azt hiszem, nem kell sokat bizonygatni, hogy a magyar nép, s gondolom, az osztrák nép is, mindenekelőtt békét kíván. Ami bennünket illet, további – immár politikai – indok, hogy a magyar nép nagyszerű programmal, a fejlett szocialista társadalom építésének programjával rendelkezik. S ennek megvalósításához mindenekelőtt béke kell. Magyarország tehát feltétlenül érdekelt a Helsinkiben elfogadott ajánlások gyakorlati megvalósításában, s gondolom Ausztria szintén.

Megemlítek még egy tényezőt: a Magyar Népköztársaságnak nemcsak az a sajátossága, hogy kis ország, hanem az is, hogy nyersanyagban, energiában szegény. Jelentős mértékben érdekelt tehát a nemzetközi gazdasági kapcsolatok építésében. Bizonyos szempontból irigyeljük az olyan országokat, amelyek nemzeti jövedelmének csak hat százaléka függ a nemzetközi áruforgalomtól. A Magyar Népköztársaság nemzeti jövedelmének mintegy 45 százaléka realizálódik a nemzetközi áruforgalomban. A Helsinkiben elfogadott ajánlások egyik – számunkra létfontosságú – pontja a kölcsönösen előnyös, a kölcsönös érdekeknek megfelelő gazdasági kapcsolatok széles körű bővítését mondja ki.

A helsinki értekezlet ajánlásaihoz ezért is fűzünk nagy várakozásokat: érdekeltek vagyunk megvalósításukban, erőfeszítéseket teszünk realizálásukért, és teljes szívvel támogatunk minden olyan nemzetközi törekvést, amely ezt szolgálja.

FELSZÓLALÁS
A MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETEK III. KONGRESSZUSÁN

1976. DECEMBER

A Mezőgazdasági Szövetkezetek III. kongresszusa napi aktualitásán túl, történelmi fejlődésünk egy újabb szakaszának is fontos eseménye. A szocialista forradalom döntő győzelmet aratott, amikor hazánkban ezelőtt 15 évvel végbement a mezőgazdaság szocialista átszervezése, és ezzel befejeződött a szocialista társadalom alapjainak lerakása. Büszkék lehetünk rá, hogy ez a forradalmi lépés, a lenini szövetkezeti eszme megvalósítása, az önkéntesség tiszteletben tartásával történt, és az átszervezés három éve alatt a mezőgazdasági termelés nem torpant meg, hanem emelkedett. Népi államunk legfőbb politikai alapja, a munkás-paraszt szövetség új, szocialista tartalmat kapott, s ma a szocialista nemzeti összefogásnak szilárd alapja.

A szocialista mezőgazdasági nagyüzemek, az állami gazdaságok és a földterület 64 százalékán gazdálkodó mezőgazdasági termelőszövetkezetek a magyar népgazdaság jelentős tényezői, amelyeknek meghatározó szerepük van a közellátásban, a dolgozók elért életszínvonalának megalapozásában és további emelésében. Mindez ékesen bizonyítja, hogy az ország egész társadalmát érintő fontos politikai eseménynek színhelye ma ez a terem.

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának beszámolójával, Szabó elvtárs szóbeli kiegészítőjével egyetértek, s külön üdvözlöm, hogy a termelőszövetkezeti mozgalom fő feladataként hangsúlyozta a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa határozatainak megvalósítását, a fejlett szocialista társadalom építését, az ötödik ötéves népgazdasági terv feladatainak megoldását a maga területén. Ez világos, határozott és jó program. Szeretnék eleget tenni megtisztelő megbízatásomnak: átadom önöknek, a kongresszus küldötteinek, minden résztvevőjének, és az önök

személyében a mezőgazdasági szövetkezetek milliós tagságának a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának elvtársi üdvözletét és őszinte jókívánságait, s a magam részéről is minden jót, sikeres munkát kívánok kongresszusuknak.

Amikor a kongresszus előkészítő időszakában szövetkezeti parasztságunk felmérte saját helyzetét és tennivalóit, nyilván és szükségképpen számot vetett azokkal a hazai általános viszonyokkal, amelyek között tevékenykednie kell.

Ami az ország belső helyzetét illeti, elmondhatjuk, hogy kiegyensúlyozott. Pártunk egységes, vezető szerepe érvényesül, a munkásosztály hatalma szilárd, a munkás-paraszt szövetség erős, a szocialista nemzeti összefogás – amint a Hazafias Népfront legutóbbi kongresszusa is meggyőzően tanúsította – mindjobban kibontakozik.

Belpolitikai helyzetünk egyik meghatározója, hogy társadalmunkban a szövetkezeti mozgalom nemcsak gazdasági, termelési kérdés, hanem fontos politikai tényező is. A több mint kétmillió embert tömörítő különféle szövetkezetek fontos szerepet töltenek be társadalmunkban. Az egységes népgazdaság részei, számottevően hozzájárulnak a nemzeti jövedelemhez. A szövetkezetek a maguk eszközeivel segítik a társadalmi, a csoport- és az egyéni érdekek összehangolását; a kereteikben megvalósuló demokratizmus része a szocialista demokráciának; ösztönzik és támogatják tagjaik, alkalmazottaik politikai és kulturális fejlődését. Sokoldalú és fontos tevékenységükről jó áttekintést adtak a különféle szövetkezetek közelmúltban megtartott kongresszusai.

Az egész társadalomra hat, hogy lényegesen megváltozott a parasztság politikai, erkölcsi felfogása; forradalmi átalakulások történtek a paraszti gondolkodásban. A közösségben korszerű eszközökkel termelő mezőgazdasági dolgozók már régen nem a kisárutermeléssel együtt járó individualista, egyéni, a falu határán alig túllátó, látástól vakulásig robotoló, földhözragadt parasztok. A mai parasztság a szocializmus viszonyai között mind korszerűbben él, dolgozik és gondolkodik, mindinkább összeforr kipróbált harcostársával, az ipari munkássággal, világnézete egyre határozottabban szocialista. Ez megmutatkozik abban a szilárd helytállásban, amit nehéz helyzetekben nemegyszer tanúsított, s nem kevésbé abban, hogy falun is egyre tömegesebben követik a munkásosz-

tály nagyszerű kezdeményezését, a szocialista brigádmozgalmat, amely – több felszólaló révén – itt is hallatta hangját. Az is sokatmondó tény, hogy a termelőszövetkezeti tagok csaknem egytizede pártunk tagja, és a parasztság soraiból sokan kerültek és kerülnek a hatalom, az államigazgatás és a gazdasági irányítás vezető posztjaira.

A magyar mezőgazdaság, a falu, s a parasztság megváltozott helyzete így mutatja meg a szocializmus építésének előrehaladását hazánkban, rendszerünk politikai, gazdasági alapjainak szilárdságát, népünk nemzeti összefogásának erejét. Ezek azok a biztos alapok, amelyekre a fejlett szocialista társadalmat építve népünk, nemzetünk jövőjét tervezzük.

A nemzetközi helyzetet most csak röviden érintve elmondhatom, hogy hazai építőmunkánk feltételei e tekintetben is biztosítottak. A nemzetközi helyzet alakulására mind nagyobb befolyása van korunk három nagy forradalmi erejének, a szocialista világrendszernek, a tőkés világ munkásmozgalmának és a nemzeti felszabadító mozgalmaknak.

Nemzetközi tevékenységünk megfelel népünk szocialista törekvéseinek, nemzeti érdekeinknek. Fő célja, hogy biztosítsuk népünk számára a szocialista építőmunka külső feltételeit, és erőnktől telhetően szilárdítsuk a társadalmi haladás, a nemzeti függetlenség, a béke pozícióit az egész világon. Ezért a célért együtt haladunk a Szovjetunióval, a szocialista országokkal, a kommunista világmozgalom osztagaival, az antiimperialista erőkkel, és küzdünk mindezen erők szoros összefogásáért, egységéért. Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy ez a politika a magyar nép teljes támogatását élvezi.

A szocialista országok aktív, kezdeményező külpolitikát folytatnak. Ennek kiemelkedő állomása volt a Varsói Szerződés politikai tanácskozó testületének legutóbbi bukaresti ülése. A tagállamok képviselői mérlegelték a földrészünk politikai helyzetében végbement kedvező változásokat, és az ellenük törő reakciós, militarista, revansista erők próbálkozásait is. Arra a következtetésre jutottak, hogy az Európában kialakult viszonyok megfelelő alapot teremtenek az enyhülés további elmélyítéséhez. A Varsói Szerződés tagállamai olyan új kezdeményezésekkel álltak elő, amelyeknek valóra váltásával Európában – s ami ettől elválaszthatatlan, világszerte – jobb feltételek jönnének létre a társadalmi haladáshoz, a népek közötti együttműködés erősítéséhez, a béke és a biztonság megszilárdításához.

Elveinknek megfelelően mi is igyekszünk közreműködni a szocialista országok közös külpolitikai fellépéseiben. Pártunk és kormányunk aktív nemzetközi tevékenységet folytat: a Magyar Népköztársaság államközi kapcsolatai kielégítően fejlődnek. Hogy csak a legutóbbi hetek, hónapok eseményeire emlékezve említsek néhány példát: jól szolgálta kapcsolataink erősítését Losonczi Pál elvtársnak Venezuelában, Peruban, Panamában és most Indiában, Lázár György elvtársnak a Lengyel Népköztársaságban, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságban tett látogatása. A békés egymás mellett élés politikájának gyakorlati megnyilvánulásaként értékeljük Urho Kekkonen finn köztársasági elnök magyarországi látogatását, illetve a magyar–osztrák kapcsolatok erősítését szolgáló legutóbbi bécsi tárgyalásainkat Kreisky kancellár úrral és az osztrák politika többi vezetőjével.

Most, nem is egészen másfél évvel a történelmi jelentőségű helsinki európai biztonsági értekezlet záróokmányának aláírása után, megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy a benne meghatározott elvek mindinkább hatnak, és a nemzetközi kapcsolatok általános gyakorlatává válnak. Várakozással tekintünk az 1977-es belgrádi értekezlet elé. Szilárd meggyőződésünk, hogy akkor töltheti be feladatát, ha nem kölcsönös reklamációk beterjesztésének színtere lesz, hanem ha felelősen összegezi az elért eredményeket, és a továbblépés útjait-módjait kutatja fel és jelöli meg.

Rövidesen véget ér az 1976-os év, az ötödik ötéves terv első esztendeje. Pártunk Központi Bizottsága két héttel ezelőtt megvonta az idei munka mérlegét, és meghatározta a további teendőket. Országgyűlésünk holnapután ugyanezekről a kérdésekről tárgyal. Központi Bizottságunk megállapította, hogy bár az 1976. évi tervben kitűzött fő mutatókat – előreláthatóan – nem érjük el teljes mértékben, népünk a párt XI. kongresszusának iránymutatásait követve, eredményesen dolgozik. Bármerre járunk az országban, a nyugalom, a kiegyensúlyozottság, a szorgos munka, a javuló életkörülmények jeleit látjuk; fejlődő városokat, új vagy megújuló falvakat, növekvő, korszerűsödő ipartelepeket, mezőgazdasági üzemeket, a gyorsan alakuló élet ezernyi jelét. És ami a legfontosabb: tettre kész, bizakodó embereket.

Barát és ellenség egyaránt elismeri, hogy a Magyar Népköztársaság

magabiztosan fejlődik, népe mind jobban él. Igaz, munkánkat az utóbbi két-három évben nehezítette a világgazdaságban végbemenő kedvezőtlen folyamatok hatása, valamint az idén a mezőgazdaságot sújtó szélsőséges időjárás. A népgazdaság azonban a nehezebb feltételek ellenére is fejlődik, a termelés növekszik, s ha szerényebb mértékben is, de emelkedik a lakosság életszínvonala, javulnak életkörülményei. A munka hatékonyabb lett, fokozódott a termelékenység, takarékosabban bántunk a rendelkezésünkre álló javakkal, és hozzáláthattunk ahhoz is, hogy az eddiginél korszerűbb, a követelményeknek jobban megfelelő termékeket állítsunk elő egész sor ágazatban.

A mezőgazdasági termelés ugyan a számítások szerint nem éri el az ez évre tervezett emelkedést, a tavalyival lesz azonos, de a késői kitavaszodást, a kétszeri fagyot, az aszályt is figyelembe véve, ez még így is nagy eredménynek tekinthető. Kiváltképpen akkor, ha arra gondolunk, hogy néhány évtizeddel ezelőtt hasonló természeti csapások 20–30 százalékos visszaesést okoztak. Most viszont rekord búzatermést takarítottunk be, a tavalyi hullámvölgy után növekedett a sertésállomány, a tehenenkénti tejhozam, javult az állóeszközök kihasználása, csökkent a parlagterület. Ez sok erőfeszítést követelt a mezőgazdasági dolgozóktól, akiknek a munkáját – a társadalmi összefogás szép példáját bizonyítva – munkások, értelmiségiek, katonák, diákok is segítették. Az idei, mostoha természeti viszonyok között végzett nagy és eredményes munkáért teljes elismerés illeti meg a termelőszövetkezetek, az állami gazdaságok dolgozóit, mindazokat, akik a mezőgazdaság munkáját segítették.

Pártunk XI. kongresszusa nyomatékosan felhívta a figyelmet, hogy társadalmi életünknek, a szocialista fejlődésnek nincs olyan területe, amely ne függne a termelés, az építőmunka eredményeitől. További fejlődésünkre, az egész ötéves terv sikerére kiható jelentősége van annak, hogy az idei alapokra építve hogyan teljesítjük az 1977. évi tervünket, az ötödik ötéves terv időarányos feladatait.

A mezőgazdaságban – az idei elmaradást is behozva – 1977-ben egyetlen év során 7–8 százalékkal több terméket kell előállítani. A feltételek a terv teljesítéséhez adottak. A kezdet nem rossz. Az őszi mezőgazdasági munkálatokat rendben elvégezték, a vetések szépen fejlődnek, a gépek, a különböző anyagok rendelkezésre állnak. A gazdasági szabá-

lyozó eszközök megfelelőek, alapvető módosításuk nem szükséges. Külön intézkedésekkel ösztönöztük a zöldség- és gyümölcstermesztést, a sertéstenyésztést, az öntözés fejlesztését, a kisárutermelést. A párt és a kormány tehát minden lehetséges módon elő akarja segíteni a mezőgazdaság előtt álló nagy feladatok megvalósítását. Ugyanakkor az is világos, hogy szükség van és lesz a termelőszövetkezeti tagok öntudatos helytállására, szocialista felelősségérzetére, aminek annyi szép tanújelét adták az elmúlt évek során.

A következő időszakban az egész népgazdaságban, így a mezőgazdaságban is – legfontosabb feladat a termelés hatékonyságának az eddiginél erőteljesebb növelése. A magyar mezőgazdaság a termelés egyes területein a ranglista élvonalába került; más ágazatokban azonban csak sereghajtók vagyunk. Így például az egy főre jutó hústermelésben a KGST és a Közös Piac országaival egybevetve egyaránt elsők vagyunk, tojástermelésben másodikok, a búza- és a kukoricatermelés hektárhozamával is már az első harmadba tartozunk. Gyengék vagyunk azonban a sertéstenyésztésben, s a tejhozamot és néhány szántóföldi növény termésátlagát nézve is még bőven van behoznivalónk. De nemcsak egyes jó külföldi tapasztalatokból tanulhatunk: nálunk az átlagok igen nagy szélső értékekből adódnak. Most az tehát a feladat, hogy a jó eredményeket általánosabbá tegyük, a dicséretes példák sokasodjanak.

Biztosak vagyunk benne, hogy a korszerű eszközök mind tömegesebb bevezetésével, a munka magasabb színvonalú megszervezésével a szocialista mezőgazdaság képes a gyors fejlődésre, s még nagyok a tartalékai.

A meglevő lehetőségeink jobb kihasználásával összefüggésben kívánok szólni a háztáji gazdaságokról. Pártunk elvi álláspontja világos és közismert: a magyar mezőgazdaság alapja és döntő ereje a szocialista nagyüzem, de emellett az ellátásban jelentékeny szerepet játszó háztáji és kisegítő gazdaságok termelésére még hosszú ideig szükség lesz. Az eddiginél következetesebben kell érvényesíteni azt az elvet, hogy a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben a közös és a háztáji szerves egységet alkosson. Támogatni kell a termelőszövetkezetek és tagjaik között azt az együttműködést, amelynek keretében a tagok háztáji gazdaságukban szerződéses alapon elsősorban állatot nevelnek és hizlalnak, zöldséget és gyümölcsöt termelnek, s ily módon bővítik a szövetkezet árutermelését.

A termelőszövetkezetek, az állami gazdaságok igyekezzenek együttműködni azokkal is, akik bár nem tartoznak a nagyüzemekhez, részt kívánnak venni az ellátást is szolgáló mezőgazdasági árutermelésben.

A szocialista mezőgazdaság nem régi hajtásai a szövetkezeti melléküzemágak. Pártunk, kormányunk álláspontja ebben a kérdésben is világos. Ismeretes, hogy kezdetben a melléküzemágak rendeltetését félreértve, előfordultak túlzások, nemkívánatos próbálkozások is. Aligha lehetett például mezőgazdasági eredetű üzemágnak felfogni a parkettcsiszolást és -lakkozást, a golyóscsapágy-gyártást, a nyomdaipari munkákat és a hasonlókat. Ezeket helytelenítettük. Helyeslünk és támogatunk viszont minden olyan törekvést, amely szorosan a termelőszövetkezetek tevékenységével függ össze, mint például a gépek javítása saját műhelyekben, építőipari feladatok ellátása, és legfőképpen a saját termés élelmiszeripari feldolgozása. A mezőgazdaságban a melléküzemágak akkor fejlődhetnek egészségesen tovább, ha több szövetkezet, illetve szövetkezet és állami gazdaság termékeinek feldolgozására együttesen hoznak létre alapokat. Ez a leghatékonyabban foglalkoztatja a dolgozókat, és használja fel a gépeket és berendezéseket.

A gazdasági hatékonyság növelésének is a jobb munka a legfontosabb tényezője. Az egyre többre képes technika működtetéséhez a mezőgazdaságban is mind fokozottabb szükség van az ember szakismereteire, szorgalmára, fegyelmére. Nagy tartalék rejlik a vezetés, az irányítás színvonalának emelésében. Nagymértékben ettől függ a munkaerő ésszerű felhasználása, a jobb termelésszervezés kialakítása, az adottságok teljesebb kiaknázása. Sok kiváló gazdaság példája igazolja ezt. Még mindig van azonban olyan szövetkezet, amelynek gyenge eredményei nem a mostoha tájra, a szomszédétól semmiben sem különböző időjárásra és más külső adottságokra vezethetők vissza, hanem a gyengébb vezetésre. De a fordítottja is tapasztalható: az értelmes gazdálkodás kedvezőtlen adottságok közepette is szinte új életet képes varázsolni. A szövetkezeti vezetők többsége jó felkészültséggel, felelősséggel, a tagság bizalmával jól sáfárkodva végzi a dolgát, sokszor nehéz és bonyolult körülmények között. Most arra van elengedhetetlen szükség – és ez egyaránt érdeke a termelőszövetkezeti tagságnak, az egész népnek és a népgazdaságnak –, hogy a vezetés színvonalának emelésével adjanak új lendületet a fejlődésnek.

Egész országunk, népünk számára, a szocialista társadalom további menete szempontjából elsőrendű kérdés, hogyan alakul a mezőgazdaság jövője. A szocialista nagyüzemi mezőgazdaság rendszerünk szilárd bázisa a falun. Széles társadalmi, gazdasági, politikai alapja van annak, hogy a mezőgazdaságban a fejlődés évi növekedési üteme a szocialista mezőgazdaság másfél évtizede során megduplázódott, megháromszorozódott. A fejlettebb agrotechnika, az erősödő termelési kedv még a váratlan természeti tényezőkkel szemben is növelte a mezőgazdaság ellenálló képességét. Ha nyíltan beszélünk a nehézségekről, annál több okunk és jogunk van azt is elmondani, hogy húsból ma 50 százalékkal, tojásból 70 százalékkal, cukorból 45 százalékkal, zöldség- és gyümölcsfélékből 15–20 százalékkal többet fogyaszt az ország lakossága, mint 15 évvel ezelőtt, az átszervezést megelőzően. Ez az új szocialista mezőgazdaság nagy érdeme. A mezőgazdaság tehát hozzájárult, hozzájárul az életszínvonal emeléséhez. Eközben, a párt politikájának megfelelően, az egész társadalom anyagi helyzetének általános javulásával együtt javult a mezőgazdasági dolgozóké is; a munkások és a parasztok jövedelmének színvonala már esztendők óta gyakorlatilag egyenlő.

Az ország, a népgazdaság fejlődésével, a termelési kultúra növekedésével összhangban gyökeresen megváltozott a paraszti munka jellege. A szövetkezeti dolgozók a munka szervezettségében, a munkafeltételekben és szakmai ismeretek dolgában is közelebb kerültek a munkásosztályhoz. A tudomány, a technika bevonulása a mezőgazdaságba, az iparszerű termelési módszerek térnyerése igen látványos. A két világháború között a magyar mezőgazdaságban az anyagi ráfordításoknak mindössze egytizede volt ipari eredetű, jelenleg hozzávetőlegesen 60 százaléka. Miközben ez fokozott feladatokat ró az iparra, egyre kézzelfoghatóbbá teszi azt a támogatást, amelyet a munkásosztály gazdasági területen nyújt a parasztságnak.

Ebben a teremben jelen vannak szép számban a szövetkezeti mozgalom veteránjai, kipróbált harcosai és mai legjobb képviselői. Nagy dolog, hogy elmondhatjuk: azok, akik részt vettek a mezőgazdaság szocialista átszervezésének nagy munkájában, most jóleső érzéssel gondolhatnak arra, milyen rövid idő alatt mekkorát emelkedett a hajdan annyira elmaradott magyar falu, benne a szocializmus útjára lépett magyar paraszt-

ság. A magyar kommunisták és legjobb szövetségeseik, mindazok, akik a mezőgazdasági termelőszövetkezetek létrehozását kezdeményezték és végbevitték, most emelt fővel, tiszta lelkiismerettel állhatnak népünk elé, mert mindaz, amit a parasztságnak megjövendöltek: hogy társas nagyüzemekbe tömörülve gyökeresen átalakítják, fellendítik a gazdálkodást, önmaguk és a falvak életét, hogy a modern technika, tudomány, kultúra és civilizáció valamennyi vívmányát elérhetik, megteremthetik maguknak – igaznak bizonyult! Nagy forradalmi vívmányunk a szocialista útra tért mezőgazdaság, a párt, a magyar munkásosztály, a dolgozó paraszt ság, az egész nép közös nagy történelmi műve, amelyre a későbbi nemzedékek is büszkén tekinthetnek vissza.

Közismert, hogy országunk fejlődésével, a szocialista iparosodás előrehaladásával a mezőgazdaság részaránya a népgazdaságban mind a nemzeti jövedelemhez való hozzájárulást, mind a foglalkoztatottak számát tekintve csökkent. De hadd jelentsem ki e fórumon is nyomatékosan, hogy nem csökken, sőt növekszik a mezőgazdaság jelentősége. Igaz, hogy több és korszerűbb géppel és vegyszerrel, de kisebb földterületen, kevesebb munkaerővel több embert kell ellátnia élelemmel, s nagyok a feladatai az export területén is. Ide kívánkozik egy megjegyzés. Manapság az emberiség jövőjével összefüggésben egyre gyakrabban hallani: úgy látszik, hogy a világ nagy stratégiai tényezői az atomenergia, az olaj és az élelmiszer lesznek. Ilyenkor óhatatlanul arra gondol az ember, hogy Magyarország akármilyen kicsi is, rendelkezik mezőgazdasági adottságokkal és lehetőségekkel.

Joggal került előtérbe a kérdés, hogy milyen irányban fejlődjék tovább népgazdaságunknak e fontos ágazata. Pártunk XI. kongresszusa kijelölte az utat. Pártunk XI. kongresszusának legfontosabb döntése az volt, hogy folytatja a mintegy két évtizeddel ezelőtt kialakított, s a gyakorlatban az élet próbáját kiállt politikája fő irányvonalát, s ennek igen fontos elemeként töretlenül folytatja jól bevált agrárpolitikáját. Továbbra is alapvető feladatnak tekintjük a mezőgazdaság korszerű nagyüzemi rendszerének fejlesztését, a gazdálkodás belterjesítését, azoknak a vonásoknak az erősítését, amelyek megfelelően egyeztetik a tagok érdekeit az össztársadalmi érdekekkel. Lényegesnek tartjuk a termelési és értékesítési biztonságot, az anyagi érdekeltség megfelelő érvényesítését. A parasztság

jövedelmének a munkásságéval azonos fejlesztésére törekszünk, szociálpolitikai tekintetben pedig a teljes azonosság fokozatos közelítésére.

Pártunk és kormányzatunk mint eddig, a lehetőség szerint a jövőben is megad minden szükséges támogatást a mezőgazdaságnak, gondoskodik róla, hogy folyamatosan rendelkezésére álljanak a különböző ipari anyagok és eszközök. A magyar mezőgazdaságnak, a termelőszövetkezeteknek nemcsak hősi múltja, biztató jelene, hanem biztos jövője van.

Tovább erősítjük a mezőgazdasági termelőszövetkezetek szocialista jellegét. A szövetkezeti tulajdon szocialista tulajdon, amelynek szilárdítása és fejlesztése fontos feladat. Az 1967-ben alkotott földtörvényt érvényesítve nagy lépést tettünk előre a szocialista földtulajdon és földhasználat egységének megteremtésére. Az általuk használt földnek ma már csaknem a fele a szövetkezetek tulajdona. Ezt a hosszú ideig tartó és türelmes folyamatot a jövőben is támogatjuk.

A termelőszövetkezetek szocialista jellegének erősítése többirányú feladat. A szövetkezeti földtulajdon részarányának növekedésén túl kifejezésre kell jutnia a vállalatszerű gazdálkodás erősödésében; a nagyobb tervszerűségben; a munka magasabb szervezettségében; a szövetkezeti demokrácia és ellenőrzés teljesebbé tételében; a szocialista elosztási elvek következetes érvényesülésében; a szövetkezeti tagság szocialista tudatának fejlődésében egyaránt. E vonások mindegyike fontos, ezeknek az elemeknek az érvényesítésében nem válogathat senki, egyiket sem fejlesztheti a másik rovására. El kell érnünk, hogy együttesen jussanak érvényre, mert ez biztosítja a szocializmus pozícióinak erősödését a termelőszövetkezetekben.

A szocialista jelleg erősítésében különösen nagy szerepe van az üzemméretnek és a különféle együttműködési formáknak. A kongresszus résztvevői előtt jól ismert pártunk álláspontja, hogy a mezőgazdasági üzemek mostanáig kialakult méretei megfelelőek. Ezért most a fő feladat az, hogy a gazdaságok alaposan mérjék fel adottságaikat, alakítsák ki hosszabb távra profiljukat, éspedig úgy, hogy erőiket a legésszerűbben hasznosítsák. Az üzemi összevonások helyett a továbbiakban megfontoltan folytatódjék a termelés szakosítása, terjedjen a gazdaságok közötti kooperáció, fokozódjék a törekvés a szövetkezetek, az állami gazdaságok,

az élelmiszeripari vállalatok közös vállalkozásainak, társulásainak kialakítására.

A különböző együttműködési formáknak, társulásoknak, termelési rendszereknek, agráripari egyesüléseknek nemcsak a gazdasági hatékonyság szempontjából van nagy jelentőségük, hanem politikai, társadalmi szempontból is. A munka társadalmasításának magasabb fokát jelzik, előmozdíthatják a tulajdonviszonyok fejlődését, segíthetik a gazdaságok közötti különbségek kiegyenlítését. A fejlődésnek természetesen logikus sorrendje van. Először a meglevő keretekben kell a rendelkezésre álló erőforrásokat gazdaságosan kihasználni, meghatározott fejlettséget elérni, s ott kell a gyakorlatban kipróbált elvek alapján közös vállalkozásba kezdeni, ahol ez tudományosan és gazdaságilag megalapozott, ahol a nagyobb eredmény ettől várható.

A mezőgazdasági termelés ilyen irányú fejlesztése a szocialista mezőgazdaság fejlődésében új szakasz kezdetét jelenti. Ezen az úton is azonban csak akkor haladhatunk előre sikeresen, ha továbbra is szigorúan betartjuk a bevált szövetkezetpolitikánk alapelveit; az önkéntesség, a fokozatosság, az önállóság, a demokratizmus, az anyagi érdekeltség elvét.

Pártunk XI. kongresszusa hangsúlyozta, hogy társadalmi rendszerünk kiteljesedésének egyik legfőbb feltétele a szocialista demokrácia fejlesztése az élet minden területén. Ebben az összefüggésben kívánok szólni a szövetkezeti demokráciáról. Rendszerünk egyik legnagyobb vívmánya, egyszersmind alapja, hogy biztosítja állampolgárainak, köztük a parasztságnak, a valódi demokratikus jogokat. Ezeket a parasztság a mezőgazdaság szocialista átszervezése óta a szövetkezetek gazdájaként gyakorolja. Jó érzéssel állapíthatjuk meg, hogy szövetkezeti parasztságunk ebben is nagy jártasságra tett szert, s ennek nagy a társadalmi hatása. Mindemellett nem lehetünk elégedettek; gyakori, hogy a jogok és a kötelességek nem egységesen érvényesülnek, még mindig sok a formalitás. Ezeknek a hibáknak is szerepük van abban, hogy a szövetkezetekben átmenetileg gyengült a társadalmi ellenőrzés, s ez itt-ott fegyelemsértéshez, gazdálkodási hibákhoz, a közös tulajdon megsértéséhez vezetett.

A jövőben a demokratizmust érdemibbé kell tenni. Most az a legfontosabb feladat, hogy a szövetkezetek a jelenlegi helyzetben – amikor a mezőgazdasági üzemek megnövekedett mérete, a termelés megváltozott rend-

szere, a munka szervezeti rendje, lakó- és munkahely szerinti széttagoltság és sok egyéb tényező a demokrácia új formáit igényli – alakítsák ki a szövetkezeti demokrácia gyakorlásának legmegfelelőbb módját úgy, ahogy azt a kongresszus elé terjesztett határozati javaslat is tartalmazza.

Rögtön hozzá kell tenni, hogy a demokrácia a magasabb fokú szervezettségben is csak akkor gyümölcsözik, ha a munka a tagság által elfogadott terveknek megfelelően, a választott vezetők irányításával fegyelmezetten halad. A fejlődő szövetkezeti demokráciát helyesen így kell értelmezni.

Szocialista útra tért parasztságunk csaknem tíz éve hozta létre képviseleti szerveit, a területi szövetségeket. A tapasztalatok alapján megállapíthatjuk, hogy tevékenységük megfelel a párt politikájának, az állami rendelkezéseknek és a termelőszövetkezetek érdekeinek. A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa és a területi, megyei szövetségek szocialista rendszerünk fontos intézményeiként elősegítették a szövetkezetek törvényes és alapszabályszerű működésének megszilárdítását, a tervek teljesítését. A termelőszövetkezeti szövetségek létrehozását a gyakorlat, az élet igazolta; munkájukra a jövőben is nagy szükség lesz.

A termelőszövetkezeti szövetségek tevékenységét azonban fejleszteni kell. Az érdekképviseleti szervek sajátos mozgalmi eszközeikkel mindenekelőtt segítsék javítani a gazdálkodás eredményességét. Befolyásuk erőteljesebb lehetne általában a fejlesztési kérdésekben, a gazdálkodási együttműködési formák kialakításában, erősítésében, az üzem- és munkaszervezés tökéletesítésében. Nyújtsanak nagyobb támogatást ahhoz, hogy az ellenőrzés összes formája hatékonyabbá válhasson, és saját tevékenységükben is erősödjék ez az elem. Tekintsék kiemelt feladatuknak a visszásságok, a rendellenességek megelőzését, a feltárt hiányosságok következetes megszüntetését. Mozdítsák elő a szövetkezeti demokrácia intézményeinek továbbfejlesztését, képviseljék a szövetkezeti parasztság kollektív érdekeit, és fokozottan segítsék az egyes rétegek, a nők, az ifjúság sajátos problémáinak megoldását, a tagok egyéni érdekvédelmét. Megnövelt hatáskörükben legyenek kezdeményezőbbek a káderkérdésekben.

Szólni kell a termelőszövetkezetek és az állami szervek, a tanácsok viszonyáról is. A termelőszövetkezetek gazdasági önállósága szándékainknak megfelelően az elmúlt években megerősödött; jogi-szervezeti önálló-

ságuk ma már szilárd gazdasági háttérre támaszkodhat. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a szövetkezetek erősödésével nem mindenütt tartott lépést az állami irányítás. Ez a felelős irányító szervek hibája, a mi hibánk. Ugyanakkor a területi irányító szervek, a tanácsok egy része sem él eléggé a meglevő jogkörével, nem végzi kellő következetességgel a területi összehangolást. Ezen változtatni kell. Úgy gondoljuk, helyes, ha a termelőszövetkezetek önállóságát tiszteletben tartva a következő időkben javítjuk, jobban összehangoljuk az állami irányító szervek munkáját, növeljük ellenőrző, termelést segítő szerepüket.

Végezetül néhány szót a termelőszövetkezetekben folyó párt- és társadalmi munkáról. A Magyar Szocialista Munkáspárt falusi szervezetei és tagjai áldozatkész munkájának kétségbevonhatatlan, nagy szerepe volt a mezőgazdasági termelőszövetkezetek létrehozásában, ugyanúgy, mint az azóta elért eredményekben. Biztosíthatom a termelőszövetkezetek vezetőit és tagságát, hogy a pártszervezetek, a kommunisták a jövőben is helytállnak, mindent meg fognak tenni az előttünk álló nagy, nem könnyű, de szép feladatok megoldása érdekében.

Hazánkban a szocializmus építésének minden területén szorgos, eredményes munka folyik, népünk követi a párt XI. kongresszusának útmutatásait. Az előttünk álló feladatok elvégzéséhez jelentősek a jó munkában rejlő tartalékaink. Határozottabban, magabiztosabban haladhatunk előre, ha egységesen ítéljük meg a helyzetet és egységesen cselekszünk.

A fejlett szocialista társadalom építése a magyar nép nagy nemzeti ügye. Munkánkban hatalmas politikai erőre támaszkodhatunk: népünk bizalmára és cselekvőkészségére, amelyre az utóbbi húsz évben mindig is számíthattunk. Határainkon túl megbízható, erős szövetségeseink vannak. Bevált politikánkkal, népünk öntudatos tetteivel, szövetségeseink támogatásával hallatlan nehézségeket leküzdve, mindmáig előrehaladtunk.

Céljaink ösztönzőek, pártunkat követi népünk; a hatalom megingathatatlan, a népgazdaság alapjai szilárdak. Az kell, hogy mindenki tegye meg a magáét, a jó munkát senki se érezze és ne tekintse szívességnek vagy áldozatnak, hanem a haza, a családja és önmaga iránti természetes kötelességének. Ötéves tervünkben, az 1977. évi népgazdasági tervben rögzí-

tett társadalmi, gazdasági, kulturális tennivalóink sokrétűek, sikeres megvalósításukban a mezőgazdasági szövetkezetekre is nagy feladat hárul. Bizonyos, hogy ez a kongresszus újabb lendületet ad, alkotókedvet teremt, és szövetkezeti parasztságunk a megoldandó feladatokkal jól megbirkózik. A Központi Bizottság, kormányzatunk bízik a szövetkezeti parasztság helytállásában.

Eredményes munkát kívánok a kongresszusnak. Sok sikert a szövetkezetek vezetőinek, tagságának, minden dolgozójának. Mély meggyőződésem, hogy szövetkezeti parasztságunk biztos léptekkel halad tovább, előre a bevált úton, és tevékenyen segíti a szocialista Magyarország felépítését.

A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉNEK NÉHÁNY MAGYARORSZÁGI TAPASZTALATA

1977. JANUÁR

A legújabb kori magyar történelem olyan eseményei, mint az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása, a horthysta fasiszta rendszer két világháború közötti uralma, a munkáshatalom másodszori győzelme hazánk felszabadulása után 1948-ban, az 1956-os ellenforradalmi felkelés, majd annak leverése bizonyítják, hogy hazánkban az osztályharc nemegyszer végsőkig kiélezett formát öltött, ezért világos és el nem felejthető tapasztalatokkal szolgál.

Pártunk, munkásosztályunk útja nem volt könnyű, sikerek és kudarcok váltogatták egymást a hosszú harcban. A tények azt bizonyítják, hogy pártunk le tudta vonni a küzdelmekből a szükséges tanulságokat, s munkásosztályunk, népünk megerősödve került ki a történelem megpróbáltatásaiból. A Magyar Szocialista Munkáspárt 1975 tavaszán megtartott legutóbbi, XI. kongresszusa, a máról szólva, teljes joggal állapította meg: belpolitikai helyzetünk húsz éve kiegyensúlyozott, fejlődésünk töretlen, dinamikus, népünk követi pártunkat, a munkáshatalom erős, a szocializmus pozíciói szilárdak. A Magyar Népköztársaságban sikeresen halad a fejlett szocialista társadalom építése.

A kongresszus elfogadta a párt új programnyilatkozatát, amely kijelölte a fejlett szocialista társadalom építésének a következő 15–20 év alatt megoldandó fő feladatait, hangsúlyozva, hogy ezen az úton közeledünk végső célunk, az osztály nélküli, kommunista társadalom megteremtéséhez. A kongresszus megerősítette és az új követelményeknek megfelelően továbbfejlesztette a párt történelmi harcokban kikovácsolódott politikai fő irányvonalát, politikánk sarkalatos fő elveit, gyakorlati munkánk leglényegesebb elemeit. Az alábbiakban e cikk ezek közül kísérel meg néhányat ismertetni.

Pártunk, a magyar munkásosztály forradalmi élcsapata 1918 novemberében történt megalakulása óta hazafias és internacionalista pártként tevékenykedik, s ezekhez az elvekhez mindvégig, minden körülmények között hű maradt. Pártunk most, a szocialista társadalom építésének menetében, elsődleges kötelességének tartja egyaránt és egyidejűleg figyelembe venni egyrészről a nemzeti sajátosságokat, országunk adottságait, másrészről a szocializmus építésének nemzetközileg közös, fő törvényszerűségeit.

A Magyar Népköztársaságban, amelyben népünk a nemzeti függetlenség és szuverenitás birtokában szabadon él, ahol megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása, ahol a fejlett szocialista társadalom épül, a szocialista hazafiság a társadalmi élet fontos erkölcsi törvényévé vált. Pártunk, munkásosztályunk mint társadalmunk vezető ereje, a nemzeti érdekek kifejezője, hazánk minden haladó történelmi hagyományának örököse és folytatója, nemzeti múltunk minden valódi értékének letéteményese. Pártunk kötelességének tekinti, hogy a haladó hagyományok tiszteletét ápolja a magyar nép és ifjúság tudatában. Népünk, nemzetünk igazi érdekeit ma és a jövőben is a szocializmus testesíti meg. A szocializmus építésében a cselekvő hazafiság munkánk nagy lendítőereje; hatalmas erőforrás számunkra, hogy a fejlett szocialista társadalom megteremtését népünk nemzeti programjának tekinti.

Pártunk azt vallja, hogy a hazafiság elválaszthatatlan a proletár internacionalizmustól, s e két nagyszerű eszme a szocializmus iránti elkötelezettség két oldala. A proletár internacionalizmus alapvető ismérvének tekintjük a mai viszonyok között: a nemzeti é' a nemzetközi érdekek egyeztetését; az egységre való törekvést; az egymás kölcsönös támogatását, az elvtársi együttműködést; a legfőbb politikai kérdésekben a kollektív állásfoglalás és cselekvés kialakítását a testvérpártok önállósága, egyenlősége és önkéntes együttműködése alapján. A nemzetközi kommunista mozgalom újabb tapasztalatai, az európai kommunista és munkáspártok legutóbbi, berlini tanácskozása is bizonyítják a rendszeres kétoldalú és sokoldalú véleménycseréknek, a mozgalmunk alapját képező marxista–leninista elmélet közös erőfeszítéssel történő továbbfejlesztésének, ideológiai együttműködésünknek, a tapasztalatok általánosításának különleges fontosságát.

A proletár internacionalizmus lényeges elemének tekintjük, hogy a testvérpártok tanulmányozzák, figyelembe vegyék és helyesen felhasználják munkájukban a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom tapasztalatait, ugyanakkor a saját harcukban, tevékenységükben szerzett tapasztalataikat feltárva gazdagítsák a marxizmus–leninizmus eszmei tárházát.

A Magyar Szocialista Munkáspárt számára saját tapasztalataink mellett mindvégig meghatározó jelentősége volt és van a nemzetközi munkásmozgalom harci tapasztalatainak, testvérpártjaink tanulságainak. Pártunk tanult és tanul minden kommunista párttól, forradalmi erőtől. Megkülönböztetett jelentősége van számunkra a Lenin alapította Szovjetunió Kommunista Pártja gazdag elméleti és gyakorlati tapasztalattárának, a világ első szocialista országa utat törő és mutató fejlődésének. A szovjet hatalom fennállásának 60. évfordulóját idén ünneplő Szovjetunió történelmi útjának soha el nem évülő tanulságaiból a világ forradalmi erői mindig is merítettek, s ez így lesz a jövőben is.

A tapasztalatok átvétele nem jelenti azok mechanikus másolását, az önállóság csorbítását. Minden párt maga felel azért, hogy figyelembe veszi-e mások tapasztalatait, s hogyan alkalmazza azokat. Pártunk nagy gondot fordít rá, hogy hazánk történelmi, politikai, gazdasági és egyéb adottságainak legmegfelelőbben, alkotó módon alkalmazza a marxizmus–leninizmus általános érvényű tanításait. Így fejeződik ki, hogy a magyar kommunisták pártja, a Magyar Szocialista Munkáspárt egyidejűleg hazafias és internacionalista párt.

A marxizmus–leninizmus alapvető tétele, hogy a munkásosztály pártjának döntő szerepe van a szocialista forradalom vezetésében. A párt a munkásosztály marxista–leninista forradalmi élcsapata, a munkásosztály legmagasabb fokú politikai szervezete, amely képviseli, megvalósítja az egész munkásosztály, az egész nép érdekeit.

A Magyar Szocialista Munkáspártot tevékenységében a marxizmus–leninizmus elmélete vezérli, a lenini normák alapján tevékenykedik. A magyar társadalom elismert vezető ereje, helyét, szerepét alkotmányunk is rögzíti, ma a szocialista társadalom építésének irányítója.

Saját tapasztalataink győztek meg arról, milyen fontos a vezető szerep helyes értelmezése. Pártunk történetében előfordult a vezető szerep olyan mechanikus értelmezése, hogy mindent közvetlenül a pártnak kell meg-

oldania, a vezető szerep csak ott biztosított, ahol közvetlenül a párt veszi magára a gyakorlati feladatok megvalósítását. E véglet ellentéteként olyan elképzelések is jelentkeztek, amelyek a párt vezető szerepét leszűkíthetőnek vélték csak eszmei irányító tevékenységre.

A párt vezető szerepe ma, okulva a múlt tanulságain, úgy érvényesül nálunk, hogy a párt kezdeményez, megszabja az építőmunka fő irányait, meggyőzi ezek helyességéről a pártonkívülieket, országunk dolgozóit, mozgósítja őket a végrehajtásra, és ellenőrzi annak menetét. A párt testületei csak a pártra, a párt tagjaira hoznak kötelező határozatokat. Végrehajtásukért a párt előtt az állami, a gazdasági területeken és a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták felelnek. Pártunk vezető szerepét nem kiváltságnak, hanem a nép szolgálatának tekinti, kötelezettségnek, hogy idejekorán, az egész nép érdekeit szem előtt tartva fogalmazza meg a tennivalókat, s a kommunisták járjanak élen a munkában.

Hazánkban a történelmi fejlődés eredményeképpen egypártrendszer alakult ki: megvalósult a munkásosztály politikai egysége. A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesüléséből, a munkásosztály egységtörekvését kifejezve létrejött párt, amely ma a Magyar Szocialista Munkáspárt nevet viseli, az egységes munkásosztály érdekeit fejezi ki; csaknem 30 évvel ezelőtti megteremtése Magyarországon feltétele volt a munkáshatalom kivívásának, a szocialista építés megkezdésének.

Véleményünk szerint a szocializmus építésének az egy- vagy többpártrendszer nem elvi kérdése. A szocializmus, ahogy erre több példa is van, többpártrendszerben is épülhet. A döntő a szocializmus mellett elkötelezett haladó erők harci egysége, politikai összefogása.

Abból a tényből, hogy társadalmunkban még különböző osztályok vannak, és pártunk az egypártrendszer körülményei között kormányzó párt, nagyon fontos következtetés adódik. Pártunknak gondoskodnia kell a társadalomban meglevő különböző érdekek figyelembevételéről és egyeztetéséről. Hazánkban a társadalmi, politikai fejlődés eredményeként megszűntek az egykori kizsákmányoló osztályok, és ma már csak baráti dolgozó osztályok és rétegek vannak, amelyeknek alapvető érdekei egybeesnek. Mégis, az össztársadalmi érdek mellett különböző csoport- és egyéni érdekek is jelen vannak. A párt elismeri őket és kötelességének

tekinti érvényesítésük biztosítását az össztársadalmi érdekek elsődlegessége alapján. A csoport- és egyéni érdekek kifejezésében fontos szerepük van a társadalmi és tömegszervezeteknek, mozgalmaknak, így mindenekelőtt a szakszervezeteknek, a szövetkezeteknek, az ifjúsági szervezeteknek. A párt és a kormány, valamint e szervezetek képviselői közötti különböző szintű rendszeres eszmecserék hozzájárulnak az érdekek áttekintéséhez és egyeztetéséhez, ami pártunknak már hosszú idő óta természetes és bevált gyakorlata.

A marxista–leninista, forradalmi párt élő, eleven, fejlődő szervezet, amelynek céljaiban és szervezeti életében is mindig igazodnia kell a kor követelményeihez. Hogy a párt betölthesse rendeltetését, felépítésében, tevékenységében ma is szigorúan érvényesül a demokratikus centralizmus elve. Az élcsapat jellege ma már nem azt jelenti, mint a kommunista mozgalom kezdeti időszakában, különösen az illegalitás körülményei között, amikor a párt szűk keretek között dolgozott, részben a hivatásos forradalmárok pártja, valójában nem is tömegpárt, hanem káderpárt volt. Az élcsapat jellege ma abban fejeződik ki, hogy egyfelől a szocialista építés minden területén dolgozó, társadalmunk minden osztályát, rétegét képviselő leghaladóbb erőket tömöríti, másfelől a társadalmi fejlődés irányítója.

A párt sorainak a kommunisták újabb és újabb nemzedékével való gyarapodása, a szocializmus építésében jelentkező újabb és újabb feladatok megkívánják, hogy a párt fejlessze munkastílusát, mindig a kor követelményeinek színvonalán álljon, a párttagság emelje marxista–leninista felkészültségét, és szüntelenül erősítse tömegkapcsolatait. Ezt a célt szolgálta pártunkban a múlt évben lebonyolított tagkönyvcsere, amely a párt eszmei, politikai, cselekvési egységét volt hivatva erősíteni, valamint a Központi Bizottság közelmúltban hozott határozata a párttagság marxista–leninista felkészültségéről, a párt propagandájának fejlesztéséről.

Pártunk a munkásosztály élcsapataként a dolgozók széles tömegeinek érdekeiért küzdve szélesíti tömegbázisát, és ily módon válik egyre inkább az egész dolgozó nép pártjává. Pártunk programnyilatkozata is leszögezi: a társadalmi osztályok és rétegek közötti különbség csökkenésével a párt az egész nép marxista–leninista élcsapatává válik.

A párt vezető szerepe nélkülözhetetlen, de a történelemformáló erő maga a nép, és a szocialista társadalom csak az egész nép műveként jöhet létre. A párt már csak létszámánál fogva sem lehet képes egymagában felépíteni a szocialista társadalmat. Az új társadalom az egész népnek épül, s a párt vezetésével a kommunistáknak és a pártonkívülieknek, a népnek, a történelmet formáló tömegeknek együtt kell megvalósítaniuk. A párt, a kommunisták a néppel együtt akarnak és tudnak csak boldogulni, hiszen életük célja és értelme a nép szolgálata. A szocializmus építését vezető párt munkájának eredménye attól függ tehát, mennyire képes maga köré felsorakoztatni a pártonkívüliek tömegét. Szövetségesek, tömegek nélkül nincs győzelem. Ezért a szövetségi politika, a tömegkapcsolatok szüntelen erősítése a párt számára nem taktika, hanem alapvető elvi, politikai kérdés.

A szövetségi politika osztálypolitika; mindenekelőtt az osztályok szövetségének politikája, amelynek legfontosabb alapja a munkás-paraszt szövetség szüntelen erősítése. A szövetségi politika a háromnegyed millió magyar kommunista és a párton kívüli dolgozók millióinak összefogását is kifejezi. Pártunk tapasztalatai szerint a jó tömegkapcsolatok alapja a kölcsönös bizalom, amelyet a pártnak újból és újból meg kell szolgálnia. Jóleső érzés, hogy a párt XI. kongresszusa megállapíthatta: „Sokat, mindennél többet jelent ma nálunk a párt és a nép szoros kapcsolata, összeforrottsága, a párt és a tömegek közötti kölcsönös bizalom. Népünk tudja, hogy minden helyzetben számíthat harcedzett pártunkra, pártunk tudja, hogy minden feladat megoldásában bizton építhet népünkre, a szocialista nemzeti összefogás élő, évről évre növekvő erejére."

Megtanultuk, hogy nemcsak nehéz helyzetben kell szövetségeseket keresni, a tömegekre apellálni, hanem akkor is, amikor jól mennek a dolgok. Pártunk megalakulása óta folytatja szövetségi politikáját, és akkor ért el sikert, amikor erős volt a kapcsolata a tömegekkel, és akkor érték kudarcok, amikor ez, akár a szövetségesek iránt tanúsított szűkkeblűség, akár elvtelenség miatt, de meglazult.

A szövetségi politika mindenekelőtt politikai együttműködés közös érdekek és célok alapján. A szövetségi politika lényeges vonása, hogy a pártnak mint élcsapatnak utat kell mutatnia, elöl kell járnia, de elengedhetetlen a tömegek meggyőzése, támogatásuk elnyerése, az, hogy a pártot

a tömegek, a szövetségesek követni tudják. Fejlődésünk korábbi időszakában előfordult, hogy a párt túl gyorsan akart haladni és előre szaladt. Ezért később a realitásokhoz kellett igazodnunk és megfelelő utat-módot kerestünk. Ez történt a mezőgazdaság szocialista átszervezésével, amelyet több korábbi, nem kellően megalapozott nekirugaszkodás után, a munkás-paraszt szövetség megszilárdítása útján, a parasztság tömegeinek szándékát és érdekeltségét figyelembe véve, az önkéntességet szigorúan betartva, az 1958–1961-es években valósítottunk meg sikerrel.

Szövetségeseinket naponta meg kell győzni távlati céljaink igazáról, és ily módon kell szélesíteni az ügyünkkel és eszméinkkel egyetértők körét. Politikai céljainkkal, túlzás nélkül mondhatjuk, egész népünk egyetért. De mindig nagy figyelmet kívánó politikai kérdés a szocialista forradalom fejlődési ütemének megítélése. Szövetségeseinket eddigi gyakorlatunk győzte meg politikánk helyességéről, és tapasztalataink szerint éppen azzal válik a szövetség mind szorosabbá, ha szilárd elvi, politikai alapon, közös vitákban és eszmecserékben, együtt gondolkodva a szövetségesekkel, helyesen határozzuk meg a társadalmi haladás további céljait és ütemét.

Az együttműködés különböző világnézetű emberek között valósul meg. A politikai együttműködés kedvéért a párt nem adja fel marxista–leninista nézeteit. A szövetségesekkel való politikai együttműködés és a nézeteket, álláspontokat tisztázó elvi vita, a problémáknak nyílt, közös érdekeket figyelembe vevő tisztázása, a konstruktív eszmecsere feltételezi és kiegészíti egymást. Türelmes, ugyanakkor elvi politikánk győzte meg az egyházak vezetőit is az együttműködés szükségességéről. Amellett, hogy a vallásos emberek alapvető érdekeit is a szocializmus programja fejezi ki, ez az alapja annak, hogy Magyarországon az állam és az egyház viszonya rendezett. Az elmúlt időkben a szocialista társadalom felépítésének programját magáénak valló Hazafias Népfront-mozgalom keretében a magyarországi egyházak vezetőivel is kialakultak a társadalmi együttműködés jó feltételei.

A párt a szocialista nemzeti egység politikáját folytatja. Ez a szövetségi politika legszélesebb kifejezési formája. Objektív és szubjektív alapja, hogy megszűntek a társadalom antagonisztikus ellentétei, csak baráti dolgozó osztályok, rétegek vannak, s a szocializmus építése nemzeti programmá vált. A szövetségi politika ilyen méretű kiterebélyesedése

mutatja előrehaladásunk mértékét. A szocialista nemzeti egység a legalapvetőbb közös érdekeken, a szocializmus, a haladás, a béke, a nemzeti felemelkedés közös óhaján és a célok közös megoldásán nyugszik. Ez jól kifejeződött a Hazafias Népfront közelmúltban megtartott VI. kongresszusán, amely állást foglalt a párt XI. kongresszusának fő irányvonala, a fejlett szocialista társadalom felépítését célul tűző programja mellett

A hatalom minden forradalom alapkérdése. A hatalom eszköz a társadalmi, a gazdasági célok elérésében. A hatalom jellegét mindenekelőtt az határozza meg, hogy melyik osztály kezében van, milyen osztályok és rétegek érdekeit képviseli, milyen célokat tűz ki és valósít meg. A történelem menetében a hatalom megszerzésének és formájának nagyon sokféle változatát ismerjük. Az, hogy egy osztály milyen körülmények között jut hatalomra és annak milyen formáját valósítja meg, mindig a konkrét körülményektől függ. Ez vonatkozik a munkásosztályra is.

A szocializmus építése nem lehetséges hazánkban a munkásosztály hatalma nélkül. A hatalom a munkásosztály kezében eszköz történelmi céljainak megvalósításához, a szocializmus kivívásához, védelméhez, építéséhez. Magyarországon a munkáshatalom 1919-ben a Tanácsköztársaság, 1947–1948-ban a népi demokrácia formájában öltött testet. Formáját tekintve az 1947–1948-ban létrejött hatalom lényegesen különbözött mind az 1917-es oroszországi proletárdiktatúra, mind pedig az 1919-es magyarországi Tanácsköztársaság formáitól.

A ma létező szocialista országok mindegyike a proletárdiktatúra útján jutott el a szocializmushoz. Az egykori cári Oroszországban a munkásosztály a hatalmat fegyveres úton ragadta meg, évekig polgárháborúban, a külső intervenció elleni harcban fegyverrel védte meg. A Szovjetunióban a szocialista átalakításokat, az iparosítást, a mezőgazdaság kollektivizálását a fejlődés akkori, korai korszakában csakis a kizsákmányoló tőkés, földesúri osztályok ellenállásának erőszakos elnyomásával lehetett megvalósítani. A munkásosztály megerősödésével, a hatalom megszilárdulásával, a forradalom előrehaladásával ez a helyzet megváltozott. A Szovjetunió Kommunista Pártja ennek alapján állapíthatta meg, hogy a proletárdiktatúra állama a Szovjetunióban betöltötte történelmi szerepét, és egyetemes népi állammá, az egész nép államává vált, ugyanakkor a

munkásosztály vezető szerepe a kommunizmus építésének idején is fennmarad.

Más volt a helyzet, amikor a munkásosztály a népi demokratikus országokban került hatalomra. A Szovjetunió léte, fejlődése, a második világháborúban aratott győzelme új helyzetet teremtett. Az európai szocialista országokban a munkásosztály viszonylag békésen került hatalomra, és kezdettől fogva szélesebb szövetségi politikát valósíthatott meg. Vietnamban, Kínában és Kubában viszont ismét élesebb harcban jutott hatalomra a munkásosztály.

Hazánkban a proletárdiktatúra megteremtése 1919-ben és 1947-1948-ban is történelmi szükségszerűség volt. A magyar munkásosztály 1919-ben is, 1947–1948-ban is viszonylag békés úton jutott ugyan hatalomra, de mindkét esetben keményen kellett harcolnia a megszerzett hatalom védelmében. Az elmaradott, feudális csökevényekkel terhelt társadalomban az osztályösszeütközések a végsőkig kiélezett formát öltöttek. Az első tanácsköztársaságot fegyveresen kellett mindennap védeni a külső fegyveres intervencióval szemben, s csak a külső túlerő tudta legyűrni. Az 1945 utáni évtizedekben is, ha tendenciájában csökkenő mértékben ugyan, de mindvégig jelen volt az ellenséges támadás veszélye, sőt, amint ismeretes, 1956-ban az ismert okok miatt nyílt ellenforradalmi lázadás robbant ki, amelyet fegyveres harcban kellett leverni.

Pártunk meggyőződése szerint a Magyar Népköztársaságban a szocialista építés belső és külső feltételeinek biztosításához ma is szükség van és a jövőben is sokáig szükség lesz még a munkásosztály hatalmára, a szocialista államra. Amennyire hibás volt az a korábbi időszakból ismert tétel, miszerint a szocializmus építésével egyidejűleg szüntelenül éleződik az osztályharc, annyira téves lenne azt hinni, hogy az osztályharc állandó enyhülése az egyetlen reálisan elképzelhető lehetőség. Ez mindig a hazai és a nemzetközi erőviszonyoktól függ. A kommunisták célja sohasem az osztályharc élezése, mégis számolniuk kell ilyen lehetőséggel, készen kell állniuk erre is, kötelességük gondoskodni a forradalom védelméről. Azt is figyelembe kell venni, hogy bár nemzetközileg az enyhülés, a társadalmi rendszerek békés versenye és az ideológiai harc került előtérbe, az imperializmus nem mondott le politikai felforgató tevékenységéről, a szocialista országok ügyeibe való beavatkozási kísérleteiről.

A szocialista állam funkcióinak tartalma szüntelenül bővül és módosul. A szocializmus pozícióinak erősödésével, a kizsákmányoló osztályok megszűnésével minimálisra zsugorodott az osztályellenség tevékenysége, következésképp csökkent az állam elnyomó funkciója. Ma Magyarországon az állam fő funkciója a szervezés, az irányítás, a gazdasági és a kulturális szervező-nevelő munka.

A szocialista hatalom és állam lényege a demokratizmus. Ismert marxista nézet, hogy egy rendszer demokratizmusát alapvetően és mindenkor az dönti el, kinek a kezében van a politikai és a gazdasági hatalom, ki rendelkezik az államgépezettel és a termelési eszközökkel, és hogy ez a hatalom milyen osztályok számára, milyen kérdésekben biztosít jogot és tényleges lehetőséget a beleszólásra az állam, a társadalom ügyeibe, van-e a dolgozóknak tényleges döntési, ellenőrzési lehetőségük. Mivel a szocialista állam a munkáshatalmat testesíti meg, a dolgozók összességének érdekeit szolgálja, ez a hatalom demokratikusabb bármely polgári demokráciánál. A szocialista demokrácia a szó igazi értelmében a nép demokráciája, a legdemokratikusabb mindazon rendszerek közül, amelyeket az emberiség eddigi történelme során létrehozott.

Szocialista államunk kiteljesedésével mind mélyebb és szélesebb a szocialista demokrácia. Az elmúlt évek jelentős eredményeire építve további lehetőséget látunk a demokrácia növelésére általában, s különösen a társadalmi élet három kiemelkedően fontos területén: a tanácsokban, az üzemekben és a szövetkezetekben.

A mai körülmények között különös jelentőséget tulajdonítunk az üzemi demokrácia fejlesztésének. Az üzemi demokrácia a szocialista demokrácia alapvető része, lehetőséget ad a vállalati gazdálkodásba, a helyi és közügyekbe s ezek eldöntésébe való érdemi beleszólásra, segíti a munka alkotó jellegének kibontakozását, fontos eszköz a vezetők és beosztottak szocialista viszonyának formálásában, növeli a dolgozók felelősségtudatát, fokozza aktivitásukat.

A demokrácia fejlesztését kívánjuk szolgálni az állami szervek munkájának javításával is. A párt nagy figyelmet fordít az államigazgatási szervezet tökéletesítésére, mivel a pontosan körülírt hatáskör, a személyes felelősséggel végzett jó ügyintézés a demokratikus közérzetet erősíti, egyúttal a leghatásosabb harc a bürokrácia ellen.

A történelem már igazolta klasszikusaink, Marx, Engels, Lenin előrelátását, akik határozottan szóltak arról, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetnek a lényeg azonossága mellett sokféle és változatos formája lesz. Az 1871-es Párizsi Kommün, az 1917-ben győzedelmeskedő Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a második világháborút követően létrejött népi demokratikus rendszerek mindegyike már keletkezésekor rendelkezett a helyzet, a kor lehetőségeiből és követelményeiből adódó sajátosságokkal. A fennálló szocialista államok maguk is változnak, fejlődnek. Feltételezhető, hogy a jövőben újabb és újabb formákat hoz létre a szocialista forradalom. Változhatnak a hatalom, az állam, a kormányzás formái, a demokratizmus intézményei. E konkrét formákat ma nem lehet előre látni, megjósolni. Az azonban nyilvánvaló, hogy a társadalmi viszonyok minőségi változása akkor következik be, amikor az adott országban a kapitalizmust szükségszerűen felváltja a szocialista társadalmi rendszer.

Hazánkban a munkásosztály hatalmának több szempontból sajátos adottságainknak megfelelő formája jött létre és igazolódott a gyakorlatban. Nyilvánvaló, hogy más körülmények között más megoldások születhetnek. A mi további utunk világos. A párt XI. kongresszusa megállapíthatta: „Társadalmunk további fejlődése során, az osztályok közötti különbségek csökkenésével, a fejlett szocialista társadalom megteremtésével a proletárdiktatúra állama fokozatosan átalakul az egész nép szocialista államává, amelynek vezető ereje továbbra is a munkásosztály marad. A fejlett szocialista társadalomban létrejönnek, fejlődnek a kommunista társadalmi önkormányzat elemei."

A hatalom kivívása után a munkásosztály legfontosabb feladata, hogy haladéktalanul hozzálásson az új társadalom gazdasági alapjának lerakásához, majd felépítéséhez. A gazdasági építőmunka sikere dönti el a szocializmus sorsát. Ettől függ, hogy a szocializmus fölébe tud-e kerekedni a letűnt kapitalista rendszernek, az embernek jobb, teljesebb életkörülményeket tud-e biztosítani az előző társadalomnál. Ez jórészt a munka szervezettségétől, hatékonyságától, a gazdaság tervszerű fejlesztésétől függ. Pártunk XI. kongresszusa is nyomatékosan hangsúlyozta, hogy társadalmi életünknek nincs olyan területe, amely ne függne a termelés, az építőmunka eredményeitől.

A szocialista gazdasági építőmunka alapja a főbb termelési eszközök össznépi tulajdona, amely lehetőségeket teremt a tervgazdálkodáshoz, ahhoz, hogy ésszerűen gazdálkodjunk hazánk javaival, tervszerűen fejlesszük a termelési eszközöket és a termelési viszonyokat, a lakosság életszínvonalát rendszeresen emeljük. A tervgazdálkodásnak különböző formái léteznek. Mi a szocialista tervgazdálkodásnak azt a formáját alkalmazzuk, amelyben a gazdaság fő folyamatait központi állami szerveink szabják meg és szabályozzák, ugyanakkor a vállalatok jelentős önállóságot élveznek. A gazdasági élet irányításában döntő szerepe van a távlati, ötéves és éves népgazdasági terveknek, amelyeknek részei és kiegészítői a vállalatok, a tanácsok, a szövetkezetek saját tervei. A negyedik ötéves terv eredményes teljesítése után most fogtunk hozzá bizakodással a következő évek feladatait magában foglaló ötödik ötéves terv teljesítéséhez, mellyel nagy lépést teszünk előre a fejlett szocialista társadalom megteremtésének útján.

Gazdaságunk fejlődését imponáló számok jelzik. A felszabadulás előttihez képest minőségi változás következett be. Az adatoknál figyelembe kell venni, hogy a Magyar Népköztársaság mindössze 93 000 km^2 területű ország, 10,5 millió lakossal, kevés nyersanyaggal és kevés energiaforrással. Kicserélődött és megsokszorozódott a népgazdaság termelésieszközállománya, amely a háború előtti utolsó békeévinek három és félszerese. Hazánk elmaradott ország volt, s a felszabadulás óta eltelt 30 év alatt agrár-ipari országból fejlett nagyiparral és nagyüzemi mezőgazdasággal rendelkező országgá vált, amely a közeli időben a fejlett ipari országok sorába lép. 1938-hoz képest az ipari termelés tízszeresére, a mezőgazdaságé kisebb területen és fele annyi munkaerővel több mint másfélszeresére, a nemzeti jövedelem majd ötszörösére növekedett. A gazdasági átalakulásnak megfelelően teljesen megváltozott a társadalom arculata, a lakosság többsége ma már az iparban dolgozik, hazánk legnagyobb, legnépesebb osztálya a munkásosztály. A lakosság életkörülményei megfelelnek gazdasági fejlettségünknek. Teljes a foglalkoztatottság, a társadalom minden tagja biztosított, az ingyenes orvosi ellátás mindenkire kiterjedő állampolgári jog. Bár a lakáshelyzet még mindig nehéz, a lakásépítés ütemével Európa első országai között vagyunk. Az utóbbi 15 évben egymillió lakást építettünk.

A tőkés világot immár évek óta ismételten megrázó válságok közepette újból bebizonyosodott a szocialista tervgazdálkodás fölénye. A nehéz helyzetben is biztosítani tudtuk gazdaságunk töretlen fejlődését, s ha szerényebb mértékben is, de tovább emeltük népünk életszínvonalát, amit a dolgozók joggal tekintenek rendszerünk szilárdsága és biztonsága jelének. Még nem mondhatjuk, hogy túl vagyunk a dolog nehezén. A világgazdaságban bekövetkezett változások kedvezőtlen hatását, amellyel hosszú időn át számolnunk kell, mindenekelőtt a hazai építőmunka javításával, a hatékonyság növelésével, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa erősítésével, a szocialista gazdasági integráció még szélesebb, erőteljesebb kibontakoztatásával, s a tőkésországokkal a kölcsönös előnyök alapján létesített kapcsolatok bővítésével szüntethetjük meg és fogjuk is megszüntetni. Minden alapunk megvan a bizakodásra, mert a munkáshatalom, a gazdaság dinamikusan fejlődik, építhetünk a szocialista országok gazdasági együttműködésére. A legközelebbi 15–20 évben a fejlett szocialista társadalom műszaki és gazdasági bázisának megteremtésével hazánk gazdaságilag fejlett országgá válik.

A szocialista államnak hosszú időre szóló fontos feladata a kulturális nevelő munka szervezése, irányítása. Nemcsak a gazdasági fejlődés egyik fő tartaléka a szocialista tudat fejlesztése, a dolgozók művelődése, hanem egyben a személyiség kibontakozásának, a közéleti aktivitásnak is alapvető feltétele. Szocialista rendszerünk fontos célja az állampolgárok művelődésének mindenoldalú támogatása, a művelődési különbségek megszüntetése.

Társadalmi életünk egészében meghatározó szerepe van a marxista–leninista ideológiának, a világnézeti nevelésnek. Pártunk nagy figyelmet fordít rá, hogy a marxizmus–leninizmus eszméinek terjesztése a párt egész tevékenységében jelentőségének megfelelő helyet foglaljon el. Szem előtt tartja, hogy a marxista–leninista elmélet, a társadalomtudományok új eredményeinek alapos ismerete és alkotó alkalmazása a fő forrása s egyben biztosítéka annak, hogy a párt sikeresen vezesse a szocialista építőmunkát. A tudományos szocializmus eszméi iránti érdeklődést mutatja, hogy hazánkban az utóbbi időben évente átlagban 2 200 000 ember vett részt marxista–leninista képzésben, tanulmányozta ideológiánkat. A marxista–leninista eszmék terjedése megváltoztatja az egész tár-

sadalom ideológiai állapotát, s a politikai egységen túl erősíti a társadalom világnézeti egységét.

A szocializmus és a tudomány természetes szövetségesek. Államunk nagy gondot fordít rá, hogy a társadalmi követelmények növekedésével összhangban fejlődjék a közoktatás, a szakképzés, a tudomány. Szocialista rendszerünk nagy vívmánya, hogy országunkban általános és kötelező a nyolcosztályos általános iskolai képzés, és az iskolát elvégző fiatalok többsége tovább tanulhat. Reális célunk, hogy általánossá tesszük a felnövekvő nemzedék középfokú iskolázottságát és elérjük, hogy életpályájuk alakulásában a szociális körülményeknek már ne legyen lényeges szerepük. A középfokú oktatás keretében elsősorban a szakmunkásképzés színvonalát emeljük. Egyetemeinket, főiskoláinkat ma már évente 25 000 fiatal értelmiségi szakember hagyja el, és nemcsak diplomája, hanem biztos kenyere is van. A tudományos kutatásokra és fejlesztésre a nemzeti jövedelem 3 százalékát fordítjuk, ami nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét.

Államunk támogatja a szocialista kultúra, az irodalom, a művészetek szabad fejlődését. Tág tere van az alkotói szabadságnak, a kísérletezésnek. A kulturális, művelődési téren elért eredmények széles körben ismertek. Népi államunk nagy történelmi tette volt, hogy megszüntette a kiváltságos osztályok művelődési monopóliumát. Ma többen rendelkeznek felsőfokú oklevéllel, mint amennyien a felszabadulás előtt középiskolai érettségi bizonyítvánnyal. A kiadott könyvek példányszáma nyolcszor annyi, évente több mint 70 millió. Megsokszorozódott a színházba, hangversenyre, moziba járók, a múzeumlátogatók száma. A kultúra, a művelődés és a tudományok terén értékes alkotások születnek, és nem kevés ezek közül mindenki számára hozzáférhető. A magyar országgyűlés most fogadott el törvényt a közművelődésről, amely a lakosság legszélesebb rétegei számára biztosítja a művelődés lehetőségét.

A szocialista kultúra magában foglalja az emberi kultúra minden valódi értékét; hazánkban nagy példányszámban látnak napvilágot a világirodalom klasszikusai. Például meg lehet említeni, hogy a francia klasszikusok nagyobb példányszámban jelennek meg nálunk, mint Franciaországban. Sok más példával is lehetne bizonyítani, hogy az értékes kulturális szellemi alkotások megismertetése, cseréje, amit a helsinki értekezlet is

támogatott, nálunk gyakorlat. Sőt, láttunk további lehetőségeket is a nemzetközi együttműködés szélesítésére, és készek vagyunk ezek mérlegelésére. Hazánkban a humanista, a haladás eszméjét szolgáló művek, az emberiség egyetemes kultúrájának egykori és mai értékei mindig támogatásra találnak. Ugyanakkor nem tévesztjük össze a szellemi értékek cseréjét az ellenséges propaganda terjesztésével, melynek útját álljuk. A legszebb emberi eszmények megvalósítására hivatott államnak ez nemcsak joga, hanem kötelessége.

A pártunk XI. kongresszusán elfogadott programnyilatkozat kimondja: társadalmunk szocialista fejlődésének elválaszthatatlan része a társadalmi tudat fejlődése, az emberek gondolkodásának, erkölcsi arculatának változása, műveltségének gyarapodása. El kell érni, hogy az élenjáró munkások, a szocialista brigádok jelszava, a „szocialista módon dolgozni, tanulni és élni" szemlélet általános társadalmi norma legyen. Ennek megvalósítása a párt és a szocialista állam kulturális nevelő, szervező tevékenységének fontos feladata.

Pártunk XI. kongresszusa 1975 tavaszán összegezte az építőmunka tapasztalatait, megszabta az előttünk álló feladatokat, megállapította, hogy a szocializmus építése eredményesen folyik, a marxizmus–leninizmus elvei, a szocializmus építésének általános törvényszerűségei nemzeti viszonyainknak, adottságainknak megfelelően érvényesülnek. Munkánk közben új problémákkal is találkozunk, ezekre kerestük és keressük a válaszokat. Pártunk úgy véli, tevékenységéért felelősséggel tartozik saját népének, de szélesebb értelemben a nemzetközi munkásmozgalomnak is. Minden lépésünkkel, minden tettünkkel népünk és a nemzetközi haladás ügyét szeretnénk szolgálni. Pártunk húsz esztendeje töretlen politikai vonalat követ; legfontosabb feladatunknak tekintjük a kiegyensúlyozott, minden jobb- és baloldali torzítást elutasító fő vonal megőrzését, alkotó továbbfejlesztését. Ez egyaránt megköveteli alapvető elveink, elméletünk újból és újból történő megvilágítását, indoklását és az építőmunkában jelentkező új problémák helyes megoldásával annak továbbfejlesztését.

Pártunk XI. kongresszusa, több évtized feladataként, programnyilat-

kozatában fejlett szocialista társadalom megteremtését tűzte ki távlati célként. Az új társadalom alapjainak lerakásával és megszilárdításával hazánk a szocializmus időszakába lépett. A szocializmus ma már teljes egészében a saját alapján fejlődik. A fejlett szocialista társadalom megteremtésének útján haladva azonban már kirajzolódnak a munkásosztály, a kommunisták történelmi küldetése végső céljának, a kommunizmusnak körvonalai is.

Béke és Szocializmus, 1977. 1. sz.

BESZÉD
A MUNKÁSŐRSÉG MEGALAKULÁSÁNAK 20. ÉVFORDULÓJÁN

1977. FEBRUÁR

Ezekben a napokban országszerte megemlékezik pártunk, munkásosztályunk, népünk, az egész magyar társadalom a munkásőrség megalapításának 20. évfordulójáról. Őszintén örülök, hogy részese lehetek az ünnepségnek, itt lehetek ezen az ünnepi zászlóalj-gyűlésen. Köszönöm a meghívást, az elvtársi fogadtatást, és szívből üdvözlöm az ünneplő zászlóalj tagjait, a munkásőrség meghívott parancsnokait, az ünnepség minden részvevőjét.

A munkásőrség megalakulásának 20. évfordulója alkalmából az Elnöki Tanács a munkásőrség öt egységét és hatodikként – szintén megérdemelten – a Központi Férfikart magas állami kollektív kitüntetésben részesítette. Én, aki mozgalmi munkám és életem egy részét Angyalföldön töltöttem, s ma is abban a megtiszteltetésben van részem, hogy Angyalföld országgyűlési képviselője lehetek, rendkívül örülök annak, hogy a hat magas kitüntetés közül egyet a XIII. kerületi Kilián György munkásőr zászlóalj érdemelt ki. Szívből gratulálok a zászlóalj parancsnokainak, tagjainak, és kívánom, hogy a becsülettel megszolgált kitüntetést tisztességgel viseljék sokáig. Szívből gratulálok azoknak az elvtársaknak is, akik ma a zászlóalj tagjai közül állami kitüntetésben, illetve a húszéves szolgálati érdemérem kitüntetésben részesültek. Jó egészséget kívánok mindnyájuknak!

Az ünnepi alkalmat felhasználva az MSZMP Központi Bizottsága és a magam nevében is köszöntöm a húszéves fennállását ünneplő munkásőrség valamennyi egységét, minden parancsnokát, egész személyi állományát. Külön szeretném köszönteni a munkásőrségnek azokat a tagjait, akik 20 esztendővel ezelőtt a testületet megalapították, de azóta életkoruk, egészségi állapotuk miatt az aktív állományból kikerültek.

Munkájuk, erőfeszítésük nem volt hiábavaló, mert az rajzolta ki ennek a testületnek az arculatát, határozta meg szellemét, amit ma is nagyra értékelünk és tisztelünk. Üdvözlöm azokat az elvtársakat is, akik az alapítás óta tagjai a testületnek, s még holnap is aktív munkásőrökként szolgálnak tovább. Köszöntöm a munkásőrség fiatal tagjait, akik az utóbbi években – vagy éppen ezekben a napokban, mint itt a teremben is – tettek esküt, s utánpótlásként, új erőként zárkóznak fel a munkásőrség soraiba.

Minden ember, az alapító is, az is, aki 20 esztendeje szolgál, és az is, aki ma lett a testület tagja, formálója e testület arculatának. A legfiatalabbak figyelmét külön is fel szeretném hívni arra, hogy az elődökhöz méltóan folytassák ezt a nagyon fontos társadalmi munkát, amit a munkásőrség végez egész népünk, munkásosztályunk, a haza javára. A munkásőrség tagjai egyenruhába öltözött és sajátos, magasrendű szolgálatot teljesítő dolgozó emberek, munkások, parasztemberek, alkalmazottak, értelmiségiek, s ez még inkább indokolja, hogy az ünnepi gyűlésen politikai kérdésekkel is foglalkozzunk.

Alig több mint 20 esztendeje – rendszerünk akkori gyengeségeit is felhasználva – a Magyar Népköztársaság, a magyar nép addig kivívott szocialista eredményei ellen támadt a szocializmus minden hazai és nemzetközi ellensége. Súlyos helyzet állt elő: végveszélybe kerültek a magyar nép szocialista vívmányai, a munkáshatalom, a Magyar Népköztársaság. A párt – a szükségtől hajtva, de bizakodva és bizalommal – a kommunistákhoz, a szocializmus híveihez, a munkásokhoz, a parasztokhoz, az értelmiségiekhez, minden tisztességes emberhez fordult. Azt mondtuk, hogy talpra emberek, védjük meg rendszerünket, eszméinket, mindazt, amiért sok-sok nemzedék küzdött nálunk. Közismert, hogy ezzel egyidőben a Szovjetunióhoz, nemzetközi osztálytestvéreinkhez, a világ haladó embereihez is fordultunk, hogy segítsenek a magyar munkásosztálynak, a magyar dolgozó népnek megvédeni vívmányait, rendszerét és biztosítani a szocialista jövőt. Ezt is nyíltan és restelkedés nélkül tettük – bízva magyar népünkben –, mert a helyzet megkívánta, mert az egész világimperializmussal is szemben találtuk magunkat. Ez abban a helyzetben döntő elhatározás és politikai állásfoglalás volt.

Sok területen és sokféle módon kellett harcba szállni, s ennek egyik

fontos, mozgósító erejű aktusa volt a párt kezdeményezésére hozott elnöki tanácsi rendelet a munkásőrség megalapításáról. Az a gondolat vezérelt bennünket, hogy a termelő munkában részt vevő munkásemberek, parasztemberek, alkalmazottak, értelmiségiek önként, közvetlenül, fegyveresen is segítsenek helyreállítani a Magyar Népköztársaság alkotmányos, törvényes rendjét, aminek eszmei lényege és tartalma a munkásosztály hatalma. Önök tudják, hogy nemzetközi osztálytestvéreink, mindenekelőtt és elsősorban szovjet testvéreink, ingadozás nélkül és lépésük minden ódiumát vállalva, segítségünkre siettek. De most szólni kell arról is, hogy a szocializmus híveihez intézett felhívás sem maradt pusztába kiáltott szó. A párt szavára, az Elnöki Tanács rendelete nyomán talpra álltak az emberek és sok tízezren jelentkeztek a munkásőrség soraiba. Önök, akik aktívan tevékenykednek a munkásőrségben, nagyon jól tudják, hogy az előirányzott létszámot az első napoktól kezdve mindig messze meghaladta az önként jelentkezők száma. Nagyszerű dolog ez, az igazi szocialista öntudat megnyilvánulása. Így volt ez az alapítás napjaiban, így volt 20 éven át és így van ma is. Ma is a magyar társadalom minden dolgozó osztályának kitűnő képviselői, munkások, parasztok, értelmiségiek tízezrei teljesítenek szolgálatot a munkásőrség soraiban. Becsülettel szolgálnak kommunisták és pártonkívüliek, kétkezi és szellemi dolgozók, férfiak és nők.

A Kilián György zászlóalj adatai – nagy vonalakban – az országos átlagnak felelnek meg: országosan a munkásőrség tagjainak 70 százaléka fizikai dolgozó, csaknem 80 százaléka szocialista brigádtag. Elmondható tehát, hogy mindazok, akik a munkásőrségben szolgáltak és szolgálnak ma is, öntudatos emberek, önként vállalt szolgálatot teljesítenek, a szocializmus öntudatos hívei, építői, védelmezői. A munkásőrség soraiban ez alatt a 20 év alatt kiváló testületi szellem honosodott meg, amely megköveteli tagjaitól: a munkásőrség egyenruhájához méltóan vegyék ki részüket a termelőmunkából, legyenek példamutatók és élenjárók a politikai és a társadalmi tevékenységben, s azt a nevelőmunkát is becsülettel végezzék, ami a munkásőrség tagjaira hárul. A munkásőrségről mindenki tudja, hogy eleget tesz a vállalt szolgálatnak, s vállalását messze meghaladó módon veszi ki részét társadalmunk erőfeszítéseiből. Az egész munkásosztály, az egész nép megtanulta tisztelni és becsülni a munkás-

őrséget. A munkásőrség mindig ott volt, amikor árvíz, természeti csapás, vagy más rendkívüli esemény megkívánta társadalmunk mozgósítását, s helytállása becsületet szerzett egyenruhájának, s a testületnek is. Mindezt végiggondolva, most, 20 év után, hangsúlyozhatjuk, hogy a munkásőrség megteremtését kezdeményező pártfelhívás a bizalmon alapult, bizalmat fejezett ki azok iránt az emberek iránt, akiknek fegyvert szándékozott a kezükbe adni, s a munkásőrség mind ez ideig teljes mértékben megfelelt ennek a bizalomnak.

Talán nem vagyok ünneprontó, ha megemlítem, hogy az alapítás napjaiban nem volt – nem is lehetett – valamiféle bonyolult kartotékrendszer, különösebb kádermunka. Az emberek kiválasztása, toborzása annak alapján történt, ahogy az emberek egymást ismerték, úgy, ahogy csak munkás ismerheti a munkást, ahogy csak a dolgozó ember ismerheti dolgozótársát. A munkásőrök fegyvert kaptak a kezükbe. Önök tudják, hogy ezekkel a fegyverekkel néha baj is adódhat. Tisztogatás közben is elsülhet a fegyver. Voltak balesetek és egyéb rendkívüli események is. Ugyanakkor rendkívül fontosnak tartom, hogy ebben a több tízezres testületben soha egyetlen olyan eset nem fordult elő, hogy egy ember, aki azért kapott fegyvert a kezébe, hogy a munkáshatalmat, a Magyar Népköztársaság alkotmányos, törvényes rendjét védelmezze, ezt a fegyvert a munkáshatalom, a Magyar Népköztársaság ellen fordította volna. Erre is büszke lehet ez a testület.

A munkásőrség – mint ahogy erre már utaltam – sokféle funkciót tölt be, rendszerünknek rendkívül fontos intézménye, a magyar fegyveres erők, testületek része. Elismeréssel kell szólni arról a kiváló, igaz bajtársi együttműködésről, amely a hadsereg, a belügyi fegyveres egységek és a munkásőrség között kölcsönös megelégedésre kialakult.

A munkásőrség sokirányú társadalmi feladatai sorában mindenképpen az igen fontosak közé tartozik, hogy a munkásőrség a magyar munkásmozgalom legjobb forradalmi tradícióinak is ébrentartója, a hazafias és internacionalista nevelés, a kommunista nevelés iskolája.

Említettem, hogy a munkásőrség tagjai között a pártonkívüliek aránya most körülbelül 20 százalék. Azt is meg kell mondani, hogy ez nem is olyan egyszerű kérdés. Még vitatkozni is kellett a munkásőrség egyes tagjaival, akik a legjobb szándékaik szerint mondták: „Ha nem kom-

munista, minek közibénk?" Ez rendkívül fontos politikai kérdés. Mélyen meg vagyok győződve arról, hogy úgy helyes, ahogy népünk is megtanulta, tudja és számontartja: a munkásőrség nem párthadsereg. A munkásőrség a munkásosztály osztályszervezete, a magyar nép sajátos fegyveres testülete. Igaz, a pártnak is „van valami köze" ehhez, s ebből nem származik semmiféle sérelem vagy kár, mert a munkásőrségre is vonatkozik az, amit általános elvként rögzít az alkotmány is: a magyar társadalom vezető, irányító ereje a magyar munkásosztály forradalmi, marxista–leninista pártja, a Magyar Szocialista Munkáspárt. Ez így igaz, s mindnyájunknak dolgoznunk kell, hogy így maradjon, így legyen a jövőben is. A munkásőrségnek is a párt az eszmei-politikai irányítója. Miért fontos, hogy befogadjanak pártonkívülieket is, főként a fiatal korosztályokból? Amikor az új magyar állampolgár a világra jön, pártonkívülinek születik, nincs párttagsági könyv a kezében. Valahogy, valamiképpen egyszer majd kommunistává, sőt párttaggá válik, ha ő maga is akarja, ha adottságai, személyi kvalitásai erre alkalmassá teszik.

A Központi Bizottság nevében, képviseletében mondom: nem a legrosszabb iskolája a párt utánpótlásának az a politikai nevelőmunka, amely a munkásőrség egységeiben folyik, ahol a pártonkívülieket kommunistává nevelik. A statisztika persze egy kicsit mindig problematikus, mert ha felvesznek egy pártonkívülit, s az másfél év múlva már párttag, akkor a statisztikából eltűnnek a pártonkívüliek. De hát az élet örök folyamata ez, így kell csinálni, ettől nem szenved sérelmet a párt iránti tisztelet, s nem akadályozza a párt alapvető funkcióinak ellátását. A munkásőrség eredeti rendeltetésének is, a kommunista nevelésnek is megfelel, hogy a munkásőrség tagjainak sorában pártonkívüliek is szolgáljanak, s közülük az arra érdemesek párttaggá váljanak. Ahogyan ezt a 20 esztendő alatt a munkásőrség egységei tették, úgy folytassák a jövőben is.

Összegezve, a Központi Bizottság nevében is megállapíthatjuk: a munkásőrség megoldotta a munkával és a harccal kapcsolatos eddigi feladatait. Az életrehívó rendelet kezdetben a Magyar Népköztársaság törvényes rendjének helyreállítását jelölte meg feladatként, majd amikor ez megtörtént, annak védelme vált a munkásőrség teendőjévé. A Magyar Népköztársaság törvényes rendje szilárd, s hogy ez így van, abban a

munkásőrségnek is szerepe volt, célunk eléréséhez a munkásőrség is jelentősen hozzájárult. Hazánkban a szocialista építőmunka első feltétele a magyar munkásosztály hatalmának, a proletárdiktatúrának az érvényesülése, ezen alapszik a Magyar Népköztársaság törvényes, alkotmányos rendje is. Ennél fontosabb nincs, minden más ezután következik. A munkásőrség minden funkciója, amit betölt, csak szocialista rendszerben képzelhető el. Nálunk született, nálunk jött létre, nálunk működik – ez más társadalmi rendben nem képzelhető el. Ezért én a munkásőrség általános munkáját értékelve megengedhetőnek tartom és alkalmazom is azt a meghatározást, hogy a munkásőrség a Magyarországon megvalósult szocialista társadalmi rend intézménye és büszkesége.

A munkásőrség tagjai, a munkásőrség egyenruháját viselő munkástestvéreink, dolgozótársaink tiszta lelkiismerettel állhatnak népünk, a szocializmust építő magyar nép elé most, a jubileum napjaiban is, s a hétköznapokon is. Pártunk, a munkásosztály elismeri a munkásőrség érdemeit, tagjainak hallatlan erőfeszítését és becsületes helytállását. A Magyar Szocialista Munkáspárt most, az ünnepi alkalommal is köszönetet mond a munkásőrségben szolgáló párttagoknak, a munkásőrség minden tagjának a helytállásért. Ami a jövőt illeti, a munkásőrség feladata változatlan, ugyanaz, mint ami teendője volt 20 esztendőn át. A párt, a munkásosztály és a nép bizalma változatlanul kötelezi a testületet, a munkásőrség minden tagját. A párt Központi Bizottsága is arra hívja fel a munkásőrség tagjait, hogy ugyanazzal az áldozatkészséggel, ügyszeretettel és odaadással végezzék feladatukat a jövőben is, mint ahogy ezt eddig tették. A munkásőrség mindenfajta támogatást, ami a párt Központi Bizottságán, kormányzatunkon – és ezt kiterjeszthetném: ami munkásosztályunkon és népünkön – múlik, meg fog kapni a jövőben is. Ehhez még annyit fűzök hozzá, hogy a párt Központi Bizottságának mély meggyőződése, és nekem személyes meggyőződésem is: a munkásőrség a jövőben is méltó lesz a bizalomra, megoldja feladatát úgy, ahogy a párt, a munkásosztály, a szocializmust építő magyar nép várja tőle.

A párt politikája és a munkásőrség léte – hozzátehetem: létrejötte – elválaszthatatlan egymástól, szoros összefüggés van köztük. A munkásőrség tagjai ismerik – ne is felejtsék el – a párt Központi Bizottságának

1956. decemberi határozatát. Ez a határozat 20 évvel ezelőtt született. A társadalmi helyzet az országban azóta gyökeresen megváltozott, de ennek a központi bizottsági határozatnak az alapvető iránya kiállta az idő, a gyakorlat próbáját. Lehetséges, hogy nem irodalmi remekmű, mert gyorsan készült, politikailag azonban világos, félreérthetetlen. Ezt a politikai fő irányvonalat, az 1956. decemberi központi bizottsági határozatot hagyta jóvá és fejlesztette tovább a helyzet követelményeinek megfelelően az 1957 nyarán tartott pártkonferencia, s az azóta tartott valamennyi pártkongresszusunk, így a legutóbbi is. Ez a határozat ma is él, ma is érvényes, és a továbbiakban is érvényes lesz.

Nem akarom felidézni ennek a határozatnak az összes elemét, bár nem olyan nagy számú. Nagyon súlyos történelmi tapasztalatokat fejez ki ez a határozat. Sajátos történelmi utunk, helyzetünk akkor különösképpen megkövetelte, de megköveteli ma is és a jövőben is, hogy tartózkodjunk a dogmatizmustól, a szektarianizmustól, az álbaloldali frázispolitikától, óvakodjunk attól, hogy a párt és a tömegek kapcsolata lazuljon, netán meg is szakadjon, mint ahogyan ez, sajnos, azokban az években bekövetkezett. Erre pártunknak, a szocialista eszme minden magyar hívének, aki hozzászólhat politikánkhoz, mindig ügyelnie kell. Ugyanilyen eréllyel és határozottsággal kell harcba szállnunk a marxizmus–leninizmus revizionista torzításának minden kísérletével, az osztálymegalkuvás szellemével. Ez is történelmi tapasztalatunk, amit nem ingyen, hanem vérrel szereztünk.

Ugyanannak a határozatnak egy igen világos és határozott passzusa felhív a következetes harcra a szocializmus hazai ellenségeivel szemben. Természetesen az osztályviszonyok azóta teljesen megváltoztak, maga a szocialista forradalom is nagy fejlődésen ment át. Társadalmunk már egységesen szocialista: megvédtük és megerősítettük a munkáshatalmat; végbement a mezőgazdaság szocialista átszervezése; az osztályellenség elerőtlenedett, elgyengült, elszigetelődött, eltűnt a szem elől. De azért ennek a határozatnak a szellemét őrizzük. Őrizzük és mindig osztályálláspontón álljunk, a szocializmus álláspontján!

A határozat – igen helyesen – az akkori helyzet követelményeinek megfelelően harcra mozgósította a magyar kommunistákat, a szocializmus magyar híveit a világimperializmus agresszív törekvései, össze-

esküvései, aknamunkája ellen. Az eltelt 20 év alatt a nemzetközi helyzet is megváltozott. Lényegesen megváltozott, de nekünk azóta is és a jövőben is kötelező feladatunk: éberség mindenféle megosztási kísérlettel szemben, amellyel az imperializmus próbálkozik akár hazánkban, akár nemzetközi téren a szocializmus erői között. Ezt mi nem fogjuk tűrni, minden ilyen kísérlettel a jövőben is a leghatározottabban szembeszállunk.

Az 1956. decemberi központi bizottsági határozatban is tükröződik: a magyar kommunistáknak mély meggyőződésük, történelmi tapasztalatuk, hogy a forradalmi fejlődésben csak olyan úton mehetünk előre, csak olyan tempót diktálhatunk, amelynek helyességéről meg tudjuk győzni népünk alapvető tömegeit, amelyhez meg tudjuk nyerni a nép támogatását. Politikánk egyik sarkalatos pontja, hogy szükséges, nélkülözhetetlen a kölcsönös bizalom a párt és a munkásosztály, a párt és a szocializmust építő nép között. Bízunk a munkástömegekben, bízunk a szocialista, a kommunista eszme legyőzhetetlen erejében. A munkásosztály és a nép is bízzék a pártban, amely nem uralkodni akar a népen, hanem legjobb lelkiismerete szerint becsülettel szolgálja a szocializmus ügyét, a nép ügyét, végzi azt a nélkülözhetetlen irányítást, vezetést, amire társadalmunknak szüksége van. Ez a bizalom hozta létre a munkásőrséget is, ezen alapszik az Elnöki Tanács 1957. február 18-án kelt rendelete.

Talán nem ünneprontás az sem, ha elmondom, hogy a munkásőrség létrehozását vezető szerveinkben is némi vita előzte meg: kell-e, most kell-e, mikor kell, hogyan kell? Önök megértik, hogy a helyzet akkor, 1957 februárjában nem volt olyan nagyon egyszerű. Az újjászerveződött néphadsereg és a Belügyminisztérium vezetőinek akkor bizony az volt a gondjuk – és kötelességük is –, hogy figyelmeztessenek bennünket: százezerszámra van az országban szanaszét hordott fegyver, azt sem tudjuk, kinek a kezében. Önök megbízást adtak nekünk arra, hogy gyűjtsük be, most meg azt mondják, hogy adjuk ki tízezerszámra a fegyvereket, és azt sem tudjuk – engedelmet –, hogy kinek a kezébe adjuk? Ezt csak azért említem, hogy értsék meg ennek a politikai döntésnek a mélységét, amelynek lényege: a párt súlyos történelmi tapasztalatokon és bizonyos hibákon is okulva teljes bizalommal volt, van és lesz az alapvető dolgozó osztály, a munkásosztály, a dolgozó szövetkezeti parasztság, értelmiségi

dolgozóink iránt. Amikor kell, vitatkozunk. Inkább a döntés előtt vitatkozzunk nagy, országos kérdésekben is, meg helyiekben is. Kérdezzük meg, van-e probléma, kinek mi a véleménye, hallgassuk meg az embereket türelemmel. Érvekkel győzzük meg őket, mintsem nélkülük döntsünk, és elkiáltsuk magunkat: „Előre!", s azt sem tudjuk, hogy hányan jönnek utánunk.

Abban az időszakban, amikor már itt-ott egy kis lélegzethez jutottunk, s már különféle nemzetközi találkozók is létrejöttek, azt kérdezték tőlem az elvtársak, más országbeliek is: hogyan is harcoltak Önök? Én azt mondtam: legelőször is azt tisztáztuk, hogy körülbelül hányan vannak velünk. Mert – mondtam – én szívesebben megyek csatába, ha megmondják nekem, hogy például 16-an vannak velünk. Akkor azzal a 16-tal számolok. Mert ha azt hiszem, hogy 160-an jönnek, és ehelyett csak 16-an vannak, az rendkívül kellemetlen meglepetésekkel jár. Ezért nem kell sajnálni az előlegezett bizalmat, a kérdések megvitatását, tisztázását, az emberek meggyőzését, megnyerését céljainknak, hogy élvezhessük az egész nép támogatását, aktív és cselekvő támogatását. A munkásőrség léte, fennállása, húszéves helytállása az egyik legfényesebb bizonyítéka annak, hogy ez a kölcsönös bizalomra, a szocialista eszme igazi erejére épített politika helyes.

A munkásőrség megalakítása óta eltelt 20 esztendő alatt sok kérdésre világos választ tudott adni pártunk, népünk és az ország, úgyhogy Magyarországot már tudják hová sorolni. Szovjet testvéreink, a szocialista országok, a szocializmust építő népek is tudják, hogy Magyarország hová tartozik, kivel van, milyen célokért harcol, és hogyan lehet rá számítani. Ellenségeink is tudják, és ez sem árt, ők se legyenek félreértésben, hogy mi hová tartozunk, milyen úton járunk, és mit akarunk csinálni. Ennek így kell lennie a jövőben is.

A Magyar Népköztársaság, a szocializmust építő magyar nép a szocialista országok nagy közösségéhez tartozik, és ott is marad. Néhány „terhelési próbának" alá volt már vetve az idén 60 esztendős Szovjetunió is, és a Szovjetunió él, erős, virul, előrehalad. Néhány, nem kis terhelési próbának az azóta született szocialista országok is alá voltak vetve, nem akármilyen terhelési próbának Magyarország is. S hol van az már? Valahol a hátunk mögött. Nekem mély meggyőződésem, hogy lehetnek

különféle nemzetközi viták, lesznek még bonyodalmak is, de a Magyar Népköztársaság többé kapitalista ország nem lesz, abban biztosak lehetünk. Ebben a szilárd meggyőződésben, nagy tapasztalatokkal megedzve, felvértezve dolgozhatnak a munkásőrség tagjai a jövőben is. Nehézségeink, problémáink, megoldandó feladataink – számosak. Még országosan is, ha meg az egyes munkahelyekre nézek, talán azt is mondhatom, számtalanok. De azért ezek másfajta gondok és problémák, mint amelyekkel 10 évvel ezelőtt küszködtünk, még inkább mások, mint amilyenekkel 20 esztendővel korábban. Más, bonyolultabb problémákat jelentenek például a műszaki, a gazdaságossági, a tudományos kérdések, és így tovább. De azért ezek már kellemesebb gondok és problémák, mint amilyenekkel olyan helyzetben kellett szembenéznünk, amikor az volt a kérdés, hogy folytatódik-e Magyarország szocialista fejlődése. Ez is benne volt történelmünkben, ezt a kérdést is megoldottuk. És a mai körülmények között, távlatainkra tekintve és szilárd talajon állva mondhatjuk, hogy a Magyar Népköztársaság – földrajzilag és a lakosság számát tekintve – kicsi, de azért szilárd szocialista ország, erős a gazdasági fundamentuma, és jól működő a politikai rendszere. Életképes és erőteljes szocialista ország, amelyben lehet, kell és tudunk is dolgozni.

Ha a munkáról beszélünk, meg kell mondanunk, hogy a hátunk mögött levő év, az 1976-os esztendő a gazdasági és kulturális építés éve volt, amelyben cselekvéseinket, népünk munkáját a párt XI. kongresszusának fő célkitűzései, az ötödik ötéves terv első évének előirányzatai határozták meg. Most, hogy az 1976-os év befejeződött, sajnálattal kell számot adnunk arról, hogy az elmúlt év néhány fő előirányzatát nem értük el. Ennek alapvető oka tulajdonképpen a rendkívüli időjárásban, és bizonyos, számunkra nem kedvező nemzetközi gazdasági körülményekben rejlik. Az ipar az elmúlt évben 4 százalékkal tudta növelni termelését. Sajnos, mezőgazdaságunk a megelőző, az 1975. évi eredményének csak 97 százalékát tudta elérni, tehát valamivel a korábbi évitől is elmaradt, holott a mezőgazdasági termelést 4 százalékkal terveztük növelni. Ennek együttes hatásaként a nemzeti jövedelem emelkedése is az előirányzott alatt maradt: csak 3 százalékkal sikerült növelni. Ebből aztán sok minden egyéb következik, köztük a beruházásra fordítható összeg nagysága is. A fogyasztást is csak 2 százalékkal sikerült növelni,

az egy főre jutó reáljövedelmet pedig csak 1 százalékkal. Ezek a valóságos tények, a valóságos eredmények.

Nekünk, szokásunk szerint, az igazságról kell szólnunk, s az igazságból kiindulva kell további terveinket is megalkotnunk és megvalósítanunk. Az elmúlt évnek nemcsak problémái voltak, nemcsak az tartozik hozzá, hogy a kitűzött fejlődési előirányzatokat nem tudtuk teljes mértékben elérni. A múlt évi nagy erőfeszítésnek igen pozitív eredményei is kezdenek megmutatkozni. Kezdeti eredményeket értünk el a termékszerkezet változtatásában, valamint a népgazdasági egyensúly néhány alapkérdésében. A korábbihoz mérten 1976-ban érezhetően jobb volt a belső költségvetési egyensúly, és az ország nemzetközi fizetési mérlege is. Tehát jelentős eredmények is mutatkoznak. Mindehhez még annyit tudok hozzátenni, hogy eredményeinket – bár reményeinket csak részben tudtuk valóra váltani – hallatlan nehézségek közepette és valóban áldozatkész, nagy munka révén tudtuk csak elérni. Ha népünk nem úgy viszonyul a feladatokhoz, ha nem követi a párt szavát és a terv előirányzatait, ha nem teszi meg a szükséges társadalmi erőfeszítéseket, sokkal nagyobb károk értek volna bennünket, különösképpen a természeti csapások sújtotta mezőgazdaságban. Bár nincs különösebb hencegni valónk, azt azért elmondhatom, hogy van a világnak néhány nálunk sokkal gazdagabb, nagyobb és erősebb, fejlett kapitalista országa, amely boldog lett volna, ha ilyen eredménnyel – a nemzeti jövedelem 3 százalékos növekedésével, az ipari termelés 4 százalékos emelkedésével – zárhatta volna gazdasági évét. De mi természetesen nem ezekhez viszonyítjuk magunkat.

Ebből a helyzetből indultunk ki az 1977. évi terv összeállításánál. Az idei terv gyorsabb fejlődést irányoz elő, mint az 1976-os: a nemzeti jövedelem 6–6,5 százalékos, az ipari termelés 6 százalékos, a mezőgazdasági termelés 7–8 százalékos növelését tartalmazza. A lakossági fogyasztásban az 1976. évi 2 százalékkal szemben 3,7–4 százalékos – tehát kétszeres – növekedést irányoz elő, a reáljövedelemnél pedig 3,5–4 százalékos emelkedést ír elő az 1976-ban elért 1 százalékkal szemben. Ez feszített, de reális terv, keményen és alaposan kell dolgozni, hogy teljesítsük. Már sok-sok éve nem tudunk amolyan szívünk szerint való nagy fejlődést előirányozni. Van ugyanis egy alapkövetelmény. Jóllehet a terv készí-

tésénél természetesen szocialista fejlődést kell előirányoznunk, a tanulságok arra tanítottak bennünket, hogy a terveknek feltétlenül reális alapokon kell nyugodniuk. Mert ha ezt a szabályt nem követjük, akkor nagy gazdasági bajok és zavarok állhatnak be, amelyek azután természetesen politikai következményekkel járnának. Nálunk tehát szabály az, hogy csak olyan fejlődési ütemet diktálhatunk mind a termelés, mind a fogyasztás növelésénél, amely mellett biztosított az alapvető egyensúly, fennáll a megvalósítás lehetősége. Ez sok mindent jelent. Azt is, hogy a megtermelt nemzeti jövedelemből mennyi fordítható a termelés fejlesztésére, beruházásra és mennyi fogyasztásra. Az életszínvonal emelésére is csak olyan terveket készíthetünk s realizálhatunk, amelyek szerint a jövedelemkibocsátás, vagyis a bérek növelése nem haladja meg azt a szintet, amelyet a vásárláshoz szükséges árualap megteremtésénél is el tudunk érni. Ez nálunk már sokéves gyakorlat. Azt mondjuk, hogy – igaz, nem örömmel – inkább 1 százalékkal alacsonyabb bérszintnövekedés legyen, de azért a bérért az emberek tudjanak vásárolni. Ha ugyanis ez a kettő nincs arányban, akkor a bérnövekedés csak fiktív, nem reális, akkor az embereknek pénz ugyan van a zsebükben, de csak káromkodni tudnak, vásárolni nem.

Nekünk ezek a tervezési szempontjaink. Ilyen alapon vizsgálva a körülményeket és a helyzetet, 1977-re a tavalyi évhez mérten mégis kicsivel nagyobb ütemű fejlődést tudunk előirányozni. De hogy ezt elérjük, nagyon keményen, szívósan kell dolgoznunk. Bizonyos vonatkozásban már említettem bérpolitikánkat, szeretnék most más vonatkozásairól is beszélni. Nekünk már sok év óta meghatározott bér- és árpolitikánk van, ezt természetesen lehet elismerni, dicsérni, helyeselni, lehet egyetérteni vele, támogatni és lehet bírálni is. De pártunk Központi Bizottsága, kormányunk a legnagyobb lelkiismeretességgel is csak ezt a bérpolitikát és csak ezt az árpolitikát tudja helyeselni. Mi ennek a lényege? Bérpolitikánknál arra kell törekednünk, hogy megfelelő hatékonysággal érvényesüljön a teljesítménnyel arányos bér, az a bizonyos régi szabály, hogy ki mennyivel járul hozzá a közöshöz, a szocialista építéshez, annak arányában részesedjék az anyagi javakból. És ezt kiegészítve mindjárt azt is hozzáfűzöm, hogy helyre kell állítanunk a norma becsületét és funkcióját is. Ahol normázható a munka, ott arra kell törekedni, hogy

igazságos, reális és valódi normák legyenek. Ez az anyagi javak elosztásának legigazságosabb rendszere, ennek kell becsületet szerezni. Meg vagyunk győződve arról, hogy a becsületes dolgozók óriási többsége helyesli ezt, tehát ezt kell csinálnunk.

Ami az árpolitikát illeti, Önök tudják, hogy bizonyos árucsoportok – fogyasztási cikkek – árai rögzítettek, mások limitáltak. Ezek körülbelül kétharmadát teszik ki az összes fogyasztási cikknek. Áraikon csak központi döntésekkel lehet változtatni. S ez a jövőre nézve is érvényes. A fogyasztási cikkeknek körülbelül egyharmada szabadáras. Ide tartozik természetesen a zöldség és több más élelmezési és fogyasztási cikk is. Árpolitikánk érvényesíti a gazdaságosság elvét, másképpen, hasznosabban és jobban nem tudunk szabályozni. Mellékesen jegyzem meg, hogy a bor is a szabadáras cikkek közé tartozik, ára időről időre változik, voltak évek, amikor leszállították, de valahogy arra nem emlékeznek az emberek. Megmondom őszintén, helyes is, hogy a bor nem rögzített áras termék. Nem volna helyes úgy elosztani az anyagi javakat, hogy a bor árában is legyen állami dotáció, hiszen akkor a fröccsöző ember italáért az is fizetne, aki nem is iszik. Az az igazságos, hogy a bort az fizesse meg, aki meg is issza.

Árpolitikai elveink megértéséhez a sokéves gyakorlat, a saját tapasztalat is hozzásegíti az embereket. Persze valahogy már azt is kitanulták az emberek, hogy ilyenkor, az új év elején szoktak az árakon igazítani, s így mindig megindul a híresztelés: minek növekszik az ára, és minek nem. Ezért kis időt még én is rászánok az idei árakra, annyit foglalkozva ezzel, amennyit ez itt most megérdemel.

A reáljövedelem és a reálbér kiszámításánál figyelembe kell vennünk – terveznünk is – bizonyos fogyasztási cikkek ármozgását. A bérszabályozást aztán úgy kell végrehajtani, hogy a kettő különbözetéből jöjjön ki a megtervezett 3,5–4 százalékos reáljövedelem-növekedés 1977-re. Erre az évre 3,8 százalékos fogyasztási árszintemelkedést terveztek az erre illetékes szervek. Ez azonban némi kis magyarázatra szorul. Ebből a 3,8 százalékos árszintnövekedésből 2 százalék – mert a jövedelemnél ezt is figyelembe kell venni – az úgynevezett szabadáras cikkekre jut. A további 1,1 százalék a már hátunk mögött levő, nem-szeretem intézkedésből, a tavalyi húsáremelésből adódik. Ezt az idén is be kellett

kalkulálni, mert a múlt évben – emlékeznek – csak fél esztendeig érvényesült. A becsületes számításhoz hozzátartozik, hogy ezzel az árszintemeléssel az idén egész évben kell számolni.

Az összes, tervezett és elhatározott központi fogyasztási cikk áremelése az árszintnek 0,6 százaléka. Ez a 0,6 százalék lényegében már ki is merült a konzervek meg a kávé áremelésével. Higgyék el bizalommal – és mondják meg másoknak is –, hogy az idén már nem lesz az alapvető fogyasztási cikkek körében központi áremelés, ilyet nem tervezünk. És ez megfelel sokévi általános gyakorlatunknak is.

Az 1977. évi terv kapcsán még szeretném megemlíteni, hogy gyakorlati megvalósítása jól indult. Az idén minden korábbi évnél hamarabb sikerült a központi terveket jóváhagyni, s elkészültek a vállalati tervek az iparban, a mezőgazdaságban és másutt is. A központi közgazdasági szabályozókon lényegében nem kellett változtatni. És hadd említsem az emberek hozzáállását, ezt a nem lebecsülni való erőt is. A gazdasági vezetőknél is, a dolgozó tömegeknél is országszerte tettrekészséget, bizakodást és optimizmust tapasztalunk. Az emberek jobb vezetést, jobb tervezést, jobb munkaszervezést követelnek, és készek elvégezni a munkából reájuk háruló részt, hogy az 1977. évi terv eredményesen, sikeresen megvalósuljon. Ez természetesen nagyobb igényességet követel a vezető-irányító munkával szemben. Megköveteli a termelőberendezések jobb kihasználását, a népgazdaság szükségletének megfelelőbb munkaerő-átcsoportosítást és -szervezést, a munkaidő jobb kihasználását, a minőségi követelmények nagyobb szigorát. Nem akarom részletezni a hatékonyság ismérveit, de ha nincs szigorú minőségi követelmény, akkor nincs fegyelmezett munka sem, export sem, értékesítés sem. Ezért a munka és a termék minőségére az eddiginél nagyobb figyelmet kell fordítani. Természetesen jobb munkaszervezésre és a teljesítménybér hatékonyabb érvényesítésére is szükség van. A Központi Bizottság, a kormány meggyőződése: ha erőinket megfelelően mozgósítjuk, megvan a lehetőségünk arra, hogy az 1977. évi, a múlt évihez képest nagyobb ütemű fejlődést diktáló tervet megvalósítsuk, sikerrel végrehajtsuk. Nagymértékben építünk a szocialista országok nemzetközi gazdasági együttműködésére, összefogására, hiszen közösen számos kérdést könnyebben oldunk meg, mintha külön-külön próbálkoznánk vele.

Ami az eredményes munka politikai feltételeit illeti, azt gondolom, hogy ezek adottak, pártunk egységes, népünk politikailag összeforrott, társadalmunk szilárd, fejlődésünk a szocialista építés utóbbi 20 esztendejében töretlen. 1976-ban is előrehaladtunk valamit. Társadalmi viszonyainknak is sok olyan kedvező vonása van, amelyet talán már számon sem tartunk, amelyre az emberek talán már nem is gondolnak. Ilyen például a teljes foglalkoztatottság. Aki Önök közül turistaként jár külföldön, egy kicsit nyugatabbra, az tudja, hogy mit jelent a teljes foglalkoztatottság nálunk, mi ennek az értéke és becse olyan viszonyokkal szemben, ahol munkanélküliségtől kell rettegnie az embernek ma is. Közellátásunk színvonala sem utolsó, elfogadható. Viccet ebből nem akarok csinálni, de ha minden magyart mázsára tennénk, azt hiszem, az európai átlagsúlyt inkább felülmúlnánk, mintsem hogy alatta maradnánk.

Társadalmunk világos szocialista távlatokat biztosít a népnek, minden becsületes és tisztességes embert, aki dolgozni akar, személyi boldogulás illet. A napokban lehetett olvasni például az újságokban, hogy a most végző egyetemisták új pályázati rendszer alapján helyezkedhetnek el. A közölt számok rendkívül sokatmondóak. Azt hiszem, mindenki tudja, hogy – bár az abszolút számok nem rosszak, csak a területi elosztás aránytalan kicsit – nálunk még mindig kevés tulajdonképpen az orvos, még mindig hiány van képzett pedagógusokból. Sok olyan értelmiségi pálya van, ahová keresik az embereket. De vannak más számok is. A vállalatok nagyon keresik a jó közgazdászokat. A közgazdasági egyetemen az idén 420-an végeznek. Számukra 1530 állást hirdettek meg. A Műszaki Egyetemen, amely egyike a legfontosabb felsőoktatási intézményeknek, a végző 90 általános mérnöknek 626, a végző 209 gépészmérnöknek 1070, 309 villamosmérnöknek 670 állást hirdettek meg. És így folytathatnám a végtelenségig, bár nálunk ezt nemigen tartják észben, és nem becsülik az emberek. De azért tudni kell: a társadalmi rendszerek versenyben vannak. A leggazdagabb kapitalista országok értelmiségi fiatalsága is boldog lenne, ha ilyen nyitott volna előtte a pálya, ahol előrehaladása csak tehetségétől és szorgalmától függ.

Nagyon sokat foglalkozunk nemzetközi kérdésekkel, nemcsak a Központi Bizottság, a kormány tagjai, hanem minden újságolvasó, a

politika iránt érdeklődő minden magyar állampolgár. Érzik és tudják ugyanis az emberek, hogy népünk sorsa, a Magyar Népköztársaság fejlődése bizonyos mértékig összefügg a nemzetközi helyzet alakulásával. Országunk nagyon sok képviselője tárgyal külföldön. Szocialista vagy kapitalista országban, a harmadik világ országaiban sok politikai, gazdasági, kulturális küldöttségünk jár. Az emberek néha már olvasni is unják az erről szóló kommünikéket. Az utazások tehát nagyon gyakoriak. Persze lehet, hogy van aki repülőgépen jobban érzi magát, mint a földön. Én például fordítva vagyok. Az utazások azonban elkerülhetetlenek és szükségesek. Azt hiszem, forró óhajtása népünknek, hogy ahol nemzetközi dolgokban mi magyarok leadjuk szavazatunkat, a jó ügy mellett adjuk le. A Magyar Népköztársaság nem nagy ország, de szavának a súlya a hazai munkától függ. Olyan a becsületünk és a reputációnk, ahogy saját feladatainkat meg tudjuk oldani. Megmondom egyenesen: becsületünk ettől függ barátaink előtt is, de a kapitalisták szemében is. Hozzátehetjük, hogy az elmúlt 20 évben sokat nőtt pártunk becsülete, a Magyar Népköztársaság becsülete, népünk híre, neve és tisztessége is – mindazzal, amit elvégeztünk és eredményesen megoldottunk. Ha azt akarjuk, hogy képviselőink a nemzetközi ügyekben megfelelően tudjanak eljárni, az itthoni munkával gondoskodjunk arról, hogy valódi mandátumuk legyen, hogy tudjanak mire hivatkozni!

Mi bízunk a nemzetközi helyzet kedvező alakulásában. Ezt arra alapozzuk, hogy a haladás erői növekszenek és tért nyernek. A szocializmus legfőbb bázisa természetesen a Szovjetunió, amely elsőként lépett a szocializmus útjára. A többi szocialista ország népei is eredményesen építik a szocializmust, erősödik, nő és mindinkább meghatározó a befolyásuk a világhelyzet alakulására. Erősödnek és fejlődnek a gyarmati iga alól felszabadult országok népei is, s a maguk küzdelmes útján ugyancsak előretörnek. A Szovjetunió, a szocialista országok kezdeményezése nyomán óriási harc és munka indult meg a hidegháború felszámolásáért és a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért. Tért nyert, előretört ez a politika, amely szilárd elvi alapokon nyugszik, megfelel a marxizmus–leninizmusnak, szocialista, kommunista eszméinknek, népeink és valamennyi nép érdekeinek.

Megfelel a kapitalista országok népei érdekeinek is, s ezt ők is mindinkább megértik, politikánkat helyeslik.

Az enyhülési folyamatnak mindenképp kiemelkedő és történelmi jelentőségű állomása volt a helsinki európai biztonsági értekezlet létrejötte. Nagy és fontos esemény, hogy Helsinkiben 35 állam képviselői kötelezték el politikailag és erkölcsileg magukat a normalizált politikai viszonyok, az enyhülés, az európai biztonság erősítése mellett. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy az értekezlet – bár vagy négy évig kellett küzdeni, harcolni létrejöttéért – tulajdonképpen nem befejezése volt egy harcnak, hanem kezdete egy új fejlődés lehetőségének. És ez óriási dolog! Most folytatódik a munka, a harc, a küzdelem, hogy az ott elfogadott elvek mindinkább érvényesüljenek. Merem állítani – s nemcsak a mi pártunk, kormányunk és országunk nevében –, hogy a Szovjetunióval az élen a szocialista országok, a Varsói Szerződés országai a jövőben is a békéért és az enyhülés megszilárdításáért, visszafordíthatatlanságáért fognak síkraszállni és dolgozni. Legutóbb a bukaresti ülésszakon a Varsói Szerződés felhívásában nyilvánosan is hangsúlyozták ezeknek az államoknak a képviselői, hogy a politikai és a katonai enyhülésért, a fegyverkezési verseny csökkentéséért küzdenek. Ez a politika a jövőben is előre fog törni.

De ahogy Helsinkiig is harcban jutottunk el, ahogy odáig is küzdelmes volt az út, a továbbiakban is küzdeni kell. Ezek az eredmények nem ingyen születnek.

Jelenleg olyanok a körülmények, hogy a kapitalista országok, közöttük az élenjáró, vezető kapitalista országok is gazdasági válságokkal, inflációs jelenségekkel, munkanélküliséggel küzdenek, foglalkoztatási problémáik vannak, fejlődésük üteme megtorpant, valódi kormányzati krízisek következtek be. Emlékezhetnek Nixon csúfos bukására. Nos, volt olyan pillanat, hogy az Egyesült Államok jóformán kormányozhatatlanná vált. Nem akarok egyéb példákat sorolni arra, hogy milyenek a tőkésországok hatalmi centrumai. Nem egyedülálló az olyan eset, hogy a kormányzó pártok 50,5 százalékos többséggel gyakorolják a hatalmat.

Gazdasági, társadalmi, politikai krízis van tehát a vezető kapitalista országokban. Ebből következik, hogy otthon saját propagandájukban,

sajtójukban sokkal szívesebben beszélnek a mi problémáinkról, mint a magukéról. Nagyon szívesen veszik, ha saját állampolgáraik nem azon töprengenek, hogy mi van például az Egyesült Államokban és más kapitalista országokban, hanem azon, hogy mi van a szocialista világban. Ez az egyik olyan körülmény, ami jelenleg némiképp az enyhülés folytatódása ellen hat.

A másik, és ez igen súlyos tényező, hogy a kapitalista világban és annak vezető országaiban is a hadiipari monopóliumok részesei, sőt olykor jelentős részben birtokosai a hatalomnak. Ők azok, akik érdekeltek a fegyverkezési verseny folytatásában, a fegyvergyártásban, hiszen az számukra profitot jelent. Márpedig a kapitalistáknál, ha a profitról van szó, nincs semmiféle lelkiismeret meg humanizmus. Érdekük tehát a feszültség fenntartása, és a maguk részéről minden lehetőt meg is tesznek, hogy megakadályozzák az enyhülés folytatódását és a viszonyok rendezését.

Mindehhez hozzátartozik, hogy egyes vezető kapitalista országok – különösen itt Európában – most már komolyan kezdenek félni saját kommunistáiktól. Ha mi valamilyen hibát elkövetünk, óriási lármát csinálnak, hogy a szocializmustól elriasszák saját közvéleményüket. Tehát az utóbbi időben – pontosabban Helsinki után – reakciós kampány indult meg a szocialista országok ellen.

A nyugati imperialista propaganda- és nyilvános sajtószervek is összpontosították a tüzet a szocialista országok ellen, s összehordtak mindent, ami csak elképzelhető. Előszeretettel foglalkoznak a Szovjetunióban található néhány ellenzékivel, igyekeznek fölfújni a tavalyi lengyelországi nemkívánatos eseményeket, amelyeket annak idején a lengyel elvtársak publikáltak. Csehszlovákiában – külföldről is bátorítva – kampányt indítottak valamiféle értelmiségi körök, amelyek a párt politikájával nem értenek egyet. Írtak egy okmányt, amit úgy hívnak, hogy „Charta 77". Csehszlovák testvérpártunk és a közvélemény is elítélte ezt a föllépést.

Valahogy nekünk is sikerült „beiratkozni" a „Charta 77"-be. Akadt Magyarországon is egy kisebb csoport, amely szolidarizált a csehszlovák „Charta 77" aláíróival. A dolog lényege, hogy elszigeteltek maradtak.

A magyar intelligencia vagy akár az irodalmi világ valóban neves emberei elzárkóztak a dologtól, helytelenítették és elítélték.

Miután az akció elszigetelt maradt, nagyon jellemző dolog történt. Mivel igazi nagy név az aláírók között nem volt, a nyugatnémet televízió ideküldött egy riportert, hogy interjút csináljon Déry Tiborral, az ismert íróval. Hatóságaink megadták az engedélyt, hogy bejöjjenek, és Déry adott is nekik egy nyilatkozatot, ami állampolgári felelősségtől áthatott, józan és értelmes politikai nyilatkozat volt. Nem az tehát, amit reméltek és ezért nem is adták le. Végül a bécsi televízió tegnap, a második csatornáján adott ebből valamit, de ott is kénytelenek voltak megmondani, hogy Déry elhatárolta magát ettől az akciótól, s azt mondta, hogy az nem hasznos sem Csehszlovákia, sem Magyarország szempontjából, továbbá, hogy véleménye szerint politikailag tapasztalatlan emberek csinálták. Ez volt a magyar részvétel ebben a nemzetközi kampányban.

Agyafúrt manőverekkel próbálkozik a Nyugat az úgynevezett eurokommunizmussal kapcsolatban. Nyugaton ugyanis kitalálták, hogy Európát „kettévágják". Olyan benyomást akarnak kelteni, hogy tulajdonképpen Európában két kommunista mozgalom van. Az egyik a szocialista világban, a másik az ő oldalukon, s ez a kettő teljesen más kommunizmus. A valóságban természetesen nem erről van szó, hiszen az európai kommunizmus teljesen világos, mindenki számára látható. Vegyék elő az európai kommunista és munkáspártok berlini értekezletének dokumentumait. Az állásfoglalásban benne van, hogy mi az európai kommunista pártok véleménye az alapvető kérdésekről, hogyan és miképpen kívánnak a továbbiakban harcolni és előrehaladni. Ez a valóságos helyzet.

A nyugat-európai pártoknak természetesen vannak saját problémáik, amelyeket nekünk meg kell értenünk. Valamikor ők is szeretnének eljutni a szocializmusba, a megváltozott viszonyok között is. Ezzel függ össze a Francia Kommunista Párt ismert álláspontja a proletárdiktatúráról. S ezzel függnek össze egyéb, más lépéseik, olyanok is, amelyekkel mi nem értünk egyet, amelyeket helytelennek tartunk. De keresik az utat, hogy a monopoltőke hatalmát megdöntsék és valamilyen haladó politikai szövetséggel, népi hatalommal felváltsák. S ezt csak üdvözölhetjük.

Nagy a vita a pluralizmusról, arról, hogy többpártrendszerben kell

építeni a szocializmust. A több párt alatt az értendő, hogy még a rendszerrel szembenálló pártok is működhessenek. Nekem, személy szerint az a meggyőződésem, hogy teljesen üres és meddő vitát folytatunk, mert olyasmiről vitatkozunk, hogy mi lesz, ha többségbe kerül és kormányoz az antimonopolista erő, mondjuk a Francia Népi Unió, s azt követően megváltozik a választási arány. Ha a jobboldali erők kapnak többséget, a Népi Unió lemond-e a hatalomról? Ez a nagy vita-kérdés. Szerintem azért nem nagyon érdemes ezen vitatkozni, mert még ezt megelőzően lesz egy nagy próbatétel. Mi történik akkor, ha mondjuk a legközelebbi választáson 50,5 százalékot kap a baloldal? A jobboldal lepucolja az ezüsttálcát és azt mondja: tessék parancsolni, itt a hatalom, vegye át a nép, mert 50,5 százalék szavazatot kaptak a haladó pártok? Gondolom, ilyen simán nem fog menni. És ez lesz majd az igazi próbája annak, hogyan lehet előrejutni szavazatokkal, békés úton, lehetséges-e pluralizmus vagy nem. A megfelelő téziseket az élet fogja korrigálni és alakítani úgy, ahogy a fejlődés törvényei szerint történni szokott.

Természetes, hogy politikájuk kidolgozásakor nyugati testvérpártjaink is figyelembe veszik nemzeti hagyományaikat, a konkrét társadalmi viszonyokat, és keresik saját útjukat a szocializmushoz.

Számunkra a lényeg az, hogy győzzön a szocializmus. Ez a mi legfőbb kívánságunk. A másik kívánságunk az, hogy ne kérdőjelezzék meg a mi történelmi utunkat. S ehhez mindjárt hozzáteszem: mi Október útját jártuk meg. Nálunk proletárdiktatúra jött létre, egypártrendszer alakult ki, s mi utólag már nem fogunk kitalálni burzsoá pártokat, hogy pluralizmus legyen.

A szocializmusnak van perspektívája az emberi jogok, a beleszólási jog tekintetében is. Ezt úgy hívjuk, hogy szocialista demokrácia, amit fejleszteni kell, és fejleszteni is fogunk.

A humanizmusról meg az emberi jogokról folyó vitához is fűzhetnék itt megjegyzést, most ez úgyis divat. Nyugaton létrehoztak mindenféle társaságokat, s az egyik levelét a minap nyilvánosságra is hoztuk. „Beleteláltak" a gyermekgyilkos ügyébe. Valamit olvastak a halálos ítéletről és protestáltak. Ez a társaság az Amnesty International, londoni székhellyel. Ezeket a társaságokat úgy önmagukban talán nem kell elátkozni, mert egyébként sok jóhiszemű entellektüel van tagjaik között,

akik a politikában azt sem tudják, hogy merre van a jobb-, merre a baloldal. Mi kommunisták azonban nem szeretünk úgy gondolkodni, hogy a fogoly az fogoly; az elnyomott az elnyomott. Szerintünk vannak különbségek. Mi a humanizmus hívei vagyunk, a magyar alkotmány elismeri és biztosítja az emberi jogokat. Az élet alapvető kérdéseiben mi biztosítjuk az igazi emberi jogokat. Ez így is van rendjén. Az elnyomást illetően a kommunista pártok, a forradalmi munkásosztály soha sem a harc élezésének, mindig a szocializmusnak és a szocialista fejlődésnek volt a híve. Mi sem vagyunk hívei a harc élezésének. Sőt, hozzáteszem, hogy az adminisztratív rendszabályoknak sem vagyunk hívei, hacsak a helyzet vagy az élet nem kényszerít rá. Bizony, 20 esztendővel ezelőtt nem szégyelltük elővenni a proletárdiktatúra „keményebb oldalát", mert a nép élete, a nemzet szocialista jövője minden másnál előbbre való. A viszonyok normalizálódtak, és mi nem vagyunk mániákusak, hogy öncélúan adminisztratív rendszabályokat alkalmazzunk. A politikai foglyok között azonban – ha a kérdést átvisszük a politika síkjára – van különbség. Különbség van abban, hogy az illető, aki be van csukva, a háború vagy a béke híve? A háború vagy a béke ellensége? Fasiszta vagy antifasiszta? Mert ez nem mindegy. Hiába, ha politikai területre tévedünk, politikai kategóriákkal kell dolgoznunk. S ha már politikai rendszerről van szó, politikailag az sem mindegy, hogy az illető az imperialista, a kapitalista rendszer, vagy a szocialista rendszer ellensége. Mi kommunisták teszünk ilyen különbséget. A törvényeket megtartjuk, azokban a humanizmus érvényesül, de a rendszerünket megvédjük. És ha már szimpátiáról van szó, mindig fogunk tüntetni, ha bárhol a világon haladó embereket üldöznek, olyanokat, akik a békéért, a nemzeti szabadságért, a társadalmi felszabadulásért harcolnak. És soha nem fogunk síkraszállni olyan emberekért, akik háborút akarnak zúdítani az emberiségre, vagy fasiszta rendszereket akarnak győzelemre vinni, vagy szocialista rendszereket akarnak aláásni és megdönteni.

Nemrégiben kiszabadult a Szovjetunióban egy Bukovszkij nevű – azelőtt ismeretlen ember. S kiszabadult Corvalán elvtárs. A különbség közöttük nyilvánvaló. Pártunk, népünk sok éven át állhatatosan harcolt és folytatja harcát a chilei fasiszta rendszer brutalitása, embertelensége ellen. Évek óta harcoltunk, s most boldogok vagyunk, hogy

Corvalán elvtárs kommunista eszménk, a humanizmus nagy harcosa, a béke nagy híve kiszabadult a chilei fasiszta junta karmai közül.

Tehát a nemzetközi helyzet kérdéseiben is bizakodóak vagyunk. Biztosak vagyunk abban, hogy az állandóan ható tényezők kerekednek felül. Az akciók, amelyeket itt-ott próbálnak inspirálni, átmenetiek, ezeket társadalmunk, a haladó emberek Európában is, másutt is le fogják küzdeni. A történelem megy előre, a haladás erői előretörnek, a dolgok menetét valójában a reális erőviszonyok határozzák meg. Népeinknek, amelyek szocialista rendszerben élnek, szocialista országokban dolgoznak, azon kell fáradozniuk, hogy a szocializmus erői még hatalmasabbak legyenek, s a világ alakulásába még meghatározóbb módon szólhassanak bele; béke, társadalmi haladás és nemzeti szabadság legyen az emberiség perspektívája, ne pedig valami más.

Bizakodóak lehetünk saját példánkból kiindulva is. Emlékszem, 1956. november 2-án az egyik kapitalista lap délutáni kiadásában öklömnyi betűkkel azt írta, hogy lehetséges, holnap reggelre megszűnik a Magyar Népköztársaság. Ők ezt várták; másnap reggelre. Nézzék meg a valóságot: a Magyar Népköztársaság nem szűnt meg, él, sokkal erősebb, mint annak előtte volt. Fejlődik és halad előre a maga választotta történelmi úton, a szocializmus útján.

Folytatjuk külpolitikai irányvonalunkat és bevált szövetségi politikánkat is. Soha, egyetlen pillanatig, a legnehezebb napokban sem csináltunk titkot abból, hogy a Szovjetuniót testvérünknek és szövetségesünknek, a szocialista országokat szövetségeseinknek tekintjük, a haladás és a béke erőivel akarunk összefogni. Ezenkívül dolgozni, együttműködni akarunk az enyhülés és a kölcsönösen hasznos kapcsolatok fejlesztése érdekében a polgári politika reális és józan képviselőivel is. Gazdasági és más területen együttműködünk Finnországgal, amellyel kapcsolataink jók, a velünk közvetlenül szomszédos Ausztriával, azután a Német Szövetségi Köztársasággal, Olaszországgal és más országokkal. Viszonyunk normalizálását és rendezését kívánjuk az Amerikai Egyesült Államokkal is, mert ez elvi politikánkból következik. Mint tudják, Spanyolországban a társadalom haladó erői nagy harcot vívnak a francóista fasiszta örökség felszámolásáért, s kormányuk is tett már egy-két előremutató lépést. Illetékes szerveink úgy döntöttek –

ma este fogják a megállapodást publikálni –, hogy fölvesszük Spanyolországgal a diplomáciai kapcsolatot, mivel békés egymás mellett élést, normális kapcsolatokat akarunk Európa valamennyi országa között, s mivel Helsinkiben ezt a törekvést üdvözöltük, erősítettük meg mi magunk is.

A Magyar Népköztársaság békét akar. Ahhoz, hogy népünk a szocializmust építse és építhesse, a nemzetközi élet alapvető és legfontosabb követelménye: béke legyen Európában, s ha lehet, természetesen az egész világon. Ezért dolgozunk, ezért fogunk küzdeni. Fejlődésünk kérdéseire és nagy történelmi tapasztalatainkra gondolva, úgy hiszem, népünk már túljutott, átvergődött a legnehezebbeken, s belső előrehaladásunk perspektívái biztosítottak. A magyar nép nagy történelmi tapasztalatokra tett szert, sok mindent tanult a múlt eseményeiből, szocialista öntudata fejlettebb, mint korábban volt. Ennek eleven és kézzel fogható példája a ma 20 éves munkásőrség. De példa erre a szocialista brigádmozgalom, és sok más hasonló intézményét tudnám megnevezni társadalmunknak, sok olyan társadalmi cselekvést említhetnék, amelyek bizonyítják, hogy az emberek száz és százezrei – összességében milliók – kötelességükön túlmenően vállalnak áldozatot és dolgoznak azért, mert a szocialista eszme hívei, szocialista öntudat él és dolgozik bennük, s a szocialista hazafiság és internacionalizmus vezeti őket cselekvésükben.

E példák sorából hadd említsem meg a Csepel Vasmű szocialista brigádjainak valóban nagy és üdvözlendő kezdeményezését: brigádértekezletükön elhatározták, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára szocialista munkaversenyt hirdetnek. Természetesen, amikor elhatározták, először a Csepel Vasmű dolgozóihoz fordultak, hogy értsenek ezzel egyet, fogadják el. A Szakszervezetek Országos Tanácsa néhány nap múlva üdvözölte a kezdeményezést és más magyar üzemek figyelmébe ajánlotta. Állásfoglalásukra és kezdeményezésükre külföldön is felfigyeltek. Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs levélben üdvözölte ezt a kezdeményezést, amely nagy és mély visszhangot keltett a szovjet közvéleményben, sőt híreink szerint – ahogy a Pravda is írja – más szocialista országok dolgozói körében is. Ez a felhívás a csepelieknek jutott eszébe, nem a Központi Bizottság határozta el és ajánlotta a

csepelieknek; ezt ők határozták el és közölték velünk. Ez a legegészségesebb! Büszkék lehetünk erre a kezdeményezésre és nemzetközi visszhangjára is, szívvel, lélekkel támogatjuk. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60 évvel ezelőtti győzelmének napja, november 7-e nálunk is állami ünnep. Szovjet barátainkat ilyen és más formában is biztosítjuk arról, hogy az évfordulót velük együtt, mint saját ünnepünket is köszöntjük. Velük együtt kívánjuk, hogy e nagyszerű győzelem 60. évfordulójának esztendeje olyan év legyen, amely új, gazdag és nagy sikereket hoz a szovjet népnek és minden szocializmust építő népnek is.

Még egyszer szívből minden jót kívánok a 20 esztendős munkásőrség parancsnokainak, egész személyi állományának. Ebből az alkalomból is köszöntöm Központi Bizottságunk nevében harcedzett nagyszerű munkásosztályunkat, szocializmust építő népünket, amely sok nagy vívmánya között létrehozta, fenntartja és működteti kiváló munkásőrségünket is.

BESZÉD BERLINBEN A NÉMET–MAGYAR BARÁTSÁGI NAGYGYŰLÉSEN

1977. MÁRCIUS

Pártunk, kormányunk, a magyar nép igen nagyra értékeli azt a testvéri barátságot, amely összeköt bennünket a Német Szocialista Egységpárttal, a Német Demokratikus Köztársasággal s annak dolgozó népével. Ennek megfelelően a magyar párt- és kormányküldöttség azzal a feladattal érkezett az önök országába, hogy tovább erősítse népeink barátságát, pártjaink testvéri kapcsolatát, fejlessze országaink gyümölcsöző együttműködését. Látogatásunk eseményei, megbeszéléseink egyértelműen bizonyítják, hogy ezek a törekvések vezérlik a Német Szocialista Egységpárt, a szocialista német állam vezetőit is. Megelégedéssel szólhatunk arról, hogy együttműködésünk időszerű kérdéseiről baráti, internacionalista szellemben és eredményesen tárgyaltunk. Erich Honecker elvtárssal, pártjuk és kormányuk felelős vezetőivel újabb lehetőségeket tártunk fel széles körű kapcsolataink további sokoldalú fejlesztésére.

Megbízatásunknak eleget téve ma aláírtuk a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság új barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződését. A nagy jelentőségű dokumentumban megfogalmazott elvek és kötelezettségek valóra váltásával és teljesítésével folytatjuk azt a közös munkát, amelyet az elmúlt évtizedben az 1967-ben kötött szerződés alapján végeztünk. Meggyőződésünk, hogy az új szerződés jól fogja szolgálni a két testvéri szocialista ország nemzeti érdekeit, a szocialista országok egységét és közös ügyét, elősegíti a haladó, békeszerető erők céljainak elérését.

Látogatásunk jó alkalmat nyújt arra, hogy lemérjük azt a hatalmas fejlődést, amelyet az elmúlt években a Német Demokratikus Köztársaság népe marxista–leninista pártja vezetésével, a német forradalmi munkásmozgalom legjobb hagyományait folytatva elért. Meggyőződhettünk

róla, hogy eredményesen folyik a Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusán született határozatok végrehajtása, a fejlett szocialista társadalom építése.

Örömmel és büszkeséggel tölt el bennünket, hogy szövetségesünk, a testvéri Német Demokratikus Köztársaság a világ legfejlettebb országainak sorába tartozik. Dinamikusan és kiegyensúlyozottan fejlődik a népgazdaság valamennyi ága, gyors ütemű a tudományos-technikai fejlődés. Tartósan emelkedik a nép életszínvonala, mind jobb az anyagi és kulturális ellátottsága. A nagyszabású szociálpolitikai program megvalósulása, a közoktatás, az egészségügy és a kulturális élet fejlesztése, a dolgozók alkotókészségének és közéleti tevékenységének kibontakoztatása, a szocialista demokrácia kiszélesítése egyaránt azt tükrözi, hogy a szocialista német állam politikájának középpontjában a dolgozó ember áll.

A gazdasági és társadalmi fejlődés terén elért kimagasló eredmények, a következetesen internacionalista, békeszerető, szocialista külpolitika tovább erősítette az első német munkás-paraszt állam nemzetközi tekintélyét. A Német Demokratikus Köztársaság ma nemzetközileg elismert, szuverén szocialista állam, elfoglalta jogos helyét az Egyesült Nemzetek Szervezetében és más nemzetközi szervezetekben.

Történelmi jelentőségűnek tartjuk, hogy Európa szívében a német nép olyan államot teremtett, amely jelentős mértékben gyarapítja a szocializmus, a társadalmi haladás és a béke nemzetközi erőit. A Német Demokratikus Köztársaság a szocialista közösség szilárd tagja, megbízható szövetséges. Konstruktív, kezdeményező szerepet játszik a különböző társadalmi rendszerű országok közötti kapcsolatok normalizálásában, a békés egymás mellett élés elveinek érvényre juttatásában, az európai biztonság megszilárdításában. A nemzetközi szolidaritás szellemében támogatja az imperializmus ellen küzdő erőket, a teljes politikai és gazdasági függetlenségük kivívásáért fellépő népek igazságos harcát.

A Német Demokratikus Köztársaság bel- és külpolitikája egyaránt élvezi az ország lakosságának támogatását és nemzetközileg minden haladó erő szolidaritását. Megragadjuk az alkalmat, hogy a magyar nép nevében szívből gratuláljunk az elért eredmények megteremtőinek, a Német Demokratikus Köztársaság munkásosztályának, dolgozó parasztságának, szocialista értelmiségének, az ország egész népének. Külön kö-

szöntjük a győzelmek szervezőjét, a munkásosztály pártját, a néppel egybeforrt Német Szocialista Egységpártot, annak központi bizottságát, élén igaz barátunkkal, a nemzetközi kommunista mozgalom kiváló harcosával, Erich Honecker elvtárssal. Újabb nagy sikereket, békét, virágzást kívánunk a testvéri Német Demokratikus Köztársaságnak.

Örömmel adhatunk számot arról, hogy a Magyar Népköztársaság is következetesen halad a szocialista építés útján. A Magyar Szocialista Munkáspárt tagsága, egész népünk szoros egységben dolgozik a párt XI. kongresszusán elfogadott határozatok megvalósításán, a fejlett szocialista társadalom építésén.

Belpolitikai helyzetünk kiegyensúlyozott. A párt és a munkásosztály vezető szerepe érvényesül. A dolgozó nép hatalma szilárd. A szocializmus pozíciói megingathatatlanok. Hazánkban a marxizmus–leninizmus elvei, a szocializmus építésének általános törvényszerűségei nemzeti viszonyainknak, adottságainknak megfelelően érvényesülnek. Pártunk politikáját egész népünk szocialista nemzeti egységbe tömörülve támogatja. Ez az összefogás a szocializmus, a nemzeti felemelkedés megvalósítására, a béke megőrzésére irányuló együttes törekvésen nyugszik.

Jelenleg az ötödik ötéves terv feladatainak megoldásán dolgozunk. Népgazdaságunk szilárd, fejlődik. Erre az ötéves időszakra nemzeti jövedelmünk 30 százalékos, ipari termelésünk 30–35 százalékos, mezőgazdasági termelésünk 16–18 százalékos növekedését terveztük. Munkánk nem könnyű, nehéz feladatokat kell megoldanunk. Országunk sajátos energia- és nyersanyaghelyzete miatt mi is tartósan érezzük a számunkra kedvezőtlen világgazdasági árváltozások hatását. Emellett a múlt évben a mostoha időjárási viszonyok is gondot okoztak. Az ötéves terv teljesítésének eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy népgazdaságunk mindezekkel együtt is helyes irányba halad, gazdaságpolitikai céljainkat el fogjuk érni.

Népünk életkörülményei – melyek a szocializmus természetéből adódóan rendszeresen javulnak – megfelelnek gazdasági fejlettségünknek, tükrözik azokat a lehetőségeket, amelyeket kizárólag a szocialista társadalmi rendszer képes a dolgozók számára biztosítani. Hazánkban teljes a foglalkoztatottság, állampolgári joggá tettük a társadalombiztosítást, az ingyenes orvosi ellátást, a szocialista állam mind nagyobb részt vállal

magára a gyermeknevelés terheiből. Bár a lakáshelyzet még ma sem megoldott, az új lakások építésének üteme a legmagasabbak közé tartozik Európában; az elmúlt 15 év alatt egymillió lakást építettünk.

Népgazdasági terveink megvalósításának megvannak a szükséges feltételei. Fokozottabban hasznosítjuk belső erőforrásainkat. Feladataink megoldásához szilárd támaszt jelentenek a szocialista országok gazdasági együttműködésében rejlő hatalmas lehetőségek, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának keretében megvalósuló szocialista gazdasági integráció még erőteljesebb kibontakoztatása, komplex programjának megvalósítása.

Társadalmunk szocialista fejlődésével összhangban növekszik hazánkban a marxizmus–leninizmus befolyása, meghatározó szerepe. Erősödik a szocialista társadalmi tudat, közgondolkodás, erkölcs és életmód. Fejlődik a tudomány, a közoktatás és a szakképzés, a szocialista kultúra. Célunk, hogy a szocialista brigádok jelszavában megfogalmazott „szocialista módon dolgozni, tanulni és élni" követelmény általános társadalmi normává váljon.

A magyar nép történelmi útja ugyancsak göröngyös volt, és mérhetetlen nehézségeket kellett leküzdeni, míg eljutottunk a máig. Most már több mint két évtizede töretlen a fejlődésünk. Pártunk politikájának, népünk alkotó munkájának minden eredménye bizonyítja, hogy a Magyar Népköztársaság, a szocializmust építő magyar nép visszavonhatatlanul a szocializmus útjára lépett és a szocialista országok nagy közösségéhez tartozik. Biztosíthatjuk önöket és minden barátunkat, hogy ez a jövőben is így lesz.

A Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság évről évre erősödő barátsága és együttműködése történelmi vívmányunk; kapcsolatainkat minden fontos elvi-politikai kérdésben a teljes egyetértés és összhang jellemzi. Úgy értékeljük – és mostani tárgyalásainkon ebben is egyetértettünk –, hogy kapcsolataink töretlenül, dinamikusan és eredményesen fejlődnek, együttműködésünk az élet minden területén egyre erősödik.

Sokrétű kapcsolatainkban meghatározó szerepet játszik a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Német Szocialista Egységpárt elvtársi együttmű-

ködése, a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus elvein alapuló szoros szövetsége. Államközi kapcsolataink kiterjednek a szocialista építőmunka valamennyi területére és a közös fellépésre a világpolitikai küzdőtéren. Kiemelkedő állomásai voltak párt- és kormányküldöttségeink kölcsönös látogatásai, melyek együttműködésünket még bensőségesebbé tették. Nagy jelentőségűnek tartjuk a tömegszervezetek együttműködését és azokat a kapcsolatokat, amelyek megyéket, városokat, üzemeket, vállalatokat, oktatási intézményeket kötnek össze a testvéri barátság szálaival.

Gazdasági kapcsolataink intenzíven és minden területen gyorsan fejlődnek, árucsere-forgalmunk dinamikusan bővül. A Német Demokratikus Köztársaság a Szovjetunió után hazánk második legnagyobb kereskedelmi partnere. Kölcsönös áruszállításaink értéke meghaladja az évi egymilliárd rubelt. Örvendetesen szélesednek műszaki-tudományos kapcsolataink, az együttműködés új területekkel bővült, és magasabb szintre emelkedett.

Kulturális együttműködésünk – amely valamennyi területen közösen kidolgozott és elfogadott munkaprogram szerint fejlődik – elősegíti népeink kölcsönös szellemi gazdagodását, egymás kulturális értékeinek jobb megismerését. Ideológiai együttműködésünk hozzájárul a szocialista építés elméleti kérdéseinek tisztázásához és segíti közös harcunkat a nemzetközi ideológiai küzdőtéren.

Országaink széles körű együttműködésének fejlődésével összhangban, annak részeként erősödnek a népeink közötti közvetlen kapcsolatok is. Évente több százezer magyar turista ismerkedik a Német Demokratikus Köztársasággal, az önök országából pedig csak a múlt évben közel egymillióan jártak hazánkban.

A most aláírt szerződés internacionalista összefogásunk fejlődésének, barátságunk, szövetségünk erősödésének újabb nagy jelentőségű dokumentuma. Együttműködésünk új távlatait tárja fel, elősegíti országaink és népeink további közeledését, a szocialista közösség egységének erősödését. A Német Demokratikus Köztársaság testvéri népe bizton számíthat arra, hogy a magyar kommunisták, a magyar dolgozók a jövőben is mindent megtesznek kapcsolataink elmélyítésére és bővítésére, híven

teljesítik a szerződésben vállalt internacionalista kötelezettségeiket. Mi a jövőben is egy úton járunk, egy ügyért, szoros egységben fogunk dolgozni, harcolni népeink javára.

Tárgyalásaink megerősítették, hogy pártjaink álláspontja azonos a nemzetközi helyzet valamennyi alapvető kérdésében. Egybehangzóan úgy ítéljük meg, hogy a világ előre halad. Folytatódik az erőviszonyok változása a három fő forradalmi erő, a szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalom javára. Ennek eredményeként a nemzetközi politikai viszonyokban tért hódít a feszültség enyhülésének irányzata, az imperializmus történelmileg védekezésre kényszerül.

Az erőviszonyok kedvező változásában döntő része van a szocialista országokban folyó építőmunka sikereinek, amelyekről a testvérpártok legutóbbi kongresszusai adtak átfogó képet. A szocialista országok erejének kiapadhatatlan forrása a kapitalista kizsákmányolás alól felszabadult emberek alkotó energiája és összefogása, a testvéri népek internacionalista egysége, sokoldalú együttműködése. Különösen jelentős, hogy a szocializmus és a béke ügyéért legnagyobb terheket és áldozatokat vállaló Szovjetunió – miként ezt a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusa is hangsúlyozta – történelmének legsikeresebb ötéves tervét teljesítette; és sikeresen valósítja meg a kommunista társadalom felépítésének minden haladó embert lelkesítő példamutató programját.

A szocializmus, a haladás és a béke erőinek térhódítását napjainkban korszakos változások tanúsítják. Történelmi jelentőségű győzelmet aratott a hős vietnami nép. Megvédte az agresszióval szemben nemzeti függetlenségét, az ország északi felében elért vívmányait, felszabadította a déli országrészt és most már az ötvenmilliós Vietnami Szocialista Köztársaságban építi a szocializmust. A szocialista építés útjára lépett Laosz népe. A szocialista országok, s más haladó erők támogatásával sikerrel védelmezi nehéz harcban kivívott függetlenségét az angolai nép. Európában a görögországi, a portugáliai és a spanyolországi fasiszta erők vereségei a haladó erők harcának fellendülését jelzik.

Sokéves, kitartó munka után 1975 nyarán létrejött és történelmi jelentőségű záróokmány aláírásával ért véget Helsinkiben az európai biztonsági és együttműködési értekezlet. A konferencián részt vevő államok

elismerték az európai kontinensen kialakult politikai realitásokat. Meghatározták az egymás közötti kapcsolatok kölcsönösen előnyös fejlesztésének alapelveit. Kötelezettséget vállaltak, hogy ezen elvek alapján fejlesztik a gazdasági, tudományos, műszaki és kulturális együttműködést, javítják az információcserét és bővítik az emberek közötti kapcsolatokat.

Helsinkiig hosszú út, nehéz harc vezetett, számos akadályt kellett leküzdeni. Az enyhülésért vívott harcunkat a jövőben is folytatnunk kell. Azok a reakciós erők, szélsőséges körök, Európában és Európán kívül, amelyek kezdettől fogva az enyhülés és a békés egymás mellett élés ellen léptek fel, az utóbbi időben aktivizálódtak, s a helsinki záróokmány betűjével és szellemével ellentétes módon, sokszor hidegháborús hangvétellel akadályozzák a normális államközi kapcsolatok fejlődését, s beavatkoznak más országok belügyeibe.

A szabadság, a demokrácia, az emberi jogok védelmezőinek tüntetik fel magukat, s felhasználva a szocialista országokban fellelhető maroknyi csoportocskákat, a szocializmus úgynevezett disszidenseit is, úgy tesznek, mintha a szocialista országok népeinek sorsát viselnék szívükön. Ezeknek a köröknek a próbálkozásai valójában arra irányulnak, hogy a szocialista országokban megvalósult társadalmi rendszer befeketítésével megakadályozzák a szocialista eszmék további térhódítását, eltereljék a figyelmet a kapitalizmus belső bajairól, mély gazdasági és társadalmi válságáról, háborús pszichózis szításával kedvezzenek a hadiipari monopóliumoknak, és állítólagos kommunista katonai fenyegetésre hivatkozva, visszafordítsák az enyhülés folyamatát.

Ezek az erők a négyoldalú megállapodást megsértve mesterségesen élezik az úgynevezett nyugat-berlini problémát, bátorítják a Német Demokratikus Köztársaság elleni provokációkat.

Ismerjük és támogatjuk a Német Demokratikus Köztársaság törekvéseit, hogy a két német állam közötti kapcsolatok az egyenjogúságon, a szuverenitás kölcsönös tiszteletben tartásán alapuljanak. Mi is kívánjuk – miként Honecker elvtárs a közelmúltban adott sajtónyilatkozatában is részletesen kifejtette –, hogy a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság kapcsolataiban mindig az értelem és a jóakarat játssza a főszerepet.

A szocialista államok s köztük országaink a helsinki ajánlások maradéktalan megvalósítására törekszenek. Ennek megfelelően pozitív programmal készülnek a belgrádi értekezletre is. Úgy véljük, hogy ez a tanácskozás akkor felel meg a részt vevő országok érdekeinek, ha konstruktív módon tekinti át a helsinki záróokmány aláírása óta eltelt időszak tapasztalatait és előmozdítja az európai enyhülés további elmélyítését. Ebben a törekvésben változatlanul számítunk a tőkésországok reálisan gondolkodó politikai tényezőire, mindenkire, aki felelősséget érez a Helsinkiben megkezdett út folytatásáért, a kontinens és a világ népeinek békés, boldog jövőjéért.

Az európai béke és biztonság ügye szorosan összefügg a világ más térségeinek problémáival. Hazánk a szocialista országokkal együtt síkraszáll a válságok politikai rendezéséért.

Az egész világ biztonsága szempontjából alapvető fontosságúnak tartjuk a közel-keleti kérdés igazságos, átfogó és tartós politikai rendezését. Meggyőződésünk, hogy ez csak valamennyi érdekelt fél teljes jogú részvételével érhető el. Az izraeli csapatokat ki kell vonni valamennyi megszállt arab területről; biztosítani kell a palesztinai arab nép törvényes nemzeti jogát, beleértve a független állami léthez való jogot is; garantálni kell a térség valamennyi államának függetlenségét és biztonságát.

Támogatjuk Afrika, Ázsia és Latin-Amerika népeinek antiimperialista harcát. Szolidárisak vagyunk a chilei hazafiakkal, Namíbia és Zimbabwe népeinek harcával. Elítéljük a dél-afrikai fajüldöző rendszer jogtalan uralmát és a haladó Mozambik ellen folytatott provokációit, a fasiszta terrorista módszerek alkalmazását egyes latin-amerikai országokban.

A szocialista országok külpolitikai lépései napjainkban a politikai enyhülés visszafordíthatatlanná tételére, a katonai enyhülés előmozdítására és a világ békéjét fenyegető, az emberiség anyagi és szellemi erőforrásait pazarló fegyverkezési hajsza megfékezésére irányulnak. Ezt az átgondolt törekvést szolgálják a Varsói Szerződés politikai tanácskozó testületének legutóbbi ülésén született nagy jelentőségű kezdeményezések, valamint a Szovjetunió javaslatai a nukleáris fegyverkísérletek teljes eltiltására, az új típusú tömegpusztító fegyverek és fegyverrendszerek előállításának megakadályozására, a leszerelési világértekezlet összehívására.

Hazánk, csakúgy, mint a Német Demokratikus Köztársaság, a Varsói Szerződés többi tagállamával együtt következetesen azon munkálkodik, hogy ezek a kezdeményezések célt érjenek.

A világ békéjének megszilárdítása, az enyhülési folyamat jövője szempontjából döntő jelentőségű, miként alakul a szocialista és a kapitalista világ legerősebb államának, a Szovjetuniónak és az Egyesült Államoknak a viszonya. A Szovjetunió vezetői több ízben megerősítették, hogy elvi politikájukból kiindulva, az emberiség sorsa iránti felelősségtől áthatva változatlanul az egyenjogúságon alapuló és kölcsönösen előnyös kapcsolatok fejlesztésére törekszenek. Minden jó szándékú ember egyetértésére, a mi közvéleményünkben is helyeslésre találtak azok a konstruktív javaslatok, amelyeket Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs három nappal ezelőtt a szovjet szakszervezetek XVI. kongresszusán elhangzott beszédében terjesztett a világ nyilvánossága elé. Úgy véljük, hogy azok az amerikai politikusok gondolkodnak reálisan és vonnak le helyes, az amerikai nép érdekeinek is megfelelő következtetést, akik azt szorgalmazzák, hogy az Egyesült Államok új vezetése maga is segítse elő a két nagyhatalom közötti viszony további javítását.

Mély meggyőződésünk, hogy az enyhülési politika nemcsak a szocialista országok népei számára előnyös, hanem megfelel a világ valamennyi népe érdekeinek és akaratának. A józan ész azt diktálja az országok kormányzásáért felelős tényezőknek, hogy tegyenek meg mindent a feszültségek csökkentéséért, a fegyverkezési verseny megállításáért, egy új világháború megakadályozásáért.

Ma már minden gondolkodó ember számára világos, hogy nincs más út, mint a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése, a vitás nemzetközi kérdések tárgyalásos, az érdekeltek számára elfogadható rendezése. Ez nyitja meg a gyümölcsöző, kölcsönösen előnyös gazdasági és kulturális kapcsolatok útját. Az idő sürget, hogy a rendelkezésre álló anyagiakat ne fegyverekre, hanem az emberiség olyan közös gondjainak megoldására lehessen fordítani, mint például az energia- és nyersanyagellátás, a környezetvédelem, a világ kiterjedt térségeit sújtó éhínség leküzdése, s nem kevésbé a társadalmi haladás, a nemzeti felemelkedés céljai. A szocialista országok külpolitikájában ezért küzd, s az

egész emberiség létérdekeit tartja szem előtt, amikor az enyhülés visszafordíthatatlanná tételéért, az égető nemzetközi kérdések megoldásáért száll síkra.

Az öt világrészt átfogó nemzetközi kommunista mozgalmat a fellendülés jellemzi. A szocialista országokban tovább erősödött a kommunista és munkáspártok vezető szerepe, irányításukkal lendületesen folyik a szocializmus és a kommunizmus építése. A fejlett tőkésországokban testvérpártjaink mind nagyobb tömegeket tudhatnak maguk mögött, és mind nagyobb hatást gyakorolnak országuk politikai és társadalmi viszonyaira. Növekedett a kommunista pártok befolyása Afrika, Ázsia és Latin-Amerika országaiban.

Mozgalmunk fejlődésének meghatározó vonása, hogy az élő marxista–leninista elmélettől vezérelve keresi és megadja korunk nagy kérdéseire a választ. Erősödik a törekvés az egységre, amint ezt jól mutatta az elmúlt évben az európai kommunista és munkáspártok berlini találkozója. A találkozón a kontinens 29 kommunista és munkáspártjának képviselői földrészünk jelenének és jövőjének leglényegesebb kérdéseiben alapos, demokratikus előkészítő munkával kialakított közös álláspontot fogadtak el. A közösen kimunkált dokumentum meggyőzően bizonyítja, hogy az európai kommunisták mélységes felelősséget éreznek földrészünk és a világ minden népének sorsa iránt. A kommunista és munkáspártok valamennyi haladó, békeszerető erővel készek együttesen fellépni annak érdekében, hogy Európa a béke, a biztonság, az együttműködés és a társadalmi haladás földrészévé váljék, s azért, hogy a nemzetközi enyhülés kiterjedjen a világ más térségeire is.

A nemzetközi kommunista mozgalomnak, korunk meghatározó erejének kipróbált és hatékony fegyvere a nemzetközi összefogás. Az osztályellenség, a nemzetközi burzsoázia természetszerűleg éppen ennek megbontására törekszik. Arra számít, hogy sikerül szembeállítania egymással a mozgalom különböző osztagait. Megpróbálja saját osztályérdekeinek megfelelően félremagyarázni a marxizmus–leninizmusnak azt a nyilvánvaló tételét, hogy a szocializmushoz különböző utak vezethetnek. A marxista–leninista pártoknak minden esetben az a kötelességük, hogy összhangot teremtsenek az osztályharc történelmi tapasztalatainak elméleti összegezései, a szocialista építés általános törvényszerűségei és az

egyes országok konkrét adottságai, a nemzeti sajátosságok között. A Magyar Szocialista Munkáspárt politikájának is alapvető elve és feladata ennek az összhangnak a biztosítása, a marxizmus–leninizmus alkotó alkalmazása.

A Magyar Szocialista Munkáspárt azt vallja, hogy napjainkban, amikor a kommunista és munkáspártok önállóan határozzák meg taktikájukat és stratégiájukat, különösen nagy jelentősége van eszméink tisztasága megvédésének, a marxizmus–leninizmus alkotó alkalmazásának, a testvérpártok proletár internacionalista egységének. Pártunk ezen az elvi alapon támogatja a rendszeres két- és sokoldalú véleménycserét, a közös ellenség ellen vívott harc tapasztalatainak egybevetését, az akciók egyeztetését. Síkraszáll a testvérpártok Berlinben megerősített, a marxizmus–leninizmus elveire épülő kölcsönös internacionalista szolidaritásának erősítéséért.

Az a harc, amelyet a kommunista világmozgalom az emberiség boldog, békés jövőjéért több mint egy évszázada vív, 60 évvel ezelőtt a népek sorsára kiható világtörténelmi jelentőségű győzelmet aratott: 1917. november 7-én győzött Oroszország proletariátusa, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója a mi nagy ünnepünk is. Az évforduló tiszteletére a legnagyobb magyar vasasüzem, a Csepel Vas- és Fémművek szocialista brigádjai munkaversenyt kezdeményeztek. Felhívásuk széles körű visszhangra talált hazánkban. A kezdeményezés Október forradalmi szellemében született és a szocialista építés mai feladatainak megoldását segíti.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójáról történő méltó megemlékezéssel nemcsak a történelemnek adózunk. A Szovjetunió népei méltán lehetnek büszkék a hat évtized hősies harcainak és odaadó munkájának hatalmas eredményeire, és a mi népeink is a világ elé tárhatják a megvalósuló és világrendszerré vált szocializmus nagyszerű vívmányait.

Végezetül: küldöttségünk nevében köszönöm azt a lehetőséget, hogy e nagyszerű barátsági gyűlés keretében találkozhattunk a Német Demokratikus Köztársaság fővárosának dolgozóival. Köszönjük a nagygyűlés valamennyi résztvevőjének a baráti, elvtársi fogadtatást.

Kívánjuk a testvéri Német Demokratikus Köztársaság kommunistáinak, dolgozó népének, hogy további kimagasló eredményeket érjenek el hazájuk felvirágoztatásában, szocialista közösségünk erősítésében, a szocializmus és a béke ügyének szolgálatában. Szolidaritásunk ezekben a napokban elmélyült és tovább erősödött. További munkánkhoz, harcunkhoz nagy erőt ad annak tudata, hogy a Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság népei között szoros a barátság és együtt haladunk előre a szocializmus és a béke zászlaja alatt.

FELSZÓLALÁS A SZOCIALISTA BRIGÁDVEZETŐK V. ORSZÁGOS TANÁCSKOZÁSÁN

1977. ÁPRILIS

A közelmúltban ünnepeltük fennállásának 20. évfordulója alkalmából szocialista rendszerünk erős és fontos intézményét, a munkásőrséget, amely a Központi Bizottság határozata alapján született. Annak idején azzal a felhívással fordultunk a munkásokhoz, a dolgozó parasztokhoz, az alkalmazottakhoz, a szocializmus igaz híveihez, hogy segítsék a munkáshatalom, társadalmi rendünk, a magyar nép szocialista vívmányainak fegyveres védelmét. A felhívás nem maradt pusztába kiáltott szó: jóval többen jelentkeztek, mint amennyit a munkásőrség meghatározott kerete be tudott volna fogadni. Azóta tíz- és tízezrek tettek és tesznek becsülettel eleget – hivatásukon túlmenően is – vállalt kötelezettségüknek.

Kevéssel e jubileum után most szocialista rendszerünk másik nagyszerű intézményének, a szocialista brigádmozgalomnak a képviselőivel találkozhatunk itt. A szocialista brigádmozgalmat nem pártunk, államunk vezető testületei kezdeményezték, hanem maguk a dolgozó tömegek. Természetesen a Központi Bizottság, a szakszervezetek, az ifjúsági szövetség, kormányzatunk – felismerve e kezdeményezés kiemelkedő jelentőségét – felkarolta és támogatta azt. Ma már joggal állíthatjuk, hogy ennek nyomán tömegmozgalommá, sőt népmozgalommá vált.

A munkásőrség, rendeltetése szerint, népünk szocialista vívmányainak őrzésére vállalkozott. A szocialista brigádmozgalom résztvevői – hasonló öntudattal – arra vállalkoztak, hogy a hivatásukból adódó munkájuk példás és kiváló elvégzésén túlmenően önkéntesen társadalmi feladatokat is megoldanak, és művelik önmagukat. S bár a mozgalom még nincs egészen húszesztendős, elmondhatjuk, hogy akik kezdeményezték és akik csatlakoztak hozzá, becsülettel teljesítették azt, amire vállalkoztak: gyarapították a magyar nép szocialista vívmányait.

Mindez tükröződött a mostani V. országos értekezlet előkészítésének menetében is. Ismeretes, hogy a tanácskozást több hónapos munka előzte meg: a szocialista brigádok vezetői és tagjai előbb helyileg a termelőegységeknél, az üzemekben, majd ágazatonként és iparáganként gyűltek össze, s ezt követően került sor az országos értekezletre. Maguk az előkészületek is rendkívül fontos, aktív szerepet játszottak, hiszen tudvalevő, hogy a tanácskozást megelőző időszakban nagyszerű kezdeményezés, új munkaverseny-mozgalom született. A szocialista brigádvezetők országos tanácskozásának előkészületei tehát már az idei első negyedévi eredményekhez is nagyon pozitívan járultak hozzá.

Mély meggyőződésem, hogy ez a tanácskozás is betölti majd szerepét, segíteni fogja szocialista építőmunkánkat, a szocialista brigádmozgalom kibővítését és magasabb színvonalra emelését. E gondolatok jegyében szívélyesen köszöntöm az értekezlet minden résztvevőjét, s megbízatásomnak megfelelően átadom önöknek, az önök személyén keresztül e nagyszerű szocialista mozgalom 1 800 000 tagjának a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának elvtársi üdvözletét, jókívánságait.

Akik eddig felszólaltak, nagyon sokoldalúan, helyes alapállásból és megközelítésben foglalkoztak a brigádmozgalom lényeges feladataival. Új elgondolások és ötletek is felvetődtek. A tapasztalatok összegezése az önök feladata, s ennek bizonyára eleget fognak tenni. Ezért a mozgalom egyes részkérdéseiről nem kívánok beszélni, hanem néhány politikai kérdéssel szeretnék foglalkozni. Ismeretes, hogy a Központi Bizottság ezen a héten ülést tartott, áttekintette az időszerű politikai kérdéseket, ezekben állást foglalt, amit hivatalos közlemény formájában nyilvánosságra is hozott.

Elsőként a Magyar Népköztársaság belpolitikai helyzetéről szólok. Joggal megállapíthatjuk, hogy a Magyar Népköztársaság belpolitikai helyzete kiegyensúlyozott, érvényesül a párt, a munkásosztály vezető szerepe, a munkásosztály politikai hatalma szilárd.

A párt XI. kongresszusának útmutatásai alapján dolgozunk. Mind a közvetlen tennivalókra, mind a távlati programra vonatkozó állásfoglalását, törekvéseit helyesléssel fogadta a magyar társadalom. Elmondhatjuk, hogy a párt kongresszusának alapvető állásfoglalásai egyöntetű megértésre és támogatásra találtak munkásosztályunkban és népünkben, egész

társadalmunkban. S mivel azóta bizonyos idő már eltelt, megállapíthatjuk, hogy egyetértés és egység jut kifejezésre a kongresszus határozatainak gyakorlati megvalósításában is. Ez az eredményekben is megmutatkozik: társadalmunk a kongresszus útmutatásai alapján, a szocialista demokrácia kibontakoztatásával fejlődik, a gazdasági és a kulturális építőmunka megfelelő eredményeket hozott, és ennek megfelelően javultak az életkörülmények is.

A párt kongresszusának politikai irányvonala, állásfoglalása – s ez politikai szempontból nagyon fontos – széles körben kedvező visszhangra talált: kevéssel a kongresszust követően a Hazafias Népfront Országos Tanácsa úgy foglalt állást, hogy a kongresszus alapvető céljait elfogadja, és az országgyűlési választásokon ennek megfelelő programmal lép népünk elé. Így is történt. Az országgyűlési választásokon népünk e célokat, a fejlett szocialista társadalom építésének programját szavazatával is megerősítette, óriási többségében egyetértően fogadta és támogatta.

Azóta más, nagyon fontos társadalmi események is történtek. Lezajlottak az ágazati szakszervezeti kongresszusok, ezt követően a szakszervezetek XXIII. kongresszusa, majd a Kommunista Ifjúsági Szövetség, valamint a szövetkezetek kongresszusai, és megtartották a Magyar Nők Országos Tanácsának konferenciáját is. E kongresszusok és tanácskozások szintén kifejezésre juttatták az egyetértést a párt XI. kongresszusának irányvonalával. Sőt valamennyi tömegszervezet és tömegmozgalom – rendeltetésének megfelelően – már a kongresszusi határozatok gyakorlati végrehajtásával is foglalkozott. Megfelel tehát a valóságnak, ha leszögezzük, hogy a párt XI. kongresszusának útmutatása, a fejlett szocialista társadalom építésének programja alapján tovább erősödött népünk szocialista egysége és összeforrottsága.

A Központi Bizottság e heti ülése megállapította, hogy az idei népgazdasági terv végrehajtása megfelelően indult. Kiegészíthetjük ezt azzal, hogy az év politikai kezdése is jól sikerült. Megfelelő és méltó körülmények között ünnepelte meg egész népünk március 15-ét, az 1848-as forradalom évfordulóját, március 21-ét, az 1919-es dicső Magyar Tanácsköztársaság évfordulóját és legnagyobb nemzeti ünnepünket, a felszabadulás napját, április 4-ét. A forradalmi ifjúsági napok keretében ifjúságunk is méltó módon köszöntötte az ünnepeket. Népünk nemcsak benső-

séges ünnepségekkel, hanem a munkában való helytállással is emlékezetessé tette ezeket a kiemelkedő évfordulókat.

Megállapíthatjuk tehát – s ezt nemcsak barátainknak mondjuk, mert jó, ha tudják az irántunk közömbösek és ellenfeleink is –, hogy a Magyar Népköztársaság belpolitikai helyzete szilárd, hazánkban olyan nép él és dolgozik, amely a fejlett szocialista társadalom építésére összpontosítja erőit.

Az idősebbek emlékeznek rá, hogy alig több, mint két évtizede még igen nehéz helyzetben volt a Magyar Népköztársaság. Ellenségeink – és általában azok, akik nem hívei a szocializmusnak és a kommunizmusnak – a múlt év őszén „megemlékeztek" az 1956-os ellenforradalomról, keresték a „hajdan volt" időket. De csupán azt a következtetést tudták levonni, hogy Magyarországon nincs talaja más politikának, csak a jelenleginek. Ellenségeink állapították ezt meg, nem mi, s azt hiszem, ezúttal kivételesen nekik is igazuk volt.

Ami a gazdasági és a kulturális építés kérdéseit illeti: a szocializmus építése a szó szoros értelmében gazdasági és kulturális építést is jelent. Aki a kultúra további felvirágzását óhajtja, annak elő kell segítenie a gazdasági feladatok megoldását, hiszen a gazdasági építés az alapja minden más tervünk valóra váltásának. Ha sikeresen végezzük a gazdasági építőmunkát, akkor összes politikai, társadalmi és kulturális célunkat elérhetjük. Ha azonban a gazdasági építésben nem mennek rendben a dolgok, akkor minden más elképzelésünk és reményünk csak elképzelés és remény marad.

Az elmúlt esztendőben, az ötödik ötéves terv első évében a gazdasági építés terén különleges nehézségekkel kellett megküzdenünk, nehéz feltételek között dolgoztunk. A nemzetközi gazdasági körülmények az utóbbi esztendőkben számunkra hátrányosan változtak meg. Tavaly természeti csapások is sújtottak bennünket. De ne felejtsük hozzátenni mindehhez: saját munkánk gyöngeségei is hátráltattak minket.

Mindent egybevetve pozitívumként állapíthatjuk meg, hogy az 1976-os népgazdasági terv fő iránya jó volt. Olyan célokat tűztünk ki és értünk el, mint az ország fizetési mérlegének javítása, a belső felhasználás tervszerűbbé tétele. Előbbre léptünk az építésben is: a nemzeti jövedelem 3 százalékkal emelkedett, s nőtt az ipari termelés is. Sajnos, az emlé-

kezetes természeti csapások következtében a mezőgazdaságban terveink nem váltak valóra, ami természetesen visszahatott bizonyos feldolgozó iparágak eredményeire is. A fő irányt tekintve az 1976-os terveket összességében jól teljesítettük, bár néhány fontos mennyiségi mutatót sajnos nem értünk el.

Munkásosztályunk, szövetkezeti parasztságunk, alkotó értelmiségünk, egész népünk becsülettel dolgozott az elmúlt esztendőben. Ez a helytállás eredményezte, hogy 1976 mégis az előrehaladás éve volt. Az 1976-os év azt is bizonyította, hogy a magyar népgazdaság alapjai szilárdak, amelyek nagy teherpróbákat is kibírnak. A múlt év – minden nehézségével együtt is – stabilitást és biztonságot jelentett a társadalom és az emberek életében egyaránt. A múlt évi eredmények alapján, a körülményeket figyelembe véve készült el az 1977. évi terv, amely a tavalyinál nagyobb arányú fejlesztést ír elő, hogy az 1976-os ütemveszteséget behozzuk, s az ötéves terv teljesítését biztosíthassuk.

Ezt a célt szolgálja az az előirányzat, hogy a nemzeti jövedelmet 6–6,5, az ipari termelést 6, a mezőgazdasági termelést mintegy 7–8 százalékkal kell növelni. Az életszínvonal-emelkedésnek is meg kell haladnia a tavalyi ütemet. A reáljövedelem 1976-ban országos átlagban körülbelül csak 1 százalékkal nőtt. Ez azt jelenti, hogy egyes dolgozó rétegek reáljövedelme alatta maradt, másoké valamivel meghaladta az átlagot. Ebbe nem lehet és nem is kell belenyugodnunk: ezért 1977-re a reáljövedelem növekedését mintegy 3,5–4 százalékban irányoztuk elő. Ezt feltétlenül meg is kell valósítanunk! Nem állíthatjuk felelősen, hogy a dolgozók életszínvonalának állandóan emelkednie kell, de azt igen, hogy a szocializmus építésének együtt kell járnia a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelkedésével. Ezt viszont álljuk, s ez tükröződik az életszínvonal javítását célzó idei terveinkben is.

Az életkörülmények alakulásának egyik fontos tényezője a lakáshelyzet. A Központi Bizottság éppen most készített mérleget a 15 éves lakásépítési terv teljesítéséről. Talán jobb, ha most nem idézzük vissza ennek a 15 esztendőnek óriási erőfeszítéseit. Az eredményeket azonban érdemes megnézni. Csupán a negyedik ötéves terv időszakában kétszer annyi lakás épült Magyarországon, mint a felszabadulás óta bármelyik öt évben.

Tizenöt esztendő alatt az ország lakosságának egyharmada költözött új lakásba, került jobb, kulturáltabb körülmények közé.

Bár ma több lakásigénylőt tartunk számon, mint a 15 éves terv kezdetekor, tudnunk kell, hogy már nem ugyanolyan a lakáshelyzet, mint 15 évvel ezelőtt volt. Közben jelentős lakásépítő ipart fejlesztettünk ki, s emeltük a lakáskultúra színvonalát. A komfortos lakások aránya háromszorosára, csaknem 40 százalékra, a két- vagy több szobás lakások aránya 37 százalékról 68 százalékra emelkedett. Már az is bizonyos színvonal elérését jelzi, hogy Magyarországon 100 lakásra 310 lakos jut, tehát hogy egy önálló főbérleti lakásban nagyjából hárman laknak. Ha a helyenkénti aránytalanságokról nem is szabad megfeledkezni, ez az országos átlag azért általánosan elfogadható.

A Központi Bizottság áttekintette az idei népgazdasági terv első negyedévi teljesítését is. Jobbára az indulás tapasztalataival foglalkoztunk, utánanézve, hogy mit hol lehet vagy kell igazítani. Az indulás nem rossz. S ebben természetesen szerepe van annak is, hogy az elmúlt év végén kicsit gyorsabb ütemben készültek a tervek, hamarabb formálódtak ki a vállalati, üzemi elképzelések is. Ez feltétlenül segített például abban, hogy az idén nem tapasztaltunk olyan „januári helybenjárást", bizonytalanságot, amihez eddig – sajnos – hozzá voltunk szokva. Az ipari termelés 5 százalékkal növekedett. Egyes iparágakban még nagyobb – a gépiparban 6,8, az építőiparban 10 százalékos – az emelkedés. Az ipar tehát jól kezdte az évet.

A mezőgazdaságot nem nagyon pártolta az időjárás. Késik a tavasz, a kezdeti nagy meleget télies hideg váltotta fel, s ebből bizony már káraink is származtak. De tartozunk a mezőgazdaság irányítóinak, az állami gazdaságok munkásainak, a termelőszövetkezetek tagjainak azzal, hogy megmondjuk: tudjuk, becsülettel helytálltak, elvégezték munkájukat. Örömmel szólok arról is, hogy a mezőgazdaság jól felkészült az idei évre. Kifejezésre jut ez abban is, hogy a tervezettnél 3 százalékkal több őszi kalászost vetettek el. Azt még nem lehet tudni, hogy milyen lesz például a kajszibaracktermés. De a kenyér előbbrevaló, s ha az őszi kalászosok rendesen megérnek, nagy bajunk már nem lehet.

Növekedett az állattenyésztési kedv, javultak feltételei, tehát kedvező a tendencia: jut a napi fogyasztásra, a népgazdasági szükséglet kielégíté-

sére, sőt exportra is. Ugyanígy kedvezőek a jelek olyan nehéz területen, mint a zöldségtermesztés, mert a szerződéses vállalások már fölötte vannak a tavalyinak. Kívánjuk, sikerüljön teljesíteni is.

Az év indításának megfelelően alakult a dolgozók keresete is. Az első negyedévben az ipari munkások munkabéralapja 5 százalékkal, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek dolgozóinak – a tagok és az alkalmazottak – jövedelme 5 százalékkal emelkedett, a kiskereskedelmi forgalom pedig 6,7 százalékkal nőtt.

Mindezt összegezve elmondhatjuk, hogy az idei népgazdasági terv végrehajtása jól indult. Jelszavunk, hogy a folytatás még jobb legyen! Mert az 1977. évi tervet teljesítenünk kell. Harcolnunk kell az idei jó eredményekért, mert valójában ezen múlik az ötödik ötéves terv sorsa is.

A tavalyi esztendő és az idei első negyedév tapasztalatai alapján a Központi Bizottság megállapította, hogy terveink reálisak, megfelelő irányokat jelöltünk meg, gazdaságpolitikai és társadalompolitikai céljainkat nem kell megváltoztatnunk. A munka frontján azonban mindent meg kell tennünk, hogy e célokat elérjük, tehát a termelést növeljük és az életszínvonalat emelni tudjuk.

A reálbér és a reáljövedelem növelését célzó terveink is magasabbak a tavalyinál. Ennek kapcsán azonban arról is szólni kell, hogy nálunk nem merev a fogyasztási cikkek árszínvonala. Közgazdasági és egyéb meggondolások alapján a mi árrendszerünkben, a fogyasztási cikkek között is vannak rögzített, limitált és szabadáras termékek. Úgy véljük, hogy a mi viszonyaink ezt az árpolitikát kívánják meg. Amikor a reáljövedelem, a reálbér növeléséről beszélünk, figyelembe vesszük a fogyasztási cikkek árának idei tervezett 3,8–4 százalékos emelkedését. Ezzel is számolva kell elérnünk a 3,5–4 százalékos reáljövedelem-növekedést.

A fogyasztóiár-színvonal idei emelkedésének nehezebb felén valójában már túljutottunk. Az árszínvonal kiszámításánál kötelességszerűen számításba vettük a tavalyi húsáremelés idei kihatását is. Voltak központi áremelések január elején is, majd emelkedett a bor ára. Ezeket az emberek tudomásul vették. Szeretném megmondani, hogy erre az évre fontos fogyasztási cikkeknél további központi áremelés nincs a tervben. Reméljük, nem is kerülünk olyan kényszerhelyzetbe, hogy ilyesmivel foglalkoznunk kellene.

A nemzetközi gazdasági viszonyok számunkra kedvezőtlen változása, a természeti csapások és más körülmények gazdasági tevékenységünk nagy teherpróbáját, szigorú vizsgáját is jelentették. A munka termelékenységében a felszabadulás óta elért fejlődés – saját korábbi helyzetünkhöz viszonyítva – számottevő. De nem kielégítő és megfelelő, ha a jelenlegi nemzetközi gazdasági körülmények között akarunk előrehaladni és boldogulni. A párt programnyilatkozatában megfogalmazott távlati céljaink és terveink magas röptűek, bátrak és szépek, ugyanakkor reálisak és megvalósíthatók, ha tennivalóinkat nagyon komolyan vesszük. Biztonsággal indulhatunk ki abból, hogy a magyar népgazdaságnak szilárdak az alapjai, fejlesztésének tervei reálisak. Mindent meg kell azonban tennünk, hogy saját erőinket még teljesebben mozgósítsuk, és a szocialista országok gazdasági együttműködésében rejlő lehetőségeket jobban kihasználjuk.

Távlati terveink azért reálisak, mert az alapvető és döntő tényezőknek már birtokában vagyunk. A hatalom a dolgozó nép kezében van. Rendelkezünk a dolgozó milliók egyetértő támogatásával, szocialista nemzeti egység alakult ki országunkban. A termelési eszközök társadalmi tulajdonban vannak. Ezek az alapvető tényezők teszik terveinket reálissá, szocialista céljainkat elérhetővé.

Figyelembe kell azonban venni országunk egyéb adottságait is, amelyeken nem tudunk változtatni. Ilyen például, hogy kevés a nyersanyagunk és az energiaforrásunk. Van viszont kvalifikált magas szaktudású munkásosztályunk, termelőszövetkezeti parasztságunk, értelmiségünk. Ez a szakmai műveltség, szellemi kapacitás is az ország adottságaihoz tartozik.

Nehéz örökséget kaptunk 32 évvel ezelőtt, amikor országunk felszabadult, és a szabaddá vált nép harcolva és dolgozva építeni kezdte saját hazáját, az új társadalmat. A magyar munkásosztály, dolgozó népünk félfeudális, még kapitalista értelemben is elmaradott országot örökölt az előző uralkodó osztályoktól. Népünk azonban a 32 év alatt óriási történelmi hátrányt hozott be, s talán százéves lemaradást is bepótolt. De azért vagyunk kommunisták, azért a szocialista társadalmi rend hívei, a nép érdekeinek szószólói, gondozói és felelősei, hogy ne érjük be az elért eredménnyel!

Emlékezhetnek rá: a kongresszus határozatai között olvasható egy szerény, rövid mondat arról, hogy jelenleg Magyarország az iparilag, a

gazdaságilag fejlett országok középmezőnyéhez tartozik. Nagy győzelem ez, hiszen az alsó mezőnybe tartoztunk. De az a célunk, hogy hazánk – a szocialista társadalmat építve, annak lehetőségeit kihasználva – közeli, belátható időn belül az iparilag fejlett országok sorába zárkózzék fel. Ezt a célt is el kell érnünk.

Ez megköveteli – miként a Központi Bizottság ülésén is szóba került –, hogy az eddiginél jobban szervezzük munkánkat. Fokozottabban szocialista céljaink, a nép szolgálatába kell állítanunk a tudományos kutatást is. A szocializmus és a tudomány szövetségesek, maga a szocialista rendszer is tudományos elmélet gyakorlati megvalósítása. A szocializmus a tudományos fejlődés útjából eltávolítja a kapitalista társadalom állította gátakat, s lehetővé teszi, hogy a tudomány mindinkább váljék termelőerővé. Úgy vélem, a műszaki színvonal emelése, a termékszerkezet javítása a tudományos kutatómunkánál kezdődik.

Nem vagyunk olyan gazdagok, hogy szükségtelen, rosszul hasznosítható, a nemzetközi piacon el nem adható, drága termékeket gyártsunk. Meg kell javítanunk a termékszerkezetet, s meg kell tanulnunk az üzemés munkaszervezést, hogy a rendelkezésünkre álló termelőberendezéseket hatékonyabban ki tudjuk használni. Ez a feltétele annak is, hogy a munkaerőt és a munkaidőt is jobban hasznosítsuk. A vezetés és a dolgozók közös akarata kell tehát ahhoz, hogy mindennek eredményeként növelni tudjuk a munka termelékenységét. Tanuljunk meg maximálisan kihasználni minden lehetőséget minden munkahelyen. Ha megtanuljuk, akkor messze magunk mögött hagyjuk a kapitalistákat a versenyben, a gazdasági tevékenységben.

Mi a teljesítmény szerinti, szocialista bérezés elvének hívei vagyunk. Minél több területen teljesítménybérezést kell bevezetni. Ahol lehetőség van rá, ott normát kell alkalmazni. A teljesítményt mérni kell, mert ha elmulasztjuk, akkor nem alkalmazhatjuk reálisan a teljesítmény szerinti bérezést sem. És a normákat karban is kell tartani, mindig hozzá kell igazítani a rendelkezésre álló új technikához.

Rövid és hosszú távú népgazdasági terveink megvalosítása nagy követelményeket állít az irányítás és a vezetés elé is. A jelenlegi helyzet, mostani feladataink magasabb színvonalú vezetést követelnek meg az állami, a gazdasági és a műszaki vezetéstől, valamint az üzemek pártszervezeteitől,

a szakszervezetektől, a KISZ-szervezetektől és más társadalmi szerveinktől. Új, magasabb követelmények állnak a Központi Bizottság és a kormányszervek előtt is.

A jobb hozzáértés, a nagyobb szaktudás minden dolgozóval szemben követelmény. Ennek megszerzésében a szocialista brigádok nagymértékben segíthetnek.

A jó tervek, a megfelelő vezetés, a színvonalas üzemszervezés és a szaktudás mellett rendszerünk egyik nagy erőforrása a szocialista öntudat erősítése.

Nagyon fontos szerepet töltenek be a szocialista brigádok a nevelésben, általános műveltségük emelésében. Fontos, hogy az egyes brigádtagok önkéntes erőfeszítéssel is képezzék magukat. Még fontosabb az a szerep, amit a munkába bekerülő fiatalok nevelésében vállalnak és betöltenek.

E mozgalom már nem csupán tömegeket fog át, hanem – ki merem jelenteni – valóságos népmozgalommá vált. Ahogy itt is szó esett róla, a dolgozóknak mintegy fele ma már szocialista brigádtag.

Jelenleg szinte minden állami és szövetkezeti munkaterületen dolgoznak szocialista brigádok: összesen több mint 1 800 000-ren részesei a szocialista brigádmozgalomnak. A szocialista címet egyszer vagy többször elnyert brigádok száma 111 000, a szocialista címért összesen 157 000 munkabrigád verseng. Mindez nagyszerű, nagyon jó, hogy így van. Nőjön ez az arány minél tovább! Nem kell félni attól, hogy túl sokan leszünk.

Növekszik a szocialista brigádok társadalmi, közéleti szerepe is. Az üzemek életének rendkívül fontos eseményei a szocialista brigádvezetők tanácskozásai, amelyek a jövőben a szocialista demokrácia intézményes szervei lesznek. Azt hiszem, egyetlen józan eszű, becsületes üzemvezetőt, gyárigazgatót, főmérnököt sem kell agitálni arra, hogy együtt dolgozzon a szocialista brigáddal, hiszen feladataik megoldásában a legnagyobb segítséget és támaszt a szocialista brigádmozgalom jelenti.

A szocialista brigádmozgalomnak a múltja is, jelene is szép, és óriási jövő áll előtte. Jövő formáját persze senki sem tudja megmondani. De végső célja az, hogy a szocialista brigádok jelszava – „Szocialista módon élni, dolgozni és tanulni" – általános, össznépi jelszóvá és gyakorlattá váljék. Arra kérjük a szocialista brigádmozgalom vezetőit és tagjait, hogy

segítsenek ebben a törekvésünkben, mert szocialista jövendőnk nagyon fontos feltétele, hogy ez valóra váljon.

A szocialista brigádmozgalom és maguk a szocialista brigádok mind nagyobb politikai, erkölcsi és anyagi elismerésben részesülnek. Ennek a jövőben még inkább így kell lennie. Megragadom az alkalmat, hogy gratuláljak a szocialista munka új hőseinek, a kitüntetésben részesült szocialista brigádvezetőknek és -tagoknak, szocialista brigádoknak. Szívből jó egészséget, további sikereket kívánunk mindannyiuknak.

A szocializmusért, a társadalmi haladásért, a békéért vívott harc legfontosabb eredményei közé tartozik a helsinki európai biztonsági értekezlet létrejötte. Itt kell említeni a népek antiimperialista harcainak sikereit, amelyek közül kiemelkedik a vietnami nép szabadságharcának győzelme; e siker eredményeként ma az 50 milliós vietnami nép egyesült országban, egy hazában él, és a szocialista társadalmat építi. Világtörténelmi jelentőségű győzelme ez a vietnami nép sok évtizedes szabadságküzdelmének. A nemzetközi helyzet kedvező irányú változását példázza az is, hogy az angolai nép – a haladó erők nemzetközi szolidaritásától is támogatva – sikerre vitte szabadságharcát; hogy az imperialisták nem tudták elvenni e nép szabadságát, amely több mint négy évszázados portugál gyarmati igát rázott le magáról, és megindult a saját útján.

A nemzetközi kommunista mozgalom sikeres küzdelmei is hozzájárultak a világhelyzet kedvező alakulásához. Portugáliában összeomlott a több évtizedes fasiszta rendszer. Görögországban megbukott a katonai junta. Spanyolországban a fasizmus felszámolásával a Spanyol Kommunista Párt – 38 év után – visszanyerte legalitását és szabadságát. További sikereket kívánunk ezeknek a testvérpártoknak; Portugália, Spanyolország, Görögország demokratikus erőinek és népeinek. Kívánjuk, hogy boldoguljanak és jussanak előbbre a fejlődés útján!

A nemzetközi helyzet általános jellemzőihez hozzá tartozik az is, hogy az imperialisták megsokallották a haladó erők sikereit, különféle ellenakciókat hajtanak végre, sőt még a hidegháborús kürtöket is megfújták. Ismeretes például, hogy az emberi jogok „védelme" címén kampányokat szerveznek a Szovjetunió és a többi szocialista ország ellen. Pedig világos: ha összehasonlítjuk, miképpen biztosítják az emberi jogokat a Szovjetunióban, a szocialista országokban, illetve az Egyesült Államokban és

más vezető kapitalista országokban, akkor a szocialista országok javára billen a mérleg.

Minden szocialista országban, nálunk is messzemenően jobban biztosítottak és megoldottak az alapvető emberi jogok – köztük az élethez, a munkához, a művelődéshez való jog, az egyéniség szabad fejlődésének lehetősége, az egészségről való gondoskodás, az üdüléshez való jog –, mint akár a vezető kapitalista országokban.

Az imperialista ellenakciók sorába tartozik, hogy görcsösen ragaszkodnak a még meglevő gyarmati uralom maradványaihoz. Jelenleg is rendkívüli erőfeszítéseket tesznek, hogy Dél-Afrikában és a kontinens más országaiban fenntartsák a fajüldöző, diszkriminációs rendszert. Legutóbb Zaire-ban – ahol egy tartományi lázadás robbant ki a Mobutu-rendszer ellen – történt külső imperialista beavatkozás. Az imperialistákat egyáltalán nem e népek jogai izgatják, hanem az ott található természeti kincsek, például a réz és az urán. Ezért próbálják továbbra is fenntartani ottani kizsákmányoló, neokolonialista rendszerüket. A szocialista országok már megfelelően kifejezésre juttatták Zaire-ral kapcsolatos álláspontjukat. Ebben is tükröződik az a következetes elvünk, hogy minden nép külső beavatkozástól mentesen, saját maga határozza meg, hogyan él, a fejlődés milyen útját kívánja járni.

Mi az imperialista próbálkozások ellenére is továbbmegyünk az eddigi úton, mert mély meggyőződésünk, hogy az igazság mellettünk áll, a világ a helyes irányban indult el, és a helyes úton fog továbbhaladni. A Szovjetunióval, valamennyi szocialista országgal, minden haladó erővel összefogva küzdünk tovább a békéért, az enyhülésért, amely első és elemi igényünk és követelésünk. Készek vagyunk az együttműködésre a kapitalista országok józan gondolkodású politikusaival is.

A közelmúltban a figyelem központjába kerültek a szovjet–amerikai tárgyalások a stratégiai fegyverek ügyében. A Szovjetunió világos álláspontját – amelyet sajtóértekezletén A. Gromiko elvtárs részletesen kifejtett, s a magyar közvélemény is megismert – messzemenően támogatjuk. Mély meggyőződésünk, hogy a Szovjetunió helyes álláspontot képvisel, amikor egyrészt határozottan visszautasítja a belügyeibe való beavatkozást, másrészt ugyanilyen határozottsággal kész a tárgyalásra, a megálla-

podásra a stratégiai fegyverzet kérdésében. Üdvözöljük ezt a politikát, s kívánjuk, hogy sikerre vezessen.

A Szovjetuniónak ezen a tárgyaláson képviselt álláspontja megfelel a Magyar Népköztársaság által vallott nézeteknek is. Mi is régen valljuk – és ehhez következetesen ragaszkodunk –, hogy egyetlen államnak sincs joga a Magyar Népköztársaság belügyeibe beavatkozni. Mindenkinek meg kell értenie, hogy most már olyan világot élünk, amikor még a legerősebb kapitalista ország sem avatkozhat be a legkisebb szocialista ország életébe sem. Ugyanakkor teljes mértékben készek vagyunk a békés egymás mellett élés realizálására bármely kapitalista országgal. Reális álláspontot képviselünk és aktív politikát folytatunk a kapitalista országok – például Finnország, Ausztria, Olaszország, a Német Szövetségi Köztársaság – irányában. Normalizált viszonyokra, s ha lehetséges, kölcsönös előnyökkel járó gazdasági kapcsolatokra törekszünk az Egyesült Államokkal is.

Hangsúlyozni kell azonban, hogy a helsinki ajánlások együttes kezelésének hívei vagyunk. A magunk részéről az ajánlások teljes mértékű realizálására törekszünk, de azt tartjuk, hogy ugyanez kötelező mindenki számára, aki aláírta ezeket az ajánlásokat. Ebben a szellemben készülünk a belgrádi tanácskozásra is, amelytől azt várjuk, hogy a Helsinkivel megkezdődött nagyon fontos történelmi folyamatot viszi tovább, mert ez a feladata és a rendeltetése. Álláspontunk szerint a politikai enyhülést a gazdasági kapcsolatok bővítésének kell kiegészítenie, és katonai enyhülésnek követnie. Ennek szellemében foglalkozunk minden nemzetközi kérdéssel, mert őszinte hívei vagyunk a népek jó kapcsolatainak és barátságának, függetlenül az eltérő társadalmi rendszerektől.

Szocialista építő munkánk fontos nemzetközi feltétele, hogy a magyar nép ott van az emberi haladás élvonalában, nagy és erős szövetségesei vannak: a Szovjetunió és a többi szocialista ország.

Intenzív és állandó munkát végzünk a Varsói Szerződés, a KGST keretében. A szocialista világrendszerhez tartozunk, a haladó emberekkel – bármilyen a színük és a nyelvük – megértjük egymást.

Nemrégiben napvilágot látott a nyugati sajtóban olyan elmefuttatás, hogy mostanában a szocialista országokban bizonytalanság mutatkozik a jövőt illetően. Ami bennünket illet: a magyar nép nem él bizonytalanság-

ban, ellenkezőleg; bizakodva nézünk a jövőbe. Igaz, utunkon néha szirtek között is kell haladnia a hajónknak, néha zátonyos helyeken is át kell lavíroznunk, de a hajónk motorja egyenletesen működik, a kormányszerkezet jó, tartjuk az irányt, és haladunk előre.

Önbizalmunkat és magabiztosságunkat növeli, a szocializmus minden igaz hívét lelkesíti, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének 60. esztendejében élünk. Szép és nagy évforduló ez az egész haladó emberiség számára. Amikor 1917-ben a bolsevik párt vezetésével – élén századunk lánglelkű nagy emberével, Leninnel – a cári Oroszország munkásosztálya, népei fölkeltek, hogy lerázzák a kapitalista igát, és szabadságban, békében éljenek, új lapot nyitottak országuk történetében és az emberiség életében is. Ennek szellemében határozott úgy Központi Bizottságunk, hogy az évfordulóról méltóképpen meg fogunk emlékezni. És itt felidézhetjük azt is – jogos nemzeti büszkeséggel –, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom eszméire 60 évvel ezelőtt a magyar munkások, parasztok, értelmiségiek azonnal és jól reagáltak: a cári Oroszországba hadifogolyként került magyarok csaknem százezres tömegben léptek be az akkor alakuló Vörös Hadsereg soraiba, a vörös partizánosztagokba, és harcoltak fegyverrel a forradalom győzelméért.

Nemzeti történelmünk büszkeségei közé tartozik, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom példáját elsőként követve, 1919. március 21-én kikiáltották a proletárdiktatúrát, a Magyar Tanácsköztársaságot.

A 60. évfordulóról megemlékezve szólni kell arról is, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom fiai 1944–1945-ben, a Nagy Honvédő Háborúban vérüket ontva, fegyverrel szabadították fel a magyar népet, elűzték a hitleri fasiszta megszállókat, s megnyitották a magyar nép előtt a szabadság útját. Csak tisztelettel szólhatunk arról is, hogy 32 éve, amióta a munkáshatalom megszületett, a szocialista társadalom építése megkezdődött, hűséges, igaz testvérként magunk mellett tudhatjuk a Nagy Októberi Szocialista Forradalom szülte Szovjetuniót, a kommunizmust építő testvéri népet. A történelmi múlt emlékeit felidézve, mondhatjuk: a magyar–szovjet barátság kiállta az idők próbáját, és szüntelenül erősödik. És ha saját népünknek jót kívánunk, internacionalistaként csak azt mondhatjuk: erősödjék még tovább, és legyen a szó igazi értelmében megbonthatatlan és örök ez a barátság.

Büszkék vagyunk rá, hogy a csepeli dolgozók szocialista munkaversenyt kezdeményeztek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének 60. évfordulója tiszteletére. Büszkék arra, hogy kezdeményezésük tömegmozgalommá vált, s nemzetközi méltatásra talált. Bizonyos, hogy megvan a kellő elhatározottság ahhoz: amit e szocialista munkaverseny jegyében vállaltunk, azt a Szovjetunió iránti tiszteletből és saját jól felfogott érdekünkben, népünk javára maradéktalanul teljesítjük. A Központi Bizottság legutóbbi ülésén úgy határozott, hogy e munkaverseny megfelelő értékelésére, erkölcsi elismerésére jubileumi zászlót és oklevelet alapít, amelyet a legméltóbbak kapnak majd meg.

Népünk eddig is a párt XI. kongresszusán kitűzött célokért dolgozott, s ha ebben a szellemben tevékenykedünk továbbra is, akkor terveinket valóra váltjuk. Ebben a munkában számítunk munkásosztályunkra, szövetkezeti parasztságunkra, a népünk mellé állt magyar értelmiségre, ifjúságunkra, a szocializmus minden magyar hívére. S természetesen számít a párt a szocialista brigádmozgalom vezetőire, tagjaira, minden résztvevőjére, a szocialista építés nagyszerű hadseregére.

VÁLASZBESZÉD
A LENIN-BÉKEDÍJ ÁTADÁSI ÜNNEPSÉGÉN

1977. JÚNIUS

Hatvan évvel ezelőtt, amikor Európa véráztatta mezőin még javában tombolt az első világháború, Oroszország munkásai, parasztjai, elnyomott nemzetiségei Leninnek, a bolsevikok pártjának a vezetésével harcba szálltak. A felkelők, a forradalmárok a dolgozók életbevágó követeléseiért harcoltak. Amikor győzött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a szovjethatalom első nyilvános fellépése a békedekrétum elfogadása volt. A forradalom győzelmével olyan állam született, amely a szocialista társadalom építésére és a békéért vívott harcra esküdött föl.

A Szovjetunió azóta is a világbéke fő támasza és döntő ereje. Fennállása óta soha nem kezdett háborút, de az ellene támadókat visszaverte. A második világháborúban az antifasiszta koalíción belül magára vállalta a fő terhet, szétzúzta a Hitler-fasiszta támadókat, és ezzel nagy veszedelemtől mentette meg az egész emberiséget. A Szovjetunió ma is a békéért folytatott harc élén jár. Ezért nem véletlen, hanem törvényszerű, hogy a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Lenin-békedíjat alapított.

A Lenin-békedíj az egész világon nagy erkölcsi tekintélyre tett szert. A nemzetközi összetételű bizottság – amely dönt e díj odaítéléséről – pártállásra, világnézetre, nemzetiségre, a bőr színére való tekintet nélkül ítéli oda a díjakat azoknak, akik megítélése szerint a békét, a népek közötti barátságot szolgálják.

Engem most az a megtiszteltetés ért, hogy egyike vagyok azoknak, akiknek az idén a Nemzetközi Lenin-békedíj-bizottság a díjat odaítélte. Ön az imént azt mondotta, hogy a díjat személyes érdemekért és a magyar nép helytállásáért ítélték nekem. Ami a személyes tevékenységet illeti: saját magatartását és tevékenységét senki sem képes tárgyilagosan megítélni, arra mások hivatottak. De bizonyos, hogy aki társadalmi tevé-

kenységet folytat és olyan átfogó célért akar tenni valamit, mint a béke védelme és megszilárdítása, az soha nincs egyedül. S ha én valamit tehettem a béke ügyéért, csak azért tehettem, mert nem elszigetelten, s nem egyedül dolgozom, mert együtt dolgoznak velem elvtársaim, honfitársaim.

Hazánkban százezrek, milliók: munkások, parasztok, értelmiségiek, egyházi személyiségek, férfiak és nők, idősek és fiatalok küzdenek a békéért. Minderre gondolva őszintén köszönöm Önnek, tisztelt Blohin elvtárs, s a bizottság tagjainak a számomra és népünk számára nagy megtiszteltetést jelentő döntést, hogy a Lenin-békedíjat nekem ítélték.

A magyar nép békés építőmunkát folytat, a fejlett szocialista társadalmat építi. Létérdekei, társadalmi céljai egyaránt azt igénylik, hogy békében folytathassa munkáját. Ezért dolgozik pártunk, kormányzatunk, népünk teljes egységben. A békéért, a népek közötti barátságért vívott küzdelemben is mérhetetlen erőt ad számunkra, hogy legnagyobb barátunk és szövetségesünk, testvérünk, a Szovjetunió oldalán, vele teljes egyetértésben vívhatjuk ezt a harcot.

A nemzetközi közvélemény jól ismeri azokat a ma különösen időszerű szovjet javaslatokat és lépéseket, amelyek a háborús veszély leküzdését, a béke megszilárdítását célozzák. Ezek a javaslatok nemcsak a Szovjetunió érdekeit szolgálják, hanem messzemenően megfelelnek a szocializmust építő népek, a világ minden népe érdekeinek is.

Pártunk, kormányzatunk és népünk jól ismeri, érti és teljes mértékben helyesli azokat az erőfeszítéseket, amelyeket napjainkban a Szovjetunió a stratégiai fegyverek korlátozásáért, a közép-európai fegyveres erők és fegyverzet csökkentéséért és az általános leszerelésért tesz. Sajátunknak tekintjük ezeket a törekvéseket, s a Szovjetunióval teljes egységben küzdünk azért, hogy valósággá váljanak.

A Nemzetközi Lenin-békedíj-bizottság döntéséről a magyar közvélemény május elsején reggel értesült. Ezen a napon és az azt követő időszakban nagyon sok elvtársamtól, honfitársamtól kaptam üdvözletet. Amennyire érzékelni tudtam, nagyon sok gratulációból az csendült ki, hogy nálunk Magyarországon az emberek e kitüntetést sajátjuknak tekintik. Valahogy úgy fogják fel – szerintem igen helyesen –, hogy ezt a kitüntetést a mi népünk kapta. Ez végtelenül jóleső érzés számomra.

Nagyon sok üdvözletet kaptam külföldről is. Az első üdvözletet közeli barátunktól, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárstól kaptam, akit nagyon tisztelek, s akit az egész magyar nép nagyra becsül és értékel. Nagyon sok más üdvözlet is érkezett címemre a Szovjetunióból és más országokból, ismert vezetőktől, munkásoktól, parasztoktól, művészektől, barátaimtól.

Megragadom az alkalmat, hogy forró köszönetet mondjak Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak, minden szovjet barátomnak, s mindazoknak, akik megtiszteltek üdvözletükkel. A jókívánságokat köszönöm és szívből viszonzom mindnyájuknak.

A békéért 60 éve szilárdan és következetesen harcoló nagy szovjet népnek teljes sikert kívánok a kommunizmus építésében! Szívemből kívánom, hogy világraszóló, nagy művüket békében folytathassák!

A Lenin-békedíj nagy erkölcsi megtiszteltetés, de ugyanakkor kötelezettség is. Igyekszem olyan szellemben dolgozni, hogy méltó legyek erre a nagy kitüntetésre. Szeretném biztosítani szovjet barátainkat, a szocializmust építő testvéri népeket, a békeszerető embereket és népeket arról, hogy a magyar nép a jövőben is eltökélten és következetesen ott lesz, ahol a haladásért harcolnak és a békét védik.

Olyan korban élünk, amikor bonyolult, nagy és nehéz nemzetközi kérdések várnak még megoldásra. Tudjuk, hogy ez harc nélkül nem megy. Pártunk, kormányunk, népünk minden tőle telhetőt megtesz, hogy előmozdítsa a haladás, a béke ügyét. Minden gondolkozó ember látja, érzékeli és tudja, hogy a béke erői növekednek. Optimisták vagyunk, bizakodunk: igazságos ügyünk győzni fog. Állhatatos harcunk eredményeként eljön a szilárd, tartós béke korszaka!

SAJTÓÉRTEKEZLET RÓMÁBAN

1977. JÚNIUS

Örülök, hogy olaszországi látogatásom során találkozhatok a sajtó, a rádió és a televízió munkatársaival. Köszöntöm önöket, az olasz és a nemzetközi sajtó tisztelt képviselőit, s megragadom az alkalmat, hogy megköszönjem az olasz sajtó munkatársainak korrekt munkáját, amelyet mostani római látogatásommal kapcsolatban végeztek. Az egyik lap ugyan azt írta rólam, hogy a „kompromisszum robotosa" vagyok, de szeretném megmondani: rám nézve nem sértő ez a jelző. Régen híve vagyok minden olyan kompromisszumnak, amely segíti azt az ügyet, amelyért dolgozom és harcolok.

Amint önök is tudják, az Olasz Köztársaság miniszterelnökének meghívására látogattam Olaszországba Ehhez a látogatáshoz kedvező alapot teremtett az, hogy a Magyar Népköztársaság és az Olasz Köztársaság kapcsolatai az utóbbi időszakban jól alakulnak, és minden lehetőség megvan arra, hogy a kapcsolatok a jövőben sokoldalúan tovább fejlődjenek.

Most, amikor a hivatalos program már véget ért, megelégedéssel szólhatok arról, hogy az Olasz Köztársaság nagyrabecsült vezetőivel jó légkörben folytatott megbeszéléseinken kölcsönös törekvés nyilvánult meg a két ország együttműködésének további elmélyítésére és kiszélesítésére, a lehetőségek fokozottabb kiaknázására.

Meggyőződésem, hogy a magyar–olasz kapcsolatok fejlesztése jól szolgálja mindkét nép érdekeit, előmozdítja a béke ügyét, hozzájárul a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett éléséhez és az enyhülés megszilárdításához.

Mint az ismert, ma délelőtt felkerestem a Vatikánban VI. Pál pápát, akivel hasznos eszmecserét folytattam az időszerű nemzetközi kérdések-

ről, a magyar állam és az egyház viszonyáról, továbbá a Magyar Népköztársaság és a Vatikán kapcsolatairól.

A Népszabadság tudósítója: Hivatalos látogatásának befejeztével hogyan értékeli a tárgyalások eredményeit, s ezek alapján milyen lehetőséget lát a magyar–olasz kapcsolatok sokoldalú továbbfejlesztésére?

Kádár János: Látogatásomat eredményesnek értékelem. A rendelkezésre állt rövid idő alatt az Olasz Köztársaság politikai életének számos vezetőjével találkoztam, és olyan benyomást szereztem, hogy kölcsönös a szándék a magyar–olasz kapcsolatok sokoldalú fejlesztésére. Vonatkozik ez az államközi, a politikai kapcsolatokra, a gazdasági együttműködésre, a kultúra területére, a lakosság legszélesebb körű érintkezésére, a turizmusra és más hasonló területekre. Kölcsönösen azt állapítottuk meg, hogy nagyon jó lehetőségünk van a sokoldalú kapcsolatok továbbfejlesztésére. Meggyőződésem, hogy a jó lehetőségek kiaknázása megfelel mindkét nép, mindkét ország érdekeinek.

Nagy jelentőséget tulajdonítok annak, hogy bár két különböző szövetségi rendszerhez tartozó országról van szó, mégis igen jó együttműködésre van lehetőség. Tudvalevő, hogy Olaszország a NATO-hoz, illetve a Közös Piachoz, a Magyar Népköztársaság viszont a Varsói Szerződéshez, illetve a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsához tartozik. Ennek ellenére együttműködésünk jó gyakorlati példája a különböző társadalmi berendezkedésű országok együttműködésének, békés egymás mellett élésének.

A Corriere Europeo (olasz gazdasági hírügynökség) tudósítója: A látogatás nyomán várhatóak-e konkrét eredmények a gazdasági együttműködésben?

Kádár János: Az ilyen jellegű tárgyalásoknak, amilyeneket tegnap, tegnapelőtt az Olasz Köztársaság vezetőivel folytattunk, általában nem lehet feladatuk a gazdasági együttműködés egyes kérdéseinek konkrét és részletes megvitatása. A fő területekkel és témákkal foglalkoztunk, azokat ajánlottuk kölcsönösen egymás figyelmébe. A többi a végrehajtás embereinek a dolga. Az olasz vezetők megígérték, hogy az együttműködésre fogják ösztönözni az olasz gazdasági élet tényezőit. Jómagam is találkoztam a gazdasági élet egyes vezetőivel. Tapasztalatom szerint megvan a készség bennük, hogy fejlesszük a kölcsönös érdekeknek megfelelő gaz-

dasági kapcsolatokat. Egyetértő volt a fogadtatása annak a véleményünknek is, hogy nem korlátozzuk a magyar–olasz kapcsolatokat egyszerűen az árucsere-forgalomra, tehát az „adok-veszek"-re, hanem a tudományos kutatástól kezdve minden lépcsőt járjunk végig, és keressük meg a fejlettebb gazdasági együttműködés lehetőségeit. Ezek közé tartozik például a termelési kooperáció vagy akár a harmadik piacon megvalósítandó magyar–olasz gazdasági együttműködés. Biztos vagyok abban, hogy mostani tárgyalásaink – és nem utolsósorban a sajtó konstruktív hozzájárulása – új lendületet és ösztönzést adnak a magyar–olasz gazdasági kapcsolatoknak. És mivel kölcsönös az érdekeltség, bizonyos vagyok benne, hogy rövid idő elteltével az itt tárgyalt kérdések a konkrét megvalósulás szakaszába lépnek.

Az Osservatore Romanónak, a Vatikán lapjának tudósítója: Miként ítéli meg a magyar állam és az egyház viszonyát, és várható-e, hogy e látogatás nyomán a kapcsolatok tovább fejlődnek?

Kádár János: Azt hiszem, világnézetemet ismerik, tehát objektívnak fogadják el a véleményemet: a római katolikus egyház jelentős erkölcsi tényező. A Vatikán a világ egyik legkisebb területű, legkisebb lélekszámú állama, amelynek fegyveres ereje nincs, de politikai súlya van. Illőnek tartottam, hogy Rómába jőve felkeressem VI. Pál pápát. Elmondhatom, hogy rendkívül jó benyomásokat szereztem a Vatikánban töltött néhány óra alatt. Megengedhetőnek és jogosnak ítéltem meg, hogy megköszönjem a pápa, a Vatikán erőfeszítéseit, amelyeket a béke ügye, a békés egymás mellett élés, az enyhülés és különösen a helsinki megállapodás érdekében tett. Kértem, hogy Belgrádra is hasonló szellemben készüljünk. Arra a közismert tényre gondoltam, hogy a pápa és a Vatikán szavára többen hallgatnak, mint ahány állampolgára van a Vatikánnak.

VI. Pál pápa a mai találkozót úgy értékelte, hogy kapcsolatainkat illetően jelentős esemény: lezárja a katolikus egyház és a magyar állam viszonya rendezésének folyamatát és ez üdvözölhető. Nekem személy szerint az a meggyőződésem, hogy a szocialista magyar állam, a Magyar Népköztársaság sok-sok nemzedéken át fenn fog állni, és még nemzedékeken át az egyházak is létezni fognak.

Kötelességünknek tartjuk – érdekünk is fűződik hozzá –, hogy az állam és az egyház viszonya rendeződjék. Olyan műszert még nem találtak föl,

amely megmutatná: ki igazi hivő, ki nem. Szám szerint nem lehet megmondani, hogy Magyarországon hány hivő van. De bizonyos, hogy vannak hivő emberek. Az állam és az egyház éles konfrontációja őket feloldhatatlan lelkiismereti problémák elé állítaná. Kijelenthetem, hogy Magyarországon ilyen probléma nincs.

Igaz, sok éven át dolgoztunk a Vatikán megbízottaival, míg rendezni tudtuk az állam és a római katolikus egyház viszonyát Magyarországon. De hazánkban a hivő embereknek nincs lelkiismereti problémájuk. A vallás szabad gyakorlásába, az egyházak életébe nem avatkozunk be. Ki-ki belátása szerint, ha akar, vasárnap elmegy a misére, az istentiszteletre – az állammal nem kerül szembe.

A római katolikus egyház magyar szóvivői hivatalosan kinyilatkoztatták, hogy a Magyar Népköztársaság alkotmányos törvényeit betartják, és a maguk eszközeivel támogatják a magyar nép építő terveit. Többet mi az egyház embereitől nem kívánunk.

Megköszöntem a pápa képviselőinek, és természetesen magának a pápának a fáradozást viszonyaink rendezéséért. Kölcsönösen elégedetten szóltunk jelenlegi viszonyunkról. Persze a tárgyalásokon néha bonyolult kérdések kerülnek szóba, sokáig tart a tárgyalás, lassan születik meg a megegyezés. De örömmel szólhattam arról is, hogy mindkét fél korrekten végrehajtja azt, amiben megegyezünk. Mindketten elégedetten állapíthattuk meg, hogy szándékaink találkoznak: a Vatikán és a Magyar Népköztársaság kormányzata kölcsönösen arra törekszik a jövőben is, hogy ez a kedvező folyamat tovább folytatódjék. Hallgassuk meg egymást, vegyük figyelembe és tartsuk tiszteletben a másik fél érdekeit.

Magyarországon az állam és az egyház viszonya tartósan rendeződött.

Bizonyára megértik, hogy az állam szempontjából sokszor súlyos kérdésekről van szó. Jómagam megértem, hogy olykor az egyház oldaláról nézve sem egyszerű a dolog. De távolabbra kell előre néznünk, és az általános érdekeket kell figyelembe vennünk. Abban a meggyőződésben jöttem el a Vatikánból, hogy ezt az utat járjuk.

A Corriere Della Sera tudósítója: Milyen a Magyarországon működő többi egyház helyzete?

Kádár János: Amit az állam és az egyház viszonyának rendezettségéről mondtam, az a Magyarországon működő összes egyházakra vonatkozik.

A felszabadulás óta eltelt harminc év alatt egymáshoz való viszonyunk rendeződött. Az elvi alap ugyanaz: az egyházak tiszteletben tartják az állam alaptörvényét, az állam pedig tiszteletben tartja az egyházak autonómiáját és biztosítja a vallásszabadságot.

Magyarországon a protestáns egyházakkal már korábban rendeztük viszonyunkat. Nem vagyok illetékes arra, hogy egyházi személyiségeket minősítsek. Abban, hogy a magyar állam és a magyarországi római katolikus egyház viszonya bonyolult és nehéz volt, nagy szerepe volt Mindszenty bíborosnak. Alighanem ezért került legutoljára sor a katolikus egyházhoz fűződő viszonyunk rendezésére. Körülbelül két éve azonban normalizálódott a viszonyunk, és ez számunkra rendkívül fontos és jó.

Egyik egyházzal sincsenek napirenden különösebb viták. Persze problémák mindig adódhatnak és bizonyára adódnak is. Az ilyesmi más partnerek között még a legjobb családban is elő szokott fordulni. A leghatásosabb recept ebben a vonatkozásban is a türelem. Ahhoz, hogy kérdéseket rendezzünk, meg kell érteni a másik felet is. Nagyon bízom abban, hogy miként jelenleg nincs, a jövőben sem lesz komoly konfliktusunk egyetlen magyarországi egyházzal sem.

A firenzei La Nazione és a bolognai Il Resto Del Carlino című lap tudósítói: A szocialista országok összehangolják-e politikájukat egyházi ügyekben?

Kádár János: Nem állítanám, hogy összehangolják, de tapasztalataikat időnként kicserélik, hiszen fontos társadalmi kérdésről van szó. A szocialista országok általában érdeklődnek a magyarországi tapasztalatok iránt, és ezeket készséggel rendelkezésükre bocsátjuk. De az egyházakat érintő kérdéseket is minden ország maga intézi.

Az olasz tv-híradó munkatársa: Jól ismerjük a Magyarországon 20 esztendő alatt végzett nagy munkát, tudjuk, hogy Magyarországon igen komolyan veszik az emberi jogokat, és tudjuk azt is, hogy Magyarország önálló ország. Ezek előrebocsátásával kérdezem meg: továbbra is ideiglenes jellegűnek tekinthető-e, hogy szovjet csapatok állomásoznak Magyarországon?

Kádár János: Volt már szerencsém ezzel a kérdéssel találkozni. Megismétlem, amit már többször is kijelentettem, hogy a szovjet csapatok ideiglenesen tartózkodnak Magyarországon. Az időpontot, hogy meddig,

most nem tudom megmondani. Ez a nemzetközi enyhülés, a nemzetközi helyzet alakulásának függvénye, összefügg a NATO létezésével. Nem szoktam jósolni, most sem akarok, de senki ne számoljon azzal, hogy az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok kivonása után a népi hatalom veszélybe kerül Magyarországon. A szocialista rendszer megalapozott, élvezi az egész nép támogatását.

Ami az emberi jogok érvényesülését illeti: nem hisszük azt, hogy amit eddig elértünk, az már ideális. Célunk és feladatunk a szocialista demokrácia további fejlesztése. Mostanában nagyon divatosak az emberi jogokról hangoztatott szólamok. Magam is hosszan tudnám sorolni az alapvető emberi jogokat, például az élethez, a munkához való jogot, a nők és a fiatalok egyenlő bérhez való jogát, azután a minden állampolgárnak járó ingyenes orvosi kezelés, az üdülés jogát és számos más jogot, amelyek nálunk nem papíron, hanem a gyakorlatban is biztosítottak. Más országok talán más emberi jogokra tudnak hivatkozni.

Nálunk véleményszabadság van, nem félünk az emberek véleményétől, sőt azt minden lehetséges alkalommal kikérjük. Az emberi jogok kérdése nem jelent belső problémát. De ha ezeket a belügyeinkbe való beavatkozásra akarják felhasználni, az ilyen próbálkozásokat kénytelenek vagyunk visszautasítani. Azt tartjuk: aki az emberi jogok mind teljesebb érvényesülésének a híve, támogassa az enyhülést, a leszerelést, a biztonságot. Akkor simábban, jobban, könnyebben és gyorsabban tudjuk megoldani az előttünk álló kérdéseket. A fejlődés útja az, hogy az alapvető emberi jogoknak mindenütt érvényesülniük kell. Ez az enyhülés elterjedésének és annak függvénye, hogy megszűnjék az államok veszélyeztetettségi érzése.

A Newsweek tudósítója: Azok az újságírók, akik az 1956-os magyarországi eseményekről tudósítottak, bármikor – akár egyszerű turistaként is – visszatérhetnek-e Magyarországra?

Kádár János: A történelem tanulságait emlékezetben kell tartani és figyelembe kell venni. Mi ezt tesszük. Minthogy a Vatikánban jártam, kézenfekvő, hogy Lót feleségének bibliai legendája jut eszembe, amely mély emberi bölcsességet fejez ki. Azt tudniillik, hogy aki élni akar, előre akar menni, az előre nézzen, ne hátra. Mert Lót felesége is visszafordult, és sóbálvánnyá változott.

A külföldi újságírók, akik 1956-ban Magyarországról tudósítottak, elvileg és általában visszatérhetnek az országba. 1956 drámai napjaiban a magyar újságírók közül is többen nem csupán olyasmit írtak, amit, mondjuk, egy év múlva is vállaltak volna. Jómagam azt tartom, hogy akár a magyar, akár a külföldi sajtó munkatársairól van szó, nem érdemes azt keresgélni, hogy ki mit írt 10–20 évvel ezelőtt. Az a fontos, hogy ma mit ír, segíti-e a haladás ügyét. Emberi emlékezetünk van, de feketelistánk külföldi újságírókról nincsen.

Az Il Messaggero tudósítója: Változatlanul fenntartja-e a bécsi sajtókonferencián tett kijelentését, miszerint nem ért egyet azzal, hogy az „eurokommunizmus" fogalma egyúttal kommunistaellenes fogalom?

Kádár János: Ami az „eurokommunizmusról" alkotott véleményemet illeti: régen jártam iskolába, akkor földrajzból azt tanultuk, hogy nyugatról tekintve Európa az Atlanti-óceán partjaitól az Urál hegységig terjed. Az európai kommunista mozgalomnak tehát a Szovjetunió Kommunista Pártja éppen úgy alkotóeleme és része, mint mondjuk, a Lengyel Egyesült Munkáspárt, a Német Szocialista Egységpárt, a Német Kommunista Párt, a Francia Kommunista Párt, és így tovább, azaz valamennyi európai kommunista és munkáspárt. Ezt a tényt figyelmükbe ajánlom.

Az „eurokommunizmus" kifejezést mostanában gyakran használják bizonyos nyugat-európai pártokra vonatkoztatva. A mi véleményünk szerint az azonos helyzet bizonyos pártok között hasonlóságot teremt. E pártok a kapitalizmus, a monopoltőke diktatúrájának viszonyai között küzdenek a szocialista jövőért. Az adott viszonyok között ez természetes. Akárcsak az, hogy országuk történelmi múltjának, társadalmuk adottságainak megfelelően saját útjukat keresik a társadalmi felszabadítás érdekében. Nemcsak joguk, hanem kötelességük is ez, nem vitatkozunk róla, ebbe nem is tudunk beleszólni. Mert, hogy úgy mondjam, az saját hatáskörbe tartozik, hogy miképpen és milyen utat keresnek a dolgozó nép szabadságának kivívására.

A kommunista világmozgalomban persze visszhangot váltott ki egyes pártok állásfoglalása a proletárdiktatúrát, valamint a pluralista szocializmust illetően. A marxista–leninista elmélet a társalom fejlődésének útját világosan megmutatja. Egyértelműen kimondja, hogy a társadalmi tör-

vényeknek megfelelően minden nép szükségszerűen a szocializmus útjára lép.

Ez azonban nagyon sokféle módon mehet végbe. A szocialista forradalmak eddig is az adott országok saját történelmi útjának és sajátosságainak megfelelően más és más úton győztek. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme nyomán a cári Oroszországban proletárdiktatúra jött létre. Azután népi demokratikus rendszerek jöttek létre, amelyek szintén a proletárdiktatúra funkcióit töltik be.

Nem akarok ex katedra kijelentést tenni. A magam részéről sok sikert kívánok a kapitalista országokban küzdő és dolgozó kommunista és munkáspártoknak ahhoz, hogy győzelemre vigyék a monopoltőke diktatúrája elleni harcot, tömörítsék a dolgozó népet, a demokratikus erőket, és – ha úgy tetszik, magánvéleményként mondom – akár proletárdiktatúrával vagy anélkül, akár pluralista vagy másfajta szocializmust megvalósítva, de mielőbb nyissák meg népük előtt a szocialista utat.

Meggyőződésem, hogy Európa valamennyi kommunista és munkáspártja között, akár szocialista, akár nyugat-európai kapitalista országokban dolgoznak, kölcsönös és teljes szolidaritásnak kell érvényesülnie és fog is érvényesülni, s ezt senki sem fogja tudni megbontani.

A Magyar Televízió munkatársa: A kölcsönösen előnyös együttműködés fejlesztése érdekében milyen akadályokat kell elhárítani a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa és a Közös Piac tagországainak gazdasági kapcsolataiban?

Kádár János: Néhány évvel ezelőtt magyar részről sajnálattal állapítottuk meg, hogy a magyar–olasz gazdasági kapcsolatok lendületes fejlődése megtorpant, elsősorban a Közös Piac bizonyos korlátozásai miatt. Ilyen tekintetben a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa más jellegű szervezet, mint a Közös Piac: nem korlátozza, nem szabályozza a tagországok gazdasági forgalmát a különböző relációkban.

Egyetértés van közöttünk abban, hogy folytatni kell a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa és a Közös Piac közötti kapcsolatok építését. Kívánatos volna olyan megállapodásokat kidolgozni és megkötni a két gazdasági tömörülés között, amelyek nem fékezik, hanem megkönnyítik és elősegítik a tagországok gazdasági együttműködését és a forgalom bővítését. Ez egybevág a népek egyetemes érdekeivel. A békés egymás

mellett éiés azt követeli, hogy gyümölcsöző gazdasági kapcsolatok épüljenek ki a különböző országok között. Mint említettem, olasz partnereinkkel egyetértettünk ebben.

Magyarország a kis országok közé tartozik. Gazdasági adottságaink nagymértékben ráutalnak bennünket a nemzetközi gazdasági kapcsolatok fejlesztésére, amit külön, olasz viszonylatban is szorgalmazni fogunk.

A Paese Sera tudósítója: Olaszország és Magyarország együttesen mivel járulhat hozzá a belgrádi találkozó eredményességéhez?

Kádár János: Mostani megbeszéléseink alapján az a benyomásom, hogy magyar és olasz részről hasonlóan közelítjük meg a kérdéseket. Felelős olasz tényezők jelentették ki: az olasz nép, az Olasz Köztársaság abban érdekelt, hogy folytatódjék az enyhülés. Azt is megállapítottuk: annak hívei vagyunk, hogy a helsinki ajánlásokat egységes egésznek kell felfogni. A belgrádi találkozónak a helsinki ajánlások további gyakorlati megvalósulását előmozdító, konstruktív tanácskozásnak kell lennie.

VÁLASZ
A FRANKFURTER RUNDSCHAU KÉRDÉSEIRE

1977. JÚLIUS

Kérdés: Ön egyszer azt mondta saját magáról, hogy nem szenvedélyes utazó politikai ügyekben. Ha most Ön ritka nyugati utazásai egyike során Bonnba jön, milyen jelentőséget tulajdonít ennek a látogatásnak az európai politika tekintetében, és mit ígér ez önnek konkrétan a magyar–nyugatnémet kapcsolatok terén?

Válasz: Valóban mondtam, hogy nem vagyok szenvedélyes utazó, de azt is kijelentettem, mindenhová elmegyek, ahol ezzel valamit használni tudok a jó ügynek. Ilyen, az országok és a népek kapcsolatainak fejlődésével biztató, szükséges lépésnek tekintem a közeli napokban sorra kerülő látogatást is a Német Szövetségi Köztársaságban.

E látogatáshoz kedvező alap, hogy a Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság között a viszony rendezett, és mi úgy látjuk, lehetőség van rá, hogy kétoldalú kapcsolatainkat az állami, a politikai, a gazdasági élet, a tudomány, a kultúra területén, a turizmusban és más területeken továbbfejlesszük.

A Magyar Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság együttműködése is jó gyakorlati példája lehet a különböző társadalmi berendezkedésű, különböző szövetségi rendszerekhez és gazdasági tömörülésekhez tartozó országok együttműködésének, békés egymás mellett élésének, ezzel a két ország hozzájárulhat a nemzetközi légkör javulásához, az enyhülés térhódításához.

Kérdés: A magyar politika több ízben minden enyhülési politika elsőrangú, legfontosabb előfeltételeként jelölte meg a két világhatalom – a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok – közötti párbeszédet. Hogyan ítéli meg Ön e politika kilátásait az új amerikai elnök, Carter eddigi tevékenységének fényében?

Válasz: Az elmúlt fél évszázadban szenvedő alanyai voltunk a legkülönfélébb meleg- és hidegháborúnak, az utóbbi években pedig tanúi vagyunk az enyhülésnek. Bizonyos, hogy a népek, amelyek átélték a háborúkat, a fegyverkezési verseny megállításának, az enyhülés megszilárdulásának a hívei.

Köztudomású, hogy Carter elnök úr és az új amerikai adminisztráció hivatalba lépését követően megtorpanás mutatkozott az annyira fontos szovjet–amerikai tárgyalások menetében. A Szovjetunió békepolitikája, az ésszerű megegyezésre való törekvése nem változott. A realitásokat és a népek alapvető érdekeit egyetlen felelős politikus, az Amerikai Egyesült Államok elnöke sem hagyhatja figyelmen kívül. Reméljük, hogy a józanság felülkerekedik, s azok a nehézségek, amelyek a Szovjetunió és az Egyesült Államok kapcsolatában keletkeztek, csak átmenetiek.

Kérdés: Mik a feladatai a közepes és a kisebb államoknak a világhatalmak párbeszéde mellett; miben áll Magyarország szerepe a Kelet–Nyugat viszonyában, amelyről egy nyugati gondolati tézis azt állítja, hogy a nagyon gondos szövetségi hűség a külpolitikában kibővített játékteret biztosít a belpolitikában?

Válasz: Korunk realitása, hogy a Szovjetunió, az Egyesült Államok és még néhány más nagy állam viseli a legnagyobb felelősséget a nemzetközi helyzet alakulásáért. Ez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy a közepes és a kis államok nem játszhatnak és nem is játszanak fontos szerepet az enyhülés folyamatának elmélyítésében és megszilárdításában. Továbbmegyek: nélkülük ez egyszerűen elképzelhetetlen. Gondoljunk csak a helsinki értekezletre, amelynek eredményessége 35 nagy, közepes és kis állam közös erőfeszítéseinek a gyümölcse.

Ami bennünket, magyarokat illet, mi nem az ország nagysága alapján ítéljük meg az egyes államok külpolitikáját, hanem abból indulunk ki, hogy az mivel és mennyiben járul hozzá a nemzetközi enyhüléshez, a béke és a biztonság megszilárdításához. Ennek megfelelően a Magyar Népköztársaság érzi a saját felelősségét is, és számos, az enyhülés és a bizalom elmélyítését szolgáló, a helsinki ajánlások megvalósítását célzó javaslatot tett az európai kapitalista államok kormányainak.

Ismeretes, hogy végső soron minden államban a belpolitika határozza meg a külpolitikát. Ennek megfelelően nálunk sincs kétféle politika, bel-

és külpolitikánk egységes. Belpolitikánk, szocialista építőmunkánk egyértelműen megköveteli a nemzetközi béke és biztonság megszilárdítását, az együttműködés fejlesztését valamennyi állammal és néppel. Aki tehát előítéletek nélkül kíván Magyarországgal megismerkedni, az könnyen meggyőződhet arról, hogy külpolitikánk, nemzetközi tevékenységünk szocialista rendszerünk lényegéből ered, és teljes összhangban van építőmunkánk céljaival, nemzeti érdekeinkkel. Szövetségi elkötelezettségünk alapvető tartalma is az, hogy a szocialista országokkal szorosan együttműködve, kedvező nemzetközi feltételeket teremtsen építőmunkánkhoz, a magyar nép felemelkedéséhez, nemzeti érdekeink maradéktalan érvényesítéséhez, s egyúttal szolgálja a népek egyetemes érdekeit.

Kérdés: A belgrádi előkészítő konferencia küszöbén a sokat emlegetett emberi jogokkal kapcsolatban Ön is úgy érvelt, hogy a helsinki záróokmányt az abban foglalt három kosárral egy egységként kell kezelni. Azt jelenti-e ez, hogy a harmadik kosár kérdéseit illetően nagyobb közeledés csak úgy képzelhető el, ha egyidejűleg előrelépés történik a politikai biztonság és a gazdasági együttműködés terén?

Válasz: Az eddigi tapasztalatok egyértelműen bizonyították, hogy a záróokmány egységes egészként való kezelése jelenti a korrekt, jószándékú végrehajtás egyedüli útját, s nem az ellenkezője, egyes kérdések önkényes kiragadása vagy túlhangsúlyozása. Úgy véljük, hogy a záróokmány különböző részei szervesen összekapcsolódnak, és minden egyes rendelkezésének végrehajtására egyidejű és egyforma figyelmet kell fordítani.

A legutóbbi évek tapasztalatai bizonyítják, hogy az államok közötti diplomáciai és politikai kapcsolatok normalizálása, a gazdasági kapcsolatok fejlődése maga után vonja a kulturális, a humanitárius kapcsolatok bővítését, kiterjedését anélkül, hogy ezt bárki feltételül szabná. Ilyen példa a Német Szövetségi Köztársasággal fennálló kapcsolatainkban is szép számmal akad.

Köztudomású, hogy magát a történelmi jelentőségű helsinki értekezletet is a hidegháborús légkör enyhülése, a bizalom jelentkezése, a 35 állam közeledési és megegyezési törekvése hozta létre. A tények azonban ma már azt is egyértelműen bizonyítják, hogy a záróokmány ajánlásainak végrehajtását döntő mértékben a politikai bizalom további erősödése, az államok közötti politikai kapcsolatok alakulása befolyásolja.

Ugyanakkor a záróokmány állásfoglalásainak válogatás nélküli, korrekt teljesítése elősegíti a bizalom növekedését is.

Kérdés: Némely más állammal ellentétben, Magyarország messzemenően mentes maradt a kifejezetten politikai disszidensség jelenségétől. Hogyan magyarázható ez a meglepő jelenség, tekintettel arra a bonyolult kiindulási helyzetre, amelyben Ön a vezetést megkezdte?

Válasz: Sohasem állítottuk, hogy Magyarországon mindenki mindenben egyetért. Természetesnek tartjuk, hogy vannak, akik bizonyos kérdésekben nem, vagy csak részben értenek velünk egyet. Különvéleménye bárkinek lehet, egy feltétellel: törvényeinket tartsa tiszteletben. Közéletünk fórumain meghallgatjuk az emberek véleményét, s azt politikai döntéseinknél messzemenően figyelembe is vesszük.

Valóban igaz az, hogy a mostani kiegyensúlyozott, nyugodt belpolitikai helyzethez hosszú út vezetett. Bonyolult körülmények között – nagy megrázkódtatás, történelmi megpróbáltatás után – kezdtünk hozzá a munkához, a múlt nehézségeinek leküzdéséhez. De tanultunk saját kárunkból, s amit megtanultunk, azt nem is felejtjük.

Abból indultunk ki, s ezt ma is valljuk, hogy az eredményes munka legfontosabb feltétele a párt és a nép közötti kölcsönös bizalom megteremtése és fejlesztése. Az egyes kérdések megoldásában, a szocialista építés ütemének meghatározásában figyelembe vesszük, hogy csak olyan célokat tűzhetünk ki magunk elé, amelyeket a közvélemény nagy többsége megért és meggyőződéssel támogatni tud. Az utóbbi két évtizedben igyekeztünk elkerülni az elkerülhető megrázkódtatásokat, s szüntelenül azon munkálkodunk, hogy a szocializmus gyakorlata jó legyen az egész népnek, s azon belül minden egyes embernek, az ország minden állampolgárának. Így és ezért kovácsolódott össze népünk szocialista nemzeti egységbe, fog össze világnézetre való tekintet nélkül minden haladó, hazáját szerető, alkotni és a közösségért munkálkodni kész erő.

A több mint 20 évvel ezelőttihez képest a helyzet nálunk valóban gyökeresen megváltozott. Ehhez megfontoltság, türelem és nagyon sok munka kellett. Ez alatt az idő alatt a párt, az ország vezetése is végezte a dolgát, de a fejlődésért az elismerés a magyar munkásosztályt, a szocialista útra lépett magyar parasztságot, a nagy felelősséget tanúsító magyar értelmiséget, népünket illeti. Ma a magyar nép – együtt a kommunizmust

és a szocializmust építő országok népeivel – következetesen halad tovább előre a maga választotta úton, a fejlett szocialista társadalom építésének útján.

Kérdés: Az eurokommunizmus megjelenésével úgy tűnik, hogy a szocializmus építésében való saját nemzeti út jogosultságának, illetve a nemzetközileg kötelező törvényszerűségek elsőbbségének a kérdése új szakaszba lépett. Legutóbb olaszországi látogatása után hogyan ítélte meg Ön az eurokommunizmust és annak jelentőségét a kommunizmus további fejlődésére?

Válasz: Olaszországi látogatásom nem változtatott azon a véleményemen, amely bennem a mostanában divatos „eurokommunizmus" kifejezésre vonatkozóan kialakult.

Az „eurokommunizmus"-nak nevezett jelenséggel kapcsolatban világosan látható, hogy vannak a munkásmozgalommal szemben ellenséges tényezők, amelyek ezt a fogalmat szeretnék arra felhasználni, hogy egyes nyugat-európai kommunista pártok és a Szovjetunió, a szocialista országok kommunista pártjai közé éket verjenek. Mindent meg kell és meg is fogunk tenni, hogy ez a szándék meghiúsuljon.

Ami a dolog lényegét illeti: Nyugat-Európa népeiben erősödik a változás óhaja, a kommunista pártok pedig keresik az előrehaladásnak, a társadalom fejlődésének legjobb, a szocializmus felé vezető útját. Ez a kommunista pártoknak nemcsak joguk, hanem kötelességük is. Minden pártnak kötelessége, hogy figyelembe vegye népe történelmi útjának tradícióit, az adott ország és társadalmának sajátosságait, s ugyanakkor a nemzetközi munkásmozgalom tapasztalatait. Ez nem „eurokommunizmus", ez mindig így volt, így van, s így lesz minden kommunista párt életében, dolgozzék bármely földrészen, bármely országban.

Új a helyzetben – s ez sokakat idegesít is – a nyugat-európai forradalmi mozgalom fellendülése, a baloldal megerősödése. A magyar kommunisták ennek szívből örülnek, és szolidárisak azzal a harccal, amelyet a nyugat-európai kommunista pártok, a dolgozó tömegek érdekeit képviselve, a haladásért, a társadalmi átalakulásért vívnak. S ha már az olaszországi látogatásommal kapcsolatban tette fel a kérdést, hadd mondjam meg, hogy Luigi Longo és Enrico Berlinguer elvtársakkal, az Olasz Kommunista Párt vezetőivel történt találkozón kölcsönösen elégedetten állapít-

hattuk meg: a Magyar Szocialista Munkáspárt és az Olasz Kommunista Párt kapcsolatai zavartalanok, a két testvérpártot az internacionalizmus eszméje, a kölcsönös szolidaritás kapcsolja össze.

Kérdés: Magyar újságok elismerték a kommunizmus és a politikai pluralizmus összeegyeztethetőségét, jóllehet nem Magyarország számára. Az Ön véleménye szerint ez nemcsak a hatalomra jutás szakaszára, hanem a hatalom változásának szakaszára is vonatkozna, oly módon, hogy a politikai pluralizmus rendszerében a kormányba jutott kommunista pártok elvesztett választás után kötelesek lennének visszaadni a kormányhatalmat? Hogyan lehetne ez összeegyeztethető a történelmi haladás képviseletére való igénnyel?

Válasz: Mindenekelőtt a kérdés bevezető mondatához kapcsolódnék. Magyarországon 1945 után többpártrendszer volt. Aki ismeri hazánk történelmét, ezt bizonyára tudja, amint azt is, hogy történelmileg miképpen alakult ki nálunk az egypártrendszer. Tapasztalataink arról győztek meg bennünket, hogy sem a szocializmusnak, sem a polgári demokráciának nem az egypárt-, a kétpárt- vagy a többpártrendszer a kritériuma. A felszabadulás előtti Magyarországon többpártrendszer volt. Ki állíthatja, hogy ettől a horthysta fasiszta rendszer demokratikus lett volna?

A létrejött szocialista országok közül egyesekben egypártrendszer, másokban többpártrendszer van. Ez bizonyítja, hogy nem elvi, hanem a történelmi fejlődéstől függő gyakorlati, politikai kérdésről van itt szó.

A nyugat-európai országok pluralista politikai rendszerén belül a hatalomváltás módozatainak kérdésében nem mi, hanem az adott ország kommunista és más baloldali pártjai az illetékesek.

Az elméletnek mindig a gyakorlat a próbája. Az önök által feltételezett esetet megelőzi, ezért időszerűbb és izgalmasabb egy másik kérdés. Vajon a kormányhatalmat ma kézben tartó erők kötelességüknek tartják-e azt átadni a baloldali, haladó, demokratikus pártoknak, ha egy közeli választáson a nép többsége szavazatával őket támogatja?

Kérdés: Az európai viszonyoknak az európai biztonsági és együttműködési értekezlet által és a bonni keleti politika közreműködésével történt normalizálása tartósan megváltoztatta kontinensünkön a politikai éghajlatot. E fejlődés keretében lát-e Ön lehetőséget arra, hogy megérik a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok kivonása?

Válasz: Egyetértek azzal, hogy kontinensünkön pozitív fejlődés ment végbe, jelentősen javult a politikai klíma, különösen a hidegháború éveivel összehasonlítva. Ugyanakkor azt hiszem, hogy még sok mindent kell tennünk a kölcsönös bizalmat, a politikai és a katonai biztonságot egyaránt szavatoló, valóban stabil kapcsolatok megteremtéséért.

A szovjet csapatok ideiglenes jellegű tartózkodása Magyarországon ennek a nemzetközi helyzetnek a függvénye. A szovjet hadsereg Magyarországon állomásozó alakulatai a magyar néphadsereggel együttműködésben, a Varsói Szerződés keretében közösen egyeztetett, közösen elhatározott feladatokat látnak el a szocialista országok népeinek békéje és biztonsága védelmében.

Az „ideiglenes" jelző használata kifejezi azt a meggyőződésünket, hogy az enyhülési folyamat, a nemzetközi helyzet fejlődése el fog érkezni olyan stádiumba, amikor a politikai és katonai enyhülést szavatoló intézkedések között sor kerülhet a külföldön állomásozó katonai egységek visszavonására, s a két katonai szövetség, a NATO és a Varsói Szerződés egyidejű megszüntetésére.

Kérdés: Történelme során a magyar nép elvesztette egy egységes államban való nemzeti önmegvalósulás lehetőségét. Ennek következménye ma a valamennyi szomszédos országban élő magyar kisebbségek. Hiszi-e Ön, hogy a népek elveszthetik egy nemzeti egységállamra való igényüket, és beletörődnek-e a magyarok ebbe az állapotba? Milyen a magyar kisebbség helyzete, és mit tehet Magyarország helyzetük javítása érdekében?

Válasz: A történelem úgy hozta – nemcsak Európában, de a világ sok más táján is –, hogy jelentős számú néptöredékek élnek az adott országok határain túl. Az ebből adódó kérdések megfelelő megoldása nagy figyelmet kíván az érintett országok kormányaitól, és nagy felelősséget ró rájuk.

A XX. században nem lehet a XIX század módszereivel megoldani a nemzetiségi kérdést. Európában ma a népek együttműködésének fejlesztése a járható út. A kisebbség sorsa elválaszthatatlan a többség sorsától. A nemzetiségi kérdést is véglegesen a szocializmus oldja meg azáltal, hogy az egész társadalom, tehát a nemzetiségek számára is biztosítja a szabad fejlődést.

A jelenlegi Európában a nemzetek és a nemzetiségek problémáinak

megoldása nem a „hajdan való dicső múlt" emlegetése, hanem a történelem tanulságainak hasznosítása. A volt uralkodó osztályok nemzetietlen, más népekkel szemben gyűlölködő, revansista politikája mérhetetlen kárt okozott mindenekelőtt magának a magyar népnek, kis híján a nemzet teljes pusztulását okozta. Kormányzatunk nem ezt az utat járja. A törekvés az, hogy mai hazánkban, a szocializmus útján járva, új nemzeti felvirágzást biztosítsunk népünknek, s természetesen a hazánkban élő nemzetiségeknek is. Arra törekszünk, hogy a Magyarországon és a szomszédos országokban élő nemzetiségek mindinkább hidat alkossanak országaink és népeink között.

Köztudomású, hogy sok magyar él nemcsak a szomszédos országokban, hanem Európa és a tengerentúli földrészek számos országában is. A Magyar Népköztársaság hivatalos politikájához tartozik, hogy miközben természetesnek tekinti a határainkon túl élő magyarság beilleszkedését az adott ország életébe, ugyanakkor a megengedhetőség és a lehetőség határain belül ápolja a szülőföld, az óhaza iránti szeretetet is. Ezt a célt szolgálja a sok állammal kötött szerződés alapján lebonyolított utazások, látogatások elősegítése, a kulturális kapcsolatok fejlesztése, a népi hagyományok ápolása.

A helsinki okmány aláírói méltán értettek egyet abban is, hogy a nyugalom és a biztonság egyik feltétele a jelenlegi határok sérthetetlensége. A magunk részéről e történelmi jelentőségű tanácskozáson is kifejtettük meggyőződésünket, hogy ez az elv megfelel a részt vevő harmincöt állam érdekeinek, s megtartása biztosítja a békét.

Kérdés: Egy alkalommal Ön, visszatekintve 1956 eseményeire, amelyeket „nemzeti tragédiának" nevezett, beszélt a nép többsége által meg nem értett politikusok „lelki kínjáról". Ezzel kapcsolatban, végezetül két – inkább személyes – kérdés: hosszú politikai pályafutása során melyik politikai döntés okozta a legnagyobb „lelki kínt", és miben látja politikájának legnagyobb eredményét?

Válasz: A kommunista párt a tömegekért harcol, dolgozik, hazánkban a kormányzás felelőssége is reá hárul. Ezért a kommunista vezetők – közöttük én is – tudatában vannak annak, hogy minden fontos döntés hatással van a néptömegek életének alakulására. A nagy döntések ily módon mindenkor lelkiismereti kérdést – hogy az Ön által említett kifeje-

zést használjam –, „lelki kínt" jelentenek egy vezető számára. Ezt azonban inkább úgy nevezném, hogy a döntés felelősségének súlya.

Jómagam mint meggyőződéses kommunista több mint 45 éve végzek politikai – tehát nagy felelősséget kívánó – munkát. A legnehezebb eset az, ha elhatározásainkat nem értik meg vagy nem azonnal értik meg azok, akiknek érdekében történik; ilyesmiben a hosszú idő alatt – sajnos – nemegyszer volt részem.

„Politikám legnagyobb eredményéről" nem tudok nyilatkozni, mert senki sem tudja tárgyilagosan megítélni saját munkáját; nem egyéni politikát folytatok, hanem egy kollektív vezető testület tagjaként dolgozom.

A Magyar Szocialista Munkáspárt, országunk kormányzata legnagyobb eredményének azt tartom, hogy minden alapvető kérdést a néppel együtt oldottunk meg, úgyhogy azt mondhatom, legjelentősebb eredményünk az a cselekvő magatartás, tettrekészség és egyetértés, amellyel népünk megoldja a szocialista építőmunka mindennapi hazai és nemzetközi feladatait.

Népszabadság, 1977. július 3.

SAJTÓÉRTEKEZLET BONNBAN

1977. JÚLIUS

A Magyar Népköztársaságban népünk jó egyetértésben a szocialista társadalom építésén dolgozik. Külpolitikai tevékenységének – egyetértésben és szövetségben a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés országaival, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának tagállamaival – fő célja a béke megszilárdításának, az enyhülés elterjedésének és a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének szolgálata.

Ismeretes, hogy a Német Szövetségi Köztársaság iparilag fejlett kapitalista ország, a NATO szövetségi rendszerének tagja és a Közös Piac tagállama. Lehetőségeit kihasználva Nyugat-Európa jelentős politikai és gazdasági tényezője.

E két ország képviseletében találkoztunk Helsinkiben Schmidt kancellár úrral, s mindazok nevében, akik megbíztak bennünket az ottani munkával, mindketten aláírtuk az európai béke és biztonság megszilárdítására hivatott helsinki záróokmányt. Helsinkiben volt első ízben szerencsém külön is találkozni és jó szellemű beszélgetést folytatni Schmidt kancellár úrral. Ilyen előzmények után került sor mostani utamra a Német Szövetségi Köztársaságba.

Ami a kancellár úrral és a Német Szövetségi Köztársaság más vezetőivel folytatott tárgyalásokat illeti, azok számunkra valójában a Helsinkiben megkezdett beszélgetés folytatását jelentették. Tárgyalásaink fő elemeit illetően teljes mértékben osztom Schmidt kancellár úr itt elhangzott kijelentéseit. Elsőként én is aláhúzom, hogy megbeszéléseinknek nyílt jellege és kiváló atmoszférája volt. Nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy eszmecseréink hasznosak voltak. Belső tárgyalásainkon sorra vettük sokoldalú kapcsolataink számos konkrét kérdését. A nyilvánosság előtt is demonstrálni kívántuk elhatározottságunkat – s gondolom, az aláírt közös nyilat-

kozat ezt jól tükrözi –, hogy teljes egyetértés van közöttünk abban: célunk a megalapozott és szépen fejlődő, sokoldalú kapcsolatainknak további lendületes szélesítése, mélyítése és erősítése. Abban a meggyőződésben szólok a kancellár úrral befejezett tárgyalásokról, hogy a későbbiek folyamán mindez meg is valósul. Úgy gondoljuk, hogy ezzel becsületesen szolgáljuk a két ország népének elemi érdekeit. Megbeszéléseink, megállapodásaink és az az elhatározásunk, hogy közös erőfeszítéseket teszünk kétoldalú kapcsolataink további bővítésére, nem irányul más, harmadik államok ellen. Ellenkezőleg, az a meggyőződésünk: megállapodásaink a gyakorlatban igazolják, hogy – ha megvan rá a szándék – igenis lehetséges a különböző társadalmi rendszerű, a különböző szövetségi rendszerű, a különböző szövetségi rendszerekhez tartozó országok között a gyümölcsöző együttműködés, a békés egymás mellett élés.

Kapcsolatainknak hosszú a történetük, nagy nehézségeket és akadályokat kellett leküzdenünk, amíg idáig eljuthattunk. Ez együttműködési készséget és realitásérzéket követelt a felektől, s azt, hogy megfelelően közelítsék meg a kérdéseket. Nagy munkát kellett végezni azért, hogy megteremtsük a feltételeket e bonni találkozás létrejöttéhez. Kormányzatunk, népünk – csakúgy, mint jómagam – megfelelően értékeli azt a nagy erőfeszítést, amelyet a Német Szövetségi Köztársaság jelenlegi koalíciós kormánya a maga részéről hosszú időn át kifejtett, hogy ilyen értelmű, népeinkre nézve hasznos és a népek általános ügyének is javára váló együttműködés lehetővé váljék.

Végül szeretném megemlíteni, hogy az időt nagyon akkurátusan igyekeztünk kihasználni, a program meglehetősen „erős" volt. Azt hiszem, a folytatás is hasonló lesz. Kevés alkalom nyílt a lakossággal való közvetlen találkozásra, bár egy-egy lehetőség adódott erre is. Hálás köszönetet mondok a Német Szövetségi Köztársaság állampolgárainak a barátságos fogadtatásért, önöknek pedig, a Német Szövetségi Köztársaság sajtója, rádiója és televíziója tisztelt képviselőinek, szeretném megköszönni korrekt munkájukat, amelyet a látogatással kapcsolatban végeztek.

Mi a jól végzett munka érzésével és – ismétlem – azzal a meggyőződéssel térünk haza, hogy azok a fontos teendők, amelyekről tárgyaltunk, meg is fognak valósulni. Ez alkalommal is szeretnék köszönetet mondani a kancellár úrnak a meghívásért, a kitűnő feltételekért, a légkörért, amit a

Német Szövetségi Köztársaságban való tartózkodásom napjaiban biztosított. A legjobbakat kívánom a Német Szövetségi Köztársaság szorgos, dolgos népének és tisztelt vezetőinek.

A Népszabadság tudósítója: Ez az utazás az Ön harmadik látogatása fél éven belül nyugat-európai országban. Miben foglalná össze e látogatások közös tapasztalatait, különös tekintettel a most véget ért bonni tárgyalásaira?

Kádár János: A közelmúltban, szinte gyors egymásutánban, valóban alkalmam volt három kapitalista országba ellátogatni. A relációk között természetesen vannak különbségek, de a három látogatásnak van közös mondanivalója is.

Ismeretesek azok a nehézségek, amelyek a helsinki tanácskozást követően az ott elfogadott ajánlások értelmezése körül támadtak, bizonyos kedvezőtlen jelenségek is mutatkoztak. Úgy látszik, még mindig vannak jelentékeny tényezők, amelyek nem tudják elfogadni azt, az egész emberiség, s természetesen Európa népei által is oly hőn óhajtott perspektívát, hogy békés világban éljünk.

Az említett három országban tett látogatásom közös mondanivalója számomra – s ez itt, a Német Szövetségi Köztársaságban megerősödött bennem –, hogy polgári berendezkedésű országok vezetőiben is él az a realizmus, amely a helsinki tanácskozást létrehozta. Él az a felismerés, hogy az emberiség lényegében két út között választhat: a háború vagy a béke útja között.

Mi tiszteljük a kapitalista országoknak azokat a reális érzékű vezető államférfiait, akik napjaink bonyolult világában velünk, a szocialista országok képviselőivel együtt, a realitásokból, a józan ész követelményeiből, s – állítom – népeik alapvető érdekeiből kiindulva, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének, gyümölcsöző kapcsolatai erősítésének és a népek közeledésének útján következetesen akarnak haladni előre.

A Deutschlandfunk (nyugatnémet rádióállomás) tudósítója: Ön, úgy tudjuk, nem nagyon szeret utazni. Tervezi-e mégis más nyugat-európai országok meglátogatását a jövőben?

Kádár János: A jövőt senki sem ismeri. Szerintem azonban a dolgok logikája, a békés egymás mellett élés, az enyhülés térhódítása magával

hozza, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok képviselőinek sűrűbben kell találkozniuk. S bár természetem szerint valóban nem vagyok szenvedélyes utazó, amint a példa mutatja, kész vagyok mindenhova elmenni, ahol a jó ügyet, a népek békéjét, barátságát lehet szolgálni.

KÖSZÖNTŐ
A TELEVÍZIÓ AJÁNDÉKMŰSORÁBAN
A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM 60. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

1977. AUGUSZTUS

Mindenekelőtt szívből köszöntöm a Szovjet Televízió nézőit. A szovjet nép a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának megünneplésére készül. A szovjet néppel együtt ünnepel az egész haladó emberiség. Sok tekintetben világtörténelmi jelentőségű az a nap, amelyről most szólunk. Az egykori cári Oroszország kizsákmányolt munkásosztályának, parasztságának, elnyomott népeinek sorsában döntő fordulatot hozott, amikor 1917-ben Lenin, a bolsevikok vezetésével felkelt a nép az elnyomó rendszer ellen és győzelemre vitte a szocialista forradalmat. Azóta 60 esztendő telt el. A szovjet nép bonyolult körülmények között, óriási nehézségeket leküzdve, szilárdan haladt előre a Lenin eszméi által megmutatott úton. Évszázados elmaradottságot számolt fel, lerakta a szocialista társadalom alapjait, felépítette a fejlett szocialista társadalmat, a kommunizmus építésén munkálkodik. Az új társadalom vívmányai – a szabadság, a dolgozók jogai, a gazdasági, a kulturális építés kolosszális eredményei – nagyszerűen kifejeződnek a Szovjetunió új alkotmányának tervezetében, amelyet éppen napjainkban az egész szovjet nép a legnagyobb érdeklődéssel figyel, vitat, értékel és méltányol.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme nemcsak a Szovjetunió népeinek hozott újat, hanem újat hozott a társadalmi haladásért küzdő minden ember számára, a nemzetközi mozgalom számára is. Új lapot nyitott az emberiség történetében, a társadalmi haladásban azáltal, hogy a szovjet forradalom létrehozta a világ első szocialista államát és a marxizmus–leninizmus, a tudományos szocializmus eszméje testet öltött. A Szovjetunió történelmi útján óriási tapasztalatok halmozódtak fel. Ezek a tapasztalatok felbecsülhetetlen kincset jelentenek

a világ kommunista és munkáspártjai s a világ népei számára, amelyek keresik, kutatják, meg akarják találni a társadalmi haladás útját. Ezek a nagy történelmi tapasztalatok beépültek a marxizmus–leninizmus hatalmas kincsestárába, s nem évülnek el soha.

Világtörténelmi jelentőségű az is, hogy a forradalom győzelme nyomán született új szovjet hatalommal az emberiség történetében elsőként egy olyan állam jött létre, amely a béke állama, fennállása óta a békéért küzd, azért harcol. A Szovjetunió, amint ezt a történelem is mutatja, s a tények is bizonyítják, soha senkit nem támadott meg, de a támadóval szemben, ha erre szükség volt, mindig szilárdan és eltökélten megvédte önmagát. Erejével, munkájával egyúttal hozzájárult a világ erőviszonyainak gyökeres megváltoztatásához.

A Szovjetunió megszületése óta az emberi haladásért, a nemzeti függetlenségért és a békéért vívott harc is teljesen új körülmények között folyik. A Szovjetunió szerepét és jelentőségét a történelem kritikus pontjai meggyőzően bizonyítják. A Szovjetunió oroszlánrészt vállalt az antifasiszta koalíción belül a fasizmus gerincének eltörésében, a fasizmus megsemmisítésében. Ezzel az emberiséget egy új középkor fenyegetésétől mentette meg. A Szovjetunió léte, tevékenysége, példája és sokféle módon kifejezésre jutó segítsége nagy szerepet játszott abban, hogy a szocialista rendszer – egy ország keretéből kilépve – világrendszerré vált, és ma már három világrészen dolgoznak népek a szocialista társadalom építésén. A Szovjetunió a népek harcának szilárd támaszaként döntő szerepet játszott abban is, hogy az imperializmus egész világra kiterjedő gyarmatbirodalma darabjaira hullott. A Szovjetunió népének, külpolitikájának, békepolitikájának és tegyük hozzá, hatalmas erejének döntő szerepe van abban, hogy ma az enyhülés térhódításáról beszélhetünk, hogy realizálódik a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése, és valóban reális lehetősége van annak, hogy az emberiség gátat vethessen egy új világháborúnak, megakadályozza egy új világháború kirobbantását. Mindez együttvéve hatalmas történelmi misszió, amelyet a Szovjetunió népei önzetlenül magukra vállaltak. Feladataiknak 60 esztendő óta eleget tesznek, s ez minden bizonnyal így lesz a jövőben is. Minden olyan igazi érték, törekvés támaszra

talál a Szovjetunióban, amely az emberiség biztató, jobb jövője felé mutat.

Mi, magyarok a nagy évforduló évében szívünk mélyén, eszünkkel, érzéseinkkel együtt ünnepelünk a szovjet néppel. A magyarok sorsa sok tekintetben szorosan kötődik a Nagy Októberi Szocialista Forradalomhoz, a Szovjetunióhoz, a szovjet néphez. Nagyon jóleső érzés számunkra az, hogy a szovjet történészek, a forradalom veteránjai mindig jó szóval emlékeznek meg arról a csaknem százezer magyar internacionalistáról, aki a forradalom győzelméért és megvédéséért fegyvert ragadott és a Vörös Hadsereg soraiban, a vörös partizánok soraiban küzdött a szovjet hatalomért. Ezek a magyar internacionalisták tudták, hogy saját népük és nemzetük jobb sorsáért is küzdenek, amikor síkraszállnak a szocialista forradalom győzelme mellett.

És valóban, nem sok idővel a forradalom győzelme után itt, Európa közepén – a lenini eszmét megismerve és magáévá téve – a magyar nép is a szocialista forradalom útjára lépett, és amint az szovjet barátaink előtt ismeretes, 1919-ben Magyarországon kikiáltották a Tanácsköztársaságot. Igaz, hogy a Magyar Tanácsköztársaságot a külső fegyveres intervenció erejével leverték, de emléke soha nem múlt el, és a remény mindig élt a magyar népben, hogy egyszer megéri a felszabadulás napját, és a szocialista forradalom ismét győzni fog. 1919 után súlyos ellenforradalmi elnyomás, sötét negyedszázad várt a magyar népre, a háború gyötrelmeivel, szenvedéseivel együtt. Ezektől a gyötrelmektől és szenvedésektől, a hitlerista megszállóktól a Szovjetunió fiai, a Vörös Hadsereg katonái szabadították meg a magyar népet is más európai népekkel együtt. Ez olyan jelentőségű történelmi kapcsolat népeink között, amelynek emléke nálunk sohasem fog elhalványulni.

A felszabadító harc sikere a magyar nép előtt is megnyitotta a társadalmi fejlődés szabad útját és a nemzeti felemelkedés új korszakát. Talán elmondhatjuk – most már több mint három évtized után –, hogy a magyar nép élni tudott a lehetőséggel, győzelemre vitte a munkáshatalmat hazánkban, lerakta a szocialista társadalom alapjait, és ma a fejlett szocialista társadalmat építi. Mindez, ismételni akarom, meg nem másítható sorsközösséget teremtett és jelent a szovjet nép és a magyar nép között.

Most mi egy úton és együtt haladunk a Szovjetunióval. A közelmúlt napokban volt szerencsém találkozni a nálunk nagyon tisztelt és szeretett Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárssal, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkárával, a Legfelsőbb Tanács elnökével. Áttekintettük kapcsolataink széles körét és kölcsönösen megelégedéssel állapíthattuk meg, hogy pártjaink, államaink, népeink barátsága szilárd. Politikai, gazdasági, kulturális kapcsolataink jól fejlődnek, gyümölcsöző együttműködésünk mélyül és erősödik mind a szocialista építés, mind a külpolitika terén. Népeink közvetlen kapcsolatai szorosak. E kapcsolatainknak a perspektívája is biztató, ami számunkra jelenlegi munkánkban és harcunkban döntő kérdés.

Nálunk a Szovjetunió iránti barátság, a testvéri szovjet néppel való együttműködés szocialista elveinkből, szocialista meggyőződésünkből táplálkozik. De nyugodtan mondhatom, hogy a magyar–szovjet barátság – mert népünk biztató jövőjét, békés szocialista fejlődését másképp elképzelni sem tudjuk – sorskérdés a magyar nép számára, nemzeti ügy. Örvendetes dolog ez, amiről ez alkalommal is szívesen szólok, hiszen ezért a barátságért és együttműködésért nemzedékek küzdöttek és dolgoztak, s tesznek érte sokat ma is.

A mi társadalmunk is – lehet mondani, hogy már szinte az év kezdetétől fogva – készül a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára. Szovjet barátaink és elvtársaink tudják, hogy egy ismert magyar gyár, a Csepel Művek, szocialista felajánlást tett erre az évre, szocialista munkaversenyt kezdeményezett és indított a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére. Ez a szocialista munkaverseny széleskörűen elterjedt, lényegében átfogja az egész dolgozó magyar társadalmat. Ez az internacionalizmus, a szocialista öntudat egyik nagyszerű megnyilvánulása, ugyanakkor jelentős segítséget nyújt ahhoz, hogy a szocializmus építésével kapcsolatos mindennapi feladatainkat még jobban megoldhassuk. Természetesen nemcsak a termelőmunka terén, hanem más területeken is hasonló szellem hatja át az embereket. Alkotóművészeink is kulturális életünk legkülönbözőbb területein igyekeznek méltó módon megemlékezni a nagy évfordulóról, amelyet hangsúlyozni szeretném, közös ünnepünknek tartunk.

Ennyit kívántam megemlíteni azzal a meggyőződéssel és érzéssel,

hogy szovjet barátaink kevés szóból is megértenek minket, megértik, hogy milyen gondolatokkal, milyen érzésekkel viseltetünk irántuk és a nagy forradalom iránt. Befejezésként szeretném ez alkalomból is szívélyes üdvözletemet és jókívánságaimat küldeni a testvéri szovjet népnek, a Szovjetunió vezetőinek, minden dolgozójának, minden nemzetiségének. Őszintén és szívből kívánom, hogy ez az esztendő sikeres, eredményekben gazdag év legyen a szovjet nép számára, legyen méltó ahhoz a nagy évfordulóhoz, amelyre készül, és amelyre mi is vele együtt készülünk. Azt kívánom, hogy a szovjet nép továbbra is az eddigihez hasonló szilárd eltökéltséggel, alkotókészséggel és egységben haladjon előre azon a történelmi úton, amelyet 60 esztendővel ezelőtt elkezdett.

BESZÉD
A CSEHSZLOVÁK PÁRT- ÉS KORMÁNYKÜLDÖTTSÉG LÁTOGATÁSAKOR RENDEZETT NAGYGYŰLÉSEN

1977. SZEPTEMBER

Politikai életünk fontos eseménye szövetségesünk, a testvéri Csehszlovák Szocialista Köztársaság párt- és kormányküldöttségének látogatása hazánkban. Engedjék meg, hogy én is meleg elvtársi szeretettel köszöntsem a körünkben megjelent Gustáv Husák elvtársat, Csehszlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkárát, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság elnökét, igaz barátunkat, a nemzetközi kommunista mozgalom nagyrabecsült, kiemelkedő személyiségét, a csehszlovák párt- és kormányküldöttség vezetőjét és minden tagját.

Köszönjük, hogy meghívásunkat elfogadva ellátogattak hozzánk. Találkozónk kapcsolataink fejlődésének fontos állomása, része annak a munkának, amelyet pártjaink és kormányaink a két ország jószomszédi együttműködésének erősítéséért mindennap végeznek. Meggyőződésünk, hogy a találkozó tovább erősítette a megbonthatatlan magyar–csehszlovák barátságot és tárgyalásaink ismét előre vitték közös ügyünket.

Megbeszéléseinken áttekintettük kétoldalú kapcsolataink minden jelentősebb területét és az időszerű nemzetközi kérdéseket. Megelégedéssel szólhatok arról, hogy tárgyalásaink nagyon jó, elvtársi légkörben folytak le. Megbeszéléseinket a teljes nézetazonosság és egyetértés jellemezte, s áthatotta az a kölcsönös törekvés, hogy tovább erősödjék szomszédos népeink barátsága és együttműködése.

A magyar nép nagy figyelemmel kíséri és jól ismeri a testvéri Csehszlovákia népeinek szocialista építőmunkáját. Tudjuk, hogy az ország dolgozói Csehszlovákia Kommunista Pártjának politikáját támogatva nagy szorgalommal munkálkodnak a párt XV. kongresszusa határozatainak végrehajtásán, a hatodik ötéves terv teljesítésén. Mint barátok,

őszintén örülünk azoknak a kimagasló sikereknek, amelyeket a fejlett szocialista társadalom építésében elértek. Örömmel tölt el bennünket, hogy a szocialista Csehszlovákiában jó ütemben fejlődik a népgazdaság. A nemzeti jövedelem a legutóbbi ötéves terv időszakában a tervezettnél gyorsabban, 32 százalékkal növekedett. A szilárd gazdasági alapokon virágzik a tudomány, a kultúra és emelkedik a lakosság életszínvonala. Mindez azt bizonyítja, hogy Csehszlovákia népei rendíthetetlenül haladnak előre a szocialista társadalom építésének történelmi útján.

Elismeréssel tekintünk a testvéri Csehszlovákia széles körű és aktív nemzetközi tevékenységére, amellyel hatékonyan előmozdítja a szocialista közösség külpolitikai céljainak megvalósítását, a béke védelmét és a társadalmi haladást. Csehszlovákia a szocialista államok közösségének szilárd, megbecsült tagja, a világ élen járó országainak sorában halad és népei joggal élvezik a haladó emberek őszinte tiszteletét.

Az elért nagyszerű eredményekhez gratulálunk és szívből kívánjuk, hogy Csehszlovákia testvéri népei a jövőben érjenek el további nagy sikereket hazájuk felvirágoztatásában a szocializmus és a béke javára.

Országunk dolgairól szólva csehszlovák barátainkat tájékoztattuk arról, hogy a magyar nép céltudatosan és eredményesen munkálkodik a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusán elfogadott határozatok megvalósításán, az ötödik ötéves terv végrehajtásán, a fejlett szocialista társadalom építésén.

Elmondhattuk, hogy belpolitikai helyzetünk kiegyensúlyozott, a munkáshatalom szilárd, társadalmunk életében érvényesül a párt vezető szerepe. Hazánkban erősödik a marxista–leninista eszmék befolyása, egyre nagyobb teret kap a szocialista társadalmi tudat. A fejlett szocializmus építése népünk nemzeti programja, olyan közös platform, amely szoros egységbe tömöríti országunk dolgozóit, munkásokat, parasztokat, értelmiségieket, kommunistákat és pártonkívülieket, különböző világnézetű embereket. Az építőmunka minden területen – a népgazdaságban, a tudományos, a kulturális életben – lendületesen folyik.

A hatékony gazdasági építőmunka nagy erőfeszítést kíván, de gazdasági fejlődésünk töretlen, és jó irányban haladunk. A szocialista ipar termelése ez év első felében 6,2 százalékkal haladta meg az elmúlt év

azonos időszakának termelését. Az ipari termelés növekedése teljes egészében a termelékenység emelkedéséből származik.

Az eddigi eredmények arra utalnak, hogy mezőgazdaságunk teljesíti az előirányzatokat. Időben végeztünk az aratással, a gabona betakarításával, az ország kenyere biztosított. A kormány intézkedései növelték a termelői kedvet, aminek eredményeképpen érezhetően, biztatóan fejlődik az állattenyésztés, megjavult a zöldség- és gyümölcsellátás.

Minden reményünk megvan arra, hogy a legutóbbi két nehéz esztendő után most jobban zárjuk a gazdasági évet. Mindez népünket, azoknak a munkáját dicséri, akik odaadóan, szorgalmasan dolgoznak országépítő terveink megvalósításán.

A jó és eredményes munka teszi lehetővé, hogy terveinknek megfelelően emelkedjék népünk életszínvonala. Lehetőségeinkkel összhangban, a rendes évi bérfejlesztésen kívül így kerülhetett sor az idén a műszakpótlék rendezésére, a ruházati és villamosenergia-ipari dolgozók, az oktatási, a művelődési intézményekben és az egészségügy egyes területein dolgozók bérének emelésére.

Mindezek az eredmények nem jelentik azt, hogy már nincsenek gondjaink, még megoldásra váró feladataink. Nehéz körülmények között dolgozunk, nagy erőfeszítésekre volt szükség, hogy idáig eljussunk. Továbbra is össze kell fognia az ország minden alkotó erejének, a saját posztján mindenkinek meg kell tennie a tőle telhetőt az egész nép felemelkedését szolgáló reális terveink valóra váltásáért.

Három és fél hónap van még hátra ebből az évből. Még sokat tehetünk annak érdekében, hogy megfelelően teljesítsük az éves népgazdasági tervet, és ezzel hozzájáruljunk az ötödik ötéves terv megvalósításához. Arra van szükség, hogy a következő hónapokban a vállalati gazdálkodás, az irányító, gazdaságszervező, ellenőrző és termelő munka elsősorban a termelés minőségének, szerkezetének, gazdaságosságának javítására irányuljon.

Ebben a munkában számítunk arra a hatalmas erőre, amelyet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére, a csepeli munkások kezdeményezésére kibontakozott és lendületesen haladó országos szocialista munkaverseny jelent.

Hazánk nemzetközi kapcsolataiban jelentős helyet foglal el északi

szomszédunk, a testvéri Csehszlovák Szocialista Köztársaság. Tárgyalásainkon örömmel állapíthattuk meg, hogy kapcsolataink zavartalanok az élet minden területén. E kapcsolatokban meghatározó a Magyar Szocialista Munkáspárt és Csehszlovákia Kommunista Pártjának a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus elvein alapuló elvtársi együttműködése.

Az országainkat összekötő barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés kiállta és kiállja az idők próbáját és megfelelő kereteket biztosít kapcsolataink sokoldalú bővítéséhez. Tervszerű, dinamikus gazdasági együttműködésünk minden tekintetben megfelel érdekeinknek, szocialista céljainknak. A mostani ötéves tervben árucsere-forgalmunk értéke megközelíti a négymilliárd rubelt; Csehszlovákia a harmadik helyet foglalja el a Magyar Népköztársaság nemzetközi gazdasági partnerei sorában.

Az utóbbi években több fontos gyártásszakosítási és kooperációs szerződést kötöttünk. Tervezett közös létesítményeink közül kiemelkedik az Adria kőolajvezeték már megkezdett építése és a Nagymaros–Gabčikovó-i Dunai Vízlépcsőrendszer, amelynek építéséről és üzemeltetéséről éppen ma írtunk alá szerződést.

A szocialista országok egyre bővülő, sokoldalú gazdasági együttműködése országépítő munkánk megbízható támasza. A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa és a keretében megvalósuló szocialista gazdasági integráció, a komplex program valóra váltása még számos lehetőséget rejt magában gazdasági fejlődésünk előmozdítására, kitűzött terveink valóra váltására.

Gyümölcsözően fejlődnek a magyar–csehszlovák kapcsolatok a kulturális, a tudományos élet, az oktatásügy területén is. A látogatás ideje alatt egyezményt írtunk alá a budapesti és a prágai kulturális központok működéséről.

Örvendetes, hogy továbbra is széles körűek lakosságunk közvetlen kapcsolatai. Évente a csehszlovák, illetve magyar állampolgárok milliói utaznak egymás országába, és ismerkednek a szocializmust építő szomszédos népeink életével, országaink történelmi és kulturális értékeivel.

Törekvésünk, hogy a fejlett szocialista társadalom építését célzó legszélesebb népi összefogást a hazánkban élő szlovák és a Csehszlovákiá-

ban élő magyar nemzetiség is erősítse. Kölcsönös érdekünk, hogy a lenini szellemben megvalósuló nemzetiségi politika eredményeképpen az országainkban élő nemzetiségek egyre inkább összekötő kapocsként erősítsék népeink testvéri barátságát.

Bizakodással tekintünk kétoldalú kapcsolataink további fejlődése elé, amire mostani tárgyalásaink is újabb nagy lehetőségeket tárnak fel. Biztosíthatjuk csehszlovák barátainkat, hogy a magunk részéről mindent megteszünk a jövőben is a Magyar Népköztársaság és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság barátságának, együttműködésének erősítéséért.

A nemzetközi helyzetről folytatott eszmecseréink ezúttal is megmutatták, hogy pártjaink álláspontja minden fontos kérdésben megegyezik. Egybehangzóan úgy ítéljük meg, hogy a nemzetközi élet fejlődésének meghatározó irányzata változatlanul az enyhülés, amelynek alapja az erőviszonyok kedvező változása a szocializmus, a társadalmi haladás és a béke javára. Ez döntően annak a harcnak az eredménye, amelyet a szocialista országok, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalmak vívnak a világpolitikai küzdőtéren.

A nemzetközi légkör mégsem nyugodt. Az imperializmus szélsőséges körei minden erővel fékezik az enyhülési folyamatot, akadályozzák a normális államközi kapcsolatok fejlődését, a nyitott nemzetközi problémák békés és igazságos megoldását, arra törekszenek, hogy megbontsák a haladó erők egységét, beavatkozzanak a szocialista országok belügyeibe.

Ezt a célt szolgálta az állítólagos „szovjet katonai fenyegetésről" szóló hazug hírverés éppen úgy, mint az emberi jogok védelme ürügyén folytatott és zsákutcába jutott zajos propagandakampány is. A történelmet csak valamennyire is ismerő ember tudja, a Szovjetunió fennállása óta soha senkit meg nem támadott. Fegyveres ereje a világbéke legfőbb biztosítéka. Gyakorlati külpolitikájának állandó és sarkalatos alapját, a békés egymás mellett élés lenini elvét most a Szovjetunió új alkotmánytervezete is magába foglalja, és az állam alaptörvényévé teszi.

Ami az emberi jogokat illeti: a szocialista országok belső rendje szilárd, népeink értékelik vívmányainkat, pontosan tudják, hogy a kapitalizmussal szemben, nálunk éppen a társadalmi rendszer biztosítja az igazi demokráciát, a tartalmas emberi élethez, a munkához, a személyi-

ség sokoldalú fejlődéséhez való emberi jogokat és azok érvényesítésének, további fejlesztésének minden lehetőségét.

A szocialista országok – köztük hazánk – mindent megtesznek, hogy a világon tovább folytatódjék a politikai enyhülés, s kövesse azt a leszerelési intézkedések egész sora. A Szovjetunió és szövetségesei – amint azt Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs a szovjet szakszervezetek XVI. kongresszusán kifejtette – külpolitikájukban tántoríthatatlanul követik a béke lenini irányvonalát, konkrét kezdeményezésekkel állnak elő a nemzetközi politikai légkör javítása érdekében.

E kezdeményezések sorából kiemelkedtek a Varsói Szerződés politikai tanácskozó testületének bukaresti ülésén kidolgozott javaslatok, s azok az újabb reális elképzelések, amelyeket az utóbbi időkben a szovjet kormány terjesztett elő a béke és a biztonság erősítésére. Síkraszállunk a Szovjetunió és a többi szocialista ország javaslatai mellett a nukleárisfegyver-kísérletek teljes eltiltásáért, az új típusú tömegpusztító fegyverfajták és fegyverrendszerek előállításának megakadályozásáért, a leszerelési világértekezlet összehívásáért. Az emberiség számára életbevágóan fontos enyhülés és leszerelés biztosításában továbbra is együtt kívánunk működni a szocialista és szociáldemokrata vezetőkkel, minden reálisan gondolkodó polgári politikussal, jó szándékú emberrel.

A nemzetközi enyhülés kiterjesztésében nagy jelentőségű az európai földrész biztonságának megszilárdítása. Ezt jól szolgálja a helsinki záróokmány következetes és teljes megvalósítása, amelyben országaink máris jelentős eredményeket értek el. Úgy véljük, hogy újabb erőfeszítések szükségesek az államok közötti politikai kapcsolatok, a bizalom további erősítéséért, a megkülönböztetésektől mentes gazdasági együttműködés bővítéséért, a népek közeledéséért. Bízunk benne, hogy az októberben kezdődő belgrádi találkozó építően járul majd hozzá e célok eléréséhez.

Határozottan elutasítjuk az agressziót és az erőszakot a nemzetközi kapcsolatokban, és változatlanul a vitás nemzetközi kérdések békés megoldását támogatjuk. Így szilárd álláspontunk, hogy a közel-keleti válságot politikai eszközökkel, minden érdekelt fél bevonásával kell rendezni. Ennek feltétele, hogy vonják ki az izraeli csapatokat az 1967-ben megszállt arab területekről, biztosítsák a palesztinai arab nép törvényes

nemzeti jogainak érvényesülését, beleértve az önálló államalapítás jogát is, garantálják a térség valamennyi államának függetlenségét és biztonságát.

Etiópia és Szomália népeinek, a nemzeti felszabadító mozgalmak közös ügyének érdekei is azt követelik, hogy haladéktalanul szüntessék meg a fegyveres harcot és békés úton rendezzék a vitás kérdéseket, tiszteletben tartva egymás országainak szuverenitását.

Afrika, Ázsia és a világ más térségeinek eseményei arra intenek, hogy az imperializmus ellen vívott harc sikerének legfőbb feltétele a térség haladó erőinek egysége, a viszályoktól mentes összehangolt fellépése. A helyi és a nemzetközi reakciót akkor lehet meghátrálásra kényszeríteni, ha a haladás erői kitartanak barátaik mellett, tisztán látják, ki az ellenségük, ha politikai, diplomáciai lépéseiket összehangolják, és minden erejüket a gyarmati rendszer maradványainak, az imperialista manővereknek szétzúzására összpontosítják.

A nemzetközi kérdésekben közös magyar és csehszlovák álláspont az, hogy szüntelenül szilárdítjuk testvéri barátságunkat, egységünket és szövetségünket a Szovjetunióval és a többi szocialista országgal. Ebben nyújtottak újabb lehetőségeket azok a fontos találkozók, amelyek keretében a nyáron számos szocialista ország párt- és állami vezetői a Krímben hasznos eszmecserét folytattak az internacionalista kapcsolatok erősítéséről a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkárával, a Legfelsőbb Tanács Elnökségének elnökével, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárssal.

A Magyar Szocialista Munkáspárt abból indul ki, hogy a szocialista elvi külpolitika népünk nemzeti érdeke, internacionalista kötelességünk. Mi ennek tudatában dolgoztunk eddig is, s ezt a politikát folytatjuk a jövőben is.

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom harca döntően befolyásolja a világpolitikai helyzetet. Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy a szocialista országokban a kommunista pártok vezetésével eredményesen folyik a békés építőmunka, a tőkésországokban működő testvérpártjaink újabb eredményeket érnek el a monopóliumok hatalmának megtöréséért, a társadalmi változásokért, a nemzeti felszabadulásért folytatott harcban.

Pártunk szolidáris a kapitalista országokban tevékenykedő kommunista és munkáspártokkal, a békéért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért folytatott küzdelmükkel. Támogatjuk a fejlődő országok kommunista és munkáspártjait, forradalmi és haladó erőit az imperializmus ellen, a nemzeti önállóságért, a gazdasági függetlenségért és a fejlődés biztosításáért vívott harcukban.

A testvérpártok internacionalista összefogása, harci együttműködése, egysége a munkásosztály hatékony fegyvere az imperializmus ellen folytatott világméretű küzdelemben. A Magyar Szocialista Munkáspárt mindenkor síkraszáll a testvérpártok egysége, összeforrottsága, kapcsolatainak sokoldalú fejlesztése mellett. A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom akcióegységének szilárd alapja a marxizmus–leninizmus és az internacionalizmus. Ezt erősítette meg 29 európai testvérpárt, tavaly júniusban Berlinben. Munkánkban szem előtt tartjuk a testvérpártok közös megállapítását, hogy „a szocializmusért a saját országban vívott harc és mindegyik pártnak saját munkásosztálya és népe iránti felelőssége összekötődik a világ dolgozóinak, minden haladó mozgalomnak és valamennyi népnek kölcsönös szolidaritásával a szabadságért és a függetlenség megszilárdításáért, a demokráciáért, a szocializmusért és a világbékéért folytatott küzdelemben".

A közös felelősségnek ez a tudata vezérli pártunkat, amikor idehaza irányítja a szocializmus építését, nemzetközi tevékenységében követi a proletár internacionalizmus elvét, visszautasít minden burzsoá és antimarxista nézetet, a nacionalizmust, a szovjetellenességet. Ezzel járulunk hozzá ahhoz, hogy a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom a jövőben is korunk legbefolyásosabb politikai erejeként döntő hatást gyakoroljon a világ fejlődésére.

Néhány hét múlva ünnepeljük az egész haladó világgal együtt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóját. Ez az esemény, s az azóta eltelt hat évtized nemcsak az egykori cári Oroszország népeinek életét változtatta meg gyökeresen, hanem új irányt mutatott az egész emberiség fejlődésének. Szívből örülünk azoknak a hatalmas vívmányoknak, amelyekkel a Szovjetunió népei köszönthetik majd a nagy évfordulót.

A magyar társadalom is készül arra, hogy történelmi jelentőségének

megfelelően köszöntse a nevezetes jubileumot. Meggyőződésünk, hogy 1977. november 7-e a forradalom, a szabadság, a haladás és a béke zászlaja alatt haladó emberiség közös nagy ünnepe lesz.

Látogatásuk befejezéséhez közeledik. Kérjük, hogy hazatérésük után adják át munkásosztályunk és népünk szívből jövő üdvözletét Csehszlovákia testvéri népeinek. Tolmácsolják legjobb kívánságainkat, hogy sikeresen váltsák valóra pártjuk XV. kongresszusának határozatait, országépítő ötéves tervüket. Mondják meg otthon: a szocializmust építő magyar nép ma is és a jövőben is együtt halad a Csehszlovák Szocialista Köztársaság testvéri népeivel.

NAGY ESZMÉK DIADALA

1977. OKTÓBER

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom közelgő 60. évfordulója az egész haladó emberiség kiemelkedő ünnepe. Amikor 1917-ben, a lánglelkű forradalmárnak, Leninnek s a bolsevik pártnak a vezetésével, az egykori cári Oroszország kizsákmányolt munkásai, parasztjai, elnyomott népei felkeltek, lerázták a kapitalista igát, új lapot nyitottak országuk és az egész emberiség történetében; elkezdődött a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszaka. Hazánkban, a Magyar Népköztársaságban is már sok éve hivatalos, állami ünnep november 7-e, s az idén egész társadalmunk jelentőségének megfelelően készül a kerek évfordulón a Nagy Októberi Szocialista Forradalom méltó köszöntésére.

A történelmet ismerő világközvélemény jól tudja, hogy a szovjet nép milyen példátlan önfeláldozással védte meg hatalmát, társadalmi rendjét belső és külső ellenségeivel szemben a polgárháború, az intervenciós támadások korai éveiben éppen úgy, mint a második világháború tüzében. S azt is tudja, hogy közben lankadatlanul folytatta az országot gyökeresen megváltoztató, az egész népet felemelő szocialista építőmunkáját. A Szovjetunió hat évtized alatt elért hatalmas eredményei igazolják az embernek ember által való kizsákmányolását megszüntető szocializmus fölényét a kizsákmányoláson alapuló tőkés rendszer felett. A szovjet nép, óriási nehézségeket leküzdve, évszázados elmaradottságot pótolt, felépítette a fejlett szocialista társadalmat, ma a kommunizmus építésén munkálkodik. Az új társadalom vívmányai – a dolgozók széles körű jogai, a gazdasági, a kulturális építés hatalmas eredményei – nagyszerűen kifejeződnek a Szovjetunió új alkotmányában, amelyet a szovjet nép legteljesebb egyetértésével a minap fogadott el a Legfelsőbb Tanács, s amely így a Szovjetunió új alaptörvényévé vált.

A Szovjetunió létrejötte új helyzetet teremtett a világon: a tudományos szocializmus eszméi testet öltöttek, s immár a gyakorlati példa erejével is hatnak; a nemzetközi munkásosztály, a társadalmi haladásért küzdő erők számára a Szovjetunió eredményei, tapasztalatai felbecsülhetetlen segítséget nyújtanak; a Szovjetunió léte, fejlődése korlátozza az imperialista erők népellenes törekvéseinek lehetőségeit, segíti a haladó erők harcát, döntő szerepet játszik abban, hogy az emberiség gátat vethessen egy új világháború kirobbantásának. Október eszméi a világot átformáló erővé váltak.

I

A magyar nép újabbkori története szorosan kötődik az oroszországi forradalmi mozgalmakhoz. Már az 1905-ös forradalom eseményei is nagy visszhangot váltottak ki és jelentős balratolódást eredményeztek a hazai munkásmozgalomban. 1917 őszén az öntudatos magyar dolgozókat magukkal ragadták Lenin, a szovjet forradalom halhatatlan eszméi, lelkesítő céljai. Ezek hatására – a polgárháború éveiben az Oroszországba került magyar hadifoglyok közül – csaknem százezer önkéntes ragadott fegyvert s harcolt a szovjet forradalom győzelméért. Idehaza 1918 novemberében megalakult a Kommunisták Magyarországi Pártja. A kommunista párt megalakulása, a magyar munkásosztály győzelme, a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása 1919. március 21-én az Októberi Szocialista Forradalom alapvető vonásainak nemzetközi érvényét bizonyította.

Lenin, aki rávilágított a cári Oroszország és az Osztrák–Magyar Monarchia szociális és nemzeti feszültségektől terhes társadalmi viszonyainak hasonlóságára, forrón üdvözölte és élénk figyelemmel kísérte a Magyar Tanácsköztársaság tevékenységét. Máig szóló tanulsággal kiemelte azt a tényt, hogy fegyveres felkelés és polgárháború nélkül, viszonylag békés úton jött létre. Ebből vonta le azt a – XX. század második felére különösen helytálló – következtetést, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat követő újabb forradalmak győzelme „könnyebb" lehet, mint az orosz proletariátusé volt; és hogy a szocialista forradalom útjai az alapvető célok azonossága mellett különfélék, sajátosak lesznek.

II

A Magyar Tanácsköztársaságot a hazánk ügyeibe durván beavatkozó nemzetközi imperializmus intervenciós fegyveres erői verték le. Ezt követően hazánkra a Horthy-rendszer, a fasizmus sötét árnyéka borult, politikája a második világháború idején a hitleri fasizmus szekeréhez kötötte és a nemzeti katasztrófa szélére sodorta az országot. De a Tanácsköztársaság emléke mélyen élt népünk szívében, élesztette a reményt, hogy a szocialista forradalom ismét győzni fog.

Az illegalitásban küzdő kommunista párt, a baloldali szociáldemokraták és más haladó erők következetesen és önfeláldozóan harcoltak a fasiszta rendszer, a hitleristákkal kötött szövetség majd a hitlerista megszállás ellen. Felemelték a szovjet–magyar barátság zászlaját, küzdöttek a háborúk ellen, a békéért, Magyarország újjászületéséért. Ez tükröződött a népfrontpolitika alapján már a hamincas évek második felétől kibontakozó antifasiszta mozgalom harcaiban, a Függetlenségi Front létrejöttében. Ebben a küzdelemben kovácsolódott ki az az egységfront, amely alapja lett a független, demokratikus Magyarország megteremtéséért vívott harcnak, s napjainkra széles nemzeti összefogássá terebélyesedett.

A 25 éves fasiszta elnyomás Magyarországot, a magyar népet igyekezett hermetikusan elzárni a Szovjetuniótól, a szovjet néptől. De a legádázabb elnyomás, statárium és ellenforradalmi propaganda sem tudta kiirtani a szovjet nép iránti rokonszenvet. A munkásosztály, a nép legjobbjai tudták, hogy van, él, létezik a Szovjetunió, és eljön, nincs messze az a nap, amikor a magyar és a szovjet nép kezet foghat egymással.

A népünk sorsában kedvező fordulat elkövetkezett. Hazánkat a német fasiszta megszállók igája alól a honvédő háborút vívó, az antifasiszta koalíció fő terheit vállaló és viselő hős Vörös Hadsereg csapatai, a Nagy Októberi Forradalom szülöttei, a szovjet emberek szabadították fel. Magyarország teljes felszabadításának napja, 1945. április 4-e népünk életében olyan jelentőségű történelmi esemény, amelynek emléke nálunk sohasem fog elhalványulni, és mindörökre a magyar–szovjet barátság szilárd alapja. A szovjet katonák kiűzték az ellenséget Magyarország területéről, összeomlott a hitleristákkal összeforrt kizsákmányoló államgépe-

zet, ezzel megnyílt a magyar nép előtt az önálló nemzeti fejlődés és a társadalmi felemelkedés útja.

A magyar nép a szövetségesek széles körével együttműködő kommunista párt vezetésével élni tudott a történelmi lehetőséggel. A romokban heverő ország helyreállításában, az élet megindításában a felszabadult nép óriási segítséget kapott a Szovjetuniótól, amely mindig megkülönböztette a reakciós uralkodó osztályoktól, a fasiszta politikai erőktől az igájukban senyvedő magyar népet, amelyet sohasem tekintett ellenségének. A felszabadulást követő első évek a viharos fellendülés évei voltak. Felosztottuk és a dolgozó parasztságnak juttattuk a nagybirtokokat, a nemzet tulajdonává tettük a föld kincseit, az ipari termelő berendezéseket, kiépítettük a munkásosztály politikai hatalmát, s végre a dolgozó nép az ezeréves Magyarország tényleges birtokosává vált és hozzákezdett szocialista hazája építéséhez. A gyűlöletes úri Magyarország megsemmisült, a tőkések, a földesurak országa helyén megvalósult a Magyar Népköztársaság. Ezért mondjuk, hogy a régi fasiszta rendszer, a földesúri kapitalista Magyarország a második világháborúban vereséget szenvedett, de a magyar nép megnyerte a jövendőt.

III

Ma, több mint három évtized távlatából, jogos nemzeti büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy népünk a munkásosztály és pártja vezetésével rövid idő alatt történelmi jelentőségű sikereket ért el, és hatalmas vívmányokat mondhat magáénak. Pedig utunk nem volt könnyű: le kellett győzni belső ellenségeinket, meg kellett védeni függetlenségünket, szocialista társadalmi viszonyainkat az imperializmus beavatkozási kísérleteivel szemben, és meg kellett küzdeni saját tapasztalatlanságunkkal és hibáinkkal is.

A magyar munkásosztály, a parasztság, az értelmiség, egész dolgozó népünk áldozatos munkája és harca tette lehetővé, hogy hazánkban megszilárdítsuk a munkásosztály hatalmát, a legszélesebb tömegekre támaszkodó valódi népi államot teremtsünk, lerakjuk, megszilárdítsuk a szocializmus alapjait, dinamikusan fejlesszük hazánk népgazdaságát, rendszeresen javítsuk népünk életkörülményeit, emeljük kulturális színvonalát.

A szocialista társadalom megteremtése hazánkban össznemzeti üggyé valt. Felépítésén jó egyetértésben dolgoznak munkások, parasztok, értelmiségiek, kommunisták és pártonkívüliek, különböző világnézetű – a hazájukat szerető, becsületes emberek. Ez a széles körű egyetértés jelentős tettekben is megnyilvánul. Szép példája ennek a csepeli munkások által kezdeményezett, országos méretűvé vált és nemzetközileg is visszhangot keltő munkaverseny, amely a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére indult.

Elmondhatjuk, hogy Marx, Engels, Lenin nagy eszméi, amelyek zászlaja alatt győzött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom és felépült a szocialista társadalom a Szovjetunióban, népünkben is termékeny talajra találtak. Október példája a szocialista építőmunka gyakorlati sikereiben öltött testet, Magyarországon győztek és élnek a marxizmus–leninizmus, a szocializmus eszméi.

A szocializmus építésében elért eddigi eredményeink alapján pártunk a XI. kongresszuson elfogadott programnyilatkozatában felvázolhatta a fejlett szocialista társadalom céljait, útjait és fő feladatait az ezredforduló felé közeledő Magyarországon. A fejlett szocialista társadalom megteremtésének folyamatában erősödik társadalmunk szocialista jellege: a termelőerők gyarapodása hazánkat a gazdaságilag fejlett országok sorába emeli; ezzel megteremtjük a szükséges anyagi eszközöket ahhoz, hogy tovább emeljük népünk életszínvonalát, lehetővé tegyük a tudomány, a kultúra sokoldalú fejlődését, széles körű elterjedését, s tovább közelítsük egymáshoz a munka- és életkörülmények főbb területein társadalmunk dolgozó osztályait és rétegeit. A fejlődés eredményeképpen kiteljesedik a szocialista demokrácia, mindinkább megvalósul a társadalmi egyenlőség lehetősége, tág tere nyílik a személyiség sokoldalú kibontakozásának és ettől elválaszthatatlanul, a munka megbecsülésére, magas fokú öntudatra és műveltségre épülő szocialista életmódnak. Így jutunk közelebb történelmi célunkhoz, a kommunizmushoz.

Eredményeink legfőbb forrása – állapította meg pártunk XI. kongresszusa –, hogy pártunk a marxizmus–leninizmus nemzetközi érvényű tanításait, a szocialista építőmunka általános érvényű törvényeit, a nemzetközi munkásmozgalom harci tapasztalatait alkotóan alkalmazza hazánk viszonyaira. Pártunk történetének, a szocializmus magyarországi épí-

tésének tapasztalatai is azt mutatják, hogy a jelen viszonyok között, amikor a kommunista és munkáspártok teljesen önállóan dolgoznak, amikor a szocializmus szuverén országokban s nemzeti keretek között épül, a szocialista forradalom általános érvényű törvényszerűségeinek alkotó módon való alkalmazása és a nemzeti sajátosságok figyelembevétele egyaránt kötelező. Azt valljuk, hogy az általános érvényű törvényszerűségek, a mások által felhalmozott tapasztalatok lebecsülése, a nemzeti korlátoltság, a szubjektivizmus éppúgy súlyos károkat okozhat a szocializmus ügyének, mint azok mechanikus másolása.

Számunkra különösen fontosak a Lenin alapította Szovjetunió Kommunista Pártjának és az Október 50. évfordulóját ünneplő Szovjetunió történelmi útjának soha el nem évülő tanulságai. A Szovjetuniónak, mint a világ első szocialista országának az építőmunkában szerzett általánosítható tapasztalatai beépültek a marxizmus–leninizmus kincsestárába. E tapasztalatok gondos tanulmányozása, az ország adottságait és a mindenkori konkrét helyzetet figyelembe vevő alkalmazása megkönnyíti mindazoknak a népeknek a munkáját, amelyek a szovjet népet követően léptek, illetve majd a jövőben lépnek a szocialista fejlődés útjára.

Történelmünk tanúsága szerint népünk harca a függetlenségért és a társadalmi haladásért a múltban legtöbbször azért szenvedett vereséget, mert a nemzetközi porondon nem talált megfelelő támaszt és szövetségest. 1917 novembere óta a függetlenségért és a társadalmi haladásért küzdő erők helyzete gyökeresen megváltozott a világban és hazánkban is. Harcainkban, építőmunkánkban mindig magunk mellett tudhattuk és tudjuk a Nagy Október szülöttét, a világ első szocialista államát, az önzetlen barátot, a Szovjetuniót.

A fejlett szocialista társadalom megteremtése és a béke megvédése népünk két legfontosabb sorskérdése. A Szovjetunió léte, a világpolitikában betöltött szerepe, a békéért folytatott következetes és áldozatos harca teremt számunkra is biztos nemzetközi hátteret a fejlett szocialista társadalom építéséhez. A Szovjetunióban nemzeti történelmünk annyi megpróbáltatása és csalódása után végre igazi, megbízható szövetségesre találtunk.

Az emberiség számára jelképpé emelkedett a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal egyidős Békedekrétum, amelynek szelleme hat évtizede

áthatja a Szovjetunió következetes harcát a béke védelmében. A szocialista forradalom győzelme a világ egyhatodán, a legagresszívabb imperialista erő, a fasizmus veresége, a szocialista világrendszer létrejötte és fejlődése, a munkásmozgalom fellendülése, a gyarmati rendszer széthullása először teremtett az emberiség történetében olyan erőviszonyokat, hogy reális célként lehet kitűzni a világbéke megvédését. A Szovjetunióval fennálló barátságunk és szövetségünk, a Varsói Szerződés szervezete az a nemzetközi támasz, amely a mai világhelyzetben is garantálja és védi a magyar nép békéjét, szocialista vívmányait, biztosítja a békés építőmunkához szükséges nemzetközi feltételeket.

Magyarország és a Szovjetunió népeit ugyanazon eszmék vezérlik, közösek céljaink és alapvető érdekeink. Ez szilárd alapja annak, hogy a Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió, a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Szovjetunió Kommunista Pártja között az együttműködés zavartalan, a kapcsolatok gyümölcsözőek és jól fejlődnek, a magyar és a szovjet nép barátsága erős és megbonthatatlan.

Történelmi utunk, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom magyarországi hatása is bizonyítja, hogy a magyar–szovjet barátság, amely politikánk megmásíthatatlan sarkköve, egyaránt fakad internacionalista elveinkből, szocialista meggyőződésünkből és legsajátabb nemzeti érdekeinkből. Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs népeink érzéseit fejezte ki, amikor – a magyar–szovjet kapcsolatokról szólva – kijelentette, hogy ez a barátság, amely kiállt minden megpróbáltatást, közös harcunkban edződött s áthatja országaink egész életét, nemcsak a mának, nemcsak a holnapnak szól, hanem örök időkre érvényes.

Azt valljuk – mert saját tapasztalataink történelmi érvénnyel erősítik meg –, hogy a magyar–szovjet barátság internacionalizmusunknak és szocialista hazafiságunknak egyaránt nélkülözhetetlen eleme. Ez így volt eddig is, és így lesz a jövőben is. Ezért tekinti népünk a Nagy Októberi Szocialista Forradalom közelgő 60. évfordulóját a szovjet nép, a nemzetközi munkásosztály, a haladó emberiség e nagy ünnepét egyben saját ünnepének is.

Pravda, 1977. október 12.
Népszabadság, 1977. október 16.

FELSZÓLALÁS MOSZKVÁBAN A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM 60. ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE RENDEZETT ÜNNEPI ÜLÉSEN

1977. NOVEMBER

Nagy megtiszteltetés küldöttségünk számára, hogy ma itt lehetünk Moszkvában, és részt vehetünk e felemelő ünnepi ülésen, amelyet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom világtörténelmi jelentőségű győzelme 60. évfordulójának szenteltek. Megköszönve a meghívást, átadjuk önöknek, a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a kommunizmust építő nagy szovjet népnek a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép forró, elvtársi, testvéri üdvözletét és legjobb kívánságait.

Nagy figyelemmel, örömmel hallgattuk, üdvözöljük Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága főtitkárának, a Legfelsőbb Tanács Elnöksége elnökének ünnepi beszédét, amely méltatta a szovjet forradalom győzelmes útját, bemutatta a Szovjetunió jelenét, és felvázolta a lelkesítő távlatokat, a szovjet nép nagyszerű, kommunista jövőjét. Ez a nagy jelentőségű beszéd meggyőzően fejtette ki a Szovjetunió külpolitikáját. A Szovjetunió nemzetközi törekvései a legkövetkezetesebben szolgálják a társadalmi haladásnak, a népek szabadságharcának, az emberiség békéjének általános érdekeit. Ezek a törekvések teljes mértékben egybeesnek pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság, népünk érdekeivel, nemzetközi céljaival. Kijelenthetjük, hogy teljes erőnkkel, szoros egységben, vállt vállnak vetve küzdünk szovjet testvéreinkkel az igaz ügy diadaláért.

Gyökeres fordulatot hozott az emberiség történetében az a 60 évvel ezelőtti nagy nap, amelyen a halhatatlan Lenin és pártja vezetésével felkelt munkások, parasztok, katonák, szétzúzták a gyűlölt cári, földesúri-kapitalista rendszert, és győzelemre vitték a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat. Az azóta eltelt hat évtizedben a szocializmus világrend-

szerré vált, az egyre erősödő nemzetközi kommunista mozgalom minden földrészre kiterjedt, az imperializmus gyarmati rendszere összeomlott, a népek harca a nemzeti és társadalmi felemelkedésért nagy sikereket aratott, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése reális valósággá vált, és megalapozott remény egy új világháború megakadályozásának lehetősége.

A Szovjetunióról fennállása óta sok jót és sok rosszat is mondottak, hiszen barát és ellenség egyaránt tudja, hogy a világ arculata azért alakult így, mert megszületett a történelem első szocialista állama. A Nagy Október, a Szovjetunió hat évtizedes gazdag tapasztalatainak alkotó alkalmazása segíti mind a szocializmus útján járó, mind a társadalmi és nemzeti felemelkedésért küzdő népek forradalmi harcát.

A szovjet népnek óriási nehézségeket kellett leküzdenie, mérhetetlen áldozatokat kellett hoznia a forradalom győzelméért, megvédéséért és a szocialista társadalom felépítéséért. A második világháború éveiben méltán váltotta ki az egész haladó emberiség elismerését a szovjet nép hősies helytállása a fasizmussal vívott élethalálharcban saját hazája és a népek szabadságának védelmében. Amíg a világ fennáll, és társadalmi haladást, békét kívánó ember él a földön, a szovjet népé a soha el nem múló dicsőség, hogy elsőnek vitte diadalra a szocialista forradalom ügyét, és hogy a Szovjetunió fennállása óta önzetlen segítője, legyőzhetetlen támasza a haladásért küzdő népeknek, a világbékének.

Az emberiség ma még sok megoldatlan, bonyolult kérdéssel terhelt korban él. Ugyanakkor jelenünk reményteljes, nagyszerű, elérhető távlatokat mutat, mert a történelem menetét senki sem tudja visszafordítani, és világunkban jelen van, hat, az igaz ügyet segíti a nagy Szovjetunió. A haladó emberek tudatában a Szovjetunió, a szocializmus és a béke fogalma egymástól elválaszthatatlan.

A Szovjetunió egész története és mai valósága a szocialista társadalmi rend hatalmas életerejéről és a kapitalizmussal szembeni magasabbrendűségéről tanúskodik. A világ első szocialista állama nemcsak több mint 260 milliós lélekszáma, területének nagysága miatt hatalmas ország, hanem azért is, mert a Szovjetunió társadalmi rendszere, gazdasági és kulturális építőmunkájának eredményei, tudományának fejlettsége, a dolgozók jóléti intézményei alapján a világ élenjáró országa. A szovjet

nép a fejlett szocialista társadalom tökéletesítésén, a kommunizmus építésén dolgozik, naponta az építőmunka új győzelmeit aratja. A szovjet nép vívmányainak, békés szándékának, a további fejlődés irányának nagyszerű foglalata a sok-sok millió állampolgár személyes közreműködésével készült és a Legfelsőbb Tanács által törvénybe iktatott szovjet alkotmány. Az új alaptörvény azt is kifejezi, hogy a Szovjetunióban, egy világrésznyi országban az emberi jogoknak olyan kiteljesedése ment végbe, amilyenre a történelemben nincs példa.

A Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar nép a forradalom győzelmének 60. évfordulója alkalmából szívből gratulál a Szovjetunió dicső kommunista pártjának, közeli barátunk, Leonyid Brezsnyev elvtárs vezette központi bizottságának, a nagy szovjet népnek a történelmi harcokban aratott győzelmekhez, az építőmunkában elért példátlan sikerekhez, a nagy társadalmi vívmányokhoz.

Hazánkban a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének napja már évtizedek óta ünnepnap. Népünk a mostani kiemelkedő 60. évfordulót is saját ünnepeként köszönti.

A magyar nép újabb kori történelmében meghatározó szerepe volt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének. Követve a példát, a magyar munkásosztály 1919 tavaszán kikiáltotta a Magyar Tanácsköztársaságot. Ezt az imperialisták intervenciós külső fegyveres erői verték le. A negyedszázados ellenforradalmi terror, majd a hitleri fasiszta megszállás szenvedéseitől a magyar népet az Októberi Forradalom fiai, a dicső szovjet hadsereg katonái szabadították fel. Népünk élni tudott a történelmi lehetőséggel. Ma Magyarországon a fejlett szocialista társadalom épül, és ebben fejeződik ki mindennél jobban, hogy Lenin és a Nagy Október eszméi termékeny talajra hullottak, mély gyökereket eresztettek, élnek, virulnak és jó termést hoznak hazánkban.

A magyar nép a szocialista országok népeivel, a testvéri kommunista és munkáspártokkal, minden haladó és együttműködésre kész erővel összefogva küzd egy békésebb, boldogabb világért. A Szovjetunió legjobb barátunk és szövetségesünk, amellyel közösek örömeink, gondjaink, vezérlő eszméink és céljaink. Pártjaink, országaink, népeink kapcsolatai internacionalisták és testvériek. Ez kifejeződik abban a széles körű, egész dolgozó népünket átfogó szocialista munkaversenyben is, amelyet

a Csepel Vas- és Fémművek öntudatos dolgozói kezdeményeztek ez év januárjában a Nagy Október 60. évfordulójának tiszteletére. Az üzem kollektívája október 25-én jelentette, hogy vállalásukat becsülettel teljesítették; a verseny nagyszerű eredményeket szült az egész országban.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóját a magyar kommunisták, a szocializmust építő magyar nép azzal az elhatározással ünnepli, hogy tántoríthatatlanul hű marad a marxizmus–leninizmus, Lenin eszméihez, a szocializmus, a kommunizmus céljaihoz, a megbonthatatlan magyar–szovjet barátsághoz.

Az ünnep alkalmából szívből további nagy sikereket kívánunk az építőmunkában, a haza felvirágoztatásában, a béke védelmében a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a testvéri szovjet népnek.

ELŐADÓI BESZÉD
A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN

1978. ÁPRILIS

A Központi Bizottság ezen az ülésén tesz eleget a kongresszuson vállalt kötelezettségének. Emlékeztetem az elvtársakat: a kongresszuson a Központi Bizottság bejelentése úgy hangzott, hogy körülbelül a félidőben át kell tekinteni a kongresszus határozatainak a végrehajtását. A kongresszus óta éppen három esztendő telt el, s a következő kongresszusig még két év van hátra. Úgy vélem azonban, hogy a félidős határidőt tulajdonképpen betartottuk, hiszen a mai tárgyalás előkészítése mintegy nyolc hónapja intenzíven folyik.

A Központi Bizottság végrehajtó szervei olyan előkészítési módot választottak, hogy a Központi Bizottság e nagy kérdés tárgyalásánál ne az óhajokból, szubjektív elképzelésekből, hanem a társadalmi valóságból, a tényekből indulhasson ki. Ezért mindenféle előzetes központi következtetések és instrukciók nélkül hívták fel a párt középfokú szerveit – a budapesti pártbizottságot és a megyei pártbizottságokat –, hogy értékeljék a kongresszusi határozatok végrehajtásának helyzetét, mégpedig az általános fő kérdések tekintetében és saját területük elemzése alapján egyaránt. Ezt az értékelést a párt középfokú szervei nagyon behatóan és felelősen elvégezték.

Az előkészítés ennél még szélesebb körű volt. Hiszen gyakorlatilag már az alapszervezetek ez évi beszámoló taggyűlései is ezt a célt szolgálták: nemcsak a saját munkájuk mérlegét készítették el, hanem ezúttal egy kicsit átfogóbban értelmezték feladataikat. Ezenkívül a Politikai Bizottság felkérte a Központi Ellenőrző Bizottságot, a Szakszervezetek Országos Tanácsát és a Minisztertanácsot, hogy e kérdés tekintetében a maguk mérlegét is készítsék el és tapasztalataikat bocsássák a Központi Bizottság rendelkezésére. A Politikai Bizottság tehát előzetes állásfoglalás

nélkül kért véleményt, s ezeket összegyűjtve és figyelembe véve készítette el jelentését a Központi Bizottság számára.

Napirendi pontunk címe: „Jelentés a kongresszus óta végzett munkáról és a párt előtt álló feladatokról". A Politikai Bizottság nevében jelenthetem a tisztelt Központi Bizottságnak, hogy a XI. kongresszus határozatának végrehajtása az élet minden fő területén eredményesen folyik. Szeretném megjegyezni, hogy a végrehajtás a kongresszus időpontjában előre nem látott, azóta keletkezett objektív nehézségek és részben szubjektív okok miatt helyenként egyenetlen. Megismétlem azonban: a mérlegből levonható legfontosabb következtetés, az általános tapasztalat az, hogy a XI. kongresszus határozatainak végrehajtása az élet minden fő területén eredményesen folyik. A Politikai Bizottság ezért azt javasolja a Központi Bizottságnak, hogy ezt mondja ki és tegye köztudottá mind a párttagság, mind az ország közvéleménye előtt.

Amikor a fő területekről beszélünk, a Politikai Bizottság nemcsak azokra a kérdésekre gondol, amelyeket a határozati javaslat megnevez és tárgyal, hanem olyan területekre is, amelyek nem szerepelnek az előterjesztésben. Az írásos anyagban a társadalmi élet, a párt- és az állami munka, a tömegek tevékenységének nagyon fontos területei nem kaptak helyet, vagy bizonyos okok miatt, amelyekre még majd visszatérek, nem tárgyaljuk őket részletesen. Mindent egybevetve, mégis szeretném hangsúlyozni, hogy a munka eredményeként minden területen előrehaladás történt.

A munkásosztály hatalma, népi demokratikus rendszerünk erősödött, a nép szocialista összefogása és tömörülése fejlődött. A XI. kongresszus eszmei, politikai hatásaként a belpolitikai helyzetben érezhetően jelentős, pozitív változás ment végbe. A kongresszuson meghirdetett program megvalósítására irányuló munka eredményeként államunk, a Magyar Népköztársaság és gazdaságunk alapjai tovább szilárdultak. A kultúra összes fő területén – ideértve a tudományos munkát, a közoktatást, a közművelődést, a művészeteket, az irodalmat – fejlődés érzékelhető.

Teljes felelősséggel állapíthatjuk meg, hogy minden területen előrehaladtunk. Megjegyzem, hogy a határozattervezet nem tartalmazza a gazdasági fejlődés tételes statisztikai számait, mivel azok közismertek, a kulturális területen pedig – annak természete és jellege miatt –, gyak-

ran nem is lehet statisztikai számadatokkal kimutatni a fejlődést. Eredményes munka folyt honvédelmünk fejlesztésében, a Belügyminisztérium nagyon szerteágazó és bonyolult tevékenységi területén és a munkásőrségnél. Nagy eredményeket ért el a szocialista brigádmozgalom. Ezeknek az eredményeknek szemléletes példája a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére kibontakozott munkaverseny. Jó munka folyt a párt ifjúsági szervezetében, a tömegszervezetekben és tömegmozgalmakban. Vagyis minden fő területen jelentős, elfogadható eredmények születtek.

A rend kedvéért egy más természetű kérdést is meg szeretnék említeni. A Központi Bizottság végrehajtó szervei, elsősorban a Politikai Bizottság a megfelelő időben, tehát már mai tárgyalásunk előkészítésének a kezdeti szakaszában fontolóra vette, hogy milyen formában történjék a számvetés. A testvérpártok a szocialista országokban különböző gyakorlatot folytatnak. Van, ahol ebből a célból pártértekezletet hívtak össze, és van olyan testvérpárt is, amely a Központi Bizottság ülésén vonta meg a mérlegét. A Politikai Bizottság – abból kiindulva, hogy egy nagy létszámú pártértekezlet más természetű vitát tesz lehetővé, mint amire esetleg szükség adódhat – arra gondolt: mi ezt a munkát a Központi Bizottság ülésének keretében végezzük el. Ez természetesen csak az eljárás szempontjából magyarázza döntésünket.

A másik, ennél is fontosabb meggondolásunkra a vizsgálat feltételezhető eredménye késztetett. Az, hogy a kongresszus által meghatározott fő irányon – ideértve a bel- és a külpolitikát, a gazdaság- és a szociálpolitikát, a kulturális politikát és más kérdéseket – nincs szükség gyökeres vagy lényeges változtatásra. Mivel felfogásunk szerint a pártértekezlet magasabb pártfórum, mint a Központi Bizottság ülése, márpedig ebben az esetben nem volt indokoltsága a magasabb pártfórum döntésének, a Politikai Bizottság már a munka kezdetén úgy határozott, hogy nem javasolja pártértekezlet összehívását, hanem megfelelőnek, és bizonyos tekintetben célszerűbbnek tartja, ha a mérlegkészítés a Központi Bizottság ülésén történik meg.

A Politikai Bizottság elkészítette a határozati javaslatot és megküldte a Központi Bizottság tisztelt tagjainak. A mai ülésnek az a fő feladata, hogy vitassa meg ezt az írásos határozati javaslatot. Úgy tervezzük, hogy

az elfogadott határozat legyen egyben a nyilvános állásfoglalás is. A határozati javaslat magában foglalja azokat a kérdéseket, amelyeket a Központi Bizottság mondanivalójaként célszerűnek tartunk nyilvánosságra hozni. Ezért azt javasoljuk, hogy a Központi Bizottság üléséről ezúttal csak rövid ténykommüniké jelenjék meg. A Központi Bizottság határozatának teljes terjedelmében való közzétételével adjunk tájékoztatást az ülésről.

Az írásos javaslattal kapcsolatban szeretném megjegyezni, hogy – amint ezt az elvtársak az anyag olvasása, tanulmányozása során nyilván maguk is érzékelték – ez az okmány nem szól mindenről. Ahogyan már említettem, az előterjesztés nem tárgyalja a pártmunka, a közélet sok fontos kérdését. Ennél a munkánál az vezetett bennünket, hogy nem tartunk célszerűnek egy második, pótlólagos kongresszusi állásfoglalást. A Központi Bizottság határozatának az a célja, hogy vonja meg az eddigi munka mérlegét, s főleg azokra a feladatokra hívja fel a figyelmet, amelyeknek a megoldásához a leghatékonyabb erőfeszítések szükségesek azért, hogy a XI. kongresszus határozatait a következő kongresszusig megfelelően végrehajthassuk. Ez az indoklása annak, hogy a témákban bizonyos szelekció érvényesül.

Az elvtársak nyilván észrevették a határozati javaslat egyik fontos vonását: bár az általános mérleg a valóságos helyzetnek megfelelően pozitív, ez az okmány jelentős részben problémákkal foglalkozik. Ezenkívül, ha röviden is, de meglehetősen komoly formában, önkritika is van benne, amikor a Központi Bizottság a saját tevékenységéről mérleget készítve kimondja, hogy a munkája az eredményekben is és a hiányosságokban is tükröződik. Azt hiszem, ez az önkritikus hangvétel célszerű és helyes.

A határozati javaslatról szólva annak még egy elemét szeretném megemlíteni: olyan, az egész társadalmat foglalkoztató, nagyon fontos kérdések is szerepelnek benne, amelyekben a Központi Bizottság eddig nem határozott. Ilyen például az árrendszer távlati fejlesztése. Erről majd a későbbiekben még szólni kívánok. A Politikai Bizottság azért javasolja, hogy ez is szerepeljen a határozatban, mert anélkül, hogy ezt a témát érintené, mai ülésünk nem tárgyalhatná felelősen a XI. kongresszus óta végzett munkát és az előttünk álló feladatokat. Ha pedig a Központi

Bizottság úgy ítéli meg, hogy ez igen fontos kérdés és a jövőben foglalkozni kíván vele, akkor a párt nyílt politikája megköveteli, hogy a nyilvános állásfoglalásban se hallgassunk róla, és legalább nevezzük meg, mint gazdasági, társadalmi életünk egyik jelentős problémáját.

A határozati javaslat végső kicsengése persze bizakodó hangvételű. Ezt szintén szükségesnek és megalapozottnak tartjuk. A határozattervezet joggal mondhatja ki, hogy rendelkezünk azokkal a feltételekkel, illetve a hátralevő időszakban, menet közben megteremthetők azok a feltételek, amelyek a XI. kongresszus határozatainak sikeres végrehajtásához szükségesek. Ennyit az okmányról.

A Központi Bizottság tagjai a határozati javaslat mellékleteként kaptak egy összesítést, amely a budapesti pártbizottság és a megyei pártbizottságok észrevételeinek hű tükre. Vannak benne méltató megállapítások a párt általános tevékenységéről, a Központi Bizottság és a központi szervek munkájáról, és – persze elvtársias módon felvetve – munkánk nagyon sok hiányosságára is található benne utalás. Úgy tartottuk igazságosnak és becsületesnek, hogy a legjobb szándékkal, hűen tájékoztassuk a Központi Bizottságot: hogyan vélekednek a párt fontos vezető szervei a kongresszusi határozatok végrehajtásáról, a végrehajtás menetéről.

Bár ez az összesítés elsősorban a Központi Bizottság tájékoztatására szolgál, a Központi Bizottság minden osztályának kötelessége, hogy a benne és az alapanyagokban szereplő legfontosabb kérdéseket áttanulmányozza, a felvetett problémákat regisztrálja, a velük kapcsolatos tennivalókat számon tartsa, s vagy a központi, vagy a területi szervek munkája révén megfelelően megoldja. Ez az elgondolásunk a mellékletben összegyűjtött kérdéscsoportokkal kapcsolatban.

Végül arról szólnék néhány szót, hogy mi a célja az előadói bevezetőnek. Az írásos javaslatban azt ajánljuk, hogy a Központi Bizottság a határozatában ne vegye sorra a kongresszus összes kérdését, mert ez most nem segítené kellően a munkát. Amikor a Politikai Bizottságban konzultálva, egyeztettük az előadói beszéd tematikáját, abban maradtunk, hogy itt, az ülésen nem ismertetem tételesen a határozati javaslatot, hiszen az mindenkinek a kezében van. Tekintsék ezt az okmányt a tárgyalás alapjának. Engedjék meg, hogy én a benne érintett kérdések közül

témacsoportonként csak néhánnyal foglalkozzak, éspedig inkább érvelésként, indokolásként, esetleg kiegészítésként. Előre elnézést kérek tehát, hogy nem érintem az összes témát.

Először a benyújtott határozati javaslat fő következtetéseivel szeretnék röviden foglalkozni, mert valójában ezek az okmány legfontosabb megállapításai. Ezeket figyelemfelkeltés céljából ismétlem meg.

– Az első fő következtetés az, hogy a XI. kongresszus határozatai, a kongresszus által elfogadott programnyilatkozat kiállták a gyakorlat próbáját, helyesnek bizonyultak.

– Másodszor: annak idején a hazai közvélemény, párttagságunk, munkásosztályunk, népünk mellett a nemzetközi közvélemény is – elsősorban a testvérpártokra gondolok – jól fogadta a kongresszus határozatait, amikor azok nyilvánosságra kerültek. Ugyanígy a párt programnyilatkozatát is. Ezt azért említem meg, mert nem csekély dologról van szó. Hogy a hazai közvélemény hogyan és miképpen fogadta a XI. kongresszus dokumentumait, az az írásos állásfoglalásból is kiviláglik. Célszerűnek tartjuk, hogy a Központi Bizottság most térjen vissza rá, és nyilvánosan is méltassa a tömegszervezeteknek, a tömegmozgalmaknak, társadalmunk legkülönbözőbb tényezőinek a kongresszus határozataival kapcsolatos állásfoglalását.

Ami a nemzetközi fogadtatást illeti, az elvtársak bizonyosan emlékeznek rá: a szocialista országokból igen magas szintű küldöttségek vettek részt és foglaltak állást a XI. kongresszuson. Utólag nemegyszer, nagyon komoly formában kifejezésre jutott – és ez számunkra nem közömbös, – hogy XI. kongresszusunkat – elsősorban a Szovjetunió Kommunista Pártja részéről – igazi marxista–leninista párt kongresszusaként méltatták. Magát a határozatot és a programnyilatkozatot is nagyra értékelték. A mi gondolkodásunknak azt hiszem az felel meg, hogy tudjuk: nem egyedül a Magyar Szocialista Munkáspárt a marxista–leninista bölcsek kövének letéteményese. Meggyőződésünk és szándékunk szerint valódi marxista–leninista irányvonal érvényesítésére törekszünk, és ennek bizonnyal az is próbája, hogy politikánkról mi a testvérpártoknak a véleménye. A testvérpártok véleménye pedig önbizalmat ad számunkra és megerősít bennünket.

– Harmadik következtetésünk: a kongresszust követően a Központi

Bizottság és annak végrehajtó szervei, a kormány és a társadalmi szervek sorra napirendre tűzték azokat a fontos kongresszusi témákat, amelyekben további, konkrét döntések voltak szükségesek. A tapasztalatok alapján megállapítható, hogy ezek a döntések helyesek voltak, elősegítették, hogy a kongresszus határozatai a gyakorlatban megvalósuljanak.

– Most már a kongresszus útmutatásaira, valamint az ezeket konkretizáló központi bizottsági határozatokra is gondolva, a negyedik fő következtetés: nagy megelégedéssel és örömmel állapíthatjuk meg, hogy párttagságunk, népünk nemcsak jól fogadta a kongresszus állásfoglalásait és az azokat kiegészítő határozatokat, döntéseket, hanem cselekvően támogatta is a megvalósításukat. Ennek eredményeként erősödött az ország, növekedett pártunk és hazánk nemzetközi tekintélye.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi megbecsülése nőtt azoknak a körében, akiknek a véleménye életbevágó fontosságú számunkra. Az utóbbi három esztendőben 65 testvérpárttal folytattunk megbeszéléseket. Úgy vélem, ezt most nem szükséges részletezni. A párt józan, elvi, ugyanakkor gyakorlatias, reális és rugalmas politikai vonalvezetése elismerést élvez, ami a XI. kongresszus óta tovább fokozódott. Hasonló tényeket tapasztalhatunk tömegszervezeteink és tömegmozgalmaink nemzetközi kapcsolataiban is. Ezeknek nemzetközi megbecsülése a XI. kongresszus szellemében végzett munkájuk révén ugyancsak megnövekedett.

Most ülésezik Prágában a Szakszervezeti Világszövetség kongresszusa. Komoly formában felvetődött, hogy a világszövetség egyik vezető posztjára magyar jelöltet kívánnak állítani. Azt hiszem, nem kell bővebben magyarázni, ez milyen elismerést jelent számunkra.

Az elvtársak arról is tudnak, hogy a Demokratikus Ifjúsági Világszövetségben is történtek bizonyos változások a vezető tisztségekben. Ott a Chilei Kommunista Ifjúsági Szövetség képviselőjét választották meg elnöknek, főtitkárnak pedig a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetségtől kértek jelöltet. Még folytathatnám a példákat. Talán azzal fejezhetném be, hogy a békemozgalomban – amely jelenleg óriási fontosságú a világban, és a legkülönbözőbb területeken folyó tevékenysége nyilván fokozódni fog – a magyar képviselők munkáját mindenütt jónak értékelik. Ez mondható el a magyar egyházak képviselőinek nemzetközi tevéken-

ségéről is: a prominens magyar egyházi személyiségek is igen pozitívan lépnek fel a nagy társadalmi, nemzetközi mozgalmak keretében. Ez örvendetes. Valamiképpen ez is összefüggésben van a párt politikájával és mindennapi gyakorlati munkájával.

Azt hiszem felesleges részletezni, hogy a kongresszus óta eltelt években a Magyar Népköztársaságnak mint államnak a nemzetközi reputációja is növekedett. Ez szintén a kongresszus irányvonalának, a mi elvileg szilárd, ugyanakkor realista, hajlékony, rugalmas politikai vonalvezetésünknek köszönhető. Ezt nem kívánom külön is illusztrálni.

– További, szintén rendkívül fontos fő következtetés az, hogy a XI. kongresszus határozatai és a programnyilatkozat, valamint a párt-, az állami, a társadalmi szervezetek által hozott kiegészítő döntések és intézkedések teljes mértékben, változatlanul érvényesek. A feladat ezeknek a további, eredményes végrehajtása. Erre nyomatékosan és megfelelő formában, külön is fel kell majd hívni az egész párttagság figyelmét. Valakinek talán csalódást okoz, hogy most, a mérlegkészítésnél semmi szenzáció sincsen a megállapításokban. Úgy gondolom, a valóságban népünknek, szocialista szövetségeseinknek, partnereinknek éppen az a természetes és kellemes hír, hogy nincs semmi különleges szenzáció. A hazai és a nemzetközi tevékenységben, a párt munkamódszereiben semmiféle irányváltoztatásról, meg ehhez hasonlóról sincsen szó.

A kongresszus határozataira azért kell utalnunk, mert azok a dolog természete szerint rendkívüli horderejűek, s nem pusztán napi érvényűek. A kongresszusi határozatokban egész sor olyan feladat is van, amelyek csak hosszú idő céltudatos munkájával oldhatók meg. Még inkább érvényes ez a párt programnyilatkozatára.

Talán nem árt röviden visszautalni és hivatkozni a kongresszus néhány alapvető megállapítására. Például arra, hogy pártunk marxista–leninista párt, a magyar munkásosztály élcsapata, fejlődésének abban a szakaszában van, amikor – természetesen egy történelmi időszak alatt – a dolgozó nép élcsapatává válik. Államunk munkáshatalom, a proletariátus diktatúrájának, a népi demokratikus rendszernek az állama, amely fejlődése során fokozatosan össznépi állammá alakul át. Ezek a fontos megállapítások továbbra is érvényesek.

A pártkongresszus határozata, még inkább a programnyilatkozat

rendkívül fontos és időszerű megállapításokat tartalmaz a tulajdon- és a termelési viszonyok helyzetéről, fejlődésének távlatairól. Ezek a megállapítások ma is változatlanul érvényesek, úgy, ahogyan azokat a kongresszus és a párt programnyilatkozata kimondta.

Az ülés előtt volt szerencsém találkozni és szót váltani olyan elvtársakkal, akik már olvasták a határozati javaslatot. Volt, aki észrevételt tett: miért nem tér vissza a határozattervezet olyan fontos kongresszusi megállapításokra, mint a tulajdon- és termelési viszonyok fejlődése. Valóban nem tér vissza rájuk, és egy-két szóval szeretném megindokolni, hogy miért nem. A programnyilatkozat teljesen világosan és kategorikusan fogalmaz és évtizedes távlatról beszél. Olyan területen, mint a tulajdonviszonyok és a termelési viszonyok fejlődése, két év vagy két és fél év tapasztalatai alapján nem várható lényeges változás. Ezért nem indokolt már most visszatérni rá. Bizonyos intézkedéseket, amelyek a távlati fejlődés szempontjából szükségszerűek voltak és amelyek a kongresszus határozatában gyökereznek, természetesen már meghoztunk és végrehajtottunk. Így például utalok az állami kézben levő földtulajdon, a termelőszövetkezeti tulajdonban levő területek további szétaprózódásának a megakadályozására.

A kongresszus határozataiban természetesen a fejlett szocialista társadalom építésének minden fő kérdése szerepelt. Ezek a határozatok változatlanul érvényesek. A kongresszus állást foglalt az ötödik ötéves terv irányelveiről is. Ez az állásfoglalás feladataink nagyon fontos meghatározása, valójában azoknak a tennivalóknak a foglalata, amelyeket a fejlett szocialista társadalom építésében ebben az öt évben el kell végeznünk. Az irányelveket bizonyos mértékben módosítanunk kellett, ezt nyilvánosan is szükségesnek tartjuk felidézni, amikor megállapítjuk, hogy az ötödik ötéves terv idejében elkészült, törvényerőre emelkedett, végrehajtása megkezdődött és eredményesen folyik. Változatlan feladatunk, hogy az ötödik ötéves tervet sikeresen és eredményesen hajtsuk végre.

– Végül: a XI. kongresszus határozatai kiállták az élet próbáját, a végrehajtás menetében is megfelelő, marxista–leninista döntéseknek bizonyultak, nem kell tehát változtatni rajtuk. S ha ez így van, ebből adódik a további következtetés: feltétlenül és törvényszerűen előtérbe kerülnek a végrehajtás kérdései. Ha pedig a végrehajtás kérdései előtérbe kerülnek,

ezzel szorosan összefügg a tömegek munkája, a káderek tevékenysége, a káderkérdések megoldása.

Ezek a határozati javaslat fő következtetései. Cselekvésünk fő vonala változatlanul az, hogy a tömegek, a párttagok, a káderek munkájával is biztosítsuk a kongresszus határozatainak jobb végrehajtását.

Ezek után szeretnék rátérni a külpolitikai kérdésekre. Bár sem elemezni, sem részletesen tárgyalni nem akarom őket, bizonyos kérdésekről mindenképpen szólni kívánok a Központi Bizottság ülésén.

A párt XI. kongresszusának egyik feladata az volt, hogy elemezze a nemzetközi helyzetet és a reá meghatározóan ható fő tendenciákat. Megállapíthatjuk, hogy az elemzés helyességét az események alakulása azóta is tanúsítja. A kongresszus másik feladata az volt, hogy ismételten és nyomatékosan mondja ki: hova tartozunk, melyik oldalon állunk és mik a céljaink. A kongresszus ezt is kinyilvánította, és az élet tapasztalatai alapján ez is helyesnek bizonyult. Elnézésüket kérem, hogy személyes vonatkozású példára hivatkozom. Amikor Bonnban Schmidt kancellár közös sajtónyilatkozatot javasolt és udvariasan felkért, hogy lennék szíves értékelni tárgyalásaink tapasztalatait és eredményeit, én a XI. kongresszus állásfoglalására gondoltam, amikor azzal kezdtem, hogy a Magyar Népköztársaság a Szovjetunió szövetségese, a Varsói Szerződés, a KGST tagállama. Pártunk állásfoglalásából indultam ki, amikor szóltam politikánkról, a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének realitásáról, arról, hogy a mi képviselőink őszinte béketörekvéssel mentek el Helsinkibe, azzal érkeztek a Német Szövetségi Köztársaságba is; mi a békés egymás mellett élés politikáját képviseljük, ezen az alapon kívánjuk az őszinte és igazi együttműködést a Német Szövetségi Köztársasággal, annak népével, lakosságával is.

A világos állásfoglalásnak megvan a jelentősége. A tapasztalat szerint, amint tudják, jó néhány államban minket a nyugati oldalon is elfogadtak partnernek. Úgy fogadtak el minket és úgy is kell hogy elfogadjanak, hogy hovatartozásunkat illetően semmiféle félreértés sincsen és ne is legyen. Ne legyen kétséges, hogy melyik oldalon állunk. Hosszú távra ez az igazi elvi politika, ennek van ereje, becsülete és tekintélye még az ellentáborban is.

Bár a nemzetközi helyzet alakulását – amint említettem – nem fogom részletesen elemezni, hiszen a fő tendenciák változatlanok, utalnék azonban rá, hogy a XI. kongresszus óta jelentős események történtek. Hiszen kongresszusunk óta jött létre a történelmi jelentőségű helsinki találkozó, amely új szakaszt nyitott Európában, és világméretekben is megfelelő hatása volt. Vietnam győzelme után Angolának és Etiópiának is sikerült megvédenie haladó rendszerét a külső katonai beavatkozástól.

A nemzetközi helyzet új vonása, hogy a helsinki értekezlet után mindazok, akik nem hívei a leszerelésnek, a nemzetközi enyhülésnek, ellentámadást indítottak. Azt hiszem, a világ közvéleménye előtt nem kell különösebben magyarázni, hogy a helsinki értekezlet létrejötte a szocializmus, a haladás erőinek, a békés egymás mellett élés híveinek a sikere volt. Ebbe a haladás, a béke ellenségei nem tudtak beletörődni. Ez késztette őket ellentámadásra például az emberi jogok ürügyén. A fő tendencia mégis változatlanul érvényesül. Ilyen értelemben helyesnek bizonyult a kongresszus elemzése a nemzetközi helyzetről.

Változatlanok a céljaink is. A mi célunk – és ezt néha még magunk közt sem árt hangsúlyozni – egy új világháború kirobbantásának a megakadályozása. Ez a mi külpolitikánk alapvető és legfontosabb célja. További aktuális feladat a fegyverkezési verseny megfékezése, az enyhülés megszilárdítása, a békés egymás mellett élés kiterjesztése a különböző társadalmi rendszerű országok között. Ezek a fő céljaink, és továbbra is elérésükért fogunk dolgozni.

A külpolitikai kérdések közül két konkrét témát szeretnék kiemelni.

Szólni kívánok a magyar–szovjet barátságról, amelyet joggal nevezhetünk történelminek. Azt hiszem, elegendő három évszámot említenem, hogy megértsük, mi benne a történelmi vonás: 1919, 1945 és 1956. És most már 33 évi szoros együttműködésünkre is hivatkozhatunk a párt, az állam, a társadalmi szervezetek vonalán, népeink között, a politikai, a gazdasági, a kulturális és minden más területen. A magyar–szovjet barátság politikánknak, bel- és külpolitikánknak egyaránt fontos eleme.

A magyar–szovjet barátságért és annak helyes értelmezéséért a párt már megvívta, mégpedig eredményesen vívta meg a maga harcát. Különösképpen az 1956-os ellenforradalom kapcsán vívtunk nagy harcot

ezért a barátságért. Politikai értelemben az 1953-tól 1957 nyaráig tartó nagy krízisre gondolok.

A magyar–szovjet barátság megítélésében általában tiszta helyzet van. A magyar–szovjet barátságnak lényegi eleme az, hogy az elveink, a céljaink és az érdekeink azonosak és egybeesnek. Mindig szeretem hozzátenni: a magyar–szovjet barátság erősítése, őrzése, építése, a minden oldalú együttműködés fejlesztése egyben a magyar nemzeti érdekek legfontosabb és legbecsületesebb képviselete. Ez a legfőbb garanciája szuverenitásunk és nemzeti függetlenségünk megőrzésének és annak, hogy mindenfajta imperialista beavatkozási lehetőséggel szemben védettek legyünk.

A magyar–szovjet barátságot ezért komolyan kell venni, azt senki sem intézheti el hamis szóval. Tudjuk, hogy társadalmunkban még akadnak emberek, akik a magyar–szovjet barátságot éltetik, noha a valóságban másként gondolkodnak és másképpen cselekszenek. Ilyen értelemben mondom, hogy a hamis szó nem engedhető meg. A magyar–szovjet barátságot is mindenkinek egybevágó szavakkal és tettekkel kell építenie és erősítenie. A Szovjetuniónak Magyarországon nem X vagy Y a barátja, hanem a Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar munkásosztály, a magyar nép. A magyar–szovjet barátságot ebben a szellemben kell becsülettel szolgálni és építeni.

Néhány szót szólnék a nyugati viszonylatokról is. A kongresszus óta eltelt évek során a Magyar Népköztársaság külpolitikai tevékenysége minden szférában aktivizálódott és szélesedett. Kapcsolataink elsősorban természetesen a szocialista országokkal fejlődtek, de az úgynevezett harmadik világ országaival és a gazdaságilag fejlett kapitalista országokkal is. Intenzívebb lett a kapcsolatunk a legnagyobb nyugati gazdasági partnerünkkel, a Német Szövetségi Köztársasággal, valamint Ausztriával, Finnországgal, Olaszországgal, Franciaországgal, s még számos más tőkésországgal. Több évi erőfeszítés eredményeként az utóbbi időben fejlődés van a Magyar Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok kapcsolatában is. A közvélemény számára ezt nagyon szemléltetően bizonyította egy jelképes aktus: a korona visszaadása. Jelenleg pedig bizonyítja a Magyar Népköztársaság és az Egyesült Államok kormánya által aláírt kereskedelmi megállapodás, amely deklarálja a megkülönböztetés-

sektől mentes kereskedelmet. Ennek törvényhozási jóváhagyása most folyik az Egyesült Államok kongresszusában, a képviselőházban, illetve a szenátusban.

A nyugati kapcsolatainkról általában különböző véleményeket hallani. Van olyan nézet is, hogy számunkra semmi jó sem származik abból, ha együttműködünk a kapitalista világgal, mert – úgymond – Nyugatról az inflációt importáljuk, a kapitalista válság negatív következményeit vásároljuk be magunknak, tulajdonképpen minek hát nekünk ez az egész? Önök is ismerik ezeket a nézeteket, amelyek primitív módon leegyszerűsítik a való helyzetet. Azt hiszem, ezzel a problémával kapcsolatban is nagyobb világosságot kell teremteni. Azokat, akik nincsenek meggyőződve annak szükségességéről, hogy a Magyar Népköztársaság a gazdaságilag fejlett kapitalista országok viszonylatában is aktív politikát folytasson, meg kell győzni politikánk helyességéről. Én mindössze két dologra hivatkoznék. Mind a kettő ismert, de időnként nem árt feleleveníteni őket.

Először is van egy, az általános politikánkból következő külpolitikai fő vonalunk, amelynek egyik alaptétele: a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése. Mi az új világháború megakadályozásáért harcolunk. A világháborúnak egyetlen alternatívája van: realizálni kell a békés egymás mellett élést a kapitalista országokkal. Ez gazdasági, társadalmi, kulturális kapcsolatokat, utazásokat is jelent. E kapcsolatokkal együtt jár például az is, hogy nálunk a televízióban újabban – mint ismeretes – különböző fórumokat rendeznek, amelyeken – nagyon helyesen – a nyugati világ szószólói is megnyilatkozhatnak, mert mi, ha egyszer partnerek vagyunk, akkor korrekt partnerek vagyunk. És nem szakad le az ég, mindenki láthatja, hogy kibírjuk. Mindez együtt jár a békés egymás mellett éléssel, aktivizálódásunkkal, a kapitalista országok irányába végzett munkánkkal. A békés egymás mellett élés politikája, és annak alapján a tőkésországokkal való kapcsolataink fejlesztése pártunk, kormányunk, a Magyar Népköztársaság külpolitikájának ugyanolyan tétele, mint bármely másik eleme. Ez az elem nem választható külön a többitől, csak külpolitikánk többi elemével összefüggésben lehet helyesen megérteni, és megfelelően képviselni.

Másodszor kiemelném a gazdasági kapcsolatok kérdését. Aranyigazság, hogy egy kapitalista ország és egy szocialista ország között a békés egy-

más mellett élés nem merülhet ki formális találkozókból, politikai nyilatkozatokból. A formális megnyilatkozások önmagukban még nem jelentenek békés egymás mellett élést, legfeljebb csak kifejezik a szándékot. A békés egymás mellett élés többet jelent. Például azt is jelenti, hogy időnként még nemzetközi politikai kérdésekben is konzultálnunk kell egymással, és meg kell próbálnunk közös nevezőre jutni. És még azt is jelenti, hogy nagyon széles körű és jelentős gazdasági kapcsolatokat kell kiépíteni. Azt hiszem, különösebb magyarázat nélkül is mindenki megérti, hogy két olyan ország, amely kölcsönösen előnyös, gyümölcsöző, széles körű gazdasági kapcsolatokat tart fenn, az kevésbé kerülhet politikai, vagy esetleg háborús konfliktusba egymással, mint azok, amelyek között ilyesmi nincsen.

Gazdaságpolitikánk, nyersen megfogalmazva, nagyon reális felismerésen nyugszik: ahhoz, hogy élhessünk, létezhessünk és dolgozhassunk, a nemzeti össztermék értékének jelentős százalékát kell importálnunk, nyersanyagot, energiahordozókat, félkész termékeket, berendezéseket és egyéb szükséges dolgokat. Hogy ezeket importálhassuk, többet kell exportálnunk. Fő partnerünk e tekintetben is mindenekelőtt a Szovjetunió s a többi szocialista ország. Fejlesztjük kapcsolatainkat a fejlődő országokkal, a kölcsönös előnyök alapján együttműködünk a tőkésországokkal. Ez a mi gazdaságpolitikánk nemzetközi síkon. Felhasználva az alkalmat, arra szeretném felhívni a Központi Bizottság figyelmét, hogy ne sajnáljuk a türelmet és a fáradságot, teremtsünk még tisztább helyzetet abban, hogy mit jelent számunkra a magyar–szovjet barátság, és mit jelent a Nyugattal való szükségszerű együttműködés, együttélés. Szükséges, hogy e tekintetben is mindenki egy irányban dolgozzék, különösen aki pártunk, államunk hivatalos képviselőjeként jár el és cselekszik.

Még egy-két dolgot a nemzetközi kommunista mozgalomról. A párt XI. kongresszusa a nemzetközi kommunista mozgalom általános jellemzésével is foglalkozott. Az akkori elemzések és megállapítások változatlanul érvényesek. Az utóbbi években is ugyanazok a tendenciák voltak jellemzőek, és a helyzet azóta is az akkori megállapításokkal összhangban alakult. A nemzetközi kommunista mozgalom, ha az egyes pártok erejét összesítem, egészében véve fellendülőben és erősödőben van. Ugyanúgy, mint ahogyan a szocialista országok is szép eredményeket

elérve haladnak előre, a nemzeti felszabadító mozgalmak is előretörtek. A kapitalizmus mély krízisben van. A nemzetközi helyzet kedvező változásai természetesen összefüggnek a kommunista és munkáspártok céltudatos és megfelelő tevékenységével.

A világhelyzet, amelyben a kommunista és munkáspártok dolgoznak, a nemzetközi kommunista mozgalom állapotában, helyzetében is tükröződik. A világ változik, a változó világ új kérdéseire pedig olyan viszonyok között kell marxista–leninista választ adni, amikor a nemzetközi kommunista mozgalom minden egyes pártja teljesen önállóan dolgozik. Ez új követelményeket támaszt a pártokkal szemben mind az elméleti, mind a gyakorlati politikai munkában. Sok országban sok tekintetben új helyzet van, s az új helyzet új válaszokat követel. Ez bizonyos nézetkülönbséggel, vitával is jár a nemzetközi kommunista mozgalomban. A nemzetközi kommunista mozgalom jelenlegi általános helyzete azonban, amint mondottam, a viták ellenére is fejlődő. A nemzetközi kommunista mozgalom vívja a harcát: egységéért dolgozni, küzdeni kell.

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom legnagyobb problémája: a maoizmus. Teljes nyíltsággal és határozottsággal meg kell mondani, hogy a kínai vezetés antimarxista alapállásban dolgozik. Ennek legjellemzőbb kifejeződése a három világról szóló fő külpolitikai tételük. Azt hiszem, nem szükséges részletezni, hogy ez mit jelent. Ennek a „teóriának" az égvilágon semmi köze sincsen a marxizmushoz. Kína külpolitikája is ennek felel meg: a kínai vezetők szovjetellenes, nagyhatalmi külpolitikát, a munkásmozgalomban pedig szakadár tevékenységet folytatnak. A kínai vezetők objektíve és tettekkel is a világ imperialista, reakciós, enyhülésellenes politikai erőivel szövetkeznek. Azt hiszem, mindenki ismeri a tényeket. A NATO-t kitartásra biztatják, és ténylegesen militarista gyakorlatot folytatnak.

Fel kell lépnünk a kínai vezetés szakadár tevékenysége ellen. Ennek a tevékenységnek van egy határozott célzata, ami természetesen minket is érint. Jelenleg arra törekszenek, hogy leválasszák a Szovjetunióról a kommunista pártokat, a szocialista országokat, és megpróbálják izolálni a Szovjetuniót. Nekünk tisztában kell lennünk ezzel. Amikor a saját gyakorlati lépéseinket meghatározzuk – és én ide értem a maoizmussal vívott ideológiai küzdelmet, a kínai külpolitika békeellenes lépéseivel szembeni

harcot is –, annak is világosnak kell lennie, hogy mi elvi okokból és elvi alapokon kivel tartunk, melyik oldalon állunk. E kérdésben sem hagyhatunk semmiféle kétséget.

Kína belső kérdéseibe nem tudunk és nem is akarunk beleszólni. Ideológiánkat azonban kötelesek vagyunk megvédeni, külpolitikai vonalunkért kötelesek vagyunk harcolni. Ha valamely területen összeütközünk velük, természetesen meg kell mondanunk a véleményünket, mégpedig oly módon, ami megfelel általános politikai gyakorlatunknak. Nem célunk a szakadás mélyítése, és az sem, hogy még messzebb taszítsuk őket magunktól, a szocialista világtól. Ha lehet, az államközi kapcsolatokat próbáljuk meg normálisan, civilizált emberek módjára javítani és fejleszteni.

A Magyar Szocialista Munkáspártra a régi szabály kötelező: elviekben nem alkudhatunk. Minden antimarxista elvvel, ideológiával szemben fellépünk. Ez az egyik alapvető feladatunk, és semmi kétséget sem szabad hagyni e tekintetben sem.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a nemzetközi kommunista mozgalom kérdéseiben is eddigi politikáját, konkrétan a XI. kongresszus útmutatásait követi. Ennek megfelelően valljuk, hogy a kommunista pártoknak, amelyek önállóan dolgoznak, vitathatatlan joguk és kötelességük, hogy a saját országukban előállott helyzetnek megfelelően keressék a szocializmus felé vezető utat. Természetesnek tartjuk, hogy eközben figyelembe veszik saját történelmi tradícióikat, s ugyanakkor a nemzetközi kommunista mozgalom tapasztalatait is. Az a véleményünk, hogy a jelenlegi fejlődési szakaszban óriási jelentősége van a tapasztalatcserének. Erre minden pártnak szüksége van, bármilyen társadalmi rendszerű országban dolgozzék is.

Pártunk kötelességének tartja, hogy a munkásmozgalom fontos elvi kérdéseiben őrködjék a marxista–leninista elvek tisztaságán. A Magyar Szocialista Munkáspárt a kapcsolatok, az eszmecserék, a kétoldalú és a sokoldalú konzultációk, a tanácskozások – amikor pedig szükséges –, az elvtársi viták híve. Ha saját történelmi tapasztalataink alapján vitatkozunk is egyik-másik testvérpártunk egyes álláspontjaival, ha bíráljuk is egyes fellépéseiket, ha kifejtjük saját nézeteinket a proletárdiktatúra, a szocialista demokrácia, a pluralizmus kérdésében, mi akkor is szolidá-

risak vagyunk e testvérpártok harcával, és azt kívánjuk, érjenek el sikereket, jussanak el a szocialista fejlődés útjára. Véleményünk szerint ezekről a kérdésekről is csak azért lehet ma vitatkozni, mert győzött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a szocializmus világrendszerré vált. Tehát az internacionalizmus erősítésének a hívei vagyunk, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom egységének szorosabbra fűzésén munkálkodunk.

Ami a perspektívát illeti, nem vagyunk sem jósok, sem próféták. Marxisták vagyunk és tudjuk, meggyőződésünk, hogy a világ sorsát a társadalmi fejlődés törvényei határozzák meg. A nemzetközi kommunista mozgalom jövőjét illetően ezért vagyunk optimisták. Meggyőződésünk, hogy a világ egykor szocialista és békés világ lesz. Ennyit akartam szólni a nemzetközi kérdésekről.

Most áttérek a belpolitika néhány kérdésére. Szocialista társadalmi rendünk, a munkásosztály hatalma szilárd. A párt vezető szerepe érvényesül. A párt vezető szerepének érvényesülését nem statisztikai mutatók jelzik. Ezt már régen megállapítottuk és sokszor beszéltünk is róla. Ennek a vezető szerepnek az érvényesülését nem az dönti el, hogy az egyik munkahelyen több párttag van, a másikon kevesebb. A párt vezető szerepe ott érvényesül, ahol a párt politikája érvényesül. Mindenkinek és mindenütt dolgoznia kell a párt vezető szerepének érvényesítéséért. A társadalmi élet minden területén kötelességünk érvényesíteni a párt politikáját. Lehet valahol 400 tagunk is, de ha a dolgok a párt politikájától eltérően alakulnak, akkor nem mondhatjuk azt, hogy ott a párt vezető szerepe biztosított. Lehet viszont olyan hely is, ahol csak hat tagunk van, mégis kellően hatékony a párt politikája. A vezető szerepet tehát nem lehet mechanikusan felfogni és statisztikai adatokkal mérni.

A párt vezető szerepe a gyakorlatban természetszerűleg több tényezőn alapszik: mindenekelőtt marxista–leninista elméletünk alkotó alkalmazásán, kommunista politikánkon. Konkrétan: a pártszervezet ereje nyilvánvalóan nem egyszerűen csak a tagok számát jelenti, hanem a kommunisták együttes felkészültségét, akcióképességét, befolyását. Fejlődésünk jelenlegi szakaszában a párt vezető szerepének érvényesülését nagyban előrelendíti a párt helyes szövetségi politikája és az, hogy a párt következetesen a szocialista demokrácia szélesítésén dolgozik. Ezek

összefüggésben vannak egymással. Szövetségi politikánk – mindenki tudja – osztályszövetség. A munkásosztály és a parasztság szövetségén alapszik, szélesebb értelemben a kommunisták és a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek szövetsége.

Óriási vívmányunk az, hogy helyreállt a párt tekintélye. Mondjuk meg őszintén, ezért évekig kellett dolgozni a nagy törés után, amit 1956-ban és a hozzá közeli időszakban elszenvedtünk. A pártnak sikerült visszaállítania a tekintélyét, visszaszereznie és tovább növelnie a befolyását, kivívnia a munkásosztály, a parasztság, a dolgozó osztályok és rétegek támogatását.

Az utóbbi időszak fejlődéséről szólva, most két kérdést szeretnék megemlíteni. Nagyon nagy nyereség a pártnak, hogy a magyar értelmiséget sikerült megnyerni a szocialista társadalom építése ügyének. Ez tömegbefolyásunk egyik fontos tényezője. Ennek a jelentőségét azért hangsúlyozom, mert az értelmiség szerepe a jövőben a tudományos előrejelzések és a gyakorlat tapasztalatai szerint is növekedni fog. Az értelmiségnek egyre nagyobb befolyása lesz a társadalom, a közvélemény, a közhangulat alakításában. Ez valóságos folyamat, ezért számolni kell vele. Nagy erőfeszítéseket kell tennünk, hogy az értelmiség körében tovább javítsuk politikai munkánkat, és tovább erősítsük az értelmiség elkötelezettségét a szocialista társadalom építése mellett.

Ezzel összefüggésben külön és állandó figyelmet kell fordítani az értelmiség utánpótlására. Konkrétan, szervezetten, módszeresen, kitartóan kell dolgozni az egyetemi ifjúság körében. Ha azok a fiatalok, akik ma egyetemeinken, főiskoláinkon tanulnak, s akiket társadalmunk kérdései foglalkoztatnak, nem kapnak helyes orientációt, ha az őket foglalkoztató kérdésekre nem kapnak megfelelő válaszokat, akkor úgy lépnek be az életbe, hogy növelik a gondjainkat. Ha viszont jó irányba befolyásoljuk őket, akkor pozitív erőként válnak a magyar társadalom tényezőivé.

A kongresszus óta eltelt évek fejleményeiről szólva, a másik ilyen vívmányunk az, hogy Magyarországon rendezett az állam és az egyházak viszonya. Ez más tekintetben, a politika nyelvére áttéve, a különböző világnézetű emberek politikai szövetsége a szocializmus építésének céljával. Ez pártunknak, országunknak nagy eredménye. Azért érdemli meg, hogy külön is hangsúlyozzuk, mert a párt ilyen irányú munkájának a gyü-

mölcsei már sok évvel ezelőtt is kezdtek beérni. A római katolikus egyházzal éppen a XI. kongresszus óta sikerült rendezni több fontos kérdést, és mondhatom, hogy elvi alapon. Ez nem az ideológiák békessége és együttműködése, hanem – ahogyan a határozati javaslat is kifejezésre juttatja –: mi tiszteletben tartjuk az emberek vallásos érzését, lelkiismereti szabadságát, az egyházak autonómiáját, bizonyos funkciók betöltését kivéve, ami megállapodás tárgya. Ugyanakkor az egyházak, a hívők tiszteletben tartják az alkotmányt, a törvényeket és teljesítik állampolgári kötelességeiket. Ennek az együttműködésnek a politikai kerete elsősorban a népfront, továbbá az állam és az egyházak közötti közvetlen kontaktusok. Ezeknek a keretében természetesen szintén politikai munka folyik, hasznos és jó politikai munka az Egyházügyi Hivatal, és helyileg a pártszervezetek vonalán is. Ennek a jövőben is kellő figyelmet kell szentelnünk.

Hosszú ideig tartó tárgyalásokkal, türelmes munkával elértük, hogy a hivő állampolgár egyidejűleg lehet a progresszió, a társadalmi haladás, a szocializmus ügye mellett és ugyanakkor egyházának is híve, és nem kell, hogy ez törést okozzon benne. Ez nem csekélység.

Az állam és az egyházak viszonya fontos társadalmi és politikai kérdés. Ezt nem azért említem, hogy pusztán csak örüljünk neki – bár örülhetünk is a kérdés rendeződésének –, hanem azért, hogy ebben a tekintetben se legyen semmiféle félreértés. Pártunk materialista világnézete semmit sem változott, és az a feladatunk sem, hogy a párt- és az állami oktatásban éppúgy, mint minden számba jöhető területen a jövőben is elősegítsük a tudományos világnézet térhódítását. Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy ifjúságunkat tudományos materialista világnézetre neveljük. Ennek a részleteire most nem kívánok kitérni.

A gazdasági építés kérdéseire áttérve, felelősen kijelenthetjük: a magyar népgazdaság alapjai szilárdak. Az igen nehéz körülmények között, a világgazdasági árrobbanás ellenére, bizonyos manőverezőkészséget is mutatva, a magyar népgazdaság képes volt a dinamikus fejlődésre. A XI. kongresszus fontos, a gazdasági fejlődésünket érintő határozatokat hozott. Van érvényes ötéves tervünk, ezen belül vannak éves terveink. A Központi Bizottság több, jó határozata foglalkozik a népgazdaság kérdéseivel. Azt hiszem, fontossága miatt ezeknek a sorából is kiemelke-

dik a tavaly októberi határozat, mivel ez gazdasági továbbfejlődésünknek egész tendenciáját érinti, a termelési és a termékszerkezet átalakításától egészen a külgazdasági stratégiáig. Ezt a határozatot együtt munkáltuk ki és fogadtuk el, ezért itt nem tárgyalom részletesen. A témával kapcsolatban csupán arra szeretnék utalni, hogy a belső tartalékok mozgósítása üzemi és népgazdasági méretben egyaránt nagyon fontos feladatunk.

Az iparban is, a mezőgazdaságban is és a népgazdaság minden területén vannak még tartalékaink. Erre most egyetlen példát említek. A közelmúltban a sajtóban megjelent egy írás a Bakonyi Bauxitbánya Vállalatról. Aki figyelmesen elolvasta, megállapíthatta belőle: ennek az üzemnek a vezetése, a vezérigazgató és a munkatársai, a termelés helyzetének reális felmérése céljából kiválasztottak egy franciaországi bauxitbányát, amely körülbelül azonos technikai, technológiai szinten és berendezéssel dolgozik, mint ők. Megállapították, hogy az az üzem ugyanannyi bauxitmennyiséget feleannyi munkással termel ki, mint ők, vagy fordítva: ott egy-egy munkás még egyszer akkora termelékenységgel dolgozik, mint a bakonyi bauxitbányákban. Ennek alapján dolgozták ki azt a tervüket – és ezzel váltak ismertté –, hogy az üzemükben évről évre csökkentik a munkaerő létszámát. A magam részéről nagyon tisztelem ezt a megközelítést, az ilyen szemléletet. Ez a példa bizonyára nem egyedüli, vannak más elvtársak is, akik így állnak hozzá ehhez a kérdéshez. Ezt nevezem én a XI. kongresszus, a párt és az állam gazdasági határozatai igazi megértésének. Ez a magatartás mutatja, hogy a feladatok megoldásához hogyan kell hozzáfogni.

Ezt a példát azért említettem, mert mély meggyőződésem: ha a magyar ipari üzemek többsége – amelyek közül ma már szerencsére nem egy világszínvonalon dolgozik – effajta felméréseket és összehasonlításokat is végez, akkor jobban megtalálja igazi tennivalóit a továbbfejlődés útján. Ilyesmikre gondolok, amikor azt mondom, hogy fel kell tárni a tartalékainkat. Ezzel kapcsolatban ismertek az általános tennivalók. Munkánk jelenlegi szakaszában szükség van a tudományos kutatások további energikus fejlesztésére, a tudomány eredményeinek az eddiginél is gyorsabb és szélesebb körű gyakorlati alkalmazására – mint ahogyan ezt nem olyan régen részletesen tárgyaltuk ezen a fórumon –, szükség van a mű-

szaki fejlesztésre, az üzem- és munkaszervezés tökéletesítésére és a termékszerkezet változtatására.

Szeretnék szólni a munkaerőhelyzetről is, amit különben mindenki ismer. Nálunk gyakorlatilag nincsen úgynevezett szabad munkaerő, és amennyire egyáltalán előre lehet tekinteni, belátható időn belül nem is lesz. Tehát a munkaerő gyarapodása a jövő évtizedekben csak nagyon minimális mértékben várható. Ezért óriási jelentősége van a rendelkezésre álló munkaerő lehető legjobb felhasználásának. Gazdasági terminológiával szólva: a munkaerő jobb hasznosítása, a tényleges munkaerőgazdálkodás az alapvető kérdés, és fő tennivalónk, hogy ezt megoldjuk. Ez nem kis területeken szakmai képzést, továbbképzést is jelent. Nem utolsósorban pedig megköveteli a munkaerő ésszerű átcsoportosítását az üzemen belül – úgy, ahogyan már valamikor évekkel ezelőtt a győri vagongyár példájára hivatkoztunk –, valamint az üzemek és a népgazdasági ágazatok között is.

Mindenütt és minden tekintetben biztosítani kell a munkaidő jobb hasznosítását, a normák rendszeres karbantartását, és javítani kell a munkafegyelmet. Szélesíteni kell a teljesítménybérért dolgozók körét, vagy ahogyan mondani szoktuk, nagyobb mértékben kell érvényesíteni a szocialista bérezési elveket. Ez fokozott követelmény a fejlődés jelenlegi szakaszában.

Más kérdésekkel összefüggésben is meg szoktam említeni, itt is fölvetem – már az emberi jogok témájánál is találkoztunk ezzel a problémával –, hogy a teljes foglalkoztatottság rendszerünknek egyik óriási vívmánya. Az emberi létbiztonsághoz, az egyének, a családok normális, kiegyensúlyozott életéhez ebben az értelemben alapvetően és elsőként járul hozzá az, hogy a foglalkoztatottság biztosítva van. Gondolnunk kell viszont arra is: hogyan, miképpen van biztosítva ez a foglalkoztatottság? Ezt is tanulmányozni kell az országban létező összes szervezett munkahely számának és a rendelkezésre álló munkaerő létszámának egybevetésével, viszonyításával. Az elvtársak jól tudják: a kapitalista rendszernek egyik lényeges vonása, hogy ott mindig – még a konjunktúra időszakában is amennyire lehet, a pangás meg a dekonjunktúra idején pedig feltétlenül – lennie kell úgynevezett munkaerő-tartaléknak, amellyel nyomást gyakorolhatnak a foglalkoztatott munkásokra. Nálunk ez

valahogyan fordítva van. Bár erről én nem ismerek pontos felmérést, azt hiszem ezzel is érdemes foglalkozni. Remélem, ezt senki sem érti félre. Nem azt ajánlom, hogy például 2 százalékkal kevesebb munkahelyet szervezzünk az országban, mint amennyi a felhasználható munkaerő, de valami józan mérték szerint kellene megállapítani, hogy mennyivel több munkahely lehet, mint a rendelkezésre álló munkaerő, és ne szervezzünk 20 százalékkal többet. Távlatban nézve, ezzel is érdemes lenne törődni, mert ha – példának okáért – 120 munkahelyre állandóan 1000 munkást agitálnak, abból mindig csak zavar lesz.

Határozattervezetünk is felveti az ötnapos munkahét kérdését. A Politikai Bizottság javasolja, hogy ezt is vizsgáljuk meg, legyen ilyen célunk is. Itt az ideje, hogy ezt is fontolóra vegyük. Ezzel nem célszerű várni a kongresszusig, mert azért, hogy az ötnapos munkahét bevezethető legyen, még dolgozni, tenni kell. Helyes volna idejében hozzáfogni. Szeretném megismételni, ami a határozati javaslatban szerepel, hogy az ötnapos munkahetet a jelenlegi munkaidő megtartása mellett lehet bevezetni. Tehát a jelenlegi munkaidővel ne hatnapos, hanem ötnapos legyen a munkahét.

Gazdaságirányítási rendszerünket mindenki ismeri. Ennek a lényege a szocialista tervgazdálkodás, a központi irányítás, összekapcsolva a vállalatok önállóságával. Ez a helyzet magasabb színvonalú felső irányítást követel. Ezt határoztuk el a reform bevezetésekor. A gyakorlatban azonban még nem egészen valósítottuk meg ezt a magasabb színvonalú központi irányítást, valamint a közgazdasági szabályozók jó működését. Gazdaságirányítási rendszerünk egyébként figyelembe veszi a nálunk létező érdekeltségi viszonyokat, tehát a népgazdasági érdek, a csoportérdek és az egyéni érdek létét. Ezt kongresszusunk is elismerte. Ezzel kapcsolatosan vannak a pártnak gyakorlati feladatai: az érdekek folyamatos egyeztetése és annak biztosítása, hogy mind a népgazdasági érdek, mind a csoportérdek és az egyéni érdek a szocializmus építésének irányába ösztönözzön és hasson. Azt hiszem, ez feladatunk és kötelességünk.

Az árak maguk is szabályozók. Már a bevezetőben említettem, hogy noha a Központi Bizottságnak még nincs érvényes döntése az árrendszer távlati fejlesztéséről, a Politikai Bizottságnak az volt a véleménye, hogy ez

a kérdés mégis szerepeljen az okmányban, mert ezt kívánja meg a becsületesség, a nyílt politika. Nálunk az árak nincsenek rendben, bár sok éve dolgozunk azon, hogy rendbe jöjjenek. Csináltunk is valamit, olyasmit is persze, hogy az ismert világgazdasági árrobbanás közvetlen hatását lefékezzük és szabályozzuk, védjük tőle gazdasági rendszerünket, a termelést és külön a fogyasztókat, közben pedig valamelyest fejlesszük is árviszonyainkat. Ennek ellenére az árak, több éves erőfeszítés után sem tükrözik megfelelően az önköltséget, a ráfordításokat.

A termelői árak most nem jelentéktelen termelési területeken és cikkeknél még az önköltséget sem fedezik, illetve egybeesnek az önköltséggel, ennélfogva nem ösztönöznek megfelelőképpen a hatékonyabb, a gazdaságos termelésre. Ha az összes árakat egyesítem, manapság nálunk olyan a helyzet, hogy a termelői árak általános szintje fölötte van a fogyasztói árszintnek. Ezt a helyzetet igen bonyolult dotációs és elszámolási rendszerrel tartjuk fenn, amely nagyon sok gazdasági hátránnyal jár. Így nem lehet kellő hatékonysággal gazdálkodni. Nem beszélve arról, hogy ezt adminisztrálni is kell: a lebonyolítása jelentős erőket köt le, bürokráciát is szül, és természetesen sok szubjektív tényező játszhat közre benne.

A legnagyobb gazdasági kár abból származik, hogy a jelenlegi árviszonyok mellett nem látható tisztán: mi szükséges konkrétan és pontosan az egyes területeken az októberi határozat végrehajtásához. Vagyis ahhoz, hogy az egész termelés, a termelési szerkezet ténylegesen a népgazdaságilag szükséges és hasznos termékek előállításának irányába változzék. Mivel a dotáció összevissza kuszálja, és így végső soron elmossa a tiszta képet, nehezen ítélhető meg, hogy népgazdaságilag melyik termék hasznos és szükséges és melyik nem. Amikor ezt itt jelzem, kérem, hogy a határozat mondja ki: távlatilag szükséges árrendszerünknek a gazdaságpolitikai célokkal összhangban álló tökéletesítése. Az ésszerűbb gazdálkodás megköveteli, hogy a termelői és a fogyasztói árak tükrözzék jobban a valóságos ráfordításokat.

Ezt azért kell már most megmondani, mert a mi politikánk lényegéhez és stílusához hozzátartozik, hogy idejében jelezzük a problémákat. Természetesen ezt összekapcsoljuk azzal, hogy a fogyasztókat megfelelő védelemben részesítjük. Ez magától értetődik. Ez nem elvont, hanem nagyon is gyakorlatias feladat, ebben is meghatározott politikánk érvényesül.

A szükségessé váló fogyasztói árváltozásokat bér- és jövedelempolitikai intézkedésekkel ellensúlyozni kell. Továbbra is érvényesíteni szükséges azt az elsőrendű politikai követelményt, amit pártunk már jó ideje hirdet és meg is valósít, hogy a szocializmus építésének együtt kell járnia a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelkedésével. Természetesen ezt is meg kell mondani az embereknek.

Ugyancsak ebből következő feladat, hogy nemcsak az árkérdéseket kell tovább tanulmányozni, nemcsak azt szükséges alaposan megvizsgálni: mit, hogyan kell ezen a területen javítani, hanem a bérrendszerünket is. Bérrendszerünk szintén csak részben hatékony. Ezt is úgy kell tovább javítanunk, hogy valóban érvényesüljenek a szocialista bérezési elvek, és kellően ösztönözzenek az építőmunkára, a fegyelmezett helytállásra. Jelenleg ugyanis a gyakorlatban egalizálási törekvések is mutatkoznak, ez pedig nem helyes. Bizonyos kiegyenlítődés folyik a bérekben, és ez nem ösztönző. Nekünk megfelelő szociálpolitikánk van, törődünk a családok, az öregek helyzetével, ennek megfelelően a határozati javaslat is utal rá, hogy az időskorúak kérdésével továbbra is gondosan foglalkozni kell. Ugyanakkor a bérrendszert is körültekintően szükséges formálni, javítani.

Az életszínvonal alakulását nem fogom részletezni. Bizonyos, hogy nemcsak statisztikai adatokkal mutatható ki, hanem népünk a hétköznapok tényeiből tudja, hogy Magyarországon javult az élet, az emberek nem élnek rosszul.

Nem lebecsülendő vívmányunk az az ellátási színvonal, amelyről már sok éve folyamatosan gondoskodunk hazánkban. Tudjuk: a lehető legrosszabb módszer az, amikor olyan vásárlóerőt bocsátanak ki, olyan béremeléseket szavaznak meg és léptetnek hatályba, amelyeknek nincs fedezete. A dolgozók talán leginkább akkor bosszúsak, ha pénz van a zsebükben, de nem kapnak érte árut. Ellátási színvonalunk jónak nevezhető, és azt hiszem ezt közvéleményünk is így értékeli.

A szociális kérdések közül még hadd említsem meg a lakáskérdés terén végzett, nagyon nagy erőfeszítéseket kívánó munkát. Ez a munka már a kongresszust megelőző években kibontakozott, és azóta is hatványozott mértékben folyik, az államkassza igen jelentős megterhelésével. Ez szükségszerűen van így. Éppen ebben az időszakban jelenthettük az országnak

a 15 éves lakásépítési terv becsületes teljesítését. Most pedig feladataink között szerepel, hogy a Központi Bizottság még az idén napirendre tűzi az új távlati lakásépítési tervet, mert a lakáskérdés ma is társadalmunk rendkívül fontos, eleven szociális problémája, és valószínűleg még egy ideig az is marad.

Általánosságban megállapíthatjuk, hogy a szellemi életben is nem lebecsülhető, értékelhető fejlődés van. Ez a tudományos munka, a közoktatás, a művelődés, az irodalom, a művészetek fő területeire egyaránt vonatkozik. Jó érzés erről szólni. Feltétlenül figyelembe kell vennünk, hogy ezt a fejlődést olyan viszonyok között értük el, amikor az ideológiai vita és a propagandaharc nemzetközi méretekben éleződött. Ennek persze megfelelő hazai visszatükröződése is van. Ha most azt akarnánk tömören megfogalmazni, hogy a XI. kongresszus napjaihoz képest, az elért töretlen fejlődés mellett mi az általános helyzet fő jellemzője, akkor azt hiszem, két körülményre kellene rámutatni: a számunkra nem kedvező külgazdasági fejleményekre, valamint a nemzetközi ideológiai harc és politikai vita bizonyos kiéleződésére. Ez a kongresszus idején így még nem jelentkezett.

A magyar értelmiséggel általában jól megvagyunk. Értelmiségünk elfogadja a párt fő céljait, a kongresszus irányvonalát, és a valóra váltását is támogatja. Az viszont nem vitatható, hogy az értelmiség körében is tovább kell javítani a munkánkat, fokozni kell eszméink, a marxizmus–leninizmus befolyását.

Szinte csak egy kis kitérő gyanánt, itt jegyzem meg, hogy a spanyol pártkongresszussal összefüggésben újból felbukkant a marxizmus–leninizmusnak mint elnevezésnek a kérdése. Azt hiszem, elvtársak, nekünk továbbra is a marxizmus–leninizmus elnevezést kell használnunk, mert a legpontosabban ez jelöli meg eszméink, világnézetünk tartalmát. Ez az elnevezés olyan időszakban született meg, amikor ez szakítást jelentett a II. Internacionálé opportunizmusával és szembenállást fejezett ki annak revizionizmusával. A világ legnagyobb szociáldemokrata pártjai, nem utolsósorban a német szociáldemokrata párt, már azt is deklarálták, hogy többé nem marxista pártok. Ma a marxizmus–leninizmuson kívül valójában nincsen más „tudományos marxizmus". Nem létezik többféle marxizmus. És habár – sajnálatos módon – némely szakadárok és ultraradikális csoportok is használják mind a „leninizmus", mind a „marxiz-

mus–leninizmus" kifejezést, nekünk következetesen meg kell maradnunk mellette. A köznapi szóhasználatban persze, ezután is mondhatjuk: marxizmus, marxista világnézet, tudományos szocializmus, ezen mi mindig a marxizmus–leninizmust, tudományos világnézetünket értjük. Tehát a jövőben is tartsuk meg ezt az elnevezést. A lényeget tekintve pedig folytassuk azt, amit eddig csináltunk. Az élő marxizmust képviseljük és terjesszük, ne dogmákat tanítsunk. Ez a legfontosabb.

A párt- és KISZ-szervezetek fordítsanak az eddiginél is nagyobb figyelmet a marxista–leninista világnézet megalapozására az általános és a középfokú iskolákban. Ez nagyon lényeges a tanuló további életútja szempontjából. A középiskolásoknak ugyanis csak egy része tanul tovább, a leendő szakmunkás pedig elvégzi a szakmunkásképző iskolát és beáll a termelésbe. Ott ennek az alapozásnak már megvan a maga fontossága és gyakorlati jelentősége. Nem akarok semmiféle erőszakolt vagy rossz hasonlattal élni, de valamikor, még a régi világ iskoláiban is volt egy tantárgy, úgy hívták, hogy állampolgári jogok és ismeretek. Ezt már a 12 éves gyerekeknek tanították. Ez a maga nemében, az akkori rendszer szempontjából nem is volt olyan ostoba tantárgy. Valamit mi is elkezdtünk már néhány iskolában, de tegyük általánossá az állampolgári jogok és ismeretek oktatását, hogy a tanulók, a felnövő nemzedék tagjai ebből megismerjék és véssék a fejükbe, mik a jogaik és a kötelességeik társadalmunkban. Persze, ne súlyos Marx-kötetet adjunk a kezükbe, hanem valami kis használható füzetecskét, amely a serdülő gyermeknek jól összefoglalja a tudnivalókat. Ezzel – anélkül, hogy bármiféle konkrét javaslatot tennék – mindössze azt kívánom aláhúzni, hogy a marxista képzés megalapozását is jelentő középiskolai oktatásban és a szakmunkásképzésben átgondoltabb, differenciáltabb, s talán valamelyest nagyobb képzelőerővel is áthatott munkát kell végezni, mint eddig.

Mivel változatlanul időszerű, nagy figyelmet kell fordítanunk a hazafias, internacionalista nevelésre, küzdenünk kell a nacionalizmus mindenfajta jelentkezése és tünete ellen. Rendkívül fontos a nemzeti és a nemzetiségi kérdés megfelelő kezelése. Pártunk álláspontja és mély meggyőződése, hogy a nemzetek és a nemzetiségek problémáit igazságosan és tartósan csak a szocializmus tudja megoldani.

Építőmunkánk hatékonyabbá tétele, világnézetünk terjesztése, népünk

műveltségi színvonalának emelése érdekében továbbra is fontos feladatunk a tájékoztatás, a sajtó, a rádió, a televízió munkájának javítása. Megállapítható, hogy bizonyos egyenetlenségek ellenére ez a munka is fejlődik, és alapjában véve – véleményünk szerint is – betölti a feladatát, segíti kongresszusi határozataink végrehajtását, terveink megvalósítását.

Fordítsunk nagyon nagy gondot az embereknek, a széles tömegeknek a lehető legjobb tájékoztatására. Jobban éljünk a szóbeli információ lehetőségével. Az információs munkánk ne merüljön ki abban, hogy elmondjuk közlendőinket, érveinket, és már rohanunk is tovább. Legyen az embereknek alkalmuk véleményt nyilvánítani, kérdezni, és ha kérdeznek, kapjanak választ. Külön figyelmet kell fordítani a párttagság élőszóban történő informálására. Ez tulajdonképpen a nép informálása. A párttag legyen mindig jól tájékozott, hogy kellőképpen, biztonsággal, pontosan informálhassa azokat az embereket, akik nem tagjai a pártnak. Ez az információs rendszer mindig működjék. Ugyanígy a kérdések visszaáramlása is legyen biztosított. Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az értelmiség, különösképpen a humán értelmiség tájékoztatására. Az egyetemeken, a főiskolákon, az írók, a művészek és a hasonló hivatású értelmiségiek között rendszeres politikai munkát kell végezni. Esetenként kommunista aktívákat kell összehívni, más esetekben politikai konzultációkat kell tartani. Ezt nem szükséges minden héten csinálni, lehet akár háromhavonként is, de ez legyen rendszeres. A résztvevőknek legyen alkalmuk politikai, gazdasági témákról beszélni, kérdéseket feltenni, amelyekre kapjanak választ. Az értelmiségiek minden iránt élénken érdeklődnek, amiről nincsenek pontos ismereteik és nem tudják, hogyan állnak vele. Az élőszóban nyújtott információra és – nem szégyellem ezt a kifejezést – a politikai agitációra tehát nagy figyelmet kell fordítani.

A kulturális kérdéseknél külön szeretnék szólni az irányítási rendszerünkről. Mostanában nemigen emlegetjük azt a bizonyos három T betűt: támogatni, tűrni, tiltani. Persze, a kulturális terület irányítása, sajátos jellege miatt nem azonos, és nem is lehet azonos a gazdaságirányítás rendszerével, de azért az is egyfajta irányítási rendszer, ami nálunk a kulturális élet gyakorlatában megvalósul. Ez a rendszer alapvetően bevált, a lényege megtartható és folytatni kell. Ebből az alkalomból is szeretném hangsúlyozni, hogy az alkotóműhelyek önállósága – ami irányítási rend-

szerünk fontos eleme – maradjon meg. A kulturális élet fejlődését azonban ne bízzuk az irányítási rendszer automatizmusára, mert ez, a tapasztalat szerint ezen a területen sem oldja meg a kérdéseket, ahogyan automatikusan, önmagától a gazdaságirányítási rendszer sem oldja meg feladatainkat.

Ami a három T betűt illeti – ha szabad, ezt személyes meggyőződésként mondanám el –, azt hiszem, a T betűket nem egészen jó sorrendben valósítjuk meg. Szerintem az utolsó T-t, a tiltást megfelelően teljesítettük. Megjegyzem, Magyarországon nagyon ritkán kerül sor betiltásra, elkobzásra vagy adminisztratív intézkedésre, és ez így legyen a jövőben is. Ez a mi rendszerünk erejét bizonyítja. Úgy látom, a középső T betűt, a tűrést teljes egészében sikerült megvalósítanunk, viszont az első T-t, a szocialista tendenciák és a szocialista művek támogatását csak gyengében. Szerintem ezt az utóbbit kell erősíteni.

A szocialista tendenciák erősítése és ösztönzése nagyon fontos feladat. Mi a jövőben sem fogunk közvetlenül beleszólni az alkotó folyamatokba. Senkitől sem fogunk kikötéssel regényeket, színdarabokat, novellákat rendelni, mert az alkotásba beavatkozó rendelésre az alkotó nem tud dolgozni. Figurákat sem fogunk rendelni, nem kötjük ki, hogy a készülő műben hány pozitív, hány negatív hős legyen. Ez így nem megy, ez már „ki van próbálva". Viszont beszélgetni kell az alkotókkal, ösztönzést kell adni nekik, közel kell hozni őket a társadalom élő kérdéseihez – ez a feladatunk. És ha szocialista szellemű művek, alkotások születnek, azokat valóban támogassuk. A támogatásra is megvan a saját eljárási rendszerünk.

A felső párt- és állami irányító szervek értékelő munkájának minden önálló művészi, kulturális alkotóterületen rendszeresnek kell lennie. Nem mi vezetjük tehát a színház előadásait, produkcióit, de az évadzárásnál a párt- és az állami szervek értékeljék a tapasztalatokat és az óhajaiknak is adjanak hangot. Ne rendeljék el, amire törekedni kívánatos, szükséges és hasznos, de fejezzék ki. Ez más területre is érvényes.

Ki kellene ezt egészíteni a marxista kritika jobb, hatékonyabb működésével. Ma, sajnos, a kritika területén sokszor sablonok uralkodnak, és különböző modernkedés is dívik. Tehát: az alkotóműhelyek önállóságának megtartása mellett az irányító szervek javítsák az ismétlődő és rend-

szeres értékelést; erősíteni kell a marxista kritikát, ösztönözni és támogatni a szocialista alkotásokat. Ezeket tartanám fontos feladatnak.

Az alkotóműhelyek önállóságának megtartása, sőt, megerősítése azt kívánja, hogy az ilyen alkotóműhelyek élén megfelelő emberek álljanak. Nem azt mondom, hogy csak párttagok, mert ezt nem ilyen mechanikusan kell nézni. De az alkotóműhelyek élén is a céljaink irányába tekintő embereknek kell lenniük, mert meghatározó szerepük van abban, hogy mit csinálnak ott a művészek, különösképpen a fiatal művésznemzedék. Örömmel tapasztaljuk, hogy tehetséges fiatal művésznemzedék van felnövőben. Már sok szép és jó művet alkottak. Közülük sokan belépnek a pártba. Mindez nagyon jó dolog, de az eredmények sem teszik feleslegessé az önálló alkotóműhelyek vezetésének további erősítését.

A következőkben a pártról szeretnék szólni. A Magyar Szocialista Munkáspárt és a párt tagsága helytáll, és betölti küldetését, szerepét. Miközben végzi a munkáját, az ereje is gyarapodik. A párt belső kohéziója szilárdul, és a párttagság számbelileg is növekszik. A mi pártunk a klasszikus meghatározás szerint ideológiailag, politikailag, szervezetileg egységes, marxista–leninista párt. Méltán viseli a magyar munkásosztály élcsapatának nevét. A párttagság folyamatosan nagy erőfeszítéseket tesz a kongresszus határozatainak megvalósításáért, odaadóan és eredményesen dolgozik. A napi tennivalók mellett a tagkönyvcserével kapcsolatos, egyáltalán nem egyszerű feladatokat is elvégezte. A tagkönyvcsere politikailag serkentően hatott, jó eredménnyel zárult. A párt szervezetei, a kommunisták, a szocialista munkaverseny ösztönzésében és vezetésében is megfelelően betöltötték a szerepüket. Párttagságunk példásan helytállt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója alkalmából oly imponáló módon kibontakozott szocialista munkaversenyben.

A pártban érvényesülnek a lenini normák, megvalósul a kollektív vezetés, a demokratikus centralizmus elve, és ami nagyon fontos, sikerült kialakítani a párton belüli rendet. Pártunkban évtizedek óta a választott szervek és nem az apparátusok irányítják a párt munkáját. Az apparátusok a párt választott szerveinek a határozatait becsülettel és kötelességérzettel hajtják végre.

A pártról szólva szintén szeretném hangsúlyozni, hogy a kongresszus határozatai helytállóak, érvényesek. Most, a hátralevő két esztendőben

pártunknak, párttagságunknak minden erőt a végrehajtás javítására kell fordítania. Ebben nagyon nagy szerepet játszik a kongresszus határozatainak, általában a párthatározatoknak az egységes értelmezése és az egységes cselekvés.

A végrehajtás a káderekben múlik. Erőfeszítéseket kell tennünk a kádermunka további javítására azért, hogy a kádermunkából, amennyire ez egyáltalán lehetséges, kiküszöböljük a szubjektivitást, ne esetleges megoldások szülessenek, elfogultságok ne játsszanak szerepet. A káderképzés és az utánpótlás-nevelés legyen az eddiginél tervszerűbb. Meg kell javítanunk a tényleges, a napi értelemben vett kádermunkát, a tisztségek megfelelő betöltését.

Már többször szóltunk róla: egy időben a párt Központi Bizottságának minden erőfeszítése arra irányult, hogy stabilitást teremtsen az élet sok területén, nem utolsósorban a pártkáderek helyzetében. Úgy gondoljuk, hogy a pártnak sikerült megteremtenie ezt a stabilitást. Ha ma valaki rendesen, becsületesen helytáll, sokáig tud dolgozni egyazon területen, sőt, egyazon funkcióban, és megmutathatja, hogy a párt céljaiért harcolva mire képes. Ugyanakkor meg kell értetnünk az elvtársakkal, hogy a stabilitás bizonyos organikus és folyamatos cserét is feltételez. Ez együtt jár az élet követelményeivel. Az emberek korosodnak, kikopnak az egészségükből, vagy új, nagyobb követelményekkel kerülnek szembe, és ezeknek már nem képesek eleget tenni. Ilyen esetekben sokkal ésszerűbb és célszerűbb a maga szükségszerű menetében lebonyolítani az organikus és rendes kádercseréket, mint embereket tönkretenni egészségileg, fizikailag, erkölcsileg.

Amint a munka más területein, 1956 után a pártnak a kádermunkán is igazítania kellett. Azóta egy kicsit másképpen foglalkoznak a káderekkel: normálisabban, rendesebben, és merem állítani, hogy humánusabban. A személyi kultusz éveiben az ördög sem kérdezte, hogy tetszik-e vagy nem tetszik, ide-oda küldték, vitték az embereket. Most legalább beszélnek velük, megkérdezik és meghallgatják őket, nyomós okok esetén pedig az illető egyéni nézőpontjait, személyi vagy családi körülményeit is mérlegelik. Ennek a továbbiakban is változatlanul meg kell maradnia. Humánusnak kell lenni, figyelembe lehet és kell venni az érdemeket és más dolgokat is, de azt is meg kell mondani, hogy feltétlenül a munka követelmé-

nyeit kell elsődlegesnek tekinteni. Amit a munka követel, és amilyen embert a munka követel, olyan embert kell a posztra állítani. A káderkérdéseknél a feladatra való rátermettség és alkalmasság legyen a döntő. Nem lelketlenség, hanem a párt és a nép iránti kötelességünk, hogy a munkára való alkalmasságot tekintsük elsődleges követelménynek. Ez természetesen nemcsak a pártkáderekre vonatkozik.

A káderek stabilitása mellett a társadalom életének minden döntő területén gondoskodnunk kell az organikus, megfelelő kádercserékről. Ha valaki ilyen vagy olyan oknál fogva nem képes eleget tenni a rábízott és általa elvállalt feladatoknak, akkor a csere indokolt. Ez most a kongresszusi határozatok jó megvalósításának is alapvető követelménye. Nálunk az emberek döntő többsége nagyon sokat, becsületesen, jól dolgozik, ellátja a feladatát. Minden területen, az Önök által ismert területeken is vannak azonban emberek, akik ilyen, olyan vagy amolyan oknál fogva már nem képesek eleget tenni a feladataiknak. A káderállomány egyfajta frissítése, sőt, uram bocsá', fiatalítása is, szinte kötelező. Meg szeretném itt említeni – a dolgok természete miatt megint a saját nevemben kell szólnom –, hogy véleményem szerint a XI. kongresszus nagyon fontos és jó káderdöntéseket hozott. E döntések eredményeként jelentősen megerősödött a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság. Ugyancsak jólesik szólni arról, hogy a kongresszuson és az azt követő időszakban, a kongresszussal összefüggésben végrehajtott káderhatározatok is erősítették a Politikai Bizottságot, a Titkárságot, a Gazdaságpolitikai Bizottságot, az Agitációs és Propaganda Bizottságot, a Központi Bizottság osztályait. A kormány és más végrehajtó szervek területén is javult a helyzet. Ez az általános, és jó, hogy így van. Közben azonban megint eltelt három év. A munka most még nagyobb követelményeket támaszt. Munkánk mérlege a nagy eredmények mellett bizonyos hiányosságokat is mutat, és most szükségszerűen ezekkel is szembe kell néznünk.

Elsősorban a Központi Bizottság végrehajtó szerveinek a munkájáról beszélek. Némi egyenetlenség mutatkozik a munkájukban, s erről most önkritikusan is szólhatok. Jobban össze kell hangolni a Központi Bizottság osztályainak a tevékenységét, tartalmasabbá kell tenni a területi pártszervek közvetlen irányítását. Vissza kell térni a kevésbé formális, a kevesebb papírral járó, a terjedelmes, írott előadások nélküli, élő tapasz-

talatcserére. Az ilyen értekezleteknek az a feladatuk, hogy felhívják a pártszervek figyelmét az időszerű kérdésekre, és adjanak rá alkalmat, hogy a végrehajtás tapasztalatait frissen lehessen kicserélni, hasznosítani és gazdagítani. Ezt azért teszem szóvá, mert valódi problémának tartom. Ezen a területen feltétlenül javítanunk kell a munkánkat.

Még két látható gyengesége van a munkának. Ezeket azonban már ne csak a pártfunkcionáriusokra értsék, ezek az állami, a gazdasági, a tömegszervezeti, a kulturális és más funkcionáriusok tevékenységében is jelen vannak. Az egyik, hogy nem teljesen kielégítő a határozatok egységes értelmezése, és nem megfelelő a cselekvés egysége. Nem akarom ezt részletezni.

A másik szimptóma – és elnézést kérek a területi szervektől, hogy ezt is megemlítem –: a területi munkában, ha nem is széleskörűen, de helyenként provincialista szemlélet mutatkozik. Az országos és az általános érdek rovására helyi érdeket érvényesítenek, vagy olykor nehezítik, akadályozzák bizonyos szükségszerű központi elhatározások végrehajtását. Amikor ezt szóvá teszem, azt is meg szeretném mondani, hogy a területi munka az utóbbi három év során is óriásit fejlődött pártunkban. És ez nagyon jó. Sok minden született helyi kezdeményezésből, ami nem jöhetett volna létre, ha a pártbizottságok, a lakosság jó értelemben vett lokálpatriotizmusa meg nem mozdul. Állami támogatással, gyakran még anélkül is, saját erőből csodálatosan szép dolgokat produkáltak. Folytatódjék ez így továbbra is. Amikor azonban a központi szervek például ipartelepítés ügyében, vagy más, jelentős problémával fordulnak Budapesthez és a megyékhez, akkor nagyobb megértést kérünk. Nem szabad csak a megye érdekeiből vagy esetleg valamilyen rosszul értelmezett érdekeltségből kiindulni. Ezt, mint szimptómát, kötelességemnek tartottam megmondani.

Még valamit el akarok mondani a pártegységről. A párt az alapvető osztálybázison, a munkásosztályon és a parasztságon kívül hovatovább az egész társadalomra támaszkodik. A szocialista nemzeti összefogás, a párttagok és a pártonkívüliek politikai szövetsége ezt is kifejezi, és ugyanez tükröződik a párt keretein belül is. Lehet, hogy ez az elért fejlődés alapján már kézenfekvő tény számunkra.

Joggal mondhatjuk, hogy népünk egységes a szocialista társadalom

felépítésére irányuló óhajában és törekvésében. A népről beszélek természetesen, nem egyes állampolgárokról. Ahhoz, hogy a nép egységes maradjon és egységében még összeforrottabb legyen, mindenekelőtt a pártnak kell egységesnek lennie. Pártegység nélkül a nép sem lehet egységes. Még nem nagyon távoli a történelmi példa, amikor 1956-ban a népen belüli szakadás a párton belüli szakadással kezdődött.

Abban, hogy a párt egységes legyen, sajátos és különleges szerepe van a Központi Bizottságnak. Központi Bizottságunk egységes, pártunk is egységes. Hogy a határozatok értelmezésében és a végrehajtásában is egységesek legyünk, annak érdekében még erőfeszítéseket kell tennünk. Őszintén megmondom elvtársak, amikor ezen gondolkoztam, arra a következtetésre jutottam, hogy nekünk nehéz a történelmi örökségünk. Hogy csak a közelmúltról beszéljek, 1953 és 1957 között sok mindent átéltünk: a személyi kultusz éveit, aztán az ellenforradalmat. Azokban az években a párt szélsőséges ideológiai és politikai megnyilvánulások színtere volt. Mindez már történelem, volt és elmúlt, de a maradványai, a nehéz történelmi örökség nyomai még megvannak. Az egyik ilyen maradvány az, hogy egyes elvtársak egyoldalú érzékenységben szenvednek. Ez persze inkább az idősebbeket érinti, akik átélték, végigharcolták azt az időszakot. S attól függően, hogy kinek mennyi jutott az egyikből, a személyi kultuszból, és mennyi a másikból, a revizionizmusból, olyan természetű az érzékenységük. Az egyiknek az egyikből, a másiknak a másikból jutott több, van akinek mind a kettőből egyformán. Vannak elvtársak, akik azonnal idegesek lesznek, ha a központi irányítás erősítését szorgalmazzuk; azt mondják, hogy már megint mi lesz itt, mindent tönkreteszünk. Mások attól lesznek idegesek, ha arról van szó, hogy erősíteni kell a vállalatok önállóságát, mert arra szükségünk van és így tovább. Azt hiszem, egyik fajta érzékenységet sem kell bővebben illusztrálnom.

Mostanában ritkán emlegetjük azt a párthatározatot, amelyben pártunk kétfrontos harcot hirdetett, pedig van bizonyos aktualitása. Amikor a párt 1956 decemberében ténylegesen, majd az 1957-es pártértekezleten dokumentumszerűen is meghirdette a kétfrontos harcot, ha jól emlékszem, akkor a következő volt a helyzet: először is a marxista–leninista bázis, őszintén szólva meglehetősen szűk volt. Ezt így kell mondani, hogy érzékeltessem a helyzetet, még ha esetleg egy kis túlzás is van benne. Ugyan-

akkor számottevő volt a dogmatikus, szektás tényezők, és talán még annál is nagyobb a revizionista, opportunista és egyéb elemek bázisa. Ma már nem ez a helyzet, ennélfogva a kétfrontos harc kérdése is másképpen vetődik fel. Ma a marxista–leninista bázis széles, kiterjedt, eszméink uralkodó, meghatározó, bár még léteznek dogmatikus és revizionista maradványok. Nem azt ajánlom, hogy most újból hirdessünk kétfrontos harcot, de legalább meg kell őrizni a kétirányú érzékenységet. Valaki ne mindig csak egyvalamire legyen érzékeny. Legyünk érzékenyek a dogmatikus, szektás nézetekkel szemben, és ugyanúgy a revizionista, opportunista, jobboldali, vagy egyéb káros nézetekkel és megnyilvánulásokkal szemben is. Ez olyan követelmény, amelyet a Központi Bizottságnak és minden tagjának, sőt, általában minden közéleti embernek szem előtt kell tartani.

Ennél a témánál engedjenek meg nekem még egy kis történelmi visszapillantást és illusztrációt: 1956 decemberében – a meghatározó jelentőségű központi bizottsági ülés időpontjában – a Központi Bizottságnak 23 tagja volt. Ezek az elvtársak különböző utakat jártak be. Sokan hosszú-hosszú idő után ezen az ülésen találkoztak egymással először. Mind kommunisták voltak, de természetesen más-más tapasztalatok alapján gondolkodtak. A 23 ember akkor, azt hiszem, két dologban értett egyet: a szocialista, kommunista eszme híve volt, és kész volt harcolni a népi demokratikus rendszerért, a munkáshatalom megtartásáért és megszilárdításáért. Ez a vezetés azóta, sok év alatt összeforrott. Tulajdonképpen ez a vezetés és – mondjuk meg úgy, ahogy van – az 1957-es pártértekezlet alapozta meg a mi jelenlegi platformunkat. Aki ott volt azon a pártértekezleten, annak emlékeznie kell rá, hogy micsoda éles összecsapás folyt akkor a dogmatizmus fő irányzatával; az újjászervezett pártban már nem voltak revizionista tényezők. A pártértekezleten még jobban összeforrott a pártvezetés, és azt követően természetesen a párttagság is.

Megemlíteném az 1958-as decemberi vitákat a mezőgazdaság szocialista átszervezéséről. Egységesek voltunk, mindnyájan szocializmust akartunk, de azért három, egymástól világosan megkülönböztethető nézet ütközött meg, noha egyik nézet képviselőire sem mondhatom, hogy szubjektíve nem a szocialista átszervezés hívei voltak. Emlékeznek rá: volt egy olyan

irányzat, amelynek a képviselői azt mondták, hogy a középparasztot meg kell kopasztani, kemény kézzel kell bánni vele, mert csak úgy lehet és kell, úgymond, rendet teremteni, csak úgy lesz majd szocializmus a falun. Volt egy másik irányzat, amelynek a képviselői úgy vélték, hogy az átszervezéshez nincsenek meg a feltételek, és ha nem tudunk rendes, jó, szocialista nagyüzemi mezőgazdaságot létrehozni, akkor inkább hozzá se fogjunk, ne kompromittáljuk magát az eszmét. A Központi Bizottság annak idején határozott, s most a legutóbbi ülésen tárgyaltuk ennek a döntésének húszéves eredményeit. Visszagondolva arra az egykori központi bizottsági ülésre, meg kell mondanom, hogy jelentős ülés volt. Ezt azért említem, mert az ülésen nagy vita volt, nézetek ütköztek össze, és végül helyes döntés született. Attól sem kell tehát félnünk, ha néha polemizálunk egy kicsit. Mi a népet, az embereket biztatjuk, hogy beszélgessenek, vitatkozzanak; biztassuk saját magunkat is! Nem kell félni attól, ha néha itt, az ülésen vitatkozunk, itt jogunk van vitatkozni egymással. Sőt, ha valaki a témával kapcsolatban jobb megoldást tud az ajánlottnál, az köteles is elmondani, és azt is, ha valami a véleménye szerint nem lesz jó.

Persze később, az 1957-es pártértekezlet és az 1958-as központi bizottsági ülés után is vitatkoztunk. Például a gazdaságirányítási reformról és más kérdésekről. Ez természetes. Mire ügyeljünk ma, amikor vitatkozunk? Most nem csak a jelenlevőkről beszélek: van egy tekintélyes, néhány ezernyi párt-, állami, gazdasági és tömegszervezeti aktívánk. Tulajdonképpen nagyon sok függ az ő magatartásuktól, így a tömegek befolyásolása is. Rájuk is érvényes, amit a vitáinkról mondok. Arra ügyeljünk, hogy vita közben senki se nevezze ki önmagát külön a munkásosztály érdekeinek képviselőjévé, senki se nevezze ki önmagát másokkal szemben a parasztság érdekeinek a képviselőjévé, vagy külön az értelmiség képviselőjévé. Úgyis ismerjük mindenkinek a hovatartozását. Senki se beszélje be magának ezt a külön képviseleti teóriát. Ilyen reszortbeosztással nem lehet élni és dolgozni. Mindenki értse meg, hogy sem a Központi Bizottság, sem a Politikai Bizottság mint testületek, sem a tagjaik nem lehetnek csak munkáspártiak, csak parasztpártiak, csak értelmiségi pártiak. Egyidejűleg kell munkáspártinak, parasztpártinak, értelmiségi pártinak, azaz néppártinak lennünk! Senki se nevezze ki sem saját magát, vagy negatív előjellel a másikat ilyen vagy amolyan pártinak. Aki becsüli az állami tulaj-

dont, az becsülje a szövetkezeti tulajdont is, és aki a szövetkezetit becsüli, az becsülje az állami tulajdont is; aki az egyik szektort támogatja, az a másikat is támogassa. Nekünk nagyon világos határozataink vannak, azokat kell végrehajtani, akkor sok minden mástól mentesülünk, ami esetleg kellemetlen lehet. Meg kell mondani, hogy mindezeket a vitákat pozitív módon zártuk le, megfelelő pártdöntésekkel oldottuk meg, bizonyos vitákat pedig nem utolsósorban a XI. kongresszus annyira fontos elvi döntésével zártunk le. Mindnyájunkra kötelező, hogy annak szellemében és betűinek megfelelően dolgozzunk.

Én nagyon sok embert ismerek, és szubjektíve mindenkit tisztelek. Azt nem tisztelem, akinek nincs nézete, vagy cinikus. A mi körünkben nincs ilyen ember. A politikában, a harcban is tisztelem azt, akinek önálló nézete van és meg van győződve annak helyességéről, a maga igazságáról. Mindenki fejtse ki a nézeteit, cseréljünk véleményt, vitatkozzunk, ha kell: csapjunk össze, mert akkor megfelelő döntés születik. Mélyen meg vagyok győződve róla, hogy azok, akik részt vettek az előbb említett vitákban – visszamegyek egészen 1956 decemberéig –, szubjektíve feltétlenül tisztességes és jó szándékú emberek, pedig közülük sokan már nincsenek itt a Központi Bizottságban. Azt mondjuk: szubjektíve becsületesek, és akkor már senki sem vonhatja kétségbe az emberi tisztességüket.

Így és ilyen szellemben, a fontos kérdésekben ilyen nagyfokú érzékenységgel dolgozott a párt hosszú, hosszú időn át. És így dolgozunk a XI. kongresszus óta is, nagyon feszítetten és nem eredménytelenül. Az alapvető feladatokat meg tudtuk oldani. A XI. kongresszus elvi eligazításai pontosak, világosak, marxista eligazítások, jól szolgálják az ország, a nép érdekeit. Változatlanul, sőt, fokozott erővel és még nagyobb hozzáértéssel kell dolgoznunk ezeknek a határozatoknak mind eredményesebb végrehajtásáért.

A határozatok mindenkire kötelezőek, de senki se legyen katolikusabb a római pápánál. Ezt nem azért mondom, mert történetesen jártam Rómában. Én már annak előtte is megmondtam, hogy a Központi Bizottságnál senkinek sem kell osztályharcosabbnak lennie: nekünk rendes, osztályharcos pártunk és Központi Bizottságunk van.

A következtetéseket azzal szeretném befejezni, ami nekem személy szerint is mély meggyőződésem, és a Politikai Bizottság is kifejezte ezt a

meggyőződését, hogy ha megőrizzük és megerősítjük irányvonalunkat, folytatjuk a politikánkat, és ha a néppel együtt, a nép javára, jó eredménnyel megoldjuk az előttünk álló feladatokat, akkor a párt méltóképpen felkészülhet a XII. kongresszusra, és ott a Központi Bizottság nyugodt lelkiismerettel adhat majd számot a két kongresszus között végzett munkáról.

Megragadva az alkalmat, hogy ülésünkön a kongresszus másik választott testületének, a Központi Ellenőrző Bizottságnak a tagjai is jelen vannak, a Központi Bizottság nevében szeretném köszönetemet kifejezni a Központi Ellenőrző Bizottság tagjainak, akik a XI. kongresszus irányvonala alapján, munkájukkal segítik és támogatják a Központi Bizottság tevékenységét.

Azzal szeretném befejezni, hogy kérem a tisztelt Központi Bizottságot: az írásban beterjesztett határozati javaslatot vitassa meg, támogassa, fogadja el, és emelje határozattá.

BESZÉD
A DEMOKRATIKUS IFJÚSÁGI VILÁGSZÖVETSÉG IRODÁJÁBAN TETT LÁTOGATÁSKOR

1978. MÁJUS

Vannak emberek, akik sohasem találkoznak, mégis közel állnak egymáshoz. Ez jutott eszembe, amikor eljöttem ide Önökhöz, a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség Irodájába, ahol – bár Budapesten van – becsületesen be kell vallanom, első ízben vagyok hivatalos látogatáson. És bár – sajnálatos vagy nem – életkorom szerint sem tartozom már a fiatalok közé, mégsem idegenekhez jöttem, hanem küzdőtársakhoz, elvtársakhoz, barátokhoz. Úgy érzem, hogy az elmúlt hónapokban, években is szoros volt a kapcsolatunk, akkor is, ha nem találkoztunk, mert ugyanazokért a célokért küzdünk, dolgozunk.

Természetesen a személyes találkozóknak is megvan a maguk jelentősége, s örülök, hogy ma módom nyílt e találkozóra, és néhány órát eltölthetek az Önök körében. Ezért először is az Iroda tisztelt vezetőinek szeretnék köszönetet mondani a meghívásért, a szívélyes fogadtatásért, a tartalmas tájékoztatásért, amit az elnök elvtárs és a regionális bizottságok tagjai adtak. Külön is köszönöm a hozzám intézett baráti szavakat, és még inkább a magyar népnek kifejezett jókívánságokat.

Engedjék meg, hogy mindenekelőtt a magyar népről szóljak. Jó régen, már több mint ezer évvel ezelőtt, a népvándorlás nagy hullámával egy lélekszámban nem túl nagy nép érkezett ide, a Kárpát-medencébe – a magyarok. Megállapodtak itt, mert ez a hely az akkori normák szerint megfelelőnek ígérkezett az országalapításra, a pásztor nép megélhetéséhez, gyarapodásához. Kövér volt a fű, jó ízű a víz, kellemes az éghajlat. Leverték a sátraikat, s idővel itt gyökeret eresztettek.

Honfoglaló elődeink egy szempontból azonban nem nézték meg jól ezt a helyet. Hazánk földjét a múltban a hadak országútja keresztezte. Ezer éven át különböző harcoló seregek dúlták, pusztították települé-

seinket, kertjeinket, értékeinket. Nem kis teljesítménynek tekinthető, hogy ez a kis nép mégis államot tudott itt alapítani, ezer év viharában helytállt, és mind a mai napig létezik. Annak, aki a magyarokat meg akarja érteni, egy pillanatig erre is gondolnia kell.

Természetesen a magyar nép is – mint minden nép – a történelem különböző korszakaiban nemcsak az ország fennmaradásáért, hanem a társadalmi haladásért is küzdött. Manapság, amikor szerte a világon a népek mind tudatosabban harcolnak fönnmaradásukért, szabadságukért, függetlenségükért, az előbbre jutásért, saját tapasztalataink alapján azt tudjuk mondani: az a nép képes a létét biztosítani, amelyik a társadalmi haladás érdekében a kor követelményei szerint jár el, és ennek megfelelően tevékenykedik.

A magyar nép erre törekedett; küzdelmekkel, megpróbáltatásokkal teli történelmi útján rengeteg vért vesztett, sok vereséget élt át, de mégis eljutott a mai napig, amikor szabadon él, saját államában, a maga elhatározása szerint rendezi be társadalmát, s a haladás élvonalában menetel. Ahhoz, hogy ezt kivívhassa, elérhesse, sok feltétel kellett. Most mégis csupán a legújabb kori történelem néhány tanulságára mutatok rá.

Hosszú elnyomatás, a múlt század közepén elbukott szabadságharc és elvetélt polgári forradalom után az ország és a nép 1918-ban visszanyerte függetlenségét és a társadalmi haladás útjára lépett. A társadalmi és politikai küzdelmek eredményeként 1919 márciusában kikiáltották a Magyar Tanácsköztársaságot, létrejött hazánkban a proletárdiktatúra. Nagyon fontos körülmény, hogy 1919-ben a magyar nép a Nagy Októberi Szocialista Forradalom szavát meghallva, a szocialista eszméktől ihletve, saját elhatározásából és önnön erejéből teremtette meg munkáshatalmát. Ehhez akkor az orosz munkásosztály, a súlyos önvédelmi harcot folytató szovjet nép nem nyújtott, nem nyújthatott fegyveres segítséget.

A Magyar Tanácsköztársaságot négy és fél hónapos fennállása után külső fegyveres intervencióval tudták csak leverni. Ezzel Magyarországon kezdetét vette a sötét ellenforradalmi korszak. Negyedszázadon át minden haladó erő, személy, gondolat üldözött volt, a kommunista párt mély illegalitásban dolgozott. A második világháború időszakában az ország szekerét a fasiszta rendszer akaratából a hitlerista politikához

és hadigépezethez kapcsolták, népünk tízezreit a nemzet valódi érdekével szembefordítva szovjetellenes háborúba hajszolták. Ez történelmi tény, keserűen emlékezünk rá és tudjuk, hogy ennek súlyos következményei voltak az országra. A frontokon elesett több mint 200 000 magyar, az egész országra kiterjedő harci cselekmények során és a fasiszta megsemmisítő táborokban elpusztult további 400 000. A magyar nép a második világháborúban összesen 600 000 embert vesztett el, nagyobb, súlyosabb véráldozatra kényszerült, mint például az Egyesült Államok. Nos, az úri uralkodó osztály kalandor politikája folytán ez jutott osztályrészül a magyar népnek. A veszteség fájdalmas volt és kétszeres a keserűség, mert az ellenállás hőseit kivéve halottainkról vigasztalásul még azt sem mondhatjuk el, hogy jó ügyért harcolva estek el.

Így értük meg a Szovjetunió harcainak eredményeként a felszabadulást; új távlat nyílt az ország, a nép előtt. Akkoriban azt hittük, én is, mint régebbi kommunista, úgy képzeltem el, hogy ha egyszer megpillantjuk a szabadság napját, minden egyszerűbb lesz. Magyarországon 1919-ben már volt Tanácsköztársaság, dologhoz látunk, kiadjuk a megfelelő rendelkezéseket és a szocializmus annak rendje-módja szerint gyorsan épül. Kiderült, hogy a szocializmus építése sem egyszerű, ez a folyamat lassúbb, nehezebb, több vajúdással jár, mint kezdetben gondoltuk, még hibák is történtek az ismert következményekkel.

Ez az új, szocialista útra lépett Magyarország rendkívül súlyos helyzetbe került 1956-ban, amikor a különböző sérelmekből táplálkozó jogos elégedetlenséget, a pártegység megbomlását kihasználva a reakciós burzsoá osztályellenség és a nemzetközi imperializmus ellenforradalmi felkelést robbantott ki. Válságosra fordult a helyzet, de ezt is leküzdöttük, megint kijutottunk a továbbvivő, rendes országútra. Ez nem volt könnyű, sok tapasztalattal, nagy tanulságokkal is szolgált, s most az egyenes úton járunk.

Önök a jelenlegi magyar viszonyokat ismerik, ezekről nem kell részletesen beszélnem. Ma a magyar társadalom kiegyensúlyozott, a belpolitikai helyzet szilárd. A párt a társadalom eszmei-politikai irányítója, a munkásosztály a szocialista népi tömörülés vezető ereje. A párt XI. kongresszusának határozatai széles körű visszhangra találtak minden társadalmi rétegben, népünk politikai céljainkat helyesli, megvalósí-

tásukat tettekkel, aktívan támogatja, és ennek látható, mérhető eredménye van.

A Központi Bizottság a közelmúltban tartott ülésén mérleget készített a kongresszus óta végzett munkáról, és ez a mérleg pozitív, mind a politikai tevékenység, mind a gazdasági és a kulturális építés területein jó eredmények születtek; és ami a legfontosabb: a társadalomban egyetértés és egység van a szocialista célok követését illetően. A párt XI. kongresszusa foglalkozott a fejlett szocialista társadalom építésének időszerű feladataival és a távlatokkal is. A kongresszuson elfogadott programnyilatkozat lényege az, hogy a magyar társadalom, a Magyar Népköztársaság a szocialista fejlődés útján jár, és célja az osztály nélküli kommunista társadalom megteremtése.

Vezérlő eszménk a marxista–leninista elmélet, szocialista gyakorlatunkat ennek alapján és meggyőződésünk szerint alakítjuk; vagyis az ország adottságait figyelembe véve, történelmi hagyományait követve igyekszünk megvalósítani a szocialista forradalom nemzetközi érvényű fő törvényszerűségeit. Így élünk és dolgozunk. Ennek megfelelően társadalmunk fő eszmei ösztönzője: a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus, a népek barátságának ápolása. Ez a mi politikánk lényege, ezt képviseljük a belpolitikában is, pártunk nemzetközi tevékenységében és államunk külpolitikai törekvéseiben is.

A nemzetközi helyzetre ezúttal inkább csak utalok, hiszen Önöknek szinte hivatásszerű munkája, hogy külpolitikával, nemzetközi kérdésekkel foglalkoznak. A múlt héten – mint ismeretes – Budapesten tartotta ülését a Varsói Szerződés Katonai Tanácsa, és amint az illő, az ország miniszterelnöke és én az ülés után találkoztunk a tanács tagjaival, s üdvözöltük őket. Kulikov elvtárs, az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnoka, rövid tájékoztatót tartott végzett munkájukról, informált minket és közben azt a kifejezést használta, hogy a nemzetközi helyzet bonyolult. És ez igaz is. Mégis, amikor reflektáltam az elhangzottakra, kivételesen egy, az életemből vett régebbi eseményre hivatkoztam. Én 1931 szeptemberében lettem tagja az akkori illegális Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetségnek, körülbelül olyan korú lehettem, mint most Önök. Az egyik sejtülésen, ahol öten voltunk, a titkárunk elmagyarázta, hogy mire kell vigyázni az illegális munka körülményei között, majd tartott

egy kis tájékoztatót a nemzetközi helyzetről. Nagyon figyeltem, hiszen először vettem részt ilyen találkozón, és amíg élek, nem felejtem el. A sejt titkára is azt a kifejezést használta, hogy a nemzetközi helyzet bonyolult. Ez már több mint 45 éve történt, régen volt. Azóta is sok beszámolót hallottam a nemzetközi helyzetről, s majdnem mindegyik ezzel kezdődött: „A nemzetközi helyzet bonyolult." Vendégeinknek is elmondtam, hogy ez a megállapítás igaz volt akkor is, az utána következő évtizedekben is, és most is igaz. A nemzetközi helyzet most is bonyolult, de nem ugyanúgy, ahogyan 1931 szeptemberében volt. Mert akkor más világhelyzet volt: az imperializmus egy országot kivéve még zsarnokoskodhatott a világ felett. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmeként egy ország, a Szovjetunió kiszakította magát az imperializmus láncaiból, és új rendet, új életet teremtett. De a világ egyébként az imperializmus abszolút – úgymond – háborítatlan uralma alatt élt, szenvedett. Ma már nem ez a helyzet.

Most, hogyha a nemzetközi helyzetet mérlegeljük, egészen más alapvető, meghatározó tényezőkről beszélhetünk: a szocializmus világrendszerré vált, három világrészen vannak szocialista országok, s ezek egyike Kuba, a mostani Világifjúsági Találkozó színhelye; az egykori gyarmati birodalmak összeomlottak, ez is kiemelkedő jelentőségű tény. Emlékszem még rá – és az itt jelenlevők összetétele is olyan, hogy érdemes róla szót váltani –, amikor Ázsiában az imperialisták lába alatt kezdett a talaj inogni, helyzetük kezdett bizonytalanná válni, a kínai forradalom győzelme, majd a vietnami nép hősi harca és más okok miatt is, a nyugati burzsoá vezető zsurnaliszták óriási cikkeket írtak: aggódtak amiatt, hogy Ázsiában bonyolódnak a dolgok, s azzal vigasztalták magukat, hogy Afrikában más a helyzet. Azt hitték, hogy Afrika a maga mérhetetlen nyersanyagkincsével, olcsó emberi munkaerejével még legalább 200 évig biztos tartalékuk lesz. Ezt fejtegették ezek a cikkek. Ám idézzük fel egy pillanatra a mai Afrikát. Ezen a kontinensen – tagadhatatlanul – vannak még súlyos és szomorú, sőt számunkra elkeserítő jelenségek, de hol van már az az Afrika, amelyet úgy jellemeztek, hogy a „mozdulatlan", a „sorsába beletörődött" földrész. Népei felkeltek, kinyilvánították, hogy elegük van az imperializmusból, és küzdenek egészen addig, amíg a gyarmati uralom minden nyomát meg nem szüntetik.

Mindenki tudja, milyen harc folyt azért, hogy az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia egyáltalán összeülhessen. A Szovjetunió, a szocialista országok, a békeszerető erők, a reálisan gondolkodó politikusok erőfeszítése nyomán az értekezlet létrejött, érdemi tanácskozást folytatott; konstruktív megállapodások születtek. Ez fontos történelmi esemény volt. De nem mindenki akarta, hogy így legyen. A nemzetközi enyhülést akadályozó reakciós körök, a fegyverkezésben érdekelt tőkéscsoportok, a szélsőséges militarista erők azóta sem tudtak beletörődni az események kedvező alakulásába, ellentámadást indítottak az úgynevezett emberi jogok címén, és – agressziós szándékokat tulajdonítva a szocialista országoknak – a fegyverkezési verseny fokozásával rontják a nemzetközi légkört. Ellentámadást indítottak a Közel-Keleten is, ahol manővereik következtében rosszabbodott a helyzet. A legutóbbi napok eseményei közé tartozik, hogy Fekete-Afrikában, Zairében a volt gyarmatosítók katonáik bevetésével, francia és belga ejtőernyős egységek segítségével tudták csak a kirobbant felkelést visszaszorítani.

Ezek szintén tények, amiket komolyan kell venni, ilyen események is vannak. Az ezek mögött álló imperialista körök, érdekeltségek még nagy anyagi, katonai erővel rendelkeznek, a politikában tapasztaltak, a propagandában agyafúrtak és ügyesek, még be tudnak csapni embereket, sőt népeket is – de a befolyásuk, hatalmuk már nem a régi.

A világ haladó közvéleménye ismeri és számon tartja a vietnami nép nagy történelmi győzelmét. Az afrikai kontinensen is kirajzolódik a független és szabad Angola. Etiópia haladó rendszere is sikeresen védelmezi önmagát.

A világban – a nemzetközi erőviszonyok átrendeződésével, megváltozásával – merőben új helyzet jött létre: korunkban, napjainkban reális lehetőség nyílt egy új világháború kirobbantásának megakadályozására. Ez az emberiség sorsa szempontjából rendkívül fontos tény, amely egyben megszabja feladatainkat is.

Nemzetközi céljaink között elsődleges a béke megvédése. Ahhoz ugyanis, hogy a világ fejlődhessen, az emberiség fennmaradhasson és boldogulhasson békére, nemzetközi biztonságra van szükség. Ez azt jelenti, hogy a különböző társadalmi rendszerek ne háborúban mérjék össze erejüket, hanem békében versenyezzenek egymással. Mi, kommunis-

ták, nem félünk sem a békés versenytől, sem az emberi jogok emlegetésétől. Lehetséges, hogy egyik-másik vonatkozásában ma még többet tudnak felmutatni a nyugati polgári társadalmak, de ami az emberi lét alapját illeti, bizonyos, hogy abban a szocialista társadalom sokkal előbbre tart. Az emberi lét alapja az, hogy az állampolgárnak van munkája, biztos egzisztenciája, rendes megélhetése, művelődési lehetősége. Ezenkívül is számtalan más emberi jogot tudnék még említeni, amiben a szocialista rendszer máris messze-messze meghaladta a kapitalizmus rendszerét.

A különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett élése, a társadalmi rendszerek versenye természetesen nem szünteti meg az osztályharcot. Ott békét senki sem tud csinálni, a konfliktusok elkerülhetetlenek. A nemzetközi biztonságra és a tartós béke megteremtésére irányuló törekvés nem csorbítja, nem korlátozza a nemzetek jogát az önállóságra és a szabadságra, minden nép jogát arra, hogy saját országának javaival, nemzeti kincseivel maga gazdálkodhassék, a fejlődés útját maga választhassa meg. Ennek a jognak érvényesülnie kell. És nincs béke, nem lehet béke ott, ahol még fajüldöző elnyomás, fasiszta terror és gyilkolás folyik, mint Dél-Afrikában.

Az emberiség bizonyos értelemben sorsfordulóhoz érkezett. Korunkat, amelyben élünk, különbözőképpen nevezzük. Mondják atomkornak és mondják kozmikus korszaknak is. Tény, hogy a tudományos vívmányok minden képzeletet felülmúló mértékben felhalmozódtak – és sajnos nem kis részben a fegyverkezés vonalán. Olyan nagy erejű pusztító fegyverzetek jöttek létre a világban, hogy a tudósok nemegyszer azon vitatkoznak, vajon egy atomháborúban az egész emberiség, vagy „csak" a háromnegyede pusztulna-e el. Ezt én nem tudom. Az emberiség olyan tudományos vívmányok birtokába jutott – és ez a haditechnikában is realizálódott –, hogy most elhatározásra kell jutni a népeknek; hova, merre akarnak tartani: az önpusztítás útjára akarnak-e lépni, vagy egy békésebb, szabadabb világ felé akarnak-e haladni. Azt hiszem, hogy – ami a népeket illeti – azok bizonyára egy békésebb, szabadabb világ felé akarnak haladni. De az magától nem jön el, azért harcolni kell oly módon is, ahogyan az Önök akcióprogramjai azt kijelölik, és nagyon helyesen megvilágítják. A fegyverkezési verseny megfékezéséért, a

leszerelésért, a békéért folyó harc minden tisztességes ember ügye és érdeke, a fiataloké pedig azt hiszem különösképpen.

Ilyen nemzetközi helyzetben folytatja országunk külpolitikai tevékenységét, nemzetközi törekvéseink megfelelnek belpolitikai céljainknak. Ez nem is lehet másképp. Pártunk nagy súlyt helyez arra, hogy nemzetközi tevékenységünkben is világos és pontos fogalmakkal dolgozzunk, és mindenki számára egyértelműen kitűnjék: hol a helyünk a nemzetek között, hova tartozunk. Mi ebből soha semmilyen fórumon nem csinálunk titkot. Kapitalista partnereinknek is – ha tárgyalunk velük – illő módon bemutatkozunk és megmondjuk, hogy a Magyar Népköztársaság a szocialista országok közösségének része, a Varsói Szerződés Szervezetének tagja és a KGST tagállama, és amíg ezek a szervezetek fennállnak, következetesen és szilárdan ide fog tartozni. Mint ilyenek, valljuk a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élését, támogatjuk és elősegítjük a kölcsönösen előnyös, gyümölcsöző kapcsolatok fejlesztését, ide értve az emberi kontaktusokat és a turizmust is.

Hazánkba szép számmal jönnek külföldiek, a múlt esztendőben is 12 millió turista fordult meg nálunk. Ez a szám önmagáért beszél. Többségük természetesen a szocialista országokból látogatott el hozzánk, de nem kevesen érkeznek a tőkésországokból is. Saját állampolgárainkat, köztük a fiatalokat is tömegesen engedjük utazni a szocialista országokba és Nyugatra egyaránt. Az a tapasztalatunk, hogy amikor az emberek nem tudtak mindenfelé utazni, sokan misztifikálták a nyugat-európai országokat. De most, hogy az emberek utazhatnak, s mindenki a tulajdon szemével láthatja az ottani életet, közvetlen élményeket szerezhet, ennek következtében reálisabb lett az emberek szemlélete. Kétszer örülnek: akkor is, amikor elutaznak, és akkor is, amikor hazajönnek. És amikor újra hazánk földjére lépnek, talán még jobban. Mostanában annak alapján, amit a magyarok a nyugati országokban látnak, már nincs különleges bűvölete az úgynevezett nyugat-európai „kapitalista paradicsomnak". Sőt a magyar állampolgárok személyes tapasztalatuk alapján meggyőződnek arról, hogy mit jelent a bizonytalan egzisztencia, a munkanélküliség, s milyen az, amikor a fiatalok tömegével kényszerülnek szembenézni az elhelyezkedés problémájával – nem úgy, mint Magyar-

országon és más szocialista országokban, ahol teljes a foglalkoztatás, s inkább az a gond, hogyha van 100 munkába álló fiatal, akkor 120 kellene, mert a legtöbb területen óriási munkaerőhiány van.

Mi nemzetközi síkon is ugyanazt képviseljük, amit itthon; vagyis szocialista politikai alapállásból dolgozunk. Ennek megfelelően építjük kapcsolatainkat szövetségeseinkkel, a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés tagországaival, a többi baráti szocialista országgal; jó együttműködést igyekszünk kialakítani az úgynevezett fejlődő világ országaival; a gazdaságilag fejlett tőkésországokkal a békés egymás mellett élés elve alapján normális és civilizált kapcsolatokra törekszünk. Természetesen ezt úgy értelmezzük, hogy világnézetet velük nem cserélünk, megőrizzük saját világnézetünket. Ismételten hangsúlyozzuk azt, amit a gyakorlatban is következetesen érvényesítünk, hogy mi nem avatkozunk mások belügyeibe, nekünk nincs ilyen szándékunk. Meggyőződéssel mondhatjuk: a forradalom érik a kapitalista világban. De a forradalmat nem lehet exportálni; azt minden országban az ott dolgozó emberek fogják maguknak kiharcolni, hogy ezáltal előbbre lendítsék hazájuk társadalmát az egyetemes fejlődés útján. Tehát abban a kérdésben, hogy hova tartozunk, világos pozíciónk van, és ezt meg is mondjuk minden szükséges alkalommal minden partnerünknek, szocialistának és kapitalistának is.

Nemzetközi munkánkkal kapcsolatban e fórumon is fontosnak tartom megemlíteni: a Magyar Szocialista Munkáspárt internacionalista szellemben neveli tagságát. És erre elveink mellett történelmi okaink is vannak.

Amikor néhány esztendeje a chilei tragédia bekövetkezett, bennünk óhatatlanul felidéződött az a korszak, amikor nálunk a Tanácsköztársaság leverése után tízezerszámra kínozták meg, mészárolták le, bírósági ítélet nélkül vetették börtönbe, zárták internáló táborba nemcsak a kommunistákat, hanem minden haladó embert, minden hazafit, aki azzal volt gyanúsítható, hogy magáénak tudta a Tanácsköztársaság eszméjét s politikáját képviselte. Mi már akkor éreztük és megtanultuk, hogy mit jelent a nemzetközi szolidaritás. Akkor és az utána következő esztendőkben nem kevés magyar kommunista, demokratikus gondolkodású, haladó személy életét mentette meg a Szovjetunió. Ismeretes, hogy fogolycserét bonyolított le, halálra ítélt magyar funkcionáriusokat cserélt

ki százszámra olyan katonatisztekért, akik annak idején az első világháború hadifoglyaiként Oroszországban maradtak. Kerek 25 esztendőn át – amíg a fasiszta terror dühöngött – a nemzetközi szolidaritás nagy erőt jelentett valahányszor kommunistákat, hazafiakat elfogtak, statáriumot hirdettek, embereket haladó meggyőződésükért halálra ítéltek. Az igazi nemzetközi szolidaritás nagyszerű példája volt, hogy a szovjet nép fiai vérüket ontották felszabadulásunkért és azért, hogy a magyar nép elindulhasson az új élet útján.

Ugyanezt a támogatást élveztük 1956-ban. Önök fiatal emberek és talán nem emlékeznek rá, hogy 1956 októberének utolsó napjaiban – novemberben, decemberben és még utána is egy ideig – a világon mindenütt összecsaptak a haladás és a reakció erői Magyarország kérdésében. Voltak olyan esetek is, hogy azok az elvtársaink és barátaink, akik kiálltak ügyünk mellett, akik szolidaritásukat fejezték ki a szocialista Magyar Népköztársaság iránt, különböző zaklatásokban részesültek, bántalmazták, meghurcolták őket. Mi ezt nem felejtjük el, és kötelességünknek tartjuk, hogy mi is internacionalista szellemben, a nemzetközi szolidaritásnak megfelelően járjunk el, mert ez olyan erő a világ népeinek küzdelmében, amit semmi mással pótolni nem lehet. Az internacionalizmus nem kereskedelmi ügylet, hanem elemi kötelesség és becsületbeli ügy számunkra, és mi így, ilyen szellemben akarunk mindvégig részt venni a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség akcióiban is.

Nemzetközi céljainkat illetően mi mindenütt és minden tekintetben a társadalmi haladás híveivel és erőivel vagyunk szolidárisak, a demokratikus, a szocialista törekvésekkel, a népek nemzeti szabadságának ügyével, ideértve a még mindig súlyos elnyomás alatt élő népek szabadságtörekvéseit; a kapitalista világ országainak irányában pedig a békés egymás mellett élés politikáját követjük. Ez a mi politikánknak néhány szóban vázolható lényege, s tulajdonképpen ez határozza meg a Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar kormányzat és az öntudatos magyar dolgozók viszonyát a Demokratikus Ifjúsági Világszövetséghez is.

Elvi álláspontunkból következik, hogy pártunk, kormányzatunk szolidáris a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség törekvéseivel, beleértve a legutóbbi berlini közgyűlés alapvető határozatait is. Ezeket a törekvéseket pártunk, népünk támogatja. Ez a támogatás természetesen szükség-

szerű és szervezett a magyar ifjúsági szövetség részéről, amely a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség alapító tagszervezetei közé tartozik, részt vett a londoni alakuló ülésen, és azóta is aktívan dolgozik. S anélkül, hogy én ezt itt részletezném, ifjúsági szövetségünk erejétől, képességeitől telhetően mindig kivette, ma is kiveszi részét a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség akcióiból, s ezt fogja tenni a jövőben is. Ezt én pártunk nevében is megerősíthetem.

A Demokratikus Ifjúsági Világszövetség életét most a közeli napokban két nagyon fontos esemény jellemzi. Az egyik a már megtartott berlini közgyűlés, amely megadta az új, meggyőződésem szerint helyes orientációt a világméretekben folytatott további munkához; a másik a Világifjúsági és Diáktalálkozó, amely a közeljövőben lesz Havannában. Azt hiszem, hogy szerencsés és helyes döntés volt, hogy ezt az újabb Világifjúsági és Diáktalálkozót éppen Kubában rendezzék meg. Az előjelekből ítélve be fogja tölteni azt a feladatot, ami erre a vonzó, érdekes és politikailag igen jelentős fórumra vár. A mi ifjúsági szövetségünk erre illő módon, megfelelően készül, a magyar fiatalok is ott lesznek a világ demokratikus ifjúságának többi delegátusa között, s felelősen hallatni fogják szavukat.

Az elnök elvtárs és a regionális bizottságok képviselői rövid tájékoztatást adtak a szövetség általános céljairól és az egyes régiókban folytatott tevékenységről. Ezt én nagy figyelemmel hallgattam, és megmondom, hogy kivétel nélkül valamennyi itt kifejtett törekvésüket üdvözöljük és támogatjuk. Erre gondolva és megragadva az alkalmat, engedjék meg, hogy pártunk Központi Bizottsága, kormányunk nevében szívből teljes sikert kívánjak a Demokratikus Ifjúsági Világszövetségnek, Irodájának, minden tisztségviselőjének azoknak a céloknak az eléréséhez, amiket maguk elé tűztek. Engedjék meg, hogy egyben arra is utaljak: mi nagy megtiszteltetésnek vesszük, hogy a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség főtitkári tisztségére magyar jelöltet állítottak.

Pártunk, a magyar társadalom elfogadott vezető ereje, élvezi a néptömegek aktív támogatását. Lényegében ezt a politikát követik – természetesen a saját rendeltetésüknek megfelelően – tömegmozgalmaink és tömegszervezeteink is, a Hazafias Népfront, a szakszervezetek, a Kommunista Ifjúsági Szövetség, a magyar békemozgalom és az általam név

szerint meg nem nevezett összes többi társadalmi szervezet is. Mi ezt a tényt, hogy a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség magyar főtitkárt választott – ugyanúgy, mint ahogy a közelmúltban a Szakszervezeti Világszövetség magyar elnököt – a szó szoros értelmében nagy megtiszteltetésnek fogjuk fel, amely bizalmat fejez ki a Magyar Szocialista Munkáspárt politikája, s megbecsülést hazánk, a Magyar Népköztársaság iránt.

Természetesen nem ezektől a funkcióktól függ, hogy aktívan részt veszünk-e a két fontos nemzetközi szövetség tevékenységében, harcaiban, de az a tény, hogy ezekbe a tisztségekbe magyar embereket választottak, bennünket erkölcsileg arra kötelez, hogy becsülettel, s mindig jobban igyekezzünk elvégezni azt a munkát, amit tőlünk e nemzetközi szervezetekben joggal elvárhatnak. Ez a választás mást is jelent számunkra. A Központi Bizottság legutóbbi ülésén, ahol munkánkkal, szocialista fejlődésünkkel összefüggő fontos kérdéseket tárgyaltunk, mint előadó, arról is szóltam, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt tudja: nem egyedüli letéteményese a marxista–leninista bölcsek kövének. Mi minden igyekezetünkkel, tudásunkkal azon vagyunk, hogy a marxizmus–leninizmus elveit egész gyakorlati munkánkban híven kövessük, de hogy ez mennyiben, milyen hatékonysággal sikerül, ennek megítélésében mi nem lehetünk teljesen objektívek. Ezt mások tárgyilagosabban tudják megítélni. S ha most a Demokratikus Ifjúsági Világszövetségben és a Szakszervezeti Világszövetségben úgy döntöttek, hogy magyar tisztségviselők legyenek, akkor mi ebben egy kicsit annak a jelét is látjuk, hogy értékelik pártunk törekvéseit; azokat elvszerűnek, becsületesnek és tisztességesnek tartják. Ez nekünk nem azért fontos, hogy önmagunkat ünnepeljük, hanem azért, mert, ha a nemzetközi megítélés szerint is a magyar párt, Magyarország helyes utat követ, akkor ez természetszerűleg növeli biztonságérzetünket. Ezért szeretném külön megköszönni azt a bizalmat, amit az Önök szervezete kifejezésre juttatott a magyar főtitkár jelölésével, illetve megválasztásával.

A Demokratikus Ifjúsági Világszövetség székházában e baráti találkozón szólni kell magáról az ifjúságról is. Az ifjúságot – azt hiszem, ez minden országban így van – kritikusan vizsgálgatják, magatartását mérlegelik, és ennek során vegyes vélemények hangzanak el. Ez régen sem volt

másként. Már a görög és a római írott forrásokban is találhatók olyan megjegyzések, hogy az ifjúság nem hallgat az öregekre, szertelen, a könnyű életre hajlik stb. Ez amolyan ősi téma. De ha objektíve megnézzük, milyenek a mi fiataljaink, akkor azt kell megállapítani, hogy a mai magyar ifjúság társadalmi tényező, jelen van közéletünkben, alapjában véve betölti hivatását. Hazánkban, egy tízmilliós lélekszámú országban van egy 800 000 tagú ifjúsági szövetség, s ez eleven, jelentős erő társadalmunkban. Az ifjúság egyik része tanul, a másik része dolgozik, s mind a tanulásban, mind a munkában becsülettel helytállnak a fiatalok.

Azt is meg szeretném említeni, hogy mi „óriási csatákat" nem vívunk sem a divat, sem a frizura kérdésében. Ez különben is majdnem reménytelen vállalkozás lenne. Visszaemlékszem a harmincas évekre, amikor még magam is a kommunista ifjúsági szövetség tagja voltam. Akkor is voltak divatok, s hiába beszéltek a kommunisták vagy a papok a szószékről, a divat mindig változott, egyszer szűk volt a nadrág, máskor bő, a frizura hol rövid volt, hol hosszú. Mindez nem túlságosan érdekes. A fontos az, hogy a fiatalember bármilyen frizurájú, bármilyen öltözékű legyen, adjon a megjelenésére, legyen ápolt, gondozott, legyen emberi külleme. S ami még fontosabb: a tanuló lelkiismeretesen tanuljon, készüljön az életre; aki dolgozik, az végezze becsületesen a munkáját és járuljon hozzá tudása, képessége szerint a szocialista társadalom építéséhez, saját jövőjének megalapozásához.

Ilyen tekintetben nekünk nincs panaszunk a fiatalokra, sőt örömmel figyeljük kezdeményezőkészségüket. Hogy egy idevágó témát említsek: a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére kibontakozott múlt esztendei széles körű szocialista munkaversenyből az ifjúság is derekasan kivette a maga részét. A legutóbbi időszakban, a Világifjúsági és Diáktalálkozóval kapcsolatban is nagyon szép és sikeres akciókat kezdeményeztek fiataljaink, eredményesen és jól dolgoztak. Öröm látni, hogy az akcióba bekapcsolódnak a középnemzedék tagjai, de még az idősebbek is, és a Világifjúsági és Diáktalálkozó céljainak elősegítése érdekében is részt vállalnak a munkából a kommunista szombatokon és más társadalmi akciókban.

Azt mondják, hogy az ifjúság a legszebb kor az ember életében. Nekem elég jó memóriám van, s arra is emlékszem, hogy amikor fiatal

voltam, a magam számára valahogy így fogalmaztam: a legszebb és a leggyötrelmesebb korszak az ember életében az ifjúság. A legszebb, mert az ember fiatal, és a leggyötrelmesebb, mert a fiatal keresi a helyét a világban, az életben. És ez sohasem egyszerű. Mindig segíteni kell egy kicsit a fiatalnak ahhoz, hogy minél hamarabb megtalálja az igazi helyét a világban. Azt is sokszor említettem már, hogy az életkor nem érdem. Ha valaki fiatal – az nem érdem; ha középkorú, ha öreg – az sem érdem. Ez állapot, jön és elmúlik. Az ifjúság is elmúlik, az érettkor is, de még az öregség is, úgyhogy ezen kár vitatkozni. Mégsem frázis, amikor azt mondjuk, hogy jövőnk az ifjúság. És az ifjúság jövője attól függ, hogy mi lesz az emberiséggel. Ezért szeretnénk mi az ifjúságot úgymond beoltani a szocializmus, a kommunizmus eszméivel, hogy ilyen irányban alakítsa a saját jövőjét, olyan társadalomért küzdjön, amely magasabb rendű minden eddig ismert társadalomnál. Néha szokták mondani, hogy a szocializmus vívmányai sem jelentenek tökéletes megoldást. Ez valóban így van, de a szocializmus nem egy kőoszlop, amit kifaragtak és most már örökkön olyan is marad. A szocializmus élő organizmus, alakul, szüntelenül mozgásban van, fejlődik; ez a társadalom munkánk, erőfeszítéseink, gondoskodásunk által mindig jobb és jobb lesz.

Vannak olyan testvérpártjaink, amelyek másként formulázzák meg a szocializmus fogalmát, a szocialista társadalmi berendezkedés miértjét. Ha még szebbet, még különbet csinálnak, mint a miénk, lehet az „pluralista" is, én azt sem bánom. Ha proletárdiktatúra nélkül tudják megvalósítani, úgy is jó. De valamit tenni kell, hogy a termelési eszközök ne a monopoltőke kezében maradjanak, mert abból boldogság nem származik; azokat végül mégiscsak a népnek, a társadalomnak kell kézbe vennie.

Az ifjúság gondolkozzék bátran, szárnyaló képzelettel és közben nagy felelősséggel is arról, hogy milyen jövőt akar magának, és igyekezzék az utat építeni együtt, egységben a tapasztaltabb nemzedékkel, mert nem kis részben a mai fiatalokon múlik az ország, a világ sorsa.

Azt, hogy a társadalmi mozgalmaknak, akcióknak mi a jelentősége, harminc éven át nálunk is vitatják. S miközben vitázunk róla, az aktivitás növekszik, a mozgalmak terebélyesednek, a közhasznú akciók egyre

hatékonyabbakká válnak. Vonatkozik ez a békemozgalomra is, aminek óriási a jelentősége. Olykor persze felvetődik az emberekben, van-e értelme, hogy mint egyén megnyilatkozzék a nemzetközi biztonság ügye mellett. Igen, van értelme! A valóságos társadalmi helyzetet, a tömegek gondolkozását, az emberek törekvéseit minden felelős, előrelátó kormánynak figyelembe kell vennie, még a nagy nyugati országok kormányainak is. Ezért kell tiltakozni a neutronfegyver ellen, ezért kell határozottan és tömegesen fellépni a fegyverkezési verseny ellen. Nálunk ez egyszerű, mert a szocialista országokban nincsenek olyan emberek, akik érdekeltek lennének abban, hogy gyártsunk új meg új fegyvereket. Mi – vagyis a nép – csak ráfizetünk a fegyverkezésre. Nyugaton, a kapitalista országokban nem is nagyon leplezik, hogy a monopoltőke bizonyos körei, a militarista körökkel összefonódott fegyvergyárosok busás üzletet csinálnak a kiapadhatatlan hadimegrendelésekből.

A nemzetközi béke és biztonság erősítésével és más fontos közérdekű kérdésekkel összefüggő társadalmi mozgalmaknak és társadalmi akcióknak óriási jelentőségük van, mert közvéleményt formálnak – és a közvélemény egyre fontosabb tényező lesz: befolyásolja az aktivitást és a cselekvést, nem utolsósorban a fiatalokét is.

Nekem ilyen gondolatok jutnak eszembe, amikor Önöket hallgatom, amikor itt vagyok az Önök körében. És az is eszembe jut, hogy a fiatalok kritikusak. Hiába mesélem nekik, hogyan volt azelőtt, ilyenkor rendszerint azt mondják: jó, de most így van, és a jövőben legyen még jobb. Igazuk van: az ifjúság akarjon többet, törjön magasabbra és teremtsen, alkosson tökéletesebben, mint az apák nemzedéke. Csak tudnia kell, hogy milyen út vezet előre, tanulni kell sokat és fáradhatatlanul dolgozni, cselekedni.

Ezekre gondolva, még egyszer megköszönöm a szíves fogadtatást, a tájékoztatást, és jó egészséget, sok sikert kívánok személy szerint Önöknek, és személyükön keresztül a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség összes tagszervezetében dolgozó fiataloknak, a népeknek, amelyeket Önök képviselnek.

VÁLASZ A NEW YORK TIMES-NAK

1978. JÚNIUS

Kérdés: Mely céloknak ad Ön elsőbbséget a kül- és belpolitikában?

Válasz: A Magyar Népköztársaság, mint közismert, szocialista ország. Ennek megfelelően a belpolitikában azok a feladatok állnak előtérben, amelyek az ország, a nép anyagi és szellemi felemelkedését, az állampolgárok szociális és jogbiztonságát, a társadalom harmonikus és dinamikus fejlődését, a szocialista demokrácia fejlesztését, az ország szilárd és kiegyensúlyozott belpolitikai helyzetét szolgálják.

Ezen az alapon és e célok érdekében jött létre hazánkban egy minden korábbinál szélesebb nemzeti egység. A munkások, a parasztok, az értelmiségiek, a kommunisták és a pártonkívüliek, a hivők és a nem hivők – még ha egy sor kérdésben nézeteik el is térnek egymástól – egy dologban egységesek: békében és szocialista Magyarországon akarnak élni és boldogulni. Meggyőződtek arról, hogy ebben a társadalomban helye, biztos jelene és jövője van mindenkinek, aki két keze munkájával, alkotó elméjével a haza javára dolgozik.

Közismert, hogy a Magyar Népköztársaság a Varsói Szerződés szövetségi rendszeréhez tartozik, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának tagja. Ez a körülmény meghatározóan érvényesül nemzetközi tevékenységünkben.

Külpolitikánk középpontjában mindenekelőtt az a törekvés áll, hogy biztosítsuk népünk számára a békét és a gazdasági fejlődés kedvező külső feltételeit. Ezért lehetőségeinkhez mérten igyekszünk hozzájárulni a nemzetközi viszonyok javulásához, az enyhülési folyamat megszilárdításához, a fegyverkezési verseny megállításához, a leszereléshez. Mi azt tartjuk, hogy népünk boldogulása elválaszthatatlanul összefügg más népek boldogulásával, az egyetemes emberi haladás ügyével. Ezért

szolidaritást vállalunk a békéért, a társadalmi haladásért, a nemzeti függetlenségért küzdő erőkkel.

A Magyar Népköztársaság a béke és a haladás egyetemes céljainak előmozdítása érdekében társadalmi rendszertől függetlenül együttműködésre törekszik minden országgal. Ezért dolgozunk az Egyesült Államokhoz fűződő állami kapcsolatok területén is.

Bel- és külpolitikánk nyílt és őszinte, nem spekulációkon, hanem szilárd elvi alapokon, történelmi tapasztalatokon nyugszik. Népünk támogatja ezt a politikát, és azt akarja, hogy a jövőben is töretlenül folytatódjék. Politikánkat, álláspontunkat nem rögtönözzük, nem változtatjuk az időjárástól függően, s ezért az ország lakossága és külföldi partnereink egyaránt bizton építhetnek rá, számolhatnak vele.

Kérdés: Melyek 20 éves tapasztalatai Magyarország sajátos szocialista gazdaságáról? Melyek a kiemelkedő sikerek és az esetleges kudarcok?

Válasz: A magyar népgazdaság sajátossága mindenekelőtt az, hogy a termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapul ószocialista tervgazdálkodást folytatunk, és a termelés elsődleges és legfőbb célja a lakosság szükségleteinek kielégítése, életkörülményeinek rendszeres javítása. Az Ön által sajátosnak nevezett gazdálkodás legfontosabb tapasztalata, hogy – a bizonyos nemzetközi visszhangot keltett, immár tízéves – gazdaságirányítási rendszerünk jó összhangot tud teremteni egyrészt a szocialista állam központi gazdaságirányító tevékenysége és a vállalatok önállósága közt, másrészt az egész társadalom, a különböző társadalmi rétegek és az egyének érdekei között.

Az utóbbi 20 év legnagyobb sikerét a gazdasági életben abban látom, hogy a magyar gazdaság alapjai egészségesek, szilárdak, a fejlődés egyenletes és visszaesésektől, nagyobb ingadozásoktól mentes volt. A nyersanyag és energia világpiaci árának elképesztő mértékű emelkedése, amely minket is súlyosan érintett, nem állította meg a gazdasági fejlődést, nem okozott munkanélküliséget, inflációt, devalvációt, sőt mind a termelés, mind népünk életszínvonala emelkedett ezekben az években is.

Nemzeti jövedelmünk ma a háború előttinek öt és félszerese. Az ipar mintegy 12-szer annyit termel, mint 1945 előtt. Lakosságunk egy főre számítva ma több mint háromszor annyit fogyaszt, mint a második világháború előtti években. A bérek reálértéke ma 55–60 százalékkal

magasabb, mint 1960-ban, a reáljövedelmek pedig több mint kétszeresre emelkedtek.

A mezőgazdaságnak a hatvanas évek elején történt szocialista átszervezésével, a termelőszövetkezetek kialakítása után modern nagyüzemi gazdálkodást hoztunk létre. Mezőgazdasági nagyüzemeink, az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek – feleannyi munkaerővel – csaknem 80 százalékkal több nyersanyagot, élelmiszert adnak az országnak, mint a háború előtti Magyarország mezőgazdasága. A mezőgazdaság fejlődését jól mutatja, hogy a hatvanas évek elejéhez képest 1977-re a búzatermés 1 hektáron kereken 18 mázsáról 40 mázsára, a kukoricatermés 21 mázsáról 46 mázsára, az egy főre jutó hústermelés 107 kilogramm-ról 179 kilogrammra emelkedett országos átlagban.

Gazdálkodásunk sajátossága, hogy országunk közismerten szegény nyersanyagokban és energiában. Emiatt a magyar gazdaság fejlődésében meghatározó szerepe van a külkereskedelemnek, a nemzetközi gazdasági kapcsolatoknak. 1977-ben a bruttó hazai termelésnek több mint 38 százalékát tette ki az export, ami majd kétszerese az 1960. évinek. Mindenekelőtt a Szovjetunióval, a KGST-országokkal fejlesztjük gazdasági együttműködésünket, de arra törekszünk, hogy erősödjenek gazdasági kapcsolataink a fejlődő országokkal, s az egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján a világ más országaival, közöttük a gazdaságilag fejlett tőkésországokkal is. A nemzetközi munkamegosztásban rejlő előnyök kihasználása véleményünk szerint egyaránt érdeke minden országnak és elválaszthatatlan velejárója a két rendszer békés egymás mellett élésének.

Ön kudarcok felől is érdeklődött. Fő gazdasági törekvéseinket nézve kudarcról nem tudnék beszélni, s ennek nem az őszinteség hiánya az oka, hanem az, hogy gazdasági fejlődésünket alapjában véve pozitívan értékeljük. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy sohasem tévedtünk vagy nincsenek nehézségeink, gondjaink. Így például mi is tévedtünk a prognózisban, és sok országhoz hasonlóan bennünket is váratlanul értek a nemzetközi gazdasági életben bekövetkezett kedvezőtlen változások, különösen a bennünket erősen sújtó nagyarányú áremelkedések. Voltak hibás gazdasági döntéseink is, amelyek a fejlődés egészét ugyan nem befolyásolták, de azért kárát láttuk. Így például rossz távlati terve-

zés miatt csökkentettük a szénbányászatot, s erőltetett ütemben akartuk fokozni a szénhidrogének fogyasztását. Idejében észrevettük tévedésünket, és kijavítottuk. Vannak a gazdaság dinamikus fejlődésével együtt járó gondjaink is. Így például a munkaerőhiány, ami nagy gondokat okoz.

Mindezek ellenére meggyőződésünk, hogy a gazdaság fejlesztésében helyes úton járunk. A gazdasági élet minden területén jelentősen előrehaladunk az öröklött elmaradottság felszámolásában, és Magyarország, amely korábban erősen elmaradott volt, jelenleg már a gazdaságilag közepesen fejlett országok közé tartozik, fokozatosan felzárkózik a fejlett országokhoz. Ez reális cél.

Kérdés: Az Ön véleménye szerint mi az értéke a helsinki megállapodásnak és a belgrádi konferenciának?

Válasz: A Helsinkiben megtartott európai biztonsági és együttműködési értekezletet az enyhülési folyamat szempontjából történelmi jelentőségű eseménynek értékeltük, és ez az álláspontunk azóta sem változott. A záróokmány aláírásával lezárult egy nehéz, rendezetlen kérdésekkel és feszültségekkel terhes korszak az európai népek életében, tartósabb alapokra helyeződött a kontinens békéje és megnyílt az út a részt vevő 35 ország, az európai országok, valamint az Amerikai Egyesült Államok és Kanada együttműködésének sokirányú fejlesztése előtt. A megállapodás a józan értelem és a konstruktív tenniakarás győzelmét jelentette a hidegháborús időkben fennállott nagyfokú elzárkózás és bizalmatlanság felett. Mindez nemcsak az európai politikai légkör javulását segítette, hanem kedvező hatást gyakorolt a világ más térségeire is.

A belgrádi találkozóval kapcsolatban sokféle nézet van. Mi úgy véljük, hogy ennek megítélésekor is a realitásokból kell kiindulnunk, és ezért meggyőződéssel mondhatjuk, hogy meghozta az adott helyzetben lehetséges eredményt. Arról természetesen még nem beszélhetünk, hogy már maradéktalanul érvényre jutottak volna a finn fővárosban született megállapodások. Nem szabad azonban szem elől téveszteni, hogy egy hosszú távra szóló, bonyolult program megvalósításának első lépéseinél tartunk, és még sok erőfeszítésre van szükség. A Magyar Népköztársaság, ahogy eddig, úgy a jövőben is kész részt vállalni ezekből az erőfeszítésekből.

Kérdés: Hogyan ítéli meg az eurokommunizmust, és mit hordoz magában az eurokommuniznius a kelet-nyugati kapcsolatok jövőjére nézve?

Válasz: Az úgynevezett eurokommunizmus megítélése attól függ, hogy ki melyik oldalról nézi. A kapitalizmust védelmező erők egyrészt megpróbálják felhasználni arra, hogy éket verjenek a kommunista pártok közé, másrészt fenyegetésnek tekintik, mert attól félnek, hogy a nyugat-európai kommunista pártok bejutnak a kormányba és részesei lesznek a hatalomnak.

Egyes polgári szakírók félremagyarázzák azt a tényt, hogy a kommunista mozgalom pártjai Nyugat-Európában és a világ más térségeiben is keresik az új, megváltozott helyzetnek, az adott konkrét körülményeknek szerintük leginkább megfelelő politikát. Az egyes nyugat-európai kommunista pártok helyzete országonként eltérő, mégis igaz, hogy sok a hasonló vonás, természetes, hogy politikájukban is találhatók azonosságok. Az is igaz, hogy a szocializmushoz vezető útról alkotott, egymáséhoz hasonló felfogásuk több tekintetben különbözik attól az úttól, amelyen a mai szocialista országok, más történelmi körülmények között napjainkig eljutottak. Alapvető tévedés azonban ebből olyan következtetést levonni, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban valamiféle új, úgynevezett eurokommunista, a többi párttal szemben álló irányzat lenne kialakulóban. Aki ebben reménykedik vagy számításait erre alapozza, az előbb-utóbb saját tévedésének válik áldozatává.

A nemzetközi kommunista mozgalom – ezen belül Nyugat-Európa kommunista pártjainak – helyzetét napjainkban alapvetően a fejlődés, a pártok erejének, befolyásának növekedése és ezzel párhuzamosan küzdelmük feltételeinek folyamatos változása jellemzi. Mindennek természetszerű következménye, hogy a kommunista pártoknak a megváltozott körülmények között, a fejlődéssel összefüggő új kérdésekre is választ kellett adniuk. Ennek érdekében gondosan mérlegelik harcuk nemzetközi és sajátos hazai feltételeit, országuk hagyományait, és szükség szerint módosítják politikájuk egyes elemeit. Ez minden pártnak nemcsak joga, hanem kötelessége is.

A kommunista pártok között mindig is voltak, most is vannak és nyilván lesznek is véleményeltérések, viták egyes ideológiai, politikai,

taktikai vagy stratégiai kérdések megítélésében. Ez természetes következménye annak, hogy nem élettől elzárt, szűk szektáról van szó, hanem olyan mozgalomról, amely szoros, sokoldalú kapcsolatban van mai sokszínű, bonyolult világunkkal. Szerintem mindez nem jelent szerencsétlenséget, ha a különböző körülmények közt tevékenykedő pártokat az alapvető elvek, érdekek és célok azonossága, s ennek alapján az önként vállalt kölcsönös szolidaritás fűzi össze.

Ami az európai kommunista mozgalomnak a kelet–nyugati kapcsolatokhoz való viszonyát illeti, ennek lényegét 1976 júniusában világosan megfogalmazta a kontinens kommunista pártjainak berlini értekezlete. A kommunisták – éljenek, dolgozzanak szocialista vagy tőkés társadalmi rendszerű országokban – egyetértenek abban, hogy egyik legfontosabb feladatuk saját munkájukkal is hozzájárulni a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének biztosításához, a fegyverkezési hajsza megfékezéséhez, a béke megvédéséhez. Az európai kommunista és munkáspártok azt tartják, hogy a nemzetközi feszültség enyhülése teremti a legkedvezőbb feltételeket ahhoz, hogy meg lehessen oldani az egyes országok égető társadalmi kérdéseit és az emberiség legnagyobb sorskérdéseit: az energia- és nyersanyagellátás problémáit, a fejlődő országok sokoldalú megsegítését, az országok gazdasági együttműködését, az éhségzónák felszámolását, a környezetvédelmet, a leszerelést és a béke megőrzését. Ha a jelenleginél több európai országban lenne kommunista párt kormányon, az a népek közeledését, az országok sokoldalú kapcsolatainak fejlődését szolgálná, s nagyobb figyelmet kapnának, és annál közelebb jutnának a megoldáshoz az emberiség nagy közös problémái.

Kérdés: Hogyan látja Ön ma az Egyesült Államokkal való kapcsolatainkat, és milyen fejlődésre számít a jövőben? Milyen lényeges problémák vannak a két ország között? Hogyan lehet megoldani őket?

Válasz: Kapcsolatainkat az Egyesült Államokkal ma alapvetően rendezettnek tartom. Ez annak az eredménye, hogy megoldottuk a kapcsolatok fejlődését akadályozó problémákat. Az elmúlt évek során rendeztük a függő pénzügyi kérdéseket, az amerikai nép visszaszolgáltatta népünknek ezeréves államiságunk történelmi jelképét, a magyar koronát és a koronázási ékszereket. Már korábban megkötöttük

az államközi kulturális, oktatási és műszaki-tudományos egyezményt, s legutóbb kereskedelmi megállapodást írtunk alá. A közelmúlt napokban az amerikai képviselőház jóváhagyta az Egyesült Államok és Magyarország kereskedelmi kapcsolatairól aláírt megállapodást. Hátravan még a szenátus döntése. Ezen egyezmény törvényhozói jóváhagyásával elhárulnának a még fennálló akadályok a megkülönböztetésektől mentes, kölcsönösen előnyös magyar–amerikai gazdasági kapcsolatok útjából.

Ami a jövőt illeti, optimisták vagyunk. A két ország – a nagy földrajzi távolság, az eltérő méretek, a társadalmi rendszerben fennálló és más különbségek miatt – természetesen nem hozható azonos nevezőre. Ennek ellenére az a véleményem, hogy megvannak gazdasági, politikai, műszaki-tudományos, kulturális kapcsolataink fejlesztésének reális, jó lehetőségei. Népeink nem táplálnak ellenséges érzelmeket egymás iránt; a megkötött egyezmények jó keretet biztosítanak az együttműködéshez, s bízom abban, hogy ezt mindkét fél kölcsönös előnyére hasznosítjuk is. A lényeg, hogy mindkét oldalról arra összpontosítsuk a figyelmünket, ami együttes erőfeszítést igényel. Gondolok például a gyakorlatilag már kialakított együttműködési keretek tartalommal való megtöltésére gazdasági, műszaki-tudományos és kulturális téren egyaránt.

Az Amerikai Egyesült Államokkal folytatott kereskedelmünk jelenleg a magyar külkereskedelem összvolumenének mindössze 2 százalékát, az összes kapitalista országgal bonyolított külkereskedelmünknek mintegy 4 százalékát teszi ki. Véleményünk szerint nemcsak a kereskedelmi, hanem a termelési együttműködés bővítésére is volnának lehetőségek. Az eddigi tapasztalatok nem rosszak. Jó példaként említeném meg magyar és amerikai gazdaságok együttműködését az iparszerű kukoricatermesztésben, vagy a Győri Vagongyár együttműködését a Rába–Steiger traktorok gyártásában, illetve az amerikai IHC-vel – az International Harvester Chicagóval – való együttműködést, amelynek keretében Magyarországon amerikai licenc alapján készülnek bizonyos mezőgazdasági gépek, a megnevezett cég viszont hátsótengelyt kap a magyar vállalattól.

A magyar–amerikai viszonylatban is megvalósítható sokoldalú együttműködés és különböző szintű kapcsolatok lehetőségét jól példázza a néhány jelentős nyugat-európai tőkésországgal kialakult együttműkö-

désünk. Az együttműködésnek természetesen alapvető feltétele a másik ország társadalmi-politikai rendszerének, törvényeinek tiszteletben tartása. Részünkről a múltban is megvolt, a jövőben is meglesz a hajlandóság a kapcsolatok ilyen módon történő fejlesztésére. Készek vagyunk minden javaslatot figyelmesen megvizsgálni.

Kérdés: Van-e lehetősége Magyarországnak mint szocialista országnak arra, hogy független és szoros kapcsolatokat létesítsen Nyugat-Európával és az Egyesült Államokkal? Hogyan alakulnak Magyarország kapcsolatai szomszédaival?

Válasz: A Magyar Népköztársaság önálló, független ország, a nemzetközi kapcsolatok építésének magyar felelősei az alkotmány előírásainak megfelelően, parlamenti jóváhagyással, a legfelső állami testületek döntései alapján végzik tevékenységüket. Országunk öt európai országgal határos, közülük négy szocialista: a Szovjetunió, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Román Szocialista Köztársaság, valamint a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság. Ezekkel az országokkal a barátság és az együttműködés szálai fűznek össze bennünket az élet minden területén. A joggal történelminek nevezhető magyar–szovjet barátság és együttműködés számunkra elvi kérdés, politikánk természetes eleme, s egyben népünk legsajátabb érdeke is. Nyugati szomszédunk a semleges Osztrák Köztársaság, amellyel kapcsolataink minden területen eredményesen fejlődnek. Az Ausztriával való együttműködésünk – megítélésünk szerint – a Helsinkiben elfogadott elvek gyakorlati megvalósításának jó példája.

Ismert, hogy számos nyugat-európai országgal igen széles körűek és fejlődők a kapcsolataink. A Magyar Népköztársaság fejleszti széles körű, kölcsönösen előnyös, önálló kapcsolatait a világ más térségeiben levő országokkal is. Éppen ezekben a hetekben az egyenjogú szerződések egész sorát köti az Ön kormányával is. Helsinkiben is kinyilvánítottuk, hogy a záróokmányban rögzített elvek alapján készek vagyunk tovább bővíteni együttműködésünket a tőlünk különböző társadalmi berendezkedésű államokkal, így az Amerikai Egyesült Államokkal és a nyugat-európai országokkal is.

Kérdés: Miképpen vélekedik Ön a nemzetközi viszonyok fejlődésének irányáról a kozmikus korban?

Válasz: A kozmikus kor – amelyet másképpen atomkornak is nevezünk – kifejezés arra utal, hogy napjainkban rendkívüli módon felgyorsult az emberiség számára határtalan távlatokat nyitó tudomány és technika fejlődése.

Ez a kor, amelyben ma élünk, sorsdöntő időszak. Egyaránt lehet áldás és átok az emberiség számára. Lehet a népek boldogulásának, a különböző nemzetek harmonikus együttműködésének, de lehet a népek iszonyatos végpusztulásának kora. Most dől el, mi lesz az emberiséggel.

Nemzedékünknek az a feladata, hogy biztosítsa az emberiség jövőjét. Lényegében válaszúthoz érkeztünk: az államok harmonikus együttélésének, gyümölcsöző két- és több oldalú kapcsolataik bővülésének biztató távlata áll szemben az egész emberi civilizációt pusztulással fenyegető termonukleáris világégés veszélyével. Nyilvánvaló, mindent meg kell tenni egy új világháború kitörésének megakadályozására.

Őszintén remélem, hogy korunk mindenekelőtt úgy kerül majd be a világtörténelembe, mint az emberiség békés jövője megalapozásának kora, amely lehetővé teszi a demokrácia és a humanizmus eszméinek akadálytalan érvényesülését, a népek nemzeti-társadalmi felemelkedését és a világ közös gondjainak megoldását, minden egyes ember személyiségének szabad kibontakoztatását.

Most ülésezik az Egyesült Nemzetek Szervezetének a leszerelés kérdésének megtárgyalására összehívott rendkívüli ülésszaka. Az ottani helyzetfelmérésből is kitűnik, a szavak után a tetteknek kell következniük. Ehhez mindenekelőtt az szükséges, hogy a fegyverkezési verseny fokozásához fűződő üzleti érdekek felett a józan politikai állásfoglalás diadalmaskodjék, mielőbb hatékony és átfogó leszerelési intézkedésekre kerüljön sor.

Korunk kétségbevonhatatlan realitása, hogy a nemzetközi helyzet alakulását eddig is döntően befolyásolta a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok viszonyának alakulása. Ezért a békét óhajtó népekkel együtt a magyar nép is reménykedik a szovjet–amerikai kapcsolatok kedvező alakulásában, ami a nemzetközi viszonyok további kedvező alakulásának is új lendületet adna.

Az egész emberiség objektív érdeke, hogy a nemzetközi viszonyok fejlődésének iránya a különböző társadalmi rendszerű országok békés

egymás mellett élésének mind teljesebbé válása felé mutasson. Ma ennek érdekében kell cselekednie minden felelős politikai tényezőnek. Ezt kívánja szolgálni – népünk óhajának megfelelően – a Magyar Népköztársaság kormányzata is.

Magyarország, 1978. június

BESZÉD
A HAJDÚ-BIHAR MEGYEI PÁRTAKTÍVAÜLÉSEN

1978. JÚNIUS

Örülök, hogy sor kerülhetett erre a Hajdú-Bihar megyei látogatásra, amelynek során az iparban, a mezőgazdaságban, az építőiparban, a közoktatásban és más területeken a szocialista építőmunka konkrét tényeivel ismerkedhettünk meg. Ez mindannyiunknak, akik a Központi Bizottságban dolgozunk, nélkülözhetetlen saját munkánk szempontjából. Erre is gondolva köszönöm a meghívást és a baráti fogadtatást, amelyben mindenütt részesítettek bennünket, ahol megfordultunk. Szól ez a köszönet a debreceni Magyar Gördülőcsapágy Művek, a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet dolgozóinak, az építőmunkásoknak, az értelmiségieknek – köztük a pedagógusoknak –, vendéglátóinknak a debreceni Református Kollégiumban, az embereknek, akikkel az utcán találkoztunk, a megye egész lakosságának. Azt hiszem, a baráti fogadtatásnak politikai értelme és jelentősége van: a sok-sok üdvözlet nemcsak nekünk, hanem a közösségért becsülettel dolgozó minden kommunistának, egész pártunknak szólt, a párt iránti megbecsülést fejezte ki, azt az egyetértést, amelyet dolgozó népünk érez a párt politikája iránt.

A Központi Bizottság áprilisi ülésén alaposan áttekintette, sorra vette több éves munkánk eredményeit, hiányosságait. A szocialista építés minden fő területén mérlegelte a helyzetet, és kijelölte azokat a soron levő feladatokat, amelyeknek megoldásával a ciklus végéig megfelelően és jó eredménnyel végrehajthatjuk a párt XI. kongresszusának határozatait. E központi bizottsági ülés egyik igen fontos megállapítása volt, hogy a párt XI. kongresszusának határozata és a programnyilatkozat a munkásosztályban, a szövetkezeti parasztságban, az alkalmazotti dolgozók, az értelmiség körében, egész társadalmunkban jó visszhangot váltott ki, politikailag egyetértésre talált. Ez az egyetértés a későbbiek-

ben aktív cselekedetekben nyilvánult meg. Ennek köszönhető minden eredményünk, amit elértünk, s az, hogy teljes joggal állapíthattuk meg: a fejlett szocialista társadalom építése hazánkban nemzeti programmá vált.

A Központi Bizottság – s erre szeretnék külön is utalni – a nyilvánosságra hozott határozatában nem érintett területek helyzetét is felülvizsgálta, így a tömegszervezetekben, a tudományok, a közoktatás, a várospolitika, a közlekedés, a közrend, sőt még a honvédelem – elég ritkán emlegetett, de nagyon fontos – területén végzett munkát is. Valamennyire vonatkozóan azt állapíthatta meg, hogy a XI. kongresszus által megjelölt fő irányban, annak megfelelően folyik a munka, és megfelelő eredmények születtek.

A további munka szempontjából nagyon fontos, hogy miként a XI. kongresszus határozatai és a programnyilatkozat, az elvégzett felülvizsgálat tapasztalatait összegező áprilisi központi bizottsági határozat is teljes egyetértésre talált elvtársaink, a szocializmus minden őszinte híve körében.

Belpolitikai helyzetünkkel kapcsolatban megállapítottuk, hogy a párt, a munkásosztály vezető szerepe társadalmunkban megfelelően érvényesül, szocialista rendszerünk, belpolitikai helyzetünk tovább szilárdult. A „szocialista rendszer" kifejezés történelmileg azt a társadalmi rendet jelöli, amely megszabadította a dolgozókat az embernek ember általi kizsákmányolásától, munkásosztályunkat és parasztságunkat a tőkések és a földesurak diktatúrájától, biztosítja nemzetünk szabad fejlődését és felvirágzását. A szocialista rendszer népünk saját társadalmi rendszerévé vált, amelyet értékel, óv, erősít és kész továbbfejleszteni.

Belpolitikai életünkben időszakonként más-más vonások jellemzik a fejlődést. Így az utóbbi időszaknak nagyon fontos vonása, hogy mind nagyobb társadalmi szerepet betöltő értelmiségünk egésze magáénak vallja és támogatja a munkásosztály forradalmi pártjának, a Magyar Szocialista Munkáspártnak a politikáját.

Új eleme a belpolitikai fejlődésnek, hogy rendezetté vált az állam és az egyházak viszonya. Ez a folyamat különösen az utóbbi években bontakozott ki és ment végbe, s ennek a szocialista építőmunka, a népi állam és az egyházak szempontjából is nagy a jelentősége. Új társadalmi

rendszer, új világ született Magyarországon, s örvendetes és jó, hogy a hivő emberek és maguk az egyházak is megtalálták benne a helyüket.

Jól kifejeződik ez a politikai egyetértés a Hazafias Népfront-mozgalomban, amelynek vezető testületeiben társadalmunk minden dolgozó osztálya, rétege, a párttagok, a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek reprezentáns képviselői jelen vannak. Nem szabad lebecsülnünk, értékelnünk kell ezt az egyetértést, mert harcban, nehézségek leküzdése árán született. Egyes egyházakkal korábban, másokkal később rendeződött államunk viszonya. Most mindegyikkel rendezett, ami örvendetes, fontos és jó dolog, mert azt jelenti, hogy a materialisták és hivők, a különböző világnézetű emberek egyetértésben munkálkodhatnak a közös társadalmi célért, a fejlett szocialista társadalom építésén. Mi, kommunisták, nagyra értékeljük ezt és a tapasztalatok szerint ugyanígy az egyházak reprezentánsai is.

Belpolitikai helyzetünk tehát a XI. kongresszus óta tovább szilárdult, társadalmunk politikai viszonyai megfelelő irányban fejlődtek, és kézzelfogható, jelentős eredmények születtek a gazdasági építőmunkában. Ez utóbbiak értékét külön is növeli az a tény, hogy a nemzetközi gazdasági élet az elmúlt években számunkra kedvezőtlenül alakult, s ez nehézségeket okozott.

Nem akarok hosszan számokat sorolni, de jelentős eredményként tarthatjuk számon, hogy például a múlt esztendőben a nemzeti jövedelem 7,5, az ipari termelés 7, a mezőgazdasági termelés – 1975-höz viszonyítva – csaknem 8, a reáljövedelem pedig 4,5 százalékkal növekedett. Figyelemre méltó, hogy 1977-ben – nem minden esztendő ilyen – a lakásépítési tervet túlteljesítettük: a tervezett 88 000 helyett 93 000 lakás épült az országban.

Mint ismeretes, 1976-ban nem sikerült a népgazdasági terv valamennyi fő előirányzatát teljesíteni. Elsősorban azért nem, mert a mezőgazdasági termelés elmaradt a tervezettől. Ez nem a parasztságon, a mezőgazdasági dolgozókon, hanem a nagyon kedvezőtlen időjáráson múlott. Az 1977. évi tervet ezért kissé feszítetten kellett megállapítani, de sikerült teljesíteni. Így a kongresszus óta eltelt időben megfelelően végrehajtottuk az ötéves terv időarányos feladatait, ami nagyon fontos és jó eredmény.

Az ideológiai munkában, a közoktatásban, a szakképzésben, a világnézeti oktatásban, továbbá a tudományos és a kulturális élet különböző területein és a szocialista tudat fejlesztésében is megfelelően haladtunk előre a XI. kongresszus óta. A fejlődés ezen a téren statisztikailag ugyan nehezen mutatható ki, de sokféle módon érzékelhető. A szocialista tudat erősödésének nagyszerű megnyilvánulása volt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére kibontakozott szocialista munkaverseny, amelyhez – a csepeli dolgozók kezdeményezésére – az ország úgyszólván minden munkahelye, egész dolgozó népünk csatlakozott. Ennek nem kis része volt abban, hogy a tavalyi esztendőt jó eredménnyel zártuk.

A gazdasági munkának mint a szocialista építés döntő területének a kérdései természetesen előtérben állnak. Hasonlóan nagy figyelmet kell azonban fordítanunk az ideológiai, a közoktatási, a kulturális munkára is, mert a fejlett szocialista társadalom építésében most már nemcsak az anyagi, hanem a szintén nélkülözhetetlen tudati feltételeket is meg kell teremtenünk. Az eddiginél jobban, komolyabban kell foglalkoznunk az ifjúság nevelésével. Fontos része ennek a szakmunkásképzés, az ipari munkásság és ma már a mezőgazdasági dolgozók utánpótlásának biztosítása. Fordítsunk kellő figyelmet a növekvő társadalmi szerepet betöltő értelmiség utánpótlására, az egyetemi, a főiskolai diákokra. S amikor az ifjúság neveléséről beszélünk, elsősorban az ifjúság munkára nevelésére gondolunk. Olykor ugyan a szabad idő helyes eltöltése lép elő központi problémává, de úgy vélem, a munkaidő megfelelő eltöltésével is foglalkozni kell. A KISZ munkája az utóbbi években fejlődött, ifjúsági szövetségünk mindjobban megtalálja a fiatalok számára megfelelő munkamódszereket. Fontos a kulturális nevelés, a színvonalas szórakozás. De még fontosabb – s ehhez kérjük a szülők, a pedagógusok s természetesen a párt- és a társadalmi szervezetek segítségét is – a munkára nevelés. Úgy tűnik, a szocialista rendszerben is érvényes a bibliai mondás, amely szerint mindenki csak fáradságos munkával keresheti meg mindennapi kenyerét.

A párt nagy figyelmet fordít társadalmunk szocialista vonásainak erősítésére. Ennek megfelelően kell foglalkoznunk az idősebb nemzedékek nyomdokaiba lépő fiatalokkal is. Tulajdonképpen nagyon könnyű szót

érteni velük, főként, ha az idősebbek visszagondolnak arra, hogy fiatal korukban nekik is minden sürgős volt, mindent komolyan vettek, s az öregeket ők is kritikus szemmel nézték. Fiataljaink azt mondják, hogy majd ők megmutatják, hogyan kell világot formálni. Mi erre azt mondjuk: helyes, de a világnak szocialistának kell lennie! És ha tudnak, alakítsanak ki még szebb szocializmust – emiatt nem fogunk irigykedni rájuk.

De tudniuk kell, hogy aki a társadalom rendes tagjaként, tisztességes emberként akar élni, annak sokféleképpen fel kell készülnie az életre. Szakmai tudásban is, társadalmi felelősségben és más tekintetben is. A régi társadalom maradványai ma még sokak szemléletében élnek. De a fiatalok ne ezek példáját kövessék, hanem azokét – és ők vannak többen –, akik tudják, hogy az egyén csak a közösséggel együtt boldogulhat igazán, az egyén a szocialista társadalomban bontakozhat ki teljesen.

Kétnapos látogatásom tapasztalatai szerint Hajdú-Bihar megye fejlődése összhangban van az ország fejlődésével. Sőt nem egy területen meghaladja az országos átlagot, hiszen tavaly a megye iparának termelése 10, mezőgazdaságának termelése 11 százalékkal nőtt, s jól indult az idei esztendő is. Mint láttuk, jó ütemben, jó eredménnyel dolgoznak a Gördülőcsapágy Műveknél, s nagy fejlesztési terveik vannak. A nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet nagyszerű eredményeit pedig már határainkon túl is ismerik, s alig találkozni ma amolyan régi értelemben vett parasztemberrel. Találkozni viszont szocialista fejlődésünknek olyan új és nagyon fontos kezdeményezéseivel, mint a kukorica- és iparinövény-termelési rendszer és a hajdúsági agráripari egyesülés: valóban szocialista mezőgazdasági termelést láttunk tehát.

A két nap alatt nagyon sok emberrel váltottam szót. Találkoztam szocialista brigádvezetőkkel, nagyon hasznos, tartalmas gondolatokat vetettek föl. Általában munkásoktól, parasztemberektől, értelmiségiektől sok olyasmit hallottam, ami szocialista társadalmunk közös kérdéseit érinti. Valamennyiükből ügyünk előrevitelének szándéka sugárzott. De másképpen, nagyobb erővel, mint 30, 20 vagy 10 évvel ezelőtt. Ez, az emberek gondolkodásában bekövetkezett változás a legfontosabb számunkra.

A Magyar Szocialista Munkáspárt sorain belüli egység és egyetértés a kiindulópontja a nemzeti összefogásnak, mert ha a párt nem volna egységes, akkor a nép sem volna az. A mostani látogatás során is szinte kézzelfoghatóan érzékeltem a magyar nép szocialista összeforrottságának további erősödését. Óvnunk és gyarapítanunk kell minden eredményünket, de elsősorban a párt és a tömegek összeforrottságát, egységét, népünk egyetértését. Ez a legfőbb hajtóerő népünk számára a gyárakban és a földeken, a tudományos életben, a közoktatásban, a kultúrában. Ez a legfőbb kincsünk, vigyáznunk kell rá s törekednünk kell erősítésére.

Az országban is, Hajdú-Bihar megyében is jelentős erő van a szocialista építőmunka töretlen folytatásához. Ilyen erő az, hogy a párt politikájáért egységben és összeforrottan dolgozik a párt tagsága, így dolgozunk valamennyien a központban is, a megyében is. Nagyon fontos, talán elsődleges erőforrás, hogy jól értve a párt politikáját, még jobban alkalmazzuk azt a gyakorlatban, mint eddig. És még valamit hozzátennék: mindenki a saját munkahelyén végezze el mindenekelőtt a munkáját, és csak azután menjen – ahogy mondják – a tömegek közé. Mert csak az járjon a tömegek közé, aki előbb eleget tett kötelességének, mert ha elmulasztotta, hiába megy közéjük, nincs mit képviselnie. A helyes politikát nem könnyű kidolgozni. A reálisan lehetségesnél nem lehet gyorsabban előrehaladni, hiszen erre történelmi tanulságaink is vannak. A gyakorlati tapasztalatok szerint a pártnak a XI. kongresszuson kidolgozott irányvonala helyes. De írott malaszt maradna, ha Debrecenben, Nádudvaron s mindenütt az országban, ipari és mezőgazdasági üzemekben, tudományos és kulturális intézményekben nem követnék, ha nem teremtenének belőle valóságot.

Hajdú megyében 34 000 párttag van és 40 000 KISZ-tag. Az ipari munkások száma 100 000, a mezőgazdaságban 44 000-en dolgoznak, s 18 000 értelmiségi tevékenykedik a megyében. Jelentős részük a felsőoktatási intézményekben és a tudományos kutatásban. Tevékenységük komoly hozzájárulás előrehaladásunkhoz, hiszen a szocializmus és a tudomány szövetségesek, egymás nélkül nem létezhetnek, de együtt nagyszerű dolgokat képesek létrehozni.

Debrecennek, Hajdú-Bihar megyének nagy tervei vannak, sok jelentős

beruházás épül. Dolgozni tehát kell, de lehet is, hiszen van értelme az erőfeszítésnek. Láttuk az új iskolai kombinátot, s szívem mélyéből örülök ennek a korszerű, gyönyörű iskolának, hiszen azért teremtettünk szocialista rendszert, hogy ilyesmi is szülessék.

A látottak alapján szívből gratulálok a Hajdú-Bihar megyei kommunistáknak, pártszervezeteknek, társadalmi szervezeteknek, a megye munkásságának, parasztságának és értelmiségének az utóbbi két és fél esztendőben elért nagyszerű eredményekhez, és sok sikert kívánok további lelkesítő terveik valóra váltásához.

Az eredmények mellett gondjaink is vannak. A Központi Bizottság áprilisi ülése ezeket sem kerülte meg, mert elvi, kommunista politikánknak megfelelően, a realitásból kiindulva a valóságos helyzetet akartuk felmérni, hogy kiderüljön: hol tartjuk a lépést, hol van esetleg lemaradásunk, milyen feladatok várnak még megoldásra. Gondoljunk csak a Központi Bizottság legutóbbi négy ülésére. Tavaly októberben az egész népgazdaság gyártmányszerkezetének korszerűsítéséről, megváltoztatásáról tárgyaltunk; decemberben az éves terv teljesítését vetettük össze az ötéves terv előirányzataival; márciusban a mezőgazdaság eredményeivel és a további tennivalókkal foglalkoztunk; legutóbb pedig az áprilisi ülésen általános haladásunk kérdéseit elemeztük. Bőven van tehát mit elvégeznünk. A Központi Bizottság határozatait, állásfoglalásait, útmutatásait ezúttal sem elég egyszer elolvasni. Alkotó alkalmazásuk többet kíván tőlünk. Azt is, hogy gondolkozzunk rajtuk, és azt is – ami sokkal nehezebb –, hogy megkeressük: mit és hogyan tudunk a magunk területén megvalósításukért, szocialista fejlődésünk új feladatainak megfelelő megoldásáért tenni.

A gazdasági haladáshoz nélkülözhetetlen a technikai fejlődés, a termelés állandó korszerűsítése, a jobb munkaszervezés. Szűkében vagyunk a munkaerőnek, és ez belátható ideig így is marad; mert ahol még van helyi tartalék, ott is bizonyára hamar el fog fogyni. Népgazdasági méretekben a termelés növekedésének már sok éve a termelékenység fejlesztése a fő forrása, mert nincs új, szabad munkaerő. És mindenütt csak a munka termelékenységének növelésére, vagyis a technika fejlesztésére, a munka jobb megszervezésére támaszkodhatnak.

A fejlődés a termelési szerkezet változtatását, a beruházások ésszerűbb,

gazdaságosabb, gyorsabb megvalósítását, a határidők és a költségek szigorúbb betartását és a munkafegyelem javítását követeli. Ha azonban a munkafegyelemmel foglalkozunk, azt se tévesszük szem elől, hogy megvannak-e az adott helyen a jól szervezett, fegyelmezett munka feltételei. Ahol ugyanis hiányzik a szerszám, az anyag, ott nem lehet fegyelmezett munkát követelni. A munkaidő jobb kihasználásának, a teljesítménybérezés szélesebb körű, hatékonyabb érvényesítésének egyaránt sok tartaléka rejlik még a szervezésben.

Minél jobban szervezzük a munkát, annál jobbak lesznek a fegyelmezett munka feltételei. A rendes, jól szervezett munkahelyeken nincs szükség semmiféle különleges ösztökélésre, ott maga a munka dinamikája lendíti előre az embert. És ha egyáltalán akad valaki, akik kilóg a sorból, azt rendszerint a többi dolgozó igazítja helyre, sokszor még felettesre sincs szükség hozzá. Néha pedig – ha hiányzik a biztatás – biztatni kell.

Ahhoz, hogy még előbbre jussunk, jobban kell gazdálkodnunk azzal, amink van. Saját erőinket kell jobban mozgósítani, a fő területekre összpontosítani. A másik nagy lehetőségünk, hogy hatékonyan és jól használjuk ki a Szovjetunióval, a szocialista országokkal való együttműködés lehetőségeit, a szocialista integráció programjának megfelelően bővítsük, gazdagítsuk nemzetközi kapcsolatainkat.

Központi Bizottságunk mindig számon tartja, hogyan fogadják határozatait a párttagok, a pártfunkcionáriusok, az aktivisták, a különféle társadalmi tényezők, hogyan fogadják a dolgozók. Így van ez a mostani áprilisi határozattal is. Hallottuk, hogy a határozatot pozitívan, egyetértéssel fogadták, de az is eljutott hozzánk, hogy elgondolkoztatta az embereket, amit a Központi Bizottság az árakról mondott. Ez így jó, mert olyan valódi problémáról van szó, amellyel foglalkoznunk kell, mert nagyon fontos szerepe van és lehet további előrehaladásunkban. Ha pedig van ilyen probléma, az a méltó a párt becsületes, nyílt politikájához, hogy köntörfalazás nélkül, nyilvánosan, népünk előtt is szóljon róla, amint azt a Központi Bizottság áprilisi ülése tette.

Kereken kimondhatjuk, hogy a népgazdaság legtöbb területén teljesen irreálisak a termelői árak, s általános szintjük fölötte van a fogyasztói árszintnek. Olyan árakkal dolgozunk, amelyek nem tükrözik pontosan

sem a hazai ráfordításokat, vagyis az előállítási költségeket, sem az importárakat, amelyek az utóbbi években, mint ismeretes, nagyon nagy mértékben megváltoztak. Ez utóbbit akkor sem hagyhatjuk figyelmen kívül, ha nem engedjük korlátlanul érvényesülni a magyar népgazdaságban a világpiac hatását. Üzemeinkben, amelyek meglehetős önállósággal dolgoznak, a legkulturáltabb, legképzettebb gazdasági vezetők sem tudják egész pontosan, hogy abból, amit ők fölhasználnak, valójában mi mibe kerül az országnak. Ugyanis nem reálisak a számítások.

A bonyolult dotációs és elvonási, elszámolási rendszer végül is teljesen összekuszálja a képet. Fontos feladat, hogy támogassuk a jobban dolgozó kollektívákat, hiszen nélkülük sem a termelési szerkezetváltozás, sem pedig jó néhány más célunk nem valósulhat meg. Arról azonban ritkán szólunk, hogy a támogatásnak volna egy természetes ellenpárja: mégpedig az, hogy a rosszul dolgozó kollektívákat csak szerényebb mértékben vagy egyáltalán nem kellene támogatnunk. Még akkor sem, ha ennek konzekvenciái vannak. Nálunk azonban manapság az a természetes, hogy a gyengélkedőket is támogatjuk, s ezért viszont a jól dolgozókat adóztatjuk meg. Sokszor még a kezdeményezéstől is elvesszük az élenjárók kedvét, a nem jól dolgozókat, a hátul kullogókat viszont szinte bölcsőben ringatjuk: hadd éldegéljenek, ahogy mondani szokták, „a szocializmus mindent kibír" alapon.

Ezért alakult ki a Központi Bizottságnak az az álláspontja, hogy a termelői árakon határozottan igazítanunk kell, s úgy kell azokat megállapítanunk, hogy jobban kifejezzék a valódi költségeket. Nem lesz könnyű, mert nagy gond, hogy valóban ösztönző, a termelést előrevivő termelői árak legyenek. Természetesen lesznek olyan termelői árak, amelyeket emelni fognak, és olyanok is, amelyeket alacsonyabbra kell a jelenleginél venni. Nyilvánvaló, hogy ez bizonyos mértékig a fogyasztói árakat is érinti. Az alapvető létfenntartási javakat általában stabil árakkal kell forgalomba hozni. Ez a jövőben is így lesz, még akkor is, ha esetleg valamelyik fogyasztási cikk termelői árának mozgása a fogyasztói árakat is érinteni fogja. Eddig is védtük, a jövőben is védjük a fogyasztót, ami azt jelenti, hogy ha valamely árintézkedésünk többletkiadást jelent a vásárlóknak, akkor ezt megfelelő módon, béremeléssel vagy valamilyen egyéb formában ellensúlyozzuk. Életszínvonal-politikánk tehát nem vál-

tozik; a XI. kongresszus, a Központi Bizottság, a kormányzati szervek határozatai továbbra is érvényesek maradnak. Pártunk ügyel arra, hogy életszínvonal-politikánk céljai csorbítatlanul érvényesüljenek a gyakorlatban. Az eddigiekhez hasonlóan ezután is azt az elvet vallja és érvényesíti, hogy a szocializmus építésének együtt kell haladnia a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelésével.

Nekünk olyan formában is őrködnünk kell a párt becsületén, hogy semmi olyat nem mondunk, nem teszünk, ami miatt később restelkednünk kellene. Minden döntésünket úgy kell meghoznunk, hogy három-öt év múlva is emelt fővel állhassunk az emberek elé. Megérdemlik ezt a párt becsületes és aktív harcosai, akik szívvel-lélekkel képviselik politikáját, és szövetségeseink is, akik velünk együtt munkálkodnak nemzetünk fölemelkedésén, társadalomformáló céljaink megvalósításán. Jó dolog, ha az emberek érzik és látják, hogy a párt állja a szavát.

Ennek a jövőben is így kell lennie minden kérdésben, az árpolitikában csakúgy, mint az életszínvonal-politikában. Mi megígérhetjük, hogy így is lesz. De ehhez az is hozzátartozik, hogy ne hallgassuk el – és nem is hallgathatjuk el –, ha gondjaink vannak. Nem bújhatunk az asztal alá a problémák elől, amelyek közös dolgainkat, szocialista rendszerünk építését, népünk boldogulását és jövőjét érintik.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a nemzetközi kommunista mozgalom részeként aktív internacionalista tevékenységet folytat. Elveink, marxista–leninista eszméink, erkölcsi elkötelezettségünk is erre indít bennünket.

Külpolitikánkban arra törekszünk – és ennek helyességét a Központi Bizottság áprilisi határozata is megerősítette –, hogy mindenki számára legyen világos és félreérthetetlen, hogy hová tartozunk, milyen célokat követünk. Ezért nyíltan megmondjuk mindenkinek, hogy a Szovjetunió szövetségese, a Varsói Szerződés és a KGST tagországa vagyunk. Tagja vagyunk az Egyesült Nemzetek Szervezetének is. Ehhez tartjuk magunkat és ilyen alapon politizálunk.

Pártunk politikájának sarkalatos tétele, hogy a Magyar Népköztársaság hű szövetségeseihez; barátja a nemzeti szabadságukért, fejlődésükért küzdő volt gyarmati népeknek és korrekt partnere a fejlett kapitalista országoknak a békés egymás mellett élés elve alapján. Ez egyazon

politika három – de elválaszthatatlanul összetartozó – megnyilvánulása. Meggyőződésünk, hogy továbbra is csak akkor lehetünk becsületes társai a Szovjetuniónak a közös célokért folytatott harcban, ha világos és rendíthetetlen a szövetségi viszonyunk és együttműködési készségünk. Azt tartjuk, hogy a harmadik világ országainak is akkor van világos képe rólunk, akkor tudhatják, mit várhatnak tőlünk, ha világos a pozíciónk. Kapitalista partnereink is ez esetben tudják, mit tartsanak rólunk. Ezért mi politikánk egyik elemét sem tehetjük ki ingadozásoknak. Éppen mert számítanak ránk, bíznak bennünk, számolnak velünk, nem tehetjük, hogy egyszer ezt, egyszer azt mondjuk. Ezért maradtunk hűek már több mint két évtizede irányvonalunkhoz, s tartunk ki a jövőben is szilárdan mellette.

A magyar–amerikai kereskedelmi szerződés megkötése a két ország viszonyának rendezésére irányuló tárgyalásokon vetődött fel. Hivatalos megnevezése „a legnagyobb kedvezmény elvének alkalmazása a kereskedelemben". Valójában nincs szó semmiféle kedvezményről, csupán diszkriminációról, vagyis hátrányos megkülönböztetés nélküli kereskedésről van szó. Ezért egyik fél sem tett engedményt a másiknak.

Az a politikai vonal, amely élvezi a magyar nép bizalmát és támogatását, és nemzetközileg is elismert, már akkor formálódott, amikor az Egyesült Államok és a NATO-tagok még bojkottáltak bennünket. S mi ezt a politikát folytatjuk a szerződéstől függetlenül is, tehát nem az Egyesült Államoknak tett engedmény vagy szívesség a szerződés megkötése, hanem a békés egymás mellett élésre törekvő politikánk része, egyenes következménye.

Persze az emberek találgatnak – Nyugaton is: mit várunk mi ettől? A magyar–amerikai gazdasági kapcsolatok növekedését várjuk, hisz annak aránya ma a magyar külkereskedelemnek mindössze 2 százalékát teszi ki. Lehet hát ésszerűen, mindkét félnek előnyösen növelni a jelenlegi csekély forgalmat.

Kína belső helyzetét nem ismerjük pontosan, de elvi álláspontunk szerint belügyeibe nem is kívánunk beavatkozni. A kínai népnek a legjobbakat kívánjuk. Haladjon előre a szocialista forradalom útján, amelyre egykor lépett, s találja meg nemzeti boldogulását. Pártkapcsolatunk ugyan nincs – nem a mi hibánkból szakadt meg –, államközi téren azon-

ban rendezett kontaktusokat akarunk Kínával. Diplomáciai kapcsolatot éppúgy, mint kereskedelmi forgalmat, fejlődő állami együttműködést, amennyiben ez a kínaiak szándékával is találkozik.

Sajnálatos azonban, hogy úgyszólván minden nemzetközi politikai lépésünknél szembe találjuk magunkat Kínával. Nekünk megvannak saját politikai céljaink, elvi álláspontunkból, elvi politikánkból nem engedhetünk. Mert az nemcsak kommunista meggyőződésünkben gyökeredzik, hanem kifejezője a magyar nép jól felfogott érdekeinek is. Ebből a kínaiak kedvéért sem engedhetünk. A kínai külpolitika minden lépését a szovjetellenesség határozza meg. Kuba-ellenes, újabban Vietnam-ellenes. Együttműködést épít ki a NATO-körökkel, a Közös Piac tagállamaival, fenntartja diplomáciai kapcsolatát Pinochettel, a chilei ellenforradalmár katonai rezsimmel, s hasonló politikát folytat a világ más térségeiben is.

Mi a Szovjetunió, a testvéri szocialista országok, Kuba, Vietnam szövetségesei vagyunk. Álláspontunkat minden fórumon, tárgyaláson becsületesen képviseljük. Ez azonban nem azt jelenti, hogy élezni akarjuk a vitákat. Ellenkezőleg. Azt szeretnénk, ha csökkennének a feszültségek. Erre törekszünk, s reméljük, hogy együtt járjuk majd a szocializmus útját a Kínai Népköztársasággal. De hogy ez mikor, hogyan következik be, nem rajtunk, hanem rajtuk múlik.

Alapvető külpolitikai célunk egy új világháború kirobbantásának megakadályozása, a nemzetközi feltételek biztosítása népünk szocialista építőmunkájához. Békére törekszünk, ez politikánk sarkalatos kérdése; s természetes, hogy őrizzük, védjük, képviseljük a magyar nép jogait, függetlenségét, azt az elhatározását, hogy szocialista társadalmat épít. Ennek megfelelően dolgozunk az enyhülés megszilárdításáért, a fegyverkezési verseny korlátozásáért, azért, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok között létrejöjjön a stratégiai fegyverekre vonatkozó megállapodás. Harcolunk az atomfegyverek további elterjesztése, a neutronbomba rendszeresítése ellen, küzdünk a Helsinkiben elfogadott elvek érvényesítéséért, azért, hogy a belgrádi találkozó néhány év múlva Madridban építő jelleggel folytatódjék.

A haladás erői gyarapodnak. Mély meggyőződésünk, hogy a világimperializmus soha többé nem tudja letéríteni útjukról a szocialista or-

ságok népeit. S nem fognak már visszafordulni az úton a gyarmati rendszer ellen felkelt népek sem. Szabadságukért, szuverenitásukért küzdenek, s mi szolidárisak vagyunk harcukkal. És ezek a népek – amikor végre az önrendelkezési jog birtokába jutnak – rendre kijelentik, hogy szocialista társadalmat akarnak építeni. Mert ők is ismerik a kapitalizmust, gyarmati igában ismerték meg.

Nemrég jártak hazánkban mozambiki elvtársaink, akik tíz esztendeig harcoltak a sok száz éves portugál gyarmati iga lerázásáért, s hazafias frontjuk első kongresszusán kimondták: marxista–leninista párttá alakulnak át, és szocializmust akarnak építeni. Gondjaik persze – mint nekünk is – bőven vannak. De bizakodnak, mert az ő meggyőződésük szerint sincs más útja a nép fölemelkedésének, a nemzet virágzásának, mint a szocialista társadalmi rendszer.

A szocializmus ma már világrendszer, három világrészre terjed ki. Fő ereje, a Szovjetunió nemcsak kiheverte a második világháború súlyos veszteségeit, hanem olyan hatalmas tényezővé növekedett, amellyel az imperialisták is kénytelenek számolni. Döntően a Szovjetunió és a szocialista országok ereje miatt van reális lehetősége egy új világháború megakadályozásának. Ez új körülmény az emberiség sorsában. Erőnket érezve, bizakodva tekinthetünk tehát a jövőbe. De tovább kell dolgoznunk, harcolnunk.

Még gyermekkoromban egy öreg falusi bácsi egyszer azt mondta: fiam, tanuld meg, a szegény ember gyerekének mindig dolgozni kell. Így lett ő az én első marxista tanítóm. Régen történt, a társadalmi rendszer azóta megváltozott, s még mindig dolgozunk, s hadd fűzzek ehhez még egy személyes emléket. Amikor megismerkedtem a gyönyörű forradalmi dalunkkal, az Internacionáléval, s eljutottam ahhoz a szakaszhoz, hogy „ez a harc lesz a végső", azt mondtam magamban, de jó lesz. Ezt azóta már sokszor énekeltem, énekeltük, de úgy tűnik, egynéhány csata még hátravan. De amióta ez a dal felcsendült, a világ megváltozott, s változik továbbra is úgy, ahogyan az utóbbi 60 esztendőben, s hogy az emberiségnek nem az öngyilkosság perspektívájával kell szembenéznie, azt ennek a 60 éve volt októberi forradalomnak, a szocialista világrendszer létének köszönheti. S annak, hogy egyetértésben, összefogva harcolnak a békéért a szocializmus, a társadalmi haladás erői.

A Magyar Népköztársaság önmagában nem meghatározója a nemzetközi helyzet alakulásának. Mégis ott van a világ sorsát formáló erők között, mert társadalmi rendszerét illetően a nemzetek élvonalában halad. Külpolitikai törekvéseink is a szocializmus és a béke következetes harcosainak élcsapatába sorolnak bennünket. A szocialista országok és a nemzeti függetlenségért, a békéért harcolók közé, együtt a világ kommunista és munkáspártjaival. Így, ezért van súlya, tekintélye a magyar külpolitikának. S szavunk hitelét azok a sikerek adják, amelyeket a hazai építőmunkában elértünk. Akinek eredményei vannak, annak a szavára odafigyelnek. Aki tehát azt szeretné, hogy békében éljen, az becsületesen végezze el a munkáját. Aki maga és gyermekei jobb sorsát szeretné, annak számára a kötelezettség: a szocializmus eredményes építése, egész népünk javára!

Azért kérünk összefogást, támogatást, megértést és segítséget a nép széles tömegeitől, mert mély meggyőződésünk: a párt azért dolgozik, hogy a munkásosztálynak, a szövetkezeti parasztságnak, az értelmiségnek, az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen. Így, tiszta lelkiismerettel és becsületesen akarunk párton kívüli szövetségeseinkkel is tárgyalni és szót érteni. Lényegében a jövőben is ugyanazt kérjük tőlük, amit saját magunktól követelünk: a felismert, helyes úton haladjunk tovább, az eddigi – s ha lehet, még jobb – egyetértésben. Így még jobb eredményeket fogunk elérni.

TARTALOM

Előadói beszéd a Központi Bizottság ülésén *(1972. november)* ... 5
Zárszó a Központi Bizottság ülésén *(1972. november)* 22
Beszéd Csepelen, a szovjet párt- és kormányküldöttség látogatásakor rendezett nagygyűlésen *(1972. november)* 34
Nyilatkozat az egységes munkáspárt létrejöttének 25. évfordulója alkalmából *(1973. június)* 43
Merre tart Európa? *(1973. június)* 55
Nyilatkozat a Helsingin Sanomatban *(1973. szeptember)* 66
Pohárköszöntő Helsinkiben a magyar küldöttség tiszteletére rendezett fogadáson *(1973. szeptember)* 72
Felszólalás a Budapesti Műszaki Egyetemen tartott nagyaktíván *(1973. október)* 76
Nyilatkozat a szovjet rádiónak és televíziónak *(1973. október)* 96
Üdvözlő beszéd a budapesti centenáriumi ünnepségen *(1973. november)* 103
Az 1934-es ausztriai munkásfelkelésről *(1974. február)* 108
Beszéd a nyíregyházi pártaktíván *(1974. március)* 111
Beszéd a Politikai Főiskolán fennállásának 25. évfordulója alkalmából *(1974. szeptember)* 135
Felszólalás a Központi Bizottság ülésén *(1974. november)* 152
Beszéd a magyar–bolgár barátsági nagygyűlésen *(1974. december)* 172
Felszólalás a Belügyminisztérium országos parancsnoki értekezletén *(1974. december)* 182
Felszólalás az európai kommunista és munkáspártok tanácskozását előkészítő budapesti értekezleten *(1974. december)* 189
Felszólalás a KISZ Központi Bizottságának ülésén *(1975. január)* 196

Felszólalás a Ganz-Mávag Mozdony-, Vagon- és Gépgyár pártértekezletén *(1975. február)* 211
Felszólalás a budapesti pártértekezleten *(1975. március)* 232
A Központi Bizottság beszámolója a XI. kongresszuson *(1975. március)* 251
Vitazáró beszéd a XI. kongresszuson *(1975. március)* 304
Nyilatkozat a szovjet rádiónak és televíziónak *(1975. április)* 316
Válasz az Ogonyok kérdéseire *(1975. április)* 323
Felszólalás a Hazafias Népfront Országos Tanácsának ülésén *(1975. április)* 327
Beszéd a dunaújvárosi választási nagygyűlésen *(1975. június)* 337
Felszólalás az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróülésén *(1975. augusztus)* 352
Nyilatkozat a magyar televíziónak *(1975. augusztus)* 358
Beszéd a magyar–vietnami barátsági nagygyűlésen *(1975. október)* 365
Felszólalás a Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusán *(1975. december)* 373
Felszólalás Kuba Kommunista Pártja I. kongresszusán *(1975. december)* 377
Felszólalás a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusán *(1976. február)* 382
Beszéd a budapesti pártaktíva-értekezleten *(1976. február)* 387
Felszólalás a Bolgár Kommunista Párt XI. kongresszusán *(1976. április)* 407
Felszólalás Csehszlovákia Kommunista Pártja XV. kongresszusán *(1976. április)* 412
Beszéd a Kommunista Ifjúsági Szövetség IX. kongresszusán *(1976. május)* 416
Felszólalás a Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusán *(1976. május)* 430
Felszólalás az európai kommunista és munkáspártok berlini tanácskozásán *(1976. június)* 433
Sajtóértekezlet Bécsben *(1976. december)* 439
Felszólalás a mezőgazdasági szövetkezetek III. kongresszusán *(1976. december)* 448

A szocializmus építésének néhány magyarországi tapasztalata *(1977. január)* 462
Beszéd a munkásőrség megalakulásának 20. évfordulóján *(1977. február)* 478
Beszéd Berlinben a német–magyar barátsági nagygyűlésen *(1977. március)* 502
Felszólalás a szocialista brigádvezetők V. országos tanácskozásán *(1977. április)* 514
Válaszbeszéd a Lenin-békedíj átadási ünnepségén *(1977. június)* 529
Sajtóértekezlet Rómában *(1977. június)* 532
Válasz a Frankfurter Rundschau kérdéseire *(1977. július)* 541
Sajtóértekezlet Bonnban *(1977. július)* 550
Köszöntő a televízió ajándékműsorában a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója alkalmából *(1977. augusztus)* 554
Beszéd a csehszlovák párt- és kormányküldöttség látogatásakor rendezett nagygyűlésen *(1977. szeptember)* 559
Nagy eszmék diadala *(1977. október)* 568
Felszólalás Moszkvában a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére rendezett ünnepi ülésen *(1977. november)* 575
Előadói beszéd a Központi Bizottság ülésén *(1978. április)* 579
Beszéd a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség Irodájában tett látogatáskor *(1978. május)* 616
Válasz a New York Times-nak *(1978. június)* 631
Beszéd a Hajdú-Bihar megyei pártaktívaülésen *(1978. június)* 641

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója. Szerkesztette Rákos Imréné
A kötésterv Erdélyi János munkája. Műszaki vezető Mózes Tibor. Műszaki szerkesztő Gyuska Györgyi. A szedést 1978. V. 15-én kezdték meg. Megjelent 1978. X. 16-án, 20 000 példányban. Terjedelme 41,25 (A/5) ív. Készült a Zrínyi Nyomdában (78.1469/1 – 3351) rotációs ofszetnyomással. Felelős vezető
Bolgár Imre vezérigazgató